

Eesti Teaduste Akadeemia
Eesti Keele Instituut
2018

EESTI MURRETE SÕNARAAMAT

VI köide

29. vihik

nisukene – nälpsama

Toimetanud
Mari-Liis Kalvik
Mari Kendla
Tiina Laansalu

Raamatu väljaandmist on toetanud
Eesti Kultuurkapital

ISBN 978-9949-604-35-7

nisuke(ne) *nisu|ke* Kuu IisR Vai Jäm Rid Mar Kul Mär Var Mih Aud PJg Vän Saa KPõ Kod Äks Ksi Lai Plt Ran Nõo TMr Võn San Rõu/-kõ g -kõsõ/, *niso|ke* LNg Rid Kul Kir Ris, *niisu|ke* Jäm Khk LÄPõ KPõ(niiso- Ris) Iis Kod MMg Äks TMr, *niisu|ke* Jõe Hlj Lüg(`nie-) IisR, *niesu|ke* JõeK Sim Iis, g -k(e)se; *nesu|ke* g -k(e)se Pha Mar/neso-/ HJn JõeK hajusalt ViK(*neesu-*), IPõ SJn; *nisu|kene* Lüg Kuu Kos Amb JMd Kad Rak Äks Lai Nõo TMr Ote San Krl/-kõni g -kõsõ/, *niisu|kene* Ris/niiso-/ HMd Juu Kos KuuK JMd JJn Kad HljK Sim Iis(*niesu-*) Kod Pal Plt, *niisu|kene* Hlj VNg Lüg Jõh, g -k(e)se; *ne(e)su|kene* g -k(e)se hajusalt ViK, Trm Pal Lai niisugune, *niisuke* `niisukesta plära ei `maksa `pannagi üles (kirja) Jõe; *ma olen* `niisukene `tuhma kui sia `porsas Hlj; *maa* `ingab iga kevade *nisukest* `luhti; `niesuke `umbne `põuva ilm Lüg; *mis ma teen* *niisuksega*, *mis* `kitsesi *aab* (koerast) Noa; `nähtud küll *nisoksid* *isandid* Rid; *raba on* *nesoke* `pehme maa; *Niisuke* *esele on just malk paras* (üleannetust lapsest) Mar; *mõni akkab* *nisokest* `tühja `jõnni *aema*; küll *see on* *nisoke* `umne *inimene*, *ei aavalda oma mõttid* Kul; *nisukse laisa mehele läks*; *ega see põlegi ime*, *et niisukse* `kohta *sedasi räägitakse* Mär; `võeti *nisuke* *kasejuurikas* [reejalase tegmiseks] Mih; *nisukest inimest annab* `otsida, *nii* `lahke käimaga Ris; *mis niisuke nolp* koa *kellegist tiab* Nis; *aab aga niisuke* *juttusi*, *mis kedagid põle* Hag; `enne kui *tikud tulid*, *sis nad olid* *nisuksed* *punase* `peadega Kos; *nisukest* `aäsa *ei tohiks lastele* `reakida Jür; *orjapuu on* *niisuke suur jäme puu* JõeK; *mul põld* *nisukesta* [värvimise] `riista ka KuuK; *perenaine* *nisukene tõre*, *ei soa kellegiga* `korda Amb; *ei niisuke* *inimesega* *sua ühes elada* JMd; *nisuke* `irmus *valu löi kätte*; *kase* `lehtedega *tuli* *neesuke roheline*, *aga lepa kuortega* - - *tuli* *neesuke* *ele pruun* VMr; *kesse nüid* *nisukest* *napastand* *miest kua tahab*; *mõesas oli* *nesukene koht*, *kus käisivad* *sis* `tañtsimas Kad; *sie oli* *siin* *niisukene* *pienikene mets* HljK; *puu pütid* *nesukesed* *ja* *või* *sies* VJg; *mõni naisterahvas* *oli* *nisuke lõuapoolik*; *meie* *einamad on* *niesukesed* `põnklised Sim; *ei taha* *niesukest* `väimest Iis; *Nesuke* *si* `aäju `johtub *meil* *iga päev* Trm; *kümme* `uassad *õli* *niisukeisi* `aegu Kod; *korjati* *metsast*, *mis* *nisuksed* *pool lõpnud* *ja* *vigased* *puud* *olid* Äks; *naine on* *nisuke* , *et* `tohrile *vaja* `minna (sünnitajast) Ksi; *obuse loogad* `tehti *nisukesest* *puust*, *mis* `paindus Lai; *soldatid* `kaevasid *alati* *nisukeisi* *kaevandisi* Plt; `olli *sial* *mõni* *linane* *tekike*, *nesuke* *juñilene* *kujutud* SJn; *mesi kaanetab* *ärä*, `tõmbab *nisukese kõva* *koore* `pääle; *igävene* *kaabak* *ja* *suur suli*, *nisuke* *tahap* *vil* *minu* *tütärd* *naesess* *võtta* Nõo; *sulane* - - *eläss* *säl* *kah* *nisukesen* *saman* - - *suuäsu* *majakese* *seen* TMr; *om* *üts* *nisukõni* *vikur* *asi* Krl **Vrd** *niske(ne)*, *nisune*²

nisu|kulisti (taim) *Nisukulisti kasvab* *rugis ning* *nisus* ka Khk

nisu|leib *nisujahutainast* *leib* Odra *jahust* `tehti *odra* `leiba, *pärmiga* `tehti *nisu* *jahust* `jälle *nisu* `leiba Põi; *õlle* *pudi* *keedeti* - - *lõigati* *saia*, *nisuleba* *tükid* `sisse *ja* *apuleba* *tükid* *ja* Lih; *Nisu* *leib* *ja* *noor* *neiu* *lähvad* *ruttu* *vanas* Han; *pühäde* `aeges *tehase* *nisu* `leibä *ja* `saia Var; *Siiakala* *ning* *njõsuleib* `ollõ *kõegõ* *param* `seüä Khn; `laubati `tehti *nisu* `leiba, *ülesõela* (kroovitud) *jahudest* Aud; *odraleib* *oli* *sepik* *ja* *nisuleib* *oli* *sai* PJg; *nisu* `leiba *sai* *vanasti* `arva Kei; *nisuleib* *on* `valgem *kui* *rukki* JMd; *tämä* *teeb* `mulle *suure* *nisuleevä* Kod; *nüid* *süiasse* *äripäv* *kui* *pühapääv* *nisu* `leiba Äks; *nisuleeväd* *ikki* *kah* - - *ümärikud* `tehti *jah* KJn; *nisuleib* *pannass* `kerkuma *sepägä* Trv; `tuüdi *õlle* *sepp*, *kallati* *anuma* `sisse, `panti *vett* *ehk* `piimä, *nisu* *jahu* *ka* `panti *ja* `suula, *käpaga* *kasteti* *segi*, *sai* *nisu* *leib*; *vanast* `olli *õlle* *sepp* - - *tolle* *peräga* *küñseti* `saia *ja* *nisu* `leibä Nõo; *Nisu* `leibä `süüde *ainolt* *pühäde* *ja* *pidodõ* `aigo Röp -lill (taim) *nisu* `lille *ei* *panna* `vaasi, *see* `närtsib *ära* *kohe* Saa; *rukkililled* *on* *sinised*, *nisulilled* *on* *lillad* Plt; *äiätär* *om* *nisu* *lil* Urv; *Nisulil* (äiakas) *ol* *lilla* *vai* *nigu* `roosaka *häiermäga* - - *musta* *joonõkõsõ* `sisen Har

nisune¹ *nisu|ne* g -se Vai Jäm Khk Muh Kse Var Trm Kod Plt KJn, -tse Trv Krk; *nisu|nõ* Rõu, g -dsõ Krl Vas nisu sisaldav *odraleib tehäse niisamma ku nisune leib, egä tal just nisuse levä`maiku ei ole* Var; *nisune õtter, odral nisu seas* Kod; *meil om nisutse rüä* Krk; *seo aastak om nisunõ aastak* (nisurohke) Krl

nisune² *nisu|ne* Lüg Khk Kad, `niisu|ne Lüg Hi Lih, *nesu|ne* Rei VMr VJg, g -se; (lühenenud variante:) pl *nist* VNg(*nisust*) Juu(*niist*), *nest* VMr Kad, p *nist, niist* Juu, seestü *nist* Vig niisugune `saksa `mustlased, *nied* olivad - - *ikke nist toredad inimised* VNg; *mida`võrku saab kududa, sis sie on nisune pien niit* Lüg; *saunalava oli`niisune na söömalaud* Käi; *Vanker sõitis nesuse vaardiga, et igavene kolin oli taga; Niisune asi äi kölba kuskile* Rei; *rellid olid nist ümmärgust kibist, mis ei läind`katki* Vig; *obu - - lähäb ka`niisuse kalopiga naa et* Lih; *ei minä nist ooletud ja`laiska sal`li; inimesel niist`riided`sel`gäs* Juu; *üksi aeas nest suured koledad kivid kõik sinna`vankre`peale* Kad **Vrd** *nisuke(ne)*

nisöldama *nisöldam(m)a* Võn Kan Urv Har Rõu Plv Röp Lei Lut nikastama *Ma nisöldi oma jala ärä* Võn; *jalg om är[?] nisöldanu[?], ku suuñ`kijrdu om lännu[?]* Urv; *Nisöldamine is olõ nii halluss ku_tuu, ku käsi jakust vällän ol`l* Har; *ma_nilvõstu, nii nisöldi jala är[?]* Rõu; *ärä nisöldagu`jalga är[?]* Plv; *dalg om nisöldanu* Lei

nisölduss *nisöldu|ss* g -sõ Rõu Plv nikastus *nisöldust arstiti sõnnuga, meil ol`l pal`lo noid, kel nisöldusõ sõna[?] ol`li[?]* Rõu; *nisölduss`valtass`väega* Plv

nisölduss|hain taim nikastuse arstimiseks *arstiti nisölduss`hainuga, nuu`panti pääl* Plv

nisä|seen (seen) *ühed nisäsiäned one kua, [neid] ei süädä* Kod

nitike *niti|ke* Saa, g -kse PJg natuke *tulge`meia nitikse`aega* PJg

***nitka** pl *nitkad* purje rehvpael *puri`lasta`alla ja siis`rehvid`purje ära,`august paned nied`nitkad läbi* Hlj

nitkutama *nitkutama* nõtkutama, edasi-tagasi liigutama *Ennegu maast ärä saab,`täüdüb`toisi* (kapsaid) *kohe`nitkutada kovast* Kuu

nitna *nitna* Lai Krk (linasort) *nitnad on kõige parem lina* Lai; *nitna - - mis`ristnast parem olli* Krk **Vrd** *needna, nitt[?]*

nitse *nitse* g *nitse* Trv Hel T(-t-) V(n *nidse* Rõu Lut; *nitsõ* g *nitsõ* Krl Har); *niitse* g *niitse* Nõo; *niitse* Saa Hls, *niidse* Krk, g *niitsme* hrl pl niis *niitse kätti, kiba on`kanga pääl* Saa; *mis toemine kangass om,`koetass nel`lä`nitsega, mis labane,`koetass kate`nitsega; kangass pannass`nitsese* Trv; *ma pia kangast`säädme,`niitsme tahav`kõütä; är tervet uut niidset tetägi, jätä vana jalg* Krk; *kui kolme`nitsega`koeti, siss`tul`li päält toemine ja alt labane;`nitset leivä vaheligu`valla* Ran; *naese nakassiva`niitsit tegemä; üits niit käis`terveni`niitse läbi,`katksi es tetä* Nõo; *minu sõsara ja mina kudasime katessa`nitsega ja`kümne`nitsega`kangit* Võn; *niitsit teiti`ruupe pääl* Kam; *Kangass om mul joba`nitsede`pantu* Rõn; *Ku`nitsehe`pahti, siss nõstõti`nitse[?] üless puiõ pääle* Kan; *üts lang om ribavalla`jäänü_taha[?],`nitsest`vällä* Urv; *Nitsõilda ei saa[?] kangast üles panda[?]* Har; [vöökudumisel] *säeti langulõ`nitse_manu[?] ja_noist`nitsist tõmmati`vaelik* Rõu; *Nitse_tettevä[?] esi`nitse lavva pääl kõvast linatsõst niidist* Röp; *mehi`kuatsõl läts keskpaiga`niitsit katõvõrra, mehi`kuatsõhe`nitsehe`pahti vanast pühäseräti`põhja ka[?]* Se; *nitse[?] omõva[?] kanga mun* Lei || (lõpustest) *pää siseh ummava_kala`nitse[?]* Plv

nitse|kabla(d) pl niienõörid *kanga sõõri, kos`nitse kabla käiva; sõkelavva kabla ja`nitse kabla* Trv; *nitse kablal lätsivä`nitsil jalgpuu`külge* Ran

nitse|laud laud niite sõlmimiseks `niitsmelaud, mille pääl `niitsmid tetäss Krk; `nitse_köödeti `paasmidõ `viisi `nitselavva pääl Rõu; `Nitse_tettevä? esi `nitse lavva pääl kõvast linatsõst niidist Räp **Vrd** nielaud

nitse|line `nitseli|ne Ran, g -se Plv nieline [kangast] `ol'li mitut `muudu, labane, toemine, katessa `nitseline, kil'bine, anisil'mäline Ran; `kaŋgit `koetass `mitmõ `nitselisi, nigu `kiäki mõist ja taht Plv

nitse|nõva Nitsenõva niiepink – Se

nitse|pakk Nitsepakk niiepakk – Rõu -puu (kangaspuude osa) `nitse puu peab `nitse ülevan Trv; Sõss `paŋti nitse_`varbu `perrä ja_köödeti nimä? üles `nitsepuu `kül'ge Rõu; `nitsepuu um säänegu rihavars, mink pääle `nitse? umma_`puudu? Lut **Vrd** niiepuu

nitse|roop vahend niite tegemisel miul ei ole `niitsme `ruupe Krk; `nitse roobiga tetäss `nitsit Puh; `nitse roobi ol'liva vanast, tõnõ kats `jalga tõsõ otsa pääl, säääl ol'liva `nitse varva sisen, säääl `koeti `varbu `perrä nu `nitse Kam **Vrd** niieroop

nitse|silm niiesilm `nitse sil'mä om katik Trv; `nitse silm - - sääld käis lang läbi Ran; `nitse sil'mä tehti roobi pääl; `nitse sil'mäst võtit langa läbi näpuga Kam

nitse|varb niievarb `nitse varvada om nitsete sehen Trv; pane `niitsme `varbe pial, mul vaja `kangal `sissi panna Krk; `nitse varva olliva nitsetel sehen Ran; `nitse varva om ümārigu, om säpu lõegatu `varbule `sisse, sinna om nüür keidetu, et `nitse üle otsa maha ei lähä Nõo; `Kangakudamise `aigu `võeti köüdeti `nitse `varbu `kül'ge nõõlu kabla?, sõss saa õs nimä? üle otsa är_tulla? Rõu; Laina mullõ kats nitsevarba Vas; `nitse varba?, mink pääl umma? `nitse?, egäl `nitsel um kats `varba Lut

nitsi|nätsi aed punutud aed nitsinätsi aid, nuu ommava kuuseroodsest tett Ote

niitmä `niitmä Räp; `niitsima, tud-kesks niitsitu Hää niietama `kanga lõngad niitsitakse - - niiede `sisse; Ku niitsitu on, akkad läbi sua `piide `tõmmama Hää; `hulpõ?, noid es naka? niitmä Räp

niitš-nitsakõ ta širk am niitš-nitsakõ (üpris väike) Lei

nitt `niit San Har Rõu, g `niiti Tor Kos JJn VMr(sn-) Iis Plt KJn Krl Plv, `niti Han Hää Juu Trv Puh Nõo; `nitt g `niti Kaa Käi Mär Tõs Khn PJg Jür Amb Trm Pst Hel(sn-), `nitti Kuu Hlj Lüg IisR(sn-); `neit g `neiti Saa Kod, `neti Krk lõige, snitt Mes hädä se nittie järel_o `riiet `leikada, vade eks `katsu `ilma nittietä Kuu; `Omblen `pluuse ise `valmis, mul on nittid olemas Hlj; Maaskrae snitti võis `mitme `muodi `leikada IisR; vanal ajal olid ikke `munstred, nüid oo - - nitid Mär; Neid niita oo ia `riide pial `panna ja selle järel lõigata Han; Mia lõega ise omalõ jaki nitte `järke Khn; `niitide `järgi saab `saapa `pealmised lõegatud Tor; tark `õmleja nette es tarvita, temal käis pää `järgi puha Saa; `niitid tehti paberist ja õhuksest papist, siss oli `kergem `väl'la leegata Kos; Rätsep `leikab `riide niiti järele `väl'la; `võtsin inimese järel mõedu ja siis snittide järel `lõikasin VMr; paberiss `neitid Kod; `niiti järele tehässe `riidid KJn; Ilusid rõõvid saab ääde nittege Pst; ilma nettet es mõista lõigate Krk; puul' snitti sehendet ju üless Hel; Temä ei ole opnu umblema, aga kui niti saab, siss tolle järgi lõikab väl'la Nõo; umblõjil omma niiti? Krl; ku õks hää niit om, siss võit hääd jakki lõigada? Har

nitt `niit Hls, g `niiti SJn, `niti Krk(ne-) Plv; `snitt Har (linasort) `niit oli kõege parem - - nitid ol'lid väga ilusad linad kah - - neid niitisi paelu ei saand SJn; õige `pehme lina olli neti lina Krk; kõkõ paremb sort linnu ol'l snittlina? Har **Vrd** nitna

niu → nigu¹

niud, niude → niuded

niuded pl `niuded Kuu Hlj S(niued Phl) L/-dõd Khn/ K IPõ, `niuted Jõe Kuu, `niude M TLä Rõu, `niued Jõe Jõh, niud IisR, `nivved Lüg(`niued) Jõh; gpl `niudide Ote; g niu Kam; sg niue

1. kehapiirkond vöökohast allpool Vähäkäse `niute `ümbärill on midägi `riide `hilpu Kuu; `Niuved on rist `luude kõhas, kust `perse `palged akkavad Lüg; `niued `jäiväd `kangest Jõh; ala `poole niuet särk ond sel'jas, kintsid olid `paljad Mus; Pea ikka oma `niuded `kinni, et nee pole alasti, nii pailu riiet peab `selgas olema Pöi; suur käterätik `olli `ümber niute Muh; niute sees on valu Käi; Mu püksid vajusid niute pääl alla Rei; `niuded oo täna rukki lõikusest naa `aiged Mär; vesi oli niuete ni Lih; lõi niute `pihta lehmäle ja nüid oo `niuded lohja Tõs; madala niuetega mees Tor; Viab `niudi taga, `öeldaks, ku puusast viga on saanud Hää; ristluud ja `niuded, see üks see samma Juu; aina käib, püksid niute pial HJn; `ümber niute on vähä `varju JõeK; `niuded on `aiged, ei või `käia, niutes on valu JMd; laiad `niuded Koe; oh sa ull, `niuded `aiged, via aga `jalgu järele Ksi; `riided on niute pial ripakille Plt; `niudist äräde, veab `niudit perän Trv; kõrt nivvete `pääle vajonu Hls; `juštu aet oben, `niude kõva Krk; `niude `sisse lei valu Ran; püksi om `niudide `pääle lõkätänü Ote

Vrd nihused

2. reielihhas eks `põlve ja `reie `külles õle `nivved, `katso ku kramp akkab, siis viab nied `suoned `ninda kõvast Lüg; kindsu `niude valuteve, pitsite miul kindsu `niudit Krk

niue¹ niue g `niude soapiide eralduslõng tegi nisukse `niude, niue iga pii vahele JõeK

niue², niued → niuded

niugard niugard g -i Hää Saa/-r-/ a. kõhn, peenike olend Peremed `vaatasid, et niugardit ei tasu palgata; Ta on päris niugardiks jäänu; Niugard on väga siuakas - - võta `piuga `ümmert `kinni Hää **Vrd** niugerts **b.** niugar'd on üks vigane inime; käib niugar'di `muudu Saa

niugats niugats vibalik; ka lühike ja kõhn inimene niugats om `seante inimen, pikk peenik ja kõhna; ta üüts till'luk peenik niugats Krk **Vrd** niugerdos

niugerdos niugerdos vibalik On üks niugerdos Käi **Vrd** niugats

niugerts niugerts kõhn, peenike olend sij om õige niugerts, kel ei ole `laie õlasid Hls **Vrd** niugard

niuguma `niuguma Lüg/-maie/, (ta) niugub Saa Hel; `niugma, (ta) niugub Nõo; `niugme (-g-) Hls, (ta) niugib Krk niutsuma; kiunuma pisikesed `kassid `niuguvad Lüg; Muri `niugus, kui `raatsin, nõnda ää ol'li Saa; viimäte akkab [koer] `niugme, taab `vällä minnä Hls; kass näug ja koer niug; latsel ütelts ka, mis sa säääl niugit - - jätä oma `niugmist; talgul lätsive, mia jäi `niugme (nutma) Krk; koer niugub usse taga, mine lase ta `sissi Hel; Kassipoja niuguva, tahava süvvä Nõo

niugus längus, libamisi Möni asi oo nii niugus Khk

niuh niuh IisR Trm Nõo niuhti, kiiresti; annab edasi ka liigutuse heli `Selle tüö tien ära nigu niuh; Kes `selle liha keik `lauvalt nigu niuh `kinni `kieras IisR; Käis üks niuh ja muud ma ei nähnud, kui mati tükid lendasid veski uksest välja; Vähe `vastu meelt õli, siis õli kõhe niuh, nina sel'jas Trm; Kui kaits inimest oolega niidävä, siss nigu niuh ja näuh, tsiuh ja tsäuh Nõo

niuhkama `niuhkama, da-inf nihvata Khk Muh

1. nähvama `niuhkas vitsaga, `andis ühe nihvagu Khk

2. napsama tule vii oma leib ää, ehk koer `niuhkab ää Muh

3. näppama ju ikka - - mehed `niuhkavad koa, kuast nad nihvata saavad Muh

niuhka-näuhka niuh-näuh Nävad ikke nisukesed, mõtlemata kohe teisele niuhka-näuhka, võivad ninda alvaste üelda et IisR

niuh-näuh -näuh IisR Kaa Mar Hää Krl, -nauh Lüg Mar niuh ja näuh (kiirest tegutsemisest, teravalt ütlemisest) täma nahmas seda leiba tükki järele niuh-nauh Lüg; Sinul olgu keik niuh-näuh val'mis, kus se nii ruttu saab IisR; Tõmbas korra luuaga niuh-näuh ning ütles, et parand on pühitud Kaa; kui sa midägist tä käest küssid, ei tä vasta siis üht, muudkui niuh-näuh Mar; Niuh-näuh - - viskab ühe sõna jusku ammustab Hää
Vrd niuhka-näuhka

niuhti niuhti IisR Muh Krk Nõo Võn Rõu näuhti, kiiresti Ku võttan suure arja ja akkan sudima, on tuad niuhti puhtad IisR; põrgu kivi kaotab niuhti liia liha ää Muh; [toit] läiis ku niuhti, sei ärä Krk; minev aasta ol'li üitsaenuke pörss, tolle seevä ärä nigu niuhti Nõo; Kits läis ku niuhti üle isihi Rõu
Vrd niuhtigi, niuhtik

niuhtigi niuhti ahsin piitsaga korra niuhtigi, obene tõstis anda ja läks kui lennas Saa
Vrd niuhtik

niuhtik niuhti Kass vettas niuhtik iire kinni; Vanamoor nihvas pudeli mu püüst ää niuhtik Kaa
Vrd niuhtigi

niuk niuk g niugu Käi Rei(g niugi) peenike, kõhn, ka niru olend Ta on peene nagu niuk Käi; Peene kondiga inimene on niuk; Põrsas, kes pahasti sööb, jääb niugiks Rei
Vrd niuka

niuka niuka Hää Krk, niuka Kuu

1. = niuk Põrsad on õige niukadeks jäänu; Tahad niukat näha, vaata [teda]- - jusku ork Hää

2. ihuskoi temä olevet iki õige niuka Krk

niukad pl niukad puusad, niuded oia eese niukad eest ää Mar

niukaine → nihukaine

niuke(ne) → nihuke(ne)

niuki niuki kõhn inimene – Phl

niukjas niukjas vähese keeruga See nii niukjas löng, äi sellest p saa teha mette midad Khk

niuks niuks Lüg Tõs Tor Juu KJn Krk, g niuksu Han Ris Jür Trm Trv Rõu; n, g niuksu Vai

1. a. niuksatus tegi ühe niuksu Ris; Niuksud käivad Jür; koer - - es tij enämb niuksugi Trv || piuksatus ku vana Kusta käräts, sõss ei tohi üiis niuks tetä änäp Krk b. annab edasi niuksumist kass tieb küll niuks, niuks Lüg; koer tegi puu all niuks, niuks Tor; uks karjub niuks ja näuks Juu; iired teeväd niuks, niuks KJn

2. pisike, armetu (olend, asi) Porgandid oo selle aasta nagu pist (pisikesed) niuksud; Tüdruku niuks alles, [aga] tahab juba mehele minna; Kudas sehkse koeraniuksu külmaga ööseks väl'la aad Han

niuksatama niuksat|ama Jür Trm, -em(e) Krk korraks niuksuma Anna ulkuja koerale laks persse, siis niuksatab ja tiab, kus kodu on Jür; [koer] es röögi kedägi, vähä niuksats Krk || iitsatama Vahel lubati veel vitsu anda, kui sõrme lõikas ja pillima akkas, ei tõhtinud niuksatatagi Trm; ta j lase Antsu niuksate kah Krk

niuksti niuks Tahab süia saada, tieb niuksti (kutsikast) Jür

niuksud niuksud reied mu niuksud ollid [pärast kõndimist] nii aiged Muh

niuksuma niuksuma, (ma) niuksu(n) Jäm Muh Noa Mär Kse Han Tõs PJg Tor Juu Jür HJn Koe VJg Iis Trm Puh, niuksun Kuu Lüg Vai; niuksma, (ma) niuksu(n) Saa Kod KJn Trv

Nõo; `nuuksmõ Krl; pr (ta) niuks Rõu peenikest vinguvat häält tegema, niutsuma emä `ütleb `lapsele, et midä `asja nüüd `niuksud, tahad süä vai `tissi Lüg; mida sia `niuksud alalde Vai; pisikesed loomad niuksuvad Muh; sai `aiged, akkas `niuksuma Mär; koerad `niuksusid ja `tahtsid toast `väl'la `minna Tor; kuitsik `niuksus, `tahtis nisa Saa; koer unistab, niuksub unes HJn; inimene kua niuksub, ku itkeb Kod; mia `niukse justku koer Trv; kassipoig niuksub, kui ta süvvä tahab Puh; peni nuuks unõl Krl **Vrd** niukuma

niuksus `niuksus peenikeste niuetega see oo pisike `niuksus tüdrik Muh

niukuma `niukuma, (ta) niugub niuksuma koer niugub, tahab `väl'la; Mine vaada, mes ta sääl niugub (nutab) Khk

niukune `niukune niisugune `niukune üle `mielik - - inimene Kuu

niul → neul

niulama → neulama

niulik `niulik nõeluss – Jõh **Vrd** nõelik

niuluma → neuluma

niulus|uss nõeluss `rästik on `niulususs Lüg

niu|lõng → neolõng

niu|rohi (taim) niurohi kasub `metsas, tups `otsas, sene läbi `kurnedi `piima Emm

nius|noota vedama (teat jõulumängu mängima) nius `noota vädavad jõulu `aegas, kui põhud maas o; pael kaela takka ja `jalge vahelt läbi, nõnna et teese kätte ulatas, siis `persed `vastamini ja siis vädavad nius `noota Muh

niussed → nihused

niutama → neotama

niutsatama niutsat|ama Jür Ran Nõo, -eme Hls niuksatama Ikka niutsatab koer aledama ääleaga Jür; anni penile nii, et ta enämb es niutsatagi; kui kaegass `kül'ge käis, siss niutsat üiits kõrd ja pühk miñemä Ran || iitsatama nevä ei tohi niutsategi Hls

niutsuma `niutsuma, (ma) niutsun Kse Jür Koe, niudsun Hää; `niutsma, (ma) niutsu KJn Trv Nõo niuksuma [ta] ei niudsu änam Hää; üks luom niutsub `aida all Koe; kaSSIPojad niutsuvad KJn; Kutsikal om alb sinu sülen, selle ta niutsub ja rabeleb Nõo

niued → niuded

nivel nivel g -ä a. liiges `sõrme niveläd, `sõrme nükkid Jõh b. selgrootüli `kännä `põhja suon `oiab [selgroot] niveläd kuos Jõh

niverdama niverdama Trv, -mma Vai

1. vingerdama, väänlema niverdi ja siverdi valu kähen; niverdap mahan ku uisk Trv

2. himustama mida niverdad `toise omi Vai

nivildõ nivildõ niiviisi – Har

nivved → niuded

niä → nemad

niäde niäde g `niüte neet `niited one nagu naalad, piä laiem; raudvits `pantse `niütitegä `piäle, [kui on] lai vits, siis one kaks niädet Kod

niäle `niäle Se Lut ometi(gi), ikka(gi) kiä `niäle õks tulõ mu matussõlõ ka?; võta no kui `niäle ni pal'lo `aigu ja k'au ar Petsereh; avida no minno kui `niäle (aita mind ometi kuidagi) Se **Vrd** iäle

***niänook** pl `niänoogi? (kala) `niänoogi? eläse? `liüte seen, pandasõ? õngõ `otsa Har **Vrd** neinok

njahu njahu pahk Kasõ njahust suab iä piibu kaha; puul kasuvad njahud Khn

njahuline njahuli|ne g -se pahklik njahuline puu Khn

njöduma → niduma

no¹ no(o) R Khk Pöi Muh Rei Kir Lih Khn PJg Hag KuuK Amb JJn Pee hajusalt ViK TaPö, KJn Vil Trv Krk Hel TLä TMr San V(no² Rõu Vas), nuo Lüg Vai KuuK JJn, nu(u) Kod Äks KJn Lei (esineb rõhutu modaalsõnana või rõhutavalt noh) üks inimene `vahtis läbi `akna - - no eks siis old vaim Jõe; no eks sen kisä `pääle `hergänd siis ne vähikäsed `lapsed ka üles Kuu; olima `kolmekeste ja `neljakeste `lapsed, noo neli last oli ko_e igas majas VNg; noo mis ma `võisin `õlla, noo `kümme `aastane Jõh; kived panemo `rannas kohe [võrgule] `külge - - nuo `umbes kilo `raskus vai Vai; noo mis asi see on Khk; peenikest `leiba, no see `tehti `ainult pühade aaks ja `arba Pöi; no nüid_o lugu `lahti Muh; noo mis sa oodad ukse vahel Rei; [pulmad olid] `nädal `enne jaanibed, no kellel oli `aega sis Lih; me ikke olime isi `leibas aga noo ikke ühes koos elasime PJg; [kangas] oli nisukene ilus lapiline nagu sie nüid siin, aga nuo nied olid ikke nel`la kañdilised nied lapid KuuK; nuo, või [hakkas] `luksuma JJn; mies oli `aige - - no kus tema tööil käis; aga noo kus siis neid inimesi niipal`lu on sis Pee; `viimaks istusime kohe maha, et no küll on ull, ei pääsegi ommetigi edasi Rak; noo, voi tema tegi nii `muadi VJg; no kullake, meks ta `raske ei õllud; nu õli kuradil visa inç Kod; no kellest sa tegid seda katust, ikke õlest Pal; aga no `mõisnikudel oli ju `võimus tiha Äks; no mis mea enäm mäletä; noo peremijs lõegas ike `leibä KJn; no kas sul aru pähän Trv; mine no mine, mis sa ik_ojojedet (konutad) nõnda kava Krk; no lääme nüüd kabeli pühale Puh; ta višt kaevass, et mia tõrele, no kas mia asjata tõrele Nõo; noo, kas sõss nii om taa asjalugu Krl; no kas sa saat `vällä vai ei_{saa}? Har; noo küll sinno kooritass kui pinni Plv; no_{ta}al ta naasõ `võtmise himo ka karašs Vas; nu mis `mõõtlõdõ Lei

no² no Võn V(no²), nu, nu² Krl Rõu Vas Se Lei nüüd mis sa no viil niipal`lo pajatat Võn; `tütrik sai nahatävve, no_kki (nüüdki) viil nuuisk tarõn Kan; seost käest es saa_{ma} midägi tetä?, no_{ka} iks `üüse valutass Urv; õga sõss pulma pedämene õs olõ nii nigu nu² Krl; no_m kõik ilma elu `kaonu ja `lõpnu²; Ma ei_{saa}no_{minnä}?, ma lähä tunni ao peräst Har; vanast ol`li_{suvõ}pal`lo parõmba_{ku} no² Rõu; ei avida minnu nu inäp jummal' ei juudas; nuhuda no², ku hüä taal lil`lil hõng um Vas; mütsütä no kõtt täüs, siss jõvvat tüüd tetä? Röp; hüäge ol`l, et üts ristiinemine ol`l kah `põrgolistega üteh söömäh, et nu ma inämp tagasi ei lää² Se; kae_{ku} tu nu `sõrbass (rüüpab) Lei; nu an `aigu, ma `uoda Kra

no- → nõ-

noa- → naa-

noa|aegne, -ajane väga vana, iganenud Ega sa sen nua `aigase `mütsügä pidule enämb `ilge `mennä Kuu; nua `aeksed puu nõud Lai; mina ei ole kuulu neid, [need on] noa ajatse sõna Trv

noakseldama noakseldama näaklema, naaksuma Oli noakseldand Pöi

noa|laev noa-, nua- Lüg Jõh IisR Sa Muh L Ris HMd Kei Juu Amb JJn Pee Koe Trm Kod Plt M Kam Ote Har Plv Vas Röp Se

1. laevakujuline kiudpilvede kogum noa laiv `näitäs, et tuleb suur sadu; `pilve pääl on nua laiv, kui on õts mere `puole, siis tuleb sadu, kui on `põigite, siis tuleb tuuld Lüg; Noalaev oli `taevas näha - - ega sadugi enam `kaugel ole IisR; Kut noalaev on põhjast `lounase, tuleb kuiv ilm Jäm; noalaeva kaared on `taevas Khk; noalae `taevas, nüid akab `vihma tulema; meremihed `vaatavad ikka, kuidas nua lae `taevas oo Mus; Kuspool on nualaeva ots, `sõnne pöörab tuul Kaa; On noa laeva ots `läänes, siis on vihm `käega `katsuda Pöi; noa laev ehk tuuleaga, kaks `otsa oo teravad Rid; nüüd oo noa laevad `taevas, nüüd akkab lausa `vihma

sadama Mar; *näe, naa suur noa laeb* Vig; *noa lae `souke nagu lae, otsad vahedad ja `keskelt lai, suur jürakas üle `taeva* Var; *noa laeb, terab ots `õhtas, nüüd akkab `vihma tulema* PJg; *ma nägin noa `laeva, nina läks `merre ja paari tuñni pärast ol'ligi vihm käes* Saa; *nua laev [oli] `taevas - - viirud käisid üle `taeva* HMD; *Akkab ete sõõretama ja noa `laeva `looma* Kei; *taevas on noa `laeves, kui on sedasi `pilved üle `taeva* Juu; *kui nualaev `taevas, on `pilved nagu riba `viisi* JJn; *Kui nualaev on üleval, siis on sadu kannul* Trm; *noalaev om pikä joone `taevan, tõine juuñ tõist `külge pidi* Krk; *nua laev tähendeb `vihma ja `kuiva, selle `järgi, kun ta seisäb* Hel; *ku üits noalaiva ots põhjan, tõne `lõunan om, siss tule `vihma* Ote; *nua laiv om ka vehma poolõ `käändüñü?* Har; *nua laiv - - `treplikadse pilve?, halja? `valgõ?* Plv; *ilmu saa, noa laiv üleväh* Se

2. (tähtkuju) *noa lae oo `tähtedest* Muh; *noalaeva tähed loode pool põhja `tähte* Rid

noa|puss, -pussik (väike) pussnuga *Nua `pussikud õlivad `tehtod vana vigati lehest* Lüg; *nuapuss kääs, säääl sai vähiksi `korvisi `tehtud aja `viiteks* Krj; *Kui lähed luua oksti tooma, veta sii väike nuapuss kaasa* Pha

noba *noba väike puuhaamer noba - - paadi `küljest `taota sellega jääd ära; noba, sie on igaihel* Jõe

nobe *nobe* Khn/-õ/ Hls Hel TMr KodT, g *-da* VNg Lüg Vai Rei Mar Mär Kse Var Tõs Vän Tor Hää Saa Ris Juu Jür JMd Koe VJg I Plt KJn SJn Trv Nõo, *-ja* Kuu, *nobe* S Krk; *nope* Muh Rid Hel, g *nope* Puh Nõo; *nopõ* Har Vas Lut, g *nopõ* Rõu, *noppõ* Krl kiire, kärke; *virik tämä on `ninda nobe, iga `puole tuppi* VNg; *`ninda nobeda juttuga* Lüg; *tämä `ninda nobe on, süidi ja `varma* Vai; *üks nobede kätega [inimene], agar `akma igase `poole; nobe keelega, kesse pailu räägib* Jäm; *ole nobe, muidu jääd `il'jaks; üks nobem `niitma, teine_p jõva `järge mette* Khk; *kust neid nobesid tüdrukid ikka saab naiseks* Kaa; *añnergad on nobed `püüsid ära `lõhkuma* Pha; *nobesi obusi ikka tahetakse* VII; *see oo nii nope tüdrik et* Muh; *Liig nobe jütuga inimene* Emm; [ta] *`tahtis meest `lüia, aga mees oln nobem* Phl; *ta oli `kangeste nope, se Juula* Rid; *need oo kõik üsna nobedad töö tegijad* Mär; *on üks nobeda olemisega [inimene]* Juu; *sa oled päris nobe karduli `võtja* JMd; *ta on nobe `marju `korjama* VJg; *nobe - - tüüj`teole ja egäpite* Kod; *küll tal on nobedad näpud* Lai; *nobe `tüüjle, pikäline jutule* Hel; *sul om nobeda jala, mee udista kana kesvä päälä ära* Nõo; *noppõ näpu?* Krl; *vits kipõ, laís nopõ* Har

nobedade *nobedasti mine äste nobedade, sul noore jala* Nõo

nobedast → *nobedasti*

nobedasti *nobeda|sti* JõeK Ksi KJn/-s-/ , *-ste* Rid Mar Tõs Aud Vän Tor Ris JJn SJn Har, *-st* Lüg Hää TMr Har/nobõ-/ , *-ss* Kod *nobedalt eks sie õle nobe `naiste `rahvas, mida nobedast tieb oma tüö `välla* Lüg; *see käis nii nobedasti, see - - kudumene* Rid; *lähäb nii nobedaste - - edesi* Mar; *`niitis nobedaste* Tor; *laev lähäb nobedast* Hää; *`kirjade põhjal oli läänd [kohtus] sie asi nobedaste, ei old sial midagi `rääkida `vasta* JJn; *nobedass `lendäb si lind, alate üks kiir minek* Kod; *saab juba kesknädali möödä läänd, vat siiss tä (pühapäev) tuleb nobedaste* Har **Vrd** *nobedade, nobejasti, nobest(i), nobõh(h)alõ*

nobedus *nobedu|s* Lüg Vai SaLä Kse Tor Ris Iis Kod Plt KJn Hls Puh, *nobedu|ss* Trv, g *-se; nobõdu|s(s)* Rõu, g *-sõ* Krl väledus, kärmus; *virikus näppudel nobedust küll* Lüg; *nobedust mõnel inimesel ike oo* Tor; *imestan tema nobedust* Ris; *kis temä nobedust tiäb* KJn; *siul alle nobeduss `koñte sehen, mia ole joba ära* Trv; *täl ei ole toda nobedust egä `kärmost, ta om nii aiglane* Puh; *ta nobõduss om suur* Rõu

nobejasti *nobedasti Nobejasti `käüäd `nuomija mogad (küll noomijal sõnu leidub)* Kuu

nobeldama *nobeldama* Lüg Jõh näpitsema; (näpu vahel) pusima *nobeldab vähä`aavali`keträdä; niit lähäb`naistel sasi - - eks siis`katsu ja nobelda, kuda saab`lahti* Lüg; *Nobeldas`sõrmidega`jällä`selle trippi`lahti* Jõh

nobem → nobemini

nobemidi *nobedamini tule ometi nobemidi* Jäm **Vrd** nobemini

nobemini *nobemin|i* Khk Kaa, *-e* Pha Emm; *nobem* Khk Emm *nobedamini tule nobemini, mis sa seel muidu lätsid* Khk; *kui ma nobemini kei ehk midagid tõsta, siis on ing`kinni* Kaa; *tule nobemine`siia* Pha; *Loosteev tehta eest teravam, siis aitab laeval vett leigata ja nobem sõita* Emm **Vrd** nobemidi

nobest(i) *nobest(i)* S(*nobeste* Pha Hi) Krk, *nopest, noppest* Muh *nobedasti joose nobest`sõnna* Jäm; *tεε_b, kohes ta nii nobest lihab* Ans; *nii nobest läheb üks kilupaet, et vagu jääb taa; lase kääd nobesti`keia* Khk; *Peab nobesti tegema, et õhtaks valmis jõvaks* Kaa; *joose nii nobesti, kut sa jõvad* VII; *moa sihes puu`porsub nõnda nobest ära* Põi; *nii nopest põle ju`saaja* Muh; *ta tegi tööd nii nobeste, et pole olnd`aega`piipoget`panna* Emm; *tuli üsna`aegus ära, üsna nobest* Käi; *mine nobest* Krk

nobi *nobi* Saa Hls Krk Võn nupp; *konks okil on sääil nobid, kus lühi kõrvad kül`les on Saa; [kulbivarre] taga olli nobi, et ku patta lasid, sis ärä patta es lää* Hls; *eegeltse nõgla nobi läiis otsast katik* Krk **Vrd** nobul, *nogi*¹

nobima *nobima* Rõu Plv, *da-inf nobida* Vai Puh Nõo, *nopi*² Vas üles korjama, *noppima*; *napsama nobisime peenikese`kartule maast ärä* Puh; *Ää miil om vahti, kui eläjä lammastega võstu* [heina] *nobiva* Nõo; *iilä_ka_nobõ õks naid`marju; mõni varass um ka_säänä, ku_mia putuss õnnõ`silmä, tuud nobi* Rõu; *küll tsia*² [need] *maast är*² *nobiva* Plv; *ma`a*² *umma kõik`ar nobidu*² Vas **Vrd** *nodima*²

noblak *nobla|k* g *-ku, -gu* jäänustest, halvemast lihast tehtud vorst *noblaku tetäss rämssust, mis ülejäanutse veere* Krk

noblu *noblu* Nõo Ote Rõn Urv Plv(*nöblo*) küüslauk *kaits pennärd panni noblusi`endäle; vana pidänävä noblut`siijmä, siss veresuun ei lubjasta; latsil nobluse kõik üless`kistu* Nõo; *Meil om egä aasta ollu iks veedike noblut kah maan* Rõn; *Oi_sa.It noblut söönü*², *sul tulõ suust noblu`haisu* Urv; *küüdslauk, mõni kuts nöblo* Plv

nobluk|vorst küüslauguga vorst *nobluk`vorsti sai laadeld ja - - lihunigu mant kah* Hel

nobrama *nobrama* näppama, *napsama see nobrab teise tagand, teine_p`teegid ise mette* Khk

nobritsõmma *nobritsõmma* nokitsema *esäl`ol`le uma`hüüylepiink ja sääil tä nobrits inne* Räp

nobul *nobu|l* g *-li* nupp; *konks katuse kivi pannass lati`pääle, nobul`jääss lati taha* Krk **Vrd** *nobi*

nobusk *nobušk* g *-i* puuhangu raudots *pañti ravvatsõ nobuški`otsa* Räp

nobõh(h)alõ *nobõh(h)alõ* nobedasti *tassaline hopõn lätt iibä`tassa - - tõnõ hiit`jalga nobõhhalõ; kõõ munitõlõss, süü ei*² *nobõhhalõ* Lut

nodi¹ *nodi* Kuu RId S Mar Kse Han Tor Hää Saa Ris Kei Rap Jür Koe Kad VJg IPõ MMg KJn M

1. varandus, raha; *kraam Mõni ajab seda nodi kokko`ninda pali, et isegi ei tea, midä senega`päälä akkada* Lüg; *Sel seda nodi on, tia kes`selle ükskord pärib* IisR; *Toppis omale igasugust nodi kotti* Jäm; *Oh, seda nodi`korjab ka igase`poole; see oo`eesele eluaeg nodi kogu aand* Khk; *Seda va varanduse nodi [on tal] õige pailu* Pha; *Sõukse nodiga äi tehta*

`nüitsel ajal änam mitte midagi Pöi; küll sellel aga nodi oo, raha ja `värki Muh; Taal seda va nodi keik kohad täis Emm; Endal juba surm suu juures, aga nodi kokku ajama, seda jaksab küll Mar; ma_i saa [laevalt] maal `minna, nodi ei ole Hää; ta sai sealt ühe ea nodi Ris; `Mõisnikud `kielasid selle (koduse viinategemise) ää, nad said sedasi iad nodi Kei; Vanaste vedas kraat nodi kokku Jür; küll sel mehel on `ilmama `palju nodi ja veel ma_iilmama tore täkut obune Kad; Mis viga õsta, kui seda nodi - - küll käes on Trm; no temäl peass sedä nodi ikki kogut olema Trv **Vrd** nosi³

2. tarkus, pea, nupp küll sel on nodi piass Iis; küll sel on iä nodi, on iä arukas inime KJn; temä pähän om sedä nodi küll väha Trv; No temäl om ju `säate nodi `otsa luud, määst tõstel ei ole, selleperäst ta mõstabki ninda `ästi eläde Krk; ärä `seatsle mihele mine, kellel nodi ei ole, kellel pääd ei ole Hel

nod² nodi Jäm Kaa Pha VII Pöi Rei Mar Plt

1. räbal, kalts vanad nodid, pisised ilbud `kuskil, nodisid pailu; too mu nodi kori - - `seie, ma `jälle otsi paramad seelt [välja] Jäm; Peaks kaltsumees tulema, annaks vana nodi ää Kaa; Nüüd te mo nodikoti kallal Pöi

2. vana vilets inimene – Plt

nod³ nodi Vai Trm Plt nott, ront igavene vana vikat, vana nodi Plt

nod⁴ nodi nudi nodi `oinakõnõ Rõu

nod⁵ nodi nosu va piibu nodi muudku suus järjest, mis sa sest piibu nodist imed Mär **Vrd** nodsi

nodik nodi|k g -ku oksanott kuuse õksa õts one nodik; t̃ij nõnna pali nodikid, ku tahad Kod **Vrd** nodika

nodika nodi|ka g -ga nott `katsu, et vadan nodika, kui sia vait et ole Vai **Vrd** nodik

nodikas¹ nodik|as g -a võrguujuk monel on kuppu nodikas puust, monel `korgist VNg

nodikas² nodik|as g -a nolk pisikesed `poisinodikad Lüg

nodi|kopsik nodikopsik nadikael – Jäm Mar **Vrd** nadikopsik

nodima¹ nodima Kuu RId Mar Kse JMd Koe VJg I nottima, lööma uss `lehma ei `ammustandki, `ainult seda `kihvti `viskas `lehmale üless, ku tämä (perenaine) seda `ussi nodis VNg; `ninda `kauva nodis, ku tappaski karu `vällä Lüg; üks `näitäs tuld ja teised nodisid Mar; poisid akkasid `ühteteist nodima JMd; nodis kuera maha VJg; [kull] nodis mu kuke ära Lai **Vrd** nudima²

nodima² nodima Mär Han Mih Ris JMd Pee

1. näppama, varastama nodis kardulid, viis `metsa ja küpsetas seal salaja Mär; tä nodind selle aja sehes kõik mo asjad ää Mih; soodest vöi kust nodiks [heina], aga sööda sellega lehm ää Pee **Vrd** noditama

2. korjama, noppima akkame karduleid nodima, nodime nad sis maast ära JMd **Vrd** nobima

nodima³ nodima nudima nodisin lehmäl sarved ärä, et lüüb tõesele kubeme Kod

nodi|nina nöbinina nodininä one õts ülespuale püäratud Kod

nodis lontis, lotakil rätik nõnda nodis pees Khk

nodise lonti, lotakile rätigu pand nodise pehe Khk

noditama noditama Mar Ris Juu varastama, vargsi kraami kokku ajama Õhtu pimedas muudkui noditab Mar; noditab, kust aga kätte saab Ris; noditab teese kääst, [kuigi] omal küll Juu **Vrd** nodima², noitama

nodjastama *nodjastama* rammestama, roiutama *uni nodjastab inimese ee, paneb tukkuma* Khk

nodsama *nodsama* imema *Põrsa tükivä üteluugu -- emmisse alla nodsama* Nõo
Vrd *nodsama*

nodsi *nodsi, nodso* nosu *piibu nodsi suuh* Vas **Vrd** *nodis*

nodsuma *nodsuma* Rõu/-d-/ Vas imema *lats nodsi, põrsa^o nodse^o -- kõik, kiä piimä päält eläse, nodsiva* Rõu; *taa as tii mullõ midägi^o, umma piipu kõgõ nodso* Vas **Vrd** *nodsama, nudsuma¹*

nodso → *nodsi*

noes → *noos¹, noos²*

nogeldamma *nogeldamma* nokitsema *nogelda tüöd teha* Vai **Vrd** *nogima¹*

nogelema *nogele|ma* Vän Lai Plt, *-mä* Kod, *-me* Hel *nägelema lähväd riido ja riioss nogelemä, nogelemisess taplemä* Kod; *nad nogelesid sial kahekeisi, oli neil kana kakkuda või* Plt; *pojage olli nogeleme lännu* Hel **Vrd** *nogima¹, noklema*

nogelik *nogeli|k* g *-ku* *nägelus me põle nogelikku läind; neil oli üks nogelik, nad nogelesid sial* Plt

nogerdamma → *nokerdama*

nogi¹ *nogi* Kuu Jõh Kse Mih

1. *konks kau koogul oli nogi, kui oli vinnaga kau, nogi oli koogu otsas* Kse; *aitab ühüst nogist küll* Mih **Vrd** *nobi*

2. *noodatiiva ots* *Nogist vieti nuota* Kuu

nogi² *nogi* IisR Juu; *pl nogid* Kuu Mär, *noogid* Khk Kaa *jalg Nogid ei kanna enämb mitte üks raas* Kuu; *eeh, ajaks noogid sirge jälle* Khk; *Jääpeksul olles vetab õhtaks noogid üsna kangeks all* Kaa; *nogi on kranksi (haige) nalj* Juu

***nogilane** *pl nogilased = nogiline* *Nogilased -- tulid kutsumatta pulma või talgudele, vahel peksti välja* ka Krj

nogiline *nogili|ne* g *-se* Jaa Põi *kontvõõras* *Nogilised tulid kutsumata pulma* Jaa; *läks pulma nogiliseks* Põi **Vrd** *nogilane, nugilene*

nogima¹ *nogi|ma* Kaa Põi Muh Jür Kad Lai Trv, *-me* Hls Hel

1. **a.** *nokkima kanad_o erved ää nogin; koovid_o ullud, kui juhtud kaudu pesa menema, siis nogivad silmad peast välja* Muh **b.** *näksima lamba ike nogisive man, mitte kennigi es taha [humalatega linnasepätsi]* Hls

2. *nokitsema, vähehaaval tegema mis sa nogid seal, ei soa kiriku millagi* Jür; *miu näpu nogive viil* Hel **Vrd** *nogeldamma*

3. *norima, tögama kes teist nogib, see tahab näidata, et ta ise on targem või parem* Lai; *Ära akka temägä nogima, mis sa ilm aigu nogid* Trv

4. *nägelema* *Akkasid lammaste pärast nogima* Kaa **Vrd** *nogelema*

nogima² *nogima* *nõetama* *Vanasti -- nogitud verku, märjaks kastetud vergu lina pandud nogiste keriksekiivije pääle -- siis tutritud siel edesi-tagasi, et vergulina üleni nogiseks sais; Ega sie nogimine ka kaua ole vergul pääl seisund, meress ligunend mone päivägä vergu külist ja akka jälle uuesti nogima* Kuu

nogin *nogin* Kaa, g *-a* Iis, *-e* Krk *nagin a. nagingemine kana poigel ütelts, võtav ku noginen* Krk **b.** *nääklus, sõnelus Meitel oli vanaeidega täna oomiku pisike -- nogin* Kaa; *läksid nogina* Iis

nogi|puder (peietoit) *matuste omingu keedeti nogi`putru; nogipudr keedeti odra jahust, tanjust; siis soad enne`aegu nogi`putru [kui õnnelt surma saad] Muh Vrd noogipuder*

***nogistama** *nogist|amma Plv, -eme Krk*

1. *nokitsema, nokkima kanase nogistev, võtav ku nogin; nogistemise päält rabasi [kana]`kinni Krk*

2. *tapma ma nogisti`põrssa är?* Plv **Vrd** *nokistama, nugistama*

***nogituma** *nud-kesks nogitund tahmuma Puhastan`suoja`müürü`rüövisi,`ninda ära nogitund Kuu Vrd nõgitama*

nogo → *noku*

nogotamma → *nokutama*

nogu *nogu*

1. *naga nogu oli otsas [ree sõbal], see enam läbi ei saand`tulla Lai*

2. *(mingi kogu) küll see vorbib neid`peeta`lõikuda, üksi istub nigu nogu Lai*

nogulane *nogula|ne g -se nõges nogulased`poltavad; taat kohe eit`kaindlu ja pist nogulase`piesa Kuu Vrd nõgelane*

noh *noh Kuu RId Jäm Khk VII Muh Rei Mar(nuh) Mär Vig Lih Kse Tõs Aud Tor hajusalt K(nuh KJn), Iis Trm Kod Trv Hls Krk TLä TMr San Urv Krl VId, nooh Vai KJn TMr hüüds, adv noh`monda`asja oli, mes pidid`nuore`kuuga just tegemä Kuu; siis`pandi [oblikasupile] viel lusika`otsaga void`pääle ka vel, noh`ninda`maiustusest VNg; noh, mis sa nüüd tied, et sa oma`tüüga`valmis et saa Lüg; Ei`teine`jõuva täma`kätsatuse vahele`nohki`üelda IisR; sie (laat) oli viel`ennemb`pello tüöd,`abri-llis noh Vai; noh, mis see`nd paes (praegu) olga Khk; noh, akka ometi minema VII; nuh, ja kui pal`lo kardolisi keedeti Mar; tohmakas või arusaamata inimene, kas tal on siis natuke`mõistusest noh (puudu) Mär;`lasti kuppu, et verd lahutati noh Vig; sis kui ma oli vel alles noh kaheteist`aastane, mina käisin ka sis`pulmas Lih; noh, laalame nüid Tõs; noh tule, kui tahad Tor; ega siis seda (maad) põld pal`lu, üks, noh, viis vakamad; noh aga vat suuremad ju narrivad`väiksid Nis; mõesa koht oli`enne, aga noh üks me nüid isi pereme`aegas ehitsim`maea uueste Rap; ta (värvitav lõng) oleks midagi`karva jäänd, aga noh ega sel midagi`muodi ei old KuuK;`kärpse`põrgu noh, ta oli nüid sie klaas, riist läks ümmarguselt kokku (kärpsepüünisest) Jn; nii paks, noh`umbes nii paks oli se turvas; tuleme, tuleme, et noh et nüid saame ikke seia oma õige tie peale Rak; kas minä tiän, et suan`kõrda noh Kod; noh nii laialt oli`künda nigu siit`sinna Äks; nuh,`ol`li rahu`jälle; nooh, puültõist`tuñdi ja kaks ja [küpses leib] KJn;`sañtekoda oli kiriku ukse`iis - - noh,`niuke tuba SJn; noh kas tulet joba Trv; Noh,`talve siss`tõmba`ketrust ik Hls; neil sääil kõrdsi man sai viñt midägi sõnavahet olema, noh purjun`pääga tuleb mestel ka ette, et`ütlet mõne vastiku sõna Ran; noh, pange käe`käimä, siss saade ennembide õdagule Nõo; nooh, siss nakass`suškma, siss sušk ike - - sinnä ja tännä TMr; Noh, sõss ku`kapsta`pehme ol`li?, sõss korati ua - -`vällä Krl; tä arvas, et noh sa puttõt tä pessä ja et sa`lõtõgi tu`süüdläne, kes [pesa]`maaha ai Plv; noh, mis um siss Vas; mitte üks noh 1. mitte üks sõna, hää! Olid vait ku puupakk, mitte üks noh ei üeld IisR; ma võti ta käsil, ta ei lausu mitti üits noh Krk; Tull ja`võtsõ mu rahakopika väevõimuga käest, ma es tohe`mitte üits noh tetä? Urv*

2. mitte natukestki`kolmõ`poiga ma`i`tiia`mitte üits noh Röp **Vrd** no

nohama *nohama kohama mets nohas`vasto Kul*

nohenal → *nohinal*

nohesema → *nohisema*

nohesti *nohesti* salatseja, omaette tegutseja *Sie nohesti ammu enne `teisi juba `üese `latsis*
Khñ

nohhutama *nohhutama nohhitama Mugu_nohhutas, kõnõlda mõista õi_midägi Rõu*
Vrd nohutama¹

nohi *nohi* Lüg Muh Var, *nohe* Aud Pär nohu *nenä ilas `ühte `puhku, `tilgub tatti ja natta, tämäl on nohi* Lüg; *ma ole ühnä `kuivas nohis* Muh; *nohi `aigus oo külmetamese `järgi* Var
Vrd nohk²

nohik *nohi|k* Jõh Jür Urv Rär, g *-ku* IisR Han Sim Iis Kod(g *-ke*) Lai Krk Hel Nõo Kam Ote Plv, *-gu* Kuu Khk; *nohi|ko* g *-go* Vai vaikne, seltsimatu või saamatu inimene `Kaubamies pidäb juo üä suu`värgigä olema, *nohik `oidagu sest `ammedist `korvale* Kuu; *Meie seda nohiku ei `sallined kuhe* IisR; *üks va vagusi inimene on, nõndakut va nohik `nurkas* Khk; *Nohikusi ma ei salli, [nad on] vakka, justkui pahased, rääkida nagu ei oskagi* Han; *sie on üks niesukene nohik miest, enese ette ta pusib ja on Sim; nisukesess nohikuss ei sua nuadamijs, laheb tuuragi `põhja; `niskesed nohiked nääd onegi* Kod; *ta om esi`endest `seante nohik* Krk; *Temäst nohikust ei saa koolin käijät egä tüü tegijät* Nõo; *ta om kui_ts vana nohik, täst ei ole midägi `asja* Kam || *nohiseja kes nosisass läbi nõna, tuu om nohik* Urv; *vana nohik, nohisõss inne* Plv **Vrd** mohik, nohinik, nohisk(o), nohka

nohi|kopsik *nohik Vanames nohi`kopsik, `väimes ka nohi`kopsik, kaks nohi`kopsiku nohisevad oma ette* Lüg **Vrd** nohitong

nohin *nohin* g *-a* Kuu Lüg IisR Vai Jäm Khk Kaa VII Põi Muh Rei Mar Mär Kse Hää Saa Ris JMd VJg I Plt KJn Trv Puh, *-e* Hls Krk; *nohhin* Plv, g *nohin|a* Rõu, *-õ* Krl; *nohen* g *-a* Tõs PJg Tor läbi nina hingamise heli; *kohin aga õli suur nohin, ku nenä õli `kinni* Lüg; *nohistab tasakesti, pole tuult midad, tuule nohin* Khk; *Kambrist käis igavene nohin -- ta parandal seliti, magab Põi; inimesel on nohin taga, kut sööb* Rei; *mets nohiseb, `vihma akkab tulema, naa kõva nohin* Mär; *tä `õmleb ja suur nohen taga* Tõs; *kui nina `kiñni on -- siss on nohinad kuulta* Saa; *ta magab `kange nohinaga* JMd; *kui `ingab, siis nohin taga* Trm; *kui sur_si nohin sõss iki ei ole, seda nohind võip viijl är kannata* Trv; *nõna tege nohinat* Rõu; *makass nigu nohhin* Plv || *nohiklik nohin inimene nohistab nõnda vagusi* Khk; *o ma nohina järgi oma heaksarvamise järgi Kus sa ikka keike nenda oma nohina järge saad teha ning olla* Kaa; *igauks paneb oma nohina `järgi* Muh; *temä tiip oma nohine `järgi, oma pää `järgi* Krk **Vrd** nuhin

nohinal *nohinal* Mar Mär Saa Juu Iis Trm KJn, *nohe-* Tor nohinaga, nohisedes [ei] *tee teestest `väl`lagi, käib peale oma ette nohinal* Mär; *mõni `ingab nohenal* Tor; *laps sõi nohinal `saia* Saa; *magas nõnna nohinal* Juu; *süüb nohinal* Iis; *`ingab nohinal* KJn **Vrd** nosinal

nohine *nohine* nohune *ma ole koa nohine* Muh

nohinik *nohinik* nohiseja *neid nohinikka one pal`jo kõhe, muko nohissavad* Kod **Vrd** nohik

nohi|nuhtlus *nohu nohi`nuhtlus_o kallal* Muh

nohisama *nohisama* Trv, *-mma* Rõu nohisema *muudku nohisap enne* Trv; *nõna nohisass* Rõu

nohisema *nohis|ema* Kuu RId(*-mma*) Khk Mus VII Muh Rei Mar Mär Kse PJg Hää Saa Ris Kei Juu/*-mä/* KuuK Amb JMd Koe Kad VJg Sim Iis Trm Kod Ksi Lai Plt KJn Trv Puh Võn Kam, *-eme* Hls San, *-õmma* Plv, *-õmmõ* Krl; *nohesema* Tõs PJg Tor

1. kuuldavalt läbi nina hingama, ninaga nohinat tekitama *sigä ku magab, siis akkab nohisemma* Lüg; *Mina saand `este magama `jäeda, sie nohises `nindagu `eina`saatu oleks vedand `kõrva`juures* IisR; *nina on nii `umne `ühte `jooñi, et paljast nohiseb* VII; *Vana jähi*

laua taha nohisema (magama) `jälle Pöi; sööb ja nohiseb Rei; kui obu oo lõuel, siss tä ette noheseb Tös; ta akas nohisema, tolm läks ninasse Saa; kas sul nina `kinni on, et sa nohised JMd; mis sa nohised, süö `silku, siis ei nohise nii pailu Koe; magab nagu nohiseb Iis; niinä nohiseb piäs KJn; tii[?] uma nõna `puhtass, ärä nohisõ[?] Plv

2. *nohinal rääkima või midagi tegema tieb tüöd `ninda_t nohiseb kõhe Lüg; Nohik on `niisuke, kes nii omaette nohiseb, ei käi `teistega `kampas IisR; nohiseb `pæele `eese ede Khk; Nohises natukse oma ede ää ja `andis `järke `jälle Pöi; mis sa jälle nohised seal, juba `jälle süda täis Mär; istub ja nohiseb oma ette Juu; tiijb ruttu `niigu nohiseb, asi lähäb tämä käen ruttu; naesed elänud nõnna ilosass ku nohisenud, ei tapelnud `ükski Kod; kui sõna vahe on, kohe nohiseb Ksi; vanol ei olõ inämb midägi, nuu nohisku nukah õnne Plv*

3. *kohisema, mühisema tuul nohise VNg; mets nohiseb, sadu tuleb Mär; tuul akkab nohisema Ris; kui mets nohiseb, `näitab teist `ilma Kad; kui tuul nohiseb talve aeal, siis pidi sulale minema Lai*

Vrd nohisama, nosisema, nuhisema

nohisk(o) *nohis|k g -ku Jöh; n, g nohisko Vai nohik sie on nisike nohisk inimene Jöh; sie on `niiskaine nohisko Vai*

nohistama *nohist|ama Kuu RId(-mma) hajusalt S, Kse Khn/nohe-/ Hää Saa Ris Jür JMd Kad VJg IPõ Plt KJn Trv Rõu/-amma/, -eme Hls Hel, -õmõ Krl; nohissama Kod*

1. *ninaga nohinat tekitama kui tämal nena on `kinni, eks tämä siis nohista Lüg; Jäi `istukil tukkuma ja akkas nohistama IisR; mõni nohistab nii `kangest, nina `kinni VII; mis sa nohistad oma ninaga Muh; ta nohistab mis `irmus JMd; `nuuskab ja nohistab ninaga Trm; laps nohissab, ku imeb; vihane, puhub ja nohissab ninägä Kod; ärä nohista, sa ei lase mu magada Trv*

2. *vaikselt midagi tegema või toimetama Igaüks nohistab oma ede `asju ajada, `toiste `asjast ega murest ei `uolida Kuu; ku poiss ja `tüütrig õlid kahekeiste, siis nohistasid Lüg; Jäi `kauvast tuppä, sääl nohistaski `lõngad oma kotti IisR; Lapsed oskavad nõnda kenasti nohista, kui nendel kenasti töö kätte annad Khk; Poiss oli vana `järke raha ää nohistand (näpanud) Pöi; Mis tõ ka siäl `nurkõs nohestattõ Khn; ei tää, mis ta sääl nohistab kapi kallal Saa; nohistab salaja menema, ei tie `väljagi, et ta tüe tegemata VJg; Nohistati pisitasa ära teha, põlnud kisa-kära kuskilgi Trm; tea mis ta nohistab seal teha tasakeisti Plt*

3. *kohistama, puhuma Küll se (tuul) nüid nohistab, vade ega se puid `ümbär lükkä Kuu; nohistab tasakesti, pole tuult midad Khk; tuul nohistab õues JMd*

Vrd nosistama, nuhistama

nohisti *nohisti Kuu Muh*

1. *nohik On `juskü nohisti, ei `oska midägi `rääkidä Kuu*

2. *nalj nina kõeguti `olli vana `muiste koon ja silmad `olli pilguti, kõht `olli paun, nina `olli nohisti Muh*

nohistus *nohistus nohik Oli üks va nohistus Emm*

nohi|tong *nohik Nohitong nohiseb `vaide omaette, ei tämä `õska juttu ajada, kui ise et `alga, sis `terve pääv ei tie suud `lahti Lüg **Vrd** nohikopsik*

nohk¹ *nohk g nohu Khk; p `nohku Krk tuuleõhk, hõng ont_s tuult ka, vähe `nohku ikka on Khk; läbi nina lašk `nohku Krk **Vrd** nuhk¹*

nohk² *nohk Hel, g nohu Krk nohu nohk om iki Krk **Vrd** nohi*

nohk³ *nohk g noho* Kod; p *`nohku* Trm vimm, viha *Ei lähnud - - sellepärast `sauna, et `vastamisi `nohku õli* Trm; *`nohko ei tõhi tämägä vedädä, siis lüüb kõhe `nuaga `sisse; [ta on] nohon, vihane* Kod

nohk⁴ *nohk mõhk*, raas *ma ei tiia sest üiis nohk mitte* Hel

nohka *nohka nohik*, saamatu sääne *inemine kui nohka, `kohke saa ai midä ar tetä?* Se
Vrd *nohkats, nohku*

nohkama *`nohkama* tuult tõstma *akkab tuult `nohkama* Khk

nohkame *`nohkame*, da-inf *noha|te, -de* kurtma, kaebama *ma_j taha küll nohade oma laste pääl; miul siu `nohkamisest ka midägi_j oole, miu ehg om puhass* Krk **Vrd** *nuhkame*

***nohkatama** *nohkatamma* Se; pr (ta) *nohkatass* Urv

1. *nohistama* *Tita om joba kõvastõ `jalgu pääl - - ja hürsütäss, esi nohkatass nõnaga ka viil* Urv

2. vaikselt midagi tegema või toimetama *nohkatass pääle `hiindäst* Se

nohkats *nohka|ts g -dse* nohik *nohkaits om sääne vaganõ ja tasanõ inemine* Se

nohke *`nohk|e g -se* nihuke *kirikuakid on `nohksed natukene suuremad kui pääsused; ilusad kalad olid, nüid `nohksi ei olegi; ta ikka `nohke teist `viisi, `jüsku mütsiga `löödud* Var

-nohki Ls *omanohki*

nohkitsama *nohkitsama* nokitsema *muidu na_kõrra? es saa_kunagi_`kambrõn olla?, iks välän üttestõist nohkidsi, ummi `asju* Urv **Vrd** *nohkutama*

nohku *nohku nohik* *tiä nohku ol'l kül?, a_tia kunagi_sullõ `halva sõnna õs `ütte?* Urv
Vrd *nohka*

nohkunõ *nohkunõ* nohiklik, tossike *miiss mul sääre nohkunõ ol'l, a muidu tiä `halva sõnna õs `ütte?* Urv

nohkutama *nohkutama* Rõu, *nohku-* Urv nokitsema *ei_lää_kohegi?, siin saman mugu nohkuda õnnõ, umma `asja tallida* Urv; *Mi_sa_tan nohkatat, ku_sa_midä tii ei?* Rõu
Vrd *nohkitsama*

nohlama *`nohlama* kabistama *Sie õli vast mies, oma `naisest ei saand `tarbet, käis `võeraid `naisi `nohlamas* Lüg

nohokas *nohok|as g -a* vihane *nohokas one, vihane* Kod

nohotama¹ *nohotama* Ris HMD (hobuse häälitsemisest) *obone nohotab* Ris; *akkab nohotama, tahab [leiba] `saada* HMD

nohotama² → *nohutama*²

nohu *nohu* Vai Sa Rei Rid Mär Kse Pä Juu JMd Tür Koe VMr VJg Sim Iis Trm Plt M Puh Nõo TMr Ote San Krl Rõu Lei, *noho* Käi Mar Kul Vig Var Tõs Khn Ris Juu Kod Äks Lai KJn Rõu Plv Vas Se *nina limaskesta põletik ninast jooseb tatti, `kange nohu* Khk; *keedeti sibulat piima sees, siis kuum sibula piim pidi nohu ära `kaotama* Mus; *Esimeseks jähi nohuse ja pärast rippi, nüid on `pitkali `oetil Põi; kui nena `sulgos, nena nohos, siis aevastad `paljo Käi; raudrohi - - noho ja kõha `vasto* Mar; *jäi `kangesti nohusse* Mär; *kui oo noho, siis ninä loriseb piäs* Tõs; *Sügisese aaga akkab `kergest noho* Khn; *nohu tuleb sui õege `õlpsaste* Vän; *inime aevastab ja tatt lödiseb taga, on nohol nagu obune* Juu; *nohu akkab teesele `külge koa* JMd; *nina on nohusse jäänd* Trm; *kõhk nõnnagu `jõrkus ja ninä õli nohon; ninä läks nohoje eelä `õsta (õhtul)* Kod; *mul on nii `kange noho* KJn; *nagu inimesel sulg, nii om eläje nohun* Trv; *pääle külmetämist tulep alate nohu* Puh; *ma avvuta kuuma `viiga `jalgu, [kui] ihu ligedass lääb, siss lääb nohu ärä; nii `kange nohu om, nõna tilgup nigu mahla kõjo jälle* Nõo; *lõhmusse koore ja `äelma tii om kühä ja nohu `vastu* Ote; *täl kangõ nohu, silmist pand vett*

maha Krl; *noho um`külge nakanu`* Plv; *külmä olut`jõie, siss`saie nohu* Lei || *nalj naljaasi, köömes Ah, see asi oo mu kää nohu ää teha* Kaa; *See on ta käe nohu, käib paar`korda`rakturiga öle ja on`valmis* Pöi **Vrd** *nohi, nosu⁵, nuhu*

nohune *nohu|ne* g -se VNg *Vai Jäm Juu, -tse* Trv; *nohu|nõ* Rõu, g -dsõ Krl; *nohu|ne* Lüg, g -se Kod KJn; *nohu|nõ* g -tsõ Plv *nohus olev sa õled`üskäne ehk nohone, sie`aigus akkab`mulle ka`külge* Lüg; *mis sa aad oma nohuse ninägä`siia* Juu; *inimesed_o nohosed* Kod; *nõna om nohune* Trv; *ta_m alati nohonõ, ei olõki vaeht* Plv **Vrd** *nohine, nosune²*

***nohutama¹** *nohut|amma* Har, -eme Krk *nohhitama mis sa nohudet, ei oole sääl nohute midägi - - muutku mine* Krk; *medäs sa_{tanh} nohutat, lüü_{ku} julgut* Har **Vrd** *nohhutama*

***nohutama²** *nohutamma* Vai; *nohotama* KJn *nohus olema küll ma nohotan, ei kao noho ärä* KJn

nohu|taud *nohu nohu`taudi akka ühe`toise`küllest* VNg **Vrd** *nohutõbi*

nohu|tõbi *nohu jäi nohutove käde* VNg; *mool oli viimandi nohutõbi, nina ja silmad joosid vett* VII; *jäi`kangesti - - nohu tõbesse* Mar; *obusel on nohutõbi* Plt; *nohutõbi [tuleb], kui inemine om`külma saanu`* Plv **Vrd** *nohutaud*

nohvama *nohvam(m)a*, da-inf *nohvada`* Urv Rõu; *nohvama, da-inf nohvata* Urv *napsama; näppama Hoia Annõl silm pääl, Annõl om`nohvamise muud man; Nohvaäs mul väidsekese nõna alt är`* Urv; *Nohvaäs Anul ubina käest ku_{väl}k* Rõu

nohvõldamma *nohvõldamma* *näppama Om mul ubinakõsõ_{kõik} aidast är_{nohvõldanu};* *Nurk kõik`kodusõ läbi, mis kätte putus, tuu nohvõldas`hindälle* Urv **Vrd** *nõhveldämä*

noi¹ *noi* Lüg *Rei Khn setvertnoi Kää`lõõmisel`pandi`tihti`mängu noi`viina* Lüg; *Noise läheb ulk vett* Rei

noi² *noi* ahne – Kad

noi- → *nõi-*

-noi Ls *tuhkanoi(u)*

noibe *noibe* väsinud *Sa tänä kohe`ninda`noibe* Kuu

noidildõ *nii, niimoodi kuvvildõ`mõistsõ, noidildõ`ütli* Se

noidlema *noidlema*, da-inf *noielda* Emm Tõs PJg *Tor Hää Saa;`noidlõma, da-inf noiõldä* Khn

1. *laisklema, aega viitma kes mette pole verk ega`tõõkas, se`noidleb* Emm; *noidled, vedeled, tööd ei tee* PJg; *Ku sa tööd teed, sis tee, aga ära`noidle* Tor; *nid poisid säl põllu_{päl} es mõsta muud tehja ku noielda* Saa

2. *sõnelema eest`otsa läksid muedu`noidlema, siis akkasid`riidlema* Tõs; *Noidlõvad sõni, kui`viimes`riidu`lähtväd* Khn

3. *varitsema; hiilima metsavahed`noidlesid meil korra kärvanu obuse juures rebasi; kaas`kui ta`iiri püida tahab, [siis]`noidleb* Hää

noikima *noikima*, (ma) *noigin* *noogutama`Nindagu maha`istus, akkas aga pääd`noikima* Kuu

noiku *noiku* (põrsaste kutschüüd) *pisikstel`õõti`noiku,`noiku,`noiku* Mar **Vrd** *noku²*

noikuma *noikuma*, (ma) *noigun* *kõikuma, kiikuma Sie aid kohe`noigub`aeva`tuule* *kääss; ma ka`noigun`kiiga`tuoliss* Kuu

noima *noima* Jäm Khk *Mus Kaa Jaa Pöi nõiduma see oli - - noind teist* Jäm; *arveti, et`keskid nois teisele sõdise vigaduse; see oo eba usk, kui`kengid - - usub keiksugust`noimist* *Mus;`enne`noitud oort ää kiviks* Jaa; *noiad olid ja`noisid* Pöi

noiss *ripakil`seisad nii`tüötä, kääd noiss* Kuu

noitama `noitama, (ma) `noitan IisR Hää Rap Juu Kos Jür JMd JJn Koe Kad VJg Sim Lai Pil KJn; `noitma, (ma) noidan Kod

1. kraami kokku ajama; varastama, näppama *No on sie aga eluaeg omale kõiksugu `kraami kokku `noitand IisR; mis sa alati salaja käid ja `noitad, eks sa võta `õigusega Juu; vanamies `noitas ja `korjas varandust ja nüid poeg `pillab kõik ära JMd; käisivad mõisa metsast puud `noitamas Kad; `noitab omale kokku `kõiki `kruami -- päris varas ei ole, aga `noitab, varastab, kust suab midagi VJg; Mõni inime on kole `kange `noitama Sim; Kül_ja `noitis omale noosi kokku, ma noidan sealt omalegi; Ega sie pole `noitadud varandus, sie on `ausalt `saadud Kod; `noitab `ümmer, `kange `noitama omale `kõiki `a'ssa Pil Vrd noditama*

2. lunima, nuiama *Läks `jälle `äialt raha `noitama; Keik paremad `asjad `noitasid sugulased jo `enne `surma `välja IisR; `noitab raha teiste kääst Kos*

3. luurama *Ka'ss -- `noitab iirt Hää*

noitma → noitama

-noiu Ls tuhkanoi(u)

noiuksiss nõiutud *Laps_o vist kohe `noiuksiss, neh ei tahu liha `süömist mitte suu sisegi; `Enne old sidä `noiumist `aeva `kuulla siin ja siel -- et on `jälle -- luom vai inimine `noiuksiss Kuu*

noius `noius Kuu Pha; kaasäi nõiusega Phl nõidus `vorgu `unnik oli `pandud -- `sinne `väljä ja obe `kuuliga `lastud siis sie `noius kaik sield menemä Kuu; `mütmed `moodi `noius oli maa `ilmas küll Pha; koogumees (nõid) tegi mes ta `tahtis oma nõiusega Phl

noj|jaa nojah (põhisõna sag lühenenud) *Nua_ja, ega siis minul õle vajagi `tulla Jõh; noja, mis sellest nii pailu kaaguta Khk; noja, no mis sa tahad Tor; nuojaa, `vastlapää pidi ikke ua ehk `ernesupp olema KuuK; `nuu_ja, nu isa tõi sis kaks tükki kodu Äks; nuujaa, selle veli_p ta om Krk; nojaa, no [sea harjaseid] kõrvetedi ennembide küll Puh **-jah** (jaatust, möönmist, seletust, täpsustust väljendav modaalsõna) `räimi iest sai `kümme kakstoist `senti, kilu iest sai siis nojah `kümme kuni viistoist `senti Kuu; nojah, kui `ilma soda akkas, siis mina sain üheksateist `aastasest VNg; nuojah, unestab näh Lüg; noojah, einatöö on käsil Vll; nojah, ma ei uso sedä mette, mes te `jandate sii Mar; noojah, eks siis jälle `pandud `jätku `otsa ja sõl'm `sisse VMr; nuujah, seni ol'li [surnu]- - aseme piäl, kui `kirstu `saadi KJn; nojah, es (eks) ta_ss või kah sedäsi `olla Puh; nojah, ku tõene kõneleb, siss tõene om vakka Nõo; nujah, naa? umma jah, nuu_kutsutasõ nu piiri pääsokõsõ? Plv Vrd noj|jaa, -neh*

nojakal nojakal najakil – VNg

nojaksiss najakil *Sie aid `langeb `varsti `ümbär, on `ninda nojaksiss juo; Tä võib `olla nojaksiss, kasvai `paadi `keula nojal Kuu*

nojass najal, toel *Ma `ennemb sield `kaugemal idäss ei old käünd, siis nüüd tuligi edesi `mennä just `kaardi nojass; võib `olla [ta] küsümise nojass `rääkis (räägiks); Veumihel [oli] `raske vedädä, kätte nojass via `paati järel Kuu*

nokakeli suikvel, tukkumas obene - - nokakeli joba Ran Vrd nokukeli

nokaline nokali|ne Jäm Kse Iis Kod Hls Puh, nokale|ne Plt, nogali|ne Kuu Vai, g -se; nokalinõ Rõu; nokalõ|ni g -sõ Krl

1. nokka omav, nokaga nokaline nokib - - nokaga Kod; kanapoig om nokaline Puh; pikä nokalõni lind Krl Vrd nokiline

2. nokatäis, väike kogus kugu (kuke) nogaline Kuu

noka|mees isamees `peimes läks nokamehega ruudikoose (pruudikoju) Põi; nokamees oli `pulmas - - tegi pulma `nal'la ja tõi õlut `väl'lä Mar **-müts** uus nokkmüts `Miestel suvel oli

pääss nokka müts Kuu; `Uhke mees oli, `läikiv noka müts oli peas, kui `kerkus käis Pöi; ostan omale nokamüüsi JMd; pane omale noka müts pähe Kad; piavari on müts või kaabu või kübar või noka müts Lai **Vrd** nokats¹

nokas nokas g -e kraana vanad laevad tõsteti nokasega üles ning puuliti alt `puhtaks. södike suur nokas, et tõstab laeva üles `kõrgele Mus

nokastama nokast|ama Jäm Khk Kaa Pöi Mar Mär Kse PJg Tor Ris Juu JMd Koe Kad Iis Kod/-ss-/ Lai Plt KJn Trv, -amma Iis Rõu Plv, -eme Hls; nokkastama Hlj IisR; nogastama Kuu; nud-kesks nokastanu Har Röp, nokkastand VNg Lüg

1. (veidi) purjus olema; purju jääma sie on nokkastand, ei senel ole midägi umuss (arus) VNg; Jo akkab `teine nokkastama, ei piaks enamb `piale võttama IisR; Sa `jälle nokkastand Jäm; Vana oli ikka püsus nokastand koa, kui `õhta `koose (koju) tuli Pöi; Oli natuke nokastand ja küll ta võis jamada Mar; `tul'li nokastand `peaga koju Tor; [ta] oli nii nokastand `moega Juu; nokasset müis, jalg käib `riissi ja peremis ise nagu tõesen riigin Kod; sa olet nokastet väha vist; mehe om vähä nokastanu Trv; täüs nokastanu `ehdä Har; ta_m `veitkese nokastanu², ei olõ² inämb tark Plv

2. solvuma, pahaseks saama Nii ruttu ei saa nokastada; ma `arvasi, et sa nokastasid Jäm; See oo ju seike mees, et nokastab nii kergesti; Ah sa juba nokastasid sellepärast Kaa

3. suigatama, tukkuma las ma natukene nokastan Iis

nokats¹ noka|ts Kam/-ts/, g -tsi Hls Ote Kan(-tsi), -dsi Rõu nokkmüts nokatsis kutsuva seda `mütsi, ku lakk iijn om Ote; suvõl olliva² kaabu² pään, nokatsit viij es olõki Kan; Panõ nõ₂ taasama nokats pähä² Rõu || mütsi nokk talve küpär - - iijn `ol'li karvane nokats ehk `rõivane nokats Kam **Vrd** nokits

nokats² nokats Pha, g -i Kod; noka|ts Plt, g -tsi KJn

1. pealetükkiv inimene nokats one egäl puul teräv inimene, egäle puale ette tükib õma nokaga; `ulka nokatsid koon Kod

2. kronu `antsime obose, meil oli üks vana nokats Plt

noka|täis piltl väga vähe ans ühe kugu (kuke) noga `täie Kuu; Siin üks `linnu nokkatäis mett, mis sest viel `lauvale saab IisR; sääl es ole änam kut nonni nokatäis Khk; Sii pole seda värki ette kuigid pailu, paar nonni nokatäit ikka ongid Kaa; liha `ánti nagu kuke noka täis, ega oma `kääga `tohtind võtta Juu **Vrd** nokitäis

nokerdama noker|dama PJg Juu Jür Kad Sim Trm Plt, -teme Krk; nokkerdam(m)a Lüg IisR Vai(noger-) nokitsema midä sa nokkerdad nii `kaua sene `asja `juures, et saa `valmis `ühta Lüg; Nokkerdab `teine ise tüö`riistu teha IisR; tegime möda `metsasi raat`aedu ja - - igasugust neokst nokerdamist sai [sõjavangis olles] teha PJg; ma ometi nokerdan kedagi pingi peal Jür; minagi nokerdaksin `niisi teha, aga põle `ruopi Kad; nüüd sie nokerdab peal selle va tühja kallal Trm; eks ta ikka natuke nokerda teha Plt; ma nokerte esi siin, kohente sukka või kinnast; mea tij vaist ka `seantse nokertemise tüü ärä Krk **Vrd** nukerdama

nokikene dem < nokk¹ nokikesega kannab tsirgukene `õl'gi ja `porri `pessä Puh; täl um õigõ illoss nokikõnõ Plv; kiholasõl tuu nok'ikõnõ ka nii peenikene, a purõ halusahe Vas

nokiline nokili|ne Pöi, g -se Plv nokaline Ma äi tea, mis lind see oli, üks suur pitka nokiline oli, nokk oli kut varras Pöi; kuuy um pikä nokiline; nokilisel umma² hõdsko² iij Plv

nokistama nokistama Nõo, nok'istam(m)a Kan Urv Rõu tapma, maha koksama olliva ärä nokistanuva tolle `varga ja raha ärä `võtnu Nõo; tiä nok'ist paari kikkit Kan; tuu põrss [tuleb] är₂ nok'istada² Urv; ma nok'isti üte kana är², no saa jäl² lihass tetä² Rõu **Vrd** nogistama, nokitsema

nokits *nokits g -e nokkmüts igävene pigitedu nokits pään suvel ku `talve, es näe mina täl üttegi läkit ei `õiget `mütsi; mitte ei tiia, kos tu miu nokits `onte om jäänu Nõo Vrd* nokats¹

nokitsama *nokitsama* Kod Trv Rõn Urv/-k-/ Vas

1. a. nokkima; nokaga nakitsema *ku kanad nokitsavad, tuleb sado* Kod; *kana nokitsave teri* Trv; *kana nokitsap siiva alt* Rõn b. noppima *nakkass jäl^o suurõmbit `kartolt - - `vällä nokitsama, kes `väikese_kuu^r Urv*

2. tasapisi midagi tegema *nokitsab tüüd tehä, tii^b - - `luskid* Kod; *tij is midägi^o, mutku `ummi `asju nokiis siäl* Vas

3. tapma, maha koksama *meie vana Juan nokitsas tänän ommogo ühe [oina] ärä* Kod

Vrd nokitsema

nokitsema *nokits|ema* Jäm Khk Kaa Krj VII Pöi Muh Rei LNg Kul Tõs Khn/-tsõ-/ Aud Tor Saa Ris Juu/-emä/ JõeK JMd Ann Tür Koe Rak Sim Iis Trm Pal Äks Plt KJn SJn TLä TMr, -eme Hls Krk(-em) Hel, -õmma Plv Vas Röp, -õmõ San/-k-/ Krl; *nokitsemma* Rõu; *nokitsema(m)a* Jõh IisR Vai, *nogi-* Lüg Vai

1. a. nokkima; nokaga nakitsema *Küll [linnud] `võivad nogitseda, midägi ikke vist suhu `saavad* Lüg; *Kanadel pugud täis, nüüd nokitsevad `õuve pial `rohtu `piale* IisR; *kanad nokitsevad sõnnigu lasu `otsas* Khk; *mälsas nokitses ega puu kallal* Krj; *kui kanad nakitsevad ja nokitsevad, siis ilm lähäb külmale* Aud; *kanad nokitsevad, tuleb sadu. nokaga võtavad `endi `sulgi kerest nokitseda* Ann; *ani nokitsev ennäst* Krk; [kui] *kana vihus, [siis] ilm lää sulale, ku nokitsess, sis lää külmale* Hel; *tsirk nokitsep maast `terri* Puh; *miä näedässi tuld ja kana nokits prussakit* Nõo; *kuivi `ainu kah - - na (kanad) nokitsõsõ* San; *joba kana^o nokitsõsõ^o, kül nakass ilm sadama* Plv b. näksima, (raashaaval) *sööma `põrsad nokitsevad nee (viljaterad) koa ää* Muh; *Ma^o es taha ua`ruuga, `naksi niisama ruvva sijnst uateräkeisi nokitsõmma* Vas || *mi_sa tost nõnast nokitsed, sedävisi näpit `katski nõna* Nõo

2. tasapisi midagi tegema *Sie on `laiska `nahka, `rohkemb nokitseb kui tüöd tieb* IisR; *mida_s ma siin suuremad tee - - nokitse `peele natuse tiha* Jäm; *Ta `sõuke vana ise`meelne inimene - - nokitseb `kuskil isepänis* Pöi; *Sii on tööd teha nokitsedut, aga suurd näha pole midagid* Rei; *nokitseb aga `piäle ja viidab `aega* Tõs; *Õigõd tüed põlõ `ühti, nokitsõtaksõ muedu* Khn; *miul on siin veel pal`lu nokitseda, `enne kui ta `val`mis saab* Saa; *ega sie tal `jõudu tie, tasa nokitseb teha* JõeK; *ega see nokitsemise tüö mind toida* JMd; *nokitseb sial kallal, ei soa ega soa `valmis* Koe; *tüüd piab tegema, ma olen küll - - nokitsend teha* SJn; *ma akka nokitsema - - `õmle, kohente ja `paika, ma ei võtagi suurepet tüüd kätte* Krk; *ta nokitsess üte asja man `väege kavva `aiga* Hel; *lähä ole tük`k `aiga sängin, siss tule jälle, nokitse tüüd, tij `kartuli `korve* Nõo; *tä nokitsõss `võrku parandada* Röp **Vrd** *nokitsama, nõkitsema, nõkitsema*

3. tapma, maha koksama *oles `endäle kah ää ollu ärä nokitseda* Ran; *peremiss kah `tahtnu tolle suure rahaga kodu tulla, aga `varga nokitsiva ärä* Nõo **Vrd** *nokistama*

Vrd *nogistama, nokitsama*

noki|täis *nokatäis tuleb pesä päald maha ja süü^b mõne nokitävve, lähäb jälle `audma* Nõo

nokk¹ *nokk g noka* S(*noki* Pöi Rei Phl) L(*noki* Var) HaLä Jür JõeK JMd JIn ViK I Äks Plt KJn Pil M Puh, *nokka* Jõe Hlj RId, *noga* Kuu; *nok`k g noka* Krl Rõu, *noki* hajusalt T V(*nok`i*); *nokka g noga* VNg Vai

1. a. linnu nokk *eks lind jo nokkaga süöb* Lüg; *üö`kulli on kovera nogaga* Vai; *paned sa midad vil`ja `asja laiali, on `varblane terava nokaga seel kallal* Khk; *aned ja kanad - - nee on nokaga* Krj; *Pardil on jälle igävene suur lai nokk* Pöi; *kukulind patsib munad oma nokaga*

teise linnu pesast `välja Muh; *Lehem lüpsab suust, kana muneb nokast* vns Emm; *Senne ouna sees pole linnu noki `ouku `ühtid; Nokid oli `keikidel ametis* (kõik kanad sõid) piltl Rei; *pailu teevad pahandust ühüd musta nokiga linnud* Var; *Rähnäd togivad nokkõga puud* Khn; [lind] *annab sööda suhu noka otsast* Hää; [linnud] *sööväd `kapsad koa ää, võtavad nokaga rabinal kohe* Juu; *kui ta* (kull) *üst koha pial* [kanapoja] *ära kuigistas, aga nokas ma ei näind* JJn; *tuvil on kõrs nokas, akkab pesa tegema vist* VMr; *võttis noka vahele ja vei ära* Iis; *`viltu nokaga kanad olid* Pal; *varessal oli midäki noka vahel* Trv; *kikass tulep vadinaga, kivi noki vahel* Ran; *ani rasu ja sisekond ja nok'k ja jala, niij keedeti kottu ärä* Nõo; *linnukse käevä sinna raguma, tsäuniva ja `raova nokiga* (rasvast) Kam; *kana ka õks taht parõmbat, kana võtt nõkist munõ* Urv; *Lehm nüss suust, kana luuj nok'ist* vns Rõu; *ku terä jala `pääle panõt,* [kana] *lõöse nokiga, võtt terä ärä?* Räp **b.** *putuka iminokk; suised `sääsetel on niisugused teräväd nogad* Kuu; *kui parajatte nokk sehes oo, siis ta* (kärbes) *ei näe* Muh; *parmudel, nendel on teravad nokad* Ris; [mesilastel] *nokad lühiksed, ei sua `valgest ristikust mett kätte* Trm; *siäsel one pitk nokk, aab noka `sisse ja imeb verd* Kod; *kusi `kuklase kannava nokiga kokku suure kengu* Nõo; *ma olõ luinõ, mu nahast jovva ai, `kärbläne nok'ki läbi aia?* Vas; *nuuj mehine lits nokiga? vahakõrrakõsõ `katske?* Räp

2. a. *miski nokataoline, konksjas või eenduv puust `tehti kouk, nokk oli `otsas ja `sellega `tommeti long* [soapiidest] *läbi* Hlj; *kael `kougu nokkade `otsa panima* [korvid] VNg; *kui kuu on rippakalli, nokkad `alla `puole, siis tuleb sadune ja `tormine kuu; `väiked `asjad `tauta nokka pääl* (alast) Lüg; *sõnniku koogu nokk oli raavast* Kär; *Pane see nokaga müts piha, see ea küll* Põi; *laksil on nokk kurgu all* (lõhe kisust) Phl; *ma tee mütsile noka koa ette* Mar; *soa sulane, pidid isi `lõikama noka `sinna `külgi, kis lõngad läbi `tõmmas* PJg; *alas on rauast - - teises `otsas on auk, `teises `otsas ümmargune nokk; lüpsikul on nokk, nokast ia kallata* Nis; *kael `kookude `otses on nokad, kus `ämred `otses kääväd* Juu; *poisil on nokaga müts* JMd; *kaevu vinnal on ka nokk* Iis; *Laua vai leti kvalud õlid nokkadega* Trm; *teräv klusi nokk ehk õksa nokk, kriimussas jala ärä* Kod; *kiin on kaunis pikk raud, nokk on otsas* Plt; *meil `olli suvel `jõukambil mestel kaabu ja noordel mestel olliva nokiga mütsi* Nõo; *ku om jo näil* (seemnetel) *noki? väläh, ido väläh, siss pandass kuioma* Räp **b.** *peenis, noku mida sa nokka `näitad* VNg; *Nokk `püsti, tahab kusule* Lüg; *toadi nokk norotab eede `mol'dis = kaev* Juu; *ise võtt selle noka püksist* JõeK

3. *mokk, suu, lõuad; nina `nuored oboled - - ei `õska vagu pidädä, siis `viataja - - piab vaol, `oiab obose nokkast `kinni; Nokk norokalli `istub siin `lauva taga; laps on kui ema nokkast kukkund* Lüg; *see oo ete tugevast oma nokka kastn* (napsitanud); *tuulekalal oo poole vaksa `pitkised nokad* Muh; *mehel nokk viinäne, tä oo `puutun tänä viinä ligi* Tõs; *kus sa oma noka tänä ää `kuldased* (purju jõid) Juu; *temal ka urb nokas* (poisil piip suus) Koe; *mis kala `süöta armastab, võtab aga krutska omale nokka* Trm; *sinu nokk one `jälle viinane* Kod; *laps on üstku ema nokast kukkund* Plt; *ärrä pühi nokk* [metsloomadest] *`puhtas* (teised kütivad loomi tema metsades) Hls; *kae kos um luujm, ei lää? süük nokki* Plv

4. a. *kronu, setukas Mes sie niisugune nokk ka `jaksab `kündädä* Kuu; *`Seikse nokaga pole `kuigid `uhke `sõita* Kaa; *see oo üks obuse nokk* Muh; *läks siit Järvakaandi laadale ja tõi ühü `valge obuse noka* Vig; *mis obu tal on, nokk ja kiivard* PJg; *on mõned vanad nokad ja põlegi `uusi `noori obosid* Juu; *üks kuradi nokk on, ühele varessale pal'lu, kahele kasin* Lai **b.** *halv, sõim `Laine oli suur ja pime ka, `ninda et `meie menemä panemine jäi nokkil nägemätä* (piirivalvuritest) Kuu; *os sa poisi nokk* Juu; *Om üts nokk* Räp

nokk² *nokk* Jõe Kei, g *noka* Muh lestanoot `kammela *nokk on kahe aruline nagu* `püksid, *taga* `otsas on suur pikk kott Jõe; *noka* kusid_o kolme `korsed; *me lähme* nokale Muh

nokkama *nokkama* Kuu VNg IisR Phl Hää, da-inf *nokata* Mär PJg Tor JMd VJg I Plt KJn Puh

1. *nokaga* lööma *kui*_s *kukk läks siis sedä nokkama*, `kelle `leivätükk oli, *et sie saab siis mihele* Kuu; *Kui kana on pesal, siis tuleb alati käsi* `panna tagant puolt, *et ta ei saa nokkada* IisR; *ani juokseb alati teist nokkama* Iis; *ku sa* `kiinni võtad tä (linnu), *siis katso, et suad* `pihko, *siis tä ei sua nokata* Kod; *kana nokkas kassi* `poega Lai

2. *näkkima*, *näksima* *uús on krutska õtsas, kala nokkab seda ja krutska* `kurku Trm; *vähe nokkas* - - `katsus suutäie või kaks; *sega liha ma ei taht, mõne korra nokkasin* Lai

3. *tögama*, *norima*; *sõnelema nokkab teist oma sõnadega* Tor; *läksid oma* `keskes sääI *nokkama* Hää; *piimaabe* - - võib vanemalle [mehele] ka `öölda, *kui tahad nokkada* Plt; *nemä jälle nokassiva* `Aabeli Puh

4. *tonksama*; *lööma ei ole ma sõrme otsaga teda nokand* Mär; *mis sa tuled nokkama mind* JMd; *läks* `müeda, *nokkas väha teist, sel kohe pill* `lahti VJg; *nokka* [hobust] *vähä ohja aruga, siis on kohe jooksus* Lai

Vrd *nokkima*

nokkapidi, **-päidi** *ninapidi* *Midäs siel tanuvas on, et suur kari inimisi nokka* `päidi kuos Kuu; *ma ole oma väimehega nokkapidi koos* Tõs || [kaanid] *kohe nokkapidi naha sees* Var

nokkerdus *nokkerdus* g -e *meisterdis* Nied `pildi`raamid, `veiked kappid ja sattulid on isa oma *nokkerdused*; *Siin* `meie `poisi *nokkerdused kõik, `vitsadest* `korvid ja punutud tuol ja; *Üks kord* `vilksi `näitas oma *nokkerdust, `ütles, et ei ole* `valmis IisR

nokkes *tülis nad oo nokkes* Tor

nokkima *nokkima*, (ma) *noki(n)* Sa Muh Rei hajusalt L, Ris Juu Kos Jür Jä ViK IPõ VIPõ, *nokkin* Jõe Lüg(-maie) Jõh IisR, *nogin* Kuu VNg Vai; `nok`ma, (ma) *noki(n)* Saa Kod/`nokma/ M(-me) TLä, *nok`i* Krl Rõu Plv; (nad) `nokvad Var/-k`-/ Tõs

1. *nokaga* toitu võtma; *nokaga* toksima `leiva `taignaga *kittis* `aknaid - - *siis* `poisid `narrisid: `varblased *nokkivad kidi ärä* Jõe; *kanad* `lähvad `kõrde ivi *nokkimaie* Lüg; *külä vahel tie pääl* `käiväd *nokkimas midä* `saavad (varestest) Vai; *kanad nokivad* *teri* Khk; *rähn nokib ju* `ussisi *koore alt* Pha; *külma tihane, kes* `talve `aknid *nokib* VII; [kirjurähn] *Nokib nõnda, et lastud* `lenvad Põi; `koslad *köevad põllal nokkimas; tüdrik mõteln, et lind tahab puud maha nokki* Muh; *Ma nägi* `enni `viite *margust, kis mei ube nokkimas käist* Rei; *kanad nokkivad prussakid ahu vahelt* Mär; [kajakad] `nok`vad *silmäd piäst* `vällä, *nii* `julged Var; *Kana poeg* - - *ise nokkis muna kuõrõ* `katki ning *tulõb* `vällä Khn; *arak on* - - `kange `nok`ja, *seep ol`li* `amlises *nokitud puha* Saa; *paned* `vil`la *ette* `taale, *siis kana nokib* Juu; *kanapoeg nokib kohe, kui munast* `väl`la *tuleb* JMd; *tibi, tibi, tulge* *teri nokkima* VJg; *nokitud õun muan* Kod; `viska `vällä, *linnukse nokiv ärä* Krk; *kanakese* `nok`seva *mul viimätse kurgi ärä* Puh; *sirgu nokiva mutikit, mes puie kül`len om* Nõo; *kana?* *nakassõ* `nok`ma Plv || (kuresaabastest) *kured nokkivad* `jalgu - - `lapsed `käiväd *vie* `loitudes `palja *jalu ja jalad* `lähväd `katki Jõh; *kured oli nokkind küll jalad purust* - - *vahel* `voieti *appu* `mandiga Vai; *küll sai sellega valu näha, kui ku`rg kevadel siared* `lõhki *nokkis* Sim

2. *vähehaaval* midagi tegema **a.** *näkkima*, *näksima* *Ta nokib küll selle ussi kallal, aga jätab* `järke, *äi taha* Põi; *ega ta* (maa) *üsna pal`las ei ole, lammas nokib ikke koa pisikest* `rohtu Mih; *kalad nokivad muudku uúsi ää* Vän; *laps* - - *nõnna närvelde nokib siit ja sialt ja* `ongi *kõht täis* Kad; *läks külasse ja pakuti* `süia, *aga äbenes, ei* `julgend, *siis nokkis* Lai

b. noppima, korjama *saad keik maast ära nokki oma silma`nähtaval Jäm; [muda] nokitaks märjast pärast [võrkudest]`väl'la Hää; padjasid`tehti, jämedamad suled nokiti ära, udu suled ei tahagi nokkimist Lai; noki puha maast üless, siul til'lukse sõrmekse;`vaene saht olli`täiji nokkin tullu Krk* **c.** (muudest tegevustest) *kätega`umbest nokid töö kallal Khk; Ei tea, mis ta kurat seal paadis nokkis Krj; Noki aga pääle seda`mätlikku maad (niitmisest) Rei; ega_s inimestel`aega suvel kududa old, siis oli ju väelas nokkida VMr*

3. *tögama, pilkama mida`asja sa nokkid minuda Lüg; Eks`lollu on ia nokkida, senega saab`nalja Jöh; tögab - - sõnadega nokib teist Rid; Nokkimese pärast oo löömas kua läin Han; isa nokkis, et sedapidi oleks pidand`katki tegema Amb; ta armastab alati`teisi nokkida JMd; mes`asja sa`siunad minoss ja nokid Kod; Kedä ta nokkis, selle pilgas nõnna peenikselt läbi et Vil; temä nok'k su läbi, enne ku sa kõnet alustet Trv; latse ei tohi ütstõist aagute ega nokki Hel; mes iüst sina vaest last nokid, kas sina paremb oled Ran; ärä miu nii noki tõiste kuulden Puh; ärä_püünä tõist nok'ki alasi Krl*

4. *lööma, taguma; nottima pinn`aamer on vikkastime jaust,`sengä nokkitasse vikkast teräväst; ma ei õle mitte`sõrme`õtsagagi täda nokkind Lüg; Mehed ikka talve ahingega anjerid nokkisid; Küll meite vanaema nokkis neid (rästikuid) Khk; juurikid`noksin, niid ei taha põleda Kod; surma kähen om kikk võimalik, sij nok'k neid (inimesi) maha jußt ku puu`lehti piltl Krk*

Vrd *nogima¹, nokkama*

nokku *tukku, suiku [ta on] nokku jäänu, joba purjun täis; obene vajob nokku Ran*

noklema *`noklema Vai, da-inf nokelda Kod*

1. *näksama obesed`noklevad, ku kaks õma suab kokko. `nokleb ja näkib ammassega kaala päält vassakuta Kod*

2. *nägelema – Vai Vrd nogelema*

nokotama *nokotama pörsaid kutsuma nokotab`pörsid, kutsub`süüjä noko-noko-noko Kod*

noks¹ *noks VNg Rid, g noksu Jäm Mär Lih Tõs PJg Juu, noksi Muh Var San; nok's Rõn, g noksi Khn Krk*

1. a. *konks [kartulikorjamisel] panime`korvi kää`varde ja siin (teises käes) oli noks VNg; pael köib noksi taha Muh; puust sai lõigatud ja sur noks oli`otses (soasulasest) Rid; jäi noksu taha`kinni, ei tule edassi änam Mär; rehaltse värava`kohtes oli [sari] sial üleval noksu`otsas Lih; Sellest puust - -`laudu ei sua,`terven`nok'sa (tüükaid)`täüde Khn; noksudeli oli`jälle sehoke rõme`tehtud, siis sai sari noksu`otsa`pandud PJg; kaelkoogul on noksud, kus`otses`ämmer käib Juu || kaelkoogud tõi noksudega vett Tõs* **b.** *kark`lapju nok's Rõn*

2. *mügar; vistik punn õhvaksel om noksi sarve otsan; noksi näo pääl Krk*

noks² *noks Rei Mar Kad Trv Puh, g noksu Tor; n, g`noksu Vai*

1. *noogutus, nõksak; nõks nukkuja tegi`noksu Vai; silmad jäid`kinni noks ja noks Rei; mõni lööb noksu`peaga jutu`juures Tor; tujb ikki`pääga noks, noks Trv*

2. *toks ma pole mette üks noks saand temä käest Mar; noks ja noks lei kikas kanale pähe Puh*

noks³ *nok's g noksi nokkmüts, nokats nok's olle pähän Trv*

noks⁴ *noks g nokso sõrmelüli pikkusmõõduna [ta] pruavib, kas tämä noksod annavad miässe särgi kaalusse`väl'jä Kod*

noks⁵ *nok's lastek musi`väike nok's Krk*

noks⁶ *nok's g nõgsi lastek pörsas kae_ku ilusa_nõgsi omma[?] Urv*

noksa tülli, riidu *Sial`mindade alatasa`noksa, aga lepitse jälle ää Han*

noksama `noksama Kaa Mih, da-inf noksata Kod Nõo; `noksama g `noksada Rõu

1. toksama, müksama *Mu käsi püsut noksas vaana vastu Kaa; ku vähäkene`noksad, ratas kõhe seesäb Kod; Koolin, kes es mõesta, siss noksas iks tõesele küünäspäägä, et ütle tälle ette Nõo; Sääne rummal' muud, et mugu_`noksas tõist küünärnuk'iga Rõu*

2. pilkama, nõökama *tä`noksab ja`pilkab mend peal Mih; Tä`tahtsõ tuu jutuga minnu nigu_`noksada Rõu*

noksamesi pilkamisi *Ma küsisi natuke`noksamesi Han*

noksas tülis, riius *Kool`meister`olle poistega`noksas Han*

nokseldama *nokseldama Jäm Jaa norima nokseldab, kisub`riidu teisega Jäm; ta nokseldab`peale, kes nõnda jugab sind Jaa Vrd nokslema*

noksima `noksima, (ta) noksib Jäm Muh Rid Amb Kad, `noksib VNg

1. toksima *kirirähn ehk puu koristaja, nee noksivad`ussisid Jäm; kupu raud`olli, misega`sisse noksiti, siis nahk`tõmmas poppi sarve`sisse Muh; käsivekatiga natuke`noksima (niitma) Rid*

2. noppima `noksisimma`jälle sääl äkke tagand perast neid`kartuli VNg

3. nõksama `estest ei`kanna juo`kaela, `noksib`pääga (imikust) VNg

noksis traksis, ootevalmilt *ka's kükitas nii`noksis`kartsa pulga peal Muh*

nokslema `nokslema PJg; `nokslõma, da-inf noksõlda Khn norima *Ei maksa tühjä asjaga`nokslõma akata Khn; ta akkas`nokslema PJg Vrd nokseldama*

nokslük `nokslük tombuline *nokslük ja`jomplik niit Hls*

noksti nõksti *lööb sedasi`noksti`peägä Juu Vrd nokstik*

nokstik nõksti; noksti *Mees jähi renni taga tukkuma ning pæ vajus`nokstik`eetsipidi; Kana pani kassile`nokstik`pihta Kaa*

noksutama¹ *noksutama Jäm Aud Tor Hää, nooksu- Khk pilkama, norima noksutab, kisub`riidu teisega Jäm; mõni inimene nooksudab nõnda - -`teisi Khk; ta`pilkab ja noksutab sind`piale Aud; poesid noksutasid - -`tüdrekid Tor*

noksutama² *noksutama Trv Puh,`noksutamma Vai*

1. nõksutama, noogutama *nukkus ja`noksuti Vai; noksutap`pääga Trv*

2. müksama, vastu puutama *suur eli ol' kuulda, kui sa noksutit`vasta`lauda Puh*

noku¹ *noku Rei Kir Jür Amb Kad, nokku Kuu, nogu, -o Jõh poisikese peenis nogo`poisikesel, kust ta oma`asjad tieb Jõh; Paneme noku ilusti`püksi Rei; Ära sa nokud`näita, see ei pa'ssi Jür; võta noku`väl'la ja mine pi'ssile Plt*

noku² *noku Vän Hag Trm Kod(-o) (sigade, pörsaste kutsehüüd) noku-noku-noku kutsutakse küll siga Hag; pörsass kutsutasse noko, noko Kod || lastek pörsas`veiksed nokud; lähmä nokoda`süütmä Kod Vrd noiku*

nokukeli suikvel, tukkumas *ol'li nokukeli pengi pääl, suik Ran Vrd nokakeli*

nokun suikvel, tukkumas *vanamijs`vankre pääl joba nokun,`suikma jäänu Ran*

nokussen = nokussin *vanamijs`vankre pääl suigub - - om nokussen Ran*

nokusside suiku, tukku *jäi nokusside, taht magada Ran*

nokussin suikvel, tukkumas *laits joba väsinu, nigu nokussin tõene; obene vahel suigub, pää ripakeli, om nokussin Ran Vrd nokussen*

nokussist suigust, tukust *tule nokussist üless, mes sä sääl nokutat ja suigud Ran*

nokutama *nokut|ama Jäm Khk Kaa VII Põi Mar Mär Vig Kse Tõs PJg Hää Ris Juu Jür JMd Koe Kad VJg Iis MMg Plt KJn Vil Trv TLä Ote Rõn, -amma Jõh/nokku-/ Urv Rõu, -eme*

Hls Krk, -tõm(m)õ San Krl; *nokudama* Emm Käi Rei; *nogutama* Kuu VNg; *nokotama* LNg Mar Vig Khn Ris KJn, *nogotam(m)a* Lüg(nokko-) Vai

1. *noogutama*, *nikutama* `tõinekõrd ku `kutsub tõist `iemale, siis *nogotab* ka `piaga Lüg; *Nii kui ta kiriku läheb, akab kohe tukkuma, muudkut nokudab aga pead* Rei; *kiidab mõne asja ias, nokutab piad* PJg; *mi₁sa nokutad sest peäst, eks sä `ütte kohe* Juu; *obune nokutab piad, kui parmud kallale tulevad* JMd; *Mina nokutasin piad vastussest* MMg; *ju₁sein kõva, lööd vikatiga üle, nokutab piad aga piltl* Plt; *Obesed nokutasid väl'läs, parmud kallal* KJn; *Noku₁s `pääge ja lehvi₁s kätt* Krk; *poiss nokut sedävisi, `olli purjun* Nõo; *joodik ürisäp ja aap laalujoru, kon ta istup, sääl ta nokutap* Rõn; *teretõn noku₁ pääd* Krl; *Esi[?] ol' sääne purjun, sõs mugu noku₁ lavva veere man* Rõu

2. a. *ketrama Takku `jaksab [tütarlaps] ikke nokkotada* Lüg; *nokudab takkusid* Khk; *Kui -- pääva otsa mütme okiga takku nokutasid, siis oli tuba takuehtid paksult täis* Kaa; *`sõnna perese on üks taku nokutaja `jälle tulnd (tütre sünnist)* VII; *Vana inimene, ta istub seal oki taga ja nokutab `peale tasakest* Pöi; *Sügise nokudast naised keige enne takku* Emm; *eit mind `käskis eietada, taat mind takku nokutada* rhvl Mär; *sii talve ikka oli natuke nokutada* Tõs; *akkan takku nokutama* Ris; *tüdrukud nokutavad takku* JMd; *olen ikke kua juba mõnegi `kuondla takku ära nokutand* Kad **Vrd** *noputama b. (kõit) keerutama, keerdu ajama mehed nokudavad kanebidest kõve keed* Rei; [mehed] *nokotasid üks ulk eiet `valmis, siss [ajasad] pöörä peäle* Vig

3. a. *aega viitma, konutama mis sa seal nokutad -- kui ükskord minema ei saa juba* Mär; *Ää nokotag selle tühjä asja kallal jumala muedu* Khn; *Naine om küll tal tüü man `lahtiste kätege, aga temä esi nokutep egä asja man* Krk; *käe kuun, istup ja nokutap, tüü saesap* Puh; *mis sa nokutõt, ku sa tüüid ei tüü[?]* San; *Sul lätt päiv nii sama nokutadõn är[?], midägi ei₁saa₁tetiüss* Urv; *Mis tu hopõn sääl aia man nokutass* Rõu **b.** *tukkuma, suikuma Nokutasin pisut ja rahakott oligi läinud* Mar; *periss nokutama võtt joba sij kõne* Trv; *Mes sä nokutad, eida ärä magama* Nõo

4. *nokitsema nokkotas seppä tüöd tehä* Lüg; *Olga nda kaua nokotõt kui tahes, ühekorra suajaksõ ikka `val'mis* Khn; *nokutab pähle taren tasail'lukesi* Nõo

5. *lööma, koputama `enne ei nokkotand külä inimine `ukse `pääle* Lüg; *Kui nokudaks [haamriga] vähegese veel, ähk siis `aitab* Rei; *pindaga nokotad* Mar

nolama *nolama* Jõh IisR

1. *solkima, mäkerdama Mis sa nolad, kui ei söö ilusti* IisR

2. *varastama –* Jõh

nolbakas *nolbak|as g -a* Kaa Mar/-l-/ *deskr karused nolbakad (pajuurbadest)* Kaa; *nagu vee nol'bakad olid, kui `keesid ää [naerid]* Mar

nolbe *nolbe* JJn, g `nolpe JMd *rinnanibu; lutt laps sai `nolpe suhu* JMd

nolbes *nolbes*

1. *nolk üks poisi nolbes tuli `vasta* Kad

2. *ulakas sie on jo üks igavene nolbes poiss* Kad

nolbus¹ *nolbus* Jäm Khk Kaa *tolguti, miski ripnev kuulul nolbus -- nina pæel* Jäm; *Nee (tursad) olid igavese suure pee kolakaga, pitk peenike äнна nolbus taga* Kaa

nolbus² *nolbus g -e* SaLä Pha *emakala, kiviluts nolbussi tuleb vahest rüsass* Jäm; *nolbus nagut anjeras, sinise kõhu alusega* Khk; *nolbus -- oleme Ruhnu all `püidand* Mus **Vrd** *noligus²*

nolgats *nol'gats g -i* *nolk `väimis üks nol'gats one* Kod

nolgerdama *nolgerdama* Krj Muh

1. *tilberdama mõega`rohtudel oo pitkad varred ja eldad`otsas, siis nolgerdavad kenast, kui tuul`väljas oo* Muh

2. *lipitsema koer tuleb ja nolgerdab, teeb sõbraks* Krj

nolgi|kiri (teat muster) [sukkmütsil] *oli nolgikiri, `keskmine kiri ning otsa`pelne kiri* Jäm; *Ma tee sida nolgi`kirja küll* Khk

nolgot → *nolguti*

nolgotama *`nolgotama ripnema Mehel`nolgot`nolgotab`jalg vahel* Lüg

nolgu *nol`gu* peenis vm *tolge* – Juu

nolgus¹ *nolgus* Pöi Muh, g -e Kse Häa *nolk*; *lontrus Sest tule`koera`öhti, see on muidu nolgus* Pöi; *oh sa inimese nolgus* Muh; *Täit mehearv viil põle, `öeldaks nolgus; Nolgus on`seuke looderdaja, nolgustest ei saa`asja* Häa

nolgus² *nolgus* g -e Jäm Khk VII Pöi emakala, *kiviluts Võrgus oli paar nolgust* Jäm; *Nolgus on`sõuke pitk kollakas, vähe lutsu`moodi* Pöi **Vrd** *nolbus*²

nolguti *`nolguti* VNg, *`nolgo-* Lüg; *`nolgot* g -i Lüg peenis *Täis`ialisel mehel`nolgot* Lüg

noli → *noolima*

nolikas *nolik|as* g -a Jõh IisR VJg; *noli|ka* g -ga VNg Vai; *noli|k* g -ku Kuu *nolk poja nolika tuppi* (topib) *`endasa igale`puole`vahtima* VNg; *Ega mina iga nolikat ka`kuulama ei akka; Olivad säel Kuremäel nisukesed nolikad, kes`suure kõriga`karjusid rumalaid`laulusi* IisR; *mis sa nolikas ennast ka täie mieste`ulka topid* VJg

nolima *nolima* Jõh Kod MMg *valima, paremat otsima Kohe hakkab suppi`kausist`endale`paksu nolima* Jõh; *obesed on ärä nolinud riisikeenä ja`valge lällu`jätnud järele;`keskmine miis, peris ilos ei õle, peris inetu kua ei õle - - [teda] võib nolida* Kod; *Nolis eneselle pasliku silindri välja* MMg **Vrd** *norima*

noljus *nolju|s* Pöi, g -se Khk, -sse Muh *sõim sihantse noljusega`b maksa kirkule`minnagid* (aeglasest hobusest) Khk; *Sa noljuste noljus* Pöi; *mis sa noljus sii vahid, kasi`tüöle* Muh

nolk¹ *nol`k* Hlj Vön Plv Vas, g *nol`gi* Mär Aud Saa Jür Koe Kad VJg Sim I Plt Ote Krl Har, *nolgi* Khk VII Pöi Trv Hls Hel; *nolk* g *nolgi* Phl Mar Tõs, *`nolgi* Kuu VNg/n *`nolki/`Lüg* Jõh halv poisike või nooruk; *sõim niisamasugune nolK* Kuu; *Küll ma õles sene`nolgile`näitänd* Jõh; *sa oled alles pisine poisi nol`k* Khk; *Pisikeste`nolkide töö, ega siis täis mees lähe teise`õue`lõhkuma* Pöi; *teid`nolkisi me küll`seltsi äi veta* Phl; *Alles - - nolK veel ja juba jookseb vanadele poistele järele* Mar; *mis sa nol`k mol`ad siin* Saa; *sa igavene nol`k* Jür; *eks sa nää`nol`ki, mis ta suust`väl`la ei aja* VJg; *üks asuniku poeg, nol`k õli, nõur* Kod; *kuradi poisikse nol`gid, `öösi aias käind* Plt; *vai temä nol`k tulõ minnu`õpõtama* Ote; *mis sa nol`k ka`tiia ilma asjust* Krl

nolk² *nol`k* g *nol`gi* Khn, *nolgi* Khk VII Pöi Muh Mar hajusalt T; *nolk* g *nolgi* Rei Phl, *`nolgi* Jõe(-l-)

1. **a.** emakala, *kiviluts nol`k, lutsu`moodi kala* VII; *Üks nol`k koa räimeste seas* Pöi; *nol`k, siesama* [mis] *kiviluts* Khn **b.** *jõesilm* – Phl

2. (väikesest haugist) *Sai ühe nolgi* Khk; *auginolgid* Mar; *Ta om viil nol`k, võtab aiga, kui täst purik saab* Nõo; *ah avve nolgi om* Ote

3. *meduus`nolgid, ne`lännest tulevad* Jõe

nolk³ *nol`k* g *nol`gi* Häa, g *nolgi* Jäm Khk Pha Muh; *nolk* VNg Lüg *tolguti, miski ripnev* **a.** *lott; lokuti kuke nolgid noka all, nolgid või tilbused; Kul`ul on nol`k punane* Jäm **b.** *sukkmütsi saba suured pitkad nolgid - - nolgi`otsas oli tuít* Jäm; *mütsil suur nol`k* taga,

suur tutt `otses Khk || *suur nol'k nagu suka sear rippus kübaral* `alla ühel `ruhnlasel Muh **c.** jääpurikas `räästa tilad muist `üidvad nolgiks Pha; *katusse* `reastas oo suured ilma pitkad *nolgid, poole sülla* `pitkised Muh **d.** peenis – VNg

nolk⁴ *nolk g nolgu lutt* – Kad

nolkima¹ `nol'kima, `nol'kma, (ta) *nolgib norima ära nolgi mu kallal; akkasid tänd* `närma, `nol'kma akkasid Var

***nolkima**² (nad) `nolkivad ripnema `seuksed lipud (klaasist kaunistused) o rõhudega põlled koa `külges, lipud `nolkivad all Muh

nolkis lontis, ripakil *ta* `seisi `nolkis aa `eares Muh

nolkjas `nolkjas solakas `nolkjas loom Käi

nolk|müts peakate **a.** tutiga sukkmüts *naiste nol'kmüts, varrastega kujutud, tutt* `otsas Jäm; *Kihelkonna punasekiudu kuue juures oli nol'kmüts* Khk **b.** kõrvikmüts *pane nol'kmüts päha ja mine kus sa tahad* Hää

noll¹ *noll g noll* Emm Käi Phl *tolguti, miski ripnev* **a.** lott *kalkuni noll nagu suur punane tatt ripub* Phl **b.** peenis – Emm

noll² *noll* Pöi, *g noll* Trv *loll, rumal Targa* `peaga on kena mees, *joob ennast täis, igavene noll* Pöi; *noll* eläjass Trv

noll³ *noll g noll* veerandik `liikver om `kalliss lännu, *enne sai rooni iüst sij* *noll* täis Krk

noll⁴ *noll g* `noll *emakala, kiviluts* `Räimekalade `ulgas on `nollid, `lutsu `muodi `pruunid ja libedad Lüg

noll⁵ → null¹

nollakas *nollak|as g -a* Jäm Pha

1. räpane; *näru riie* [on] *nönda* `katkend, *nollakas; nollakas, kui inime ennast pole kohendand* Pha

2. pikaldane *nollakas poiss* Jäm

noll¹ `noll *Kaa VII norgu Nina vajus teisel noll* Kaa; *pea sedasi rinna* `vastu jääb `noll *seisma* `jälle VII

nollima `nollima Khk *Kaa VII, (ma) noll* Pöi

1. *norutama, pettumust tundma* `umbast läksid ning *juba tulad* `nollides tagasi Khk; *saab nina* `pihta - - *tuleb* `nollides, *nina maas* VII

2. *jõlkuma, ringi lonkima* *Seal on nollitud küll, asjata* `käidud ja `päivi raisatud; *Va suur poiss oli, nollis* `peale küla kauda Pöi

nollis `nollis SaLä *Kaa Pöi norgus Käis ringi, nollis nägu ees* Jäm; *Koer äi saand jänest käde ning tuli tagasi, nina* `nollis Kaa; `Nollis `näuga `istus seal `nurkas Pöi

nolp¹ *nol'p g nol'bi* KJn, *nolbi* M *priske, ilus; kaunis suur sudaku nol'p* Trv; *sij om peris ää nol'p põrst joba* Hls; *sij* (laps) *om ää nol'p joba kasunu; temäl olli iluse nolbi* `põrse Krk

nolp² *nol'p g nol'bi* HaLo Ksi Plv, *nolbi* Kse alp, *narr, tola nol'p inimene* Kse; *sa oled ika va nol'p* Ris; *nol'p, nisuke topsakas* HMD; *nol'p - - ooli* `ühti, *mis ta teeb, põle* `õige inime Nis; *kuis sa ni nol'p olõt* Plv

nolp³ *nol'p g nol'bi* vihmauss *vihma nol'bid väl'las* JJn

nolpama `nolpama VNg *Vai Muh Iis, da-inf nolbata* PJg Plt

1. *näppama oli* `vällägi `nolpand *Vai; Üks oli täna teese järelt ulk asju nolband* PJg

2. *napsama* `nolpas *teise iest ära* Iis

***nolpima** (ta) *nolbib limpsima, nilpsima* – Muh **Vrd** *nilpima*

nolps *deskr* `Terved kalad läksid `kurku *nol'ps ja nol'ps* Pöi

nolpsama `nolpsama, da-inf *nolpsata* Jäm Kaa Pöi Mär Khn Iis Trm Plt, `nolpsada IisR ampsama, lõmpsama *Muud ei tie, kui `nolpsab aga `kielega igast aja `ärest (lehmast) IisR; kure on konna kunningas, `otsivad neid kevade, `nolpsavad neid Jäm; Kassile oli pisike iir `umbest korra nolpsata Kaa; akkasin obusele `leiba `anma, obune `nolpsas käe suhu Mär; obune `nolpsab ammastega Plt || pilti limpsama kaks kolm `korda `nolpsas [laine] alt kül`jest ning [paat] läks `põhja juba Khn*

nolus, noluse *nolus* Jäm Khk Kaa Krj, -e Khk Kaa otsmikul; otsmikule *Müts oli nolus pees Jäm; Ma `tõmpsi päikse eest rätigu natuse noluse Khk; Menel oli rätik `kuklas, menel nolus; Vanaeide rätik oli noluse vajund Kaa; kadride emal - - rätik oli nolus peas, kassukad olid pahupidi `selgas Krj*

nolvama `nolvama, da-inf *nolvata* piiluma *Poisid käivad tüdrikusi `nolvamas Hää*

nomima *nomima* Lüg Jõh IisR

1. parandama, lappima *nomin* `pintsaku `varruka Jõh; `Suure nomimisega sain `püksi `paariga kevadeni läbi IisR

2. mugima, hambutuna mäluma *ma nomin süä* Lüg

nomin *nomin* g -a *pomin nominast äi saa midagi aru; Ma kuuli tükk `aega tasast nominad taga `kambrist Rei*

nominal *pominal* `Kerkus `loedi *nominal* `issameied, keik olid ise põliti Rei

nomisema *nomisema* Jäm Khk Pha Pöi Rei Mar *pomisema nomises, `nõnda segane [jutt] oli, ma_ss saa sest aru midagid Khk; emaema `piiras näid `kärnu, suu nomises, õheksa `korda luges sõnu Pha; puhund `peale ja nomisend seal kallal - - tüdruku jalg sai `terveks Pöi; vanamees nomiseb oma ede Rei; mes sa nomised Mar*

no|neh -neh Vai Koe Pil Rõu, -näh IisR TÜR nojah Kas `selle pikka `mässamise `piale `saite siis `kuormaga `suonikust `väl'ja? Nonäh IisR; Noneh, sõss tuu pal'as nahk `pañti sinnä_püttü pa'gi `sisse Rõu

nonn¹ *noñn* Sa Muh, *nonn* Rei, g *nonni* vares *nonnid* raaksuvad ka ede, kui tuleb `loomadest üks õnnetus; poeg on muidu mees küll, aga *nonni* `mõistus Khk; pani liha `õue `räästa ala, *nonnid* `kiskund ära Mus; Sii pole - - küll õiget *nonni* noka `täitki (on vähe); *Noñn* viis kaju äärest seebi ää Kaa; *noñn* oli kuuse `otsa pesa teind Krj; Just kut külma `võetud *noñn* oli, värises Pöi; Kana tiivil, istub nägu *nonn* Rei

nonn² *noñn* g *noñni* Mär Tõs Khn Ris JMd Koe Trm Kod Plt KJn hajusalt V, *nonni* VII Pöi Muh Rid Mar Kse Trv Nõo TMr; *nonn* g `nonni IisR, *nonne* Tor; n, g `nonni VNg Vai nunn `Narva `linnas nägin `nonnisi VNg; *Seisab mures noagu noñn* Pöi; *mehed olid mungad, nonnid olid naesed* Mar; *noñnid* - - *paluvad jumalad alati ööd ku päävad* Mär; Ää `jõstug üksi `nurkõs nagu va *noñn* Khn; *nonned* oo `kloostres Tor; *noñnid* elan `kloostredes enne vanast Ris; *noñnid* one ühed palujad, süsimussan `riiden Kod; `iste nukan nigu *noñn* jälle, ta_ss lähä `väl'lä kusele kah mitte Nõo; *noñni*_ `pallõsõ jumalõt ja käävä `andõid kerjäten Har; *noñni*? ei taha? kõnõlda? Rõu || ööliblikas *nonnid* `lindvad juba VII

nonn³ *noñn* g *noñni* Kos Jür Amb JMd ViK Iis, *nonni* Ote; *nonn* g *nonni* Jõe, `nonni Kuu Hlj Jõh; n, g `nonni VNg sõnnikujunn *obuse nonnid on talvel tie peal, vareksed süövad* Jõe; `Nonniest tehä neh sigule `süömist `tuhlie `hulka Kuu; *obone tegi `paljo `nonni* Jõh; *Noñnist* `tehti anedelle ka `süia Jür; *ennemast* `añti sigadele `noñnisi JMd; *mädand kardulid on mustad nagu noñnid* Kad; `korjasin `noñni sigadelle Iis; *nonni* ojuva järven Ote

nonn⁴ *nohn* g *nohni* Juu, *nonni* Pöi Muh sarikapulk *nonnid* `löödi `nõumbu `sisse, *pisiksed puu nakid* Pöi; `unkade `külges oo *nonnid*, et *latid* `alla_p vao Muh; *roovilatid on* `nohnide *peäl* Juu

nonn⁵ *nohn* g *nonni* Jäm Khk Kaa Pha **a.** *vigane võrgusilm kui* `vörku *kojutase*, *siis kaks `silma leheb kogu*, *siis_o nohn sees* Khk; *kui üks silm on kolme säärega läind*, *see on nohn* Pha **b.** *sõlm*, *pusa Nohn tuli lõhja* `sesse Jäm; *Mulle läks nohn sisse*, *tule abi*, *aruta see lahti* Kaa

nonn⁶ *nohn* g *nohni* PJg, *nonni* Hää; *pl nonnid* Rid

1. *onn*, *hütt vanad majad*, *madalad* `veiksed *nonnid olid* Rid

2. *piklik hunnik eina nohnid kokku* `pandud PJg

3. *ummiknõu jahud ja terad ja kõiksugu* `mahti `pantass `nonni Hää

nonn⁷ *nohn* g *nohni* lastek pörsas *til`lokesed siidi nohnid* Kod

nonni *tüll*, *riidu läksid* `nohni Juu

nonni|kaer (taim) *nonni kaeral on just öitseaeg*; *linas* `kasvavad *tudrad ning nonni kaerad* Khk

nonnima `nonnima, (ta) *nonnib* Muh Emm Rei Phl Tõs omaette olema, *konutama Päeva läbi nonnid* `peale *vihma ees*, *sa pead märg olema* Pöi; *akka tõhe*, *mis sa nonnid* Rei; *sa istud na* `nonnides Phl; *mutsaka* `moodi *inime läheb* `nonnides (vaikides) Tõs

nonni|mari *kukemari pised mustad*, *ne üidavad nonnimarjaks* - - *pisine kanarohu* `moodi *pöösas*, `kuivade *liivaste maade pael* [kasvab] Khk **-mustik** (taim) *nonni mustiked on* `metsas Kär

nonnis¹ `nohnis Juu Sim, `nonnis Jäm Khk Muh

1. *riius*, *tülis nee nõnda* `nonnis, *saa jutuga* `korda *mette* Khk; *nad olid ju ma_ilma aja* `enne `nohnis, *ku ää leppisid* Sim

2. *vagusi*, *vakka see oo nii* `nonnis et Muh

nonnis² *mütsakus*, *nutsakus rätik_o* `nohnis Aud **Vrd** *nonnus*

nonnitama *nohnitama* Pil, *nonni-* Mar *vagusi konutama meks mool põle igäb üksibäni sii kodo* `estodes ja *nonnitades* Mar; *nohnitas seal kibi* `otses Pil **Vrd** *nõnnitama*

nonnus = *nonnis*² *rätik nonnus peas* Aud

no|no *nonoh nono*, *koñn tulõb*, *sellega saab* `lapsi *muidu naaritud* Khn; *noono*, *küll tämäl õli kõik tiitä* Kod

no|noh *hüüds* (tugevdab *öeldava tundetooni*, väljendab *teatavat suhtumist*) *noonoh*, *ju ikka oo* Muh; *nonoh*, *see poit ei lähegi* `sinna `ahju *või* JJn; *nonoh*, `uuta *aga*, *küll sa suad õma kohi kätte* Kod; *noonoh*, *mis sa nüüd tiid* Trv; *nonoh*, *nõnda vana sa küll ei oole* Krk **Vrd** *nono*

no|näh → noneh

noo → no¹

***nood** *pl nuu(?)* g *nonde* Hel TLä TMr Kam Rõn, *noide* Hel Võn Ote V(-õ), *noede*, *noode* TLä Võn Kam, *noode* Rõu/-õ/ Lut, *nuidõ* San Har Vas Lei/-e/; *nuod* g `noie Kuu

1. *näitav asesõna*, mis viitab *kõnealustele olenditele või esemetele* **a.** (substantiivselt) *Midäs nuod nüid* `talluvad *kaik* `heinä *ärä* Kuu; *siss nuu õegatu* `sisse Hel; *Sa mine nondega esi turgu* Nõo; *ega siss nuu ommete tsiad es ole* TMr; *ma noide nimesid ei ole küsinu* Ote; *nuidõgõ är kõnõldõ* San; *ilma nuilda?* ei_saa mi? `asja *läbi viiä?* Har; *Pääle noodõ ol'l viil üts säänä* `väikeisi *hammastõga_saa*g Rõu; *noide saak* om suur, *nelikümmend* `puuta Räp; *nuide jesa ol'l küll maakijilt* `paatanu Lei **b.** (adjektiivselt) *kui sa nondest lagendigadest* `müüdä

saat, siss käänä ääd kätt Puh; tol elbutajal ei oleki `säl'gä panna midägi, noode sammu `ilpega elbutab; Nuuj saapa ol'leva tälle väega väikese Nõo; päiv kah paštap nonde `mauke `pääle, siss ain kuevap Kam; ei ole elun üttegi noist tädilatsist Ote; nuuj vangi - - üteldi kõik är tapõtvõv San; anna mullõ nuid sa'mmi ubinõid Har; Noodõ katõ `varda pääle, kinka kundsalatt `koeti, `korju noid `sil'mi pal'lo Rõu; nuuj käe võiva? `põldu pitä? ni? `rauda tsaka? Vas; nuuj latsõ omma häbelätse? Se

2. näitav asesõna, mis viitab eelnevalt nimetatud olenditele või esemetele arjukse vai purlaka, noide aig om läbi Hel; vana mehed kõik om, noist ei ole jo kedägi Ran; mul aeva kaala rahu üless, noedega olli ma mitu `päivä `aige Nõo; `itkme `võetäss enne ärä, siss nonde `järgi külvetäss Kam; mis koorõgõ küdsetu `kartoli, nuid sõõrõtõss armõtudõ korvi sisen San; elu tsia? aiasõ `mõtsa, nuilõ ei olõki vaia süüä anda? Har; Ku, `kartoli? hüä, `kašvi?, sõss vidi nuuj ka viinavabrikuhe Rõu; aiah mõnõ krobikunna iks olõ nännü?, a `veitüss um nuid ka jäänü? Vas

3. viitab möödunud ajale nonde `aastide sien käesi jah Rõn; noid `aigu olõ õi? inäp meelehki? Se

nooda-ega `palju `nuotakalu iga ei `suolatud ka, nie igä `müödi siis `viedi `värskild kohe `maale; Igä `nuoda kamp vois omale ühe `luoma koha `merkida ja siel vedämä asuda Kuu; `nuodapüü `mieste käest sai `ostada [kalu] Hlj; vanast olivatta `nuoda kived, nüüd on kett all; `nuoda kõüs oli `otsast kahe `aaraga; `naised `käisivatta `nuoda vedajast VNg; noodapäräl oli suur kivi `järke, pära pidas `vastu `põhja Khk; nooda `püidu pole suvel olnd, käsitsi tõmmeti Krj; nooda `laoste (ujukite) `peale `ollid õue märgid lõigat; nooda lõõnad, o jämed, kanepist `tehtud Muh; noodapüügil oli kümme meest Rid; ma `keträ nooda `lõnga Tõs; Viie `kümne `aasta iest lõpõtati nuõdapüüd ää Khn; Noodakibid - - `siuksed liivakibi `moodi, auk `tehti `sisse ja `pañti nooda ääre `kül'ge, et noot `põhja lähäks Tor; nooda kõied ollid vanast niinedest `tehtu; nooda pära on kolm `sülda pikk, kaks `sülda lai, mitu sada `pange läheb `räimi `sisse; võrguräimed on änam ühesugused, noodaräimed (on) suured ja `väiksed segameni Hää; nooda kivil on tohi `ümber Trm; noodaperä sehen om pal'lu kalu, võtame kahaga `väl'lä säält Trv

nooda|kipper noodaveo juht nooda kipper tee sole tuult, kui ep viisi `tõmbada Mus; nooda kipper `andas käsu - - `vaatas, kas jää `kölblik oli Pha; ta, o kaua `aega nooda `kipriks olnd Muh; meitel on nooda kipper Emm; `enni `olle olnd küll noodamehed ja üks `olle olnd siis nooda kipper Mar; nooda kipper - - kis pära pääl käib paadiga, päästab `nuuja `lahti Hää

nooda|laev noodalkäimise laev Pööris nooda vädamisel oli nooda laev, üks nooda ots jähi kohe nooda laeva peale Põi; nooda lae oli suurem kui paat. purjesi põln piäl, mehed `sõutsid, neli tükki, aerud käe Tõs; Siärekülä nuõdalaie läks räämetegä `Pärnü Khn -**lina** jämedast võrguniidist võrk nootade valmistamiseks; võrgulina `ülged `tombasivad `nuoda lina `katki VNg; `nuodalinal on kived all ja `korgid pääl Vai; Nooda lina kojuti sammuti kui võrgu lina, lõng oli jäme tugev Põi; [kahval on] Raam ja sene külgis noodalinalast natuse nõgus põhi Emm; `tehti nooda lõnga ja vergo `lõnga ja nooda lenad olid viletsamad, vergol pidid olema paremad Mar; Vääme vana nuõda lõna ümber `kuasta aa, et mte kanad `sisse sua Khn; noodalinalad `piavad `ästi kõvad olema Iis; noodalina om, pal'las võrk, ei ole valmiss tettü ega midägi Trv

noodaline noodali|ne Jäm Pha Põi Kse Trm Trv Hls, noodale|ne Muh Emm Rei Var Tõs Tor Hää Ris Plt, nuodali|ne Ris Iis Kod/-ua-/, `nuodali|ne Kuu VNg Vai, g -se; noodali|nõ Rõu, noodalõ|ni Krl, g -sõ noodalkäija, noodaga kalastaja noodalised on `väljas Pha; Nii

märg oli just kut noodaline Pöi; noodalesed `joudsid koju Rei; `Ulka oli seäl näid noodalesi ühüskoos Var; noodalesed läksid mere `ääre `nooti kokku vädämä Tõs; üks nuoduline on järve pial Iis; märg ku nuadaline Kod; mia lätsi kah noodaliste sekka Trv

nooda|loom 1. noodaveo koht tuhat üks sada samu (sammu) oli juo sie `nuodaluom pikk; `raiusime ühe `kerra `nuoda `luoma sise siel Kuu; sai jää `noota `væetud ja öö `noota, iga noodaloomal oma nimetus Pha; Nooda looma maa `tehti meres kividest `puhtaks, kivide `otsas käristas nooda ää Pöi

2. noodatäis kalu – Emm Mar

nooda|mees noodaline emä oli vana `nuodames; vist ei olegi neid `nuotamehi `toisi kedagi elus `rohkemb kui mina Kuu; noodamehed lehvad `välja Khk; See oli noodamees, kes noodal käis, pole meest peres olnd, käis naine Pöi; noodamehed_o `latsis Muh; noodameestel pidi natt ka olema Rid; kahed noodamehed olid, kaks `seltsi Mar; noodamehed on järvel Trm; tuleb ku nuadamiis, märg ja porine Kod; noodamehi `tul'li sügise poole, rääbisse `püüdjä tulliva enne `kül'mä Ran; noodamiis püüt suvõl ku talvõl Röp

nooda|paat noodalkäimise paat `Nuota `paadid olid iga kohe peris `suured, noh `kümme `mietri pikked Kuu; Sie on `Juona `nuoda `paati, mis ikka `välläs on VNg; nuoda paet, kiiluga paet, mõlemad otsad `ühte `muodi Ris Vrd noodavene

nooda|selts nootkond Nooda sel'ts oli, ega perel oli oma nooda jägu Pöi; ta `eitis koa `meite nooda `seltsi Muh; nooda selts, mehed löövad `kampa kokku, kõik ühü nooda `juures Tõs; Siäreküläs oli kõegõ suurõm nuõda selts Khn; siin on nuoda `seltsisi mitu; see `ongi üks nuodasel'tsi vene Trm; nuadasel'ts one kakstõiss miis Kod; noodasel'ts - - nooda olliva kuvve mehe `pääle muretsenu, kõegil üte pal'lu massetu Ran

nooda|vada noodasel'ts Suur kari inimesi oli, `terve see nooda vada oli `väljas Pöi; nooda vada - - üks vada on õhes koos ja viidaks [noot] vede Käi -vene = noodapaat nuada `venned, niid_o kuvve kuaruga, viis `süldä pitk Kod; nooda vene `olli suur, vašt viis `sül'dä pik'k, kuus vai säedse miis't sehen; mutivene om suuremb ku kalevene, aga vähemb ku noodavene Ran -vinn pöördvinn nooda vedamiseks jää' tuobri `puuga `aeta `nuoda `vinna `ringi Jõe; `Nuoda `vinnujega on viel `enne `talve tüöd Kuu

noogakili noogakili Kaa Muh kummargil Rugitarimine oo seike - - noogakili töö Kaa; siis pidi noogakili `peale õsuma; `päeva ole noogakili `otras, et sa seda nägu jäed Muh

noogama `noogama konutama Mis sa sii tüha ruusi ääres noogad Kaa

noogati deskri (noogutusest) teind `piaga noogati, põle sõnagi `rääkind PJg

noogid → nogi²

noogil|puder (peietoit) kui `surno maha `viide, keedede - - noogi pudru Phl Vrd nogipuder

noogul norus nõna noogul Krl

noogus nõogus g -õ liiges Ku_ks kõik' päiv är_kongutat, sõs võtt naa_nõogusõ `haigõss kül² Rõu

noogutama¹ noogut|ama SaLä VII Pöi Muh Mar Mär Kse Mih Tõs PJg Tor Hää Kei Juu Trm Ksi Plt Trv Ran Nõo Kam Kan Urv Vas, -amma Rõu Plv Röp, -eme Hls, -õmmõ Krl; noogudama Hi; nuogutama JMd Kad Iis, `nuogutam(m)a Lüg IisR Vai; noogotama Mar Khn Ris/-uo-/ KJn üles-alla liigutama; nookuma inimene `eiab jah, aga luam `nuogutab Vai; pisine laps noogutab `pæga Ans; mis sa noogutad tukkuda VII; Ise noogutas `peaga koa, kui tere `ütles Pöi; obu noogutab `peaga, aab `kärpsid kallalt ää Muh; Noogudas nousoleku märgiks Emm; oboled akkavad noogutama, nendel suured `kärpsed ninas Mar; mine magama, mis sa noogutad; mis sa `jälle noogutad seal, kui sa paegal ei seesa (hobusest) Mär; `Suagid siis

riägitud, mis sa muedu `piägä noogotad Khn; veneusulesed noogutavad ja koogutavad kirikus Tor; obu noogutas kärbeste käes Juu; ta nuogutas `mulle `piaga, et ma `sinna lähäks JMd; obused noogutavad, kiil tükib obusele ninasse Ksi; noogut `miule `pääga Trv; varajane varess noogutab nõna, il`läne varess pühib perset Ran; mis ta säääl noogutap innäst, `pääga lüüüp nigu `alla `puulde Kam; hobõnõ ei_süü ei_midägi?, mugu noogutass inne Urv; joodik kah suiguss ja noogutass, seeni_ku magama jääss Rõu; mis sa tah noogutat, kui ei lää? magama Plv; noogutõ `pääga, kas tollõperäst, et peri ol'l vai tollõperäst, et `vasta Röp

noogutama² noogutama Pha Hää Kei Ann Koe IPõ/-uo- Iis/ Ksi Plt Trv Puh, nuagu-, nuogo- Kod näägutama, hurjutama; pilkama Kodus noogutati tüdruk läbi Pha; mis sa noogutad, va `ambakoer Hää; akkan kohe `ütlemä ja noogutama neid Ann; nuagutab minuda selle ašjaga, nagu `pilkab Kod; ega si lapse süid ole, mis sa tast noogutad Ksi; pidas pika eebistli, üks tänitamine ta oli, noogutamine Lai; noogut tõise inimese läbi Trv; temä noogutap miu ütte `viisi Puh

nooh → noh

nook¹ nook g noogu Jäm Khk Kaa Pha VII Jaa Põi Muh/n noek/ Emm(nooga) Mar, noogi Muh Lih; pl `noogud Kuu konks kepil nook taga Khk; Kott rippus seinä peäl noogu `otsas Kaa; raand keis noogu taga, kaks `nooku oli kael`kookudel Pha; Nook tulnd otsast ää, ais pääsnd `lahi, obu `kohkund `kargama Põi; kedral `olli noek otsas, lõng kõis noogi taha Muh; Tõmmas kepi nooguga oma lisemale Emm; pootsaak oo pikk puu, rauast nook `otses Mar; `veskasid - - sarja `jälle sialt noogi otsast ää - - [et] praht seest `väl`la ja uus `jälle `sesse Lih || kaelkoogud `Noogudega `kanti - - vett Kuu **Vrd** nooks¹

nook² nook g noogi Hi

1. kodukäija noogid `vihitlevad kergu `aidas Rei; üks - - nook `jälle külas Phl

2. surnu `surnud `üita noogid Emm

nooka tülli, riidu läksid omavahel natuke `nooka Mär

nookama `nookama Mär, da-inf noogata Mar; `nuukame Hel, da-inf noogate San

1. noogutama obene `nuukass San

2. nõökama poisid `nookasid teda alati Mär

3. näppama oli `nookamas keind Mar

nookas tülis, riisus `nookas teesed, egä nad lähä teeneteese ligi Juu

nookima `nookima, (ta) noogib Jäm Khk Kaa Muh

1. noogutama; koogutama popil suitsetamise kousid kää - - uhjutas sellega, isi `nookis `peega; [õigeusulised] `nookivad `ühte`puhku, tegad `ristisid ede Jäm; part noogib ka, kui ta vee peäl ojub Khk; `Parmude käes akkas obu `nookima Kaa || nokkima varessed `ollid selle mesilase pesa ää `nookin Muh

2. rookima, puhastama ma `nookisi `lõikid puhasta; sa noogid põrandad ja `riided `puhtaks; pühi ja pese ja noogi ja Muh

3. korjama, õsuma võta sirp kätte ja mene `otra `nookima; akkame `tuhlid `nookima Muh

nookis longus odra kael_o `nookis Muh

nooklema `nooklema, da-inf noogelda Tor, nua- Kod nääklema `nooklevad teene teesega Tor; akavad `riidlemä ja `nooklema vassakuta Kod **Vrd** nookslema

nooks¹ nooks g nooksu Muh(n noeks) Kse, nooks|o, -i Mih konks nooksuga kepp, kui nooks `otsas, siis_o param `kõia Muh; kaelkoogu nooks Kse; lae `kül`ges ond `seoke nooks Mih **Vrd** nook¹

nooks² → nõöks

nooksama `nooksama, da-inf nooksada noogutama Hobõsõ nakasõ - - `nooksama päiega Rõu

nookseldama nookseldama kriipseldama Kirjuta iluste, ää nookselda Han

nookslema `nookslema Pha Mih Tõs, da-inf nookselda Muh PJg näaklema Kui kogu saavad, muudkut nookslevad Pha; nad läksid teineteisega `nookslema Muh; `nookslevad, kurjaste kõnelevad ja kärätsevad Tõs; mis te `nookslete PJg Vrd nooklema

nooksti deskr Muudku tukub tüü juures, pää vajub `alla `nooksti Hää

nooksuma `nooksuma Khn, (ma) nooksun Juu

1. luksuma nooksud peäle, võta ometi vett, jääb järele Juu

2. krooksuma – Khn

nooksus kõveras, kenus obosel - - peä `nooksus `otses Vig

nooksutama → noksutama¹

nooku `nooku VII Ksi, `nuuku Krl Plv norgu, ripakile `vaibus `nooku VII; pia laheb `nooku, jääb tukkuma Ksi; joba pahanõ, nõna `nuuku last Krl; ol' ni häbü, et lask nõna `nuuku Plv

nookuma `nookuma, (ma) noogun Trm; `nuokuma, (ma) `nuogun Vai; da-inf `nookoda Mar üles-alla või edasi-tagasi liikuma `nuoku obosega `maanisteel Vai; inimesed `võtsid päle `nookoda ja tukkuda Mar; pea noogub õtsas Trm

nookus `nookus Khk VII Tor Hää Jür Ksi longus; norus pia `nookus VII; linad [on]- - `val'mis, pead juba `nookus Tor; nina `nookus, pää `kookus Hää; Mis sa täna nii `nookus oled, mis viga on Jür

nool nool (-l) g noole SaLä VII Pöi Muh Emm Rei Rid(*noel*) Mar Mär Kse Tõs Aud Vän Tor Ris/-uo-/ Juu JMd/-uo-/ VJg/-ua-/ Plt, nooli Rei Tor HJn Iis/-uo-/ Trm KJn; nuul (-l) g noole Hää Pal Puh Nõo, nooli M Nõo Kam San Krl Har Vid, nuale Kod; nuol g `nuole Kuu VNg Jõh Vai; nuel g nuõlõ Khn

1. a. vibunool nuol teha puu `vardast ja `otsa teha teravast VNg; poisid tegad vibupüssid, siis `laskvad nooldega Khk; kellega olid inimesi `tapnud, need olid nooled Mar; ää `nooli ää `kaota Mär; `karjes tegime `noolesid Tor; `tõmmab paelaga vibu kõverass, nuul' `lendab Hää; poisikesed teevad puust püssi `nuolisi JMd; nuul, mes karjapoosid tieväd, one piänikese õtsaga Kod; nool pannasse vibo `sisse KJn; lääme nuult `laskma Puh; kel ää vedrutaja vibu `olli, siss nuul juusk kaitskümend `sammu `kaugele Nõo; `poiskõsõ `laskeva ka oravõid nooliga üless `puuhvõ Har; kablakõnõ ol' tu_nooli `otsõ man, sõss tuust tõmmati inne `keskest Rõu; nupp iih, nuul' takah, hiire`keldre `keskeh = kaß Röp; noolil nõgõl om otsah Se b. (võrdlustes) kukkus niikui nuol vede VNg; Pisike al' linnu kul'l tuli varblaste sega kut nool Pöi; kala läks mere nagu nool Rei; Läks `sioksõ valuga nagu üks nuel Khn; kahekeste nagu noolid koera kallal mõlemad kaßsid HJn; sijn lind `lendab nagu nuul Kod; pißt ku nuul' minema Trv; aug olna aene sehen varjun ja sääld karana nigu nuul' vähämbäle kalale `kül'ge Nõo; ku haugass kanalõ pääle lask, siss lask `õkva nigu nuul Har c. (pikse-, välgunoolest) isu nool löi maja põlema Rei; `pikse nual `juaksis puust läbi VJg; küll väl'ks, nij nooli käisiv `püsti taevast maha Krk || päävä nualed (päiksekiired) Kod

2. paadi liist lodjal keivad nooled põhja all Khk; nooled oo lava `ripse `pæele `pandud, muidu_p saa `riivida Mus; paadi nooled_o tamme puust Muh; Noolled - - oidvad, kui paati mere aeda ehk üles tõmmeda, et põhja louad viga äi saaks Emm; poadi nuõlõd Khn || korvi nooled (korvivitsad) Tõs

noola|peni nuuskija, nuhkija Noolapeni - - nuusib igas kohas Hää

noolduma `noolduma Mus Ksi, `nuulduma Kod, `nuolduma Kuu VJg

1. harjuma, kohanema *Lehm ei `seisund `enne `heinämaal, pärast igä `nuoldus olema Kuu; las ta `nuoldub, küll ta pärast akkab `süüma VJg; nuur obene `nuuldub, `pantse vana kõrvale `käimä Kod*

2. järele andma viha `nooldus ää Mus; nüid jo `nuuldus ärä si `irmus valo Kod; [teine] `nuuldub järele ike kua, kui palud Ksi

noole|kivi piksekivi `nuole kivi - - `tõine õts õli viel terävämb kui munal - - ja `tõine õli tõnts õts Lüg; *noolekivi pisikeine must libe kivi, `piklik - - see oli kodus vanadel inimestel Jäm; noole kiviga muljutse, kui `kasvajad ja `paised oo Muh*

***noolema** `nuolema näljutama `nuoleb ennast VJg

noolilt otsejoones *noolilt pañds `sel`gä, pañds ku nuul` sel`gä* Krk

noolima `noolima Mär Kse HMd Trm, `nuulma Nõo, `nuul`me Hls Krk, (ta) *noolib; `noolma (-l-) Han Var Tõs, (ta) nooleb Vig Mih Aud PJg, noolab Hää(ma-inf `nuulma); `nuolima, (ta) nuolib Ris Amb Iis, `nuolib Jõe Lüg Jõh IisR; `nuolema, (ta) `nuoleb Kuu; (ta) noolib LNg Mar Kul Lih Juu Sim, noli VNg*

1. keelega üle tõmbama, lakkuma *mes sa sest (taldrikust) `nuoled, et egä se nälg ei lähä `nuolejess Kuu; see mekkis tale nenda, et `noolis veel sõrmed ää Khk; koer akkas lapse suud `noolima Pha; Pale oli nii sile `noagu oleks mullikas ää `noolind Põi; nooli kul`p ää; ää `noolig võid ää mette Muh; Vasigas lehmäl juba puhtaks noolit Rei; kui koer noolib `haave, siis ta saab `terveks Phl; kui magusad oo, laps keelega noolib Mar; mis sa noolid seal paja kallal Mär; Lehma karu (karv) oo `sõerdis, vist täid pial, äga lehm muðu nooli Han; `paisid `lasti ikka koeral `noolda Mih; lehmäd `nool`vad keelega teeneteist Tõs; mõni moka järele toit, nooleb lusika `puhtas kohe PJg; kaßs noolib tadrikud Trm*

2. kätte saada püüdma; himutsema *kass `nuolib `lindu Jõe; `tõise käest tahab `miski `asja, siis `nuolib Lüg; `pasknärid - - `käiväd`sin `väl`jäs tiad `nuolimas ube ja IisR; Käis vist `saaki `noolimas Jäm; Poisid käist tüdrugid noolimas Emm; mõni tüdrek `jälle `poissi noolib, aab takka Mar; Mede kaßs noolab ka `kangeşti, ku ta tadreku päält ei leia, siis paneb kohe `laudi ja `seinu kada Hää; kleidi `riideid - - sai `käidud Paldeskist `noolimas HMd; `kõiki `asju noolib ja vahib Sim; Mis sina siit noolid (koerale) Krk || luurama, vahtima *Mes sä noolid tõeste tüüd ja tegemist; Täl om seräne nuulmise muuß, noolib egäl puul, mes koskil tetäss Nõo**

nooljas¹ `noolja|s Hlj Kul Mär Mih Trm Plt(-l-) KJn, `nuulj|ass Hää/-a|s/ Krk Ran Võn, `nuolj|as Jõh VMr Sim(-l-), g -a

1. noolekujuline; sirge, sihvakas *see [paat] on `nooljas, see `leikab veest `easte läbi Hlj; kui `kuhjal mago ei õle, siis on `nuoljas Jõh; `nuol`jas kuhi on `ästi terav - - mida `nuol`jam, seda ilusam Sim; Noolja kluasiga lambid õlid palju paremad - - ei aanuvad aisu Trm; inimene kah, näe, kui `nool`jas ta on; `nool`jas tera adral Plt; tekke `nuuljass kuhi Krk; teritedu saevass - - `nuulja otsaga Ran*

2. adra lõikeraud *Nuuljast mina nägin, minu vennal `ol`li Hää*

nooljas² `noolj|as g -a ojasilm - Trm

noolma → noolima

nooluma `nooluma, (ta) *noolub ahnitsema noolub nigu pisuänd Saa*

noolus¹ *noolus g -e ahnitseja, ka parema söögi otsija Noolus - - igalt puult süüß ja `tõmmab; Mõni lehm on va igavene noolus Hää*

noolus² *noolus g -e Ans Khk Khn simman Noored leksid jälle nooluse peele Ans; külatants, see oli noolus Khk*

noolutama *noolutama* Mus Hää Trm Lai Plt Võn, *nualutama, nualo-* Kod

1. aega viitma *noolutab peal, ei tule ega lähä* Trm; *mes tämä viijl piässi nualutama, kui juba minema ei aka* Kod

2. (muudest tegevustest) **a.** söötma *Noolutab `lehma, laseb tend vabalt noolda igal puul* Hää **b.** kõnnitama *kui obene sõeduss tuleb, nualutatse* Kod **c.** koolutama *katsu pisigeste noolute, pärast `raksab katti* Mus

noom *nuum̄* g *noomi* noomimine *külmi võta timä noomi ala* Rõu

noomima *noomima* Jäm Khk VII Pöi Muh Rei Mar Mär Kse Mih Tõs Aud Tor Saa Juu Amb Trm Plt, *nuum̄ima* Hää, *noomma* Saa KJn, *nuum̄ma (-mma)* Kod/(ma) *nua-*/ Trv TLä Võn San V, *nuum̄me* Hls Krk, (ma) *noomi(n)*; *nuomima*, (ma) *nuomin* Ris JMd Koe VJg/*-ua-*/ Iis, *nuomin* Kuu RId; (ta) *nuõmib* Khn manitsema, sõnadega korrale kutsuma *`ohvitser `nuomib, et omal volil sa ei pea mitte menema* Lüg; [tuleb] *`nuomida - - kui ta nattuke `alba on tehnd* Jõh; [ta] *oo teist küll `noomind, aga see_p möu midad* Khk; *mõne korra noomitakse, et paremini `järke `voataks* VII; *`Teisi ta oli mees `noomima küll, ise ta_s ela nõnda `õhti, ku ta `rääkis* Pöi; *noomis mind nõnna läbi et* Muh; *õpetaja noomib `lapsi* Rei; *tahab `noomida `saada selle eest* Mär; *sai küll noomitud, aga ei aedan* Tõs; *peks on kole, `noomma peab* Saa; *mis sa tast noomid nii paelu, mis_se änäm `aitab* Juu; *nuomis mu naha läbi* Koe; *vanemite `nuum̄miss ei `kuula, ei võta õppuss* Kod; *ta akas mind sellepärast `noomma* KJn; *õpetaja nuum̄ inimesi* Trv; *sij om mitut `külge pidi `nuumi saanu* Krk; *noomi omma last, et ta nii koer ei oless* Puh; *esä `olli siss kuul`meistret mõnitanu ja `nuum̄nu, et vai sina `tohtsit minu tütärd nukka panna* Nõo; *olõ sinnu küländ `nuuminu* Krl; *ma olõ `tämbä nii läbi noomit, et ei `tihka pini käest ka `leibä `vasta võtta?* Har; *siss ma noomõ (noomisin) tedä, nigu ma viijl `mõistsõ* Rõu; *tiä nuum̄ minno, kas esi targõmb um* Plv; *egä üt's nuum̄ umma `juum̄ise peräst* Vas; *timä tege `halva, vaja `nuumi?* Lut

noomitsema *noomitsema* noomima *noomitse`nd* sina tedä Trv

noomitus *noomitus* VII Pöi Muh Mar Mär Kse Tõs Tor Trm Plt KJn Hls Puh, *nuomitus* Ris Koe Iis, *nuamitus* VJg Kod, g *-e*; *noomitu|ss* San, g *-se* Trv Rõu, *-sõ* Krl; *noomidu|s* Jäm Khk, *nuomidu|s* Kuu/g *-kse/* Vai, g *-se* noomimine, manitsemine *vali `nuomidus* Kuu; *Papi noomitus ja ärra sõna, neid pidi ori `kuulma* Pöi; *ma sai ea noomituse* Muh; *tegi taale tubli noomituse* Mär; *valitsuse poolt sai noomitust* Tor; *sain ühe noomituse* Ris; *`andis `talle noomituse* KJn; [too] *ineme om ka noomituse väärt* Puh; *sij olli üt's iä noomituss* San; *saie esä käest ütõ ää noomitusõ* Krl

noomlik *nuum̄li|k* g *-ku* Krl, *-gu* Rõu; *nuomeli|kko* g *-go* Vai noomiv, manitsev *tiä pidäsi väegä `nuum̄liku `kõnnõ* Krl; *nuum̄lik jutuss* Rõu

noomma → noomima

noonap *noona|p* g *-pi* heinamaa *noonap oo mere eare einam, mis `sõuke nõgu koht oo* Muh

noone *noone* VII Kir lastek (vana)ema *poisu, mine noone `juure* VII; *mool oli noone ja taat* Kir

nooper *nuuper* seksikas mees *esä om `siande - - nuuper, ei tää, kas poig ka `siande saa* Krk

noor *noor* g *noore* S L K(*-uo-* KPõ; *-ua-* ViK) hajusalt I(*-uo-*); *nuor* g *nuore* R(*-ua-* Hlj Jõh); *nuur (-r)* g *noore* Hää Pal Ksi Vil M T, *noorõ* V(*nuo-* Lei Kra), *nuare* Kod; *nuõr* g *nuõrõ* Khn

1. adj lühikese eaga, lühikest aega eksisteerinud **a.** (olenditest) `talve `jääga tuleb `siie `ülgesi `nuori Jõe; juo `nuorena akkasin kalal `käima VNg; `tõisele `nuori `luomi ei `näita - - sõnab ära Lüg; ikkuna taga olivad lappulaised, `nuored mehed Vai; noorest pæest `keidi ka `tantsimas; noorde `loomadele `antasse lina õli Khk; nooremalt põlvelt käisi `Riigas praami peal ja laeva peal Pha; Mine sa, sool nooremad jalad Pöi; suured õle lademed `pandi maha pühade `aegas, kus noored lapsed magamas kõisid Muh; Äi nende noorde obustega saa kardli mullasta Rei; kui sa nooreld `vaeva næed, sis magad vanald `pshme säjji pæel Phl; kolme `aastane oo noor obone Kul; vanad `rääkväd seda keelt, mis nad on noorest õppind Kir; Vanal poesil oli `õnnõ, sai nuõrõ naesõ Khn; rõõm teeb nooremase Tor; selle `tütred nopitas (naitakse) noorelt ära Hää; sai `uusi `nuori [härgi] `juure kasvatud Ris; noor koer äritab ja vana koer `salvab Hag; kel noorelt on `õlpus old, sie elab kauem HJn; mina nooremalt ei olnud sugugi `aige KuuK; siin põle enam `ühtegi nuort inimest JMd; minul olid noorelt `veiksed `juused Ann; tüdruk üppas üle kroavi nigu noor sälg Tür; enam puole minust olete nuoremb VMr; sie on nagu nuorte inimeste lõbu, kui suavad kedagi `tõnkida Kad; nuortele tüdrukutele ennustab kägu Rak; `pulma `vastu `võtjad [olid] nuored poisid Iis; kes on nuarelt ilos, one kua vanalt ilos Kod; akkame noort obust õpetama Lai; poisslast `õeldi noor peremees, esimene laps jäi peremeheks Plt; ega_{ss} vanema inimese es roogi linu, mina oli nuuř ja kärmäss Trv; ole noorepess, käi ärä Krk; nooreld om nigu kořt pään (ei mõista elu) Ran; meil `olli nuuř obene, ta `olli jäl'e `kange `juuřkma; aug om, medä nooremb, sedä paremb Puh; pane `säl'gä, mes sä paned, ega nooress enämb tagasi ei saa; ma panni kana `auduma, `mõtli, et `nuuři kannu saab, aga kõik om kikka tulluva Nõo; kargap ku nuuř irv ratta `säl'gä Kam; üts om vana ja jõvvõtu, tõnõ om nuuř ja mallõtu Kan; esi lähät vanõmbass ja hädä lätt noorõmbass (tugevamaks) Har; tiä võřt noorõ naasõ, esi nigu vana muld Plv; ma ol'li noorõh terve_{ku} hõpõ Vas; töbi hannaga pini saa sõss, kui tal noorõlt hand är[?] lõigatass Räp; ta om viil' nuuř mišš, äi olõ vohn Lei **b.** (taimedest jms-st) `õunad ei õle `valmis - - on `nuored; `lammastel ajab lokkod `lõvva `alle, kui nuort `rohto `saavad Lüg; `Mindi `noori `tuhlid `võtma; akab noort `metsa kasvatama, p_lase `loomi `pæele Khk; Nendel on pailu `noori õumpuid; Lehm noore rohu peal olnd, kohe `piima `rohkem Pöi; nemad (luiged) käisid noort roo juurt `sõomas Noa; liig noor lina ka pole ea Vig; õõnad oo noored alles, `punkas ja vihadad Tõs; `erned sünniväd ike enimi, aga ei uba põle noorelt kedägi Juu; Noored käbid olid, siis jäi punakaspruuñ värv Amb; ta (lehm) võřaks noore rohu pial isegi `jõudu JJn; mis pärast niidetasse, see on nuor luog Koe; mõned lašsivad noorest `metsadest maad teha Trm; `pähhklid on viil nuared ja `tuuřved Kod; mõne päävast abet - - `õöldi, et nagu noor oras Lai; kardul joba `äitsness, `varsti saame `nuuři kardulit süvvä; marja peenikse ja noore alle Krk; nuuř ain `ol'li joba `ümbre kasunu rondile; kos olli `nuuři `kuusi, sääl tetti riřlaodi varva noordest kuustest Nõo; ärä sa mine `nuuřde `mõtsa karjaga Kam; ku `kapstalehe õige noore olliva, siss tetti `värski `kapsta suppi Ote; vabarnamarja kasvava mõtsan noorte raendikide pääl Rõn; ma võři `täambä jo `nuuři ubinõid (kartuleid) Har; nail nooril om timahavva `väega vähä all (kartulitest) Räp; noorõst riřtkhainast jätä `veitkese `siijñnest **c.** (toidust, joogist:) värske vana `ambale on noor leib εε `süia Ans; ma sai Oogudilt_{surt} noort õlut ning nüid ma ole nii lol'l (purjus) Khk; supp õli paks nagu nuuř puter; paks `värske kali on kõhe nuuř õlu Kod; `võeti mesikärjä, `panti nuuř õlu vai vesi pääle, tuu ol' tu makõkahi Ote; nuuř kuuř om rõõsa piimä kuuř Har; kuuř om viil nuuř, ei saa[?] är võřta[?] Räp; `uutse `pääle kutsuti hõim, ku nuuř leib sai Lut **d.** (loodusnähtustest, -objektidest:) hiljuti tekkinud, uus, algav, kujunev kui nuort jääd oli, siis `vimbu `püitsid `selle jalg`nuodaga JõeK; kui `nuorel kuul tuod save,

minegä `ahju tehä, siis siginöd `kilgid Vai; noor lumi maas Khk; noore jää alt sai `värsked `augesi Pha; Jahi ilm on ea, õhk on `selge, tuult pole, paras jägu noort lund Pöi; uied põhud pannasse asemele `noores kuus Muh; `noores kuus raioti `metsa Mar; see `ol'li talve, noore jää `aegas Hää; See taba on ike, et noorel kuul niidetakse `lambaid Amb; nuorel kuul ette võetud aásad edenevad `easte Rak; õli reetiid, nuurt lund õli Kod; oja `kohta on ta suur ja jõe `kohta `veikene - - noor jõgi Lai; vaist tulli nuurt lume `pääle Krk; noorel kuul lännä allitama, iki vanal kuul `püiti tetä `leibä Ran; ku `taivan nuur kuu om - - võta rahakott `peiu ja siss vahi, siss saat sij kuu äste raha Nõo; noore jää `aigu ommava lutsu Ote; nuur lumõkõnõ ol' kah sadanu?, hommugult leüse naid `jäl'gi Har; ilm om noorõh pilveh (õhukestest pilvedest) Vas; nuur tal'v, päält vana talvõ tul' jäl lumi `maaha Ráp; noor lõuna 1. ennelõunane aeg Ikke viel uni, ise `põõnasid `nuare lõuneni Jõh; ühna noor lõuna juba Muh; ma noorest lõunest tulin künnist Mär; kui omikust `süüä ei soa - - olin noore lõunäni söömätä Juu 2. ilmakaar, kust päike paistab enne keskpäeva `kello `kümme ühetõist`kümme ajal `üeldi, et päiv on jo `nuores lõunes Lüg; Suuresoo einam jääb noore lõune `alla Ris; pää jo nuores lõunes, sa alles tuled VMr 3. ennelõunane eine süüüb natuke nuurd lõunat Hää

2. adj väike Kõlk na noor regi Käi; suured supilusikud olid, `niigu noored kulbid Var; suur lai kraav, vesi sees, nagu noor jõgi kohe Ann; rükki akid õlid kui nuared kuhjad Kod

3. subst hrl pl noor inimene `Nuorel nugise `silmad, vanal varekse `silmad Lüg; `nuored `istusivad kaik `paarite `penki `pääle Vai; seda keib mäleda noordel ning vanadel Khk; küla kiigel kari `noori koos, teevad `nal'ja VII; noored tukuvad ja teevad võrgule sõnnid `sisse Muh; noordel oo nüid pal'lo neid raamatusi Mar; noored käisid pühaba `õhta `kõrtsis Pär; noored aavad muđu `parru, ei nemad sitad tea kedagi Rap; nii noor kui vana tunneb `rõemu kevadest Tür; noored läksivad, vanad jäivad kodu Ksi; vanajagu rahvast `surrid ärä, noored kasusid `pääle Vil; sij om vanatüdruk, kis `aigapidi `ketrass - - nuur `laskvet iki sihk `siiradi Krk; egä nende noordega niisama ei saa, neil piab olema kõva kari Ran; noore om `õlpu täis, siss jooseva Nõo; olliva lina `talgu, siss `aeti jälle `ulka `nuuri kokku Ote; ku mõni nuur oss nännü_tuud vana `aoleist ellu, tuu oss `naardunu? Krl; vana? ei `kõlba? noordõga ütte Plv; vôi naid `nuuri kül?, kõhõ lõövä? `kepsu Se; nuorõ? mõesta ei? sukugi Kra || noorus Ta on jo `nuorest nõrk ja rumal viel, las `kasvab IisR; üks on vanast `väätiike, teene noorest nõdruke Juu

noord → nord

noorduma `nuurduma Hel/-me/ Nõo, pr (ta) nooruss Vas tagasi tõmbuma, taastuma `kapsta `külmesi ärä, aga `nuurdve tagasi Hel; `kartuli päälisse om ärä küllmänu, aga küll na `nuurduva Nõo

noordune `noordune vanune ta oo `mooga ühe `noordune Muh Vrd noorune

noordus `noordus Muh, `nuordus Vai, `nuurdus Kod, g -e noorus nüit_o `noordus läin Muh; täl `nuurdus one, et ta väägä vana ei õle Kod

***noorekas** nooreka|ss g -se Krk; nuarek|as g -a Kod noorevõitu nuarekad naesed õlid, nuareka muaduga inimesed Kod; sij näit noorekasess Krk

nooreldõmmõ nooreldõmmõ noorendama etev inemõni taht ennäst nooreldõ Krl

***noorelik** nuareli|k g -ku Kod; noorõlik Rõu nooruslik; noorevõitu emä vennapojad õlid nuarelikud mehed Kod; noorõlik ineminõ Rõu

nooreltane noorelta|n(e) g -se noorevõitu sij alle nooreltan ~ nooreltane inimene nätä; mea tää, kui nuur ta om, nooreltasess näit küll Krk

nooremdi nooremtalt õpetaja ise suri nooremdi ära Ans

noorendama *nooren|dama* Mär Tõs Tor KJn Trv Puh, *-teme* Hls; *nuorendama* JMd Koe, *nua-* Kod; *`nuorendama* Lüg, *-mma* Vai; *noorõndamma* Har Rõu nooremaks tegema *sie `naiste`rahvas - - räägib, et ei õle viel `nelja`kümme*, *`nuorendab `endast* Lüg; *mõni võtab kümme `aastad eese [vanusest] tagassi ja noorendab ennast* Mär; *rõõm noorendab* Tor; *see on tühi lori, et inimene võib end nuorendada* JMd; *vana inimene nuarendab, miingib ja miärib silmä `kulme* Kod; *see tüdrek noorendab ennäst* KJn; *na püünäve ennäst noorenda* Trv; *kae vanna inemest, vai lääb ennäst ka viijl noorendama* Puh; *puul`pävä `keeti suur`paatäüs `kapstõid - - iijsspävä siss noorendati (uuendati), ubina kooriti ja `keeti manu* Har

noorendik *noorendi|k* g *-ku* Ote; *`nuorendi|k* g *-kku* Lüg noor mets *`nuorendikku pääl* Lüg; *poiss söödad noorendiku veeren `lehmi* Ote

noore|ohtu *noorevõitu* *Vanal on päris noore `ohtu naine* Põi; *ta on nuore `ohtu mies alles* JMd; *nuare `osto one, nuarukene, suab va`rsi inimesess `suama* Kod

noore|poole *noorepoolne `nuore `puole* mies õli, *ke siin käis* Lüg; *temä om `alla noorepoole inimene* Trv; *ta vana küll, ei oole noorepoole miis* Krk **-pooline** *noorepoolne ta näkkusi periss noorepooline inimen olevet* Krk; *na viijl mõlemba noorepoolitse inimese, `alla nellä`kümne* Ran **-poolne** *veel üsna noor, noorevõitu egass temäl viijl surm ei või tulla, et temä viijl noore`puulne* Ran; *sa olõt õks noorõ`puulnõ miis viijl* Har **Vrd** *noore|poole, -pooline -päraline* *noorepärane kui ma nooreperaline olin* Jäm; *sie oli üks nuarepäraline inimene, kes mulle vasta tuli* Kad; *laulatsenaine es ole tüdruk mite, [oli] nooreperäline naine* Krk; *nooreperäline naene `ol`li, miä es küsi ka, kas sa `kaugeld oled* Ran **-pärane** *noorepoolne sii ülal külast üks noorepärane al`l obu oli* Khk; *nuareperäne naene* Kod; *nooreperäne - - serände `alla kuvve`kümne iki piäb olema* Ran **Vrd** *noorepäraline*

noorestõmmõ → *noorõstamma*

noore|sugune *noorepoolne nooresugune inimene, erk kõru `kuulmene* Pha; *ma nooresugune inime* Jaa

noore|võitne *noorevõitu täis iast ei saa lohdust `öölda, piab ikke noore `võitne olema* Lai **-võitu** *veel noor, alles noor `naiste`rahvas `kiidab, et mul on `nuore `võitu mies* Lüg; *Nelikümänd, viiskümänd `aastat - - ikke viel `nuare`võitu inimine* Jõh; *see üsnä noore `võitu mees veel* Mar; *on ikke üsna noore`võitu mees, aga see teene, see oli nii vana et* Juu; *põld viel naisemies, nuore`võitu mies oli* VJg; *nuare`võitu one pali nuur, ei `lasta mehelegi* Kod **Vrd** *noorevõitne*

noorik *noori|k* g *-ku* *hajusalt S(-gu* Jäm Khk), *L HaLo Jür Amb JMd Koe Iis Trm Ksi VIPõ eL(-gu), -ka* Var Trv, *-ko* TMr Röp, *-ke* TMr Rõn, *-kõ, -gõ* Plv Vas Röp Se; *nuori|k* Ris Hald Jä VMr Rak Iis, *nuari|k* VJg Kod(g *-ke*), *nuõri|k* Khn, g *-ku*; *`nuori|k* g *-ku* Jõe Lüg(*-ua-*) Jõh, *-gu* Kuu VNg; *`nuori|ko* g *-go* Vai; *noork* Se Kra, g *`noorke* Võn

1. pruut; vastabiellunud naine; abielunaine esimese lapse sünnini *`anti `louna ajal viel `süia ja siis `akkati `nuoriku tegema, linudatti* Jõe; *mõnel mittu `aastat ei õld `lapsi, siis pidas `nuoriku`põlve`kaua* Lüg; *isamies, `ruoskakäsi ja `peio`poissi `tostivad `nuorigo`vuode* Vai; *taal oo niid noorik majas* Khk; *kui lapsed akkavad tulema, siis pole änam noorik, siis juba laste ema* VII; *Omikust `ilma ja `oastast noorikud äi tea veel `kiita* Põi; *`valge lina `olli noorikul üle, siis `olli noorik ojo all* Muh; *noorik `toodi perenaiseks* Rei; *`enni olid tanod koa noorikudel peas* Mar; *lammaste `lauta `viidi noorikud-`peimed magama* Lih; *`Meile `tuõdi nuõrik, `varssi tõuassõ `kätkü kua tuba* Khn; *esimese `aasta sihes ikke `õeti noorik, pärast oli juba naene* PJg; *ma olli alles nuur noorik, elasimme mehega Arumetsa külas* Hää; *enne pruut, saab tano pähä, on noorik* Ris; *pühäbä - - `õhta, siis `tehti noorik `val`mis, see linutamine*

oligi see nooriku tegemine Juu; nii kaua kui last ei ole, on nuorik Pee; nuarikut tanutata VJg; kas õled jo nähnud täma nuorikud Iis; minul õli juba kaks last, ike kutsid nuarik Kod; [kaasitades] õpetadi noorikud virgass Ksi; nooriku põlle `sesse koguti raha SJn; mede noorik läits kah kirikuse Trv; olli noorik senigu `väike kähen olli Krk; me peremijs tõi noorigu kodu Puh; miu - - `pulma es kutsuta, arvati, et vaest ma nooriku ärä irmuta Nõo; toda `väega peläti, et noorik ärä kahetõdass Võn; ku är laulatasõ ja pulma är peet, sõss um noorik Kan; sa olõt viil noorik, sul om sanna muna putr söömäldä ja pal'lastõ `jalguga Riian käümäldä? (ei ole sünnitanud) Har; noorikõl um õigõ `häste `kraami Plv; üts noorik ol'l nõrgahhanu? lavva `taadõ ar?, ni_kõvastõ ol'l linik `päähhä püürt Vas || (uuest võrgust) `viimme `nuorigu mere Kuu

2. neiu; noor naine noorigud `lipsavad nüid suurele maale, pailu neid änam sii on Khk; poisid käivad `lauba `õhtati nuorikus (ehal) Koe

noor|isand noorhärä ku õli ka vähä `kuolittu ja `muistas vähä tõi kielt ka - - siis `üeldi ka nuor isandast Lüg; `Mõisniku `poegi `üüti ikka noorisandaks Pöi; tuu om nuur'esand viil, äi olõ kožinu Lei **Vrd** noorsand

noorjas `nuur|as Kod, -j|ass Krl Rõu, g -a noorevõitu obene on `nuurjas, ei vöi ette `panna Kod; nani ol'l viil `nuurjass Krl

noorjas² `noor|as g -a (kala) – Trm

noorka `noorka nirk; tuhkur `noorka eläse puru seh, kõlgusõ all vai aida all; olt sa üts `noorka, `miski jää äi? sullõ `tjüdmäldä? (terasest inimesest) Se

noorlane `noorla|ne g -se noor kui ma alles `noorlane olin Kse

noor|mees (mõlemad osised võivad käänduda) nooruk, noorem meesterahvas; ka peigmees kolm nuortmest ühe `kõrraga `surma `saaned Jõh; üks kena `noormes tuli mo `juure Pha; Meie noormehed läksid pidule Rid; noordemeštele `seuti `kindad käe `kül'ge (pulmakombest) Vig; kui ma poisike olin ja nüid nooremehe `põlves ikka iga `talve `toodi nuum `ärgi Kos; kui on põll lapitud, siis tõstetakse - - nuorik ja nuormies `tuolidega üless JMd; nuurmijs `tuskneb ärä kodo Kod; mede noorelmehel on `Tartumaal sugulasi Vil; kaasigu naise (kaasitajad)- - niij kitiv nuurmijs Krk; košapoiss om, kes noorõmehega üten käü, ku `košja läävä? Urv; saaja `aigu `ol'li noorõmihe veli ja raudkäsi kikõ suurõmba au pääl, `istõ laua manh noorõmihe kõrval Har; kõik' noorõmehe? ja `tütregu ja kõik' ol'liva sõss hällü pääl ja sõss hällüti siin Plv; [kubjas] ol'l `pesnü üte kuvvetõist `aastalise noorõmehe ärä?, et mis es künnä? nii pal'lo ja nii `häste Röp

noor|paar (mõlemad osised võivad käänduda) nuorpaar `toutas `truudust VNg; Täna õlid kerikus `uhked `nuored`paarid Jõh; noorpaari elu on nii roosiline Khk; oome oo noor paer laulatsel Muh; kus see meie noorpaar lähäb Mär; Kirikus `loetaksõ nuorõpuarilõ sõnad `piäle Khn; alles nuurpaar, juba `riidlevad Hää; noorpaar läks kõige `enne, siis toodi ikka kann - - sellega `toodi õlut siis `vasta noorepaarile Nis; kui põlle lappimene `tehtud ja `söömene `söödud, siis `paandi noorpaar magama Juu; üks nuurpuar lähäb laalatusele Kod; `Puul'be läits nuurpaar lugeme, ennast õpetajale üles `anma, pühäbe ütelti `kantslest maha Hls; ämm `laoten musta särgi `vankre veere ala, nuurpaar piass selle `pääle `astme Krk; kui joba laits `tul'li, siss es üteldä enämb noresspaariss, siss olliva mijs ja naene Ran; kui nuurpaar läits laolatusi, siss enne kolm pühä`päivä `kerkun õegati toda paarirahvast Rõn; Pulman `sautõdi nuurtpaari, küteti sann häste `sauvu täüs Har; Ku_sa tahat, et noorõlpaaril elu `hüäste_lähä õi?, sõss `siugu? `tuhka tijraa pääle? Rõu; noorist kõvast (kaskedest) `säetäss au `värrä? - - ku nuurtpaare laulatusõlt oodõtass Röp

noor|põlv (mõlemad osused võivad käänduda) **1.** noorus(aeg) *tamal_o kõik`meeles oma noorepõlve elu Muh; ma`mõttele mõnikord`eesä noorepõlbe aja`peale tagassi Mar; sie on naestõ nuõrõpõlvõ tüe, lapsõkasvataminõ Khn; elasin oma noorpõli siin Ris; isal oli jalg`aige, ta oli noorespõlves kukkund Jür; sedamodi sai se aeg, nuorpõlv`ära viidetud ja vahel [oli] kõhe lõbus Iis;`mansetid, niid on noorepõlve asjad Lai; ega miul sij nuurpõlv`ää es ole Pst; kes miu takast suid, et ma oma noorepõlve peigmehe ärä`põlgse Ran; ta om noorõst põlvõst saani?`ausadõ eläni Har*

2. noor põlvkond *Vai nied`nuore`põlve inimesed enam vanudest`huolivad Jõh; noor põli lähäb joomagauka Vig; kas noorpõli tiäb, kuidas`enne eläti Var*

noor|rahvas (mõlemad osised võivad käänduda) noored inimesed; noorpaar *nuor`rahvass - - keik, mis on`nuored Vai; nõnda elavad niid noorrahvas Jäm; nuõrdõ`rahval kõik olid rahad`kaelas Khn; kui ta (lapuline) nuore`rahvalle raha`ändis, siis ta võis`süia-`juua Kei; nuorrahvas läksid pidule, pidul käevad ika nuored rahvas Kos; nuore`rahvale`tehti kingitus Tür; nuur`peremiis ja perenaine oli nuur`rahvas Ksi; meil tulõ hommõn nuur`rahvass`käämä Har || leerilapsed`nuorte`rahva püha oli kevadi Jõe;`noorõrahva pühapääväl om jo`kerko man`säärne sõõrd (palju inimesi) Plv*

noorsand *noorsan|d Kaa, g -di Mär Kse, -da Tõs Plt;`nuor|sand g -sandi Ris, -sandi Kuu VNg Vai;`noorsan|t g -di Khk VII Rei KJn/-n-/, -da Tor;`nuursan|t Hää, g -ti Rõu noorhärä ta kut suur`noorsant juba Khk; poe poisid oo`noorsandid VII;`noorsant, saksa moodi härä Rei; kui olid ärrad, eks siis olid ikke`noorsandid koa Mär;`noorsand oli koolit mees; mõisniku pojad olid`noorsandad Tõs; üks`noorsant tuleb KJn Vrd noorisand*

***noorskahutma** imperf (ta) *noorskahu`norsahutama tä (hobune) noorskahu`Se*

noorskama *noorskama Jäm VII Rei Juu Koe/-uo-/ Plv Se(-mma), da-inf noorsa|ta Khk PJg, -da? Vas;`noorskamma, imperf (ta) noorsaás Rõu*

1. norskama *Sulane`noorskas kõvasti einaunnigu`otsas Jäm;`noorskab nenda mis maja väriseb Khk; makab kõbaste,`noorskab mis kole PJg;`noorskas nii, et seenäd põrusid Juu; magab nii kõvaste, et`nuorskab Koe; Käähd tõõsõ küle ja`nakaás magusahe magama, mugu`noorsaás ja`noorsaás Rõu; kui`noorskass, mitu`virsta või kuulda? Plv; las na`noorskada? päle Se*

2. korskama *obu`noorskab, kui midad kardab VII; obune`nuorskab Koe; Hobõsõ - -`noorski?, nõna`sõõrma`lajahn Rõu*

noorskuma *noorskuma, (ta) noorsub SaLä Kaa*

1. norskama *noorskus`õösse nii valjusti Jäm; inimene magab, nina käriseb, nõnda noorsub Khk*

2. korskama *Obu kohkus ning akkas noorskuma Kaa*

noor|sugu (mõlemad osised võivad käänduda) *sinne one`tullu nuord sugu VNg; noorsugu oo nüitsel ajal nii ukka läind Mar; noorsugu oo teist`moodi kui vanad Tõs; naene on noore`sooga õnistatud Hää;`praegusaja nuortsugu räägib ikke kirjakelega üks HJn; piap iki nuursugu ka tuleme Krk*

noort *noort, -rd ema noort, kus leba`lõikamese nuga oo; mede noort ei tee mool kedagi Mih*

noortsuma *noortsuma, (ta) noortsub Jäm PJg Tor Hää, noorsub Juu*

1. norskama *inimene noortsub, obu`noorskab Jäm;`noortsus magamese`aeges Tor*

2. nuuksuma *noortsub nutta Tor; kui laps sedäsi paelu nutab, sis nutu järel vel noorsub Juu*

noortsutama *noortsutama* norskama magab nõnda.t noortsudab Khk

nooru üte `nuuru[?] (ühevanused) Vas

nooruke(ne) *nooru|ke* Pha Kul Juu VJg/-ua-/, g -kese Kse Jür Lai Plt, -kse VII Tõs Tor Koe/-uo-/ KJn; *nooruke|ne* Jäm Khk Mär Juu Trm Lai Plt Hls Puh, *nuoru-* Lüg/`n-/ Ris JMd Sim Iis, *nuaru-* Jõh/`n-/ Kod, g -se; *nooru|kõnõ* Har Rõu, -keine Muh, -geine Rei alles üsna noor täma on viel `nuorukene `raske tüö `pääle Lüg; *Pruut* `paistis õlema `õige `nuarukene Jõh; *ta ju veel tükkis noorukene, mis töö tegija ta on* Khk; *nii nooruke laps `alles, nooruksi peab `oidma VII; ta ikke alles naa noorukene, mis ta teha jõuab koa veel* Mär; *oli nooruke alles, kui vanemad ää surid Juu; Poiss `alles nooruke, ei teda `kampa `võeta Jür; ta on alles noorukene mehele minemiseks JMd; sie on viel lieris käimata noorukene Sim; tütar lähäb mehele, nuarukene [alles] Kod; karjane [on]- - noorukene poisikene või tütarlaps Lai; nooruke alles - - ei tia veel `kõiki `ásju Plt; üits noorukene tütarlaits jäi järel vanembist Puh; nutsa is saa arru `hõikmisõst, tuu ol' nii noorukõnõ viij Har Vrd nuoruka(i)ne*

noorune `nooru|ne Rõu/-nõ/, g -se Plt; *nooru|ne* g -tse Hls Krk, -nõ g -dsõ Krl; `nooru|ne g -se Vai vanune ega ma enam teie `noorune ei ole Plt; *nemä alle mõlepi noorekse, üte noorutse Krk; ku ma sinu noorunõ ol'li, siss ol'li tublidsõb ja virgõmb Krl; mu `noorunõ miiss Rõu Vrd noordune*

noorus `noorus Jäm Khk VII Põi Hi Mar Mär Kse Tõs Tor Hää Juu Kad Trm Pal Lai Plt KJn Puh, `nuurus Hää Saa Kod KJn, `noorus Kuu Lüg(g `nuorusse) Vai Ris JMd VMr VJg/-ua-/ Iis, g -e; `nuuru|ss g -se M TLä San, -sõ V; `nuõrus Khn

1. noorpõlv, noorusaeg õleks õld `nuores ias nii ia elo ku `präigu - - aga sie `nuorusse aig - - läks `niiskese `tüögä kõhe.t oi Lüg; *maast `lahti, `maate `eese `nooruse ää Khk; `Noorus on kena aeg, aga see äi tule änam tagasi Põi; `noorus on `mööda läind Rei; `noorus ei tule enam `meele Tõs; `mõtlen oma `nuoruse peale Ris; esimene `noorus oli, siis jäin iga päev tugevamast VMr; õled õma `nuuruse `riknud ja `kaatand Kod; kui ma olin `nooruse juhingus, siis olin terve ja jõud kääs Lai; roosiline `nuurus KJn; pikäld sedä `nuurust om Trv; sij om kik'k `nuuruse tuhinuss Hel; rüä puut ma'ss kuuskümmend kopika minu `nuuruse `algusen Ran; sääl kraaviveeren om kaits kolm põõsast, mes vanamiiss istut `nuurusen Puh; Ku_ `mõtlõ[?], tulõ `miilde kõik' tuu `nuuruss Urv; `nuuruss om õks illuss aig külh, ku `tervüss käen Har*

2. noor iga Üks `nuorussest nõrk, `tõine vanadusest `väeti Lüg; *mes `lusti täl enam, noorus oli tä seest `vällä piigistud Mar; mia olõ_ss kahõksa `teistmõ `aastanõgi, kui mehele läksi, sie ond ju `nuõrus kua Khn; `nuurus one `tervis ja jõud Kod; selle `nuuruse `kohta olli ää nolbi `põrse Krk; `nuurust ol'li ja `ke'gust ol'li, mes viga `joosta Nõo; timä `nuuruss ja `nõrkuss ol' [takistuseks], es jõvva[?] inäp olla (karjapoisist) Plv*

3. noorsugu, noored inimesed *Para`aigune `noorus maga `kindud koveras `müädä `seinä`ääri `täües poru `jommis Kuu; `nuuruss lõbutseb, na ol'liva väegä lõbusa Ran*

Vrd noordus

nooruslik *noorusli|k* Jäm Hel Krl, `noorusli|k Khk Kse KJn, g -ku; `nuurusli|k g -gu Trv Puh; `noorusli|kko g -go Vai noorele omane; noorena näiv või tunduv *ta olli nii `nuurusligu `näoga Puh; nooruslik ilu kaoss är[?] Krl*

***noorustama** *noorust|eme* Krk, -õmmõ Krl nooremaks tegema *noorustess ennäst ja sääd, ega ta selleperäst nooress tetä_j saa Krk; vanatütrik noorustõss ennäst, taht viij mihelõ Krl*

noorutama *noorut|ama* Khk Nõo hajusalt V(-amma), -eme Trv; `nuorutamma Vai

1. kuumutades pehmen dama kirves vaja tagasi noorute Trv; kui um kalg väits vai kirvõss, sõss noorutadass Rõu; kas olõt jo[?] ravva är[?] noorutanu Plv; Hoiat tulõh, a peräst `aigupiteh jaahuss, `tuuga noorutat väidse ar[?] Vas; pañd patta kuuma vii `sisse, ai `pehmess, nooruf `tuuga (puumaterjalist) Ráp

2. uuendama, värskendama; vahetama töömees (pärm) noorutase üles, pannasse odra jahu `sisse Khk; Ku_vili `naksi [magasiadas] vanass minemä, noorutõdi `villä; mi Jaan läts `laata hobõst noorutamma Har; Mul taa lehm läts jo_vanass, sõs pidi är_noorutama Rõu

3. ilustama `lapsukaised `tahtovad `nuoruta Vai; Las täl noorutada, kes tedägi muedu näeb ehk tähele paneb Nõo; Ol' `hinde ka är_noorutanu[?], tunnõ õs inäp `ärki Rõu

noorõstamma noorõstamma Rõu; noorestõmmõ Krl noorendama tiä noorest ennäst, tek'k noorõss Krl

noos¹ noos (-s) SaLä Pha Rei Rid Mär Vig Kse Han Tõs Pär PJg Tor Saa HaLä Kos Jür JMd Trm VIPõ Puh, nuuś Kod/g nuasi/ KJn M TLä Võn V, noes Jäm Khk VII Muh, g noosi; nuos g nuosi Ris Jür Koe Kad VJg/-ua-/ Iis; nuos g `nuosi Kuu Lüg Jõh/-ua-/ saak, saadud või hangitud kraam; hulk, kogus Vein `toisele `suure `nuosi `muona Kuu; ku `viljasaak ia õli - - ia nuos õli Lüg; sai suure noosi [kalu] Khk; Küll saan varsti kena noosi (pärandusest) Pha; see sai `sõukse noosi raha et Muh; `põhja läind laevast [saab] `noosi Rei; Kus sa selle noosiga nüüd lähed Rid; `nähti, kui ta (rott) vahel noosiga läks Mär; Läks, eä noos oli turjal tassi Vig; tuli oma noosiga linnast Tõs; `keijaja läks `Kimlele paremad `noosi `saama, vat sääl ol'li siga tapetud Saa; `võtsid suure noosi kohe `sel'gä ja läksid sellega niikaua kui küini `juure (heinaveost) Juu; `Jäutame marjad nii, et igäihel ühe `suurdune nuos oleks Jür; tuli, ia nuos linu `kaendlas Koe; `vuatab, kellel ia nuos (varandus), selle võtab [naiseks] Kad; sae metsäss üvä nuasi Kod; see noos läks kõik raesuks (või läks vahule) Plt; Kaks paju `vitsa keerutadi `latvapidi kokku ja sellega `võeti [heina] nuuś `sel'gä KJn; tuli suure noosiga kodu Trv; miul olli nuuś sel'län, tõine käe otsan Krk; mes `nuuśi sa iilit Ran; ta_s saa toda `nuuśi ärä viiä `endäle Nõo; varass tull' rehe ala - - ja vei suurõ noosi `villä är[?] Kan; sõimaśs mi[?] sulasõ `Jaani sitta ja mutta, no sai timä üte noosi (peatäie) Har; ma `tõiõ `täämbä mõtsast hää noosi `sijni Plv

noos² noos g noosi Emm Käi; noes Põi kõver puu võrgu sättimiseks vms Noes oli, sellega sai mõrra änd õles kergitud Põi; noosi poiss kutsuta se, kene kee se [võrgu kohendamise] amet on Emm

noosakas noosak|as g -a Lai; g noosaku Trm Lai noos, kogus; kandam Kes juba vilunud `kandja õli, see `kahmas maa ilma noosaku [õlgi] omale käte vahele; Vahel - - anti talle neskese noosakud, et andis aina vedada Trm; ia noosakas seljas; tõin ia noosaku Lai

noosam `nuuśam g -e sületäis olli ää `nuuśam sülen Krk

nooseldama nooseld|ama Ran Nõo, -eme Hel; noosõldamma Urv Ráp noosi, kraami kokku ajama; (nuhkides) ringi kolama ku vilutse ja vihmatse [ilmad], siss om temä (hunt) ike nooseldemen Hel; mõni laits om `rohkeb nooseldaja ja `kollaja, latsele iki üteldi, et mes sa nooseldad Ran; Küll temä nooseldab egält puuļt, kost midägi saada om Nõo; Olgu_lastu vai haina[?], kõik' mis tä tiijverest kätte saa, kõik' noosõldass `hindälle kokku Urv; `Pernaanõ `väega_noosõldass Ráp

noosikas noosika|s Hel, -ss Võn vara kokku ajaja noosikas miis Hel; ta om noosikass, `korjass varandust Võn

noositama noosit|ama Kod/-ua-/ Lai Plt, -eme Hls Krk noosi, kraami kokku ajama, tassima kes on `kange noositama, see saab; noositab puid Lai; küll niij naise noositev neid

`marju; ma pia noositeme, ma_i saa muðu är eläde Krk || kraami kokku panema nuasitab, tjiib [paki] `val'mis, suadab kedägi tõesele Kod

nooskama `nooskama Kaa Ris(-uo-) Kei, da-inf noosata Mär Plt KJn Rõu/-da/

1. norskama küll `nooskab, jo taal vist ikke nii ea uni oo Mär; jähi magama ja akkas kohe `nuoskama Ris; mõni magades `nooskab Kei || näägutama Mul läks obune lõhkuma, vanker läks puruks, küll isa nooskas KJn

2. korskama Obu `kohkus ning `nooskas Kaa; obune `nooskas nõnna, et kurgulagi põrus Plt

nooskuma `nooskuma, (ta) noosub Mar Mär(`nooskub) Jür/-uo-/-; `nuoskoma, (sa) nuoskod JõeK

1. nuuksuma nutulene nego sool ees ja noosud Mar; ta `nooskus veel kaua `aega nutu järele Mär; kas sa jätab oma `nuoskumise järele Jür **Vrd** noosuma

2. korskama kui obused näevad kedagi või tunnevad `niukest `aisu, siis nad ikke `nooskuvad Mär

noosma `nuuśma, (ma) noosi noosi, vara korjama – Hel

noostal(l) `noosta|l' g -li Pil; `nuostal g -i Lüg(-ll) Jõh(-ua-) IisR; `noostal'l g -i Juu Jür/-uo-/- Lai KJn(-uu-); n, g `nuuśtli Urv

1. seadeldis hobuse rautamiseks ovost, kie `rauvudatta ei lase, sene jaost on `nuostal - - üks puu käib kõhu alt, `tõine puu tagand `jälle Lüg; Obune `pandi `nuostali ja `lüödi `rauad `alle Jõh; `noostal'l - - neli sammast oli `püsti ja siis sääl vahel olid puud - - seäl ei soa pikäle vissata Juu; Paja nuka taga on obuserautuse pukid, mõned ütlevad neid noostal'l Trm; `tehti `noostal'lid, nisuksed postid `püsti Lai; paneme obese `nuuśtal'li KJn || nalj omaette ruum või nurk muud ei tie, kui tahab oma `nuostalis `paigal `õlla Lüg; laps läks `nuostal'li Jür; no_lt sa `nuuśtlin, kost `vällä_i päse? Urv

2. koorem ma_i:lma `noostal' järel vidada Pil

noostli → noostal

noostri n, g `nuuśtri nuuskija; noosikoguja Vana igävene `nuuśtri, sinnu ei jõvva inäp är_hagõda?, muidugu käüt ja nurgit kõik' läbi; Ol'l küll üts `nuuśtri - - `nuhksõ kõik' kotusõ_läbi ja `kraapsõ tõsõ sita ka `hindälle Urv

noosuma `noosuma, (ta) noosub Khk Mar Mär nuuksuma laps noosub `peale nutto Mar; mis sa veel noosud, jää kord vakka Mär **Vrd** nooskuma

noosõrdamma noosõrdamma noosi, kraami kokku ajama Kõik' mis igänes kabla pääl püüsüss, kõik' noosõrdass `hindälle kokku; Tõsõ käest taht üks noosõrdada ütte `viisi Urv

noot¹ noot hajusalt S Lä, Pä HMd Kei Juu Pee Trm Äks Plt KJn Puh, nuuṯ Hää Kod/g nuadi/eL, g nooda; nuot g nuoda Ris JõeK JMd Kad VJg/-ua-/- Iis Trm, `nuoda R(n `nuota VNg Vai); nuõt g nuõda Khn võrkpüünis `nuodal on pera `laidikid ja `tiiva `laidikid Jõe; `terve - - obuse `kuorem on seda `nuota Hlj; `moisa nuot oli ja inimesed `käisid vedämas, `kolmanne jau said VNg; `nuoda küles all`ääres on kived, pääl `ääres on `puused `pullud Vai; mihed läksid noodale Khk; suurt `noota tõmmetse ka sügavas vees Mus; sii äi saa noodaga püüda, sii on merepõhi kivine Pha; Noot `viidi `paatidega merese, kõõved `kaldale `välja ja siis akati `noota `tõmmama Põi; ma akka `noota parandama Muh; `noota `veedaks looma `viisi Käi; noodal on õlmad ja pära Rei; augud raiuti [jäässe] ja noot `aeti `alla Rid; noot on jäme, tugevast lõngast `tehtud, kodu kedratud Mar; Kui säinas tuleb `kaldale `mängima, `lastase noot `ümber Var; noot rakendatse `kinni niinebu paeldega Tõs; tiä suurt suavad ühti, aga jahutamõ `nuõta korraks (veame hea õnne peale) Khn; laseme nooda `sisse,

`tõmmame siit ühe korra Vän; Sij poiss või sij tüdrik on täna `üüsi noodal käinud, `öldi, ku lapsel ase märg `olli Hää; [mehed] `lähtvad nuodal Ris; noodad suured pikad, mere `jääres koevavad nagu `kangad Juu; kammelja `nuota `vietakse käsitsi Kad; kui püigid ead õlid, siis õli kahe pere `peale ka suur noot Trm; ku `nuuta tujud, kakstõisskümmet miiss tieväd, nädal `päävi one tüüd Kod; `lõhkusivad oma suure nooda ära, järv tokka täis Äks; kalad lähväd `noota KJn; nuut - - temäl olli kaits `siiba, koit taga, kivi olli all kekke `otsen, pidi katest otsast vedäme Trv; udjage aetse nüür jää alt edesi tõise augu manu ja sellege tõmmatse `nuuta Pst; kui `nuuta parandedi, es tohi `kiäki noodast üle `astu Ran; nemä olliva `üüse noodal olluva, mõtelnuva, et toht om noodan, aga `olli sägä Puh; minu esä - - timä püüse `nuuta ja püüse volukit Vön; aiti nuut om vähämb ku suur nuut Urv; taa Ahitsõ järv om nii `rampiid täüs, et saa õi_kohegi_ `nuuta `sisse `laskõ? Rõu; noodal om aie?, kost `veetäss, katsi päädi tõõsõ veere küleh tõõne aie? Röp; suurõ noodaga püvvetäss talvõl ne suvõl Se

noot² noot Muh Rei Mär Vig Tõs Tor JMd Plt KJn, nuut Hää Kod/g nuadi/ Vil Trv Hls Krk Puh hajusalt V, noot Khk Põi Mar Kei Juu, noet Jäm Khk Kaa VII Muh, g noodi; noot g nuodi Ris VJg/-ua-/ Iis; nuot g `nuodi Kuu VNg Lüg Vai(n `nuoti)

1. noodikiri; noodiraamat täma `mängis `nuodist keik `laulu `viisid VNg; minu isa küll `laulas kõik `laulu `viisid `Puntsli (Punscheli lauluraamatu) `nuodist Lüg; kis sääl noodi pæelt laulda `oskab Khk; Vana `kanli `mängaja - - pole üht `teedand, mis asi see noet on Kaa; Pole me `nooti tunnund, aga laulud olid ikka Põi; `nootide päält `louldase Rei; laalavad muðu küll, aga ega nad `nooti tunne Mär; noodi järele laoletase, mängitase Tor; mina ei tunne `nuoti Ris; pühapäävä `lehteski noodid laulu `viiside jäoks Juu; ei ma `oska noodist laulda JMd; tahavli `piäle `pahti laalu nuadid Kod; nüid õpats `muutest `laulme Krk; noodi päält mängitõss klavõrit Krl; meid opati ka õks vanast noodi `perrä `laulma Har; ei tunnõ? `nuuti Plv || rütm hoia noodin, siss om `kerge `pessä (rehepeksust) Har

2. a. leierkasti silinder või riba `käisid `leier `kastiga, ajas `vändäst vaid `ümber, nuot õli vist sies Lüg; nendele (leierkastidele) pannasse noodid `pæele ning siis vänditasse Khk

b. grammofoniplaat `nuodid, mis kramahvoni pial `käivad Lüg; Taldriku `pääle `säeti nuut ja `lasti `käimä, noodi `pääle `lasti pää Vil

noot³ → nuut³

nootama¹ `nootama Ans Põi Emm Nis Kei, tud-kesks noodatud Khk; `nuutama, imperf (nad) noodassive Trv; `nuotama Ris VJg/-ua-/, da-inf nuodata JMd, (ma) `nuodan Vai

1. noodaga püüdma `nootama, `noota vädama Khk; ta `nuotab edasi, kui saak ia on JMd; läks `nuatama VJg

2. a. nõutama, hankima keisi `jälle `poodisid kaudu `nootamas Khk; tea, kust ta oli omale uied `riided `nootand Põi; `nootab enesele kõiksugu `assu Nis b. koukima Andas terve pääva nootada, kut võrgud käde saime Ans; `köiedega `väl'la `nuotan sealt siest Ris Vrd nootima¹

3. ringi käima, hulkuma Kui karjamaa aa paljas, siis akkavad loomad mööda ajaærtsid nootama; Nootas ühtepuhku edasi-tagasi Emm

4. viivitama, venitama oli ka neid, kes kevädeni noodassive, oma rehepessuga il'läitse olive Trv

nootama² `nuutama ähvardama `nuutab tõiss: noo noo `uuta, küll sa suad Kod

noot|höövel → nuuthöövel

nootima¹ `nootima, (ma) noodi SaLä Kaa Pha välja tõmbama, koukima sii nooditasse `eina vee seest Khk; akand vana (vanameest) `väl'la `nootima, et upub ää kääst Mus; Noodi räimed tuhlikatlast väl'la Kaa; akkab midad `nootima - - `väl'la `tõmbama Pha Vrd nootama¹

nootima² `nootima, (ma) noodin lehti murdma peedid_o nooditud Trm

nootima³ → nuutima²

noot|loom noodaloomus meil olite `seltsis nuot`luomad Jõe; kes sai paremad nuot`luoma kohad kätte - - siel ta vedas kogu se `talve Kuu

nootsu → notsu

nootsuma `nootsuma, (ta) nootsub nortsuma; nuuksuma Su nina nootsub, oo nohu vôi; Mis sa nutad ja nootsud Han

nootsutama → notsutama

nopakas¹ nopakas nupp, nutt `takjal oo suured laiad lehed ja see nopakas Kse

nopakas² nopakas nupukas nopakas - - targemb inimene Hel

nope¹ nope g noppe Trm, `nopme Hls; nobe g noppe Vai; pl nopped Jõe Kod Ksi, noppe Nõo Röp/-e²/ üles harutatud vôi näpitsatud lõng, vill vm `riide nopped saab vanast `kaltsudest kisatud ja teha `uuesti `riideks Jõe; nopped, ku arutad vana suka siäred ja kisod õtsadess Kod; kõhualuste nopete siis on paelu puru Ksi; Nopetele pandass ilusit villu manu, lastass ärä kraasi ja kedrätä villa vabrikun Nõo **Vrd** nopic

nope² → nobe

nopest → nobest(i)

nopic pl nopic Phl, nopi Kam nopped nopicakse löimed seest `välja, siis [saadakse] nopic Phl; nopi, mes `rõivist arutadass üless langa jupikse Kam **Vrd** nope¹

nopi|kannel (teat kannel) nopikannel on niisugune, kus `sõrmdega mängidakse Phl

nopisse pl nopisse nopped ma `viisi ka nopissit `kraasi Ote

nopi|töö noppimistöo nopi töö, kui `kirju nopitse kas vöö `sisse vôi `kanga `sisse KJn

nopp nopp g noppa natt vähi nopp Jõh

noppama noppama, da-inf nopa|ta Mär Kse Kod Plt KJn Nõo Ote, -da² hajusalt V(-mma; nõo- Rõu) napsama, haarama; näppama ega nad ei küsi, noppavad ää, kui ripakile jääb Mär; nopsin eenä karsti vankrilt `selgä Kod; noppasin palitu, läksin `maandi `piale Plt; miis nops [poisi] `sülle ja `andis suud KJn; ta nopass tolle toki maast ja paänd vanamele tokiga Nõo; nopassiva raha, üits angeldass ütte `muudu, tõne tõist `muudu Ote; tuu nopaás [õunad] ütsindä `üskä ja vei `sisse; ta om `mitmast paigast napanu `säärtseid `väikeisi `ásju Har; Kala um ka_ks tark elläi - - lasõ õi_mõnõl tõõsõl kalal hinnest kiñni_`nopada² Rõu; tiä noppass `õkva `sil`mi näteh Plv; uppuja napanu Einaril jalast kiñni² Vas

noppest → nobest(i)

noppima noppima S Noa LNg Mär LãEd Tõs Aud PJg Vãn Tor Hãä KPõ Iis Trm Pal Plt, `nopma (-p-) Mar Vig Han Var Mih Tõs Khn Saa Kod KJn Kõp Vil Trv Hls/-me/ uus Krk/-me/, Puh Nõo TMr hrv Krl(-mõ) Rõu, (ma) nopi(n); noppima, (ma) noppin Hlj Lüg(-maie) Jõh IisR, nobin Kuu VNg Vai

1. a. näppude vahele võttes ükshaaval korjama isa vei minu `moisa `pellule `tuhli noppima Hlj; noppi kalad `võrgust `vällä Lüg; `kartoli `konksoga noppida `kartoli Vai; [pulmas] raha läks parandale, vanad naised noppisid `jälle - - `sõnna kousi `sisse Jãm; kes neid kivisid jõuab põllalt ää noppida Khk; Vanasti said viljapõllud kohe peele õsumist uiesti üle keidud ning maha jäänd viljapeed ää nopitud Kaa; nahk`kindaga ep saa kala noppida Pha; Käekoatsa `õitsid nopiti ja kuivatati - - nendest `tehti rinna `rohtu Põi; võrgu kivid nopitse mere earest Muh; Kui võrgud lintsi täis patsib, siis äi nopi üks inimene peeva jooksul võrku puhtaks Emm; sai kivi `samlad nopitud ja need tegi jälle `pruuni [värvi] Noa; marja aeg läbi, ega enam pole noppi Vig; tämä nõpn selle raha sialt omalõ pio Khn; kui siit maalt pange

*`marju täis nupid, siis oo küll Aud; lähme `metsa `pätklid noppima Ris; [lähkri puhastamiseks] pisikseid kruusi kiba `nopsime ja panime - - tulist vett `sisse Rap; teese põllu pialt ei `tohtind uhakaid noppida, igaihel läks omal `tarvis Ann; kase tohust `tehti `enne [torbik] ja nopiti `marju `sisse VMr; oh sina - - viid vaka pualeli ära, kas sa ei nää täis noppida VJg; naised noppisid õdra päid põllu pial Trm; roho `nopsin `pijnra piält ärä Kod; temäle (orvule) kallati läätsäd tuhasse, `kästi `väl'la noppi Vil; kas sa olet lille är noppin Trv; nopi meile `täambä pal'lu `maaskit Puh; `lätsime rõogu `alla ja_ss `nopseme sält kesvä päid ja `kaarju ja viisime kodu TMr; lätsi `mõtsa `marju `nopmõ Krl Vrd nobima **b.** piltl (naimisest) ke on `kärme `tütrik- - [see] `nuoreld noppitasse Lüg; ole usin, kasva kasin, siis sind noorelt nopitakse Vll; selle `tütrid nopitas noorelt ära Hää; minu `tütrid nopiti kõik nuarelt ärä Kod*

2. a. näppima, sõrmitsema; sulerootsudest puhastama noppi sõlm `lahti; ruod sai `sulgide siest `välja võtta, sai `sulgi noppida Lüg; `Lapsed noppisid nena, `kougiti natta `kuarikuid `sõrmega nena `aukudest Jõh; kuub sai renni `peele `pandud, esimene kangas kenast silest keige ala ning teised keik näpuga ühe tasa `kurdu nopitud; ma noppisi `kinda poidla üles, noppisi vardad `sisse Jäm; nopib ennast, sellel akkab surm tulema Khk; siis akatse `võrku rakendama, nopitse pitkut pidi pahla `peale Muh; `sul'ga nopitasse ja tehässe patjo Mar; kellel paal'u `sul'ga, aavad naised kokku `sul'ga noppima HJn; kraasiti ükskord nad (villad) läbi, siis puistati või nopiti segamine KuuK; käisime proua tuas tüel, kes noppis `sul'gi, kes vieretas `erneid Kad; lavva `piäle võtad tüki leevä `taignad, siis viäretäd pitergusess, `niske trul'l, siis nupid `käegä õtsass Kod; ivakseavaal nupid kõik segamini `valged ja mustad villad Pal; akka `sulgi `nopmõ Krk **b.** põimima näppudega nopiti suka `paelu Khk; tekidelle nopiti roosid `sesse Juu; mõõga õtsaga nupid kirjäd `vüüle, siäl on kiri üheksä lõnga piält Kod; tekile nopitasse `kirju `sisse KJn

nopri n, g `nopri väle Esi² um `väikene, a_u `väega `nopri Rõu

nops nops Sim/-ps/, g nopsi Saa Kõp Krk nups, nupp kardula nopsid kasvavad siis, ku kardulad on ärä `õitsnu Saa; kanna külles on pisike nõks või nops, mis vikati lüe `sisse panid Sim; meeste `üüke olli ahtep, mõni olli ristige, mõni nopsige; vaist es saa kasugu `nopsi (nööpe) `kinni Krk

nopsama `nopsama, da-inf nopsa|ta Kod, -da² Vas napsama saen vähekse nopsata Kod; kaás `nopsass hiirt, ni om hiir käeh Vas

nopsik nopsik nupsik ristiku põld oli kivi `korjamise pial - - iga viimane kanamuna sugune nopsikki korjati ära Plt

nopsilin(e) nopsilin(e) Hls Krk nupsuline, nupsudega nopsilis `üükse - - `koeti lavvag Krk

noputama noputama ketrama soab takud noputatud juba Kad Vrd nokutama

norahuss norahu|ss, norau|ss g -se norsatus – Rõu

norakas norak|as g -a Mar Var räbal, naru naeste `rahval `repvad norakad sabas Mar; mis sa sest norakast [selga paned], paa teine Var

norakil norakil Mar Kse sorakil `riided ühnä norakil `selgäs; sa `eldeke, kui norakil tämä `riides keib Mar

norakile norakile Pha Mar

1. norgu jäi norakile Pha

2. sorakil `riided norakile Mar Vrd norakili

norakili norgus; sorgus sibulad_o norakili `vastu `aida; mis sa nii norakili oled; selle `riided_o nõnna - - norakili Muh Vrd norakile

norama *norama* Kse Trv Rõu; `norrāmõ, da-inf *norrādõ* Krl nurama, nurruma *kaśs norap, inimene norap kah* Trv; *kaśs `norrass: `irsi- `parsi nõgõsõ `vaśsi nalj* Krl

norauss → norahuss

nord *nord* g *nordi* Rei Rid Mar Tõs Khn Aud HMd/n -rt/; *noord* Ris, g *noordi* Khk Käi; *nuord* g `nuordi Kuu Hlj põhi (ilmakaar) *ma tian kolm`kümmend kaks tuult - - `tähtsad on süüd ja nuord ja vest ja uost* Kuu; *kui põhi, noordi poolt tuul, siiss saab `lesti, lesta tuul* Khk; *kui tuul sii ülaküljes `nordis, tuleb `talvel `külma* Rei; *nordist tuleb [edasi] nord-oost, need on `kõrbu* Rid; *Aavi rava tuleb `vasta `norti, see oiab Sorgust `norti* Tõs; *nordi `puõlõ lähäb* Khn; *nordi meres oli naa soolane vesi nagu `erni jooseb maha* Aud

nordis *norgus plika oli `nordis* Kir

norejamb *noreja|mb* g -mma *painduvam `Külmä`rohtu oli küll - - tegi `liikmed vähä norejammaks* Kuu

norg *norg* TMr, g *noru* Puh Kam (kala) *üte noru sai* Puh

norgama¹ *norgama* Phl Var nurruma *kaśs `norgab kui magab, teeb norr, norr, norr* Var

norgama² *norgama*, da-inf *norgata* luurama, *passima kaśs `norgab rotti* Hää

norgama³ *norgama* norutama *Ma pole tahtand seal kauem änam `norgada ning akkasi tulema* Kaa

norgima¹ *norgima* Muh Han noruspäi *käima kõik tulevad na `norgides* Muh; *Poiss läks `norgides koju, oli kaua `ulkun* Han

norgima² *norgima* Khk Käi, (ma) *norgi* Jäm Emm

1. välja tõmbama, välja riisuma *Kui kaared vee sees ujuvad, norgida ein kõrgemate mätaste ja mäkkide peele; Vihmase ajaga äi saa muidu eina teha, kui peab norgima* Emm; *See aaste on nii ermus märg, et äi kuive loogo saa mitte põrmo, keik peab norgima* Käi

2. tragima ühekorra keisid `rauda `norgimas mere põhast Khk

norgu `norg|u Jäm VII Muh Tõs Tor Hää Saa Jür Trm Trv Krk Ran Krl Har Rõu, -o Kod lonti, ripakile; rõhutud, kurba meeolellu *mõnel jääb pea äbi pärast `norgu* VII; *murega jäed sa `norgu* Muh; *obuse piä vajus `norgu* Tõs; *loomad lasevad ka pää `norgu, kui `aiged on Saa; Akkaks nagu `norgu vajuma* Jür; *minä lein `norgo* Kod; *jäi tõene õge `norgu* Trv; *suure muregõ `norgu jäänü?* Krl; *hobõsõl om pää `norgu last, taal om nätä kõtt täüs* Har; *ku_ma `üüli Kudilõ* (koerale) *kõvõmbahe, siss laśk nõna `norgu* Rõu || *norus noruteve, pää `norgu puha* Krk **Vrd** norku, nurgu

***norgulene** pl *norgulesed* lapuline, kontvõõras – Põi **Vrd** noruline

norguma `norguma Kuu VII norutama, konutama [lehmad] `norguvad siin `aia `ääres; *mes sa siin `norgud* Kuu; *ilma `tõõta kusagil `norgud* VII

norgus *norgus* VII Jäm Muh Rei Mär Han Var Tõs Aud Vän Tor Hää Jür Iis Trm Pal KJn Vil, `norgos Käi LNg Mar Khn Kod *norus keib `ümber, pea `norgus* VII; *nüid_o nina `norgus* Muh; *`maaleise kasel on oksad `norgos, põruti repovad alaspidi* Käi; *loom oo nii `norgus, vist oo `aige* Mär; *piä otseti `norgus, ei tiä, mis tast soab* Tõs; *Nina `norgus jah, midagi äda või äpardust on* Hää; *Käib `aega`mööda lõnta-lańta, pia `norgus, saba `sorgus* (koerast) Jür; *seisab nina `norgus laua iäres* Trm; *mis sa norotad, oled nii `norgus* KJn **Vrd** norkus, nõrgus!

norgutama¹ *norgutama* VJg, `norgu- Kuu; *norgotama* Kod, `norgo- Jõh *näägutama*; *nõökama vähikäst viga alade `norguta; `norgut `toise `kallal kogu `onnetuma `päivä* Kuu; *mis sa alati norgutad mind* VJg; *norgotab tõiss sõnadega, ku pali inimeisi koon* Kod

norgutama² *norgutama* SaLä Rei/-dama/ Rid Puh, *norgo-* LNg Ris

1. norutama [hobused] *norgutavad* `peele, jalad `löölas Jäm; *obu norgudab karjamal, kui köht täis on; mool on `aega norguda* Khk; *Kui obused norgudavad, siis on nendel moka töllakil Rei*

2. noogutama `musta `valget es lausu, *norgut mugu pääd* Puh

norgutelemä `norgutelemä paluma, anuma *Midäs siin `ninda `norguteled, mes sul hädä sis on* Kuu

nori¹ *nori nari, kidi nori on kääs, rudiso* Vai

nori² *nori riid vahest läksid üsna norise* Jäm

nori³ *nori* Khk Mus *tragimispaaat noriga keisid mihed suurte `laevade peel, nendega `keidi `rauda norimas põhjast* Khk; *noridega käisid `laevasid `rüistamas* Mus

nori|kala *triiivõrgu kala Riive kala, nori kala* Pöi

-norikas Ls *tuulenorikas*

norima *nori|ma* R(-maie Lüg) Sa Muh Käi Rei hajusalt L, HaLä Kos Jür Jä ViK I Ksi Plt Pil KJn Trv TLä Vön Har Rõu Vas Röp, -me Trv Hls Hel, -mõ Krl Rõu

1. sõnadega torkima, pilkama; pahatahtlikult etteheiteid tegema, puudusi, vigu otsima *kui täma norib `ninda, eks täma tahab siis tülitsemma akkada* Lüg; *`Vintis on, siis norib `riidu Jõe; Noris niikoua teiste kallal, kut oligid tüli `lahti* Jäm; *alati tülitseb, kes seoke tüli norja on* Khk; *Täma noris siis ikka, kui tilga õlut sai* Pöi; *mis sa muedu norid* Muh; *mees - - norib naese kallal* Mar; *ärä tule norima, soad `vastu piäd* Tõs; *norib `riidu ja tüli, pahandust* Tor; *küll tema võib norida* Koe; *mis kurat sa norid, tien su jahust* Sim; *akkas minuga `riidu norima* Iis; *ta noris minuga ilma asjata* Lai; *ei saa rahu olla, taht tüli noride* Trv; *Mes sul asja, et tuled norima ja vigu `otsima* Nõo; *ärä nori tõist inemõist rumalide sõnnugõ* Krl; *nika timä see hommugu tanh nore, ku läts õks tülüss* Har; *Mul ol'l ämm väega norija, es timä meele perrä jõvvass kiäki tetä* Vas; *Mul ol'l ämm väega norija, es timä meele perrä jõvvass kiäki tetä* Vas

2. manguma, nuruma *Käis rannas kala norimas* Jäm; *Noris jälle ema kääst viina raha* Pha; *Ta noris ja noris seda mu käest - - ma pidin sene ää andma* Rei; *`tiigrisi oo sii `Aapsalus koa näidatud, sedäsi `jälle noritasse raha `rahva käest* Mar; *ei tiä mis `maksusid noritassõ* Khn; *küll ta norib ikke vihma `väl'la, ikka sehuke al'l ja al'l piltl* Aud; *üks Nabala mies oli kole `kange norima, ei `alla viie rubla last* Jür; *kaupmies norib raha, norib viimast `inda* Koe; [pulmas] *noriti `viina, vahest `pañdi puud ette* VMr; *ärä nori, ega ma iki ei anna* Trv; *norina temä käest vil raha ja joona kõik `nahka* Nõo; *ega timä ei jätä[?], timä õks su_käest vällä nori* Har; *Norite tuu* (perenaise) *käest munnõ vai muud sakuskat* Röp

3. (välja) korjama; paremat välja otsima või valima *kui oli `poie `aigust, sai ka sia `pohla `varsi ja midagi noritud* Jõe; *haamiga noriti süsi mere põhast* Khk; *`Kaussis olid veel - - pisiksed räimed, suuremad olid ää noritud* Kaa; *lapsed norist nee lihanatuksed ää, söö sa vesi suppi* Jaa; *Sammelt `kisti `käega kadaka põõsaste alt, noriti rabast `turba `aukudest* Pöi; *kui räimed_o ühe päeva veri `soolas oln, siis noritse `välja ja pannasse `õue taride `peale `kuima* Muh; *obo norib kõik `vällä, lopitseb jaho kõik `vällä* Mar; *kis noris supi paksu ää seest* Mär; *mis sa norid - - otsib lusikaga paramaid tükka* Nis; *piad oma lehmale [heina] norima ka `kuuskilt* Tür; *ta muko õisib ja norib paremad `einä* Kod; *kui on paks ära `söödud ja noritud teist, et ära solgutatud süpp* Lai; *norib ja mõnitab, ei taha sedä egä teist* KJn; *norisi kõik `rõiva poodin läbi, aga es `kõlba `üitsegi* Puh **Vrd** *nolima*

norin *norin* Krk, g -a Kuu Lüg IisR Khk Pöi Muh Rei Mar Mär Kse Tor Saa Ris Juu Koe VJg Iis Trm Plt KJn Trv; n, g *norina* VNg Vai; *norrin* g *norin|a* TLä Rõu Plv, -e San, -õ Krl *magades tekkiv hingamise kaasheli, norskamine kui magab, siis `rinnad mürisevad `ninda et*

norin taga Lüg; Tieb magades `irmus kõva norinat IisR; sai vaevalt `pitka `panna, kut norin `pääsis juba `lahti Khk; Teist toast käis nii `kange norin, vana magas ahju taga Pöi; mõni makab - - suur norin taga, teisel nina aga kohiseb Mar; magab mis norin Mär; tema norin on kauale kuulta Saa; ei ma sis magada soa, kui ma norinat kuulen Juu; magab - - norin kostab Koe; magamise norinad kuulub Trm; magab nigu norin KJn; tema magass ja norin oll `kuulda `mitme versta `pääle Trv; makkass ku norin, sel om ää uni Krk; tõese magasiva norinaga, aga mulle mitte uni pääle es tule Ran; nigu ma sei, nii visassi pikäli ja magari norinaga Nõo; makass kui norrin, `väega är[?] um väsinü[?] Plv

norinal *norinal* Kuu Lüg Vai Muh Rei Mar Mär Tõs Tor Saa Ris Koe VJg Iis Trm Plt KJn Nõo norisedes *ke noriseb omaette ku magab, sie magab norinal Lüg; `Vassil makab norinal Muh; magab norinal, norin oo `teisi tuppä `kuulda Mär; suured mehed magavad norinal Tõs; magas nii et norinal VJg; jäi tõne norinal magama Trm; Makab norinal nigu saena värisevä Nõo*

norisama *norisama* Trv Ote Vas norisema *obene norisap `üüsi Trv; ta norisass nigu maa värisäss Ote*

norisema *noris|ema* Kuu RId(-mma) SaLä Pha VII Pöi Muh Rei Mar Mär Kse Han Tõs PJg Tor Hää Saa Kei Juu JMd Koe Kad VJg Iis Trm Kod Ksi Plt KJn Puh Nõo Rõu/-mma/, -em(e) Hls Krk San, -õma Khn, -õmma Plv, -õmmõ Krl

1. *norinat tekitama, norskama; norinal magama Sa oled kohe üks tattiplau, nenä `aeva noriseb `ühte `puhku Kuu; Lakkus pia täis, nüüd võttab noriseda `omme `lõuneni IisR; nina norsieb pæs Khk; mehed norisevad, naised äi norise VII; Vana inimese nina akkab nii `kangest norisema Pöi; kurivaim makab päeva läbi, nina noriseb Muh; nii eloste magas laps, et nina norises Mar; ma olen koa norisema akand öösse Mär; Nda kui piä padja `piäle panõb, nda akkab juba norisõma Khn; lapsed norisevad `aiguse `aeges Tor; me peres ei norise `keegi Juu; magab nii et noriseb Koe; noriseb tõne magada Trm; akkass norisem ja `tõmbam narts ja narts Krk; ma mitte es saa magada, sa norisit nii `kõvva mu kõrval Puh; kis norisõss, tuu matõtõv vangõrdõgõ Krl; tiä norisõss unõ pääld alati Plv Vrd norisama*

2. *nirisema Pane kalad soolveest `välja norisema Jäm; pätid norisevad Pha; Sukad norisesid `jalgas; `Riided norisevad, kõik vett täis Han*

noristama *norist|ama* Kuu Lüg Jäm VII Pöi Muh Han Tor Hää VJg Iis Kod/-ss-/ KJn Trv, -amma Vai Har Rõu, -õmõ Krl

1. *norinat tekitama, norskama inimine magab ja ise noristab Lüg; Kui obused `päeva palavaga puristavad ja noristavad, siis tuleb teise päeva juba `vihma Pöi; ää noristag ninaga Muh; noristas `terve õõ läbi Tor; sina noristad ike nõnda ku kõik ma j·lm põrub Hää; mis sa noristad ninast Iis; mis sa noristat selle nõnaga Trv; makas ja noristõss nõnagõ Krl; norista[?] (nuuska) uma nõna `puhtass Har*

2. *nõristama, niristama Ma noristasi pesu vee sihest `väl'la; Pääva läbi noristab sadada Han; siga norissab, imeb vede ärä ja ei süü `paksu Kod*

noristis *noristis* g -e läbimärg, tilkuv olend *Linade linaliust `väl'la`võtjad oo ikka noristised, põle `kuiva `kohta olemas Han*

***norjalane** *norjalaine* Vai; pl *norjalast* Emm *norrallane `norjalaine - - `Norra maa mies Vai Vrd norskalaine*

norjama *norjama* korjama, ära viima *müger, mis `tuhli alt ära `norjab Emm*

norkma *norkma*, (ta) *norgib* valima, paremat otsima *mõni lehm - - otsib ääd `toitu, norgib siit ja sääld; egät tüüd ei taha tetä, norgib kah, otsib `kergebät Ran*

norku `norku Kuu Jäm Mär Tõs Hää Ris Plt Trv Krk, `norko Kod norgu `hülgel `langes pää `norku, aga puoss `haagi vars läks ka `katki Kuu; jäi sinna na `norku `seisma Mär; ega ss sellepärast `keegi `norku jäen Tõs; luom jääb `norku Ris; tüdrik jäänd nõnna `norko Kod; pää `norku rinna nõal, suiguss sääl Krk

norkun norgus `norkun `käimä Trv

norkus `norkus SaLä Mär Ris Juu Jür JMd Kod Plt norgus kuulab nenda `norkus - - tee p tukub ta või mis see on Khk; seesab seal na `norkus Mär; nina `norkus Ris; veis vist `aige, vahib nii `norkus `peägä Juu; rukis on koa `norkus, kõik vili on põua aal `norkus JMd; `norkus one, ku kurutab ja seesab luum ehk inimene, ei õle `tervid Kod

norm → nurm

normik normi|k g -ku, -gu kobar, kogum pihla marjad `kasvavad normigus; mesilase pere eidab küll normiku ennast Khk

noro norgu kui noris minuda, siis jäin ka `jusku pahasest - - jäin noro Lüg

noroh noroh Plv Vas Se norgus küll um noroh, ei olõ? määnestki `lušti Plv; Kavva sa? piät timä peräst noroh olõma, lääme paremb pidolõ Vas; sa? käüt noroh ku tsiga nõna alah Se
Vrd norun, nuruh

norokalli norgus, ripakil Nokk norokalli `istub siin `lauva taga - - ei lähä `sängi magama Lüg

norokille norgus obene lähäb, piä `allapite norokille; issob norokille, muren Kod

noroline noroli|ne g -se norgus täst ei olõ? nal'a tegijät, ta m alati noroline Plv

norr¹ norr g `norri Jõe Kuu; knorr g knorri Ris kohv viinaga `norri teha `kohvist ja `viinast. kui `kangest külm, siis sie tieb palava ihu `sisse Jõe

norr² norr g norri Ris HMd nari, kidi norr - - on `sisse lüön, kui sa kätt liigutad, sis ta krogiseb Ris; norr ragiseb, käääl norr sees HMd

norrakali lääbakil Vana jäänd norrakali paadi ääre peäle Khk **Vrd** norrakili

norrakil, norrakile norrakil(e) Jäm Khk VII Pöi ripakil(e), lääbakil(e) istub norrakile Jäm; Oli norrakil sedasi `istme peel Khk; kõige kenam peedi ruut nii norrakil; öunapuu oksad norrakile üsna `vastu moad; `joonust piast jääb norrakile VII; Üks oli norrakil laua taga, teised tukkusid seina ääres pingi peal Pöi **Vrd** norrakili

norrakili norrakili Kär Kaa Pöi norgu, ripakile lehm jähi norrakili, pee `vastu sõnikud Kär; Naise pee vajuks norrakili, ta jähi renni taga tukkuma Kaa **Vrd** norrakile

norrallane norrala|ne Jäm Tor Hel, -le|ne Emm, g -se; pl `norralaised VNg Vai norramaalane `norralaised - - `Suome puol `servas Vai; norralane on seel olnd Jäm; norralased `püitsid kalu Tor **Vrd** norjalane

norramõ → norama

norro norgu nõna jäi `norro, es olõ? tälle tuu müld pite Plv **Vrd** nurru

norrutama norrutama Pöi Var PJg, norro- Vig Mih norutama Poiss ei tee midagid, norrutab aga; Lehm norrutab, ei viisi `süia Pöi; obo norrotab Mih

norsatama norsatama korraks norskama Obune norsatab Jür **Vrd** nortsatama

norsk norsk Khk Rid tursk Meite Ruudi püidas norssasi palja nõoriga Khk; `üiti norsk, kui elav ja `inges oli, siis `krookus Rid

norskalaine `norskalaine norralane `norskalaine - - `Norra maa mies Vai **Vrd** norjalane

norskama `norskama Kuu RId(-maie Lüg) Mus Pha Pöi Muh Käi Phl Han Tõs Kei Amb VJg Ksi Krl(-mõ) Se/-mma/, da-inf norsata Mär Kse PJg Tor Hää Saa Ris Jür I KJn Kõp Trv TLä, norsada? Vas(-mma); `norskame San, da-inf norsate Hls Hel

1. norinat kuuldavale tooma; norinal magama `Norskas `ninda, et `seinäd värisesid Kuu; magades moni `norska VNg; Küll võib ätt `norskada kõvasti Jõh; kellel nina käriseb, `norskab Mus; Kui pikali eites, akkas nina kohe val'lusti norskama Pha; Paergus läks oetile, juba `norskab Pöi; mees jään `norskama, nina norisen peas Muh; nena teeb valjoste eeld - - `norskab Käi; läks alles asemesse, juba `norskab Mär; külitati ei saa norsata, siss lähab suu `kiñni Saa; Unes `norskad, ise ei `tiagi Jür; norsas kõvass, larissab magada Kod; kes `norskab, seda suvel `vankriga `maetasse, kes ei `norska, see lääb ree `teega maha Lai; mõni `norskab nigu läbi nõna, nigu tasambide Ran; ma esi ka olli norsanu, ku ma nooremb olli Nõo; joba ta `norskass, mürrin ja torrin Krl; ma magari ku `norssi Vas; `norskamma naa'ss, ai jorro nõnaga? Se

2. korskama Obused `kargasid karjamad kauda ja `norskasid Pöi; [hobune] Kaabib, norskab, tõstab saba üles Han; obu vahest `norskab tee peal Tor; obune `kardab ja `norskab Kei; lamma põlas tallekse ärä - - `norskab, nõnna vihane Kod; ma `kuulsi, et obene väl'län norsa'ss Hel; Obene, kui täga pimesi tuled, siss ta norskab, kui ta tunneb, et keski liigub Nõo

Vrd noorskama

norsklema `norsklema, käskiv kv norselga

1. korduvalt norsatama ku juakseb kõvass, nohiseb ja `norskleb Kod

2. norima `norskleb ja tükib `tüll'i, kisub `riidu; ärä norselga, õlga vagasess Kod

norson longus, norgus kuumaga norsotab ärä, rohi ja lilled on norson; inimene one norson - - `vaeva südäme piäl Kod

norsotaja `norsotaja kohmitseja sie õli üks `norsotaja mies Lüg

norsotama norsotama närtsitama, närvutama kuumaga norsotab roho ärä Kod

norss norss Kad, g norsi Rid Iis Kod/n -'ss/, `norsi, `norssi hajusalt R(n `norssi Vai) tindikala `norsi liha ei ole ea, norss `aeseb Jõe; `Norssi `pieti `jälle `tühjä mere kalaks. Oli neid `palju kaluje `ulgass, siis kala `saagid vähänesid; `Norssil_o `muidu ilus `valge ja mure liha ja ega se ole midägi `huonu megigä ka Kuu; Ei `püüädand `norssi `keski, `räime `unniku `juhtus IisR; `norsid `onvad `silku `ulgas, vahel moni `aasta on `toisi tublimast Vai

norssima `norssima kortsima Mes sa sest jakkust nii `ilgest kogu `norssid; `Norssida - - vois `augu `kinni igäüks kuda ise `arvas, aga verk nous ige `oiget parandaja Kuu **Vrd** nortsima¹

norsutama¹ norsutama Jür, `norsu- IisR luristama Muud kui `norsutab aga, nina ei pühi IisR; mis sa norsutatad tast (ninast) Jür **Vrd** nortsotama¹

norsutama² `norsutama Lüg Jõh IisR näägutama, hurjutama `norsutab - - et mis sa `ninda laisk ja `uoletu õled Lüg; Ma `õige pian sinu `norsutamist `kuulama Jõh; `Norsutab `teisele `miski vana `asja ette, midä `teine ei taha `kuuldagi IisR || riidu norima Kui see mees `hulka tuleb, on kohe - - `norsutamine `käimas IisR

norts¹ nor'ts g nortsi Khk Kär Kaa kobar, kogum pihlaga marja nortsid nii punased; lakaga kairdel (kaertel) on nor'ts ühe poole_pel, oga kairdel on nor'ts laiali. suured nortsid vajutavad kaila `kooku Khk; kui nad (mesilased) `eitavad, siis `vöötakse naad ühes `nortsis ära; See aasta oo öuni-marju na rohkesti, et otse nortsis täis; Me `korjasime `marju `nortside `viiti Kaa

norts² nor'ts g norts|u Jäm, -i Ans Khk narts, närts oled sa täna öite nor'ts, räbalas `riides; Parandapesu nor'ts Jäm; Mes võrgud need änam on, ühed nortsid on Ans

norts³ nor'ts g nortsi, norsi nõid, sorts See peab küll igavene nor'ts olema; Norski kuni sõnad on veel `meeles; Vanad inimesed ika teevad neid nortsi `kuntsisid Jäm

***nortsatama** (nad) *nortsatavad norsatama Paksu põhjast`rüipajad (norskajad) `ärkavad isi kua üles, kui nortsatavad korra - - aga akkavad kohe [jälle] `paksu põhjast `tõmmama Han*
nortsi `nortsi Jäm Kaa

1. sassi, segamini *Lõhjakera läks `nortsi; lõng lihab segamini, lihab `nortsi Jäm*
Vrd nurtsi

2. norgu *Nii `nortsi jäi Jäm; Jähi nõnda nortsi, kui kuulas, et laadale äi minda Kaa*
Vrd nortsu

3. lonti, lotakile *Meni mölder tükkis rohkem ka vetma, nõnda et jahukott nortsi jähi Kaa*
nortsima¹ `nortsima Kad, (ta) *nortsib Jäm Khk Kaa Pöi Kse Han Ksi, `nortsib Jõe, norsib Jür Lai Plt kortsima ta `nortsib oma vanu `riideid Jõe; `nortsis paiga `pükste `pæele Jäm; pole kenast nõõlutud, muidu ε nortsitud Khk; Kotisopp oo katti läind, nortsi sa, vanaeit, see kinni Kaa; Esiti oli riidet vähe, siis tuli vanu pailu `nortsida Pöi; `Nortsijate kätte ma oma jäkki tiha ei vii; Ää nortsi sedasi, `õmle ilusti Han; Eit norsib sukakanna kokku, suab korraaks `jalga `panna Jür; vanad `riided - - norsi kokku, et `paika ei tule `panna Lai; ta nortsib `särki Ksi*
Vrd norssima, nurtsima, nõrtsima

nortsima² `nortsima, (ma) *nortsi nõiduma Möni emane oli `kange teadik `nortsima; Ta oli poisi ära `nortsind (kaetanud); ta `nortsis mu lehma piima ära, tegi pitkaks Jäm*

nortsis `nortsis Jäm Kaa

1. sassis, segamini *vörgud olid keik `nortsis; `nortsis vihk Jäm* **Vrd** nurtsis

2. longus, norus *Lehm oo kudagid nortsis olemisega Kaa* **Vrd** nortsus

3. näruselt *Miks ta nii `nortsis `riides käib Jäm*

4. kobaratena *Marjad olid `nortsis oksa kül'les Kaa*

nortskame `nortskam(e), da-inf *nordsa|te, -de*

1. norskama *inimen `nortskass magaden Krk*

2. korskama *oben akanu sellesama kotus_pääl `nortskam, nordsaás üte kõrra Krk*

nortsotama¹ `nortsotama *luristama Midä sa `nortsotad senest nenäst, `nuuska `tühjäst; Sie `nortsotamine akkab juo `kõrvadelle Lüg* **Vrd** norsutama¹, nortsutama

nortsotama² → nortsutama

nortsti *lurtsti Taft tieb `nortsti, `enne kui `seisma jääb ninasse Jür*

nortstik `nortstik Jäm Khk Kaa *äkitselt, järsku nõnda kut `aksi püsut `pöörma ennast tule `poole sedasi, nõnda - - `nortstik, otseti tule Jäm; `aetud `lambud `oidama, tulnd εε, `nortstik surnd maha Khk; Vana inimene oo seike armetu asi, jõud äkisti otsas ning oledki nortstik ülekaela maas; Mul kääkoit kukkus nortstik rattasarvist ää Kaa*

nortsu¹ `norts|u Jäm Pha Muh Rei, -o *Kod longu, norgu Vaene mees oli laua `ääres `nortsu vajund Jäm; Kui ta vähe viina või õlut saab, nii ta kohe nortsu jääb Pha; see loom_o nõnna `nortsu jäen Muh; purjus inimene jääb `nortsu Rei; päev võtab roho `nortso; laps jõe `nortso ja magama Kod* **Vrd** nortsi, nortu

nortsu² `nortsu *laskma korskama oben `lasken `nortsu; obese ku undi `aisu `tunden, siss olli akanu `nortsu `laskme Krk*

nortsuma¹ `nortsuma Han, (ta) *nortsub Kse Aud Hää, norsub Jäm Muh Jür; `nortsoma, (ta) `nortsob Lüg*

1. norskama *Keik ei norsu ka Jäm; vanem inime `nortsus Kse*

2. korskama *obu akkas `nortsuma, ei tea, mis ta nägi; obu norsub nõnna et Muh; obu kardab ja nortsub Kse*

3. lurisema *Nenä `nortsob pääs, `eila sai kõvasti `külmetada Lüg; Taft norsub ninas Jür*

nortsuma³ `nortsum(m)a Urv; `nortsoma Kod kortsuma ära `nortsonud `riided Kod; Kol'gi mul ta põllökõnõ är², ta_m ni `nortsunu² Urv **Vrd** nortsuma

nortsus `nortsus Jäm Khk Kaa Pha Pöi Muh longus, norus Sa oled täna nii `nortsus `näuga Jäm; Äi `söukse `nortsus lillega_p julge ma mette minna Khk; Vana Sander - - nõnda nortsus olemisega Kaa || noorik juba `nortsus, akkab tittle tooma Muh **Vrd** nortsis

nortsutama nortsutama Khk Puh, nortso- Kod; nordsutamma Urv; tud-kesks nortsutõt Vas kortsutama rätik one ära nortsotet Kod; ma nortsuti oma uvve räte ära Puh; Sa_lõt mu rätikese är_n nordsutanu² Urv **Vrd** nortsutama

nortu `nortu, `norto longu puu `öksad `langevad - - `nortu; rukkis - - on `täiest `küpsend ja piad `lähvad jo `norto, `alle `puole akkavad `vahtimaie; `õunapule `panna `argid `alle, `öksad `norto `kasvand Lüg **Vrd** nortsu

noru noru nosu, nina mõni - - nagu ikka `tõmmas oma noru täis Kos

norugilla norukil, norus `istub norugilla Kuu

norukil norgu(s) norukil kurts säääl - - uni tulli `pääle; `lasken pää norukil vähä Krk

norukille norgu No mis sa nüid nii norukille jäid; Natuke norukille ikka `oidis Jür

norulik noruli|k g -ku Krl, -gu Trv noruline, norgus seisab seandse noruligu mooduga Trv; inemõni kurb ja norulik Krl **Vrd** norune

noruline noruli|ne g -se Pöi Muh(-le|ne) kontvõõras, lapuline noruliseks tuln Pöi; tuba norulisi täis; ta `olli sii noruleseks, tetta põle kutsut mette Muh **Vrd** norgulene

norume norume nuruma mis sa iki norud, ega ma sulle seda ei anna ju Pst

norun norun Trv Hls Krk TLä, noron Kod norgus, longus taim, mes issotet, one noron; inimene seesab noron, ei õle tämäl `rõõmu egä `lušti Kod; sij kõnd ninda norun, ei tiitä, mis viga om Trv; `aige ineme om iks norun Puh; Nüid om äbi, tuleb and sorun ja pää norun Nõo **Vrd** noroh

norune noru|ne g -tse noruline kurt norutse `pääge - - om vasünü sij obesek; ku [ta on] pahane, sõss om norutse mooduge Krk **Vrd** norulik

norus norus Hlj Jäm Muh Han Saa IPõ, noros Lüg VMr KJn norgus mida sie `ninda norus on Hlj; Nina norus, saba sorus Jäm; kui es `võeta [kosjasid vastu], no siis `ollid jälle norus ninad piast, läksid uksest `välja Muh; seisab nigu mõigas, sedamoodi norus ja tasane - - põle juttu mette Han; loom seisab norus, kui ta `aige on, ei tule `sööma Saa; seisab alati iseeneses, noros `piaga VMr; kui kedagi alvast läind, siis - - käib `ringi, nina norus Lai; kül_{ta} on noros, ei tiitä, mis mure tal on KJn **Vrd** norun, norussin

norussin norus, norutades lehm saesab norussin, ku ta `aige om Nõo

norutama norut|ama Kuu Hlj VNg Jõh IisR Jäm Krj Pha VII Pöi Muh Vig Kse Han Tõs Hää Saa Juu Jür JMd Tür Koe VJg Sim IPõ Pal Plt Trv TLä, -amma Rõu, -eme Krk, -õmmõ Krl; norota|ma Lüg LNg Kul Ris Juu Kod KJn Võn, -mma Lüg Vai Plv Rüp Se

1. norguspäi, tegevusetult või tujutult konutama, norgus olema midä sa norotad siin tüö `juures; `taadi nokk norotab `eide `moldi = `kaivo nokk ja kaiv Lüg; pidin `öues norutama Pha; Mis sa sii külma käe norutad, mine `koose (koju); Tuuling norutab (ei tööta) Pöi; obused norutavad koa, `tahtvad `juvva Muh; Külma vihmaga obused norutasid karjasmaal ja olid päidpidi koos Han; kel raha põle, norutab ka nõndasama [kõrtsis], ehk mõni annab tilgakse Hää; kui loom `aige on, siss norutab, pää ees maas; lehmäl võima pool asunikku `sisse anda, kui ta norutama akkab, viin teeb norutamisest `terves Saa; obune norotab `metses, ei leiä teist ülesse, seesab vagaste õhõ koha peäl na nui Juu; Kui töö `otsa sai, jäin norutama Jür; `luomad norutavad vihmaga Koe; laps norotab, ei tiädä, mes tämäl viga võib `õlla Kod; `istus

pingi pial, norutas `pialegi Lai; poiss, mis sa norutat, tule `tahtsma Trv; pää `norku ehen mahan, muudku noruts pääle Krk; mes sä enämb norutad, saad paremba asemele; mesperäst ta norut, kas ta `olli väsinu Ran; ei massa oma pääd norutada nii tühjä asja peräst Puh; temä ei süü, ei juu, mugu norutab Nõo; ärä norutõ midägi, asi ei olõki ull Krl; [kui] `süäme `haiguss om, siss inemine norotass, istuss kõõ kurvah Se

2. pilvitama, vihma hauduma *ilm norutab `vihma, kui ilm on al'l, `pilves, vihm tulekus Sim; Täna norutab ja omme sorutab Iis; ilm norotab, akab `vihma tulema Kod; ilm siadab sadule, aga ei tule veel - - norutab Lai*

Vrd nurutama², nörötama

noru|võõras kontvõõras *Tuli noruvõõras Jäm; ise oo noru `võerad Muh*

no|sama *nosama* Urv Har; *nossama, `nossa-* Har Se nüüdsama *Läts maka, är_no `rüük'ü?*, `õkva *nosama `jäie magama* Urv; *kon tuu mii'ss jäi, tuu ol'l nosama siihn* Har; `Õkva `nossama *läts minemä* Har

***noseldama** (ta) *noselda* *nosima `vilski* (logeleb) *vaid tüö `juures, `katsu* (vaatab) *ja noselda* *vaid* VNg

noselka → *nossilka*

nosi¹ *nosi* Kuu VNg Lüg Vai Jäm Khk VII Krj Muh Emm Mär Vig Kse Han Hää Amb KJn Hls Puh Nõo Krl Rõu nohik, *tossike, saamatu* (inimene) *Küll sa oled igä nosi, no igä tüö ottab `palju `aiga* Kuu; *sie on nisuke nosi inimine* VNg; *Sehuke nosi inimine, äi tule teiste `seltsi Jäm; See on igavene nosi inimine, see, kes teistega palju ei räägi* Krj; *pole tema nd tööinimene mitte, sihane nosi* Emm; *Nii nosi poiss, ei sel ole juttu ega midagi* Vig; *Täna `juhtsid kõik nosid `ühte `kuhja tegema* Han; *Nosidega on igav kuus elada* Hää; *vagane jusku va nosi* KJn; *ta lli `väega lõbuss `tütrik, ta püis minu, mia serände nosi olli ja jäi `õnge; tuu naene esi `olli `väega tragi, aga miis `olli täl nosi* Nõo **Vrd** *noska, nosu*²

nosi² *nosi* Jõh VNg Mar Var Ris Jür Kad Pil Rõu Vas Se (piibu) *nosu alati on sel nosi suus Jõe; kus see va piibunosi oo* Mar; *mis sa tossutad selle piibu nosiga, kõik kohad `suitsu täis* Kad **Vrd** *noss*¹

nosi³ *nosi* Jõe Kuu nodi, *vara; noos sel on varandust ja raha, küll sie on `oskand nosi kokku ajada* Jõe; *Kui papp akkand `saarelt ärä menemä, siis `annetud tubli nosi `kammilu pabile `kaasa; Sai omale üä nosi [pähkleid] `juure* Kuu **Vrd** *noss*², *nosu*⁴

nosika, nosilka → *nossilka*

nosima *nosima* R(-maie Lüg) Sa Muh Rei Mär Vig Kse Han Var Pä Ris Juu JõeK JMd Koe Kad Rak VJg I VIPõ Trv TLä Vön Kam V, -m(e) M San, -mõ Krl omaette vaikselt, *tasapisi midagi tegema a.* (söömises) *ma nosin kaik `otsa* Kuu; *jänisselle vii ette midä tahad, `kõike nosib, `ärjabä `lehti ja kabusta `lehti nosib viel `kõige paremast* Lüg; *Istub `nurgas ja nosib `leiba* Jõh; *lehm nosib `söötme kallal* Khk; *Oli paar `tundi niitend, läks `toitu nosima* Pha; *las obused nosivad nee purud ää, siis annab `jälle `uusi* VII; *Ma sii pirekse nosisi* Põi; *põrsastel soab täna `õhta õege nosimest* Muh; *Mis sa sedasi nosid, söö ilusti kõht täis* Rei; *laps nosib tissi kallal* Mär; *igauks nosis omaette süia* Mih; *obused nosivad aganate seast `kaeru* Tor; *panin toedu ette alles, nüid nosib nii* JMd; *kuluks vähä nosimist ää* Koe; *`rätasin `kapsa `lõhku puole `tünni, talvel nõnna iad nosida* Kad; *kal'jatsemed* (kaljaleivad) *saivad `ahju pandud, lapsed ike nosisid [neid]* Iis; *tule, võtama `natke nosimiss* Kod; *nosis `põõsa juures `marju* Lai; *obused nosivad vel viimased kaerad ää* Plt; *nasib ja nosib söögi man* Trv; *na nosiv ilust paigal* (loomad karjamaal) Krk; *sigä kah nosib rügä, ega ta pääd ei saa `süvvä, sõkup maha* Nõo; *kui `ernit `rõuku pannit, siss iks nosisit säääl noid `erne terri* Kam; *hobõsõ?*

noševa kõik terä? är? Plv b. (nokitsevast, pusivast tegevusest; kobamisest, otsimisest) Nosi omaede, küll sa `viimaks `valmis `jouad Kuu; `nuoremb ku õlin, siis nosisin `talvel `õhtate teha `nüöpisi Lüg; sukka näppus viel nosi, muud midagi, sie on mu tüe IisR; nosib ube lüüda Jäm; nosib muidu omaede, mis `sõuke teeb VII; Mis sa siis nurki kaudu nosid Pöi; Ära nosi siit midagid, pole sii sinu jäuks mitte kui midagid Rei; nosib poole `pääva seal, `ásja eest teist takka Mär; nosib iseeneses `peale, tea mis ta seal teeb Aud; nosib kõik nurgad läbi Hää; ta teäb, kus ta töökord poolele on, mutku lähäb ja akkab nosima Juu; nosi tehä siin ise, kes suda taga ajab Kod; nosib piäle tasakeisi tehä KJn; ärä nosi siin kirstu kallal Trv; las na nüüd noside pähle, kateksi vaguviisi Krk; tüü man nosib, ei jõvva edesi Ran; ma lähä minemä, nosi siss siin ütsindä niipal`lu ku sa tahad Nõo; nosiva_sääl katõgõistõ, ei `irgnõ?, ei `argnõ_taa tüü Kan; nosi pääle, ei saa? konagi ummi `ásjoga val`miss Plv; tast nosimisest midägi `vällä ei tulõ? Se || tapma me siga taht är noside Krk c. (näppamisest) Unestin `ukse lugust `lahti, kohe kävi nosija siess Kuu; Ta oli sääl riuli juures nii kaua, küll ta säält midagi tasku ka nosis Pha; ännames nosib salaja kõik asjad äe Muh; nosis teese `taskud tühaks Mär; teab kust ta selle noa endale on nosind Trm; nosis rahakoitid ära tüdrukutel `taskust, pani minema Plt; Ma lätsi oja `viirde looga puid `otsma, aga kennigi oli joba ärä nosinu Trv

Vrd nasima¹, nositama, nõsima

nosimann nosi|mañn g -manni vargapoiss `Suuri `vargut meitel pole, aga neid pisikesi nosimannisid käib küll [õunavargil] Jäm

nosin nosin g -a Plt Trv; nossin g nosin|a Puh, -õ Krl/-s-s-/ nosisemine, nohin võtave ku nosin söõgi man Trv; mes nossin tõisen taren om Puh; makass ku nõssin Krl

nosinal nosinal Mär Tõs Iis KJn nohinal makab mis nosinal Mär; söõb nosinal Tõs; sõid nosinal `kaeru Iis; `ingäb nosinal KJn **Vrd** nosinen, nõsinäl

nosinen nosinal makkav ku nosinen Krk

nosinina nuuskija On ikka nosinina, kõik ta õles otsib Pöi

nosisama nosisama Trv Urv nosisema nõna nosisap Trv; kes nosisass läbi nõna, tuu om nohik Urv

nosisema nosis|ema Muh Mär Kse Tõs Aud PJg Tor Hää Ris Iis Trm Plt KJn Puh Rõu/-mma/, -emä Juu, -em(e) Hls Krk, -õmõ Hel Krl nohisema sa muedu nõnna nosised, ma `mõtsi, et sa nutad Muh; küll_o `kange sulg (nohu), nina visiseb ja nosiseb peas Mär; nosises `piäle ja magas iluste Tõs; nosiseb ja teeb oma tööd Aud; nosiseb oma ette PJg; nina `kinni, nosiseb Hää; jäi nosisema (magama) Ris; ninä nosiseb piäs KJn; pistä ninake koti `sissi ja nosise sääl Krk; mõne nosiseva nõnast Puh; tiä süü ku nosisõss `õkva Krl **Vrd** nosisama

nosistama nosistama Trv Rõn nohistama mis sa ikki nosistat selle nõnaga Trv; `istmekoti pääl istub, `juvva täis - - esi nosistab läbi nõna Rõn

nositama nositama Ris Nõo, -mma Vai

1. nokitsema; pusima nositab sukka teha Ris **Vrd** noskatama

2. näppama ega tuu nositab ärä kõik, olgu siss tiku tuu vai väits, mes serände kõlvulik om Nõo

nosjas `noš|as g -a nosu tilluke `nošjas nina Kod

noska noška nohik mea ole `rähku kõnege, temä om va noška Krk **Vrd** nosi¹

noskatama noskatama nokitsema; pusima noskatass pääl uma tüü man, ei olõ? kel`legage? tegemest Röp **Vrd** nositama

noskeldam(m)a `noskeldam(m)a nokitsema; pusima `üöveldäb tämä päält ja siest ilusast `vällä - - midä sa tämäst `ninda `kauva silitäd ja `noskeldad Lüg **Vrd** noskerdama

noskerdama `noskerdama Lüg Jõh nokitsema; pusima `Noskerdan siin omaette, teen reha`pulki ja midä vaja Lüg; Mis sa `noskerdad siin `selle `katkise `nuaga Jõh Vrd noskeldam(m)a

noslaline `noslali|ne g -se ninatäis Said nüüd ühä `noslalise Jõh

nosmakille pahane inimene on nošmakille, puuļvihane, käib ja ei kõnele sinuga Kod

nosmama `nosmama, imperf (sa) nosmasid müksama päräss nosmasid tasa küünärnukiga; mõni tõnnib siis, et tõene `nosmas minuda lüädä Kod

nosoh norus Mis sa² käüt, nõna nosoh, esi tahat viļ naist võtta Vas

nosojas nošojas nohik, tossike vagane jusko nošojas Kod Vrd nosu²

nospal → nospel

nospel `nospel IisR Jür Trm, g `nospl|i Jõh Plt, -e Tor Hää; `nospal g -i Lüg; n, g `nošpli Nõo Rõu nalj nina, nosu Mene tuppa `lapseke - - külm tieb `nospali sinisest Lüg; Mehed läksid `kiskuma ja üks lõi teesel `nosple `vilta Tor; Lõin oma `nosple ära Hää; `jälle `endal `nospli täis tõmmand Plt; Nošpli silgub pään nigu mahlakõiv; Ärä tüki oma nošpliga egäle poole vahele segämä Nõo; No um uma `nošpli täüs `võtnu Rõu

nospeldämä nospeldämä ringi nuuskima, oma nina toppima Mes sä nošpeldät kõigin paegun, peräkõrd tiļd viļ pahandust midägi Nõo

nospli → nospel

noss¹ nošs Jür VMr VJg, g nošsi Koe JMd Trm Rõu, nossi Tõs Kad Plv; noss Mus Muh, g nossu Trm, `nossu Kuu nosu a. nina poadi noss Muh; Trimpab viina võtta, nii et noss jälle täis ja mauli muas; Mõlemad võtsid omal nossud nii täis, et ei tia õieti, mis tegid Trm || puukoristi on pisigene, aga kõva ääl - - nokk on ka kena noss Mus b. piibunosu piibu nošs VMr Vrd nosi²

noss² nošs g nossi Khk VII Põi Vig Han, nošsi Hää; noss Mih

1. a. pamp, nutsak Ta läks noorelt juba võõra irmu alla teenima, noss pätakatega käe otsas VII; teine läks oma rahanossiga Talina Põi b. väike koorem Sest kuhjast paari täit koormast einu ei soagi, paar pist nossi ehk soab Han

2. noos; nodi sai ea nossi kätte Vig; tääl seda va `nošsi ikke oo Aud; igavese ää nošsi ta tõi mul Hää Vrd nosi³

nossagas nossagas nohik – Khk Vrd nossugas

nossama → nosama

nossamõ `nossamõ, da-inf nossadõ nohisema, norskama nüüd sa läsi magalõ, joba `nossasõ Krl

nossane nossa|ne g -se pahane, pahur Miks sa täna na nossane oled; Peeter oli eile õhta üsna nossase olemisega Kaa

nosselga, nosselgas, nosselka → nossilka

nossi `nošsi Kod, `nossi Kaa Plv norgu; kortsu See vetab igal mehel ikka nina nossi küll Kaa; vana inimese nägu `nošsi lähnud, kana `varvad silma all Kod; nõna um `nossi jäänü² Plv

nossilgi → nossilka

nossilka nossilka Vig, nosilka, nosika Vai, silka, `silka Põi Khn, pl nossilgi Võn; nosselka Se; nosselga Võn Vas/-gas/ Räp, noselka Vas; nassilka IisR/`n-/ Põi Lut/-šs-/, `nasi-lka Jõh; `nasselka Vai, nasselga Ote kandraam `nasi-lkaga saab `kandada `kraami Jõh; `kandasivad sedä `ühthe miest `sinne `lehmä `juure nosilgaga; nosika - - mehed `kandad kaest `otsast, `neigä `kanneda `kivvi ja mogomaisi `ränkö `asjo Vai; nassilkaga tõstetse `raskid kiva Põi; võrgud olid_nda `räimi `täüde, et `silkatõga `tuõdi `mäele Khn; mi_kännime `prahti

nossilgideka Võn; nasselgaga tõstetäss kivi müüri `pääle kate mehega Ote; Panõ praht noselka pääle Vas; nosselgaga[?] veivä_kivve üless; mehe[?] `võtsõva nosselga[?] ja `minti `surma saanu[?] miijst kodo `tuuma Räp; Pühi `aigo `tuude pühäne nelä mehega nosselkidiga_`kül`lä Se; `kuul`jit viiäss kerikulõ, pandass naßsilkide päle Lut

**nossima des-vorm `nossides Pöi tusatsema, vaikiv olema Läks siit nossides ää Pöi*

nossin → nosin

nossis `noßsis Koe, `nossis Lüg Jäm Kaa Pöi Tõs norus *nenä kõhe* `nossis Lüg; *Istus loua taga, nägu* `nossis Jäm; *Miks sa nõnda nossis oled Pöi; täl oli ninä* `nossis Tõs; *seesab* `noßsis Koe **Vrd** *nossus, nõssis*

noss|nina nõbinina; nosunina *noßsninä oo lüheke jäme ninä Tõs; ta on üks noßsnina JMd; noßsninä one lühike, õts* `natke ülespuale ninä Kod **Vrd** *noss|nõna, nõss|nena*

noss|nõna = *nossnina küll um tol mehel veli noßsnõna Plv; noßsnõna om lohoh siijst Se*

nossus pahane; norus *Jälle vist tülis, paistas nõnda nossus olavat Khk Vrd* *nossis, nosus*

nossutaja *nossutaja norutaja – Lai*

nosu¹ *nošu (-s-)* VNg Jäm Khk Emm Käi Kse Tõs Tor Hää Nis Kad Ksi Lai Plt KJn M Puh Võn Kam Ote San Urv Krl Rõu, *nošo* Kod KJn Kan Rõu Plv Vas, *noso* Emm Ris

1. *piip, piibunosu piibu nosu järjest ees Khk; sool `jälle see nosu suus Emm; imeb ikki seda piibu nošu Hää; kõvera luiega piip one lülidegä, egä nošol lülisid ei õle, nošo on `õige varrega Kod; `ühte `puhku piibu nošu ammaste vahel Ksi; piibunošu om tal alati kähen Pst; nošu om suhun Ote; kos mu piibu nošu jäi Urv; Sul ka_taa nošo mugu_küttüss nõna all nigu_mõni `korssna Rõu || lühike miijst one nošo Kod Vrd* *nosi*²

2. *soni sui kantase ikka nosu Khk*

nosu² *nosu Lüg/-o/ Jõh IisR Vai Khk Mus Pha Rei Mar Mär Lai KJn Vil, nošu Kse Var Tor Hää Saa Jür Iis Pst Hls Krk Nõo Kam Krl, nošo* Kod Pil Kan Urv Plv Vas Se *nohik, tossike `tõine on, kie pali `räägib ja `tõine `jälle, kie on niisukene noso, ei saa kenegägi `rääkinest Lüg; Ise `niisikene nosu mies päältnähä, aga vahi misikesed vigurid Jõh; Küll on nosu, `istub `terve `õhta `nurgas kui nui IisR; on üks va nosu inime Khk; agarate `ulkas oli üks nosu mees Rei; Ei niisugusele nosule maksa küll mehele minna Mar; ega see nosu mõesta teha kedagi Mär; Mõni inime oo naa nošu, et teeste seas suud `lahti ei tij Tor; see on nosu, see ei tää kedagi, nosib iga asja kallal mitu `aega Saa; Nii nošu põrsas, ei see sul edene `ühti Jür; Ah temä `säate nošu om, temäst ei saa midägi asja`aajet, kunas nošudest enne midägi om saanu Krk; ei mõsta `endäle miijst valida, võtab üte nošu `endäle `kaala Nõo; sa_saat ka üte nošo mehe, varvass `näütäss, `väikene varvass om suurõst `varbast pik`emb Urv; üts vana nošo um, tal olõ õi[?] ellogi seeh Vas **Vrd** *nosi*¹, *nosojas**

nosu³ *nosu Kuu IisR Khk Mus Pöi Mar Mär Kse Han Hää Jür Kad, nošu* Han Aud Nõo *nina Nosu on nii `kinni, et mitte `sutsu ei tule `hinge läbi Kuu; `Tõmmas nosu täis, oli `õuves maas säääl nii pikk kui lai IisR; Mõnel oo suur nosu, mõnel pisine Khk; tugev võtu mees - - võtab `liiga nosu täis Mus; Ää sa mo nosu `pihta löö Pöi; Vanamees oli jälle nosu täis tõmman, ei see änam valget päeva näegi Han; küll sel_o aga nošu Aud; `Tõmmab nosu täis ja aidaa Hää; mis sa topid oma nosu igale `puole Kad; Latsel om kül väega väikene nošu Nõo **Vrd** *nõsu**

nosu⁴ *nosu Kuu VNg IisR VJg kraam, nodi; noos Sie poiss sai `tantald `suure nosu (päranduse) kohe, elä eluaja `sengä Kuu; saab temä sene raha nosu keik omale VNg; No kas võttid `einamalle nosu (toidukraami) ka IisR; no sel inimesel on seda va nosu küll VJg **Vrd** *nosi*³*

nosu⁵ *nosu* Hää Juu, *nošu* Krk *nohu ma ole peris`aige nosuga* Hää; *ninä nosus, nosiseb aga`peäle* Juu; *ku sa ärä olet kül`meten ja ku nošu nina sehen om - - siis oia`jalgu või`kässe`lämmi vii`sehen* Krk

nosu|mäts *sonimäts Söukest nosumätsi* p *kanna mette teised kut teite vanaisa* Khk

nosune¹ *nosu|ne* g *-tse saamatu, nohik tuu`pul`ollu serände nosune, ei ole temäst`asja ollu* Nõo

nosune² *nosune nohune Nina on - - nosune* Hää

nosu|nina **1.** *lühike ja lai nina; nöbinina senel`tütrukul on nosu nena* VNg; *nošu nina oo lüheke ja lai* Tor; *nošunina on`veike, madal, ästi ümmargune* Ksi; *kül tal on tillike nošoniinä* KJn; *pitsite esi kah, siss kasvass iluss peenik ninak, muđu kasvass nošu nina* Krk **Vrd** *noss|nina, nosu|nõna, nõsu|nina*

2. *nohik nošunina - - kes`siuke`vaikne oli ja tošs* Plt

nosu|nõna *nošunõna nosunina -* Trv Krl

nosus *nosus* Jõh Muh *pahane; norus Öli ikke viel nosus* Jõh; *vanad inimesed nõnna nosus üheteise`vastu;`olli tene nii kurval ja nosus* Muh **Vrd** *nossus*

nosutama *nošutam(m)a* Kam Krl/*-õmmõ/* Rõu, *nošo-* Kan Plv Vas Röp Se; *nosutama* Jõh IisR Saa, *noso-* Tõs

1. *omaette nohistama, aega viitma; norutama Kui mina õles õld ka`niisike nosutaja, me õles jäänd mõlemad alasti ja`pal`jast* Jõh; *nosutab töö juures, ei tule tast midagi* Saa; *nošutõss õnnõ tüü man, ei`laabu tüü kohõki* Krl; *Mugu`nošutass lavva veeren* Rõu; *mis ta nošotass, kui ei lää`minemä* Plv; *Ei olõ tast külma, ei lämmind, om õnnõ üts nošotaja* Vas; *mi`sä nošotat tah, ei viisi`midäge tetä`* Röp **Vrd** *nõsutama*

2. (piipu) *popsutama piibunošo iks hammastõ vahel, iks nošotass`piipu* Kan; *nošotass pääle`piipu* Se

notakalt *lohakalt Keib nii notakalt`riides* Ans **Vrd** *notakili*

notakas *notak|as* g *-a* Ans Kär Kaa Krj Muh Kse

1. *räbal, kalts Nee vanad kampsuni notakad anname kaltsumehe käde* Kaa; *Igasugu notakaid sa`selga`endale ajad* Krj; *riided nagu va notakad`selgas* Muh

2. *totakas, rumal Notakas on väheste lollike - - nipist väheste nikastand* Krj

3. *kaltsakas ullust [riides]- - va notakas* Muh

notakili *lohakalt see oo nii notakili`riides* Muh **Vrd** *notakalt*

notikas *notikas* Pil Hls/*-t-/* *nutikas notikas mees* Pil; *notikas poiss olli* Hls

notilene *notile|ne* g *-se tombuline kevadesed ajovellad, need on ju notilesed* VII

noti|mäts *nokkmäts, soni sojal aal notimätsid ja külмага jälle karused mätsid* Muh

notitama *notitama* Rid Kul/*-t-/*

1. *norutama kui tütarlapsed tülisse läksid, siis - - niikaua notitasid seal, [kui] tuli teine jälle lohutama* Rid

2. *mõtisklema istun ja notitan siin`peale* Kul

notku *notku nõgu, lohk siin on`notku`kohta* Vai

notkustamma *notkustamma nõtkutama -* Vai

nots → *notsu*

notsa *noisa* Pst Krk *notsu lääme noisaid`vaatame, til`lukse noisase laudan* Krk

notsi *noisi* Ris VMr Pil Krk Vas Röp, *notsi* Krk Hel *notsu kus noisi sai, on aas (aias) või VMr; noisi laseb (jookseb) ka vinda-vinda* Pil; *notsi, notsi, notsi kutsutes`põrsid ja vanu sigu kah* Hel **Vrd** *notsik*

notsik *notsi|k g -ku notsu – Hel Vrd notsi*

notstik *nõksti [vikati] lakatera tuleb `no`stik eest ära, kui näpuga katsud Pha*

notsu *no`su Jäm Kaa VII Jaa hajusalt L, Hag Juu Jür Tür Kad Iis Trm Kod Plt Pil Vil Trv Hls Krk Ran Nõo San Krl Rõu, no`so LNg Kul Khn Ris Kod KJn Kan Rõu Vas Röp, notsu VII Põi Muh Emm Mar/-o/, `notsu Kuu VNg Lüg/-o/ IisR(-t-); no`ts g no`su Jäm Tor VJg Hls Rõu; no`ts Jõe, g `notsu Kuu, `notso Lüg siga, põrsas `notsuta `porsad koju, no`ts, no`ts, no`ts Jõe; `tarvis `notsole süüa via, et `notso `kasvab `suuremast Lüg; Vahi, kui `no`tsud `lahmivad `süüa IisR; Ma tõi eesele Luuguse laadalt kirju no`su Kaa; no`su `mulli läind kivisid VII; nää, no`tsud tulad `rõhkides Jaa; ma tõi `pisse notsu Muh; pisiksed no`tsud alles söömata Mär; No`so-no`so, tulõ `süemä Khn; väiksed siad ol`lid no`tsud, suur vana siga ol`li üss Saa; no`su-no`su - - kui teda `sööma kutsutakse Hag; anna no`tsudele `süüa, no`tsud nutavad Iis; üks siga ja kaks no`tsoda one Kod; tal om paelu no`tsusi Trv; ku siga om kavepel, siss kutsuts sigu: no`su, no`su Krk; No`su - - ku lased täl kävvä, siss käib ta inimesel taka nigu peni kutsik Nõo; `väiku no`so? Rõu; Mine aja? no`so? kinni, muudo ei jää? kardola põllost midägi järgi Röp Vrd notsa, notsi, nutsu, nõtsu, nõtsu*

notsutama *no`sut|ama Juu Jür Iis, -õmõ San; notsutamma Har, `notsutama Jõe VNg; no`sotama Kod Ris/-ts-/ Vas/-mma/; noo`su|tama Han/-ts-/ Hää, -dama Saa*

1. *sigu kutsuma `notsuta `porsad koju, no`ts, no`ts, no`ts Jõe; `notsudin `porsaid VNg; Noo`sutab, kutsub sigu noo`su, noo`su, noo`su Hää; noo`tsudab `põrsid `süüma Saa; sigu ika notsotadi Ris; no`sutas `põrssaid, kus tulid nii et Juu; Ega `lehma ei no`tsuta, ainult siga Jür; ma no`tsutõsi, ku `põrsiid `süümä `kutsõ - - ku sa neid joba til`lukõsõst vaimukõsõst no`tsutõt, sis`ta - - tulõ õkva linnatõn San; no`tsuda `põrsakõnõ `süümä Har; Ma? nakka tsiko no`sotamma Vas Vrd nõtsutama, nõtsutama*

2. *nortsutama Ää nootsuta ninaga, see põle ilus Han Vrd nortsotama¹*

nott¹ *no`tt Muh Aud Krk, g no`ti Mär Khn Tor Saa hajusalt K, I, noti Jäm Khk Kaa Põi Mar Kse Han Hää Amb Kad VJg Kod Trv Pst; nott g noti Emm, nodi Kuu Lüg Vai/n notti/*

1. *puuront, puupakk tua vahe `seina sai puha teha lühikestest nottidest Lüg; me kaks vana notti (vanainimest) Jäm; Mis puid seal on, pisiksed notid on Põi; ega nüid `pal`lu kütta `tarvis põle, `viska paar no`tti `sisse Mär; See no`tt oo toores, see ei kolva tarvispuuks; Täis nagu no`tt (purjus) Han; mite notti ei saa sa minu käest Hää; lõõn selle no`ti `lõhki, muðu see ei põle Saa; on üks va mädänend no`tt, kui ta ää koevab, eks ta sis põle koa Juu; Linad `lauti vette ja no`tid `piale, kivid veel no`ttide `piale Amb; siis `kañti einamalt no`ttisid ja niisuke si puid `seie Kad; aännin tale no`tiga Trm; laps issob `vankri piäl nõnnagu no`tt Kod; sääl on suuremid no`ttisid kah, tule jaost Äks*

2. **a.** *(väikesest poisist) poja nott nisuke `vaivane `tervisse puolt Lüg; `kutsin selle no`ti `sisse, ol`li ära kül`menud kui juñn Saa; poisikse no`tt Krk* **b.** *väike kogus, raasuke Panõ no`tt liha kua supissõ; Kui `rohkõm sua mtõ, mia tie selle no`tiga kua kedägi; Ühe no`ti suhkurt mia pani luasissõ Khn*

nott² *no`tt g no`ti Kse Kei Lai, noti Sa Muh; nott g noti Emm Phl SJn paks jahukaste; pekisoust Tuhlistele notti `peale Jäm; `kiitsi (keetsin) natuse notti, see `aitab külmalt ka `süüa Khk; Notti võeti kausist - - tuhli kõrva; see supp on niikut no`tt Kaa; siss `tehti`surt notti ka `kõrva, vee `sisse leigeti lihatükid ning siis jahu `lasti ka `sõnna `pæele Pha; tee oo mõne korra läkune kut no`tt VII; Põld on `paergus pehme noagu no`tt Põi; akkan notti tegema; Noti tegemeseks on `tarvis sia`rasva, jahu, vett ja `soola Emm; no`tt on soust, kas mañdist ehk lehist, kastetakse `kartulid `sisse Kei*

nott³ *noít* Hää, g *noí* Mär Aud, *noti* Pha Pöi Muh Mar Mih Tõs; *nott* g *noti* Hi

1. nokk, sirm (peakattel) *mõni kõib notiga mütsiga sui ja `talve ja; `juussed lokkis nagu mütsi notid ees Muh; mütsil on nott, se mes ees on Emm; mütsi nott_o mütsi sirm Phl; `enne olid noítid, nüüd oo sirmid Aud*

2. volt, lott vm rippuv või eenduv asi `tõmbas uulel lommi `sisse, *noti `tõmbas `eemale (ajab suu torusse) Pha; kui kuulu (kalkun) vihaseks saab, siis aab oma noti pitkale ja suureks Muh; [kui] kuue toot `lahti on, siis `öölda, et nott repob `alla Emm; Pane kuub iluste ripustpidi varna, mitte seaviise kesk kuue abudest, siiss venideb seelt suure noti välje Käi || pilti poisi suguelundid notid `paistvad Pöi*

3. lotu vana kübärä *noít* Tõs

nott⁴ *noít* g *noí* Aud Pär Vän Tor SJn, *noti* Hää; *nott* Aud Tor, g *nota* Pär kala- või vähipüügiriist; kahv `vähka käisin ka `püüdmas *noítiga* Aud; Liivaga ja notaga käiakse nüüdki veel kalal Pär; läks *noíle*, `katsus, kas saab kala; `öösi lähäb kala enam *noíti*, ega `päeva temaga saa; *noítiga* saab `särga, ahvenast, purikast ja iga ühte Vän; *notiga* tõstetass kalad `mõrtsi Hää; *noít* on sihuke võru, võrk kül`les SJn **Vrd** *natt¹*

nott⁵ *noít* Hlj, g *noí* Tõs Hää, *noti* Jäm hüljes *Notid* magasid kivide `otsas Jäm; *noti* liha Tõs; *noítid*, mere al`lid Hää **Vrd** *natt⁵*

nott⁶ *noít* Pil, g *noí* Plv; *Nott* KJn pea; *nut* ea *noít* `otses, see põle rumal Pil; *Sel* mehel on *notti* KJn; ma võti kikkal *noí* `maaha² Plv

nottama *noítama*, da-inf *noítata* Trm Kod Lai *nottima*, (surnuks) lööma *noítasin* poar iirt väl`jal ära Trm; *noítas* meie kaási ärä Kod; *noítad* kas mõne puutükiga või anguga, *annad* nii, et on surd Lai

notti¹ *notti* Han PJg, *noíti* Rid silmile läks `põesa `alla ja `tõmmas rätiku `notti ja mõssitas seal Rid; *Tüdrikum* `tõmmasid piarätikum *notti* ette Han

notti² → *nott¹*

nottima *noítima* Mär Vän Tor Hää Saa Ris Juu Jür JMd JJn Koe VMr Kad VJg IPõ Plt Pil, `noítma Mih KJn Kõp Trv Nõo Rõu, (ma) *noí(n)*; *nottima*, (ma) *noti(n)* Jäm Khk Pöi Muh Emm Rei Mar Kse Var, *nodin* Kuu Lüg Vai; *nottime* Krk

1. lööma, materdama; tapma *tuld kohe* nii `ranna ligidälle *nied `ülged*, et oli *nottitud* kohe `teivästegä kohe `ülged maha Kuu; *täma `pulga `otsaga* *nottib* tõist Lüg; *tämä nodis* *puid maha `kirvega* Vai; *neid inimesi, mis keik söas maha* *notiti* Khk; *Neid pisiksi kase* *nottisi jõvab maha* *nottida* küll Pöi; *siis akati ahingaga `särgi* *nottima* Muh; *Ta nottind* sene va *ulguse koera* ε Emm; *Olen mina* *neid nottind*, aga pole ma mitte nendest veel jägu saand (täidest) Rei; *suured puu `kaikad, nendega* *notiti* inimesi maha Mar; *noítisid* ta metsavahel maha, *kuer koa* ei `aukund takka Mär; *sõas noítase* inimesi Tor; *kui sa* *tedä noítid* `ühte `puhku, *sis ta küll sol kauaks põle* Juu; *Mielita kärpsed magusa kallale, siis* *notid* *neid* kas *porsu`viisi* korruga Jür; *nóttisin* ühe maha, ega ma oleks `tohtind teda tua `juurde jätta (ussist) JJn; *Tige oinas on ull luom, notib* su jalust maha VMr; *kül`ta* *nóttis* *neid `iiri* siäl maha KJn; *ei oole üttegi last, surm* maha *nottin* puha Krk; `Kästi jo kõik ulkja kassi ja peni maha *noíti* Nõo **Vrd** *nodima¹*, *nottama*

2. norutama, nukrutsema *mis sa sii* *notid* Muh; *Äi* *taha `süüa* ega `juua, *notib* sääl `pääle omaette Rei; *Ei suanud keegi* *noítima* jäeda, *tema `mõistis* alati kõik *tujus `oida* Trm; *kui kana* *sulitseb*, *siis ta* *noítib* - - *pia* tiiva all Lai

notti|pää (kala) *nottipääd*, `sõrme`pitkused - - *nied `onvad `ninda `allid* Lüg

nottis *nóttis* Lih Aud Kei, *nottis* Jäm Muh Emm Phl Mar Kul Kse Han Mih Tõs PJg

1. a. lontis, norgus *nottis seisab* Muh; *jäi nottis* (otseti) *laua`peale, tukkus* Kul; *teineoo sedasi nottis, nina alatsi, teisel oo pia`püsti* (hobustest) Kse; *Obune oli na kurb - - pia oli noıtis* Kei b. silmile tõmmatud (pearätist) *rätik nottis, ette pæeva`varjo`pandud* Emm; *enni põlnđ rätikod nottis peas,`enni olid kesk pea lae* Mar; *teistmodi`riided teštel* (kontvõõrastel) *selgas kua, rätikud noıtis pias* Lih; *rätik nottis, ku tä`silme piäl oo* Tõs

2. riius *nee oo üheteisega nottis, vihased* Jäm

noudajas → nõudjas

noukama `noukama lonkama *mida sa kanakene`ninda`noukad* VNg

noukima `noukima Hlj VNg, (ta) *nougib* Jür Kad, `nougib Jõe

1. nookuma, kõikuma *alus`nougib* (laevast); *mis sa`nougid`laua taga, mine magama* Jõe

2. tuhnima, otsima *mis sie seal nougib, mis ta oısib seal* Jür; *sie mets on - - nüüd kõik läbi nougitud, käisime sealt`marju`noukimas* Kad

nouksudamma `nouksudamma luksuma *küll vottas minu`nouksudamma* VNg

nouksuma `nouksuma nuuksuma, nutma *Ää nouksu selle tüha aśsa pärast* Han

***nouksutelema** (ta) `nouksutele luksuma *kie siin`nurgas`nouksutele* VNg

nourama `nourama Kuu, da-inf *nourata* Kad

1. tragima *kaks küna`siuti kokku ja siis oli kuus meest kahe küna pial* [uppunut] `nouramas Kad

2. käüb `kraami `nouramass (karile jooksnud laevalt asju omandamas) Kuu

nu → no¹, no²

nua- → *naa-*

nuadatama *nuadatama* märjaks *saama kos ta käib ja nuadatab, püksi reied kõik märjäd* Kod

nuaremini *nuare|mini, -mine nooremana minä käesin nuaremine õõısın* (õitsil); *eks ma nuaremini õllud kua inimene; ku sina nuaremin_ei suand abi, nüüd_o`aigus vana* Kod

nubama *nubama*

1. näppima, näpitsema *Moni`kierus, mes`märjald`lahti ei saand, sai`lastud`kuivada ja siis`vergu maha ottajess sai neid`palju`kergemine`lahti nubada;`Kammila`vergu`päästamine ja kaluje arutamine ott kõvasti`aiga,`istu ja nuba* Kuu

2. näksima `Lammas nubab nuort`rohtu, ei enämb`nälgä jää Kuu

nubeldama *nubeldama* (õuna- või kartulikooremisest) *Oda nuga ja tule nubelda`kardulijelt`kuored maha; Ega ne`lapsed püsüki - - sen tüö`kallal loppuni nubeldamas* Kuu

nubelik *nubeli|k* Jür, *nubili|k* Kei, g *-ku nubul* Üsna *varsti olid juba kardulel`väiksed nubelikud all* Kei; [lõnga] *kerad üsna veikeseks jäänd, nubelikud on viel* Jür

nubi *nubi nubul nubid, pisiksed tilloksed nago iirikõrvad lammastel* Mar

nubilik → nubelik

nublak *nubla|k* g *-gu löök, hoop Sai uma nublagu, paras kah* Rõu

nublakas *nublak|as* Han Jür, `nuplak|as Hlj, g *-a nupuke, kerake Siin neid`nuplakasi veel on, võib`olla saab`kindad`valmis ka* (lõngast) Hlj; *Kriskä oli ümmargune, nublakas pial, sellest`võtsid`kinni* Jür

nublikas *nublikas* kubel, *punn mu nublikas on`alles* Jür

nublu *nublu* Jõh IisR Jür

1. nupuke, kerake *Mustika nublud, mis viel`musta`värvi põle; Tikremarjad on ešteks - - nublud* Jür

2. jumbu, nolk *Mis`tembuga see nublu akkama sai* Jõh

***nubrakas** pl nubrakad mügar puu lehed üsna `kärnas, lehe peal suured nubrakad Mar

***nubri** pl nubrid mügar `kärpsesienel on nubrid pial JJn

nubrik nubri|k g -ku Amb JJn Pee

1. mügar nubrikud `kasvasid [kapsale] `alla (juurehaigusest) Amb; `kärpseseenel on ikka nubrikud pial JJn

2. nubul nubrikud - - `veiksed õunad, maha kukkond, ei old ea Pee

nubul, **nubulas** nubul Kuu Lüg Jõh JJn, nubul|as Juu Jür, g -a; ppl nubulisi Pst

1. nupuke, kerake Oda se nubul sield `karbist ja `neulu oma `kinnas ärä; Tänävuon `saadi usejast `tuhli pabalu ku `ouna nubulu Kuu; Pisikesed `lapsed `jusku nubulad Lüg; oli sii neid lõnga nubulaid, neid võib `kendaks tehä Juu; Tikrad nagu nubulad, ei aita turule viia Jür; kahekorrist `niiti kedrasin - - minul oli viel üks nubul alles JJn; Neid nubulisi om ninda pailu - - ütte keride, saab peris ää kerä Pst

2. jumbu Sa nubul et ole `joudand - - `saada mehepigust käde Kuu

nudi nudi Kuu RId SaLä Kaa VII Pöi Muh Rei Mar Mär Vig Kse Tõs Vän Tor Hää Saa Ris Hag Juu Jür HJn Jä VMr Kad VJg I Plt KJn M TLä Võn Ote San V; p *nu* VLä

1. väljaulatuvate osadeta; sile; paljas **a.** sarvitu või kõrvutu; ka väiksekõrvaline on `sarviuga pääs, on nudi pääs Kuu; `ilma `sarvidetta lehm on `näutu lehm, nudi lehm Lüg; neid `lehmasi on `paljo, `kellel ei ole `sarvi, sie on muli ehk nudi Vai; nudi lehm, kellel `ültse `sarvi pole Mus; Nudi veis, see pole mitte midagi Pöi; lehem on nudi Rei; nudi lammas oo, kel põle `kõrbu Mar; nudi `kõrvadega loom, külm kõrvad ää võtnd Mär; nudi `lehma ei piä raat Tõs; me pidasime ikki nudi oinast Saa; nudi lehem - - niisuke ei tee teisele loomale `vaeva koa kedagi HJn; see nudi lammas, see veike `kõrvadega; päris maa `tõugu [lehmad] olid `ilma `sarvedeta, nudid JJn; nudi lammas, kel `kõrvi ei ole Kad; nudid `lammad - - vähäkene aga [kõrva] juurikid one Kod; neid nudi `lehmi `ööldi, et `piavad `anma `piima küll Lai; kel sarved, se on sarvik, kel põle, sij on nudi KJn; nudi `oinid om küll viij Pst; nudil [lehm] tule egä poja aal sil`mäkulmu pääl üits kiber Krk; töbi `kõrvuga `lamba, nuu om nudi Ote; siihn laadan is olõki üttegi *nu* `lihmä Har; ilma sarvilda nudi lehm Rõu; meil nudi `kõrvega lammašs Röp **b.** lühikeseks või paljaks põetud Nüüd oled peris takkanudi, `oite nügitüid `hiuksed ärä Kuu; kui on `lambal vill `välä `niidettu, siis on nahk nudi Lüg; pæ leigeti päris nudiks Khk; Aadul oo seike nudi abe Kaa; Pea oli nudiks tehtud Pöi; pea nudi `otsas Muh; ku ta masinaga ära `aetas, siis ta on nudi Hää; tegi pää nudis Saa; lahen pea nudist teha Trm **c.** (muud juhud) obosed `talluvad õkkad maha `õtril - - `õtrad `jääväd nudist Lüg; Mäe nuki `otsas pisike nudi rohi, all kena rohi Pöi; tuulemaru `lõhkus [veskitiivad] maha, pal`las nudi jäi JJn; piimapütid nudid, ilma `kõrvadeta VMr; nudi, ilma arjata kukk; sabad jääväd `sijmneterädelle `külge, neid ei ivata nudiss Kod; nij lõhuv ärä nudiss puha päält peedi Krk

Vrd nüdi

2. nüri, tõmp; ka hädine, kehv Oli nisuke nudi olemisega `teiste `kõrvas (tagasihoidlikust inimesest) IisR; Mul oo täna oomiku seike nudi olemine, teris püsut teise ääre peel Kaa; ma lõin_s ned kaks (sahatera) ilusti terävaks ja üks `jäigi nihuke nudi Juu; Alumine `teiva ots jäi nudiks, mitte `muasse ei sua Jür; mu mälestused on nii nudiks läind Pee; kuer on nudi sabaga Koe; nõul_o nudi Kod; vanad [tanud], need olid nagu ilma sirmita müts - - nudi põrmuke pia kuhal Plt; tjj nudi `pääge kuhi - - ärä `väege terävet tetä Krk

3. pea tule, ma suke nudi ää Muh; Ku_ma siist vallalõ päse, sõss su_nudi juušk mäest `alla ku_`kapsta pää (ähvardus) Rõu **Vrd** nudu

4. asi (on) nudi 1. asi (on) korras, valmis Ühe `piendra `kaevas ülesse ja täma `mielest asi nudi IisR; *tij ärä ja asi nudi* Trv; *no_m asi nudi, n_om kõik' kõrran* Har 2. asi (on) halb *Asi oo nenda nudi, mette_p tee, mis peaks tegema* Kaa; *See asi on seal majas ikka nii nudi, et seal pole mitte midagi, tühad seinad* Pöi

nudima¹ *nudi|ma* Kuu RId Jäm Kaa VII Pöi Muh Kse Trm Kod Plt Pil KJn, -me Hls nudiks tegema [pea] *on nuditud `paljaks* Kuu; *nudi `poisi `juuksed `välla* Lüg; *Mene lase `õmmetegi oma abe ära nudida* IisR; *Pajud tee ääres nõnda ää nuditud* Kaa; *ma nudi su pea ää* Muh; *lašk ekki nudida* Kod; *poisikestel lõigati juussed `ästi lühikeseks - - nuditi* Plt; [loomad] *nudind selle karjamaa nii `puhtaks* Pil **Vrd** *nodima*³, *nüdimä*

nudima² *nudima* Lüg(-maie) Röp nottima *sie nudib maha puha `tõised* Lüg; *nuditi maha*[?], *kelle `vasta herrä*[?] *vihatsõ ol' liva* Röp **Vrd** *nodima*¹

nudi|pea 1. lühikeseks põetud juustega või paljaks aetud pea; sellise peaga inimene *ku lühikesed `tüñjad `vaide on pias, siis on nudipia* Lüg; *Nudipiast `kutsutasse ka inimest, kel `juuksed `väl'ja `langend* IisR; *Kes see nudipea meile tuli* Pöi; *Nudi`pääga - - pää pal'las ku `persenäkad* Hää; *nudi `piaga tüdrik* Iis; *kui juussed ära lõigati, pia täitsa `pallaks - - nudipia* Plt; *poesikse olliva iki nudi `pääga* Ran; *`kantas nudipääd, sõss ei `saaki inemise*[?] *arvu, et hiust mõnõ kotusõ `pääle ei kasu*[?] Kan; *täl um nudipää nigu kaal* Plv

2. sarvitu või kõrvutu pea; sellise peaga loom *minu `naise õel on nudipää, `kiitäs ia lehm õlevat* Lüg; *nudipea, elma `kõrveta lammas* Mar; *Peärnäl on üks nudi`peägä lehm* Juu; *nudipäiege om kah ää lehmä, neid `peeti vanast külläld* Hel; *ilma sarvide om nudipää* San; *Kaagjärven näi ütte nudi`pääga `lehmä, ollõv hää piimälehm* Kan; *ega nudi`pääga `lambil es olõ_ `sarvi* Plv; *ostí üte nudipää* Se

nuditamma *nuditamma* Vai Rõu nudistama, *nudima nudida `lehma `sarvi* Vai; *pääd pal'jaks nuditamma* Rõu

nudi|tõrs *nied õlid nuditõrred, millel koant pial põlnud ega `jalgu all - - nuditõrs on kapsaste jaust* Trm

nudjuss *nudjuss* g -e KJn SJn vurrkann `värtnä `sisse tokk, [nii] *tegin nudjusse* KJn

nudras *nudras* ahne *Nudras inimene, ta `korjab `endale igasugu `asju* Krj

nudres *nudres* Mus VMr Kad Sim, g -e Khk; *nudris* IisR Pha VII virk, *tragi Ole aga siis nudris kodu `toimetama* IisR; *vana ikka nii nudres* Khk; *kui üks `töökas inimene oli, `ööti akkaja ja nudris* Pha; *`tüekas inime ja nudres tegema* VMr; *laps peab nudres olema, siis saab temast inime* Kad || *alandlik, heatahtlik See on üks nudris noormees, mõrsja veelgi nudrim* VII

nudrets → nutrets

nudris → nudres

nudritsamma *nudritsamma* *kõpitsema kirp om suka sisen, nudritsäss pääle `ümbre_ `jalgu* Har

nudrus *nudrus* g -e Jäm(-a) Khk sõbralik, *lahke suurem poiss on nudrus ja ea laps* Jäm; *nudrus - - sehantse `pehme loomuga oo* Khk

nudrustama *nudrustama* sõbrustama *poisid ja tüdrugud nudrustavad* Jäm

nudrutsema *nudrutsema* kurameerima *mis te sii kahegesti nudrutsete* Khk

nudsahamma *nudsahamma* imema *Vii*[?] *tuu_ `haigõ põrsas ka*[?] *tõistõ mano, vast tää ka pruun veitkene nudsahtata* Vas

nudsima¹ *nudsima*, -ds- Võn Kam San/-me/ Kan Urv Krl/-mõ/ Rõu Plv Vas Röp Se imema, *lutsutama ma nudse nuu_ kala lõpusse ja luu kõik' ärä, kõtuke `ol'le tühi* Võn; *sai no peris halva `põrssa, ta muugu*[?] *nudsi läbi hammastõ* Kan; *mis sa alasi taad `piipu nudsit* Krl; *laits*

nudsi nissa Plv; lelläpoig nudse kihvti jalast `vällä Rär; kõgõ nudsi taad tsigare rõibõht, piä_no vahet ka kipõn Se Vrd nudsima, nudsuma

nudsima² *nudsima seksima poiss ja tüdrik lähvad `oetel nudsima Hää*

nudso *nudso väike leivakannikas mudõ olõss `anno `säärtse - - nudso õnne Rär*

nudsuma *nudsuma Nõo Kam imema kupu `laskja läbi tolle rasva kesta nudsuss; nüid om lühikese varrega piibu, pane tubak kaba `sisse ja mugu nudsu enne Nõo Vrd nudsima¹*

nudu *nuðu VII Nõo, nuðu Rär*

1. *pea pisi nuðu löi ää VII; tol ka ta nuðu ol' hää Rär Vrd nudi*

2. *nukk, mügar es ole sarve nudugi pään Nõo*

nuel → *nõel*

nuemma → *noomima*

nuga nuga *g noa, nua eP uus Trv Pst Puh, nua R*

1. *terariist käsitsi lõikamiseks nuga nüri, kovista nuga VNg; `lapsed `tärgivad nugidega `lauva `servi Lüg; Kui `nende `otsust `kuulsin, löi nigu `nuaga südame IisR; nua lehel on lõvid Jäm; see nuga akab `umbast palava pudru `pee (on nüri) Khk; nuad ja puunuad ja kostad on rahnupis Mus; `meitel põle sööma nuge pailu, ikka tuleb `puudus käde VII; leís on liha akkimise nuga Põi; ma `köia noa vaheks Muh; Jütt kut noaga leiget Emm; mool oli küll liigendega nuga, aga kadus ε Käi; noal oo koa koli, et pea `lõhki ei lähes Rid; nuga `löödi kõberaks ja sellega tõmmati siis `ástale `uurded `sesse Mar; ka`rm kare tera nual, see `lõikab `easti Mär; lõpustega nuge oo nüid vähä, nüid oo pussid Var; kes vanal aeval `tundis pahanust pulma peal, polnd kunagi nugadega `lõõmist ega midagi Mih; Laps ei tohe `nuaga `mängä Khn; peksate piad `lõhki, annate nuga kah Hää; Abjas on puha väitsad, Saartes ol'lid nuad Saa; `enne olid änämaste kõik puu peägä nuad Juu; nua tera läks `lõssi iest Jür; `pastlanõel oli `müüsis ja nuga `taskus Ann; lase ma kõhutan natukene seda nuga Kad; suur nuga_o sea `tapmise jaust Trm; kui nuga kukub maha `süüjmise ajal, tuleb naesse võõras; mes `lahke puu, suab `nuaga `kisku `piirgu Kod; kas nuad ja `kavred on lauva piäl KJn; liigetege nuga `ütleva noorepe, vanast olli käänapääge nuga Pst*

2. *tööriista, seadme lõikav osa vikkasti nuga sai ihutud teravast Jõh; Nuga `kruuviti [hõlmadra] `tiisli `külge, kui oli `raske ja `rohtund maa IisR; Saha nuga oli saha ees, mis `karge läbi `lõikas Põi; oli nihukene nugadega pink, kus viisteistkümmet nuga külles olid, siis saivad nied lina `kuprad sial nugade vahel ära kaabitud Koe; nuga õli [hõlmadra] `tiisli kõrval, keerati kruuviga `kiinni Trm; [kapsa] `üüjyel oli, kolm nuga, säält vahelt `joosivad siis `alla riista `sisse need ribad Äks*

nugastama → *nukkastama*

***nugi** *pl nugid lapuline, kontvõõras – Rid Vrd nugilene, nugri*

***nugilene** *pl nugilesed lapulised, kontvõõrad nugilesed tulid `pulma `vaatama LNg Vrd nogiline, nugi, nugrilene*

nugima¹ *nugima Hi Rid kontvõõraks käima Poisid läkst pulma nugima Emm; rehekoda oli pulma `vaatjad täis, ne olid nugijad Käi; Siis läks tüli lahti, kui nugijad tulid Rei Vrd nugrima*

nugima² *nugima sonkima `piskud nürgid nugivad maad segamidi Jäm*

nugin *nugin g -a (naiste talvemüts) ku ma laís olli, olli mu emäl ka nugin Võn*

nugine *nugi|ne g -se Lüg IisR Vai Trm nugis nugise nahk on `kõikse `kallimb nahk `Iestis; poiss libitseb `tütriku `ümber nagu nugin Lüg; nugin - - sie on `suuremb `tuhkrust IisR; ilus kaval kui nugin Trm*

nugis *nugi|s* g -se Kuu VNg Lüg Vai Jäm Khk Krj Muh Mar Kul Mär Kse Pä Hag Rap Kos Ann Iis Kod Hls, -sõ Krl, -kse Hlj Vai; *nugiss* Rõu Röp, g -e Lai KJn Krk Hel, -a Trv; *nukiss* g *nugise* San; pl *nugisad* Kõp (kärplane) *sai nugikse kätte; terane poiss kui üks nugis* Hlj; `errädel `enne õlid *nugise nahased kasukad* Lüg; *nugised `lähtvad puu `otsa* Krj; *kas `olli nirk ehk se `olli nugis* Muh; *siin oli nugiseid* Kul; *nugis oo orava `sel'tsi, aga oo al'lim* Tor; *nahk on ju kallis, nugise nahk* Hää; *nugis - - peab oravaid taga ajama puu otsas* Hag; `arva suab *nugisid nähä* Kod; *noorel nugisse sil'mäd, vanal varesse sil'mäd* KJn; *teräne ku nugiss* Trv; *nugissel om iluss kirivene pää ku mägräl* Krk; *nukist ma tiia* San; *nugisõ nahk om kal'lis* Krl **Vrd** *nugine, nugits, nukuss*

nugistama *nugistam(m)a* Kuu VNg Lüg Jõh; *nukistõmõ* Krl tapma *Eks sen `lambda pia tänä ärä nugistama* Kuu; `meie omad *nugistavad tänä ühe `sõnni maha* Lüg; *läki `lambid nukistõmõ* Krl **Vrd** *nogistama, nugitama*

nugitama *nugitama* = *nugistama*¹ *Sen sia `täüdü ärä nugitada, `tuhlid neh said juo `otsa* Kuu

nugits *nugits* Trm, g -a VJg; pl *nugitsed* TMr *nugis vanamies ajab ikke neid nugitsaid taga* VJg

nugras *nugras* korralik, hoolas *nugras inimene* Mär **Vrd** *nugris*

***nugri** pl *nugrid* Mus Lälö Kul Ris lapuline, kontvõõras *nugrid, kis `akna taga käisid* Noa; *nugrid said pulmalest kõrvast vaest kapast `juua koa* Rid; *pulma nugrid on `kutsumata, tulevad noored poesid ja tüdrikud `vaatama; lena `rookmese `talgule - - aavad `endid need nugrid kokko, need oo kõik siitkülä poisid* Mar **Vrd** *nugi, nugrilene*

***nugrilene** pl *nugriled* lapuline, kontvõõras *nugriled, pulma `vaatijad* Emm **Vrd** *nugilene, nugri*

nugrima *nugrima* kontvõõraks käima – Noa **Vrd** *nugima*¹

nugrine *nugri|ne* g -se hakkaja, tubli *Meil oli nigriseid mehi mitu* Jür

nugris *nugris* Hlj Lälö Mih Ris Nis Hag Jür JMd, g -e Mar Juu Koe; *nugres* Jür Amb hakkaja, tragi; töökas, hoolas; *terane ta nii nigris inimene* LNg; *ta_o küll üks nigris mees, aga `siiski on ta `näl'gas* Mär; *tragi ja kärm, nigris tegema* Ris; *Ole aga `ästi nigris, kui `kooli lähed; sa oled aga `kange nigris tegema* Jür; *ta on nigris poiss `tüöle* Koe **Vrd** *nugras*

nugrits *nugrits* (loom) *nugrits elab `suodes* Kuu

nugrulene *nugrulene* keerdus, keeruga *Keer lõng oo nigrulene* Han

***nugulaine** pl *nugulaised* nõges *nugulaised poletad `kässi, `paljo nigrulaisi* Vai

nugõr *nug|õr* g -ra (loom) – Se

nuh → noh

nuha *nuha* nohu – Vai **Vrd** *nuhu*

nuhahhuss *nuhahhuss* nuuskamine – Vas

nuhama *nuhama* nuuskima lähab *nuhab, kas riivuli pääl `mõnda kausi `põhja oo* Hää **Vrd** *nuhjama*²

nuhatama *nuhatama* nuhutama *Nigu_lem tuu - - haisu är_nuhat, nii paänd minemä* Rõu

nuhe¹ *nuhe lõhn aiah um hää roosi nuhe*²; *kirekärelehel um hää makuss nuhe, hää nuhega*² Plv **Vrd** *nuhk*¹

nuhe² *nuhe* g -da virk, kiire ole nüid `ästi *nuhe; tie nuhedad jalad* (käi ruttu) VMr

nuhedasti kiiresti, virgalt *lase nüid käd nughedasti `käia; [loomad] akkasivad nii nuhedasti `võtma* (sööma) VMr

nuhel|päähä nuhel- Vas, nuhhel-, nuhhõl- Röp ülekäte, hukka, raisku Tuu lats om sul -- nuhlepäähä lännü; Poig tükiss mul nuhlepäähä minemä Vas; tüü ka iks lätt nuhhel`päähä; Poja² lätsivä_nuhhõl`päähä, saa as noist midäge Röp

nuhelus → nuhklus

nuhetamma nuhetamma lõhnastama niä² nuhetasõ `rõivit seo ilma `aigu Plv

nuhhin → nuhin

nuhi nuhi g nuhja Kod, `nuhja Kuu; n, g nuhi Har, `nuhja Vai nui Ega [kartuleid] `nuhjaga ei `trambitud, `sendä et `nuhjaga `trampiess `parskus `aeva `rohkem Kuu; mida `istud `nindago `nuhja Vai; tuu si `kapsa `tampmise nuhi `seie Kod; sa istut niu vana nuhi nulgan, tulõ `ussõ päävä `paistõllõ kah Har || (millestki nua meenutavast) `Ennevanast `naised igä `kiersid `hiuksed `kuklataha `nuhjasse (krunni) Kuu

nuhik nuhi|k g -gu nuuskija nuhik -- eka `paika nuhk uma nõnaga Har

nuhin nuhin Kaa Muh, g -a Jäm Har; nuhhin Rõu, g nuhina Vas

1. kohin, mühin Nuhin käis korra läbi puu `lehtede Jäm; suur tuule nuhin `väljas Muh

2. nohin mõni maka habinaga, mõni nuhinaga ja_mõni kroosatõn Har

nuhisama nuhisama Rõu Vas, -mma Har nohisema hopõn nuhisass nigu rinnulda inemine; tsiapoißs ol`l lõõnü? `põrsalõ vitsaga nõna pääle, ku siss nuhisamma `naksi, siss nuhisi nika `tapmiseni Har; Sää`l tää nukan nuhisi Rõu; süü ja nuhisass Vas **Vrd** nuhisema

nuhisema nuhis|ema Jäm Ans Muh Iis, -õma Se

1. nohisema nina nuhiseb, jo sellel sulu `nuhtlus on Ans; nuhiseb nagu vanamies Iis; nõna nuhisõss Se **Vrd** nuhisama

2. kohisema tuul nuhiseb Muh

nuhistama nuhistama Jäm Ans Põi

1. nohistama nuhistab ning puhub `peele `nurki `koutu, viha täis Jäm; nuhistab ninaga Ans

2. kohistama, mühistama Akkab nagu_t pisut -- nuhistama (tuulest) Põi

nuhjama¹ `nuhjama sundima eks siis hagatud juba `rohkemb `tüöle ka `nuhjama; Küll mina saan sidä `piigalast `nuhjada, `enne ku sie midägi tegemä hakkab Kuu

nuhjama² `nuhjama, da-inf nuhjata Ran Nõo nuuskima `nuhjab egäl puul, kaeb kost midägi kätte saab Ran; küll om alb laits, temä `nuhjab `väl`lä kõik asja Nõo **Vrd** nuhama

nuhjuss nuhjuss nuuskur tuu va nuhjuss Rõu

nuhk¹ nuhk Muh Se, g nuhu SaLä Kaa VII Kse Nõo Krl Rõu, nuha Jäm Põi Rid(nuhi), nuhe Urv; p `nuhku Har Vas, `nuhki Krk

1. lõhn, hais Selle roositutil oo nii kena magus nuhk juures Kaa; eli `nuhki aab tuppä Rid; ei tää, kos ta läiits `nuhki `aama (koerast) Krk; Ei tiiä, mes nuhku säält päält tuule puhkab siia Nõo; ää nuhega lil`l Urv; Pini võtt ka_hummugu üte eläjä nuhu üles, sõs paänd takan ajama Rõu; nuhku (ninnä) saama millestki aimu, kuulda saama Sedä piad nii oidma, et temä täst nuhku ei saa Nõo; sai nõnna `veidükõni `nuhku `vargusõ üle² Krl; ma olõ `raaskõsõ tuust asast `nuhku saanu², kuuli kura kõrvaga Har **Vrd** nuhe¹

2. tuulepuhang, õhuvool sedine nuhk keis üle, et ragin taga Jäm; tuul läks vesigare, nüid pole änam nii `kange pala nuhk mette Khk; Lage peel ikka natike `nuhku on, tuuliku tiivad akkavad kippuma Kaa; See nuhk nagu tuleks mere poolt Põi **Vrd** nohk¹

3. raasuke, veidike Kõlgusõn olõ_j ütte nuhkugi haina Urv; panõ nuhk õnnõ Se

nuhk² nuhk g nuhi Põi Ran uus nuhkija, salakuulaja Ta oli vangimajas nuhiks olnd Põi; `nuhke `ol`li kah siän -- nii libedä jutuga Ran

nuhkam `nuhka|m g -mi

1. nuhkija *No um üts`nuhkañ kül? kiä kõik' aśa? üles nuhk Rõu*

2. nohik *Taast`nuhkamist saa õi_joht üttegi aśa ajajat Rõu*

nuhkama `nuhkama Kaa Jaa Põi Muh Rid

1. puhuma, tuult tõstma *Täna oo üsna kena ilm, püsut nuhkab vesikaarest; Peaks ta natukse tuult nuhkamagid akkama, oleks pire lahkem Kaa; tuul akkab`nuhkama, läheb korra valjemaks Muh*

2. lõhnama, haisema *See lihatükk oo ju püsut nuhkama akkand Kaa*

nuhkame `nuhkam(e), da-inf *nuhate kurtma, kaebama Otsi sis`päsmer`vällä, mudu emä akkab jälle`nuhkame; mea`nuhka iki temä pääl, et ta ülekohut tegiss Krk Vrd nohkame*

nuhkatama *nuhkatama* Ran, -eme Hel nuusutama; haistma *Nigu ma tarre`tul'li, nuhkati kohe, et suitsu ais`ol'li Hel; Mes sä täst nuhkatat, ega täl ei ole üttegi aisu ei lõhna man Nõo*

nuhkats *nuhka|ts* Vas, g -*tsi, -dsi* Rõu nuhkija, nuuskija *meil um kül? nuhkaśiid kah Rõu; Ar? ti? latsõ kõnõlgu midägi - - taa om igävene nuhkaśs Vas*

nuhkerdama *nuhkerdama* nuuskima, nuhkima *tulliva nu päti sinnä, nuhkerdiva kõik nuka ja kolga läbi; Peni nuhkerdab ja aab jänesse jäl'gi; temä om serände nuhkerdaja, tahab kõik`kaeda, mes sul om Nõo*

nuhkima `nuhkima Lüg Jõh Põi Muh Hää VJg Äks, `nuhkma (-h-) Kod KJn Trv TLä Võn V, `nuhkme (-h-) M San, (ma) *nuhi(n);`nuhkima, (ta) nuheb Tõs*

1. nuusutama, nuuskima; lõhna järgi jälgi ajama *koer tuleb`nuhkides, aeab oma inimese`jälgi takka Tõs; kuer nuhib VJg; Mes tu peni sääl nuhkse ja otse Ran; peni nuhkse`varga üles Krl; pini`nuhke anomit piteh Vas*

2. uurides otsima; sorima, tuhnima *tema nuhib kõik su`asjad`vällä Lüg;`sakslased`käisiväd sõja ajal`jusku`piionid ja`nuhkisivad Jõh; See on`kange`nuhkima, kõik ta öles nuhib Põi; mis sa nuhed`kõike`asju Tõs; Nuhib,`valvab, mis teised teevad ja on Hää; sie uräädnik`nuhkis kõik`väl'la VJg; nuhk ülesi või ja munad Kod; nuhivad ja otśivad ike seda (kulda), aga vist teda ei olegi siin Äks; mis sä ikki nuhid nende raamatide man Trv; mis na nuhid tõiste`asju Pst;`varga`nuhksiva kõik kolga nuka läbi Puh; et mia tõese`asja midägi võta vai nuhi, miul seräst`muudu ei ole Nõo; ta tul'l`tarrõ ja`nuhkõ nigu pini sängü aludsõ? ka läbi Har; Ma_käk'e viinapudeli puhma ala? är?, a_vanamijss ol'l tõdsõ säält ka üles`nuhknu Rõu; lätt - -`nuhkma tõsõ kraami mano Röp*

nuhklema `nuhklema Hel/-me/, da-inf *nuhelda, no-* Ran Nõo TMr Võn Ote; `nuhklõm(m)a, da-inf *nuhelda?, no-* Urv Har Rõu Plv Vas Röp Se; `nuhklõmõ San, da-inf *nuhõldõ* Krl nuhtlema, karistama; peksma *saeva iki nohelda inimese küll, sinu es`peetägi inimesess Ran;`nuhkle nooren, siss kui vits`paindub; tedä sai kõvaste nohelduss, ega ta enämb seräst tükki ei tii Nõo; emä võts ańds plak's ja plak's luvvaga mödä perset, nuhel' TMr; ma`nuhkli`kassi Ote; es`jäete tuda`nuhklõmõdõ - -`aigõss jäi San; Taa laśs tahasi`õkva - - nuhelda?, vägüsi tük'iss üle pää kasuma Urv; eka ütte`nuhklõss jummal umma`muudu: tõist rassõ`haigusõga, tõist muu õnnõtusõga Har; küll ma su`nuhklõ Rõu; kes`kuirja tege meelega, tuud nuheldass ilmarmuta Plv; poiss timä kottalõ halvastõ üt'el, sõss`poiśsi ol'l noheld Vas; timmä jo niku jummal`nuhklõs patta iist, õt elo lää äi imät`kuigi`kõrda Se || raiuma ma võta`kirvõ kätte ja lähä naka muudku [puid] maha`nuhklõmma ennedä Har*

nuhklus `nuhklus|s(s) g -se Hel Nõo Rõn, -sõ V; *nuhelus* Hel nuhtlus, karistus; sõim varastada ei tohi, `vargal om kuri`nuhklus Nõo; kas ta om`mulle nüid`nuhklusess`antu, et nii päevä nii pikäss om`pantu Rõn; taa_m ka jumalõ`nuhklus, et mu_silmä`väega vigadsõ omma?; sa_piat uma`nuhklusõ õks`kandma; latsõ`nuhklusõ_ka_piinasõ sinnu vijl Har;

vaangi`majja mõisteti `nuhklust `kandma Rõu; küll tulõ kuri `nuhkluss Plv; ah sa igävene `nuhklus Vas; tiia äi, mis täll'e sääne `nuhklus tull' `säl'gä; tulõ sa vana `nuhklus siia, ma sullõ `näüda Se

nuhkru → nuhkur

nuhkuma `nuhkuma tihkuma, nuuksuma tä polegid `karjund, muidu `nuhkund Khk

nuhkur `nuhk|ur g -ru Kod; n, g `nuhkru Ote

1. nuhkija, nuuskur `nuhkur nuusib - - ise vagane Kod

2. tuuker `nuhkru ol' rahakapi järvest `vällä toonu Ote

nuht nuht nuhtlus jumala nuht käin üle Phl

-nuhti Ls omanuhti

nuhtlema `nuhtlema Hlj Lüg, da-inf nuhelda S Mar Kul Mär Lälõ Pä HaLä JMd Tür VJg TaPõ/ma-inf `nustle|ma, -mä Kod/ VIPõ Trv Ran Puh(no-) San, nuhella Kuu VNg, `nuhtlema Jõh Vai Iis; `nuhtlema, da-inf nuhelda?, no- Vas; `nuhtlem(e) San, da-inf nuhelde, nohelte Hls Krk; `nuhtlõma hrv Rõu/-mma/ Plv Röp, da-inf nuhelda Khn, nohõlda? Vas

1. karistust täide viima `Lapsedki said vahel nuhella pia`aigu `ilma `asjata Kuu; Isa ei `tahtend `poiga `nuhtlema Jõh; kohus `nuhtleb kurjategijad Vll; poiss saab emä käest nuhelda Mar; alam rahvas `viidi `talli ja nuheldi kere läbi Mär; Ää lase oma lastest undi kutsikud kasuda, õpeta ja `nuhtle neid Han; `mõisas said vanaste keppega nuhelda, selg oli päris sinine ja verine Tõs; kes varastab, seda nuheldase Tor; ta `nuhtleb ise ennast Ris; piima oled sa ikka ää joond, nüid sa soad nuhelda Hag; [ta on] nuhelda saand mitu `kõrda Iis; nuheldasse sinuda, ku õled kuritegu tehud Kod; iga keriku juures on õllud `sambad - - kis maja põletand ehk `tapnud, nuheldud sial Pal; pois peab `suama nuhelda Plt; nohelti `mõisan - - mea_i ole küll nohelte saanu Krk; tüdrukid nuheldu kiriku tulban, tulp ollu kiriku turu pääl Hel; [koolis] vahel nuheldi kah, kui `koerust teevä Ran; kubijas - - mis kõvõrust (eksimumst) nägi, es jätä? `nuhtlõmada? Röp

2. häda, katsumusi osaks saada laskma `tämale nuheldi sie kätte, et tä `luodust `tiutas; jumal `nuhtleb vanemate pattud `laste kätte Lüg; mis nee inimesed teind on, et jumal neid sii nuka pael nõnda `nuhtleb Khk; jumal_o põllu üsna ää nuheln see `aasta Muh; jumal äi jäta `nuhtlemata Rei; nende patod nuheldakse nendele kätte Kul; jumal `nuhtleb `põldu, ei anna `vihma Tõs; Mia olõ mere käest küll nuhelda suan; Tiä, mis pattu mia tein olõ, et mjõnd sedäsi nuheldaksõ Khn; jumal `nuhtleb tedä nüid, eks ta ole küll `kurja teind Juu; põld `nuhtleb mind tänavu JMd; jumal `nustleb kätte kõlmandasse ja neljändäss `põlve, ku ülekoht õled tehud Kod; jumal `nuhtles mind - - jäin nõnda `vaesesse Vil; kas siss jummal nüid rahvast nõnda `nuhtlema nakap, külläld om inimesi joba noheldu Puh

3. peksma; kolkima `tõine `nuhtleb tõist Lüg; Lähme `sauna ja `nuhtleme patuse ihu `pehmeks Põi; `nuhtles võid putku sihes Muh; [rukki] laed `pandi maha ja siss akati vardaga `nuhtlema Kse; selle pial oli siis üks mees, kes näid (pulle) siis `nuhtles seal Tõs; vinnid, arjase nupud `võeti `väl'la, pärmiga `määrsid ää ja siis vihaga nuheldi Vän; mis sa `nuhtled seda `koera Saa; obust nuheldasse Lai; pul' ol' är? noheldu, tuu' ol' vaga nigu vuu' Vas || te olete täna üsna `easti seda karet nuhelnd (niitmisest) Vll

4. rassima, pingutama mis ma vana inimene surma ees enam `nuhtle Mus; `andis nuhelda, et `õhtaks vastale soaks Jaa; `nuhtle päe läbi `kaarida, kõht tühe koa Mih

Vrd nuhklema

nuhtlus `nuhtlu|s Khn, g -se Kuu VNg Lüg Vai S hajusalt L/-o|s Lih/, Ris Nis Rap Juu Kos JMd JJn Koe VJg Iis Trm Kod(-stl-) Äks Ksi Lai Plt KJn Hls San, -kse Jõe Hlj; `nuhtlu|ss hrv Rõu, g -se Trv Krk Ran Puh

1. nuhtlemine, karistamine; karistus *ei joudand `nuhtlust `vällä `kannata VNg; kui ma õlen süüd tehnd, siis ma pian `nuhtlust `kandama Lüg; `süüdlane peab `nuhtlust `saama VII; kui `nuhtlus, siis peksetässe Mar; tema lapse `põlves oli `nuhtlus ää kadund, tema mõesa `tal'lis `peksa ei ole saand Mär; `võeti `sinna kiriku posti `juure `võlla ja `anti seal `nuhtlust Tõs; vanasti lõhudi `varga `perse näk'äd ärä ku üks vere kamp, ku tal `nuhtlust `anti Saa; peks on `nustlus Kod; sedä `nuhtlust ma näi, ku koolin pesseti Krk*

2. häda, katsumus, vaev; tülin küll nied (merikilgid) on aga `irmsad `nuhtlused, kui nied `verku `läksite Jõe; *Huon pää_o `jalgule `nuhtlus, vade kuri süä_o kogu kerele `nuhtlus Kuu; `käisin viel `üksi `päinest `sou_us (sõudmas), no sie oli ka juo `viimine `nuhtlus Vai; sa oled - - ka `nuhtluseks, egas pool ees; see oo ka üks `nuhtlus, et ta järjest sajab Khk; On ikka nuhtlus, mine niid seikse tuisuga linna Kaa; on seda taris, teiste `nuhtluseks ela Pha; `Täide `nuhtlus on nüid inimeste seast kadund; Telg - - on põllu umbrohi, sui `viljade viimane `nuhtlus Pöi; ei tea, mis `nuhtlus sellel oo Muh; Ilus nägu aa naise nuhtlus Emm; laudparand_o seokse koha peal `nuhtlus, kes tät jõuab pestä Mar; pal'las külm - - see oo `nuhtluses Aud; kui inime `aige on ehk vigäne, eks see ole jumala `nuhtlus Juu; võtab selle inimese omale `nuhtluseks `kaela Koe; `jälle üks `nustlus sel'jän, võta raha kos tahad (trahvist) Kod; sügav tal'v - - on `nuhtlusest kõigile, inimestele ja obustele Lai; oled mul `nuhtluseks kaelas Plt; uisa seive lina ärä, niij olli lina `nuhtluses Hel; miul_o siij kõtu `nuhtluss Krk; om küll `nuhtluss, ku serände varass kõrval eläb Puh*

Vrd nuhklus, nuht

nuhu *nuhu* Kuu VNg SaLä Phl Vig Nis San Krl Har Röp(-o) Lut nohu *linase `riide `suitsu `lastase nina, kui nuhu on Khk; kül'meti ja saie nuhu? Krl; mul jala iilä_ `külmssi, no_m `täämbä suur' nuhu ja päähalu Har; nõna `kinni, sõss om nuho, lämminde piä ollõ? Röp*
Vrd nuha

nuhutama *nuhut|ama* Nõo Võn Ote Vas Lut, -amma Har Rõu Plv Vas Röp, -eme San, -õm(m)õ Krl nuusutama, nuuskima *ta_m jo söögi asi, me_sä tast nuhutad viij; Peni nuhutab kõik koha läbi, kos ta kõnnib vai käib Nõo; ku'isk aase nõna manu, nuhutab Võn; nuhuta sa kah, `määrdenne ais om Ote; [peni] nuhutõss `jäl'gi ja lätt `õkva `jäl'gi `müüjä Krl; sa is läpe no süüäki, sa nigu nuhudi ennedä Har; kui hobõnõ joogi man `haisu tund, siss nuhutass Plv; nuhuda_ku hüä lõhn taal lil'lil um Vas*

nuhvak *nuhva|k* g -ku leidlik *Ta om targa aru saamisega ja äste nuhvak Nõo*

nuhverdama *nuhverdama* nuhkima *nuhverdab kõik asja läbi, kaeb ärä, mes `koskil om; Peni nuhvertab ja otsib, mes kassile om `antu Nõo*

nui *nui* g *nui*a eP eL, g `nuia R; n, g `nuia VNg Vai

1. ühest otsast jämedam või varre otsa kinnitatud jämedama osaga tampimis- või löömisriist *`nuial oli auk `otsas, kust `varta kand läbi kävi VNg; `soldat tagus `trummi `nuiaga; Siis `pekseti `reie `nuiadega ja `varrastega `ninda, et `reiealune kihises `tolmust Lüg; On `teine nii pikkaline `jusku `nuiaga pähe saand IisR; `antsi pesule natusse `nui*a; vili *`pandi lademesse, `nuiadega nuiati Khk; nuiaga `antse `pihta, kus kala jää all näha oo Mus; nuiaga pidi olema vilund `lööja, muidu lugu lihab segamini VII; `kuprud kolgitse nuiaga; `Sõuke inimene on just nui*a väärt, *varastab tüki ää, siis valetab ka veel Pöi; nuiaga tuubitse `kaapsud nõu `sisse Muh; kolgidi `vilja, kõverad puud, suur nui oli `otsas Emm; nui kees, lööb*

takku seina vahele Phl; penda nui oo penda varre `külgis; aa pee, akka pähä, kui ei akka, löö nuiaga takka nalj Mar; Kui ta seda kuulis, oli nagu nuiaga pähe saan Han; pesu tambitaks nuiaga Hää; [koodil on] nui või kolguti sial `otsas HMD; ümmärgune paku ots, auk `sesse, va's taha, nui `val'mis Juu; nuiaga tambitakse pudru JMD; varda nui on rihmaga varre otsas Sim; sügise nuore jää ajal `taovad `nuiadega jões Trm; `kruupisid jälle `tehti, `taoti `uhmri sees `niisukse nuiaga Pal; sij nui on tammepuust, kõvem puu piab ikke olema Äks; [tael] `pesti mullast `puhtasse, kuevati ärä, tambiti nujaga `pehmesse Vil; luts om sälg `vastu jääd, lüüt nuiaga, põrutet Trv; muedu midägi ei tii, ku ole nuiage kondsa taka Hel; põrmandu `tampmise nui `olli paar `jalga pik'k, `ütsä vai kümme `tolli jäme; sij om jo piina elu, sa oled sunni `tüüline, nui ja malga all Ran; `nuiega nuiatedi `rasva, et ta olli nõnda sikke nigu savi Puh; mul `olli serände ää nui, anni nuiaga `tälle Nõo; ma võti nui, pe'ssi tuu konna nii puruss Võn; kañepiterä `kol'kset nuiaga ärä peenikesess Rõn; saad `nuia, ku sa sõnna ei kuulõ? Krl; ta ei joua? `kõndi? muðu ku nui najal lätt Har; Ku ua_sarrahn är_ `kuivi?, sõss näid pa'ssil kuivati ja_santsehn koodiga vai nuiaga nüpeldedi Rõu; sai nuiaga üle kümä Vas; vägipulga vidämine - - `nuia `veetäss Röp; kivi ol'l all, kivi pääl, nui pant lakkõ, siss tu nuiaga ai `ümbre (käsikivist) Se; (kas või) nui neljaks ~ pooleks (visast, kangekaelsest vms tegutsemisest) Kas vai nui `nel'jast, aga täma oma `jonni ei jätta IisR; Nui nel'las, aga lähän Han; `raidus `vasta kas vai nui poolest MMg; ei jätä oma `jonni, kas vai nui poolless Ran; Ku_ma_midägi ette võta, sõs ma_piä tuu tüü är_tegemä, kas vai nui poolõss Rõu

2. (millestki nui meenutavast) **a.** krunn; sõlm Mõni lettis `este `iüksed, sis tegi `nuia `kõrgele `kukla `päälä; obose saba `siutasse `nuia, kui on märg ja vesi kui `pirskub Lüg; `juussed `pandi ennemuiste `nuia Muh; Naised sugesid `juused pialae pial üles `ühtekokku, siis `keertsid `nuias kokku Han; `kukla taga niikui suur `juuste nui oli üleval (muhust) Pee; teeb nui pähä Trm; naesed kañnid `juuksid nuian Kod; vaest oli nui `kuklas, vaest oli pia lael Lai; patsid olid `ümber pia, mõnedel olid `nuias nõeltega Plt **b.** (voki osa) vokkil nui käis vokki `armi pial, `ümber `nuia `kiereti linad Lüg; nui `peale aetasse lenad või takod Mar; mõnedel `piavad laua asemel nuiad olema, linad ja takud `kruitakse `ümmer Ris **c.** margapuu või selle raskus `Nuia sies `rasked tina`aavlid Lüg; `päspril `teises `otsas nui Khk; nuiale pannasse `raskust `sisse, muidu on `kerge Kär; enne ollid puu nuiad, suur `ruilene käi `olli `otsas, sellega mõedeti Muh; sii mõõdetasse nuiaga, vašk nuiad, enni olid puunuiad Vig; kalu ikke mõõdeti nuiaga, pangiga ei mõõdetud Tõs; kodu `olli mõni `päsmre nui, mõnel vašk pässerm Ran **d.** kellapomm meite kellu kolme nuiaga Khk; Vanasti olid keik seinakellud nuiadega Kaa; kellaketiga tõmmatakse nui ülesse Kos; kelläl om kaits `nuia, üteg ei lüü Krk **e.** (muud juhud) Akkama pääd parandama, `tuoma ühä `nuia (pooleliitrise viinapudeli) kahe `päälä Lüg; Nui ees, väät taga, hiirekelder keskel = kass Jür; suur nui (tomp) läks `sisse lõngale Kod

Vrd nuhi

3. piltl **a.** tuim, sõnakehv või saamatu (inimene) sa jääd `nuiast kõhe, ei `õska lugeda ei `kirjutatta Lüg; Kuda sie `meie poiss nisukesest `nuiast on jäend, enamb `kuški ei käi IisR; teine [on] seoke nui olnd Khk; inimene oo koa nui, ei lausu sõnagi, paegal seisäb vakka Mar; nui ei kuule egä näe Tõs; kes one tasasem ja `nuiam, sij issob vagasess Kod; sij om üits vana nui - - ei tunne midägi `asja ega ei saa aru pidäde Trv; emä `olli ka oolass inimene ja tüü inimene, aga kudass niij latse serätse nui saeva; mul piab naene iks eläv olema, ku_ma esi serände nui ole Nõo; taast nuiast saa no midägi `ütlejät vai olõjat Kan **b.** vana hobune, kronu

see oo üks va setukas, üks va obuse nui Mär; meie vanu `nuiasi ei ost, kasvatud sai isi noor [hobune] Nis; neil viletsad obuse nuiad olid Trm; ku suasid mõne vana nuiatõesele [hobusele] abiss Kod; mis ma `seantse tuima nuiage tegem akka Krk c. nūri, vilets tööriist Selle nuiaga ma küll tööd ei tee Tür; vana `kirve nui Trv; kirvest ei oole, üits nūri nui siin kähen Krk

nuijaljää (põrutuspüügiks sobivast noorest jääst) *nuiajääl `keidi järvede pæel, kase puu otsast `seti jupp ära, sellega `löödi tarna äärt mööda; teisepäva läksid nuiatõesele jääle ning töid mitu vakka `augisid Mus*

nuiakas *nuiak|as Jäm Kse Koe VJg Trm Kod Lai, `nuiag|as Vai, g -a; nuiaka|ss Rõu, g -se Krl*

1. nuiataoline (ese või olend) *mis nuiakas sie oli, kellega ta `andis tõesele Trm; eenä kuhi nuiakas, `lühke ja jäme; `lühke inimene, nuiakas Kod; nuiakass hand Rõu*

2. tuim; laisk; juhm *nuiakas obune ei karda `põrmugi kui lüüd Koe; päris nuiakas tütarlaps VJg; on koa üks nuiakas tõhe, sellel kas sa reagi või ei Trm; nuiakal ei akka pähe, ei jää `meele; nuiakas obune - - jääb `seisma paigale nigu nui, löö või lükka Lai*

nuialine *nuialine nuiataoline tä (tampimise nui) õege nuialine ei õllud Kod*

nuiama *`nuiama, da-inf nuiata Sa Muh Emm Rei Mär Läd Ed Pä Ris Juu Jür JõeK Jä Iis Trm Kod MMg VIPõ Trv TLä TMr Vön Rõn, `nuiada R; `nuiam(m)a, da-inf nuiada? V(-mõ, da-inf -dõ? Krl); `nuiame San, da-inf nuiate M*

1. nuiat vms vahendiga taguma, tampima, lööma *`lähma `reie `nuiama Lüg; Pudru ei `nuiatud, pudru `tambiti Jõh; Pesu `pesti puust vannis, pesu nuiati ko Jäm; mis sa sest `vaesest `lapsest `ühthe `jooi `nuiad Khk; Parre `pääle `pandi `püsti vili, kolm-neli `pääva `kõõti, siis olid mehed `nuiamas Mus; leigatakse või rahvitakse `kaapsu piad, kui oled peenikseks `leikand, nuiatakse tiheli Pha; ma lähe põllale `konkrud `katki `nuiama Muh; Mihed nuiast soue kastis Emm; Pidi ise pika nuiaga toori sees `nuiama nii koua kui [kangas] vanus Rei; akkad täna `kapsud `nuiama Mär; kui pesu ol'li nuiatud, siss pahnin lahti (lapiti) unikus Saa; akkasin kardole pudro `nuiama Ris; `pintadega `nuiasime korra ära, `pahmasime, siis oli pahmas `val'mis Pee; ära `nuiasivad (tapsid) nüüd selle inimese Iis; mes sa `nuiat täss piitsaga Kod; ma pian ikke üksipäeni `nuiama (niitma) `eina Pil; Mis ta ot niheleb, sannan sai küll nuiat pehme amme selgä Pst; sa j ole vett [kapsastest] `äste `vällä nuianu Krk || nūristama nüid_o sji kirvess ärä nuiat; sea olet `kirve ärä nuianu Krk Vrd nuijima, nuiuma*

2. manguma, nuruma *`nuias nii `kaua kui sai Kuu; `nuiaja inimine `vaeva kohe toist VNg; `Nuiasin isa käest `laadaraha `välja IisR; Käis mu kääst raha `nuiamas Jäm; Kust poiss seda jooma raha saab, `nuiab vanade kääst Pha; Käis jälle küli seemet nuiamas, kust ma seda võta Põi; ta `nuiab vägisi - - tahab vekki (kompvekki) `soaja Muh; Poiss nuias naakoua, kui sai omal jälgratta Emm; `nuiad peale mo kallal, jäta vahest järäle Mär; `mustlised nuianud igat `asja, aga mamma ütlenud, [et] mitte üks küben ei saa Saa; kui ma annan, sis ma annan, egä see üle liigne `nuiamene `aita koa Juu; küll `nuiab, ei saa tast kudagi `lahti JõeK; ta `nuiab `kõiki `asju minu käst omale VJg; küll ta `nuiab, et anna `mulle sedä `asja Kod; käib aga `ringi `nuiamas `pealegi Plt; nuias, es jätä `järgi Krk; mes ta näeb, sedä tahab `kõiki `endäle, `nuiab kui luud ja `sarve Ran; esi lasnu lastel liha ärä raesata, siss vaja tõese manu minnä, tõese käest nuiata Nõo; [sepp] naas talost `tallo `käämä, esi võtte `viina - - siss ta ol' tubli `nuiama Vön; saht es jätä inne umma `nuiamist, ku tallõ tükükese `leibä ja `peoga `suurmit aidast `andsõ Kan; ta om säärän latsõ rõibõ?, `nuiass pääle Har; Lät's `kül'lä ja*

nakaś naastõ käest kanamunnõ `nuiamma, et timä haud noist riie aho pääl kanasõ? `vällä Röp; ku ma `nuia, sa õks ar? annat Se || Ärä nüd `ninda `nuiajes (venides) lähä, ei sidä `viisi `joua küll kuhugille Kuu

nuiamoor ämmamoor läks juba nuiamoori järel Phl

nuiapeks = nuiapüüd Kes `talve unnal ja nuia peksul käisid, nendel olid täksid all Pöi **-puder** kartulipuder tetti nuia `putru, siss tambiti kañepi tõnts sinna `sisse, siss olli nigu kirbu sääil sehen Puh **-püüd** põrutamispüük Sügise noore jää peal `tehti nuia `püüdu, jää näksid all ja pekseti `augi Pöi **Vrd** nuiapeks

nuiasline nuiasli|ne g -se tombuline takud_o nõnna nuiaslised Kod

nuiatama nuiatama Juu Puh nuia taguma, tampima puu nuia nuiatati `kapsad kõbaste `astjasse Juu; rasu `panti tünni `sisse, nuiatedi iluste `kinni, et ta kore es ole Puh

nuigleme `nuigleme nägelema kui `nääkleme nakkat vai `nuigleme Hel

nuijima `nuijima(ie) nuia, nuia tampima `kapsad `onvad `nuiitud `riista; neid (kapsalohke) võib juo - - `sinne kesk `tõrde `panna ja `nuijida `kinni; mina `nuijin [kapsaid] `kergeld ja siis `kaivust vien vie Lüg

nui|kapsas (kapsasort) nui `kapsad - - varased `kapsad, mida `kasvavad piad `ninda ku `nuiad Lüg; Nui kapsus kasub just nuia `moodi, lehed nuia `kül`ges Pöi

nuilda a. niimoodi nuilda om paremb, siss jääss enämb `ruumi Har **b.** teistmoodi nuilda_ka võit panda? Har

nuiuma `nuiuma (rehepeksmisest) `Kieräsimä lademed `ringi ja akkasima `jälle `nuiuma Lüg

nuius, nuiuski nuius g -e Kaa Jaa; nuiuski Kaa tuim või rumal (olend) Poiss oo koolis eige nuiuski; Oo igavene nuius, mis sa seiksega semmid vei oled Kaa; mis sa mõistad `sõukse nuiuse loomaga tehja Jaa

nuiutama nuiutama nuia, nuruma nuiutass `pääle Urv

nujal nujal Kuu VNg najal tämä ela minu nujal VNg

nujale najale tämä `toeta `seina nujale VNg

nuka- nurga- mõni riagib seda nuka tagust (tagaselja) juttu Lai; `pahti nukakivid ja nukakivisse ka rahad SIn; nuka tegimise man neil olli iki nukasaag Krk; ku puri maha `laske, siis om nukaniüür nel`lä`kõrdselt, ots om purju nuki kül`len `kinni Ran; mul om - - käsisaag ja nukasaag ja ossasaag kah Nõo; korv`vañkrile om sepp joba nuka ravva? `kül`ge pannu; nukatagonõ tüü ja talituss, tuu om nigu ilma tõistõ `tiidmäda Röp

nukaline nukali|ne g -se Tõs Kod Ote Rõu Plv Röp; nukalõ|ni g -sõ Krl

1. nurgaline, nurkne (liitsõna järelosana) üks õli nel`jänukaline, tõene õli kolmenukaline Kod; laud om nellänukalõni Krl; kolmönukaline ait, `val`git jahu täüs = `tatreku terä Röp

2. sopiline see meri oo kõik nukaline Tõs

nuka|naine nurganaine Nukanaene pidi maan õl`gi pääl uütma nii kavva, ku nuka arst tule Nõo; Vanast nukanaaõ ol`l tuu kaís kolm `päivä sängüh Röp

nukass nuk`a|ss g -sõ nugis nuk`ass eläss mõtsan puuhn ja urun; nuk`assõil omma uru_kah, konh magahasõ Har

nukeline nukeli|ne Khk VII Tõs I Trv Ran Nõo Kam Plv/nukõ-/ , nukele|ne Muh Tõs Tor Ksi Plt, g -se; nukõlinõ Rõu nukkidega, nurgeline (ka liitsõna järelosana) sa oled ka nii kondine ja nukeline Khk; kaít oo nukeline, nukid `kül`ges VII; eenama arb_o nii nukelene, et seda_p `oska `kuskilt `niita Muh; leib läin `vastu `seinä nukelises Tõs; nukelesed ja luesed kääd Tor; kualulaud õli nel`jänukeline puuss laud Kod; paślik on kolmenukeline, kaks pikka

`kõrva ligi maad MMg; rüpes `raiusime `põlvede vahel, tulid teravad nukelised tükid (suhkrust) Lai; ei ole ümārik, om seande nukeline Trv; kraasid om nellā nukelised Ran; Vanaaigse sakste `ārbāli om kõik nii nukelise tettu Nõo; nukõline rāit Plv

nukelti nurgeti rāitti sa ei saa muđu `puhtess, võta nukelti, neli nukka puha kokku, siss õõru rāiti nuka `puhtess Krk **Vrd** nuketi, nukõldõ

nukerdama nukerdama S LāPõ Vig Kse Han PJg Hāā Saa HaLo Kos Jūr Trm Kod KJn

1. hõõruma, mudima Pesu tahab kāte vahel nukerdamist Jām; laps nukerdab nina, tahab magama `minna Khk; Āā nukerdag musta nāpuga silma Kaa; pisiksi `riidid nukerdes soab nõnda `puhtaks VII; Sea põis puhuti tuult täis, kuivatati āā, nukerdati kāte vahel āā, läks `pehmeks ja `valgeks kut rāitik Põi; kui jalg āā sureb, siis - - nukerda `sooni, siis kaob āā `jälle Muh; Lase oma rünnaalust nukerda, sood `terveks Emm; `Silma āi tohi nukerda, kui kāsi on must Rei; peso nukerdavad, pannasse `seepi `peale Mar; laps nukerdab `silmi, on unine Kul

2. nokitsema; nikerdama Kāte vahel ta midagid nukerdas Jām; Ma sii - - nukerdasi niisama Rei; Kaua sa selle mutri kallal nukerdad Mar; oli nukerdand ukse `lahti Kul; Riistu tal polnud, aga tooli valmis nukerdas Vig; Mis sa sii kella kallal nukerdad Han; põlnd teha kedagi, üht ja teist nukerdasin PJg; Nukerdab, tiib riha `pulki või rihapäid Hāā; nukerdas natuke ka ja `keeras luku `lahti HMD; sai seda `sõlme akatud väheaaval nukerdama ja sai nukerdud `lahti Kei; Nukerdaja mees, tegi ise `saapaliistud `val'mis Jūr; tüdrekuke juba nukerdab ikki koa natike tööd tehā KJn **Vrd** nukerdama, nukerdama

3. nihelema nukerdab `peale ja põle vagusi mette Muh; mes sa omete nukerdad ja tukerdad Rei

nukete nukete Kod Āks, nukõtõ Rāp = nuketi ku tořm one, siis sina enām [paadiga] `vasta tuult ei tule, katsi kuda nukete suad `randa Kod; nukete kāis minu kruñdist tal'vtij läbi Āks

nuketi nuketi I Āks Krk TLā, nukõti Kan nurgeti, viltu, põiki teliskivid ladutasse eřtest nuketi [kuivama], perast lapeti Trm; tee lähāb nuketi `mõisa `juure MMg; kui tuul oli nuketi, siis ta põld `vasta, ei old päris külle pialt ka, oli nõnna pool `vasta Lai; panem viijl mõni puu `risti ala nuketi Krk; siit lassi obesega nuketi üle nurme `õkva aeda ette Puh; suur sāng, ma ütsindā maka, siss nuketi maka Nõo; kaali (rātid) olli? katõkõrra nukõti pāäl Kan **Vrd** nukelti, nukete, nukiti

nukikil ninali ārā obest jää_pāl nukikil maha aia Krk

nukili nukili Hls Krk ninali sirbige lõigaten ole sa nukili mahan Hls; sa õngitset vett, nõnda et nukili `sissi läät; oben ilma ravvate, siss libastes nukili maha Krk

nukiline nukili|ne Jām Kse Mih, nukile|ne Mar Mār Han Mih PJg, g -se nukkidega, kühmuline `kanga āāred jäävād nukilesed, ei jää tasased Mar; nukilene ja `kõnklene maa, `kangesti sañt ja paha `niita Mār; Nukilesi `āssu ei saa `rulli aada Han || sakiline sukad olid õõdilised, neil värrel nukiline Mih

nuki|nuris riis Nad omavahel vehe nukinuris Emm -**nurisse** riidu Lāhvad riidu, nukinurisse Kāi

***nukistama** imperf (ta) nukistas müksama ta nukistas mind, siis ma läksi āā Muh

nukistõmõ → nugistama

nukiti nurgeti rāitik on nukiti peas Trm **Vrd** nuketi

nukits nukits okaspāitsed nukits panna varsale nina `peale, siis ei saa imeda JõeK

nukitsema nukitsema Hlj/-kk-/ SaLā Kaa VII Põi Muh Rid Mār Kse Han Var Tõs Aud Hāā Saa Ris Juu VJg Sim Iis KJn Vil, -eme Hel San, -õmma Rāp

1. nokitsema *Ma nukitse sii katusenurga kallal juba teist päeva* Kaa; *muidu nukitseb ühe asja kallal, sellest ep tule `väl`jagi midagid* Pöi; *nukitses `peale oma ratta kallal* Muh; *nukitse, mis sul käte vahel on* Rid; *mätaste vahel nukitse - - peale, ega seal niiduga kedagi jõua* Mär; *nukitsevad [tammetõrudest] tuumed seest `vällä* Var; *nukitseb kaua ühü töö kallal, ei soa etetsi egä takatsi* Tõs; *`enne `koolis ei põld nukitsemist (käsitööd), nüüd teeväd `pitsi ja `õmlevad* Juu; *poesike nukitseb puust ašsakesi* KJn; *olen vanass jäänd, nüüd nukitsen naasama aias* Vil; *popsikse `tjñsiv oma `jõudu `müüädä, `ellive ja nukitsive* Hel; *ta nukits kuta[?], aga uni tükke väega `pääle* Röp

2. a. *nakitsema; sügama koer_o `kirpa täis, nukitseb ennast; üks kirp jooseb, ma pea akkama nukitsema* Muh; *sead nukitsevad teeneteese kõhu alust* Tõs; *akkas mu pääd nukitsema* Hää b. *tuhnima siga tuhrib, nukitseb kärsaga* Khk; *akkas ninaga maad nukitsema* VII; *signa nukitseb `peale juba `tuhli moad* Muh

3. *tapma selle vasiga pian oome ärä nukitsema* Saa; *oinas nukitsetti ää* Sim; *ära nukitsesid selle inimese* Iis

nukk¹ *nukk g nuki* S Lä Khn PJg Vän Tor HaLä Jür Jä VMr VJg Sim Trm VIPõ, *nukki* Jõe Kuu(*nugi*) Lüg Jõh, *nuka* Jõh/-kk-/ hajusalt S, Lä Mih Tõs Aud Tor Hää Saa Ris Tür VJg TaPõ VIPõ eL, *nuku* Var PJg

1. a. *nurk siin `selle nukka_päl majas* Jõh; *mõned [jakid] olid ülal `kraega, teised olid nukid ala `keerdud, maas `kraega* Jäm; *akab jälle rihaltse nuki kuhast `pälkama* Khk; *männiku nuki tagant tuli uñt, jäi `seisma meite tee `pæle* Kaa; *nüüd käib otse Keiguste `kopli nukist tee* VII; *Tikud on õlal kapi nuki peal* Pöi; *tulejalg `olli müiri nukkas* Muh; *Ojab ennast rohkemb nuka taha piltl* Emm; *Esimene pere pahemat kätt nuka taga on tema kodu* Rei; *tänäbä nuki peal oo uus maja* Mar; *jänes `joosis just aida nukkis `vastu* Kse; *`istus `vankre nuka `peale* Tor; *üks maja on sääal nuka pääl* Hää; *Pane see kate nuka taha* Tür; *ta `seisis nukkas* VJg; *See kõne käib nii ümber nuka piltl* Trm; *leib jäe pimedikku, nuka taha ahaju, esin näe (ma ei näinud); vel`je naene minemä varsi nukka (hakkab sünnitama)* Kod; *tulnd krabinal [katuse] nukka pidi maha* Pal; *kui nuka taga (tagaselja) riagib, siis on `kange ja suureline küll* Lai; *isi nuka taga `lašsis (jõi) kulinal* Plt; *mis sä vahid sääal nukan* Trv; *enne es ole `saagi, siis `kirvege tetti kik nuka* Krk; *kesk taret laabip ja nuka ja kolga jätäp kõik `pühkmädä* Puh; *sulun oenast kätte kudagi ei saa, jooseb üttest nukast `tõisi* Nõo; *ega vanast puhast nukka `kiäki es tji, siss kutsuti kalasaba nukk* Kam; *lagavuss `olli üle vakamaa, sääal om jo käänäkit ja nukke seen* Rõn; *lašs `pañti nukka* Kan; *ku meil päiv talvõl` lätt, siss vaivald pilulõss üle mäe, a suvõl` paistuss `taaha nukka* Rõu; *hainarõivass, tollõlõ `pañti nõõri[?] viijl nukko `külge, siss sai `rohkõmp `hainu pääle `panda[?]* Vas b. *koht, kant kas maal (mujal) kohas ka nii on, kut sii nuki pæel* Khk; *Sii nukkis pole `vihma olndki* Pöi; *sild `tehti `kuivi nukki kaudu* Muh; *Mõne kivise madala nuka pæle aeb vahel sihantse suure jääkahva üles, et erm* Emm; *Kasepä nuka tuul tuob ikke kala* Trm; *näväd one ühe nuka inimesed* Kod; *tulid ära `seia nukka* Äks; *meie nukas olid `veiksed talud* Plt; *Rõngu nukan `olliva suure sao olluva* Ran; *ega ta siist nukast ei ole, ta_m `kaugelt* Nõo; *esi nukan esi moodu ja viisi* Kam; *tuuj `ol`le `väega hõel inemine, kes säänest umah nukah `tahtsõ* Plv; *Rasina nukah `peetass pal`lo tal`vnissu* Röp c. *tükk, osa ma `katsusi ka üht loo nukki kaarutada* Mus; *`pehmemad nukad lõegati ää (lihast)* Muh; *üits nukk maad om jäänü ilma sitata* Ote; *mina hare ka mõnõ nuka maad tast* Röp

2. a. *millegi väljaulatuv kõrgem või eenduv osa (kühm, ots vms) obu kopistab, kui kabja eer akab kivi nuki taa `kinni* Khk; *ep saa õieti `käia mette, nukid jäävad üles, konarik maa* VII; *Sõuke kivi kali, mis kõliseb `vastu adra, adr `kargab õhe nuki otsast teise `otsa* Pöi;

tondikäpäd kasvavad `kõrgema nuki peal Mar; taal vist `sarva ei tule, muidu `väiksed nukid oo Mär; põndak, `siuke `kõrge nukk, kasva sial kedagi PJg; see on tasane moa, põle nukkisi ega kiva Juu **b.** neem, maanina ega `Virve mies üle `Kolju nukki `väljä ei lähä Kuu; jääb mere nukka valju mere käde Mus; `Soela nukk, see käie `sõnna Iumaa `poole mere `sisse Pöi; `laidud ei ole siit `kaugel, üle mere nuku Var; Liu säär - - üks kaljune nukk köib `väl'la tükk maad Tõs; kuñdi nukk, lähäb `järve `sisse üks nukk Kod; terräv nukk om, maa lätt `järve `sisse Ote **c.** pätsi otsatükk, kannikas Lämmrokk keedeti kõvadest leva nukkidest Krj; tütarlapsed saavad leva nukud, siis kasvavad rinnad ilusad PJg; `lõikan leeväl nuki peält ää Juu; ku leevä `pätsi alustat, siss edimäne tük'k om `päälmäne nukk Nõo **d.** vankri teljeots ikke nuka `otsa köib pulk ette Kse; seal oo `seoke raba soo, ei ole kuidagi läbi saand, `vanker old nukadeni sees Mih; Ära sõeda värati `pošti `vankert `kiñni, sõedad nukid maha SJn **e.** krunn `käüdi lediss `hiustega, nii `kaua kui lieriss `käüdi. kui sai `lierist `lahti, siis hagati nugiss pidämä Kuu

3. liigesekoht vm luumoodustis Sul kohe `palge nugid punased, ei sul ole viga midägi Kuu; kui käe kokko paned rusika, siis on rusika nukkid; `Õtsaedise nukkid mõnel kõhe `kõrged Lüg; löi sõrme nukad veriseks, nukad `katki Ans; löi `eese kää küinaspe nukist nenda ää Khk; tagumisel jalal on loomal teravad nukid - - koodi nukid; anna sule nukkide `pihta Krj; Akkas poisil [õla] nukast kinni ja viskas välja Emm; mitu `pöidla nukki on soki pöid pikk LNG; käsi oo nukide kohast jõmerene PJg; löön sõrme nukiga `pähkle pooleks Kei; Õlaluul omal on nukk `külges, õla `pialse pial Jür; [pardid] päris `kiskusid, tiivad, tiiva nukid, jalad, kõik `võeti appi VMr; näpu nukad on kätti SJn; sõrme nuki lei ärä Hls; põse sarna om siin katel puul - - ni `kõrge nuka Ran; sij ola nuk'k om `väega valluss Nõo || sõrme lülide pikkus mõõtühikuna kui pitkad sukad `ollid, siis kojoti kümnekond nuk'ka Muh; viis nukki teen seda `pöida Pai

4. kasteet nukkidega `tõmmas mu vennal pale maha Jür

Vrd nükk¹

nukk² nuk'k g nuki (-k') Khn Saa Trv Hls Krk Ran Kam Rõn

1. koon, kärss; suu; nokk koer `pištis oma kül'ma nuki `peosse; loomad `topsid nuk'ke läbi aia ja `kišsid `vil'la Saa; Anna siale vitsaga nuki pääle, muidu aab söögi ümmer Trv; suít om pik'k peenike kala, nukkipidi om naa kivede küllen `kinni Hls; lind lennäss, ol'l midägi nuki otsan; anna mulle nukki (musi), anna `tsuukest Krk; soe lännuva siss üttekokku, `tõstnu nukid üless `taiva poole ja ul'unuva; kihulane udistab nuki ihu `sisse, ludsip `endä verd täis Ran; [rott] must nigu mütt, pik'k, terräv nuk'k Kam

2. jalatsi, suka, kinda jm esiots, nina Mia `katsi kengä nukiga, ette terä (natuke) oli liiv piält märg Khn; mina ei taha `kitsa nukidega `saapid Saa; ku egäüte `varda pääl [kahandad], sõss tuleb - - suka nuk'k seante ümärik Trv; `pastla nuk'k õmmelti kokku Hls; `kinda nuk'k om katik, kohente `kinni Krk; pannime tõese jala tõese ette, konds nukki, nuk'k `kondsa (mõõtmisest); suvvat targitäss ärä, siss lõegatass kolm säppu nuki pääle Ran || teravik `erne olli pikäli mahan, sedä lõigate es saa, sedä `kisti sirbi nukige Krk

nukk³ nukk g nuku Jäm Khk Pha VII Käi Rei Mar/-o/ Kul Kse Han Juu Jür JMd VJg Iis KJn M Puh Nõo TMr Võn San Krl, nukku Lüg IisR; n, g nuku Muh Han Nis Trm Plt; nukku g nugu Vai (mänguasi) sie on üks pisukane nukku Kuu; `neie nukkudelle lapsed sättivad ka `nartsud `alle Lüg; ema töi lapsele laadalt nuku Khk; ma tegi taale ilusa nuku Muh; linna lastel oo koa nukod Mar; Lapse nukud oo ilusad Han; tütarlapsed mängivad nukuga Nis; ta on ilusast riides nagu nukk JMd; `oštín lapsele uue nuku KJn; jaanipääväl tetti pikkä nukku.

üits pikk urk olli või tok'k, sellel olli tett pää `otsa `närtsest, `rõõvit ümmer pant; ku nukku joosiv, tüdruk juušk ehen, poisš kerisš `järgi (teat jooksumängust) Krk; emä ollu väiksen `kange nukke tegemä Puh; kakime noid soe `tõlvu, siss teeme `endile nuku Nõo; latsõlõ tetäss nukk lupardikõisist Krl

nukk⁴ nukk g nuku Jäm Kul Ris(-o) Kei Hag Kos Jür HJn Jä VMr VJg Sim Lai(-i), nukku Jõe Lüg; pl nukked Jõh väike heina- või viljahunnik kui kuiv ilm on, nukkud `lüia `lahti `kieritisesse Jõe; `einä nukkud mõned `tieväd `ümmärgused Lüg; siis `tehti `niiskesed `veiksed nukked - - ikke nukkede pidi [hein] `saama Jõh; odra leigati, `tehti nukod, mis pikk ohr oli - - esite `pañdi `püsti, `tüikad `alla Ris; luost pannakse nukku, nukust keeritisse, keeritised `soadu HJn; odra niideti maha kui `val'mis sai ja `aeti argiga nukku Ann; nukud `kañtsime `puudega kokku ja muudku summ ja summ `auna Koe; kui suured kõk'id teha, siis on suat, aga vekemad on - - nukud VMr; kui maa märg - - siis `põesa `piale `lauti veke nukk Sim; vilja kaared `aetasse koa nukki Lai

nukk⁵ nukk g nuku Emm Käi Phl Saa Juu Trv Krk Hel; nukku Kuu

1. kera, viht siss võetse see niit ja keritse nukku Saa; maagelõng ol' l nukun; pannass lahapirru `sisse, lõigats kangas puruss ja käänets neli riha pulga vahet nukku Trv; kerilõnga nukku sõrmede pääl; õlekatuse `rästsä vihu köidets kokku `väikse nukkess, til'lep ku rüü vihu Krk

2. sakk; narmas; ääris veere `ääre `tehti `veiksed sakid - - nukud Emm; üks suur söba olle , `senna `peele `pandi `narmad ja `riide tükid, `hüiti nuku tekk Phl; meeste särgile tehti `värvle `otsa nukud Juu

nukk⁶ nukk Lut, nuku Har pruudililik vm naiste peakate om pruudil nukk pääl, kae nuku alt Har; pandass nukk pää päle, `säändse² verevä² sii² krumbatadu² `ümbre Lut

nukk⁷ nukk g nukku tukastus Nii tuleb nukk `piale, et kudagi ei saa `olla IisR

***nukk⁸** pl nukud Jaa Põi võhumõök nukkudel oo `koltsed `õitsed - - kasuvad müitu `jälga pitkaks Põi

nukkama nukkama turtsuma Tij, et sa oma nukkamese jätab Hää

nukkastama nukkastam(m)a Lüg Jõh IisR, nugastama Kuu tukastama `Huomigul vara üleväl, `päiväl `täüdüb nugastada; `istusid `sinne `kannu `otsa ja vähä nugastid Kuu; `silmad `uinusivad `kinni, jäin vähäst ajast nukkastamma Lüg; `Õhta sai vähe nukkastatud, siis `jälle `ketrama IisR

nukker nukker Kuu Hlj Lüg Vai Jäm Khk Põi Muh Mar Vig Kse Tor Ris Juu JMd VJg I Plt KJn Trv Hls Krk, nuker Rei Khn/-õr/ Koe Ran Puh, g `nukra; nukõr Rõu, nukr Krl, g nugra; n, g nukkeri VNg kurb, hale; tusane emä oli kogu `päivä ja `toise `päivä viel igä nii vähäse juduga ja nukker Kuu; `ninda `nukra `mielega oli Hlj; on `ninda `palju nukkeri inimisi VNg; jähi nõnda `nukra `moega Khk; Vana oli seal üksi nii nukker Põi; mu meel_o nii nukker Muh; miks oled nukker, eedeke Tor; mul on ale `nukred inimesi nähä Ris; nii nukker ja vihäne, ei reägi sõnagi Juu; mu meel läks päris `nukraks JMd; `nukra mielega `vuatab teiste lõbu pialt VJg; meel lööb `nukrast ja tusk tuleb `peale Trm; näoss nukker, kurb ja `niske pahane Kod; mõni on alati `nukra olekuga, just kui `loodud `nukram kui teine Lai; laps tuli kodu `nukra meelega Plt; ei tiä, mis tal on, jäi nõnna `nukras KJn; ta om seande nukker Trv; miil om `õige nukker, süä valuteb sehen, ei tää, mis `alba `asja tulemen om Krk; läits `nukra `näoga minemä, es saa midägi Ran; ärä nõnda nukker ole muinde seän Puh; nugra inemõsõ `kaibase oma elu pääle Krl

nukki *nukki* Pöi Muh tülli, riidu *Olid sured`lansmanni mehed, äga nüüd läind nukki Pöi; ta läks poisiga sõnudlema, nukki Muh*

-nukkikalli Ls küünarnukkikalli

nukkis tülis, riius *me`olime`sakstega nõnna nukkis et Muh*

nukkuma *nukkuma* Lüg(-maie) Jõh Vig, (ma) *nukun* Lai, *nugun* IisR Vai *tukkuma*; *suikuma* pääv`paistas`pääle, *jäin nukkuma`pengi`pääle* Lüg; *`silmaid`viirastavad`kinni, siis jään nukkuma Jõh; Mis sa siin nukkud, mine`vuodi IisR; naised - - ottasivad`lapsed oma`juure`vuode ja nukkusivad magama Vai; ommiku ei saa üless,`õhta nukutasse ja tukutasse`pialegi Lai*

nuklikanõ `nuklika|nõ g -sõ Krl Rõu(-ga|nõ); `nukliga|ne g -tse San *nukiline; nurklik`nukligatse`rõiva San; maja om`nuklikanõ tett Krl; periss il`le tu kivi ei olõ?, um iks nukkõ kah,`nuklikanõ Rõu*

nukmane `nukma|ne g -se Kod; `nukmanõ Rõu Vas = *nukmene`nukmane laud, seesäb nukan, kaasid, tadrکید piäl Kod*

nukmene `nukmene *nurkmine`nukmene kammer KJn Vrd nukmane*

nukr¹ *nukr* g *nugru* Kse Han *kruss lõng keerd, võtab nugrud`sisse Kse;`Lõnga ei või`nukru`laska`minna Han*

nukr² → nukker

nukra tülli, riidu *läks teise inimesega`nukra Kse*

nukra|meeleline, -meelne *nukker moni saab`ninda`nukra`mieleliseks Hlj; va`nukrameelelene inimene, alate kurb Mar; mispärast sa nii`nukra`meelne oled, kas on`juhtund midagi Lai;`nukrameelne on alati nukker Pal*

nukrus `nukrus g -e Hlj Pal Lai Plt Trv *kurbus sai seda`miele`nukrust küll`kannatatta Hlj; ku inime nukker on, siis`ongi sij`nukrus kääs Pal;`nukrus om kurb miil` Trv*

nukrustama *nukrustama* Plt, `nukrustamma Vai; *nugrustama* Ran, -mma Rõu *kurvastama mes sä tolle tühjä asja pärast nugrustad; mes tu nugrustaminegi avitab Ran*

nuks *nuks* g *nuksu* HJn, *nuksi* KJn

1. *sälk, sakk nuksud on`ambad, kuhu sualaad`käib`peale HJn*

2. (väikesest loomast) *`veike obose nuks KJn*

nuksis *igati korras Pühabaks pidi kõik`nuksis olema, õue pühitud ja piimapütid aja`teibas valgendamas Jür*

nuksutama *nuksutama* Kul Mär *koputama sõrmega põlve kedra`pihta nuksutama* Kul

nuku → nukk³

nuku|kübar *kurekellukas nukukübarä om lillasinitse - - kasvab vaárs`pisti ja nigu kübarä ehk kellä sääil kül`len Nõo*

nuku|pea (nupulisest äärisest) *nukupiäd on särgi värvelde ääres KJn*

nuku|roos *võhumõök nukuroosid,`koltsed`õitsed, [kasvavad]jöö`kohtadel Jäm*

nuku|rätt *pruudilini nuku rätt`võeti ärä peigmehe kodus Har*

nukuss *nuk`u|ss* Rõu, g -se San; *nu`gu|ss* g -sõ Rõu *nugis Nugusõ liha ei süvvä?, a_naha pärast tedä`püüti Rõu*

nukutõmõ *nukutõmõ* San; *nugutamma* Vai

1. *tukkuma nukutõsivõ seeniss ku magamõ jäiväve ja mahaki sattõvõ San*

2. *kovast nuguta (ajab magama) Vai*

nukõldõ *nukõldõ* Urv Rõu Plv *nurgeti Panõ iks rätt ilustõ nukõldõ kokku Urv; ma`teie nukõldõ Plv Vrd nukelti*

nukõnõ *nukõ|nõ* g -*tsõ* nukkidega, nurgeline *ta_m`väega nukõnõ, tast um hää kinni? võtta*
Plv

nukõtsimmi nurgeti *suurrätt nukõtsimmi pääl* San

nulba *nulba lutt laps`vahtis`silmad`laiali,`nulba suus* VNg

nule *nule kurb Miks su miel nii nule on* Kuu **Vrd** *nure*

nulg *nulg g nulu (kala) nulg om`väike kala, jämme lühik pää otsan* Krk **Vrd** *nurg¹*

nulgaline *nulgali|ne Rõu/-nõ/, Se, g -se* Plv, -*tse* Har nurgaline (liitsõna järelõsana) *ega mu_maa`kahti ei olõ?, taa om mõnõ viie nulgaline* Har; *nii nelänulgaline nigu mõõdõtu olõss*
Plv; *taa jo`mitmõnulgaline* Se **Vrd** *nulgõline*

nulga|naine nurganaine *mõni nätäl`vai kuu iks ol`l nulganaaõ, niikavva kui`kaeja²*
ar_käve² Rõu; *Nulganaist kaema mindä_i palja käega* Vas; *nulganaase_`seivä_paastuh*
tuudsamma mis tõõsõke² Se

nulgatamiisi nurgeti *laud ol`l lüüd nulgatamiisi* Se

nulga|voodi nurgavoodi *nulga`vuudile`kuuli är²* Plv; *lašk säädä²`hiindäle nulga`vuutõ²;*
ol`l mitu nädälit nulga`vuutil Se

nulgõldõ nurgeti *piat nulgõldõ vällä`mõõtma, siss saa`õkva* Har **Vrd** *nurgelde*

nulgõldõmiste *nulgõldõmiste* nurgeti – Vas **Vrd** *nulgõtamiste*

nulgõline *nulgõli|ne Rõu/-nõ/, g -se* Plv, -*tse* Vas nurgeline (liitsõna järelõsana) *rätt um*
nelänulgõline Plv **Vrd** *nulgaline*

nulgõtamiste nurgeti *lõigatass nulgõtamiste* Vas **Vrd** *nulgõldõmiste*

nulik *nuli|k* g -*gu*

1. *nolk a. poisike, jõmpikas`Poissinulikuega ei ole pidu - - kohe siin paha tegemäs* Kuu
b. *väike kala`Enne`juhtus mone`üksigu`turska`kammila`verguga käde`saama ja sedägi*
siis`väikäsi nuliku; olid moned`ahvena nuligud, paar`haugi nuliku Kuu

2. *nudi`Poistel saab suveks pääd nuliguks tehä* Kuu

nulk *nulk* g *nulga* Puh Vön V

1. *nurk ahju nulgan vai tuhkavvan olli tuhk* Puh; *kasi`nulka* Vön; *mi_sa käüt tanh`nulkõ*
teten, kuiss sul aig nii loodõrda om; ku ma`poiskõnõ olli, sõss tetti`kõik`nulga²
kirvõstõga - - ala² tetti palgile tsälk ja`pääle tetti tsälk Har; *siss leppe nimä² är², üts`el`li*
umah nulgahn, tõõnõ umah nulgahn Rõu; *mul jäi nulgah`saismalla² ja koolitrahv*
`kandmalla² Vas; *jätt asu`nulka, es vii² är`vällä Röp; piingi pääl nulgah,`ristjaku pääl*
nulgah ol`l_tu kibot; tõõnõ lätt`nulka (nurgavoodisse) väega`kergehe, a tõõnõ om väega
rassõ`haigõ Se

2. *kant, paikkond Miisso takah om Luhamaa nulk, koh inemise² omma_mõtsmaa pääle*
maja_tennü² Vas

nulklikanõ *nulklika|nõ* Har, g -*dsõ* Vas *nurklik olgu_pääle taa maa`nulklikanõ, küll*
mi_taa õks vällä mõõda Har

nulkmanõ *nulkma|nõ* Rõu, g -*dsõ* Vas *nurkmine`nulkmanõ pal`k* Rõu; *võtt`ui²`nulkmaist*
osatükkü Vas

nulku *nulku kulku, väike pudel* Kus *sen`nulku oled pand* Kuu

null *null`l* g *null`li* Mär Khn Tor Ris Juu JMd Koe JIn VJg Trm Kod KJn Har Rõu, *nulli*
Jäm Kär Põi Kse Tõs Trv Hls Puh San; null g nulli Rei Vig, *`nulli* Kuu VNg Jõh, *nullu* Khk;
n, g *`nulli* Vai; ppl *`nullasi* VMr; *nol`l* Röp, g *nol`li* Plt Kan Krl, *nolli* Krk Kam Vas

1. *number null suur`number,`pal`ju`nullusid taga* Khk; *kirjutakse kahe nulliga* Kär; *Nul`l*
on üks`sõuke nummer, et see pole mitte midagi Põi; *kool`meister teeb nulli* Rei;

koolis - - teevad seal ikke `nullisid koa Mär; nul'l oo ümmärgune Tõs; kirjuta veel üks nul'l taha JMd; `nullasi viel suab aru, aga teised `numbrid on ruoste süend VMr; kolme nollige tule tuhand kirjute Krk; tii_nol'l ütele `taadõ, sõss saa kümme Kan; kolmõlt nummõr iihn ja kolm `nul'li takan Har

2. piltl (millestki väärtusetust, tähtsusetust) `tsaari raha ja `tuuma raha - - kaik `lüödi `nulliks Kuu; rahad läksid nullis ja muud `ühti Vig; Selle rahast suass kedägi, läks sõja `aegas nul'liks Khn; ei sie lue mulle `nul'ligi Koe; ta om miu meelest üits nul'l Trv; mi_kuul' üteldä - - nol'l, et ilma `tarkusest pal'lo `väega midäge_s tiä? Röp || Pää võetass nullini (pügatakse paljaks) Nõo

3. nullpunkt mõõteskaalal Akkab `jälle külmaks minema, omiku oli juba nulli peal Põi; Kraadi klaas näitap alla nulli Nõo; kui nolli pääl om, s_tulep all maha Kam || piltl kehv, vilets Tuju on `nulliss kohe Kuu

null nul'l g nul'li Kad; null g `nulli Jõh krunn Pera `lieri siis `tehti null taha - - `kiereti `kukla `päälä `niisike rattas kord `kõrra `päälä, siis `pandi `juukse `nõeludega `kinni Jõh; tüdruk teeb juuksed `nul'li; lips `pañdi ike `juukse nul'li peale Kad

nulla nul'la nuri nuga Selle nul'laga ei ole midägi tetä, sij nul'la ei näe aput piimä kah lõegata Nõo

nullakas nullak|as g -a deskr kõrva `rõngad - - mõnel olid suured kivi nullakad, trilbudised Jäm

nuller|nukk pl nullernukud nurmenukk – Kos Jür Vrd nullernupp

nuller|nupp nurmenukk nullernupud - - niuksed kollased ned õied Rap Vrd nullernukk

nulli|kiri nul'likiri (kinda- ja vöömuster) – Kod

nullu raisku, hukka `nullu minema Juu

number `numb|er g -ri Jäm Khk Kär Kaa VII Põi Muh Rei Mar Kse Khn/-õr/ JMd Koe Rak Trm Kod, -re Käi HMd Kos Amb Koe; `nummer LNg Kul Vän Kos, g `num|bri R(g `nummeri VNg) Iis, -re Mär Häa Ris Rap Juu Pai Plt KJn SJn; nummer Ris Tür Iis Äks Kam, `num|ri Tõs PJg Saa Kad Kod Vil TLä(-bri), -re Vig Lih Aud Tor Saa Pil Vil Hls Krk Ran; nummõr (-r) g `numb|ri Har Rõu Röp Se, -rõ San Krl Vas Röp; numer g -i Lut; `nuum|er g -ri Kuu; nuumõr Se/-r/, g `nuumbri Vas; `lumb|er g -ri VJg; `lummer g `lumre Plt; lummer g `lumre Trv Hls, `lumre Krk

1. arvu tähistav sümbol, arvu kirjamärk `Kaarle `rahval on `seitse `nummer [õuemärgiks] Jõe; isa obetas `nummerisi tegema VNg; `tiema ühe `numbri paberi `pääle Lüg; uue `aasta `number kirjutati seinale Jäm; kergu ees on pääva sammas, näidab kellu `aega, `numbrid peel Khk; rehjendas `murtud `numbritega (murdarvudega) Kär; vanad `numbrid kustutati ää ja uied `tehti `jälle Muh; Esimene ratas läks nii `keereks jüst kui kaheksme `number (jalgrattaõnnetusest) Rei; küll sa teed ilusid `numrid Vig; `koolis loetse `numrimi Tõs; `numbred `kustuvad ää Kos; `numbrite `alla kirjutas ta oma nime JMd; nul'l üstku kaheksa nummer Kad; ei `õska `numridki kirjutata Kod; `lummer on ike talu `moodi `ööldud ja `nummer on saksa `moodi Plt; võta kõik need `numred kokku, saab mitu `mil'joni KJn; me rehkendime koolin `lumbridega Trv; miu sil'm ei sellete raha lummert Krk; poesikene suurde `tähtega kirjut, aga `numrit tetä es mõesta Puh; nummõr nol'l Krl; lugi `nuumbrit Vas || koolihinne koolilatsõl ol'li kõik ää `numbrõ? Krl

2. a. millegi järjestust, liigitust, väärtust, suurust jm märkiv arv ja selle kirjalik tähistus puri ise `tehti - - esimise `numbri puom `villa [riidest] Jõe; kui tegi ikke `pienest `lõngast ja `tõise `numbri vanutuse panid, siis tuli juo õhukene `villane `riide Lüg; majadel oo `linnas

`numbrid VII; obusele `pandi `number `peale, kuidas obu `suurdut `olli Muh; kolmanda `numbri vili oo need va kõlo teräd, va peenike vili Mar; Sie `numbõr üks jahu Khn; `numrete järel `antas `metsa Hää; ta esimise `numre mees, jo oli peksupingi `kõrvas siis Rap; esimise `numre põld Pai; `lieri `võeti `lumbrate järele VJg; mua õli innatud seda `viisi, et esimise `numbri mua ja teise `numbri mua Trm; sji om edimese `lumre oben Krk; pask vedel, jooseb perän nigu nellä `kümne `numbre niit Ran; mis tuu lihekül`le nummõr om Har || numbriline märk säält sai `tüüline egä hummogu oma `numbrõ, õdagu vei tagasi Röp **b.** piltl (hinnanguliselt) sie on esimise `numbri `maksa rohi Jõh; elosad (ilusad) akkajad tüdrekud - - esimese `numbri tüdrekud Mar; minu isa oli ka esimese `numbri `sussi `meister Rak; mes litsemajan õllud - - `kõlbmata tüdrik, nummer kül`jen Kod; Esimese `numre põllumiis Vil; Esi om nigu persele `sül`gäjä, aga õiendama nummõr üts Rõu; imä piät õks edimäne ollõm, edimäne nuumõr Se **c.** (nummerdatud ruumist) läksimä `numri, linnan võtad `numri (võõrastemajast) Kod; sai üksikus `numris old, sji võttis segi (vanglast) Vil

3. liisk; liisuvõtmine `kolme `kümne elu `aastani `käisivad mihed keik `liisus, `kellel `nummer läks, sie `voeti Hlj; võttas `numbri `kaugeld, siis `tõine kõrd ei `mendki, sai punase `passi Lüg; poisid `lähtvad `numbri ala Khk; mo mehe vennaga olid `seltsis `numbri all olnd VII; Siis oli `numbri alt `lahti `saamine `raske, pidi suur `nähtav viga olema Põi; nikrut võtab nummert Rei; masin `aetadi `rinki, kelle kätte see `number tuli, pidi `vällä minemä Mar; soldatid `läksid `numresse Mär; Mia oli `numbri alt läbi Khn; kis `numre kaele võttis, see sai vabas, see teenistuses es läha Saa; mo mälestuses `käidi vel Kaiu `mõises `nummert `võttes Juu; mina `võtsin kõikse viimase `numre Pai; kui sa `lumbre `kaugel `võtsed, kui aru täis sai, siss jäid üle Hls; ma `lli su `vel`lega kroonu pääl üte `numbri alh Har; vanast ol`l `soldanõl `numbri `tõmbaminõ Röp

4. ettevõtmine; tükk, temp `Piiridükse `lastiga `sinne `mennä oli ka omaede `nuumer Kuu; sji nummer es lähä ka läbi Vil

numberdama → nummerdama

numbri|maja lõbumaja `numbremaja, avalik maja, sial pole äbi ega kedagi Ksi; `numremaean egäl litsil oli oma nummer man ja pääväpil`t man Krk; ta om `numrimajast `ussõ `tuudu Har

numbri|tüdruk lõbutüdruk `numritüdruk oo linna lits Tõs; võttis tüdrukud `sisse, need olid `numbre tüdrukud Ksi

numm, numme numm g `numme Kuu Hlj; n, g `numme VNg Vai nõmm Kai `numme koht - - sie_o siin `metsäss `kaugall `nummess Kuu; ei `numme maa `vilja `kanna VNg

nummene `numme|ne g -se nõmmene - VNg

nummer → number

nummerdama nummer|dama Jäm Khk VII Põi Muh Rei/-mb-/ Mär Kse Tõs Tor Hää JMd Iis Kod Plt KJn Puh, -deme San, -dõmõ Krl, -teme Hls; `nummerdam(m)a Kuu VNg Lüg Vai; nummõrdamma Har Rõu, nuumõrdama Vas; lummer|dama Trv, -tem Krk; impers lumbertets Hls numbriga tähistama tuli `karneri `lauad `jälle [paadi] `pohja `paika `panna ja, nie olid kaik ärä `nummerdettud Kuu; `polgus `aeti `soldatid kokko, siis komandör `nummerdas, `kriidiga `tõmmeti `numbrid `pintsaki `pääle Lüg; Labud nummerdakse ää, siis `võetakse `liisku, mis `numbri kedagi soab Põi; iga kevade numberdadi paadid ära Rei; nummerdas tükid ää, et kõik oma `kohta lähäb Mär; neekrutisi nummerdadi Tor; mets nummerdadas ära, kõik puud on ära nummerdud Hää; `linnas on majad ära nummerdud JMd; `luuma nummerdab lihunik Kod; pal`gid nummerdasse ärä KJn; lihunigul om looma ärä lummerdet

Trv; *meil alle lummertemedede puu* Krk; *kas joba ärä nummerdit raamatu* Puh; *pidupingi om är nummerdut* Krl; *mötsavaht läts `tämbä `palke nummördamma, siss saa rahvass vedämä nakada?* Har

nummer|nukk *nummernukk* nurmenukk – Hag

numme|sien männiseen `Numme`siened on igä `kaikse paremad `süüä; *Tänäoon on `oite `palju `numme`sieni, neid saab kohe `tündri `täüe `korjada* Kuu

numpsik `numpsik (hellitlevalt lapsest) *Kus on isa `numpsik* Kuu

nunn¹ *nunn* g *nunna* SaLä VII Pöi Muh Kir Han Tõs Hää Iis Krk San, `nunna Kuu, *nunne* Mär Juu VJg Krk; *nuñn* g *nunne* Hls, *nunni* Krk Rõu; n, g `nunna VNg Lüg, `nunni Vai; pl *nuñnu*² Har *nunnatõotuse andnud naine (võrdlevalt nohiklikust inimesest) `istub kui üks nunn* Kuu; *`nunnad elavad Kureme `kluostris* VNg; *midä `tütrik sie ons, kie -- `istub ku `nunna, ei `muista `tantsida egä `nalja kedägi tehä* Lüg; *`nunnasid sii pole mette, nee ühed `palve inimesed; `Kuskil pool ei käi, igavene nunn* Khk; *nunn elab `loostris, muuks ta p `kõlba mette* VII; *Nunn on püha naisterahvas; See istub vagusi kodu naagu nunn* Pöi; *nagu `loostri nunn, mette p lausu sõnagid* Muh; *eks `nunnasid ole `paergugi veel* Mär; *periss nunnade `looster oln `ennem* Kir; *nunnad -- tõsises mõttes seisavad* Tõs; *vanast olliv nunnese ja muuga* Krk; *nuu omma?* *nuñnu?*, *kiä `kluustrin omma?* Har **Vrd** nonn²

nunn² *nuñn* g *nuñni* Hää Jür VMr Kad Lai, *nunni* Mus Krj Mar Tõs PJg; *nunn* g `nunni Kuu Jõh; pl `nunnid Vai; alalü *nuñnul* Hls ümar või pikergune asi **a.** *junn, pabul Kui `eided omavahel sanusse said ja sobis ligidäl moni obuse `nunni `unnik olema -- siis `kraamati `unnigust `nunni ja visati `toisele `vasta `vahtimist* Kuu; *laps tahab nunnile, viime lapse nunnile* PJg; *Nuñn nagu veike suolikas* Jür; *laiís lääb nuñnul* Hls **b.** *krunn `Pandi nie `nunnid `hiukse`neuluega ilusast `kukla taga `kinni* Kuu; *Varemini `keerasid täis`kasvanud nasteinimesed oma `juuksed -- nuñniks kokku* Hää; *tieb `juuksed `nuñni* Kad || *lokk `seie otsa ette `tehtud nuñnid, nigu `kalkunil tolk ripendas* Lai **c.** pl *munandid `piened `nunnid pojal, pesemo `nunnid `puhtast* Vai; *Ärja nuñnid* Hää **d.** (muud juhud) *`tuhli ja kala leva `nunni sai ka siis `tehtud -- näriti suus `peeneks -- pisteti lapse suhe `jälle* Krj; *mõni `ütles jaho jurakad -- `enni vanal ajal `üüti veel jaho nunnid* Mar; *`terve nõmm `nuñnisi täis (käbidest)* Hää

nunn³ *nuñn* Trm; p `nuñn|u Trm, -o Kod lastek jook *mis laps tahab, kas tahab `nuñnu* Trm; *mes `nuñno laps tahab* Kod

nunna *nuñna* lastek põrsas *emä tuub nuñnale viil puru ala* Hls

nunnis `nunnis Mus Kaa Pha Muh Plt/-ñn-/

1. kuklasse sõlme seotud rätik `nunnis pees Mus; *Rätikud keigil nunnis pehe pandud* Kaa

2. krunnis `nuñnis `juuksed Plt

3. *tobial oo `nunnis pea `otsas* Muh

nunn|müts nokata müts *Nuñnmüts -- pisike õmargune, mis poiste peas on* Pöi; *nunnmütsil es ole notti ees* Muh; *nuñnmütsil ei oln nokka, mehed `kañsid nuñn `mütsi* Nis

nunnu¹ *nuñn|u* Pöi Saa JõeK/-nn-/ Har, -o Se

1. lastek armas olend või ese **a.** (lapsest) *üks nuñnu istub säääl maas* Saa; *mu väike poea nunnu* JõeK; *last ka üldäss nuñnu* Har || (adjektiivselt) *ta on `kangsti nuñnu* Saa **b.** (nukust) *latsõ`tegevä `pupikõisi, nuid üldäss nuñnu* Har

2. (munast) – Se

Vrd nunu

nunnu² *nuñ|u* Ote, -o Plv pütt, väike puunõu *nuñnu* `sisse pandas võid vai `paksu `piima
Ote

nunnukõnõ *nuñnukõ|nõ* Rõn Rõu, *nuñnokõ|nõ* Kan Plv Vas, g -sõ

1. väike puunõu, pütike *temp* `panti *nuñnukõsõ* `sisse, *ku tij`vuuri* `minti Rõn; *nuñnokõsõ*
vits om päält är² tulnu² Kan; *mõnikõrd pañnit päält saa* (saja) *muna ja võid kah nuñnokõsõ*
tävve [müügiks] Plv; *nuñnokõnõ om - - nuñmik, suuremb annum on joba länik* Vas

2. Oh sa₂ `väikene *nuñnukõnõ* (lapsest) Rõu

nunnuma *Nuñnuma* Nõo, `nunnuma Lüg Jõh; `nuñma, (ta) *nuñnub* Kod; käskiv kv *nuñnu*
Äks lastek jooma *Enamb ei taha* `nunnuda Jõh; *nuñnu nüid pippi* Äks; *Laits tahab nuñnuda*
Nõo

nunnutama *nunnutama* Kan Urv Ráp Se/-mma/, *nunu-* Se

1. etteheiteid tegema, süüdistama *mis ma nunnuta tõist, ku esi₂kah ei olõ₂kõgõst asast*
vaga; ma₂ olõ₂kedägi nunnutanu² Kan

2. a. sõrme viibutama *ku₂tõnõ sõnaga ei₂taha₂tälle üteldä* `eie², *sõss nunnutass nii* Urv;
nunutass, siss `ütles: *nunnu, nunnu, ar* `minku *siñnä²* Se b. rusikat näitama *latsõ*
üttese₂kulago `näütämiist *õt nunnutamine* Se

nunu *nuñu* Hlj/-n-/ Ksi Lai KJn Pst lastek armas olend või ese a. (lapsest) *minu nuñu, ärä*
nuta KJn; *nuñu - - ärä mine vette* Pst b. (millestki armsalt ümarast) `saadud *olid - - ilusad*
nigu nunud; [kana] *akkab nunule* (munele) Hlj

Vrd *nunnu*¹

nunu|müts nahast äärega talvemüts *nuñnumüts on talvemüts* HJn

nunutama → *nunnutama*

nuoda|seur noodaselts `Nuoda`seurad `läksid `nuoda `auku `raiuma Kuu

nuoditamma `nuoditamma Lüg (norivalt) jutuks võtma, arutlema `nuoditavad `aigasi
`asju Lüg

nuor, nuora *nuor* g `nuora Jõe Hlj Lüg Jõh/-ua-; n, g `nuora VNg Vai nõör, kõis *kui*
julla [hülgeid täis] *sai, nii et* `jaksasid `nuora vedada, *nii`kaua sai* `püüetud Jõe; *juo üks*
`nuora `saie (keerd) *on* `katki VNg; `Ennemast, *kui* `kihlama `mendi, *siis pruut pani isame*
`lähkri `nuara `külgä kaks `paari `kindaid Jõh; *alumaine mies* `viska *tämäle* `nuora ülesse,
`ülimäine `lasko *siis* `nuora `müödä `itsedä `alle (kuhjategemisel) Vai

nuorematte nooremalt *mul õli ka* `nuorematte *kähärpää*; `nuorematte *õli* `niiskene *mäng,*
kus `võeti `panti Lüg **Vrd** *nuoremite*

***nuoremite** `nuoremitte Lüg, *nuoremite* Kod nooremalt *Kivipõhi õli jões, sai* `nuoremitte
`vähki `püüda Lüg; *kui ma õlesin naese nuoremite* `võtnud, *vai siis paremgi õlesi õllud* Kod
Vrd *nuorematte*

nuoritsõn, nuoritsõst *nuoritsõn, nuorits|õst, -ast* noorena, noores eas *nuoritsõn* `päävun
(nooreea päevil); *nuoritsast* `teie säräst *amatit* Lei

nuoruka(i)ne `nuoruka|ne Kuu, `nuorukai|ne Kuu VNg Vai, g -se noorukene *Moni harv*
`nuorukaine *vade mend kuu* `palgale; *Eks* `nuorukasi *pia igägi* `viisama, *ega nie* `itse `muista
Kuu

nuosamus `nuosamus g -e noos, saak küll *sai* `suure `nuosamuse Vai

nuosima `nuosima õmblema `nuosisin *natuke pesu lappida* Kad

nuosis `nuosis Lüg, `nuasis Jõh vingus *nenä* `nuosis, *ei* `lausu *vade kenelegi sõna* Lüg;
`Paistas *õlema nagu nena* `nuasis Jõh **Vrd** *nuosos*

nuositama `nuositama nohistama *Midä senest nenäst* `nuositad, *õled ikke vihane* vai Lüg

nuosos = nuosis `kõnnib nenä `nuosos Lüg

nuotama → nõõtama

nupak → nupakas

nupakas *nupak|as* Muh Mar Kse Han Var, *nubag|as* Vai, g -a; *nupa|k* g -ga Phl

1. **a.** nupp `kärlikul sõlel `ollid `eari kaudu nupakad, nagu nõöpnõela pead; `valgel siniõllul tulavad nupakad `otsa Muh; *nee on roosi nupagad* Phl; *küislaugud kasuvad `metses - - neokst elusad til'lu-lil'luksed nupakad [on] all* Mar; *villased `kangad oli, neid õeruti `uhtumese `aegas, siss tulid nupakad* Kse; *kullitsad `kasvasid, `pöidla `suurune nupakas oli, seal sees olid `seemned* Han **b.** punn, *vistrik marjad* o `silmas, *punased nupakad; vissatse `soola `tuulde, et nupakad ihu pealt ää kaduvad* Muh

2. nuputaoline *teine ots oli - - vähe nupakas* (uhmrinuiast) Var

3. *sellel* o nii nupakad sõnad, `uhkest `moodi ja järsust reagib Muh

nupeline *nupeli|ne* g -se Krj Muh

1. nuppudega *vatid - - nee ta kodus varrastega sedasi, nupelised `ollid muist* Muh

2. kananahal – Krj

Vrd nupiline

nupi|lammas kõrvutu või väiksekõrvaline lammas *nupilammas oo elma `kõrveta* Mar

nupiline *nupili|ne* g -se Krj Muh(-le|ne); *nupilinõ* Rõu

1. **a.** *tombuline; krobeline; nupuline see oo nii nupilene lõng, et see p `aita mette `kuskile; `kaarmed oo koa nupilised* Muh; *nupilinõ kepp* Rõu

2. **a.** *kananahal kui ehmatas lööb `pääle - - [siis] ihu ju ka nupiline* Krj; *nahk* o üsna *aneihul, nupilene* Muh **b.** *punniline mõnel* o *nupilene nägu, nupakad `palges* Muh

Vrd nupeline

nuplakas → nublakas

nuplik¹ `nupli|k g -ku Jäm Kaa Krj, -gu Khk nupuline; *tombuline ühekorra olid sedised `nuplikud `elmed, nupud kül'les* Jäm; *`nuplik lõng, nupud sihes* Khk; *Oo eesele sõhukse nupliku parandariide teind* Kaa; *Pole kellegi riie õhti - - nii nuplik ja öötlik* Krj **Vrd** nüplik¹

nuplik² `nupli|k g -ku (taim) `nuplikud kasvavad põllu `ääres, *nendega kubjas vitsutand `müöda `reisi* Kos

nupliku `nupli|ku g -gu väike heinasaad *pisukesed `saadu `nupligud* VNg

nupp *nupp* g *nupu* eP(-o Kod) M hajusalt T, Rõu Se, *nuppu* Hlj Lüg Jõh IisR, *nubu* Kuu, *nupi* hajusalt S, Hää Har Rõu; *nupp* g *nupi*, -p- Nõo Kam San Rõn V; *nuppu* g *nubu* VNg Vai; *knupp* g *knupu* Ris

1. **a.** *eseme ümar vm kujuga tipmine osa raamsae nuppust `kierettä sae `lehte* Lüg; *rätik oo `oeti nupu `otsas; kunningal peab kepi nupp olema teemandist* Khk; *`ankru tutil oo nupid `otsas, nupid ep aka `põhja `kinni* Mus; *aseme `samba `otsas koa nupud* VII; *Mõnel oli `katla kaane peal nupp* Põi; *Ariliku tingaga mastil äi ole nuppu* Emm; *kepi nupp tuli otsast ää* Mär; *Mõnõd tegäd sängü sammastõ `otsa nupud* Khn; *sängi nupud, mes iluduse asjad `piäle testod* Kod; *mul ol'l ka nuias otsan nupp* Har **b.** *kark, näsa poiss tegi lasnale nupu koa `otsa* Jaa; *vigla varre nupp* Krk; *`lapju nõsu ehk nupp* San; *`lapju `hannal nupp otsan* Krl; *kos tu nupiga vikl om jääniü?* Har

2. (pool)kerajas, kooniline ese, moodustis **a.** *tomp, mügar, kühm karduled - - ajavad kueva ajaga nuppa ja `punna `külge* Mär; *`kärpseseened oo mürgist, punatsed, `valged nupud peal* Mih; *kammeljadel on knupud `sel'gas* Ris; *nupud `piäväd `lahkess `kiimä, `kiissel piäb õlema klaar* Kod; *kevadi maa õitseb - - nisuksed nupud lööb, nigu ussikesed üless aand* Plt **b.** *vinn,*

punn; kubel need `visked olid arjased, nisused mustad nupud Rid; arjase nupud `võeti `väl'la, pärmiga `määrsid ää ja siis vihaga nuheldi Vän; Väiksed nupid, mäda pää `otses, neid nuppisi ei tohe pitsitada Hää; nõges kõrvetas, nää aab nõnna nupud ülesse Juu || (munanditest) oinas on see, kellel on nupud ää leigatud Pee c. nõöp puu `pöörad `pükste ees, kuld nuppud `kuue ees Hlj; `enne vanasti olid nupud, isi `oskaside valada - - sulatati tinä, valati vormi `sesse Juu; `õmble mu kasukalle nupud ette JMd; nupud pudenevad maha, korra pistetud lõngake läbi Äks; need on aasad, mis nuppudesse käivad Lai d. mängunupp `Tampka nupud olid `jälle puust `välja `reitud Pöi; ruudide `piäle pannasse nuppa Tös; Kas sa eile nuppu käisid tõstmas (malemängust) Tür e. tikitud paksend `käiste `trümpide `peele - - lõhngaga `tehti `valmis, `valged tagid, sedised nupud Jäm; `käised - - peel oli lõhngast nupid Kaa; `Seuksed ristiledes ja aralesed `ol'lid ka, täpsid või nupud `otstes (särgikirjadest) Hää; Seereköödiuse? - - noolõ tehti viil langast nupi? (tutid) `otsa Rõu f. (millestki nupjast) puu `külges kasvavad kut nupud (pahast) Vll; mina tahan aga punasid nuppa (pilvikutest) Kod; jälle sai puraveki nupu Krk; mõni rõevass om jälle `tipline, tipi nigu nupu pääl kõik Nõo

3. pung või õis; kupar, tõru vm muu vili linudel, ku `küpsed `saavad, siis on punased nupud `külles Lüg; `Tammel on nupud, `enne on `õiled Jõh; `latva `otsa `kasva üks nuppu, nubu sies on `siemened (linast) Vai; `ounbude `õitse nupud `aksid just `lahti minema Khk; kobra `lehtede nupud on rässid Vll; jões kasvavad küll rohud, nupud `otsas Muh; ärjabä ein `üita, on punased nupud Rei; linad `kasvasid kui lipud, kubarad ja `kuldad nupud Phl; takjal oo suured karosed nupud, mis `kinni akkavad Mar; [metssead] söövad tamme nuppusid Kul; `valge ärjabä ja punane ärjabä, teesel_o `valged nupud `otses, teesel_o punased Vig; sojaga läävad paari päevaga nupud `irvi Saa; õied `aavad nuppusi `väl'lä Ris; `kartuli nupud on vekesed munakesed pialiste kül'jes Trm; õõnapud one nupun, kased urvan Kod; see nupp läab ju `lahti KJn; lehe nupu tulev alle `väl'lä Krk; `pähkne tuleva nuppega maha Puh; ku ädäläle ei lasta `karja pääle, siss om nii ilusa nupi, `äitsäss nigu üits lilli meri; lõeguti nuu nupi vai pää ärä - - kuevatedi ärä, tambiti kañep `väl'lä Nõo; pudsu om uhaku nupi otsan, tuul aap pudsu `väl'lä Kam; nõiakõllal um nupu seehn kõllanõ tolm Rõu; `hambahaana - - nupu? saisva? kõrrast rinnah kui `hamba? Röp; `häerme nupi omma jo väläh Se

4. pea; mõistus, taip Tä on hüä nubuga, ei sie `kussagi `kimpu jää Kuu; mul on üva nupp pääs Hlj; ei õle `õige aruga, nuppust nikkastand (peast põrunud) Lüg; Mies ise suur, aga vahi `missike nupp `otsas IisR; Taal on juba nuppu Pha; kessel oli ea nupp, tegi `valmis, teised said lugeda ja naerda Vll; Teine `äigand teisele kiviga nupu `pihta Pöi; Kui asi sitasti leheb, void nupu kauta Emm; Kas so oma nupp siis äi noki Rei; tääl oo tark nupp ots, mes see nupp kõik `kinni võtab Mar; ei ole ead nuppu Var; nutikal lapsel on iki nuppu otsas Saa; `löödi nupud otsast ää Kei; sul on ike tubli nupp `otsas JMd; No on ea nupp loodud, et neskeste naljadega akkama suab Trm; tämä one nuposs ärä, aruss ärä Kod; selle mehe nupp on alb Ksi; tal on nupp `õige koha pial Lai; egäl oma jagu nuppu Krk; ää nupp om, kes `oskas kikke kõnelde ja sel'late Hel; ar'k all, paun pääl, paona pääl rist, risti pääl nu'pp, nupi pääl mõts, `valge `pääga poiss aab eläjit mõtst `väl'lä = jala, kõtt, käe, pää, `juusse, pääari Nõo; Sul um taa tark nupp otsan, taa võtt kõik' kiñni? Rõu; Nupp i'jh, nuu'l' takah, hiire`keldre `keskeh = ka'ss Röp; `sjool mehel om nuppu Se || tuli sügise nii suur sadu - - kuhjadel [ainult] nupud olid väl'läs Äks

nupplein ubinhein nuppein on roheline õues Plt

nupper nupper, pl `nupred väike ratas, mida kasut kangaspuude juures – SJn

nuppik nuppik nupuke kuor `oiti `jälle, `niisust püttid oli ja siis sel oli viel niisugune auk sääl all sies ja pisikene nuppik säl ies VNg

nuprik `nupri|k g -ku kari, kivine kõrgendik meres `tormi ajal `paistavad `nuprikud vie siest `välja Hlj

nups nups Saa Plt, g nupsu Krj Mar/-o/ Kir Aud Tor Hää Jn SJn Vil Ran/-bs-/ , nupsi Krj Hää KJn/n -ps/ (väike) nupp puu ang oli ja sellel olid `pissed raud nupsod `otsas Mar; kardulil alles tulevad nupsud `vällä Kir; taatnena lamp - - `piske nups oli taal ülal, kust see tahe ots `väl'las oli Aud; puust `nupsudega mängitase Tor; Ku väga `pehmed ja käherad [villad] `ol'id, läksid `kergesti `nupsu Hää; metsristik - - nupsud, `siemnenupsud külles Jn; pane nupsid (nööbid) ette KJn; kui [kummelil] kollased nupsud `otsa tulevad, ned korjatasse ära SJn; [lõõtspilli] Parema poole pääl `ol'i kašti otsa siis kaks nupsuga varrast Vil; tuural om terä ja var's - - nups otsan kah, muidu lähäb peost läbi Ran **Vrd** nops

***nupsakas** pl nupsakad Rid Mar nupp, nups `pissed nupsakad (ihu kananahal) Rid; lõngal oo pengu kohad, suured nupsakad sees Mar

nupsiline nupsili|ne g -se nupuline näsulene ja nupsiline puu Tor **Vrd** nupsulene

nups|tükk nupp, näsa voki kõrvad, noil `olli kah `treitud nupstükid otsan; muti `aigu läits `mitmal tuur [järve] `sisse, nupstükki es ole Ran

nupsulene nupsulene nupuline nupsulene lõng, seuksi `nupsusi täis Hää **Vrd** nupsiline

nupukas nupuk|as g -a Hlj/-pp-/ Khk Pöi Emm Var Tõs Hää Saa Kei Koe Iis Trm Kod/nupo-/ Lai Plt Hls Se/-ass/ nutikas, arukas sie on nuppukamb Hlj; ta on nõnda nupukas, tark Khk; Oli üks va nupukas mees, kõik täma valmis tegi Pöi; nupukas poiss, `oskab `kangest `kõike `asja Var; mõned nupukad mehed `petväd `teisä Tõs; nupukal on nuppu, ega ta muðu nupukas ei ole Saa; tämä one üvä nupokas - - tiäb kõik ja seesäb miälen Kod; mõned naised olid ka väga nupukad Lai; nupukal nupp jägab iast Plt; hüä nupuga, nupukass miis's Se **Vrd** nupikas

nupuline nupuli|ne Lüg/-pp-/ Jäm Khk Pöi PJg Saa Ris JMd Kod, nupule|ne Mär PJg Tor Juu Plt KJn, nubuli|ne Kuu Vai, g -se; nupulinõ Rõu; nupulõ|ni g -dsõ Krl

1. nupuga, nuppudega; tombuline Vogi jalad ja `sambad olid kaik ilusast nubuliseks `treitud Kuu; `Tallekesel `este nupuline vill Lüg; Oki puud olid puhas `reitud, nupulised Pöi; nupulesed ja kärnilesed karduled Mär; nupuline `vilne lõng PJg; nupulise rätikul on `jusku `ämlikud sees Saa; ei sua paremad kedrätä, takud_o nupulised Kod; roosi omma joba nupulõdsõ Krl; nupulinõ kepp Rõu

2. tükiline ära sa nupulist pudru kieda JMd; ei sua paremad kedrätä, takud_o nupulised; nupuline kõrt, ku lahed `rohkem jahu pihuss ärä, ku segäd Kod

3. kananahal nupulene, kanalihal nahk PJg; inimesel koa, kui kül'm on, ihu läb nupuleseks Juu

Vrd nupeline, nupiline

nupulmees sie oli `niiske üva nuppumies ise Hlj; `Kiegi midägi `uudise `asja tegi, [see oli]- - ia nuppumies Lüg; Sina said kuhe aru, no vahi nuppumiest IisR; see on nupumees sedist `asja `väl'ja `mõtlemä Jäm; nupumees nuputab, kudas ta teissi saab üle lüia Khk; On ise nupumees, pea jägab kenasti Pöi; tää oo ikke ea nupumees, tääl oo tark nupp ots Mar; kabalad inimesed oo ikka nupumehed, kes `oskavad teist üle lüia Var; nupumees, ku ta ühe viguri `val'mis teeb Kei; tema oli ikke niisukene nupumies Kad; Neskesi nupumehi õli küll, kes ise [veski] ehtasid Trm; pidi olema ia nupumees, kes selle `väl'la `mõtles Plt; kes `tüädäi ja targemb, om ää nupumiis Hel; setokõsõ? omma? nupu mehe? Röp

nuputama *nuputama* Khk Krj VII Pöi Kir Lai, *nubu-* Kuu; *nupputamma* Vai pingsalt mõtlema, juurdlema, välja mõtlema *Molemad nubutanned`vastamiste alade sidä, mes`muodi hüäst hakkama`saada* Kuu; *sie ikka midägi`vällä nupputas ka* Vai; *`söukest massinad`andis isegid`välja nuputa* Krj; *ma laula`teitele`pitkemat, ku ma ole nuputanud oma peast* Pöi; *`kinda`kirja või`mustrid - - nuputa omast piast; nuputasin ja nuputasin, aga ikke ei saand* [vastust] *kätte* Lai

nura *nura* Urv Plv **a.** vana, kulunud ese *Igävene väidse nura* Urv; *`kirvõ nura* Plv **b.** vana inimene *mehe nura; naase nura* Plv

nurah → *nuran*

nurahhama *nurahhama* paluma, nuruma – Vas

nurahuss *nurahuss* Har, *nurauss* Rõu (kassi häälotsusest) *ei_tiiä, kas kaás hiirt näk'k, nurahuss ol'l* Har

nurakas *nurak|as g -a* Tõs Tor Hää nuriseja, pahur (inimene) *nurakas inime läheb nõsinäl kaada, ei`vaata mu`piäle* Tõs; *nurakas inime nuriseb kõege aása üle* Tor; *Vana`ol'li igavene nurakas, va pahurdes`seuke* Hää

nurakass *nurakass* lühike ja jäme puu - - om tõndsakass ja *nurakass* Röp

nurakille pahane *one nurakille, ei`vaata, ei kõnele,`ütleb aga mh* Kod

nurama¹ *nura|ma* Vai Kse Var Tõs Khn Tor Saa Hag JMd Trm Kod MMg VIPõ Trv Ran Võn Rõu, *-me M(-rr- Hel); nurrama* Võn Rõu Plv Se, *`nurra-* Kuu

1. nurisema, torisema *tohe nurada, et sul põle* Var; *akkab nurama`jälle; nuraja nuriseb alati* Tõs; *kohe akas nurama, et ei tohi võtta* Saa; *ma ei saa nurada suurt, on oma piavari ja toidus* Hag; *nurab iga tühja asja juures* Trm; *nurada ei või,`leiba ikki on olnd* Vil; *nurab ega tühjä asja üle, ei sünni`üitski asi* Trv; *perenaine nuranu, et pere süüb pal'lu* Pst; *tõise nurave nüid, et kardutel silmä pähä jäet* Krk; *toidu pärast nurrase`tiindre kige`roh Kemp, kos toit kehväne om* Hel; *ei saa temä üle nurada, temä avit küll ja näi`vaiva* Ran; *kutsuti`õkva ette, rahvas, kes oodiva,`naksi tuuperäst nurrama* Võn; *miüss nuraáss minoga², et kõrt sai vetel* Plv; *sa kõõ nurrat, sul olõ_j kunagi hüä* Se

2. nuruma, norima *käüb külläst`nurramas`vaide`süüä* Kuu; *nurab`piale, niikaua kui anna`talle* Plt; *Är_nurraś õks mu_käest tuu podeli; kerjüss käve nuraman* Rõu; *pini nurra, süvvä taht* Se

nurama² *nurama* Plt Puh; *`nurrama(ie)* Lüg; *`nurramõ, da-inf nurradõ* Krl *nurruma kui`kih nad, siis* [kass] *akkab`nurramaie* Lüg; *kaás nurab* Plt; *kaási`nurrasõ nirr-narr* Krl

nuran *nuran* Har, *nurah* Lut norgus, longus *ei_tiiä, mis ta mi_poiís nii nuran om; hopõn om`täämbä nii nuran, pää ribahusi last* Har; [lina] *um nurah, ku timä ladva² lask ala², selle_t timä um lihhav sääne* Lut || (ilmast) *ilm om nii nuran, nigu`vihma nakass`kostki tulõma; ilm om`väega nuran, nakass viimäte sadama* Har

nurask *nura|sk g -ski* Plv, *-ski* Rõu nüri (terariist) *um üts nuraśk, ei naka² kohegi* Plv

nuratama *nuratama* Puh, *-mma* Har nurisema *ma nurati küll, et taad`palka saa mullõ veidü²* Har

nuratõllõma *nuratõllõma* nuruma *latsõ nuratõlli², et võta meid ka üten* Har

nurauss → *nurahuss*

nurdsuh pahane, tusane *tä um nurdsuh* Vas

nurdsukene *nurdsuke|ne g -se* nutsakuke *`riisi ja mannat jälle nurdsukene`tuüdi, ega mina es näe, kui`pal'lu säl`olli;`rõiva nurdsukese sehen säl`olli paar ruhimigu täit - - kilu* Puh

nure nure g -ja kurb, nukker *Torm`lohkus`vergud, tegeb nurejaks;`toinekerd kohe ole`jusku vähä nure, et nä`ninda vähä`tiedäväd,`paergane polv; Olen peris nureja`mielega kodus Kuu Vrd nule*

nuredlema nuredlema tülitsema, sõnelema mis sa muedu`tühja nuredled, ole ikka ea inimene koa; viimaks läheb ühna nuredlemiseks Muh Vrd nurelema

nurelema nurelema Kse Koe, nurõlõmõ Krl tülitsema, sõnelema nureleb iga asjaga Koe || *kaSSI nurõlõsõ ja purõlõsõ Krl Vrd nuredlema*

nurelik nureli|k g -ku Hää, -gu Trv pahur, nurisev nureligu - - inimese, ega neile`üitski asi ei sünni Trv

nurg¹ nurg Vil Võn, g nuru Põi Lih Trm Kod Kam Räp, nurru Lih Kod; nurr Ran, g nurru Mar; nurr Vil, g nurri Ote; pl nurrud VII Rid (kala) *Nurg on lai latika`moodi kala, mõni üüiab teda ka rõksuks Põi; nurrud, nagu inimese kää peo Rid; nurrul on see oim, mis saba all, kuusteistkümmet piid Lih; nurud on latika`moodi, aga`valged Trm; nurud one - - ümmärgused paksud kalad,`veiksed tõesed Kod; Nurg on üsna latika sarnane Vil; nurri om tõse ja`latke om tõse - - nurri om kõllaka,`latke om õbedase`läikega Ote; nurg kudõ säälsamatsõn kos latk,`nurgu vähä saasõ Räp Vrd nulg*

nurg² nurg g nuru nurrumine kaSS lõõb nuru`pilli; kaSSil oo - - nuru karvad Mär

***nurg³** p`nurgu nurisemine et peräss`nurgu ei tule Kod

nurga- vanast`pandi igä`nurga`alle`ümmärgune raud kivi,`nurga kivi,`sinne`pääle akketi siis`salvama Lüg; koer aab keik nurga`äärsed läbi Khk; Ta elas vanu igi seal nurga`kambris; Vanadel majadel pole muud undamänti olnd, kut nurga kivi oli ega nurga all Põi; nurga`kambris`ollid toedu värgid Muh; kõik nurgatagosed`prahti täis Mar

nurgaline nurgali|ne Pha Rei Ris Iis Krk(-li|n), nurgale|ne Emm Tor SJn,`nurgali|ne VNg Vai,`nurkali|ne Lüg Vai, g -se

1. nurgeline (liitsõna järelõsana) *kää all õli siis`niiske (niisugune)`neljä`nurkeline - - lapp (särgi käisest) Lüg; rehe tuba`olli nellä nurgalene SJn; ollu kolmenurgalin kübär pähän; viienurgaline rišt tetti roosi`papre pääle Krk Vrd nulgaline, nurgiline*

2. majuline, allüürnik *Ta vana, võttis ühe nurgalise oma juure kortri Pha; nurgaline elab mede toas, aga söõb oma`leiba Rei; [ta] on tämal nüüd nurgalisest Iis*

3. nurganaine *ma käisi tite emad`vaatmas. tal on mütu nime ka, nurgalene ja Emm*

nurgama¹`nurgama Rõu/-mma/, da-inf nurata Kod

1. nurisema, torisema vahel mõned`nurgavad, muud ei õle ku vesi ja leib; küll tämä`nurgab õma elo Kod

2. kaebama tämä`nurgas meie karjatüdrükokese`piäle; ei tiä kellegi`piäle nurata, kes tä ärä vei; ärä`nurga mu`piäle, miul ei õle süid Kod

3. nuruma – Rõu

nurgama²`nurgama, da-inf`nurgada, nurrata **a.** nurru lõõma kaSS`nurgab Hag **b.** (sea häälitsemisest) *põrssad`tahtvad`süia`saada,`põrssad`nurgavad; siad`nurgavad, ku neil kõht tühi on Hag*

nurga|naine *Lähme`nurga`naisele`katsikelle Kuu; sie on jo`viendat`kõrda`nurga`naine Lüg;`Nurganaist`mendi ikke`vahtima Jõh; nurganaene lähäb`nurka last`tooma Tõs; Kolm`pääva olin nurganaine ka, ei`rohkem põld`aega Jür; kanik`anti - - sij oli nurganaese edimene süük Trv Vrd nuka-, nulga|naine*

nurgane¹ nurga|ne Jäm Pha Rei,`nurga|ne VNg Vai, g -se nurkne (liitsõna järelõsana) *loud on nelja nurgane Rei*

nurgane² *nurgane* (nurganaisest) *nurgane naene kutsuvad kes, last tuub* Kod
nurga|poiss pl *nurgapoisid* kontvõõras, lapuline – Rei Phl
nurgas *nurgas* nurk *akende nurgaste sisse ning lae ala tegad* [ämblikud] *omale pesasid*
Khk

nurgati *nurgeti pane nurgati rätti kogo* Vai
nurga|voodi *sie naine suri nurga vuode* Lüg; *Omal jäi nurga vuode aeg lühikesest* IisR;
kui sünnitama akab - - oo nurga voodis PJg; *mõni on nurga vuodisse ära surd* Kad; *nurga vuudi suri kõege lapsega* Kod **Vrd** *nulgavoodi*

***nurgeldamine** pl *nurgeldamised* askeldamine *kodused nurgeldamised keik emastel tiha ning põllutöö ka* Jäm

nurgelde *nurgeti maja on nurgelde oues* Vai **Vrd** *nulgöldö, nurgeldi*
nurgeldi *nurgel di* nurgeti – VJg **Vrd** *nurgelde*
nurgeline *nurgeli ne* hajusalt Sa, Phl Ris Kos HJn JõeK JMd Koe VJg Iis Trm Trv Hls, *-le ne* Muh Phl hajusalt Lä, Tõs Tor Hää Juu Plt KJn; *nurkeli ne* g *-se* hajusalt R

1. *nurkadega, nukkidega* (ka liitsõna järelõsana) *sie paadi sisemäne külge on niisugune nurkeline* Kuu; *laud on nelja nurkeline* Lüg; *mõni asi on mitme nurgeline* VII; *nurgelene põllu tükk na saant künda* Mär; *anijalg kraabib sedasi maad, kolmenurgelest otsad* Kir; *katus oo ülält nurgelene* Tõs; *nurgelised tuolid* Iis; *ümmargune ja nurgelene* Plt; *niij om väege nurgelise, ei ole sugu ümärigu* Trv || (kehavormidest) *see on üks nurgeline tüdruk* JMd **Vrd** *nurgaline*

2. *lapuline, kontvõõras sõuksed joobakad poisid keivad nurgeliseks* Põi; *tuba tulle täis nurgelise; pulmes olle palju nurgelisi* Phl

Vrd *nurgiline*

3. *euf hiir, rott nurkelised üeldi enne iired olema* Hlj; *nurgeline paganas, keind jahukottis; nurgelised söönd leva sisse augu* Khk; *Pane rasvapanõni kaan kõvali peele, et nurgelised kallale äi saa* Kaa; *nurgeline tegi paha, näris koti katti* Pha **Vrd** *nurgeline*

nurgete *nurgeti tõisest nurkast tõise on nurgete lõikus* Lüg **Vrd** *nurgete*

nurgeti *nurgeti* Kaa Mar Mär Vig Var Tõs Tor Hää Saa Ris Juu Kos Jür Iis Trm Plt Pil KJn Trv Hls, *nurgeti* Lüg *viltu, põiki; nurkapidi koos; nurgast nurka puol lappi nurgeti pandi siis siie [särgi] kehäosa külge ja siis puol sedä lappi pandi siie varrukalle siilust* Lüg; *Nurgeti kündes sai põllu ühest nurgast aketud ning teise vastasnurkas lõpetati* Kaa; *sääme selle (laua) siia naa nurgeti, siis oo parem ja ruumi koa rohkem* Mär; *laut nurgeti maja ots* Tõs; *rätik pannas kahekorra - - siss on nurgeti, mudu ei saa kiinni köita* Saa; *nurgeti soab suure oamrega alasile tautud* Kos; *Mul seisab - - aken praegu nurgeti, üks ing kaiki* Jür; *rätik on nurgeti peas* Trm; *regi jooseb nurgeti, viitas jällest väl la* Pil; *pane laud nurgeti akna ala* Trv **Vrd** *nurgati, nurgete, nurgiti*

nurgiline *nurgile ne* Emm Lih Kse, *nurgili ne* Kuu VNg, *nurkili ne* VNg Lüg Vai, g *-se*

1. *nurgeline* (ka liitsõna järelõsana) *niisikest nurgelist aukudega kasti kutsuta kala kastist* VNg; *nelja nurkiline laud* Lüg; *nurkiline rätti* Vai; *nurgilene raud kõib konksu otsa, saab [adra] vanna otsa löödud* Lih; *sõimused olid kolme ja nel lanurgilesed* Kse **Vrd** *nurgaline*

2. *lapuline, kontvõõras ne üita meitel nurgilesed, vahel oli nii palju, tulid lova eere* Emm **nurgite** *nurgite* Kuu VNg Lüg *nurgeti lauda oli pandu nurgite* VNg; *Üks aisajuhe õts on [voki] emäpuu sies, tõine nurgite vasta vokki aisa* Lüg **Vrd** *nurgete, nurgiti*

nurgiti *nurgeti rätik oo nurgiti koos* Mih **Vrd** *nurgite*

nurgits *nurgits* g -a nuhkija kes om `haina `niitmän ja kaess kõik' kännü? ja mättä?, tuu om *nurgits* Räp

nurgitsema *nurgits|ema* Khk Phl, -emä KJn, -emma Rõu, -õmõ Krl; `nurgitsemma Vai nuhkima mis sa *nurgitsed* sii Phl; *nurgitseb* kõik kohad läbi KJn; *pini*, mis sa *nurgitsõt* tan Krl || *nokitsema nurgitsed* midagid tööd Khk

nurglema¹ `nurglema, da-inf nurelda Ran; `nurgõl(l)õ|ma, da-inf -da² V

1. *nuruma*, *manguma niikavva ta man* `nurgleb, ku ta iki kätte saab; kel leib otsan `olli, tuu läits jälle tõese manu `nurglema Ran; *käü üttelukku tan* `nurgõlõman, aja ku tsiga pääle; `nurgõlõss iks ütte ja tõist, ei jätä_rahulõgi? Kan; ta ei_saa_kunagi_täüs, `nurgõllõss õks tan jalun (koerast) Urv; *latsõ* `nurgõli, et võta neid ka ütten Har; *tõõsõ käest kääse* `nurgõllõmah Räp

2. nuhkides ringi käima *mi_sa_tan* `nurgõllõdõ² -- *käü niu_midä tahasi*? Urv; *Taast* -- ka_viiļ midä miist vai `asja, kae_pidu pääl, sõs um nõna täüs ja mu_`nurgõllõs nukkõ pite Rõu; `nurgõlõs pääl `sahvret ja `küüke piti Räp

nurglema² `nurglema (kassi häälitsemisest) **a.** *nurru lööma kaß* `nurgleb, kui ta kõriseb kõvaste; kui ta tõenekõrd makab, siss vahel `nurgleb väegä kõvaste Ran **b.** *kräunuma kui kassi pulma* -- siss om toda `nurglemist pal'lu; `üüßeld siss om periss kole, kui kassi `nurgleva Ran

nurgos → nurguss

nurgu *norgu jäi* `nurgu Vas

nurguss *nuṛgu|ss* g -sõ Urv Vas; *nuṛgo|s* g -sse Kod nuhkija *si_o* `niske *nuṛgos*, *nurgib* kõik kõhad ärä Kod; *Ta_m sääne nuṛguss pini*, nuhk kõik' kotusõ läbi; Küll om *nuṛguss kaßsirõibõ*? Urv; *nuṛguss om*, *nuṛk igal puul* Vas

nurgutama *nurgutama* Jür JõeK Koe VJg Kod, `nurgu- Hlj haugutama, sõitlema *sa_j ole nii ea*, kui tema tahab, siis *nurgutab* Jür; *nurgutas nõnna kere täis* JõeK; *mis sa minust nurgutad* Koe; *nurgutab mind alati* VJg; *muku nurgutab ja* `sõimab Kod

nurgõllõma¹ `nurgõllõma *kiduma keväjest saani* `naksi ta lammas `nurgõllõma, *nikagu lõppigi õks maha*?; *nika* `nurgõllõss ku õks hädä suurõmbass lätt, siss lõpõss maha? Har

nurgõllõma², **nurgõlõma** → nurglema¹

nurgõndama *nurgõndama* nuhkima *mi_sa_tan nurgõndat* Kan

nurgõss *nurgõss* g -õ nuhkija ta om ku vana *nurgõss inne*; *toho_nurgõss*, *mi_sa_tan nuhit* Kan

nuri *nuri* VII Trv Se

1. riid, tüli *nad olid* `naabri vanamehega *nurise* läind VII; kui *nuri* `müüidä, siss om jälle *ilus ilm* piltl Trv

2. *nuriseja kuis sa nii nuri olõtki*, *kõõ nurisõt* Se

-nuri Ls turkinuri

nurik *nuri|k* g -ku Saa Pst Hls Krk *nurmik*, vitsik *nurik on see*, kus või `sisse pannasse; *nurikud ol'li puha kadaku puust*, *nurikide tegemises* `võeti kadakid maha ja kadaku lauadest `tehti *nurikid* Saa; *Suure nuriku sissi panti pang piimä*, väikse *nuriku sissi kaits nakla võid*; *vanast* `viiti *tuhunaisel nurikud* -- *tapeti kana ärä*, siss *tetti* `limpe kah -- `panti *nurik täis* Pst; *nuriku om piimä nõu*, *neil om kaas pääl*; *nurikuge viias* `süüki `mõtsa; *sij om ike ää*, *sij panni kuuk*, mis *nurikus viias* (katsikul käimisest) Hls

nuri|karvad → nurukarvad

nurilik *nurilik* *nuriseja vana nurilik* Vig

nurima *nurima* Trv Rõu *norima*, *tülitsema joba uug tõusus ja ilm pilven*, [õeldi] *ku`seande tülimine ja nurimine`algas* Trv; *nakkasõ_säälnurima ja närimä, et anna_kulda* Rõu

nurin¹ *nurin* g -a Kuu Hlj Lüg Vai/n *nurina/* SaLä VII Pöi Muh Rei Mär Mär Kse Tõs Tor Hää Ris Juu JMd VJg Iis Trm Kod Plt KJn Trv Ran Nõo, -e Hls Krk; *nurrin (-rr-)* g *nurin|a* Puh Nõo Rõu Plv Vas, -e San, -õ Krl

1. *nurise*mine, *torin ei ole nurinat, nüüd on`viljad`peksetud* Hlj; *Selle`joomise pärast oli seal alati nurin* Pöi; *nurin oo saht asi, põle rahul üht teise tegemese ega olemesega* Mär; *`väike asi -- aga`tõstis kohe sellepärast nurinad* Mär; *`ühtelugu nurin ühe ja teise asja pärast* Hää; *selle tüö`peale oli pal`lu nurinad* Ris; *sulane`tõstis nurinad peremehe`vasta* JMd; *nurinad on alati Iis; järest tuleb nurinad ette, talle ei sünni`ükski asi* KJn; *mea ei jõvva temä nurinat ütsilugu kullelda* Trv; *kik`k tege ilma nurinede* Krk; *nüüd saava kõik`leibä -- ütevõrsi, ei ole nurinat`kossegi* Ran; *teeme nüüd ker`k keset külä, siss ei ole kummalegi midägi nurinat* Nõo; *`pernani peat alasi`kuuldma`tiinjide nurinid* Krl; *teil alati um iks tu nu`rrin* Plv

2. *tüli, riid läksid isaga kodu nurinase* Mus; *Olid seal vähe nurina läind, teine poiss`äigand kohe ää* Pöi; *põle suur riid koa mette`ühti, läksid mu`du natuke nurinasse* Mär; *inimesed on nurinas ja`taplevad alati* Juu; *läksid nurinasse* Kod; *parõmb palakõnõ rahuga?*, *ku nuumvasik nurinaga?* Rõu

3. *nuriseja ta oo väga nurin inime, nuriseb kõigi tühä asja`juures* Mär; *nurin inime nuriseb ül`dalati* Tor

nurin² *nurin* g -a Khk Pöi Saa Trm; *nu`rrin* Urv

1. *nurrumine ka`ssi nurinad`kuulsin; ka`ssi nurina pääle iired ei tule* Saa; *ka`ssi nu`rrin* Urv

2. (muu häälightsus) *üks tasane nurin oo* Khk; *Sorr -- lennab`ööse ja teeb oma tasast nurinad* Pöi

nurinal *nurrudes ka`ss laulab nõndakui nurinal* Saa

nurinik *nurini|k* g -ku *nurin vaja kõik läbi supata, siis ei õle nurinikku* Kod

nuri|pidi *pahupidi; vastupidi ää kieruta`lõnga nuripidi,`lautad ää* Sim; *nuripidi isitess`langa* San **Vrd** *nuuripidi*

nurisama¹ *nurisama*, da-inf *nurista* Vil Trv Kam Ote; *nurisamma*, da-inf *nurista*² Urv Har Vas *nurise*ma *vanemad`ohakavad ja nurisavad, et nad (lapsed) sehantsed ul`akad on* Vil; *nurisa*p *ega asja man* Trv; *pikä elu tii`olõ mina läbi käünü, aga ega ma_i nurisa* Ote; *ma ei või_kül ummi`lätsi pääle nurista, et na mullõ halva omma`ollu; ala_nuristu, küll ta and sullõ ni_pal`lu, ku_sa ei`arvagi* Har; *es tiä nurisa_söögiga?*, *ol`l süük`k`ulm vai lämmi; mugu nurisat inne, a_tuü om patt* Vas

nurisama² *nurisama* Har/-mma/, da-inf *nurista*² Urv; (ta) *nurisa*p Kam *nurruma ka`ss istuss hiire man ja nurisass; täl (kassil) om ka vaest ta nurisamine rassõ, sõss ku vakka nakass`jäämä, sõss pess kihäga?* Urv

nurisema¹ *nurise|ma*, da-inf -da Kuu VNg Lüg Vai/-mma/ Jäm Khk VII Pöi Muh Rei Phl Mär Mär Vig Kse Tõs Tor Hää Ris Hag Juu(-mä, -dä) Amb JMd Pee Koe VJg Äks Lai Plt KJn TMr Kam, -ta Iis Trm Kod, *nurista* JõeK TLä; *nurise*me, da-inf *nuriste* Hls Krk(-em) Hel San; *nurisõmma*, da-inf *nurista*² Rõu Plv Räp Se; *nurisõmõ*, da-inf *nuristõ*² Krl *rahulolematust või pahameelt avaldama, torise*ma *ei õle`tõise`tüõga rahu, siis täma nuriseb`ühte`puhku; sinuga on üva elada, sina`millaski ei nurise* Lüg; *nuriseb toedu kohe (pärast), ei söö* VII; *See on kohe`sõuke nuriseja -- inimene`loodud* Pöi; *mis sa nurised ilma`aegu* Muh; *akkasin nurise*ma *ema`vastu* Phl; *tegi kõik nurise*mata *alati ää, ei nurisend`kordagi*

Mär; ärä nurise `tühjä, ma tee ju küll Tõs; `töölised nurisevad, et ei saa `palka kätte Tor; tieb tüöd nurisemata Ris; ei või nurista, jumal on iad lapsed ka mulle and JõeK; Mina ei sua söema pärast nuriseda Amb; nurisemise muod mõnel inimesel Koe; võite minuga pal'lu nuriseta Iis; nurisesivad, et `möldrill on suured matid Äks; kes alati nuriseb, sel `endal on viga Lai; ta ikki nuriseb vägä paelu KJn; mea ei mõista söögi pääl nuriste Krk; inimese nuriseva, et alb elu Puh; mia ei nurise sugugi, et emä `mulle latsen tappa and, ei tiiä, merände ul'ask ma oless ilma vitsata ollu Nõo; laste `pääle ei või nuriseda, latse minnu iks elätävä Kam; ma_j nurisõ_ka jumalõ pääle Krl; Säääl tä - - tarõ nulgan nurisi Rõu; tiä konagi kellegi `pääle ei nurisõ? Plv; Vanast nurisõmist kuulit vähämb ja `laulo `rohkõp Räp; timä kõõ nurisõss Se || pilti `tõmba ommukust `õhtuni, nõnda_t nahk nurises sel'län Krk; tii säääl tüüd, nii et nahk nuriseb Ran; annab tälle serätse koosa, et täl nahk nuriseb säl'län Nõo
Vrd nurisama¹

nurisema² nurise|ma, da-inf -da VNg Lüg/-mma/ Tõs Saa Ris Hag Juu KJn, -ta Trm Kod; (ta) nuriseb Vai, nurisõss Krl, imperf (ta) nurisess Hel nurruma kass magab ja ise nuriseb Lüg; `kissa nuriseb `ahju all Vai; kaśs oo `kange nurisema Tõs; kaśs võib vahel kava nuriseda Saa; kaśs laseb `nurru ehk nuriseb Hag; katt nuriseb, ku silitä Kod; kaśs nurisõss nurr-nurr Krl **Vrd** nurisama²

nurisemisi nurise|misi Vai, -miisi Kod nurisedes tämä ela `oige nurisemisi Vai; nurisemiisi kõneleb, ei õle rahul Kod

nuristama nuristama Rei Hag purustama, õonestama `aigus nuristab mo `ambad ää Hag

nuristi n, g nuristi VNg Pal/-sti/; nuristi g -mme Kuu nuriseja nurišti - - alati nuriseb Pal

nuriti nuriti nuripidi – Tür San **Vrd** nuuriti

nurja `nurja Kuu RId Jäm Khk Pöi Muh Rei Mar Mär Vig Tõs Tor Hää Saa Ris Juu Jür JJn Trm Plt KJn Trv Krk Nõo Krl Rõu, `nurja Iis Kod Hls Har Plv

1. luhta, untsu, tühja ega kaik lähe `otsekohe, moni lähe `nurja ka VNg; mul läks tüö `ninda `nurja, et seda ei `kõlba `kellegi `näita Lüg; keik suured plaanid läksid `nurja Khk; Vana ajand selle [lehma] `ostmise `nurja, pailu kallis Pöi; mõni asi läheb `nurja Rei; läks `nurja kääst, ei tulnd `väl'la kedagi Mär; kõik aśsad läksid `nurja Tor; ta on üks igavene uśs, ta aab kikk `nurja Saa; jätab tüö `nurja (pooleli) Ris; tänane pääv ei ole `nurja läind, täna on küll saand [tööd] teha JJn; pidi mehele `suama, aga läks `nurja, poisś ei `võtnud Kod; kikk mu tüü läits `nurja Trv; siij külumine läits mul periss `nurja Krk; `tul'li nigu üits virp vahele ja läits kõik' tuu asi `nurja Nõo; mu_mõttõ läits `nurja, hommugult sattõ `vihma nigu uavarrõst Har; käük läits `nurja Plv || mehed läksid `nurja (tüllü) Tõs

2. nurja leiba söõma tööta, priileiva peal olema nurjaleva `sööbija, kes peres tegemata inime Jäm; see sööb ühna `nurja `leiba; ma põle mitte `nurja `leiba `sööngid, ma ikka tee `peale Muh

nurjak nurja|k g -ku (millestki viletsast, hädisest) pahem käsi oo nagu nurjak (ei tule tööga toime) Kod

nurja|pidi nuripidi `lõnga kieratasse `nurjapidi Iis; kui `kahte `lõnga kokko korrutad, siis käib vokk teesipidi `ringi, `nurjapidi Pal; mina punun üvipidi, õde punus `nurjapidi Äks

nurjas `nurjas Lüg IisR Muh Jür Iis/-r-/; nurjas Trm KJn nurjunud, untsus Nuo tänane päev on `nurjas IisR; Vahest `ööldi ka, et elu [on] `nurjas Jür; see `ongi nurjas KJn

nurja|söödik, -sööja muidusööja Monel o peress neh `palju neid `nurja` süöji; `Kaua sa igä `nurja` süöjä oled, eks sa täü `tüöle ka `mennä Kuu; Meitel on neid nurjasööjaid mütu

tükki Jäm; nurja söödik, kis ep viitsi ise tööd tehja Khk; Vanasti oli neid nurjasöödikuid keik kohad täis Kaa; Ta on peres päris nurjasöödik Pha

nurjatu n, g *nurjatu* hajusalt Sa, Muh Hi(-du) Hää Saa Ris Koe MMg Lai Plt KJn SJn Trv Krk Puh Krl Rõu, `nurjatu VNg, *nuřjatu* Kod Lai Hls Har/-du/, *nuřatu* Plv Vas Rãp/-to/ Se, *nuřadu* Urv Rõu Se(-do); *nurjatu* Vig PJg Kei Juu Amb VJg Iis Ksi Nõo Võn Ote, g *nurjatuma* Mar Mär Kse/-r-/ Tõs Tor JMd Trm; `nurjatu Lüg Vai, `nurjadu Kuu, g `nurjatuma

1. alatu, häbitu, jultunud (inimene); sõnakuulmatu, üleannetu *Ei`tiie, `kuidas - - moni laps nüd on `ninda `nurjadu, ei `kuula `rääkimist üsige Kuu; neid `nurjatumi inimesi on pali kokko `johtond; tuli üks `võeras ja sõi mu `suhkru`erned puha `välla, sie õli üks `nurjatu tegu Lüg; Kes `seike nurjatu küll `olla veis Kaa; nurjatu loom, äi kuule sõna VII; Nurjatu inimene oma valega Põi; Oh sa nurjatu, mi_{sa} sii jälle oled teind Käi; oo üks va nurjatu üle käte läind inime, ajab nurjatumaid sõnu suust `väl`la Mär; nurjatumad ei karda egä ooli Tõs; nõnda nurjatud juttu `rääkinu Hää; seda nurjatud inimest ma änam `sisse ei lase Saa; ma ei taha niisugust nurjatu inimest nähä Ris; oh sa nurjatu elajas VJg; loomad on lähnd nurjatumast, muudku kipuvad pilla `peale tõsed Trm; oh sa nurjatu inimene, teed nesukeisi `lol`luisi Lai; küll tege ta nurjatut түkke Krk; irmus nurjatu miış Puh; su teo ja sõna omma nurjatu[?]; nurjatu inemõni ei `kõlba kohigi Krl; mi_{sa} timä nuřatuga vil tegemist tiit; ol`liva_sääntse_{nuřado} õnnõ Se*

2. a. inetu, näotu küll one *nuřjatun`riiden* Kod; Ta om küll nurjatu näoga, aga om tüükas ja ää inime Nõo; ma_itaha_{noid} nudi`pääga eläjit, n_{omma}nuřadu[?] Urv; tuu om jo päält kaia `väega nurjadu, ku nuur[?] inemine hoolõtudõ käü Har; moro taht är[?] kaasi[?] (kasida), um muido `väega nuřatu Plv; nuřato `rõiva[?] sãlãh Rãp b. halb, vilets; ebaseeldiv arutas `riide üles lõng `aavaldi, sie on `kõige `nurjatumb tüö Lüg; põnds, tu om üits serãnde nurjatu maa - - et sääil midägi ei kasva Ote; panõ nii `paprõ `sisse tükkü, siss püüsüss - - lak`ka lätt, siss om nuřjadu `hoita[?] Har

3. tohutu, väga, hirmus *Te saite see oasta nii nurjatu pailu vilja Jaa; Nurjatu suur kuer, justkut vasik; Isal oli suur nurjatu nuga kees, läks siga `tapma* Emm; *nurjatu `siplese pesa Käi; arst oli nurjadu `lahke mo `vasta Rei; nurjatu suur Kei*

nurjatudõ inetult timäl omma_{rõiva}nii nurjatudõ sãllãn, üts kotuss tolgõndass nii, tõnõ naa Har

nurjatus *nurjatu|s* Mär Kse/-r-/ PJg Tor Trm Plt KJn Hls Puh Krl, *nurjatu|ss* Trv Rõu, *nurjadu|s* Vai/`n-/ Khk, g -se; `nurjadu|s g -kse Kuu

1. alatus, häbematus; üleannetus *nurjatuse`piale oo paelud `maid; tegavad nurjatust* PJg; *kõik ilm nurjatust täis* Trm; *mis sä teed `siukest nurjatust* KJn; *seast nurjatust ei ole `enne nätt* Trv; *temä tegu om küll üits nurjatus* Puh; *su elu om puha üts nurjatus õnnõ* Krl

2. nurjatu inimene *pia`leuad, `nurjadus* Vai

nurju|pidi *nuripidi sa teed `nuřjupidi, keerutad `nuřjupidi* [lõnga] Trm; *lõnga `kiiramine o`nuřjupidi ja `ketrus o peripidi; `nuřjupidi aad vokki `ümmer, ku `kiirãd `lõnga* Kod; `nõõri punutasse `nurjupidi Lai

nurk *nurk* g *nurga* eP M, `nurga R(n `nurka VNg Vai)

1. (matemaatiline nurk) *tuul on perä `nurgald - - üks `neljä`kümme `viie `kraadi all, puhub tagand puold* Kuu; *pia`aegu on [tuul] `vasta, `nurga all* VNg

2. ehitise seinte ühinemiskoht ning selle lähim ümbrus *kui lugeda et `õskand, eks siis `pandu `nurka* Lüg; *Raskemate `tüöde ajal `oiab `nurga taha* (eemale) IisR; *Ma pani ta*

`nurka `seisma Mus; `meite kaas magab ikka tua `nurkas VII; Saun tee `peale äi paista, jääb elumaja nurga taha; Täna ilmaga pole muud, kut katsu, et sa nurga `varju saad Pöi; igase `nurka `pandi üks suur mei `püsti; istub nagu nui `nurkas Muh; vili koea `nurkas unigus Phl; voki seesab `nurkas Kul; Ää `jõstug üksi `nurkõs nagu va noõn Khn; Vanaستی `olli saunalava `muudi magates ase `nurkes Hää; sie on üks tühi `nurkas `tehtud jutt pilt Hag; kaas puged `nurka JMd; pane `nurka sie tuol Iis; `üsse unik on nurgas `tuulamata KJn; riha all nurgas `olli lekist `tehtud sehake kümme Vil; istub nurgan Trv; nurka lõõma ~ viskama kõrvale heitma, sinnapaika jätma no siis `lüödigi nied vene rahad `jälle kõik `nurka Jõh; `aastat `kümme oli juo `müödä, kui `vorgud `nurka viseti (loobuti võrgupüügist) Vai; emäd alles põllenaised, noored `tahtvad neid kohe `nurka `lüia Rid; kui ema ära suri -- mina ei visand teda (teat vanaegset mütsi) ka siis `nurka KuuK; pudrulusigu `nurka visanu (ära surnud) Krk

3. a. tasapinnalise kujundi, eseme vms ühinemiskoht; sellise ühinemiskoha piirkond *silma väljapolne nurk on `räämas; ühest nurgast oli [rätik] `kinni ning teine oli sel'ja peel laiali* Ans; *Pisike maja üt oli seal aja `nurkas; Nende põllu nurk tuli `sõnna aja `ääre `välja Pöi; põlle nurgad `katki Muh; kolme nurgaga rätik Rei; laua nurga pääl `tehti `ruumi Vig; silma `nurka tuleb silma rähk PJg; kui prügi silmas, siss vähikibi toob prügi silma `nurka Kei; Mõni `õmbles -- nimetähed [tasku] `nurka või `jearde Amb; einama nurk oli nii paakspuid ja kukepuid ja muud `rähmu nii täis JJn; sial aja nurgas meil kasvab kaks `mändi Kad; laua nurgad on ümārikud KJn; nel'lä nurgaga laud Trv* **b.** nukk, ots, serv *kirve `nurgaga lõi `põlve `sisse `suure `aava; `peksas `kirve `nurga nūridast Lüg; leiva nurk on see, mis `järgi jääb Kei; `enne sai `krapsida seda tikku tūkk `aega -- nüüd lähāb nii krapsu pialt põlema, vähākene nurgaga `tõmmad JJn*

4. a. ruumilise kujundi või eseme ühinemiskoht *este ei `tehtud `kundamenti `ühtä, `nurkide `alle `pandi kived; nüüd on ilusad `kuorma `nurgad `tehtud, ei tule `ühta `eini maha Lüg; Võtnd levad ahjust ää, aga üks jäänd ahju `nurka Pöi; ahju nurk akab maha `langema Hää; maea `nurkasi on `pal'lu, jo neid `metmed `moodi kohe Nis* **b.** (nurkamisviisidest, nurkseotistest) *Siis oli kalasaba nurk, pärast veel puhas nurk Pöi; mes palgi otsad ei ole üle, need `üitāsse `puhtad nurgad Mar; ristnurgaga maja Mär; see oo vene nurk, mis põle `risti mete Vig; majad `tehti ikke libeda `nurkega, laudad ja küüned `tehti rist `nurkega Aud; eenä küünid tehakse üles, `ristamesi nurgad tal Juu; vanast kõik majad olid ristnurgaga Äks; laudal om rist nurga või vene nurga, aga elumajal om `puhta nurga Pst*

5. koht majas, tuba vm ruum või selle osa egā temäl jo *kuski `nurkas paremb ei õle kui sinu `nurkas; `suoja `müüri `ääres on mul üks üva sue nurk Lüg; Oma nurk oo ikka keige param asi sii maa peel Kaa; Ta juba majas oma inimene, kõik nurgad täāda Pöi; eks ta teise toa `nurkas ela ja ole Mär; talu `kohtel oli ikka vabadik kua `nurkes Lih || (piirkonnast ahju ümber) tõesel puul ahaju õli nurk, tõesel puul tuhkaud; ahju nurk õli kiviss ja saviss testod, suured raudkivid ja ärā savitet tasasess; taren õli nurk ahju kõrval, siäl lesiti `õstate Kod*

6. osa mingist maa-alast, nurgake, sopp; osa mingist paikkonnast, kant *tämä on kõik ma `ilma `nurgad läbi käind Lüg; `meie `nurgas siin ei asu karusi, siin ei õle suurt `metsa Jõh; igas `nurkas on ise `sel'tsi kalu Khk; See nurk seal maja ees on nii puhas ja `kordas; Kõik nurgad on tühad, pole seal ānam inimese `inge Pöi; mere nurgad `olle läbi köin, es leva `mõrdu Muh; niukst madalamad `nurkasi on ka sii, mis ik nat sauesegāsed on, aga suurem jagu on ige kibine maa Mär; talusi ei olnud selle nurga sees kedagi paelu Saa; metsad lõpevad siin `nurkas ää HMd; eks igas nurgas kõnelda ise murret JMd; olime abiks*

tagantpuol nurga `rahval (küla kaugemas osas) JN; ega meie nurgas õlegi tammikuid Trm; me nurgan om `seante muud Krk

7. (nurgavoodist) nüüd õli `paari `rahval laps, siis `kuuvve nädälä `õtsas `läksivad `nurgast keriku Lüg; Ta oli parasjagu `nurka minemas Khk; Eit akkab teisel juba `nurka `jääma; Seal `olla pisike suure `nurka ajand Pöi; see kukub `varsti `nurka Muh; ta oo - - `raske inimene, `nurka minija Mär; suri `nurka ää Vän; mis tegejä temä enmp om, temä lääp ju `varsti `nurka Krk; tühjad nurgad (nurisünnitusest) Ei senel last õld, tämäl õlid `tühjäd `nurgad Lüg; kui kolm kuud õli naene paks, siis tulid tühjäd nurgad `külge Kod

nurkane `nurka|ne g -se Jõe Kuu Vai KuuK Kad nurkne (liitsõna järelosana) `nelja `nurkane laud Jõe; üks [kindakiri] oli kolme `nurkane KuuK; mõnel [märsil] oli kolme `nurkane lakk Kad

nurkeline → nurgeline

nurki paiku `Huomigul `kellu `kuue-`seitsmä `nurki oli tüö `valmis; `Jaani `päivä `nurki voib juo `heinä tehä Kuu

nurkima `nurkima, (ma) nurgin Trm/-r-/ Lai Plt, `nurgin Kuu Vai; `nurkma Kod KJn/-mä/ Trv Nõo Kam, `nurkme Hls Krk, (ma) nurgi(n); `nurkma, (ma) nurgi V nuhkima, otsima, nuuskima kaik süü `nurkis `välla Vai; `nurgib - - tüüid enele egält puult; [siga] `nurgib ja vahib kõik kõhad läbi Kod; mis sa nurgid teiste `aşjade kallal Lai; nurgib teise järel, on kade, et teisel on Plt; mis ta piäs siäl `nurkmä KJn; küll om temäl nina, kik'k ta nurgip `vällä; mis sa nurgit sein `viiri `müüdä Krk; nemä nurgiva `väl'lä, kos ta `kortinan om ja kudass ta eläb Nõo; nurk kõik nuka ja kolga? läbi Urv; pini `nurkse linnu pesä üles Krl; no käü `nurkin uma nõnaga, taht kõkkõ viimäst kaia? Har; `Tuhkri - - `üüßelt käü välähn `süüki `nurkman Rõu; hamõh `kuivi `säantseh paigah, koh tedä `kiäki es nurgi? Plv; tsiga nurk morro piti Röp

nurk|kiri nurkkiri (teat muster) – Kei

nurklene `nurkle|ne g -se nurgeline – Hää

nurklik `nurkli|k Jäm Pöi, g -ku Khk nurgeline (hrl liitsõna järelosana) vassagu kää nimedissõrmega `tehti viide `nurklik märk `peele, siis pidi `terveks sugema (teat nahahaiguse arstimisest) Jäm; See kaßt oo nurklik; Rätiged ning linad on keik nelja nurklikud Khk; Pisike kolme nurklik laud Pöi

nurkmene `nurkme|ne g -se nurkmene `nurkmene põld Plt

nurkne `nurk|ne g -se Pöi Mih KJn teat arvu nurkadega (liitsõna järelosana) kolme `nurksed kibid Mih; aken `enne `olli `siuke `nel'lä `nurkne til'like - - aga ärä `tehti kõik tüüid puha KJn **Vrd** nurkane

nurm nurm g nurme SaLä Pha Pöi Emm(no-) Käi Rei Vig hajasalt Pä Ha, Ann Koe Kad Sim IPõ MMg Pil, `nurme Lüg, nurmõ Khn; nurm Khn Lai, g nurme Saa Sim Kod Ksi Plt M T, nurmõ Vön V(no- Se); n, g nurme Emm Phl VJg, `nurme Vai

1. põld, väli, kus kasvatatakse mingit vilja Suivilja nurm Khn; suure taludel ol'li `enne linanurm parkümmend vakamaad suur Saa; lääme `nurme tühü, tõise om joba nurmen Trv; rüüä nurm olli mõtsa veeren Hls; miul sai terve nurm kesä ala jäet; mia ole ommukust `õhtuni nurme pääl tühün Krk; ta om viil nurmest tulemada; latse koradi om nüid magama jäänuva, kari om nurmen Ran; ennemb tetti sedä lina taludel pal'lu, terve nurm; meil olli kaits obest, seeniss ku tõesele sitta `pääle `panti, `viidi tõene sita `kuurma `nurme Puh; üits nurm `olli rügä, tõene nurm `olli kesä, kolmass `olli tõvvuvili; `panti kamakört länikude ja `viidi `nurme, egä üits võtt `luşkaga ja sei Nõo; me siin joba kõik kotoh, aga tõõsõ iks pimmet pimmeni nurmõh Vön; tuu `põimmine `olli `rasse ja ikäv tüü, `mõtle tsirbiga põima maha kõik nuu

suure nurme Ote; maa olli nii pehme, et poole nurme jäevä üless `künmäädä Rõn; suur nurm ka'ra käen Kan; nurmõ^o omma_säidse vakamaad Urv; no^o vaja mindä^o `nurmõ ernet `kül'vmä Har; sõss sai nii illo^s tasanõ nurm, et hüü müil' ol' kaia^o Rõu; tii päält koras^s hobõsõ sitta, vidi uma nurmõ pääle Plv; mis Pul'li `rahvil viga ellä^o, teräne nurm pääl, kalanõ järv all Vas; meil om maa nel'äh nurmõh; terveh nurm tett kardohkit Se; linnu nurm `ol'le, sõs `tul'le kaara nurm, upinaina nurm Lei

2. aas, looduslik rohumaa Nurm on `kõrgemb maa, rohomaa Lüg; nurme, kus rohi `kasvab Emm; nurm - - see on rohu maa - - põld on vil'la jaoks Ris; lähme niidame seält nurme peält maha Juu; me teeme `eina nurme pealt HJn; nurm on `kõrge Sim; ilus nurm, kus käivad jalutamas Plt

nurme → nurrima

nurme|kukk nurmenukk nurmekukk oo kuke arja `moodi lill Var

nurmel|nukk pl nurmelnukud nurmenukk – Jür

nurme|nukk `nurmenukkud - - `nei^est sai iivä `selge `kõllane tie Lüg; Nurmenukud olid palaviku `vastu Mus; nurmenukud oo `kolt^sed Mar; kui kül'metamese `aigus on, siss tee nurmenuku teed Hag; nurmenukud, need on ilusad, mitu õit tal kül'les Kos; `kolt^sed nurmenukud, mis kevade kõige `enne kasvavad Ann; lapsed `korjavad kana `varbaid, nurmenukud üeldasse vähemb IisK **Vrd** nurme|kukk, nurmel|nukk **-nupp** (taim) nurmenupp, nisuke suur pikk, noh va'rs ajab ülesse, kollane või seda mood_ta on LNg

nurme|pidi `nurmepidi nuripidi – Tor

nurmeti nurmeti nuriti – Vän **Vrd** nurmiti

nurmik¹ nurmi|k g -ku Jõh/'n-/ Tõs Hää Kei Trm Kod Pil Vil eL(-gu; -ke Nõo); nurmi|k g -ku, -gu Saa Trm hajusalt V(-gõ), -ke Kod; `nurmi|ko g -go Vai

1. lännik, pütt vm puuanum `kallab piimä nurmikuse Tõs; [piim] `pa'ndi nurmiku `sisse - - `apnema Kei; nurmiku `sisse võib `panna liha vai `kapsid vai mes tahes, Avinurme mehed tiäväd ike nurmikid Kod; nurmikul om kaas pääl ja kõrva kül'len Trv; nurmiku olli nii puu`nõude, kus piimä ja söögi `panti Pst; `kümne toobilin nurmik; `mõtsa `tuu'di [toit] nurmiguge; vanast `tuu'di nurmikut [nurganaisele], tapeti kana ärä, `viiti suur nurmiku täüs suppi Krk; ragasine tuust tetti liivaga, siss tollega õõruti - - läniku ja nurmike nii `puhtass, et na krudisisiva Nõo; `viidi `turgu kah nurmikuga võid. kui võid `sisse `pa'nti, tetti nurmik sisest lik'ess, siis leit `ostja man `väl'lä Kam; vitsik om vähämb ku nurmik Ote; panõ^o piim nurmikuhe ja vii^o hainalistele Kan; `puudsõ `ol'li kõik' söögi nurmigu, piimä nurmigu ja; panõ `võidu lepätsede nurmikudõ, sää^l ei olõ tõrva `maiku Har; vanast kannõdi `süüki `mõtsa nurmikidõga; olõ õi^o inäp nurmikit, mõni vana tük'k ehk lövvü^s viil ilma vitsuda^o Rõu; nurmik um sääne annum, kon tsiasüüm vai agana_havvutadu^o Lut

2. (Avinurme elanikust, kes puuesemeid teeb) Eks neid kuhvri meistrid õlnud mõjal kua, ega siis nurmikud neid üksi tehnud Trm; nurmikud tulevad õma riissadega Kod

nurmik² nurmi|k Noa Var, g -ku Mus(-gu) Kaa

1. (taim) siin on `jälle mitu roigast nurmikuid, õlut ei saa neist teha (viljatutest humalatest) Mus; Mõned sibulad lähavad nurmikuks (hakkavad õitsema), siasta on sibulate sihes pailu nurmikuid Kaa; nurmik, `mingisugune lil'l Noa; nurmik oo looma söögi rohe Var

2. (kängujäänud kartulitest) pole kelletegid `tuhlid, pisised nurmigud muidu Mus

nurmik³ nurmi|k g -ku nuripidine teese oeha arul oo nurmik keerd Tor

***nurmik**⁴ gpl nurmikute püü Nurmikutel `ol'li pärätu paelu mune, kirjud munad `ol'lid KJn

nurminõ `nurminõ põllune, põllu all olev see kotuss om `nurminõ maa, puha nurmõ?, ei olõ `mõtsa sukugi Har

nurmiti nurmiti nuriti – Tor **Vrd** nurmeti

nurm|kana põldpüü põldpüüd ehk nurmkana `üeldasse adrikas SJn; nurmkana om tiksuke suuremb ku kuvve nädäline kana poig Trv; nurm kana lume sihen makase unikun Hel; nurmkana - - jooseva tõese talvel nigu vudin siin ja sääl Ran; nurmkana käesivä siiä `nurme `süüjä, õdagu siss lassiva nigu sirin jälle Nõo; nurmkana pesän om kaitskümme munna ja `roh Kemp kah viil Kam; nurmkana liha süüäss ja müüäss Har; nurmkana? söövä? talvõl rüä orast Rõu; kana hauä nurmkana muna? `väl lä Se **Vrd** nurmpüvi

nurm|püvi nurmkana, põldpüü nurmpüvi - - noid süvväss Har; nurmpüve_ `talvõss `kaosõ är? Rõu **Vrd** nurmpüvi

nurmõ|püvi nurmpüvi põldpüü – Lei **Vrd** nurmpüvi

nurmõ|susi viljasaak timahhava ol'l, jumalalõ teno, nurmõ susi ramuh Se

nurmõ|tiganõ (taim) nurmõ tiganõ kasuss vil'a siseh, lehe? omma karvatsõ?, `tsuskasõ halusahe Plv

nurr¹ nurr g nurru SaId vurrkann nurr saadetakse käte vahelt maha; Laseb kut nurr (kärrest inimesest) Kaa; vat kus pisike nurru `mängija tuleb Krj; Sea jala luust tehakse nurr, auk läbi ja nõör `järke; Ma pani nurru `käima Põi

nurr² nurr Kam Rõu, g nurru Tõs Tor Juu Koe Kod Nõo, `nurri Kuu; p `nurru Vai Khk VII LNg/-o/ Mar Var Hag Lai KJn Kõp Ran Se, `nurri Muh Krk

1. nurrumine, nurrulõõmine `kissa lüüb `nurru Vai; kaás aab `nurri Muh; kaás akkas `nurru `lõömä Tõs; kaát tuli suure nurruga Kod; kaás lask `nurri Krk; Kaás liibitsep - - nurru lüvven ümbre jalgu Nõo; kaás aase `nurru Se

2. hüüds (kassi häälitsusest) kaás teeb nurr-nurr Tõs; kaás - - istub sedäsi ja aab nurr-nurr-nurr Juu; kaás nurisap iks nurr-nurr, nurr-nurr Kam

3. vurrud kaási laulu nurrud Tor; mehel on vuñsid, kueral ja kaásil on nurrud Juu

nurr³ → nurg¹

nurra norgu laís jäi armõdu `nurra, ku_kuul'd, et tedä ütten ei `võeda?; kana `nurra jääss ja lõpõss ärä? Har

nurrama¹ `nurra|ma, da-inf -da nirstama `nurra olut Vai

nurrama² → nurama¹, nurama²

nurre|pidi `nurrepidid nuripidi – Pee

nurri|karvad → nurrukarvad

nurrima `nurrima, (ta) `nurrib IisR; `nurme, (ta) nurr Krk nurruma kass `nurrib IisR; kaás nur's Krk

nurr|pill (nurrumisest) kaás aab küll nurrpil'li Kod **Vrd** nurupill

nurru norgu lašk nõna `nurru Vas **Vrd** norro

nurru|karvad nurru- Khk Tor Hag Juu JMd Koe, nurri- Kuu/'n-/ Muh KJn Trv nurrukarvad, kassil `ümber suu üksigud arvad karvad Khk; kassil_o nurrukarvad Muh; lõegand kaási nurrukarvad ää; kaás ei akka `enne `nurru `lõõma, kui nurrukarvad `kasvand on Juu; kaási nurri `karvu ei või ärä tõmmata KJn **Vrd** nurrukarvad

nurrutama nurrutama nurruma kaás nurrudab Khk

nurtsak nurtsa|k g -ku Trv; nurdsak Rõu

1. näru `rõiva nurdsak Rõu

2. turtsakas mis sa oled `seande va nurtsak Trv

nurtsi sassi *Köik on `nurtsi läind Jäm Vrd norts*

nurtsima `nurtsima kortsuma; kiiruga parandama *Eit nurtsis taadi sokid kinni; Nurtsime see aiaaugu kudagiviiti kinni Kaa*

nurtsis sassis *Vörgud on `mässa läind, on unnigus `nurtsis Jäm Vrd nortsis*

nurtsu `nurtsu Jäm Vas

1. kortsu *Rätik läks märjaga `nurtsu Jäm*

2. torssu *jäi `nurtsu Vas*

nurtsuma `nurtsuma Khk, tud-kesks *nurtsutud Jäm; nud-kesks `nurtsunu Rõu kortsuma `nurtsund papper Jäm; Mo rätik nõnda ää nurtsund Khk; `nurtsunu `rõiva triigitäss üle, sõsse saa_silless Rõu*

nurtsutama *nurtsut|ama Jäm Khk, -õmõ Krl; nurdsutamma Rõu kortsutama nurtsutab `riided ära Jäm; nurtsudab paberi - - εε Khk; mis sa rõõvast nurtsutõt Krl*

nuru¹ *nuru Jäm Khk Kaa Krj Põi*

1. joru *ajab omaede laulu nuru Khk; Oli üks mõnus mees, tasast nuru juttu ajas Põi*

2. nurrumine *kaśs ajab nii kena nuru, et annab kuulata Krj; Emased kassid on `kanged nuru ajama Põi*

3. (nõrgast, tasasest tuulest) *pisine tuule nuru, sui vahest eina ajal; Sedist nuru ajab juba oomigust saadik Jäm; Au püüül oli tasase nuru tuulega kena `olla Põi*

nuru² *nuru vurrkann – Khk*

nuru³ *nuru piimajahutaja Nuru on senest ia, et saab `manti `kõrjada; Nüüid on ka neid nurusid Jõh*

nuruh *norgus käü nõna nuruh Vas Vrd noroh*

nurujas *nurujas Jäm Khk Kaa Põi vaikne, tasane (tuulest) Täna õhta kena nurujas tuul Khk; `Õige küli ilm, `ööse tõi pirekse `vihma, `päeva paistab `päike, puhub nurujas tuul Põi*

nuru|karvad *nuru- Khk Krj Põi Rei Mär Kod, nuri- Muh Emm nurrugarvad kassil koonu `otsas nuru karvad Khk; nurugarvad, nee suured pitkad, nagu suured jõhvid Krj; Meie kassi nurugarvad läind alliks Põi; kui aruke abe oo, siis `öötse, et sellel justkui kassi nurugarvad Muh; mis abe tal oo, nagu `väiksed nuru karvad muðu Mär; katil nurugarvad kahel puuļ Kod*

nuru|kivi *nurukivi Jõh Vai Phl võrgukivi kotuse `sesse pannakse nurukivi, see on suurem, viib võrgu `põhja Phl*

nuruma¹ *nuruma Kuu VNg Lüg hajusalt Sa, Muh Rei Mär Kse Pä Ris Juu JMd Koe VJg Iis Kod Plt KJn Vil Hls/-me/ TLä Rõu manguma, lunima, nuiama nurub `tõise kääst ovost Lüg; nurus sõnni, kut ta pidi `saama, mis ta `tahtis Khk; Nee (lapsed) nurusid niikaua, et vana tüdis ja lubas neid minna Pha; Omiku vara käis sii juba raha nurumas Põi; Ära - - nuru, ma seda nii kui nii ära äi anna Rei; nurus oost mu kääst ja nurus, ei läind ää enne, kui pidin `anma Mär; `Riiges oli `sioksi pättä sadamas küll, kissi tüed nurusid Khn; nurus minu kääst raha Tor; `mustlised ol`lid `kanged `sööki nuruma Saa; jäta jo oma nurumine JMd; sant nurub `leiba Koe; nurub nagu `mustlane VJg; nurus, et lahe mu `minnä Pala pidule Kod; küll ta nurus ja aas `peale Plt; mõnel om tu nurumise muuð, täl ei olegi vaea, aga iki nurub Ran || (loomadest) kaśs nurub `süüä Juu*

nuruma² *nuruma Jäm Khk VII; (ta) nurob Kod nurruma Kaśs nurub sooja pliida `ääres Jäm; küll kaśs nurob Kod*

nuruma³ *nuruma Jäm Khk Rei jorutama ise nurub ning keib õuet kaudu Khk; Kui ma midagid tööd tee, ma ikka nuru oma ette Rei*

nuruma⁴ *nuruma nõrguma panima* [kalad]- - *kas `suela ehk kuhugi `korvi, siis kalad nurusivad. `saivad nurutu, siis panima riiv `suola* VNg

nuru|pill (nurrumisest) *kaśs lööb nuru `pilli* Mär **Vrd** nurrpill

nurutama¹ *nurutama* Jäm Khk *jorutama akkas `laulu nurutama; nurutab laulda* Khk

nurutama² *nurut|ama* Urv Krl Vas/nuro-/ Lut, -*amma* Har, -*õmmõ* Krl Har

1. *norutama, konutama kana[?] kõik paigal nurutõsõ[?]* Krl; *medäs sa_tanh nurutat* Har; *siäl (asemel) nurutas tuu hiirekene* Lut

2. *pilvitama ilm nakas nurutama* Krl; *ilm nurutõss, ei tiia[?], kas nakass sadamõ* Har

Vrd *norutama*

nuseleme *nuseleme seksima juba na nuseleve katekesi* Krk

nusima *nusima* pusima [ta] *nusib ratass aga* Kod

nusmeldama *nusmeldama seksima `neitsi on nisuke tütarlaps, kes puhas on - - põle poistega veel nusmeldand; käib nikkumas, nusmeldamas* Plt

nusmik → nuusnik

nusnik → nuusnik

nuss *nuśs* Khn VJg Puh, g *nuśsi* Mär Tor Saa Ris Iis Kod Lai Plt Rõu Plv, *nussi* hajusalt Sa, Muh Kse KJn Trv Hls Krk Vas; *nuss* g *`nussi* Kuu Lüg *suguühe, kepp õli `niisuke `lollikas poiss ja ise tahi `vaide `nussi `saada* Lüg; (poiss tüdrukule:) *jäägu see (diivan) ea nussi eest* VII; *Nuśs oli vanasti nii saladuslik asi, et noored äi teadnd sest veel abieludes midagi* Pöi; *läks `nussi otsima* Muh; *si_va laia `lõugeg Kusta ikki `ütles: elu om nuśs, aga nuśs om ää* Saa; *annab `nuśsi* Ris; *poiss käib ja muku õtsib `nuśsi* Kod; *lää nussi pääle `vällä, ütelts ku poisi `õhtu `vällä lääve* Krk; *taht `nussi* Vas || *nöök, häda Jälle sajab vihma - - no küll on nuśs selle asjaga* Kaa

nussima *nuśsima*, (ta) *nuśsib* Mär Tor Ris Juu Koe VJg Iis Ksi Plt; *`nussima*, (ta) *nussib* hajusalt Sa, Muh Rei Mar Kse Tõs Hää Ris, *`nussib* Kuu Lüg(-*maie*); *nuśma*, (ma) *nuśsi(n)* Saa Kod KJn VId Lei(ma-inf *nuśma*); *nuśma* Trv Puh Nõo, *nuśme* Hls Krk, (ta) *nussib* *suguühthes olema, keppima vana `nussimise kõht siel `puide all* Lüg; [nad] *Nussivad juba mütu aega* Kaa; *Nüid pole aru peal, `kümne kahe `teisme `aastased lapsed akkavad juba `peale - - `nussima* Pöi; *loomad ei nuśsi, loomade `kohta see ei käi* Saa; *old sel'lali moas - - `karjund isi: tule nuśsi nüid mind* Juu; *õlen tämä läbi `nuśnud* Kod; *mõni nuśsib `ühte `puhku* Ksi; *Poisi ja tüdruku nikuve, aga mehe ja naise nussive* Krk; *vanast üteldi: `kusseme, `nuśseme, kodasime sukka, aeme juttu, teime `aida, selle läits aig ärä* nalj Nõo; *saht ja `vaenõ tulõva, `nuśse `tahtva mõlõmba[?]* Se || *nuśsis kurat mool kõik nüid kääst ää (tegi midagi halba)* Mär

nustik → nuustik

nustima *nustima*, (ta) *nustib* *tustima siga nustib terä põhu sjušt `väl'lä* Hel

nustlema → nuhtlema

nustlus → nuhtlus

nusus *nutsakus; torus rätik nusus, `kangesti sedasi edasi tõmmatud* VII

nusvel *nusvel* g *nusvle* *kobar õie nusvled* Rap

nutak, **nutakas**¹ *nuta|k* g -*ga* Khk, -*gu* Jäm; *nutak|as* Mus, g -*a* Kaa; pl *nutakad* Muh *tuust, nutsak sandid kaapsud `üitaste nutagud; kaapsu nutak, pisine `puustis pæe* Jäm; *karust `koera `üitasse karva nutagaks* Khk; *igavesed sia arjased, nii `rasked olid `niita - - igavene nutakas (rohust)* Mus; *nee olid `seiksed alvemad nutakad ja saastased villad* Kaa; *nii lühikesed eenad nagu nutakad* Muh

nutakas² *nutakas* nutikas *nutakas vanaeit* Kod

nutaline *nutaline* ebatasane *tasane ilos lõng, ei õle nutaline; mua `niske nutaline* Kod
Vrd *nutasline, nutiline*

nutasline *nutasli|ne* g -se = *nutaline suka kand jäe nutaslisess* Kod

nutastama *nutastama* Muh Rei Juu Koe Plt *nututama ää nutastag last mette* Muh; *Mis sa lapsest nutastad* Rei; *mis te tast nutastate nii paelu* Juu; *mis sa nd lapsest nutastad* Plt
Vrd *nutustama*

***nuterdama** *nud-kesks nuterdand pulstuma, sassuma Poisi juused oo nõnda ää nuterdand*
Kaa

nutik¹ *nuti|k* g -gu Ans Khk

1. *komps piab lõhngaga kinni siduma pisise nutigu; Naised lehvad kerku, nutigud näpu otsas* Khk

2. *narts, riidetükk Kui kuskilt katki leigad - - seutesse ikke nutik ümbere* Khk

nutik² *nuti|k* g -gu *nudi nutik lihm, olõ_i `sarvi* Lut

nutikas¹ *nutik|as* Tor Saa Kei Kod MMg Lai Plt KJn Urv, *nutik|as* Hlj/-tt-/ Pha Han Hel, *nutik|ass* TLä, g -a; *nutika|ss* g -tsõ Har; *nudigas* Kuu taibukas, *arukas üvä nuttikas pää `otsas* Hlj; *See Mihkel oli üks nutikas mees* Pha; *Nutikal mehel oo kerge elada, aga neid nutikid oo vähä* Tor; *nutika käest võib `küski kikke, kohe täab* Saa; *nutikas mijs, kaval, tark tüü teole ja egäle asjale* Kod; *kes nutikamad peremehed olid, eks need oma maeapidamist korraldand paremast* Lai; *latse kah, üits om iki nutikamb kui tõene* Ran; *Nutikas `poiskõnõ, sõss to_l' puu `võima tennü?, sõss ol' `kambrõlõ päsnu?* Urv; *na omma nutikatsõ mihe kõik'* Har

nutikas² *nutik|as* g -a Khk Kaa

1. *tutt, tuust Jalg [jäi] rohunutika taa [kinni]* Kaa

2. *narts, riidelapp nutikadega `pühkisid ära (pulmalaualt raha)* Khk

nutike(ne) *nutike* g -se Plt KJn; *nuti|ke* g -kse Trv Hls Krk/-ti|k/, -kese Ote; *nutike|ne* g -se Kod Puh/-t-/; *nutikõ|nõ* g -sõ Krl/-kõ|ni/ Har Rõu Plv

1. *nupuke; otsake; nukike nutikene vana `leibä one viil* Kod; *üte til'lu nutikse võti [leiva] otsast ärä; timukein om jußt ku kuriku kasvass otsan, `siantse samma ku tiülehe nutikse, ümäriku nutikse* Krk; *sij puusaluu nutike `olli nätä* Ote; *riistikhainal omma nutikõsõ jo `otsa ajanu?*; *mi maa periss tassanõ ei olõ?, mõni mäe nutikõnõ õks om sisen* Har; *`vaskal um jo pää sijst nuti? `vällä ajanu, üts `väiko nutikõnõ um* Plv

2. (hellitussõna) *kuku nutike, ärä ole kuri* Trv

nutiline *nutili|ne* g -se Kod Plt, -dse Vas ebatasane; *tükiline; tombuline kõrt õli nutiline, jahu nutid piäl; kartuli puter - - ku mõni kartul kõva, siis jäeb nutiline; nõnna nutiline lõng* Kod; *auto hüpel nutilidse tij pääl* Vas Vrd *nutaline*

nutine *nuti|ne* g -tse *nutte täis meil om küll nutitse einä, puhass nuti kuhi (ristikheinast)* Krk

nutitama *nutitama* Nõo Urv/-mma/ Kan/-t-/ *nuruma sa nutitat ja `nurglõt nii pal'lu mu käest* Urv; *tiä nutitass iks pääle, mugu anna? ja anna?*; *eilä? üts käve nutit leeväjahu* Kan

nutlikanõ *nutlika|nõ* g -dsõ; *nutliga|nõ* g -tsõ *tombuline; konarlik kuiss ta rõõvass sul nii `nutlikanõ om, kas sul `ol'li `nutlikadsõ langa? vai; ta ei mõista `õigõt `langa tetä?, taa_m nii `koitlikanõ ja `nutlikanõ niu konna päid täüs; sa_pedi taad maad enämb `äestämmä, taa om `väega `nutligatsõss jäänü?* Har

nutma¹ *nutma, (ma) nuta(n)* eP; *nuttama, (ma) nuta* Khk Kär Mus Kaa, *nuttan* R(*nudan* Kuu Vai); (ta) *nutab* Trv Krk

1. pisaraid valama, töinama vanaeit mõrisend nuttada Jõe; lähän vana `Tuoma `aua `juure, muudku `pillin nutta VNg; sa nuttad `endast `surnest; nuttasin täna ia pia `täie Lüg; Kui sina `piaksid surema, siis ma nuttan oma `silmad piast `vällä Jõh; Kas nutta vai `naera, mitte j tia, mis teha IisR; ää nuttag tüha pärast; laps tuli nuttades ema `juure Khk; ole ise neind, kui kiha põhi ära tuli ja õlut läks maha, nuta või naera Mus; Kui vassak silm kiheleb, soab naerda, param kiheleb, soab nutta; Taevas nutab `jälle (tibutab vihma) piltl Pöi; siis kõik kirgu täis rahvast nutn Muh; keik nutud olid nutet Rei; kui vaga oli [siis öeldi], et tänä `möldri lapsed `nutvad Mar; ma ei nutaks, kui äda ei oleks Kul; lapsed kui pal`lu `nutvad, akkavad ekkima, `tõmbavad sedasi Lih; `naermene oo ikke menusam kui `nutmene Mih; tä_o na paelu nutn, silmäd üsä punased Tõs; Nuttug_mntõ enäm Khn; nutab mullust `naeru - - poiss tegi lapse, jättis tüdreku maha, nüid tüdrek nutab seda `naeru PJg; nüid ta `tõmmab nutta Hää; mis sa viel siis nutad, kui sul `leiba on Kei; südä nii valo täis, nutab verd Juu; laps nuttis oma nutu ää Koe; plika `pistis kohe `nutma, poiss pani plagama Kad; kül sie laps käristab nutta Sim; mis selle tühja asja pärast nii nutad Iis; nutivad nõnna, et ale õli voadata Trm; nüid naerab ja lagistab [tüdruk], aga tuleval `aastal, siis nutab - - siis ole til`like süles Ksi; küll oli valus, küll ma `nutsin KJn; süä om nõnda valus sehen, et periss verepisarit nutab sehen Krk || hädaldama, kurtma Kaťa nutab, et ani akkab ää surema Mar

2. kaeblikku häält või heli tekitama; vinguma, kiunuma küll se (hüljes) hakkas nuttama, ui-ui-ui, niisugust imelikku hääld kohe tegi Kuu; ratas nutab, pole rattale `rasva `antud Khk; `põrsad `nutvad Muh; leba ahi vingub ja nutab, `vaesid `lapsi jääb Mär; siga nutab, kui tä süüä tahab Vig; tormiga meri nutab, kjõonub, või_mte mere `piäle `minnä Khn; koer nutab, tema peab väl`la peal olema Hää; täna jääb `vaeseid `lapsi, kui tuul ukse taga nutab VMr; nõnna `kange külm, et `teivad nutavad Plt

3. millegi või kellegi pärast nutma või kurvastama; leinama nuttab oma meest taga Hlj; neid `naisi õle küll, midä nuttavad meest taga Lüg; mis sa tast änam taga nutad Khk; ma ole ikka teda nuttand Kär; See ongi see, mis põllud `nutma jätab, et sõnnikud pole piltl Pöi; `nõnna näd `nutsid mehi takka, kes ää läksid Mar; `nutsid ema taga Koe; niikaua nutab mees oma naist, kui `kiislipada maas keeb. ma `mõtsin, et küll on ikke lühike se meeste `nutmine Lai; ega koit `eari nuta, kui ta pealt `vaaka jääb nalj Plt

nutma² `nutma Har, (ma) `nuti Urv Rõu Plv Se; nud-kesks nuttinu Har

1. manguma, lunima ta nutt `vällä kas vai pini `persest Urv; vanamiis nuttinu piimä `vällä Har; nutt sinno alati, ta käüse alati `otsma, et anna õnnõ Se

2. kurnama maa um är² nutit, taa and no inäp mõnõ vilä; `põrssa² omma ihmisse nii är² `nutnu, vana roid inne `perrä jäänü² Plv

3. peksma sepp ol`l umma `poiga nuttinu, selle et ta raua sulama ol`l `laskõnu minnä²; nuti no_kuratit, taa_m taalõ parass Har **Vrd** nuttama

nutrama `nutrama imema lats `nutras Krl

nutrets nutre|ts, nudre|ts Se, nutrõ|ts Lut, g -dsa Se peitmunandiline (täkk) `ost no nudredsa `aku Se; nutrõts, sääne üte munaga - - timä iibä `tõisi hobõssit purõ Lut

***nutrima** des-vorm `nutrides, (ta) nudrib kärmelt liikuma Läks nutrides siit mööda; Nudrib peale ühest kuhast teise Pöi

nutris `nutris Krj Pöi kärke, elav (naisterahvas) On sõhuke nutris Pöi

nuts nuts g nutsu Han Hää VIPõ Trv Pst Krk Nõo Võn Rõn San Har Plv; nuts g nutsi Jür

1. (kokkukeeratud) kimp, tuust; komps Rökandikibi `aukudes olid vanaste `pißsed linase `riide `sisse `keerdud nutsud, `nutsude sihes oli `ohvriaänd, selle kibi kääst paluti `tervist Han;

Võtad oma nutsu käe `otsa ja lähed Hää; kui lammas oli niidetud - - `vaotas [villa] `nutsu ja pani kotti Plt; `lapsi oli viis kuus tükki ja, `nutsus ja, mõni oli kotiga `sel'ges (mustlastest) Pil; rääit keerutadas `nutsu, üits `viskap selle tõise `sülle - - ja annab nutsu `jälle edesi (teat mängust) Pst; ku kapustit olli istudet, siss olli võet üits nuts nõgesit ja `einu ja käänet kõvasti `vääntu, pant aia `nurka kivi ala ja esi ütelt sedäsi: nõial nõgess, kahetejel kivi `kaala. siss es saa `kennigi ärä `nõidu kapustit, ku na `kasviv Krk

2. lapi sisse seotud leivapudi, mis lapsele imeda anti ennemuiste `tehti `nutsisi lastele, `pañdi `sukrud ja `leiba, näriti segamini, `pañdi `riide tüki `sisse ja laps imes seda Jür; ega [lapsele] järjeste `süia `antud, `tehti `sioke nuts, leearaasuke nutsusse, see pisteti suhu SJn; kui emä latse mant ärä läits, siss keit nutsu älli kabla `kül'ge Nõo; nutsugõ olõ ma ka uma poja kasvatõnu San; nuts om nii: võta säält üts palakõnõ leevä sissu, raassõ `sukurd ja `sälguda `pijnüss ja panõ_ñärdsu `sisse, siss om nuts `val'miss Har; laits nuäsi `nutsu Plv **Vrd** nutt³

nutsa nutsa San Har notsu til'lukõnõ nutsa San; `väikene Jüri `naksi `hõikma, et nutsa, nutsa, a_nutsa is saa arru hõikmisõst, tuu ol'l nii noorukõnõ vijl; laits lätt nutsalõ süüä `viimä Har **Vrd** nutsu

***nutsahhama** nud-kesks nutsahhanu[?] lonksama Vanamijs `põrglanõ um taa viinatsilga ar nutsahhanu[?] Vas

nutsahhutma nutsahhutma Vas Se imema, limpsama; rüüpama Las nä (põrsad) no nutsahhutva[?] taa piimäsilga ar[?] Vas; voori nutsahhut, ni läbi `ol'gi[?] Se

nutsak(as) nutsa|k Äks Krk Ran Har, g -ku Lüg/'n-/ Saa Plt KJn Trv Nõo San Urv Krl Rõu(-gu) Vas, -go Se; nutsak|as g -a IisR/'n-/ Han Tor Hää Jür Plt KJn Puh

1. mütsak; tuust, nuust `erned kisuti `juuridega üles, `tehti `nutsakud, `üieti `erne luud Lüg; Kus sa `selle `nutsakaga lähed, `siume `asjad iluste `kimpu IisR; Mool oli `piške nutsakas punast `lõnga Han; Seda iad `lõnga oo mul väga vähä, muðu üks pisike nutsakas Tor; `pañti püüsi `rohtu nutsaku `sisse Saa; Akkan ma su nutsakaid `oidma Jür; `keeras selle `lamma täie `villu nutsakusse Plt; `rõõva nutsak `akna ehen Trv; [kuhja lõpetamisel] andass viglaga üless nutsak, toda kutsutass kullisitass Ran; visaäsi `rõivanutsaku `kaäti Krl; laits om vana `rõiva ñärdsukõsõ mütsütänü kokku, niu vana nutsak Har; Ma_kääri nuu_ `rõiva nutsakulõ kokko Rõu

2. lapi sisse seotud leivapudi, mis lapsele imeda anti emä puret latsele `leibä, pañd `suhkrut ka, pañd ñärdsu `sisse, keit `kinni, tuu `olli nutsak Nõo; [pane] latsõlõ nutsak `suuhõ Vas

3. suur, kätega veeretatud klimp nutsaku kesvä javvõst tetti; ku käpä pudõr valmis sai, siss `kääñdi nutsakudõ jahuga kokku, nii et said `peiu võtta San; kanamuna suurutse õõrütedi nutsaku[?] Urv

nutsatama nutsatama Se; da-inf nutsata[?] Rõu rüüpama; imema [sead] Pañni_ku_mañin kodu poolõ[?], kotun `añti neh midä nutsata_sõss mugu_kak'i[?] Rõu

nutsin nuäsin g nuäsin|a Plv, -õ Krl ludin laits nuäsi nissa ku nuäsin Krl; nuäsin um kõik kuulda[?], kui `põrssa nuäsiva[?] Plv

nutsu nuäsu San Krl Har Rõu notsu (ka kutsehüüd) `Naksi `kutsma - - nutsu_nutsu_nutsu[?], kae_ `vällä tul'li[?] Rõu **Vrd** nutsa

nutsutama¹ nutsut|ama Nõo Kam Urv Vas Se, -amma Har(nudsu-) Rõu Plv Vas, -õmmõ Krl Har; `nutstma, pr (ta) nutstass Se imema, lutsutama `Añti latsele suhu, laits nutsut toda (lapi sisse keeratud leivapudi) Nõo; se tsiga ei `süüki häste, alasi läbi hammastõ nutsutass;

karh `talvõl maka ja_nudsutass päk'kä Har; Ega tuu mesi no_kõik' säält vaha sisest är_tulõ õs -- tuud vaha -- võti neh niisama ka_suuhõ ja_nutsudi; `Põrssilõ `ahti -- `piimä nutsuta_ku jo_süüjä `naksi Rõu; ma nutsuta `kompvek'ki Plv; Vasik om harinu? sõrmõ nutsutamma Vas; lafs nutstass nissa Se || kurnama paar `aastat ariti, `võeti rügä ärä, `kesvä kah, siss `jäeti kesvä kõrs maha, väega ärä es nutsutada Kam

nutsutama² nutsut|ama Nõo, -eme Krk kägardama, nutsu keerama Nutsute nii `rõõva `ästi kokku, et `väiksep pamp tuleless Krk; Paper ol'le nutsakude nutsutedu ja nõöri külge riputedu, kassi pojale mängmises Nõo

nut¹ nutt g nutu S L hajusalt Ha Jä, Kad VJg IPõ Plt KJn Krk, nuttu Hlj Lüg Jõh IisR, nudu Kuu nutmine nuttu maik suus Hlj; akkab jo suud vedama nuttu `puole Lüg; Nutt ei tule, võtta vai sibul IisR; Ei lounattuul pole vihmata ega naise viha nututa Jäm; tuli suure nutuga Khk; nutt `pääses `lahti Mus; mokad `kulpis, suu akkab nutule `tõmbama Krj; Nutt teeb mure `raskeks, naer teeb südame `kergeks Põi; mis_se `nutkid `aitab Muh; keik nutud olid nutet Rei; üsna nutu maik oo suus Mär; mul nutt kukkus `lahti Var; ma olen nad mõlemad ää pidand, nutud ja naerud Mih; pühe silmad nutust ää PJg; küll on aga õrn, vähä `ütled, sis kohe nutt taga Juu; ma ei või ta nuttu kuulda JMd; kui nuor olin, lasin nuttu küll, aga nüüd ei ole enam midagi, nuttu ega `naeru JJn; kohe nutt `lahti, `tõnni kuipalju Kad; suu õli nutul Iis; nutt oli kurgus, nigu `siadis seda nuttu Lai; jätä nutt järele KJn; nii palakse om valuse süvvä, mis sa vanan süüjt, neid süüjt juba nutuge Krk

nut² nutt g nuti Saa Jür Ann Trm Kod Lai Plt KJn hajusalt V, nutti IisR, nuti Jäm Khk Põi Han Ksi M T; nutt g nutti Hlj; nutti g nudi Vai

1. nupjas või kerajas kobarõisik, õienupp või seemnekogum kui nutt `otsa tull'i, siss akati riistik`eina `niitma; riistikeina nutte korjatse tee jaos Saa; siin kuõgid eelitsäväd, siin ike nutta tuleb `külge Kod; raud einäl kasvav `otsa musta nuti; võililli nutte kästäss korjate; maaristikein om `valge nuttege Krk; kanakakerdege värmites kah -- neil lõegutes nuti päält ärä, mõni aab küll üten vardege patta Hel; paks savi `ol'li tihe, sinna jäevä uhaku nutid `pääle Ran; `kartuli nuti sisen om seeme Ote; riistikhain om `varhha viij tetä?, nuti ei `häitse viij' Har; ilvesshainal um `valgõ_nuti? otsahn nigu puuvill Rõu

2. a. nupjas või tutjas moodustis Rättiku pranid (narmad) tien nuttidega IisR; Paar nutti jähi `põldu (väikestest saadudest) Jäm; `Kõrge kuiv moa, kivisi ja kadaka nuttisi täis Põi; eegelnõul -- üks til'luke nutt siäl kül'jen; mõni jalg [laual] one nuti õtsan, siis liigub Kod; lehe om nutin alle Krk; nutiga kepp Rõu b. klomp, tomp obesel jäeb kabjade `alla suured nutid, peksin neid nutta; tasane riie nõnnagu nahk, ei õle siäl `üste `tomp, ei nutti; segä jahu paksult, moeto jääväd nutid kõrdi `sisse Kod c. tutt, salk Mustapea rohi, see kasub sii sõukste nuttide `viiti Põi

3. a. tipmine osa; kink, kungas suadu nutid õlid aga vedess väl'jän, luu keõgitäs `piäle ja vei ranna järve Kod; `künkä nutt KJn; Sääln nuti otsan, säl kasusõ_kassikäpä?, mäenuti otsan Urv; ma `ol'li tan nuti otsan, siss `näie, ku_tuu miiss mõtsa takast tull'i; sa elät sääln maailma nuti otsan -- `õkva nuti `otsa tek'ki maja üless Har b. nukk, ots käsikünärbuga mõõdeti ja kel vähäm, `lasti puul sõrme nutti `piäle, siis piab küünär täis õlema Kod; `põrsil olliva vahel kõrva nutid väl'län Ran; küünärbä nuttõ pääl_ol'l, pää nii_ülevän, muidu kihä kõik' põrmandu pääl Urv; Kääneti_kätt jaku `viisi asja pääle, medä mõõdõti, nikagu sõrmõ perämitse nutini; jalanuti (luupeksed) omma veritsess `hõõrunu Har; `vaskal um jo pää seest nuti? `vällä ajanu Plv; hobõsõl om kõher, tu `korgõ nutt (turjakühmust) Se || kõnt ol'l kagsanu_lina `trullõga_käe

sõrme_maha[?], `pal`la_nu^ti[?] `ol`li_jäänü_manu[?] Har **c.** konts, kannikas seda leva nu^tti es ole änam lauapää^l Saa; leiva nu^tid kõik ää leigatud Ann; üks nu^t on veel `leibä KJn

4. a. pea, peanupp Teise nu^t - - taipab rutem, kuda üks vai teine asi tuleb teha Trm; makab tek`k üle `kõrvu, pää nu^t om enne väl`län; ma näi, et mõnel om joba õge suur päänu^t (kapsastest) Nõo; Taal poisil om õigõ_hää nu^t otsan, taa meisterdäs kõik` asja_`val`mis Urv; mis taal viga ellä[?], taal om hää nu^t Har; hüä nu^t om poisil Se **b.** taip, nutikus Sel piab nu^tti ka olema, kes nisukese `kaader`värgi `valmis tieb IisR; küll tämal on viel nutti Vai; tal on nu^tti, teda juba alt ei vea Saa; Temal seda nu^tti on iga asja `piale Jür; ega susi lol`l es ole, küll täl nu^tti `ol`li Nõo

5. nudi, sarvita (loom) sarvilda[?] um lihm nu^t, nu^til olõ_i `sarvi; nu^t lammass Lut

nut^t³ nu^t g nuti Röp; g nutu Se lapi sisse keeratud leivapudi, mis lapsele imeda anti ma tei nutu Se **Vrd** nuts

nut^t⁴ nu^t g nuti nuut ku täkkhobõsõ[?] omma[?], piät olõma sääntse nuti[?] Vas

nut^ttama nut^ttama, da-inf nu^ttata peksma, taguma, tampima ku `veike tüdrikuke õlin - - siis võ^tin juba kuadiga nu^ttata; akan `õtru nut^ttama; küll ma nu^tasin ja aⁿnin tälle `peksä Kod **Vrd** nutma²

nut^tinõ nut^tinõ kühmuline ta om sääräne nu^ttinõ vai `koⁿtinõ, ei olõ_tassanõ Har

nut^tur nut^tur Jõh Muh Phl Mar Plt, g -i Kuu Hlj Vai Var Tõs Aud Hää Ris Juu(g `nutru) JMd VJg Sim Iis Trm KJn palju nuttev (inimene) on niisugune nut^tur Kuu; paha nut^tur laps Jõh; see oo nii nut^tur laps et, lase_se ema magada üht Muh; tänäne elm oo nagu nut^tur laps, vahest oo tä `pilbes ja vahest oo `selge Mar; nut^tur oo seande virin laps Aud; ei meä nihukest nut^turt last taha, mis ma nihukse `nutru lapsega teen Juu; neil on nut^turid lapsed VJg; sie on üks nut^tur inime Iis; küll_si on üks nut^tur KJn

nutu- nutu- Üä toist `pilkada, aga kui omal sama ädä `juhtus, siis ott küll nudu`maigu suhu Kuu; Täma õli `niisikene ale, nut^tuvõru `ümbär suu Jõh; Toob üsna nutumaigu sohe, kui - - küla ümberrinki keik ää lammub ning kaub Kaa; `raske `olli neh - - vahel `olli üsna nutuvesi `silmas Phl; kui ale meel, siss nutulaul `lahti Tor; sul on nutovõro seal suu `ümmer Ris; tuli molle `vasta nii nutunägu, teä, mis tal `tehtud Juu; lapsed ei õle tahnd `tõusta, nutunägu õld ies Kad; nututuju tuli `peale VJg; akkab peris suure iälegä nutueli `kuulda `anma KJn

nutu|jaan vurrkann nutujaan - - see oo pal`li `moodi, jalg all, nõörist tõmmatasse, siis ta akkab selle jala peal üppama naa et Kir; vurrkaⁿn või nutujaan Kse

nutuline nutu|ne Vai/-tt-/ Jäm Kse Koe Iis Pal, -le|ne Mar(nuto-) Hää, g -se nutune nutulene nego (nägu) sool ees; ikke naa nutolene ja aledost alati täis Mar; [ta] `ol`li selle mede laeva pääl, kirjutas `siia `seuksed kirjad, nägu pu^ul nutulesed Hää; sie on nõnda nutuline inime Iis; nutulise `näoga Pal

nutuma nu^tuma lastek nutma Laps oma simmad ära nu^tunu; Mis sa `jälle nu^tusid Hää

nutune nutu|ne g -se SaLä VII Põi Muh Rei Mär Kse Tor Ris Juu Jür Koe Iis Trm Pal Plt KJn, -tse Tõs PJg; nuttu|ne g -se Kuu Vai nutule viitav; nutma kalduv; palju nuttev nuttune nägü Kuu; vahel lihab päris nutuseks, kui akab `rääkima Ans; oli nõnda nutuse `moega Khk; ma olen üks nutune inimene, enne ma `nu^tsin Mardi järäle, nüid nutan Miina järäle; `rääkis nutuse äälega Mär; suu nurk `viltu teesel, `sohke nututse `näoga Tõs; moka kõberas, sis kohe teene inime `ütleb, et nii nutuse `näoga, egä sa isi teä, mis nägu sa oled Juu; Tema lapsest `saati nutune inime old Jür; silmad nutused Koe; sie on nutune mies Iis; lapsed tihuvad nutuse iälegä KJn **Vrd** nutuline

nutustama *nutustama* Mär Tõs Tor Ris Jür Trm, *nuttustamma* Vai *nutma* ajama *mis sa nutustad sest lapsest Tõs; Tema teiste nutustaja, tunneb sellest rõemu, kui teine nutab Jür; nutustab tõne last peal, ei anna kanni kätte Trm Vrd* nutastama

***nututama** imperf (ta) *nutuú* lutsutama *Ánti leeväjupp kätte, mugu nutuú, inne koorik jäi üle Urv*

nutu|trill *piripill laps nutab, va nututrill'i; sa va nututrill'i karjud ja nutad peale - - lapsel oo koerus, ega täl põle ädä kedägi Mar*

nuubeldama *nuubeldama nüpeldama* Ku *sa kedägi käde saad toise inimise kallalt, sis oda samal köüelenk ja hakka nuubeldama, et ei enämb tegiss Kuu*

***nuudeldama** (nad) *nuudeldavad pilkama rahvas nuudeldavad, pilkavad Kod*

nuudik *nuudi|k g -ku* Iis Rõu *nuut nuudikuga nuuditasse Iis*

nuudi|päev *nuudi-* Lüg/*n-* Mus Krj Muh Rei Phl Mar Kul Hää Ris (*knuudi-*) Kei Äks Lai (põhisõna sag lühenenud) *rahvakalendris jõulude lõppu tähistav päev (7. või 13. jaanuar) nuudipäe, noored mihed keisid, ölist nuut oli seläs Mus; see nuudipäe oli söuke pühade lõpu päe - - tööd pole tehtud Krj; nuudi päe oo kolme kuningabe järele Muh; nuudipäeval käisid mihed pühade ölut otsimas Rei; enni tehti kolmekuninga nuudipäabal suured ölest nuudid, keerotadi, peksti ühteteist nendega nalla pärast Mar; kolmekuning oli üks pääv, nuudipää oli teine, aeti pühad välla Ris; Kolmekuningabe jätel oli nuudibe, käidud ikka ringi ja aetud tüdrukuid kotti Kei*

nuuditama *nuudit|ama* KJn Trv Puh Vas, *-amma* Vai/*n-* Har Rõu Plv, *-eme* Hel, *-õmõ* Krl *nuutima kül ja nuuditas obost KJn; sinna olli kinni keidetü ja nuuditet neid tüdrukut Hel; teid pedi külh mustlasõ nuudiga nuuditamma, siss oless teist inemine saanu? Har; kül_taad um nuuditõt Rõu; nuuditiva? nigu hirmuss ol'l kaia? Plv*

nuudsma *nuudsma*, (ma) *nuudsi nuuksuma tõese tütrigu ütlivä, et ma lli vijl magaden ka nuudsnu; nemä näevä, et ma unepääd nuutsi Puh*

nuuga *nuuga* Kuu Hlj *kitsi, ihne Hüvil päivil ei ole [ma] nuuga old ka toistele andamisega; Oli siel nuuga pere naine, laual oli void üks simar; nuugamad pered, nie olid juo tehnd suppi, piima suppi sest [läbiaetud piimast] Kuu Vrd* nuugas

nuugalt *napilt Nuugalt [peab] kevädeni läbi ajama, nindagu läbi kaste einä korre Kuu*

nuugama *nuugama oigama, hädaldama* Mes *siin nuugad, ole sul hädä egä kedägi; moni nuugas kogu aja, et mul on nii palju vähä einä, et ei mina oma luomi üle talve joua pidädä; Ega tääl ole pohjust rohkemb nuugada kui toistelgi; laps_o oite haige, vähä viel vaide nuuga Kuu*

nuugas *nuugas* *ihne nuugas mies, ei sie tükki jäta Kad Vrd* nuuga

nuugasti *napilt kui täüs süödäd kohu [koeral] neh, eks siis lähä rohkemb toitu, aga annad vähämb, nuugasti, eks siis eläb ka, egä ta sendä ärä sure Kuu*

nuuge *nuuge* Ans Mär Tür (teat värvus) *nuuge värviga värvitakse nuugeks Mär; Paakspuust saadi pruunikamat kollast, nuuget Tür*

nuuge|hais *kõrbehais* Mis *sa siin kõrvetat, nuuge ais toas; Riided liidi peel akasid nuuge aisu ajama Jäm*

nuugjas *nuug|as g -a* adj < *nuuge enne toodi ikke niukest värvi, oli naa nuugjas kolne Mär*

nuukam *nuukam* *nuhkija, püsimatü See lehem on üks igavene nuukam, karjas äi seisa, ega pool teiste ees paha peel Emm*

nuukama `nuukama nuhkima *Vada seda va lammast, juba ta pani mööda aja eerd*
`nuukama jälle Emm **Vrd** nuukima

nuukima `nuukima, (ta) nuugib Emm JJn ViK Iis Hel, `nuugib Hlj RId (`nuuki Vai)

1. nuhkima, sorima, tuhnima *inimene* `nuuki kaik ülesse VNg; *terävä ninägä* `nindagu `siili
nenä, nuugib kõik kõhad läbi Lüg; *Poiss, pimeluom, nuukis* `pistuli isa tagand üles IisR;
nuugib mööda seina eeri Emm; *eks nad siis nuukind - - tene käis ja püeras ja o'tsis ja tene*
passis JJn; *panin küll padja sisse, aga ikke nuukisivad ülesse* VMr; *muudku nuugib ja*
tuuštib aina tešte asjade kallal, tema nina on kange kõiki nuukima Kad; *ei tia, mis nad sial*
uñniku kallal nuugivad Sim **Vrd** nuukama

2. uurides otsima `Olla saladused `välja `nuukind; *Mis mul asja teiste pere asja*
`nuukida IisR; *küll tema võib aga nuukida nende ruamatute kallal* Kad

nuuk|nõna kongnina *nuuk nõnaga inemiisi om samadõ jummal loonu?* nigu kiiš nõnagagi
Plv

nuuks *nuuks* Kod, *nuuksu* Jäm nuuksumine; *nuuksatus laps lömmab nuuksu* Jäm; *koer*
nuuksub nuuks, nuuks Kod

nuuksatamma *nuuksatamma* korraks *nuuksuma Sai kõrd nuuksatata, oll mureki? müüüdä*
Vas

nuuksmõ → niuksuma

nuuksuma `nuuksuma Jäm Muh Tor Ris Koe Iis Trm, `nuuksma Kod, (ta) *nuuksub;*
nuuksuma, (ta) nuuksu VNg Vai/-uo-/ nuttes häälekalt sisse hingama, nuutsuma; niutsuma
mis sa sii - - nuuksud Muh; *laps nuuksus peale nuttu* Tor; *nuuksus nõnna et* Iis; *laps lähäb*
nukka ja nuuksub, tükib perrä; koer nuuksub, näeb alba ilma; ärä itknuud, muku nuuksub
aga Kod

nuuksumiste `nuuksumiste nuuksudes – Kuu

nuukur `nuukur g -i RId nuuskur, nuhkija *ue seda nuukuri kuera, igal pual temä oma*
nenaga nuugib VNg; *ei või nuukuri inimest maja lassa, tema nuhib kõik su asjad vällä*
Lüg; *Üaldi ikke lastele, et nagu nuukurid siad nuugivad kõik asjad lagedale* Jõh

nuul *nuul* g `nuuli krunn `nuuli sai `panna - - juuksed ikke olid `nuulis; *igal ühel oli*
nuulid taga VNg

nuum *nuum* g *nuuma* eP M(*nuum* g *nooma* Hls Krk) Võn Rõn San V, `nuuma R(n `nuuma
Vai)

1. *nuumamine moisas pandi kohe terve karja nuuma päle* VNg; *mere äärides luomad*
käisid - - sial õli üva roho - - õlid sial nagu nuuma pial Lüg; *ansin sia nuuma* Vai; *aned*
pannasse enne müüma nuuma Khk; *paergu mütmel sead nuumas* Vll; *vanasti viidi*
mulikuid ühest mõesast teisi nuumale Mär; *pani sea nuuma piäle* Tõs; *mitu sigä oli nuumal,*
mis meil sis nii vigä oli Juu; *vanad ärjad, mis juba vanaks jäid, need pañdi talve nuumale*
Kos; *pañdi [sead] nuumale aeda, kolm kuud oli sie nuumamine* Amb; *parun ostis nied*
(lahjaks jäänud härjad) omale ja pani talveks nuumale VJg; *tööd ei õle, east soab süüa, õle*
nägo nuuma peal Trm; *sügise panti [härg] nooma pääl* Krk; *ma pañni jo? tsia nuuma piäle*
Plv

2. (rendil olemisest, rendile andmisest või võtmisest) *maa oo nuuma peäl* Vig; *lähäb maad*
nuuma pääl saama Hää; *ma võtan põllutüki nuuma pääl* Saa; *eenama añti nuuma piäle* Juu;
võtin tõese käess nuumamuad; eenämu serväss tükk, mes añd nuuma piäle väljä Kod; *sij*
and ärä vällä nooma pääle põllu, ei viisi esi tetä Krk; *mehiläne (mesilaspere) andass nuuma*
pääle Plv || *nemä ostiva koha nuuma pääle (kahasse)* Rõn

nuum- `moisas `pandi kohe `terve `karja `nuuma_päle, siis `üeldi nuum`karja; `eiga talupojainimesel muud nuum`luoma `piedu kui nuumsiga vaid VNg; vanast `läksivad siit kõik nuum`ärjad `Pietrokraati Lüg; Mies `suure kerega nigu nuumärg, kuda sie `vuadi täma all ära_j lagune IisR; nuumveis nuumatakse ää müügi jäuks Krj; ruki ja odre, neid pahotadi koa nuumsegadele Mar; täis söönd kui va nuum orikas sii maas Mär; mis `söömes oo, nee oo nuumloomad, teesed oo kariloomad, mis põle söönd mete Vig; nüid on kõik nuum seäd, väl`läskäämä sigä nüid põlegi Juu; nuum mul`likad on, mis tapamaeasse viiasse Pil; parem om kiit kapustad `ääge ärä süvvä ku nuumärg kurjage Krk; meil om kik`k nii tubli lehmä, justkui nuumlehmä kunagi; ošt nuum`vaškid kokku, taps ja müis ja `varsti olli rahadege miis Hel; mes ma `nuuma ennäst, ega - - ma mõni nuum pul`l ei ole Nõo; ol`l `tahtanu_petä_suurõ pidu, siss ol`l lubat nuumhärög väl`lä_tappa? Har; parõmb palakõnõ rahuga?, ku nuumvasik nurinaga? Rõu Vrd nuuma-

nuuma- nuum- nuuma lammas, söödetse `iästi, tapetse ää Tõs; nuuma `siale `aanti `kartulid ja jahu Lai; ega sa mõni nuuma pul`l ei ole, et sa `endäle liha `säl`gä tahad Nõo; küll olli temäl tugeva lehmä, just ku noomaeläje, kiilasive puha; siga, sii iki periss noomaluum Krk; Sälä? ol`li_laja_nigu_nuuma_ísiol Rõu; meil [on] nuuma härög Röp

nuumama `nuumama Plv, da-inf nuuma|ta hajusalt eP, Trv TLä Võn Rõn, -da? Vas Se(nooma-), `nuumada R; `nuumamma Rõu Röp, da-inf nuumada? Vas, tud-kesks nuumat Har; `nuumame Krl/-mõl, da-inf nuumate Hls Hel San; `nuumame, da-inf noomate Hls Krk Hel

1. a. loomi rammusaks söötma vai siis `enne `palju `karduli oli, et `ümber`aasta sigudele `anda sai, `nuumamise ajal `annedi `karduli ja jahu VNg; luom on `väl`lä `täiest `nuumatu, nüid `tarvis `väl`lä `tappada Lüg; `paergu `mütmel sead `nuumas, nuumatakse, et soaks ead raha VII; `Mõisas - - viina raagaga nuumati [härög] Põi; ma `ütsi, et mis te tast `nuumate, see aeseb nagu ramp sii `aidas (rebasest) Muh; sead sõid põllalt `rohto ja siis üks kaks nädälid `võeti obose setta ja `pandi jaho `peale, see oli se `nuumamese toit Mar; siga pannakse `aeda, see tahetakse jõuluks ää nuumata Mär; vasikas nuumatse ja tapetse ää Tõs; `põrssaid `nuuma ike vil`lägä, keedä `tuhleid, pane jahu `peale Juu; ma akkan nüid seda siga päris `nuumama JMd; [härög] nuumati tal`v `õtsa, kevädel tuli kaupmiis, `õssis ärä Kod; `pul`lisi ja `ärgasi nuumati, mõni `nuumas `oina ära Lai; nuumatud siad `müidi ju kõik ää, kus seda raha muidu sai Plt; lehmäd ei jõvva `kõndi - - ülearu täis nuumatud KJn; meil o siga är noomat Krk; kaits siga nigu elevandi, kõik `puhta vil`läga nuumatu Ran; ta (kana) jo `munni egä päevi, kudass sa seräst `nuumat Nõo; `sinna om kanamaja ka tettu - - `nuumab noid kikkakõisi nüid Rõn; viläga nuumašs tä `isia, `ísiga ol`l nigu liha unik Vas; tapueläjät vaja noomada? Se

b. rikkalikult toitma, liiga palju sööma (inimesest) kis sind jõuab nuumata Khk; mis sa enesest `nuumad nii `kangesti Mär; ku aidusiga ära `nuumanu ennast Hää; seda vanamest nuumatasse nägo mõnd parunid Trm; mes ma `nuuman suss, mes üvä sa teed Kod; ka näet, kudass sij ennäst `väl`lä noomanu om, loit lõvva all Krk; no mes ma `nuuma ennäst, ega mulle toda liha `säl`gä vaja ei ole Nõo; ta_m nii väl`lä nuumat, et tal liha hõl`luss säl`län Har

2. a. maad rentima võttis einamad nuumata Amb; sain siält einämaad nuumata KJn

b. maad puhata laskma maa lastas vahel engäte, sij om `nuumamine Hls

nuuma|tükk kätte mõõdetud (ka renditud) maatükk, kust tuli kindlaks ajaks hein või vili ära teha `võtsin omale väga suure nuuma tüki ette, ei saa `õhtuks maha Mär; sa pead oma nuuma tüki ärä tegima Saa; nuuma tükid olid ikka mõõdetud jah, ei `ummes `antud `ühti Nis; vanaste mõisas ikke `aanti nuuma tükk kätte, tie siis või `siasta, aga sinu teha ta oli Kad;

igaihele `anti oma nuumatükk ette VJg; nuumatükk om reiditu ütess kõrass, üte kõrra saat `haina tetä?, tuud võeti `mõisast Ráp

nuumer¹ `nuumer nuumik kos õli `nuumer, kakskümmend kaks `puuda Kod

nuumer² → number

nuumik nuumi|k VII Kan, g -ku Muh Mär Kse Var Hää Ha JMd Koe Kad VJg Sim IPõ Äks Plt KJn M(noo- Hel) Vön Urv, -gu Khk Saa, -ke Kod; `nuumi|k g -ku Jõe Hlj Lüg, -gu Kuu; `nuumi|ku g -gu VNg Vai/-ko g -go/

1. nuumloom `sööda `justku `nuumikut teist Hlj; iga `aasta valitseda kohe `luomad erile ja `panna `nuuma_päle, sis nie on `nuumigud VNg; Kaul ku `nuumikul paks ja lühike Lüg; vanast `viidi mulikuid ühest mõesast `teise `nuuma - - need olid siis nuumikud Mär; inimesel `öeldass kah: ku suur nuumik, paks Hää; ma vidasin `praaka mitu talvet Alust Sikeldisse, nuumikud olid sii Rap; akkab se nuumik juba `varsti nua `alla `kõlbama Juu; pidasin nuumikuid ja kevade müüsin jälle maha Kos; meil on tänavu mitu nuumikut JMd; süüb alati nagu va nuumik VJg; meil on ia suur nuumik aeas Sim; nuumiked tulevad varsi ärä tappa Kod; meil isa-ema kasvatasivad nuumikid Plt; täis söödet ku nuumik Trv; peremiis minnev kah ommen oma nuumikuge laadale Hel; ta om nigu vana nuumik liha täis Vön **Vrd** nuumer¹

2. (muidusööjast) ühekorra üks va mees oli nädali sii ning teise seel, see on see nuumik Khk; see oo muidu üks nuumik VII; nuumik om üits ilma asjate söödik Pst

nuumma `nuumma moondama tä nuum ar silmä? Se

nuumõrdama → nummerdama

nuup → knoop

nuurama `nuura|ma, da-inf -da nuhkima `Kaiki tämä üles `nuura; `Nuurasin küll kaik kohad läbi, aga ei `löödänd Kuu

nuuri|pidi nuripidi nuuripidi - - ku `lõnga - - `keeramise juures teda keerust `lahti keeratakse Plt; Eks algaja kääs kipu minema kõik nuuripidi Pil

nuurite nuurite Kul Mär Vig Tõs PJg = nuuriti sa keerutad [lõnga] jo nuurite Mär; kingä `paela teed koa nuurite Vig; `pasla `paela tehässe vassakpidi, nuurite Tõs

nuuriti nuuriti Mär Kse PäLo Plt Pil nuriti nuuriti pidi lõng Mär; mõni teeb nuuriti `nööri, et_o ilusam; nuuriti keerd lähäb vastu `päeva, aga muedu kedratse teinepidi Aud; nuuriti pael pidi kõbem olema PJg **Vrd** nuurite

nuus nuus g nuusu Nõo Ote Urv Krl lõhn; hais Nuusu peräst tuvass lille ja pandass lavva pääle Nõo; toomel om magus nuus; `irmus alb nuus om taren Ote; massa ainal om kangõst ää nuus Urv; ma ei taha säärást `alva `nuusu Krl

nuusa nuusa puudus oi näge nuusat timä ilmah; söögiga olõ õi ni nuusat (kõht pole tühi), taha ai süvvä viil Se

nuusahutma nuusahutma nuusatama pinikene sei liha ja `rõõska `piimä ja präänikid, muud timä es süü?, nuusahu? ar? inne ja läts mant Rõu

nuusatama nuustama vihastama [ta] on nüid natuke nuusatand; sellepärast inimene vöi nuusata mette VII

nuusatamma nuusat|amma Rõu, -õmmõ Krl (korra) nuuskama nuusati veidü nõnna; ta nuusat kõrra? Rõu

nuusik nuusi|k g -ku Saa Krk nuuskija; nuhkija sääal ol'id puha nuusikud inimesed; seda küsi nuusiku käest, mis ta siin nuusib Saa; nuusik lehm om, ken nuus Krk

nuusima → nuuskima

nuusk nuusk g nuusu Khk Plt Hls, `nuusku Jõe Lüg

1. nuuskamine *p_Löva nuusu rätigid* `kuskilt Khk

2. nuusktubakas *memm - - `aina pani `nuusku ninasse, kus siis tuli `aevastamist* Jõe

3. (mürgist) `Anneti `nuusku, *sie õli `niisike, midä tappas inimise* Lüg

nuuskama `nuuskama, da-inf *nuusata* S Mar Mär Kse Han Pä Ris Kei Juu JõeK JMd Koe Kad VJg TaPõ Plt Pil KJn Puh Nõo Võn, *nuusada*[?] hajusalt V(-mma), `nuuskada Kuu Lüg Jõh, `nuuska VNg Vai; `nuuskame, da-inf *nuusade* Hls Krk Hel San; `nuuskamõ, da-inf *nuusadõ*[?] Krl

1. a. *ninast lima eemaldama `nuuska nenä `tühjäst, ära turista nenädä* Lüg; *Ära nii kõvast nena `nuuska* Jõh; *külm tömmab sõrmed `künti, mette_p saa nina nuusata* Khk; *Nuuskab nina kus `juhtub* Põ; *tule ma `nuuska su nina* Muh; *`nuuska toll nenast ära Käi; nii kibe rutt, põle `aega nina nuusata* Mär; *Väga ahne, sis`temal põle ikki `aega ninagi nuusata* Hää; *anna nina `seia, ma `nuuskan nina ää* Kei; *ära `nuuska nii kõvasti* JMd; *sie on nigu ää nuusatud* (kadunud) Koe; *ei `oska ninagi nuusata viijl, nina tatine pias; näpuga nuusatasse, `taskurätiga pühitasse* Ksi; *mõni `nuuskas põrandalle, talve aeal ei akatud `õue minema* Lai; *ei saa `aiga nina ka är nuusate, nõnda pak`k om* Hls; *mia pia nõna `nuuskama, nõna om tatine* Nõo; *kas latsõl nõna är_nuusat* Krl; *`nuuska[?] uma nõna, siss naka viijl kõnõlõmma* Plv || *puhistama `Uhkab, ähvardab `sarvedega teist, isi läbi nina `nuuskab, laseb `õhku* (veisest) Hää **Vrd** nõuskama b. (millestki, mis toimub kiiresti) *Ea teega oo Lihulas kõimine muidu nuusata; Talgutega palgivädu oli nagu nuusata* Han; *`lõikas pal`gi õtsass nagu `nuuskas ärä* Kod; *Õdagu tulle ää kõrrake lume maha, aga ommukuks ol`le kõik nigu nuusatu ära* Nõo || (näppamisest) *eks ned rehepapid soand `endalle koa nuusata kedagi* Plt

2. nuusktubakat ninna tõmbama `niiske *karp õli `kaasas, tubak õli sial sies, siis `tihti`pääle `nuuskasivad; kel nenä `kinni on, sie `nuuskab tubaka nenä, siis paneb `aivastamma* Lüg; *`nuuska ninase tubakast* Muh; *`ennemält olid naestel suured tubaka sarved, `antsid üksteisele nuusata* Mar; *`nuuskab ninatubakast, tubaka kirka `taskus* Hää; *juut `nuuskab alati tubakad `siisse, iki tsauh ja tsauh* Ksi; *Vanainemene `iste kivi pääl ja nuusas tubakut* Võn; *`nuuska_tabak `nõnna* Har; *tiä `nuuskass nõnatuvakut* Plv || *nuusutama `Tulga `nuuskaga kui hüä `haisuga nee `roosid on* Kuu

3. *peeru või tahi söestunud osa ära murdma, niistama emä akkas `kehrämä, s_ma akkasin `pirgu `nuuskama `jälle* Kuu; *sie* (peerg) *vähä aja poles ja `tahtus `jälle `nuuskada* VNg; *Piirg tahab `nuuskamist* Jäm; *`Küünla nina sai koa vahest nuusatud* Põ; *Nuuska piirg ää* Rei; *kui piirõl oli suur süsi `otsas, siis `ööti, et mine `nuuska tääl süsi otst ää* Mar; *Piiru `nuuskajad `ollid ikki lapsed* Tor; *mine `nuuska `küünla nina, nää, tuli jääb `veikseks* Juu; *vanaste - - olid tahi nuuskamise kiarid - - kellega nuusati tahi otsast süsi ää* Kad; *piirg ku `põlli, süsi jäe `õtsa, näpiga võtid süde õtsass ärä - - sij õli `nuuskamine* Kod; *`Poiskõnõ nuusaśs hüdse sinna[?] anumadõ, siss lei tulõ jälle_`valgõpass* Har

nuuskima `nuuskima, (ta) *nuusib* Jäm Khk VII Põ; Muh Rei Mär Kse Ris Juu JMd Koe VJg Iis Trm, `nuusib Lüg IisR, `nuuskib Kuu IisR, `nuuski VNg Vai; *nuuskima*, (ta) *nuusib* Kse VJg Plt; *nuuskma*, (ta) *nuusib* Saa Kod KJn; *nuuskma*, (ma) *nuusi* Trv Hls/-me/ Krl Rõu; *nuusima*, (ta) *nuusib* Jäm Kaa Krj VII Mär Lih Var Mih Tõs Khn PJg Tor Hää Juu Ann Pee, `nuusi VNg; *nuusma* Puh, *nuusme* Hls, (ta) *nuusib*; (ta) *nuusib* Mar Vig

1. a. *korduvalt nuusutama, nuusutades otsima* (loomast) *Nie `hallid `kuerad on `oite `kanged jo `kaiki `jälgi `nuuskima* Kuu; *Kuer `enne `nuuskib `ümber puu, siis kuseb* IisR; *koer aab `aisu ja nuusib* Mar; *lehm nuusib `toitu* Tor; *närv loom, ei söö, kedägist `asja ei taha, nuusib `peäle* Juu; *lehm läks `nuusides, õtsib ninaga maas* Pee; *koer nuusib ärä, ku tunneb, et*

ei õle õma maja inimene, kõhe tükib kallale Kod; mis sij koer nuusib siin Trv **b.** korduvalt ninaga sissepoole vedama ma `uodin `aeva kakku, `nuuskisin, kas juo tuleb `saia `haisu Kuu; akkab tikkumaie `suure nuttuga, nüüd `nuusib ehk kui `kaua; mõni kas `kuoli `tunniski `nuuskis nenä Lüg; ära nuusi oma ninaga nii kõvasti JMd

2. otsima, tuhnima; luurama Mes sa `aeva `nuuskid `toiste järel Kuu; sie `nuusib saladused üles kõik Lüg; On inimesel `tahtmist `nuuskida `ümber `võera maja IisR; mis sa nuusid `nurki `kouta Jäm; ta on aga koore püti `jälle üles `nuuskind Khk; Oli üks `sõuke - - mees küll, kui `sisse tuli, siis tahtis kõik so nurgad läbi `nuuskida Pöi; küll sool aga ea ninä oo, mes kõik üles nuusib Mar; täma isi `nuusis igal pool, sellepärast ta `teadis Mih; ega sul põle `tarvis koa `kõike `asju `nuusida PJg; kui ta siia tuleb, kohe akkab kikke läbi `nuuskma Saa; [ta] `nuuskind `jälle nende järele ja `pässind, et kus nad ometegi lähvad JMd; mes sä alate nuusid `müüdä nukke Kod; om neid inimesi, kes tahav `nuusi Hls; sa nuusit kõik kotuse läbi Puh

nuusklemma `nuusklemma Rõu; `nuusklemõ, da-inf nuuseldõ Krl nuuskima tark pini ol', kik `varga üles nuuselnu Krl

nuusk|tubak(as) nüüd pole nuusk tubagad änam mette, tehasse suitsu otsast Khk; Nuuskubakas - - `pañdi ninasse - - peenike nagu tolm kohe Jür; sa ripudet sõnnikut ku nuuskubakut kunagi, mis ta tahat säält siis `vil'la saia Krk; poesi igädse koera raputanu nuusstubakut põrmandule, `tütrigu `tañdseva ja keerutiva `endile saba `alla tolle nuusstubaku Nõo; Mõnõl ol' vanast neh säänä muud, et tõmmaš nuusstuvakut Rõu

nuuskuma¹ `nuuskuma, (ta) nuusub Ans Khk nuuskama nuusu nina `puhtaks; tilk nina `otsas, äi osa ära `nuuskuda Ans

nuuskuma² `nuuskuma, (ta) nuusub nuuksuma kui laps vägä nutab, sis pärast akkab `nuuskuma Juu

nuuskur `nuusk|ur Ran, g -uri Kuu VNg IisR Vai Hää Juu JMd VJg Iis Trm KJn Krl/n -r/, -ru Khk Kod Plt Trv, -ri Hls

1. nuhk Mes sa oled niisugune `nuuskur, et `aeva `toiste juttusi `kuulad pääld Kuu; kes su `siia `nuuskuriks pand Juu; urgitseb viimatse kui ašsa `väl'la ja siis annab üles, `nuuskur on Plt; temä om mul ku `ts `nuuskur egal puuļ perän Trv; üits `nuuskur `ol'li - - nii libedä jutuga Ran

2. nuuskija, otsija (ka adjektiivselt) Sa oled igä peris `nuuskur, kaik `pergu kohad sa läbi `nuuskid Kuu; `Selle `nuuskuri `lehmale ajad kedagi ei `aita IisR; `nuuskuri `kuerad `jälgi `müüdä `lõüädä `ihmist ehk peremest Vai; kut suur `nuuskur, keik ta nuusib üles Khk; see on `kange `nuuskur inimene JMd; on ikke üks `nuuskur luam VJg

nuusli `nuusli nuhkija [ta] Om sääne nuusli, et timä jätä ütegi asja vällä nuhkimata Vas

nuusma|kott viga võrgu parandamisel pidi ige `oskama [võrku] parandada, et `muidu `solkivad `vergud ärä siel, tegeväd `nuusma kottisi ja; `augu `leikad `enne `kanti - - akkad siis `kinni ajama. ta piab olema silm `silmaßd `täiesti `vastass sie lapp, aga kui sa valesti `eksid siel üks paar `silmaßgi, siis jääb `niisukune kott `sinne `külge, et sie `üöldi siis `nuusma kott Kuu

nuusna `nuusna käimla maal egäl puuļ ei olõki viiļ `nuusnat Kan

nuusnik nuusni|k g -ku Vil, -ko Röp, -gu Se; `nuusni|k g -ku Jõh; nusni|k Trv, nusmi|k Nõo Urv, g -ku; musnik Röp

1. käimla Vene saar `säädnuð oma `ašju ka - - nõnnagu Saksamal nägi, aga sedä nuusniku säädet põlnud võemalik olnud nõnna ruttu tehä Vil; Vanast kül nusmikit maainimestel es ole Nõo; siin maal olõki meil õigõt nuusnikot Röp; läts nuusnikku Se

2. ummik, täbar olukord; käiguvõimaluse puudumine kabemängus *Üüts* [nupp] *jäi sul nusnikuse* Trv

nuust *nuušt* HJn Vas Se Lei, g *nuušti* Mih Häa Saa Juu Koe Kad VJg Lai Plt Pil KJn Rõn Rõu Plv, *nuusti* Mär Ris Amb Koe Vil Trv Krk; *nuust* g *nuusti* Jäm Khk L Kei Juu JMd Sim I KJn Vil Puh, *nuusti* Kuu Lüg IisR; n, g *nuusti* Vai; *nuušt* g *noošti* Krl

1. kokkukeeratud kimp, kahl, tuust; nuustak, nutsak *Vanad mihed pidi viel saapa pohjass olest tehtud nuustid, sie ois viel jalad - - suojad* Kuu; *kui riiet pessasse ja väänetasse kuivast, siis kieretasse nuusti* Lüg; *nuustiga küüridaste puu kihasid* Jäm; *soetod lina pööd keerdi nuusti* LNg; *Puhas lina paändi nuuštidesse* Mih; *küürime parandad nuustiga* Tor; *Mis ketramise jauks tehti soetud linadest, niid ol'lid nuuštid, nuuštid keerutadi kokku linasüdametest* Häa; *linä peod keerätakse nuušti - - sabad seotakse kokko, sis pannakse ripakile naela otsa. meil aites on üks nuušt* Juu; *kierati nied villad nuušti, kohe kõvasti nuušti, jäid niuksed ilusad nuustid kohe, kui vill oli terve* Koe; *Vanemal inimestel ölid enamast pletitud juuksed, mõnedel öli kukla taha nuusti keeratud* Trm; *öle nuust pantse obese rangele alla, ku suured one* Kod; *niideti jah ja siis keerati lamma vill sedasi nuušti kokko* Pil; *lõhmussa küllest võeti sedä kuurt - - tambiti pehmess ja tehti isi saana nuusta; nuustiga õõruti ja liiv ol'li säääl sihis (puunõude küürimisest)* Vil; *pirru nuušt pahti ahju pääle kujume; ku [heinakuhi] valmiss om, sõss moodu peräst pannass ka üüts eenänuušt ülesse varda otsa* Trv; *võta üüts nuušt kabla linu kah* Krk; *varas läts suurõ rõiva nooštigõ pakku* Krl; *ta_m must kui nuušt* Plv || (halvustavalt inimesest) *ta om üüts va nuušt, kedäk ta_i kõnele, eläss esi endest* Krk; *Seenini jannašs tä naade vannu naasõ nuustõga[?], no ollõv üüts nuušt plašsin* Rõu; *sa olõt nigu imise nuušt (kõhn)* Se

2. tuule- või vihmahoog – Khn

nuustak(as) *nuusta|k* IisR/`n-/ Trm Vil Ran, g *-ku* Hag VJg Plt Trv Krk Rõu, *-gu* Kuu/`n-/ Krk Rõu Vas; *nuustak|as* Jäm Muh Tõs, g *-a* Lih Jür KuuK, *-u* Var Aud

1. nuust, tuust; nutsak *Suolviest tosteti [räimed] väljä norguma ja lautu siis savad vaheluti kas ole nuustagu vai kuivand kuuse osa pääle* Kuu; *kui ta (rehi) kuiv oli, sis murtsid või tõmmast seest kohe nuustaka väl'la, kui kärtsus, siis ta oli kuiv* Lih; *sai õeruda [hobust], öle nuustakas tärbendiinisse ja Tõs; [lüksikut] pešti sihist suure nuustakuga, robuskist või kaltsust* Aud; *Lehmale viska nuustakas rohtu ette, aitab talle küll* Jür; *[ubadest] siuti nisukesed pisikesed nuustakad - - et nad seisid ikke kuos* KuuK; *siu ühe nartsu sisse üks asi, siis ongi nuustak val'mis* VJg; *Öle nuustak pandi kua [sõnniku] koorma peale, kos ise õtsas istus, ega siis jala koorma kõrval käidud* Trm; *tuu säält üks nuustak einu siiä lehmäle* Vil; *Taa nuustaguga_ma_pühi mašsinat* Rõu; *Võta nuustak ja pühi pliit puhtas* Vas || (halvustavalt korratust inimesest) *see oo muedu üks inimese nuustakas* Muh; *kõnd pää karun otsan, ku üüts igäven nuustak; är sa seantse nuustagu muuđu tõiste sekkä küll minnä* Krk; *nigu vana nuustak, must* Ran

2. tuulehoog valju tuule nuustakute järel piad tegema (tuulikuga jahvatamisest) Var

nuusterdama *nuusterdama* nuuskima *põrssad nii nuusterdavad kohe jalgade kallal* LNg
nuustik *nuušti|k* g *-ku* Ris Hag KuuK Kad VJg Plt Võn Krl Rõu; *nuusti|k* Käi Ran, g *-ku* Põi Mär Vig Häa Saa Hag Juu Jür JMd Ann Koe/nui-/ Kad I(-ke Kod) Plt KJn Trv, *-gu* Jäm Khk Rei Puh; *nuusti|k* g *-ku* Hlj VNg Lüg Jõh, *-gu* Kuu; *nuusti|ku* g *-gu* VNg Vai/-ko g *-go/; nušti|k* Nis Rap Juu Tür, *nusti|k* Kei JJn, g *-ku*; *nuusti|kas* g *-ka* VII Põi Muh Kse Ris/-š-/ , *-ga* Jäm

1. riidest vm materjalist pesemis- või küürimisvahend `nuustik -- `miska `saunas saab `tuhrada Lüg; `nuustiko -- minegä `riisto `pessä, sie on `tehtü rogoska `niinist Vai; nuustikaga küüritakse kihasi VII; On seda kivi `pühkimise nuustikud sii koa nähja olnd; `Tehti sõrgrohu juurdest nuustikud Pöi; sõra nuustikaga ma pese `katla `puhtaks Muh; nuustik -- senega pesta pörandid, vee `raandud Rei; kus sa laua nuustiku oled pand Mär; nuustikuga pestas piima püüte, nuustik peab `ästi `karre olema, et `puhtas võtab Saa; [pesu] nuustik oli -- kas rohujuure kotist või `erne vartest või niine roguskist Nis; ernesvarre nuustikuga küüriti puu `nõusi. kui kodu ernes `vařssa põld, `toodi küläst ja `tehti nuustiku; paa pesemise nuustik nii ää kulund et Juu; Pesemise nuustik tehti niinekoortest, et ta tugevam oleks Jür; küür mol'd oli -- sial sees said siis nuustikuga püütid ära `pesta Tür; ia kare nuustik Koe; robuška nuustik on ästi vali Kad; nuustikuga vanass kruusati `riissu, nuustik õli õless ehk vanass `riide tükiss Kod; nuustik `ol'li mõni lupard `lauda vai riulit `pühki Ran; pää `mõskmõsõ nuustik Krl || piltl `nuored inimised surevad, aga `niskesed vanad nuustikud nda ku minusugune võind juo `ammu `ilma surd `õlla Lüg

2. tuust; nutsak `malgad `pääle [kuhjale] ja siis `neile viel `niskene `nuustik `tehti `latvadest kokku; mul on pikkad `juuksed, tulen `saunast `välja_s `kieran `nuustiku; `vueti aluskotti alt `ommiku pihuga `olgi ja `tehti `nuustik ja `pandi `saapa `pohja VNg; kui [lina] saab `suetust, paneb `kümme pihu `ühte `nuustikku ja `kierab `kinni; `kierama `erned `nuustikku ja panema redemelle `kuivama Lüg; Küll on aga suur nuustik õisi külges Mär; ma võta obosele koa siit ühü nuustiku Vig; nuustik `õl'gi kätte -- üks `kaendla täis või nisukene topp ja `lüüdüd vasta sedasamust algkatust `sinna `viltu (õlgkatuse tegemisest) KuuK; pia päsus niisama kui nuustik otsas Plt

nuustikas → nuustik

nuustima `nuustima, (ma) nuustin Ris JMd/-s-; `nuustma, (ma) nuusti(n) Kod/-s- Rõu; (ma) nuusti Muh

1. nuusti panema ta on linad ära `nuustind JMd; linad tahvad `nuusti; `enne `soetasse ärä, siis nuustitasse linad Kod

2. nuustikuga küürima nuusti[?] annum `puhtass Rõu

3. peksma ma nuusti su läbi Muh

nuustlinõ `nuustlinõ puhanguline `nuustlinõ tuul Khn

nuustma¹ `nuustma nuuskama – Krl

nuustma² → nuustima

nuustnõ `nuustnõ puhanguline `nuustnõ tuul tänä Khn

nuusut nuusut Trm; nuuso|t g -ti Kod nina ařk all, paun piäl, paana piäl, rišs, rišsi piäl maegot, maegoti piäl nuusot, nuusoti piäl pilgot = inimene (osa mõistatusest) Kod Vrd nuusuti

nuusutama nuusu|tama Jäm Khk VII Pöi Muh Mar Mär hajusalt Pä, Ris/nuuso-/ Kei Juu JMd VMr Iis Trm Kod Ksi Plt KJn Nõo, -dama Khk Hi, -tamma Rõu, -teme Hls Krk, -tõmmõ Krl; `nuusuta|ma Kuu VNg, -mma Lüg Jõh Vai; tgn nuusutaja Urv

1. nina kaudu sisse hingates lõhnu aistima paha `aisu ei taha `nuusutatta Jõh; nuusuta, mis sañt ais Khk; Lehm on nii saks, nuusutab, äi joo, just `puhta leki `ämbri sihest joob Pöi; koer nuusudab, veab `aisu Rei; `oitakse ikke, et loom ei saa lüpsikud nuusutada Mär; obu aeab `vastu tuult ninä ja nuusutab Tõs; Nuusuta, tulõ ais taga (õeld teisele rusikat nina all hoides) Khn; ma nuusotan, mis ais sel on Ris; nuusutas `lillesi Kei; nuusuta, kas pudel puhas on JMd; ta nuusutab, kas `easte `lõhnab VMr; koer nuusutab -- tunneb kõhe ninägä Kod; nuusuta, kas

on ia tubakas Ksi; ku lehm nüssigu är nuusuts, sõss om piimäl lehmä enge ais man, sõss andass pulli kätte nuusute Krk; kaás kuseb ja kaabib mulla `pääle, tõenekõrd nuusutab, et kas om nüid iluste `kiñni katetu; piimä supp `ol'li apuss lännu - - peni nuusut man üüts kõrd ja läüts minekit Nõo; nuusuti lil'li `lõhna Krl

2. nuusktubakat ninna tõmbama mõnel on `niiskene tubaka tuos, siis kõhe `nuusutab Lüg; nuusudas tubagad nõnda et abe `kolne Khk; ninä tubakast oli ennemušte kõigi vanainimestel, kohe nihuksed toosid olid, nuusutad nuhk, nuhk Juu

3. piltl midagi järele proovima või tunda saama küläs põlnd `keegi tätta (suhkrut) nuusutada saand Mar; ei õle täma `niskest tööd nuusutandki Trm; emmisel oli nii pal'lu imemist, et põrsas lehma `piima ei nuusutagi Plt; sij tüdruk om juba ammu apanu, sedä ei nuusude mite `kennigi (keegi ei võta naiseks) Krk

nuusuti `nuusu|ti Hlj/-di/ Lüg, g -timme Kuu nina ark all, pari pääl, pari pääl `veski, `veski pääl `nuusutimmed, `nuusutimme pääl `pilgutimmed = inimene (osa mõistatusest) Kuu; `Matsuti pääl [on] `nuusuti Lüg **Vrd** nuusut

nuusutlema nuusutlema Ans Pöi nuusutama koer nuusutleb `jälgi; teeb, mi_aisu see koer sii ajab ning nuusutleb Ans; [koer] läks asemede, nuusutles, nuusutles [surnut], es ole `ühti Pöi

nuusõldõmmõ nuusõldõmmõ askeldama, tuuseldama käü `pääle nuusõldõn Har

nuut' nuut' g nuudi Mär Hää Saa Ris Juu Sim Plt KJn Trv San Krl Har Rõu Plv Vas Se; nuut g nuudi Sa Muh Vig Tõs Khn Tor Iis Trm Kod Hls Ran Puh, `nuudi Kuu, `nuuda Lüg; `nuuti g `nuudi Vai; p `nuuti PJg Krk Hel

1. (punutud) piits obuselle `andand `nuuti, [hakanud] `neljä menemä obusega Kuu; `karjatsed tegiväd `endale `nuudad Lüg; nuudib nuudiga läbi Mär; Kui muedu aru sua_mtõ, tulõb `nuuti anda Khn; nuudiga aavad `ratsanikud obesid Saa; elo_al oli nuudiga peksetud Juu; tien ühe kuera nuudi Iis; nuut one nahass - - nuudigä lüüb - - nõnna et nahk `lõhki Kod; soorast tehässe nuudid KJn; küll teil lastass `nuuti `sel'gä tõmmate Krk; `mõisa tingi pääl käesive, sääl olli `nuuti saanu Hel; obese olliva kõhna, es jõvva `päädegi `tõsta, `aanti mugu `nuuti Ran; `tõmba obõsõlõ `nuuti, küll ta siss lätt Krl; säärätse nuudi?, viis `vitsa kokku pal'mitu; ku `mustlanõ nuudi `väl'lä võit, siss `ol'li `lätläse `kaonu Har; vii leevä pääl ommava? kartsuh, `nuuti ka saava? vahepääl Se

2. kokkukeeratud kimp, kahl, tuust **a.** lina- või kanepisõõre linad, kanebid pannasse `nuuti Khk; `sõõrded olid veel lahti ning `nuuti `keermata, `nuutis võis mütu sõõret `olla Krj; too aidast poar `nuuti linu Jaa; Lina nuudid `siuti ikka kaks kogu ja `pandi `aita õrre `piale Pöi; kanepid keerdasse `nuuti Muh **b.** õlenuust `joulu`ehtul, siis `tehti olest `nuudid, `millega siis `jälle `lapsed `juoksid ja löid `jälle ühele `toisele `nuudiga `selga Kuu; nuudipää, noored mihed keisid õlist nuut oli seläs Mus; lapsed tegid `nääri `nuutisi - - nee palistati õlest Krj; Nääri poistel olid nuudid käe - - õlest palmitsetud nuudid Pöi **c.** juuksekrunn tüdär `lapsi pää on `nuudis Vai; Kui tüdrugad olid juba leeris keind, siis keisid keik juuste nuut kuklas Khk; pikad `juused, keerutad ää, `pöörad `rul'li, `õetasse `juused `nuutis PJg; `juused tehasse `nuuti, pestasse pia ää, veanatasse `juused otsa `piale kokku Plt **d.** (muu nutsak) rätik on `nuutis pees Ans; obuste ännad olid `nuuti `siutud; adra `kurku pannasse nuut `sisse, kui vesi vagusid `aetasse - - kadagatest ning `okstest, millest `juhtub Khk; Naised keivad rätikud nuutis ümber peæ Kaa; võrgul pärss sees, kalad olid püsut `pärssi `keerand, kala `sõlmis ta nuudiks kokku Pha; Kui leiba sõtkuti, pandi ikka rätik nuuti piha Pöi; `enne kui `kaugemale

`mindi, eenad `pandi `nuuti. nuut nigu suur kõis keerutati `valmis, siis tuul ei viind ree pialt ää mette Tõs

nuut² nuu¹ Ris, nuut Muh Rei, g nuudi

1. nuudipäev kolme kuningabe `nuuti `peetasse Muh; vanaste `peeti `nuuti Ris

2. nuudipäevaline nuudid käivad nuudi päval peredes ölut ehk öllenõu vikkisi `otsimas Rei; minu isa on seda `rääkin, et nuudiks `käidi Ris

nuut³ nuut Var, g nuudi Har/-t/, g `nuudi Lüg; noot g noodi Emm

1. soon laual nuut sai `lõikada `saega laua `servast Lüg; kui sa [lauale] noodi `sisse aad, teise `ääre paned argi, noot läheb argi `sisse Emm

2. sulund laual Tuu nuu¹ käve tõsõ laua val¹ dsi sisse Har

***nuut⁴** `nuuti laskma vibupüssi laskma latsõ - - `laskva `nuutõ; mi lasõ `nuuti Se

nuuter `nuut|er g -re nuut Kui latse koerust teeva, `võeti `nuuter Trv

nuut|höövel nuut- Vai Var Plt, nuu¹- Jür Krk Krl Rõu, noot- SaLä Pöi Emm Rei Tor Nis Kei JõeK/-uo-/, noot- Juu soonehöövel noot`öövel, sellega saab nooditud, sooned `sisse tõmmetud Ans; Noot `öövliga sai laua `sisse soon `aetud, ta oli ruidega tellitav Pöi; vanast raiuti `põitliga, siis pole noot `ööveld olnd Emm; noot`öövlega lükatase soont laua `sisse Tor; kui sa tahad nagu jälle `val¹tsi tehä `akna lauale ehk lengidelle, siis on noot`öövel Juu; nuot`öövliga soab `suoni `sisse lükatud JõeK; nuu¹`üüylege aiass suunt lavva `sissi Krk; nuu¹`hüüyli, tuuga `aetass puu `sisse suun Rõu

nuutima¹ `nuutima, (ma) nuudi(n) Muh Mär Tõs Tor Hää Juu JMd Koe VJg Sim Iis Trm Plt, `nuudin Kuu Lüg Vai; `nuutma, (ma) nuudi(n) KJn Krl Har Rõu nuudi vms peksma, taguma lademed maha ja `vardastegä, `naised ja mehed mukku `nuudi Lüg; keda sa seal nuudid Muh; kül¹ ta nuudib neid obusid, aga ei ta jõua edasi `ühti Mär; akkas obust `nuutima, obu tõrgub Tõs; kui üks loom on pikaldane, siis peäd tedä taga `nuutima Juu; see poiss tahaks küll läbi `nuutida JMd; nuudi nüüd pal¹last põngastikku, et su vikat kulugu (raskest niitmisest) Sim; nuudin teda nagu `kuera Iis; sa mugu nuudit õnnõ obõst, opõn om `katski nuudit Krl; `mustlanõ nuu¹ õks su nuudiga läbi ja sa ei `tihka kellegi üldä² Har || piltl taga sundima Sinu `täidüb alade `tüöle `nuutida Kuu; tüdrukud nuuditakse, see on ike `praega ia õpilane JJn

nuutima² `nuutima, tud-kesks nuuditud Var Kod; `nootima, tud-kesks nooditud Ans Khk Nis lauale soont hõoveldama noot`öövel, sellega saab nooditud, sooned `sisse tõmmetud Ans; põranda, lae ja `voodrilavvad on nuuditud Var; nuuditud (punnlaudadest tehtud) põrand Kod

nuutima³ `nuutima, (ta) nuudib Rei Ris nuudipäeval külas käima vanasti käisid mehed sedasi `nuutimas, ölut `saamas Rei

nuutis|lina (teat naiste peakate) Nuutislina seoti kõrgele üles Emm; Nuutislina kandsid naised ja tüdrukud - - kui mindi kiriku Käi; `nuutislina kannab tüdruk `senne aia, kui ta pruut on Rei **Vrd** nuutlina

nuut|lina = nuutislina Nuutlina oli piimvalgest kalingorist Käi

nuutra `nuutra Võn V, `nuutri Kam

1. kapsa juurehaigus `kapsta om `nuutrin Kam; `kapstil `nuutra² all, juurõ nigu tombi² Kan; `kapsta juuril umma² `nuutra² Rõu; `kapsta² `nuutrahe lännü²; kui `kapstal `nuutra um, siss `närvüse lehe² är² Plv; `Nuutra om sõs, ku juurõ `ümbrel omma² `väikese² kardohkakõsõ, kapst kuios ar² Röp **Vrd** nuutõrn(as)

2. juuksekrunn ku pikk hiuss om, käänä² üless nigu hiire pesä `nuutrahe; `nuutra `kukro takah Röp

nuutsatama nuutsatama Nõo, nuudsatamma Har

1. nuuksatama *Kui kutsik nuutsatab, siss vana peni üürätäb; Nuutsatab nigu laits peräst ikmist Nõo*

2. iitsatama *üüs `vannõ mi_sanna takan armõtudõ, ma `naksi `pel'gämmä, is tohe nuudsataki Har*

nuutsatus *nuutsatus g -e nuuksatus Pääle ikmist tuleva serätse nuutsatuse Nõo*

nuutskma *`nuutskma (-t-) Kan Se, (ma) nuudsu Nõo Krl/-mõ/ Har Plv Lut, nuudsi Rõu Vas nuuksuma kui üten tahab minnä, siss ikeb ja nuudsub nigu inime (noorest koerast) Nõo; `vääkõni laís ulk `aigu `nuutskõ pääle ikku Krl; ma_tõrõli tedä (last), siss is tohe ikkõ?, `naksi `nuutskma enne; medäs sa alasi nuudsub, no_su ikk avitass viijl Har; pini nuutsk, taht süvvä? Rõu; lasku_i latsõl `nuutski? Vas; `mõrsja kõõ `nuutsk Lut*

nuutskna *`nuutskna nuuksumine Muud ei_kuulõ_ku iku kahinat ja `nuutsknat (palvusest) Urv*

***nuutskõllõma** *pr (ta) nuutskõllõss nuuksuma laís `nuutskõllõss Plv*

nuutsuma *`nuutsuma, (ta) nuutsub Tõs Plt, nuudsub Hää, `nuutsu VNg Vai; `nuutsuma Hel TMr, (ta) nuutsub KJn Trv; `nuutsume, (ma) nuudsi Krk; `nuudsuma, (ma) nuudsu Puh(-i) Nõo Rõn; (ma) nuutsu San*

1. nuuksuma; niutsuma *`nuutsus tükk `aega Tõs; laps ingub ja nuudsub Hää; tuli `nuutsudes `kamre Plt; edimelt rüük' suure äälege, perän akkass `nuutsume; mis sa nuudsit, jätä `nuutsmine `järgi Krk; koer nuut - - usse taga Hel; siss ma olli pooleni ööni säl viijl `nuudsnu Puh*

2. imema, lutsima *tämä `nuutsu `sorme VNg*

nuutsutama *nuutsutama nuusutama nuutsuta, ku ää ais Trv*

nuutõrn(as) *nuutõrn|(as) g -a; pl nuudõrna?*

1. kapsa juurehaigus *nuutõrna? omma `kapsta juurõ küleh, kõik' kasunu tutti; `kapstilõ nakkas nuudõrnit ala ajama Se Vrd nuutra*

2. (mingi lastehaigus) *nuutõrna `haigus, tuu om `süäme `haigus - - `süämealosõ soonõ omma paistõt kõik' Se*

nuõtõs *`nuõtõs g -õ noodaselts Siäreküläs oli kõegõ suurõm `nuõtõs Khn*

nõa *nõa Lüg Jõh IisR Iis Trm nõõ nõa, tie `seitu kah; vahest jääb obone `lonkimaie, siis saab `üella nõa Lüg; Laisk [hobune] ei `liiguta ühe nõa `piale `kõrvigi IisR*

nõa- → nõja-

nõakalla *nõakalla Plv Se najakil(e) pal'k ol'l mitu nädälit tahn katusõ veere küleh nõakalla Plv Vrd nõokalla*

nõakeli *`nõakeli Ran Nõo najakile Ta jäi nõakeli saisma saena viijde Nõo*

nõakil *`nõakil Trv Krk najakil(e) kurda lavva `nõakil raasik `aiga; lassi ennäst seinä `nõakil; üte kõrra vähä lassi puu nõakil Krk*

nõakile *najakile om ennäst `nõakile `lasken Trv*

nõakil(I)e → nõjakile

nõaldama *`nõal|dama Nõo, -teme Krk nõjatama Nõalte sel'g seinä vastu Krk; Kas sa pel'gät, et maja ümbre lääb, et su om pantu sinna nõaldama Nõo*

nõatama¹ *`nõat|ama IisR VJg Iis Trm, -eme Krk nõõtama Mis tast `nõatada, läheb isegi IisR; `nõatab uast VJg; mis sa iki `ühte `puhku `nõadet, ta sõit mudiki - - puhass `nõatemin `ommigi Krk*

nõatama² → nõjatama¹

nõatõllõma nõatõllõma Vas Se nõjatama tää nii laisk inõminõ, nõatõllõss saina veereh, taha i tüüd tetä? Se

nõbu nõbu Käi/nõ-/ Han, g nõo Mär Vig(n nõbo) Var; n, g nõbu Mär Kse Var Tõs Khn Aud Hää onu- või tädipoeg, onu- või täditütar nõod_o `õeste ja vennaste lapsed Mär; mede `Mihkli nõbu võttis naese Vig; mu nõbu eläb `randas Var; vennaste ja õeste lapsed oo nõbud Tõs; sie ond mio nõbu, tämä isä ja minu emä olid õdõ vennägä Khn; [me] olime nõbuse Aud

nõder¹ nõder g nõdra Põi hajusalt Ha, JMd JJn VJg IPõ Äks Plt KJn Trv Hls Hel Nõo TMr San, `nõtra Lüg Jõh IisR; nõdõr Kan Krl Rõu Vas Se, nõdr Põi Muh LNg, nõter Var hajusalt Pä/-õr Khn/, Trm Kod, nõtr Lä Ha, g nõdra; n, g nõdra Var Vän Amb JJn Koe VMr Kad Sim Iis; nõder g nõdra hajusalt Sa, Hi Noa Ris; noder Jõe Hlj VNg Vai, notr Kuu, g `notra; n, g `notra VNg Vai

1. nõrk, väeti, vilets **a.** (inimese kehalisest või vaimsest seisundist) sie on `notra `moistusega, `notra `pääga VNg; Eks ta õle jäänd juba `nõtrast Jõh; Sie on jalust nõder, saa `ästi `käia IisR; kääd_o nõdrad ka, nendega ep saa eite midad [teha]; vaim_o `valmis küll, aga liha_o nõder piibl Khk; Ta on juba nii nõdr, et ta äi mäleta änam midagi Põi; lapsed `ollid nõdrad veel Muh; Lõi põldest nõdraks Emm; Ma jähi `aiguse ajal nii nõdraks Rei; kää jõud oli veel nõtr LNg; üks oo vanast `väeti, teine noorest nõtr Mar; eks ta tegi seda ikke vist nõdra meelega, ega ta targa meelega seda tegema läind Mär; see talve elu teeb mu nõdremas Han; tänä ole na nõter, südä saht ja Var; `kuhkusin jalad nõdrasse Mih; vana inime lähäb nõdraks, lähäb tohmiss Khn; mõnel inimesel on väga nõder aru Kei; nõtr, ei suuda `tõsta Juu; ta on ikke juba pailu nõder JJn; inimene one nõter, kis õman `mõistusen ei õle Kod; nõder laps, mis sa selle kääst tahad `saada; nii vana, oli piast juba nõder Lai; nõdra aruge Hel; tollest `laskmisest `saandi jäi nõdrass Nõo; `väikõni laís om nõdõr Krl **b.** (millegi kohta) Nõdra jääga äi ep tohi mette lahe pæele minna Kaa; nõdr jae oln, unt karan `paati Muh; paio oksad oo nõdrad, kukkuvad maha Mar; aea laít oo na nõter, tä üsä nõtkub Tõs; iä ond nõtõr, `õigõd kõvad `külmä ei olõ Khn; mul on - - nõdrad prillid, piaks `kangemad olema Ris

2. väeti, vähese aruga inimene eks sie ole üks õnn, et meie puol `ühtegi nõdra ei ole; see oli juba nagu nisuke nõdra jutt - - ja ommikuks oli [vanaisa] surnd Amb; ühe nõdra käess küsiti Kod; nõdral `puudub `mõistust Plt

3. pehme, vedel pudr oo nõdraks jäen Muh; tänä `õhtu nii nõder puder Emm; sa oled leiväd na nõdraks `sõtkund, ei saa mette `ahjo `panna; kõrt oo paksem kui leem ja vedelam, nõdrem kui pudro; kes oo surnd ja `tõmbab kõbaks, siis põle kedägist. aga kes nõtr oo, siis selle järele pidi terbe suguvõsa ää surema Mar || paindub sii on üks mees, nii nõdrade liigendega, aeas jala kaila taha Khk

nõder² nõder Hel Ran Rõn, nõdõr Plv Vas Räp/g nõdrõ/, g nõdra; nõtr (-tr) g nõdra, `nõtrõ Lei; n, g nõdrõ Räp kätktivibu ristiesä `aetu älli `nõtra `õtsme Hel; älli nõder tetti kõevust, tu_{om} kõvemb puu Ran; hällü nõdõr, kes paañuss ja üleväh kand; nõdrõ? inämbest iks kõõvine, lepä puu ei paañu? Räp **Vrd** nõderm

nõderik nõderik halgas nõderik, algas puu Ris

nõderm nõderm g -u Kam, -i Puh; nõdõrm g -u Plv, -a Võn Se; n, g nõdõrmu Plv Räp Lut(nõdrõmu), nõdõrmõ Kan Plv Vas Se; nõdrim Lut, nõdrim Kra kätktivibu Nõderm olli tala `külge `kinni `pantu, [häll] rippusi nõdermi küllen Puh; ällü nõdõrm on kõõvo puust Võn; ma lää mõtsast hällü nõdõrd `õtsma; hällüle `pañti nõdõrm lae pääle, sõss es olõ_{häll} ijn Plv; nõdrõmu um `kõonõ, kuusinõ ka? Lut **Vrd** nõder²

nōdi nōdi g nōdja M kätktivibu äll om nōdja otsan, sääl kiigudet Trv; nōdi pannass poisil kuuse puust, tüdruklatset pannass nōdi kase puust; latsel om älli `nōtja vaja Krk; einämaal - - `panti nōdi maa `sissi ja ällu sinnä `otsa Hel

nōdrakas nōdrak|as g -a nōder – Kod

nōdralene nōdralene nōdravõitu mõni oo `seoke nagu nōdralene, ei ole `meeles mette, ei tea seletada kedagi Mih

nōdra|meeleline nōdrameelne `naisega en saa [armulauale] `tulla, `naine on `nōtra`meeleline Lüg; oma rahvas pidasid täda niikui nōdrameelelisess Mih; emä jäi viijl `enne `surma nōdrameelelisess Puh; tuu kah serände nōdrameeleline, `mõistuse man om `puuduss Nõo -**meelne** minu `naine ku `alvas, siis õli ka `nōtra`mieline Lüg; jäi nōdra`meelseks Khk; se on nōdra`meelne, tema p tee mette medaged Käi; poiss oli nōdra`meelne, tohmoks jäänd Mar; nōdra`meeldsid oo küll, üks_o ühest kohast nõrk, teine teisest kohast Var; olli nōdra`meelne, pea`aegu ull Vän; mede külas es ole `ühtegi nōdrameelst inimest Saa; nōdra`meelne - - kes ise `jälle `vaikne on, aga arust `jälle vähe puudulik Kei; näväd õlid nōdra`miülsed, eväd õle täiearvolised Kod; nōdra`miijl`ne, kui ta om `mõistuse `kaoten Hel; [ta] läits nigu nōdra`miülsess, tuu `kuuļi ärä Ran **Vrd** nōdrameeleline

nōdra|poolne, -pooline nōdra|`puuļne, -pooline nōdravõitu ma_i tiia, kas ta vaest veedike nōdra`puuļne ka `olli Nõo

nōdrim → nōderm

nōdrus → nōtrus

nōdrutama nōdrutama, nōdro- Ris, nōdru- HMd, nōdro- Ris liigutama kōnidid jäävad `istudes `kangeks, piab nōdrutama minema Ris; ma jään `kangeks, ma lään nōdrutan ennast HMd

nōdrõ → nōder²

nōdrõmu → nōderm

nōdsunõ nōdsu|nõ Se(nōdso-), -dsõ Har madal, lohklik Soetõlv kasuss kraavin vai nōdsudsõ, vesidse kotussõ pääl; Ku_sügüsel ja keväjält sao_`tul`li[?], siss vesi juušk `viirgustõ[?], is jää[?] nōdsutsõppi kotussõidõ pääle `saisma[?] Har; nōdsunõ maa Se

nōdsõrmuss nōdsõrmuss

1. mudane, pehme koht Nōdsõrmuss, likõ `vaova kotuss Vas

2. piltl lodev inimene – Vas

nōdu n, g nōdu Lüg Jõh IisR Saa I Ran, nodu Vai; nōdu g nõo Lai Plt nõgu **a.** ümbrusest madalam pinnavorm Kui `põllu sies on `niisike nōdu kōht, siis ei tahetud ikke rukkid teha Jõh; `niskene nodu, sääl `kasvas `ainult luha Vai; org one laialisem, nōdu on `kitsam, nagu kruavi kōst Kod; nōdu kōhad on väl`ja pial, kos madalam, kos vili iast ei kasva Lai **b.** süvend, lohkaampalk on `keskelt `kruuvitud `ankru`palgi `külge, siis ei vaju `keskelt nōdu; `Kindu`suoned akkavad `põlve tagusest nõdust Lüg; maea `keskeld `lohku vajonu nigu nōdu säll`läga obene; nōdu säll`läga obesit ei taheta, kui tuuþ varsa, siss jääb nigu vana sadul, täl ei ole üttegi looma `muuðu Ran

nōduk(as) nōdu|k, nōdu|kas (nōdo-) g -ka madal, lohkjās, nõgus koerakusimed kasvavad nōduka kōha piäl; vähä nōdukas one si mua; nōduka sel`jägä obene. selle sel`jän_o üvä `sõita, kes nōduka sel`jägä one Kod **Vrd** nõgukas

nōdukil(l)e nōdukile, -kille (nōdo-)

1. lohku, nõgusaks katus on nōdukille vajonud; lehmäl one valus kua, ku piigissäd `väl`jä `vualu, `tõmbab sel`jä nōdukille, laheb `alla puale sedä `selgä Kod

2. kummargil(e) *seesäb nõdukile; lahe vähä nõdukile; sulane käib nõdokille* Kod

nõduline nõduli|ne g -se nõigus mõnel oo nõdulised küüned Kod

nõdus nõdus g -a Jõh IPõ Plt nõigus, lohkus vana maea - - on nõdusse vajond Trm; mõne obuse kael on nõdus, kui obune on armetu Lai; mõni nõdus koht, kahelt poolt `kõrge, `keskelt `alla vajond Plt

nõdvale nõdvale lödvale – Trm

nõdõrmu, nõdõrmõ → nõderm

nõdõrmõss nõdõr|mõss g -mõ Vas Se(nõdir-); nõdõrmuss Se kätktivibu hällü nõdõrmõt lää `otsma Vas; hällü nõdirõmõss `murdu `kaški Se

nõel nõel g nõela Põi Muh L K IPõ, `nõela Hlj Jõh; nõõl g nõõla Saa Kõp Vil Trv; nõõl g nõõla Sa(n nõel SaLä; g nõila) Hi; nuel g `nuela Jõe(noel) VNg

1. a. teravaotsaline vahend õmblemiseks, torkamiseks, kinnitamiseks jne; ka ilunõel `piigid - - `piened kui `noela `otsad Jõe; [juukse] leetid `pandi siis `nueladega ikke `kinni VNg; miest `rahvadel õlid `lipsu `nõelad `lipsu `külles Jõh; kaapsu mõistatus, et neid lappisid pole nõõlaga pistetud üheteise `peele Jäm; ma_p nää `niiti nõõla taha aeda Khk; nõõlaga said päti tallad ömmeldud Kär; Käed surevad magades ää, omiku naagu `nõelu täis Põi; suure nõelaga nõeluti `taksed särgid ää Muh; tõmmati nõeladega nii kokko, et oli korrolene (särgist) Mar; `juuste nõelad kukkusid `joostes `väl'la Mär; Poisil olid nõela otsast tuln riided selgas (uhiuued) Han; `pasla nõel oo `seoke tahalene Mih; Võta nõelaga pjõnd mio `peiläst `vällä Khn; põrnaarstid on olnd, kes nõelaga on `torkind põrna `sisse Vän; mia ei taha neid vaimetud `nõõle Saa; ennemušte nõel isi oli koa jämedam ja pea oli suurem Juu; nagu nõelte pial (kärsitust) Amb; minu ema oli suur pitsi iegeldaea, eks tal old nõelad, millega ta iegeldas; sia arjassega küll sai läbi `aetud, sie oli nõela asemel VMr; Terane kui nõel Trm; aja niit nõela järele KJn; kui arjus sia `karvu sai, `andis sulle nõõla, riie `müiti iki raha ijst Vil b. piirits puu nõelaga tihakse kala `võrku Ann; koti `kanga nõel Pai; nõelaga `tehti `niisa, `võrku Pee; kofi kudumese nõel Sim

2. astel, pistmissuised mesilase nõõl taga `otsas, aab `välja, kui pistab Khk; sääsk oo pitka nõõlaga ja iniseb Jaa

Vrd neul, nõgel

nõela- nõõla padi, koes on nõõlad sihes Khk; Anna moole üks nõela täis lõnga Põi; nõela toos on nagu pril'li toos, puust, keib `lahti kespaegast Kul; päris uued `riided, üsna nõela silmast tulnd Mär; no on - - peenike inime, aa või nõelasilmast läbi Tür; nõela täis `niiti Koe; nõela padjal oli liiv sees, kahe `korne riie pial, et nõel sehes seisab Plt

nõela|kala meri-või madunõel nõnda kut ravast raet, vähike, kutsutse nõõlakalaks Mus

nõelama `nõelama, da-inf nõelata Muh hajuvalt L KPõ, TaPõ Plt KJn Puh; `nõõlama, da-inf nõõlata Hää Saa Kõp Vil; `nõõlama Käi Rei, da-inf nõõlata HMd; `nuela|ma, da-inf -da Jõe VNg

1. astla või pistmissuistega torkama; hammustama (maost) laps mend `marju ottama, uss `nuelas Jõe; erilase `nõelamine, see ju `irmus valus Muh; `vaablane `nõõlab Rei; mesilased `nõelavad `kangeste, nõeland obo kõik ää Mar; `pal'la jalo on kardetav `keia, uss võib nõelata Kul; vapsikas `nõelab irmus valusasti Vän; ussi nõõlatud jalg valutab, `nõõlamise `järgi tuleb panna tubakud ja `viina `pääle Saa; obu kiin - - parmu `suurune on, tagumese otsaga `nõelab Ris; minevasta uss `nõelas mind, ole sel'lä peäl viis-kuus nädälid Juu; Erilane paneb sutsu nina `alla, `nõelab sind Kos; mesilasi peab olema mitut `sel'tsi, üks on nii `kange, kui `nõelab inimest, sureb kohe ää Amb; uss ei nõeland teda, ta käis kõik ravad `pal'la jalu ää Ann;

`juoksva `aiguse `vasta on sie (mesilase) `nõelamine küll ia VMr; siin rabas on koledast `ußsa, oma õvve pääl `nõelas ära jala Pal; kui si (herilane) `nõelab, siis on `paistust nõnna_ `irmus Äks; nisuke kiil' on, mis `nõelab, kui loomale se `külge läeb, siis jookseb kui tuul Lai; kui sisalik seetse `korda ammustab, siis on nisamma nagu vana ús `nõelab KJn; kollatsed mesilased on `aeglased ja niid ei `nõõla, mustad on `kanged `nõõlama Vil; mesiläne ja `vaablane `nõelava valuste Puh

2. piltl halvasti ütleva, solvama ies aga ia, aab libedad juttu - - aga sel'la taga akab `nõelama Hag

Vrd neulama

nõeldõs|lõng nõeldõslõng nõeelõng – Khn

nõele nõele g `nõele (nõele) Muh Mar Mär Kse Ris Juu JJn VJg Iis Plt, `nõelde Muh Mär; n, g nõõle Kär Kaa VII; `nõele- (nõele-) Han Aud Tor HMd Jür Trm, nõõle- Khk Phl

1. nõelumine; õmblus Kui vetta `riide `värvi lõng, siis pole nõõled nõhagid Kaa; tule `sööga saab nõelet nõhitud, kui `musta oo `valgega nõelutud Mar; sukk oo nõelutud ja `vaata kui ilus nõele oo Mär; mina akkan kedrama - - takku nõele jäuks Ris; `ästi korralik nõele on JJn

2. nõelamine, torge siin on mul üks mesilase nõele, sellepärast ta sügeleb JJn

nõele|lõng Nõõelõng tehti jäme, siis pidas kauamini vastu Kaa; takkudest kedrati `nõele `lõnga Muh; nõeelõng oo `velne lõng, nõelutasse sukka Mar; `nõele lõngaga nõelutse sukka ja kapetid, see oo ikka jämedam lõng Aud; `takne lõng koorutati kahe `kortseks, oli `nõele lõngaks Juu; Nõele lõng - - takku `pañdi `ulka, et `sitkem oleks Jür; nõele `lõnga `tehti kerasse ja nõeluti, sij õli villane ehk linane lõng Trm **Vrd** nõeldõslõng

nõeles nõeles g -e nõelutav ese Mool oli täna mitu nõelest kää, enne `nõeltsi sukakanna `kinni, siis `võtsi `kampsuni käsil. Nõeleste jäus piab õige värmiga nõeelõng olema Han

nõelik nõeli|k VJg Sim Iis Äks Lai Plt, `nõeli|k Jõh, g -ku; nõõli|k g -ku Trm Ksi, -ke Kod

1. nõeljas luust või puust vahend viiskude, võrgu vms tegemiseks nõelikuga tehase `viisku Iis; nõõlik, koa luoma siare luust Trm; viisu tegemise nõelik on puust Äks; nõelikuga `tehti `viiskude `põhjasi, nõelikuga kangutati [niined] üless Lai

2. (terasest, vilkast olendist, hrl võrdlustes) sie on nii `kärme nagu `nõelik kohe Jõh; terane inime - - nagu nõelik Sim; tragi tüdrik nagu nõõlik; näd (lapsed) one jo kuradi nõõliked, kõik panevad kõrva taha Kod; `looma `õeldi nõelik, kes `siuke joosik, paigal ei seisa Plt

3. noor haug nuur avi one nõõlik; avi nõõlikud üväd silgu (soola) kalad, vanal avil one kiudoline liha; nõõlik one `uassane erk kala Kod

nõelu|kada paigatud riie see alussilik soab juba nõnna `otsa, nõelutud nagu va nõelukada Juu

nõeluma `nõeluma, (ma) nõelu(n) Põi Muh hajusalt L(-lo- LNg Mar Kul), Ris Hag Juu Amb JMd JJn Koe VJg Sim IPõ Plt Pil, `nõelun Lüg Jõh IisR; `nõõluma Kõp, `nõõlma Saa, (ta) nõõlub; `nõelma, (ta) nõelub Khn KJn; `nõõluma, (ma) nõõlu(n) Sa(-õe-) Emm Rei; `nueluma, (ma) `nuelun Jõe VNg

1. esemeid parandama; õmblema ikke kahe `kõrdane on `nõelumise niit Jõh; päti tallad said ära nõõlutud piste `pistme `sisse Jäm; sokkisid ma pole ka `ammu änam `nõõlund Khk; pätid - - `riidest tallad `pandi kogu, siis nõõluti `jälle läbi, kanepi lõhngaga nõõluti Kaa; Püksid ta nõelub oma perele ikka ise kogu, nende pärast pole `rätseppa taris Põi; ma_p taha, see oo nõelut riie Muh; metu nädälid `nõelusid `särki - - aga `seisis metu `aastad, nõelutud koht oli kõba Mar; nõelun sii koõta ja mis tarvis oo, muðu akab igäb Vig; Mia sio kapõti küll

nõeln Khn; õhõ`kortse lõngaga_i nõelutud, see läks kätti Juu; akkas kapukaid `nõeluma JMd; mis sest sukast ika nõelud Iis; nõeluti (tikiti) `riide `piale suured lilled Plt; ninäd nõõlutas kokku Kõp **b.** (viisu, sõela punumisest) sie (viisu tald) õligi tohoga õli läbi `nõelutud viel, kahe`kõrdasest Lüg; alt nõeluti ää viisk, põimiti läbi Vän; niinega nõelun `viisa Hää; ludaga tüöd nimetatasse sarja põhja `nõelumisest; kui akkan [viisku] `nõeluma, siis on `jälle tõine tüööriist Trm

2. a. nõelama, salvama nuel`ussisi oli küll, nied -- `nuelusivad vahest `jalga ka VNg; `naklane nõõlub kibesti Khk; erilane, see `seuke -- valus `nõõluma Kär; tüüüss -- nõelub loomad ää Mus; va metsa matikuid lennab, oli `nõeluda saan Var; mul omalgi ussi nõelut jalg, kui ma karjane oli, varvas `paergu kõver Tõs; kui mesilane nõelub, see teeb valu nagu `ußski ammustab Aud; Raudsipelgad niid `väiksed punased sipelgad, niid `kangesti valusti nõeluvad, suured ei ole nii tigidad Hää; lükka uks `kuomalle, `kärpsed lähvad `sisse, akkavad teid sial `nõeluma Amb **b.** torkima Vahi ku -- tuul `nõeluma akkab, siis `tõmmab luust ja lihast läbi IisR; `kange `vinge tuul, `nõelus kasukast koa läbi Mär; tuul `justku nõelub läbi `pükste Tor; siin ukse all, siin ta (tuul) nii `kangest nõelub JJn

Vrd neuluma

3. piltl vilkalt liikuma nõelub ja sõelub ühüst kohast `teisi, ega taal rahu põle Mär; Igal puul `kõike `asja nuusib -- ja `kõike kuulatada tahab, jusku vibu nõelub igalt puult läbi Hää

Vrd nõgluma

nõelus nõelus Mär Aud, nõeluss KJn, g -e rahutu või elavaloomuline olend küll see aga oo nõelus -- ei anna kellegile rahu Mär; sa oled üstkuu va nõelus, igas `poole sust saab Aud; on igävene nõeluss, igäle `poole `kargab -- igäl pool oma ninägä KJn

nõel|uss `Suose maa pial oli ka nõel `ussisi IisR; Siit maa nõõlussid aa sarabukirjud, nee tunneb kohe ee, kui neid juhtub nägema Emm; nõel ussil peab olema kroen peas, kis inimene selle krooni peab kätte `saama, see kõik vihad peab maa peal ää `võitma Mar; vanal aal_o kibid `pehmed oln ja nõelußs oo kibi all oln Kse; kui nõelußs oo ammustan, siss jalg paestetab ülese Tõs; kis nõõlußsi ära tapab, see saab `õessa pattu `andes Saa; nõelußsid -- mõni on sarapu `karva ußs ja vase `karva ußs ja al' l ußs Juu; tuli `oonesse ei tohi `minna, kui on nõelußs ammustand Koe; nõelußsid on rabas SJn **Vrd** niulus|uss, nõgl|uisk

nõene `nõe|ne Rõu, g -se Sim, -dsõ Krl/n -nõl; `nõi|nõ g -dsõ Rõu Vas; `nõõ|nõ g -tsõ Kan nõgine vanad `nõesed seinad Sim; pada om `nõenõ Krl; puttu_i? noi nõitsit `rõivit Vas

nõe|pea nõgipea tänävuade oo vili nõe `piäsid täis Kod

nões nões g `nõekse Juu Hald Amb JMd Koe ViK nõges `nõekseid on `kolme jägu; sõin `nõekse suppi HJn; nões -- sie tieb ka muhud ülesse Amb; `kapsad on `nõekseid täis JMd; `nõeksed -- kui `narmasse lüevad, siis on puised VMr; ihu on kupal, kui `nõeksed kõrvetavad VJg; kui on inimisel `kange kõha, siis `nõekse `varssi põletada, sie suits `aitab kõha `vasta Sim

nõetam(m)a `nõetam(m)a San Har; tud-kesks `nõitõt Plv nõetuma truubi omma är `nõetedu San; `nõitõt lambi klaas Plv

nõga¹ nõga Tõs Aud, nõga Khk VII nõgu, lohk laud `vaibub nõgase Khk; nõgas sel'laga obu VII; moa oo tükäti nõgas; kui sa `tihli vagusi ajad, siss põld läheb nõgase, nõgas põld Tõs

nõga² nõga Kul Vig Lih nõgi `korstna nõga Vig

nõgama nõgama Mar, nõga- Jäm Khk nõtkuma nõgab sedasi peenine puu, katti ep liha Jäm; jää nii nõrk veel, võtab nõgama Khk; põlved nõgasid Mar

nōgel *nōgel* M hajusalt T, *nōgōl*, *-ōl'* Vön San Kan(*nōgul'*) Urv Rõu Plv Vas Röp Se(*nō-*), *nōkl* Krl Har Lei(*nō-*) Lut Kra, g *nōgla*

1. a. teravaotsaline vahend õmblemiseks, kinnitamiseks jne; ka ilunõel *aa niit nōgla* `perrä Trv; *miul* o `nōklu küll, `nōkle `puudust *miul ei ole*; *kummutemis nōgel tuhkpeenik, tahiline, sellege kasugu* `rihmu *kummudets* Krk; *latsel - - nigu nōgla terävä* `amba; *tõene eläp ärä, ta ei ole mitte ütte naha* `nōkla `võtnu, *aga tõene varastab* Ran; *ta* m nii `kooner, *et tõesele ei täi* `anda *tina* `nōklagi; *vahel kirp* `suskab *ku nōglaga*; *juusse* `nōkluga `olli `kinni `pantu Nõo; `kaska `nōgla *ol'li esi, noil ol'li otsa kandelise, tõõne nōgōl ol'li ümārgune* Vön; *jalg* `naksi `pindõ *ajama, no* m *nigu* `nōklu *täüis; tuu* särk *om* `õkva *rätsepä käest* `tuudu?, *tuu* om `õkva *nōkl mant maha* lōigat Har; *ka*ssi *puja iist andass suur nōgōl, siss* `saasõ *teräne ka*ss Plv; [ta] *ol'li iks terräv ku nōgōl', tuu ol'li iks iist* `võtja *ja plaani* `andja Vas; *põrmandust nōgla näk'k ar?*, *olõ õi* püimme Se; *nōglaga tsukašš kini kaalaräti* Lei; *ravvanõ tsiga, paklanõ hand = nōkl* Lut || (nimetissõrmest) *edemine sõrm om nōkl tuuperäst, et timä om kikõ edemine nōgla kiinni* `võtja Har b. piirits, *ui peenembit* `võrke *tetäss nōglage, puust nōgel pal'lalt ja auk sehen* Trv

2. okas *ku siil oma* `nōklege *pist, om veri perän* Krk; *raudkiiss om serände* `väike *kala - - nōglad vai ormussed sällä pääl* Ran; *kuuse nōgel om jala* `sisse *lännu; karuuhak om terävä* `nōkluga, *täl om pikembä nōgla ku kikerpillil; kadajass ei* `aagina `nōklu *kül'lest ärä* Nõo; `Uunit *ehitedi kõegist puist, kos enne nōgla kül'len ol'liva* Rõn; *pedäje nōgla omma pikembä ku kuusõ nōgla?* Har; *siilil umma?* kalõ? *nōgla?*, *lätt ku kukkõlõss õnnõ* Rõu; `haukaküüdsel *umma* nōgla küleh, *tuu* saa ai_`peiu *võtta?* Vas; *noorõmp poig, taa om sul nigu ahv, pedäjä* `nōkla *pite ka lätt üle*st Se

3. astel, pistmissuised (ka mao keelest) *nu kate keelega inimese om kõege vastikumba, nigu kate nōglaga ussi* Ran; *ku mihiläne pand, siss jääss nōkl naha* `sisse, *no* m *ta esi* ka läbi *rõibõ?*; *kihulanõ tu pikä nōgla aja naha* `sisse, *siss* `tõmbass *verd täüis* Har; *rästik nōglaga* `tsuskass Rõu; *nōgōl om* `mehtsel `perseh Röp; *hušs* `tsuskass, *täl om nōgōl* Se

Vrd nõel

4. väike haug *purika nōgel* Ran

nōgelane *nōgela|ne* Lüg Jõh IisR, *nogela|ne* Kuu Hlj, *nogelai|ne* VNg Vai, g *-se* nõges *nogelane* `korvetas Hlj; `külmetas *enese* `selja `aigest *ja siis nogelaise vihaga siis mies* `vihtles *tädä* `saunas VNg; *nōgelasi on* `kahte `seltsi, `tõised *on* `veikemad, `tõised `suuremad; *sie luttikas* `ammust *juo nda ku nōgelane* `kõrvetas Lüg **Vrd** nogulane

nōgelik *nōgeli|k* g *-ku* nōgestik *täma* `värvis `lõnga - - `värvi *vie valas nōgelikku; juoksin* *ku kana* `lauda *taha nōgelikku* Lüg

nōgelma → nōgluma

nōgene → nõges

nōges *nōge|s* Jõh IisR Põi Muh L HaLä Kos Jür Amb Tür Pee VJg IisK I, *nōge|ss* hajusalt KPõ I, M Ran Nõo TMr, g *-s(s)e*; *nōgõ|ss* g *-sõ* Khn/n *nōgõ|s/* hajusalt V(n *-śś* Se); *nōges* g *-e* Sa Hi; *nōge|ne* hajusalt T, *nōge|ne* hajusalt Sa, g *-se*; *nōgõ|nõ* g *-sõ* Vön Ote Kan Urv Rõu Plv Röp; *nōkõn* (*-n*) g *nōgõsõ* San Krl Har Rõu Lei(*nō-*); pl *nōgõsõ?* Kra, *noge(k)sed* Kuu Hlj; gpl *nōgõsside* Lut (rohttaim) `kuiva *nōgestega* `vihtlesin Jõh; *Nõgesi - -* `kuivatatti *kanadelle* `talvest IisR; `valged *nōgesed, tee ääres* `kasvasid, *päris* `valge õis Khk; *nōgene oo va vihane loom - - kõrvetab* `kangesti Mus; *Siis olnd nälg möödas, kui kevade nõges ja malts olid ninad moa sihest* `välja *pisnd* Põi; *nōgessed kasuvad nagu mets* Muh; *nōgese tee on kōõma* `vastu, *vetab pæe kōõma ära* Käi; *nōgeseid oo* `kolme `sel'tsi, *raudnōges, piimanōges ja kõrvetaja* *nōges* Rid; *ma* `leitsin *kana pesa nōgeste seest* Mär; (lastele:) *sii te vahite küll, aga kui* `tarvis

oo, siss põle `ühti, võtan nõgessid, vaat siss Vig; nõgesed kõrvetavad suured villid kätele ja jalgele Tõs; Mürde `iäres kasvab ikka nõgõsi Khn; nõges on `jooskja rohus Saa; ää mine `sõnna nõgeste `sissi Ris; `vihbles ennast nõgestega Rap; nõgesseid on kaht `seltsi, teised on raudnõgessed, teised on muidu nõgessed IisK; ma õlen nagu nõgessite siis, nõnna suur `orjus mul_o piäl Kod; peris nõgess kõrvetab Pal; nõgess - - raiutasse `katki, `pantasse kuum vesi `pääle ja lehm süüb Äks; mis õitsevad, on emanõgessed, ei kõrveta. mis ei õitse, on isanõgessed. suured nõgessed on muidu nõgessed Lai; oh, vana nõgess tulep, ta kõrvetep (mõisavalitsejast); vanal aal olli nõgese vardest tett ame `sel`gä Krk; sigadele `raoti nõgessit kah, mes ni noore nõgesse om Ran; temä mijs `olli nõgeste sehen kasunu, aga temä `olli talulais piltl Nõo; nõgõsõ ja `ohtja ja `takja ja mis_säl kõik `kasviva Ote; nõkõn puttõ `jalga, puri su jala `katski; vanast is mõista nõgõsõist `kiäki medägi tetä?, no_sõõdetäss kannu nõgõstõga ja `aptiigri tegevä ruhe Har; nõgõsõ juurõ_tegevä_piimä soonõ_vallalõ [lehmäl] ja `andva_piimäle `ramsust Rõu; nõgõssidiga `kõrbat, siss jäävä kubla? Se; nõkõn `salvas Lei; nõgõsside siäh `sündünü (vallaslapsest) Lut **Vrd** nões

nõgesene nõgeselne g -tse Nõo; nõgõsõnõ Har; pl nõgõsetse Võn nõgestest tehtud; nõgeseid täis ol`liva `sease nõgõsetse koti Võn; mul om taa aia taguss kõik nõgõsõnõ Har

nõgestik nõgesti|k Lüg/g -kku/ Kse IPõ Plt, nõgõsti|k Krl Rõu Plv Vas, g -ku; nõgeessi|k g -ku, -ko Kod; nõgesti|kko g -go Vai nõgestega kaetud ala `lastele sai `üella: kui et lähä menemaie, siis `viskan nõgestikku Lüg; ma vein nõgessikko [surnud kana] Kod; aidveerel om nõgõstiku kotus Krl; tah muud ei olõki? kui nõgõstik Plv **Vrd** nõgelik

nõgi nõgi Lüg LNg Mär Kir Kse Han Khn/-õ/ Pär Tür, g nõe Jõh Muh Rid Mar Aud Vän Tor Saa JIn Koe ViK TaPõ VIPõ M T VLä, nõõ, nõõ VId; n, g nõgi Põi Mih PJg Ha Trm, nõge Põi Var Tõs Hää Saa; nõge SJn, g nõe Kse Tor KJn; nõgu Kir Kse; nõgi Pha Noa Ris, g nõõ Kär; n, g nõgi SaLä(g nõe Khk) Kaa, nõge Krj Pha VII Käi Phl; nõgi Jõe Hlj, g nue Kuu VNg, noe Vai; p nõkõ V peam tahmast koosnev sadestis nõgi löi polema VNg; `ahju `rüövides ja `pliite `rüövites sie tahm on nõgi Lüg; laps oo ennast keik nõgiga ää `rõõpand Khk; nõgi_p pudise maha, kõvaks läind Kär; nõge jooseb `mööda korsnast muha VII; nõe vesi jooseb `alla, must nagu tõru Muh; nõgu oo nagu pigi, suured tired tulevad `korsnast `alla Kse; kosnas oo nõgega koos Tõs; tahm on kuib ja `lahtine, a nõgi on `kül`gis `kinni Vän; nõge oo `kosna tahm ja vesi segamini Tor; nõgi on, mis `sinna [lõõride] `külge põleb Jür; `tahma ja nõgi kõik kohad täis Tür; vanaste, kui `korstnad põld, oli tuba kõik nõge täis Kad; nõgi, mis rehe tua seinä `külge jääb Sim; nõge vaja `panna `varva vahele [kui konnasilm on]- - nõgi pa`rgib nagu; tulid jõõlupühäd, minä puhassasin nõge, kannin maailma nõe `väl`jä Kod; kui truubid nõge täis, siis [tuli] ei põle enam Äks; nõgi on vihu `saunades, auruga saab märjaks ja `kuivab jälle ära Ksi; võttis nõe `korstnast `väl`lä KJn; nõgi palab paa põhjan, `vihma tuleb Trv; vanamijs pa`nd puu `luškade `suula ja paa `perse alt `peoga nõge, rüübäss lämmind `piimä `pääle ja kõtuvalu läits ärä Ran; kui pal`lu nõge kogub, siss truubi ei `tõmba Nõo; `Kõrsna jalg om nii nõkõ täüs et Urv; ma_pia ka umma `nako pisu kãbahutma, taa vaest um `nõõga? Rõu; küll ol`l pal`lo nõkõ `korjunu `korsnahe Plv; `nõõga tetäss nisaots kokko (lapse võõrutamisel) Se || mustus, praht tua põrandalt pühitakse nõgi kokku ja õuest Juu

nõgihtumma nõgihtumma tahmuma sanna akõn nõgihtu ar?; `savvu sisehn saina? nõgihtusõ? ar? Rõu **Vrd** nõgihuma, nõgistuma

nõgihuma nõgihum(m)a Rõu Se, nõgihhuma Vas tahmuma sann ka nõgihuss ar? Rõu; tarõ ol`l nõgihhunu Vas **Vrd** nõgihtumma

nõgi|kikass 1. musträhn nõgikikass om tutuge, punane, kõtu alt must Hel; nõgikikass lõgistap Kam; nõgikikass um suurõmbidõ `mõtsu seeh Vas

2. (nõgisest, või muidu määrdunud inimesest) latse om meil nõgitse ja musta nigu nõgikikka Nõo; Latsõ_tük'ke külmäga jäl' `lämmähe rehe `ahju, ku_sõss `vällä tul'li?, sõss ol'li_ku_nõgikikka Rõu; va nõgikikass, tohi ei? sa nii külh tõiste inemiste sekkä minnä? Räp; `mõskõ är suu, käüt ka kui nõgikikka? Lut **Vrd** nõökikass

3. lastehirmutis nõgikikass tulõ rehest, vii ar? Se

nõgine nõgi|ne Tor Saa, g -se Lüg Jõh Põi Muh Mär Kse Ris Juu Kad VJg Sim Iis Trm Kod KJn, -tse Mih Aud Trv Hls Krk TLä Kam San; nõgi|nõ g -tsõ Võn Plv Räp; nõge|ne Hää, g -tse Tõs Khn/-gõ|nõ g -tsõ/; nõgi|ne g -se Jäm Ans Kär Noa, -sse Khk; nogi|ne g -se Jõe Kuu VNg Vai; nõkinõ g `nõedsõ Har nõega koos ka'ss oli nii`pal'lu kerikselle lähnd ja nii`pal'lu nogine kui toht Jõe; sie oli must ja nogine se saun. vahest sai siis `laupä `ehtul igä pühitüd vihaga, et ei tehnd nogiseks `kaiki Kuu; kattel on nõgine Lüg; koes sa lehed seantse nõgisse `näuga Khk; nõgised kivid Kär; Ahju kül'g on puhas nõgine Põi; nõgetsed käed oo ukkas nõgega Tõs; talu olli jõe `kaldal - - kus `enne elasin, suetsune ja nõgine Saa; lagi on nõgine Ris; paa põhi on nõgine Kad; kõik on nõgised, seinad, parred Sim; ei näväd sedä nõgiss tüüüd, sepätüüüd eväd võta Kod; kül'ta on nõgine ku toht kunagi KJn; nägu nõgine pähän Trv; las ta `vandu ja `niidi pääl, miu süä om puhass, ei ole nõgine piltl Krk; käe om nõgitse, ma_i saa su avita Nõo; `kõrsna om `väega nõkinõ; `nõetsõid `rõivõid piat `mõskma Har || prahine toa põrand on nii nõgine, ei pühitä `puhtaks, teä, mis teil si tehä on Juu

nõgi|pea nõgihaigus kui `türnäpud on `põldude ligi, siis tuleb `vilja `ulka nõgipäid Lüg; Tuleb nõgipeast teha `jooki ja peigmehele `joota, siis `armub Jäm; kui pal'lu nõgipäid on seas, siss ilust jahu ei saa; kui kül'm vil'la õied ära võtab, siss tuleva nõgipääd Saa; nisu sees õli vahest nõgi`piasid, terve pia on must, sialt ei sua kedagi Trm; nisu ei tohi külüde, ku kaits `valgust `taevan, siss kasvav nõgipää; nõgipää sian teeve levä mustass, kesväl ja nisul om nõgi`pääse Krk; kesv lätt nõgipähä kas maa `puudusest vai `rotest - - ega rammulise maa pääl üttegi nõgipääd es näe. nõgipäid tulli segite ette, terve väli vai nurm es lähä nõgipähä Kam; Nõgipää - - ku_näpu vahel puruss pitsidi, siss ol'l nigu_nõgi Har **Vrd** nõepea

***nõgistama** nõgissama Kod, nõgisteme Krk tahmuma alumii-nium poit nõgissab - - tuleb `pessä Kod; ärä nõgistet ku nõeunik Krk **Vrd** nõgistuma

***nõgistuma** nõgistumma Plv, nõgissuma Kod, nogistuma Kuu tahmuma `Rüüvid_o nii ärä nogistunned, et hakkab `suitsu `sisse ajama, ku tule `pliidi ala tied; Ku lattorni `klaasid juo ärä nogistusid, eks siis sai `toisi `jälle vahest `pestud Kuu; truubid oo nõgissunud ärä, ei tõmma üväss Kod; truuba? umma är? nõgistunu, vaja olõss `pühki? Plv **Vrd** nõgihtumma, nõgistama

nõgitama nõgitama Trv Rõn; nud-kesks nõgitenü Hel; tud-kesks nõgitõt Urv tahmuma lagi om ärä nõgitanu Trv; Liidi aive suitsu sisse, vist lõõri ollive nõgitenü Hel; truup om nõgitõt Urv **Vrd** nogituma

nõgl|kude, -kudi nõelatoos nõgla kude, puust tett Hls; nõgla kudi tetti ani sääre luust või siiva luust, `panti puhn ette; miul_o kaits nõgla kudi kodun Krk

nõgl|mõts okaspuumets nõgla mõtsast tetti `sõõrdu Kam; Va'skpalu om kõik' nõgla mõts, sääl ei olõ üttegi `kõivu ei leppä Har

nõglandus nõglandu|s(s) g -se Trv TLä Kam Ote, -sõ Urv Krl/n -s's/ nõelatäis anna mulle üiits nõglandus `niiti Trv; võtt üte nõglanduse Ran; nõgla `perrä `aetas nõglanduss Kam; mul mõni nõglanduss om viil `niiti Ote; [ta] ol'l sada süld nõglandusõ är? paiganu püksi `persele,

ütelnu: *paremb kõva kui illuss; Nii pik'ä nōglandusō pannu, et `taaga joosō` egä `tsuskamise` aigu ussōst `vällä Urv*

nōglane *nōglane* g -tse okkaine, okkaid täis *kadajass om nōglane; ku karuuhak ärä kuevap, siss om kole nōglane Nōo*

nōglapu *okaspuu nōglapuu lõegatass noorel kuul, lehepuu lõegatass vanal kuul Kam; nōglapuul om ütškõik' kas suvi vai tal'v, alasi om timä uman vormin Har; nōglapuu `pal'li` häste Plv*

***nōglatama** pr (ta) *nōglat' nōelama uisk nōglat' lehmä ärä Trv*

nōglats *nōglats* Lei, g -tsi, -tsi Rõu Plv Vas Röp, -dsi Har Se Lut nōelatäis *anna mullō üt's nōglats `langa, ma_taha kinnast paigada` Har; vanapagana nōglats (pikk nōelatäis) Plv; seo nōglatsiga `umblō kas vai terve kasuk är` Röp; pangu ui` ni pik'kä nōglatsit `peerrä Se*

nōglatus *nōglatus nōelatud koht sij' arst ussi nōglatus, ta luges ja `puhksi Trv*

nōglik *nōglik* Puh Rõu, g -ku Ran

1. nōelatoos, -padi *nōglikuss üteldi ummeluss nōgla `oidjat - - kas mõni klaas vai kõeva pessist ümārik padi, susati nōgel `sisse. nōglik võis `olla puust kah Ran*

2. vilgas, püsimatu (olend) *si pōrss om kah üits nōglik, tükib läbi; mõni laits oma väegä väle - - nigu nōglik käib üttest `tōiste Ran; nōglik pōrss Rõu*

nōgluisk *nōeluss nōgluisa om mõtsan Hls*

nōgluma *nōgluma, da-inf nōgluda Nōo, `nōklu Kam Rõn Plv/-u`/; nōgelma, da-inf nōgelda TLä, `nōklu Trv TLä; nōgõlma Rõu Plv Vas, `nōklma Har, da-inf `nōklu`; impers nōglude Krk, `nōklu` Kan Krl*

1. esemeid õmmeldes parandama *kas sa oled kõrdi `kinni `nōklun Trv; `maaripäeväl ei sõglude, ei nōglude Krk; minä nōgelsi joba ärä oma suka Puh; nōgelmist `olli `amme man pal'lu; niij pōgsi tahava nōgelda; sij' küll `õige nōgelja ei ole, sukk om kokku `kistu nigu üits punds Nōo; kui vil'lä koit' om `kaitski, taap `nōklu, siss nōglut `võrkmega Rõn; ma ole kikk kapudō är` `nōklunu Krl; see `nōklmine ei olõ mul sukugi meelee `perrä; mul ei olõ `kinda `nōkljat Har; piäss sukakõisi nōgõlma, sil'mist ei_näe` Vas || põimima aganit kanneti vana sarjaga, ärä nōglutu toomō `vitsuga Kam*

2. nōelama, hammustama *süä valuteb nōnda, nagu uisk nōglub sehen Krk; kui kleedivijr maha putub, siss om na (kirbud) sul kül'len ja mugu nōgluva Nōo*

3. a. kiiresti edasi-tagasi liikuma *mõni laits om väegä väle, nōglub siia sinna Ran*
b. nokitsema *kana` `nōkluva [ennast], no lätt külmäss Har*

Vrd nōeluma

nōglune *nōglune Rõu; g nōglutsō Röp okkaine `tiase` (teat umbrohi) umma` `nōklu täüs, ta_m nōglune Rõu; tsiavabõrnõ omma musta`, varrõ` nōglutsō Röp*

nōgluss *nōgluss g -e nōelatäis anna mul üt's nōgluss `niiti; `väega pikä nōglusse olet aanu Hel*

nōglutamma *nōglutamma torkivalt valutama Taa jala sijr' `õkva nigu nōglutas, mitte mul `üüse magada_i_lasõ` Urv*

nōgu *nōgu Kul Var Hag Hel Ote, g nõo Rid Mär Saa Ris Kei Juu Kos Koe VMr Lai VIPõ, nõu JJn Koe Kad VJg Sim Iis Hls; n, g nõgu Jõh Põi Muh LNg Rid Kir Kse PJg Tor Hää JMd Kod Kam Rõu, nõgu Sa Hi, nõgu Kuu Hlj VNg*

1. ümbrusest madalam pinnavorm *Nogu `kohtis `kasvab - - hüäst `johviku Kuu; see oo `sõuke nõgu koht, vesi `vaibub `sõnna kogu Khk; Poolavarred kasvavad `jälle `seikstes nōgumates männikutes Kaa; Märjad nōgud moad, millal nee `kuivavad Põi; kellel nōgude*

`kohtade peal `tuhlid oo, nee `lähtvad mädanema Muh; Sääl oli üks nõgu, mei läksime seda mööda alla Rei; nende nõgude sees kasub kõige parem vili Mär; nõgusid mede maa pääl es ole Saa; teene on Sinika loek, vihmase aeaga on vett täis - - mis põlvel ta `sõnna on jään si nõgu Ris; nõo sees on ike vesi, jooseb kohe Juu; `sinna nõgusse ei saand `vilja mullu maha tehagi JMd; nõu sies kasvab ia ein Koe; vetelagu aal, siis `korjab nõu `kohtadesse vie korjandused Kad; nõgu kõst, siäl seesäb vesi alate Kod; läks üle nõo siit `alla, teisest mäest üless, siis vahepiäl oli nõgu Plt; nõgu om matal, kos periss kuivass ei lää Kam

2. süvend, lohk *`Puole `tunni peräst `täüdüb vajutada `siebi `servä - - `muidu `jääväd `serväd `korgemaks ja keskpaik `langeb jo `jäähtüess igä nogusse Kuu; Ma ole ka näind, et sorri pesa on vana kännu `otsas, `sõuke känd, misse ots vähe nõgum on Pöi; nõgu seljaga obu `olli Muh; penn [on] suurde sarikatel, siis ei vaju [katus] `keskeld nõguse Emm; niukse nõos sel'laga obune Mär; jala nõgu on päka ja kanna vahel Kei; jalg jüst seält nõo koha peält `aige Juu; rõuk on `lossi vaond, nõgu sees SJn; nõgu selläge obene Hel*

nõguline nõguline nõgune nõguline moa Kos

nõguma nõguma viltu jooksmä nõguma - - ku teene jalas `kõrgema tõusuga oo, siis jooseb `viltu Mih

nõgune nõgu|ne KJn Muh, nõgo|ne Ris, nõgu|ne Jäm, nogu|ne Kuu, g -se nõgusid, madalaid kohti sisaldav maapind Nie `oite nogused kohad Kuu; nõguste maade peal Muh; nõgone maa Ris **Vrd** nõguline

nõgus nõgus Muh LNg Mar Mär LäEd Tor Saa Ris(-os) Juu Amb JMd Ann Koe VJg Sim Iis Lai SJn Kam(nõkus) Krl/g -õ/, nõgus Jäm Ans Kaa Rei Phl, nogus(s) Kuu VNg, g -a lohku moodustav, sissepoole kumer; lohkus Seel nogus `kopliss `ongi tänäoon `höästi `heinä, ei `muuale `kuivaga `kasva Kuu; `õndla auk_o sii see nõgus Muh; Ta on `kangesti nõgus seljaga inimene Rei; `paiklene maa, eel pool on `kõrge, takka nõgusam LNg; katus on nõgus, on `lohku vajunud Saa; see nii nõgus obu, nõgusa sel'lägä, teene on `sirge sel'lägä Juu; lina liu augud, kus nõgus koht eenama piäl Amb; `kuolme koht on madal - - `korjab vett `sinna - - nõgus koht Sim; see põld on `keskelt nõgus Lai; Sinna vesi valgus, kon kotuss nõgusõmb Krl || pehme, soine nõgus kotuss om matal kotuss, mis ei kanna pääl obõst; nõgusa kottusse pääl ei saa äste kävvä Kam

nõgustik nõgusti|k g -ku nõgus, lohkus nõgustik maa, ääred `kõrged, `keskelt madal, vesi ei pääse `joosma Pil

nõgõlma → nõgluma

nõgõl|ohtja nõgõl`ohtja karuohakas – Röp

nõgõss|hain (taim) nõgõsshaina[?] - - nä mäk'i pääl kususõ; kääbaste pääl nõgõsshaina näi ja Rainova `mõisah Se

***nõgõstu** sisseü nõgõstohe nõgestik Ärä nastega vaidlõma mine ega nõgõstohe sitale Röp

nõh nõh Mar Krk Hel Rõu Se, nõõh Kod Hel nõõ nõh `öötasse ja `suuga muksutasse Mar; obess piäd alate `suñma ja muísotama nõõh, nõõh Kod; nõõh, lase `sörki kah Hel

nõhakeli nõjakil temä olli lavva pääl nõhakeli Puh

nõhatama nõhatama kõssama võttis meilt asja, nüid käis siin, aga ei nõhatandki. ei nõhatagi, et asi tema kääs; ära sellest nõhata Lai

nõho nõho kerge puhang tänä `neoke tuule nõho `välläs, põle pala üht, `neoke ia tuule nõho Mar

nõhuksid → nõuke

nõia- siin küläss oli old üks niisugune vanaeit, kes niisugune `noia`kunsti `jälle tegi Kuu; vanast õli ikke sõnamehi, ke `käisid `nõiasõnu lugemas Lüg; nõiasõnu oo küll, kes neid mõistab Muh; ebausk oo see nõia usk, see see kõige alvem asi Mar; nõiamuuj `ütles `mulle tulevikku Kod; pahust arstitass nõia sõnnoga Röp

nõiakas nõiakas nõiataoline ise õli `niske nõiakas, pidi `kuntsi egäss asjass; tämä `pelgäb sedä `nõiduss ja ise one kua nõiakas Kod

nõia|kold, -kõld pl nõiakollad Mär Juu Ann IisK; nõia|kõld g -kõlla Rõu Plv Röp; pl nõia|kõllad Trm Kod Lai, -kõlla Puh, -kõlla² Vas Se, -kõllu² Lut taim (hrl karukold) nõia kollad kasvavad nõmme maa sees Mär; nõia kollad - - kui täiad kipuvad pähe, kuhe selle `veega `pesta, nii `kauvad ära.t Ann; nõia kollad kasvavad piki maad, `ennemast `tehti `krantsisi IisK; inimesed `õtsisivad `enne jüri`pääva nõia `kõldasid - - see kasvab ühe juure pial nigu viht Lai; nõiakõllal um nupu seehn kõllanõ tolm Rõu; mõtsast koräss nõia `kõldu ja lašk noidõ `tossu, sõss eläjä² `naksõva `süüjä ja `juuma; ku kõllatõbi ol, keedetse nõia `kõldo ja `mõste tuu `viija Röp; nõiakõlla² `kutstasõ², til`lokasõ hainakasõ², kõlladsõ `häälmü² Se

nõiama¹ `nõiama, nud-kesks nõiand Kei; `nõiama Emm; `noia|ma, da-inf -da VNg nõiduma oi vanasti `kardeti seda `noiamist, `kardeti toist inimest, et `toine inimine `noiab `toise `piima kas pahast vai; ku mina juo `noian `luoma, juba ma siis inimest `oskan ka `noiada VNg; äba usk on see, mis kardab `nõiamest Emm; [ta] Nõiand nende loomad kõik ää Kei

nõiama² `nõia|ma, da-inf -da nookuma siin õli üks täis tugev mies, `nõias `tuoliga ja `plartsti põrandale. `raske mies, midä vaja õli `noiada `tuoli pääl; obone `nõiab `päägä Lüg

nõia|mari nõiamari ussilakk – Krk

nõia|nõgõnõ nõianõgõnõ (taim) – Võn

nõia|oks (taim) nõiaoksa vett sai `keetä. kui põrsas ehk loom on sedäsi [nõiutud], sis soab jälle nõiaoksa vett; nõia oks kasvab nii `moodi ühüs `põesas, kasvab sedäsi ühü juurika all, aga piält on ta lai; panime labida `peale tuliseid `süssa ja panime nõia `oksa ja liiva `rohtu - - siis suitsetasime `poissi seal peal Juu

nõia|rohi (taim) `nõiarohi on siniste `õiledega, rukkis `kasvavad, kevade `õilevad Lüg

nõiass nõia|ss g -sõ sõim nõid oh sa vana nõiass Har

nõiatama nõiatama PJg Amb nõiduma sõnalugijad nõiatasid teistel loomad ää. ku loom ää suri, sis oli ike ää nõiatud PJg; inimesel ikke ei ole selle üle miele `valda, et ta ise võib teist inimest nõiatata Amb Vrd nõiutama¹

nõiatatus nõiatatus Muh, `noiatus VNg nõidus moned ei `saandki elada `oiete (käisid kodukäijad), siis `tehti ka `noiatus ja `niisukest `asja, et no ävitati ära VNg Vrd nõiutus

nõia|uhakas (taim) nõia uhakad_o kiped ja madalad, `valged tutid aavad `otsa Muh

nõia|veri (mingi apteegiravim) `noia veri oli kohe `klaasi pääl `kirjudettu VNg; `nõia verd `tuasse ja `annetasse `lastele, kui üks laps ei süö; vanul inimestel ka, kui `süömä `tahtmist ei õld, võttasid sedä `nõia verd `tilkade `viisi `sisse, siis pani `süömä Lüg; nõiaverd tuadasse `apteegiss, luamale ike Kod

nõid nõid g nõia Põi Muh L K I eL, `nõia Lüg Jõh; noid g noia Sa, `noia Jõe Kuu; `noida g `noia VNg Vai; noi Kaa, g noi Khk, noia VII; nõid Pha VII Rei Phl Ris, nõi Kaa Emm, g nõia nõidumisega tegelev, üleloomulikku maailma vahendav isik kui `noida üht `luoma `vahtis, sis sie enamb ei süönd ega juond VNg; sie on `nõia `tuulispask, vana nõid pidi sial sies õlema Lüg; üks naine olnd noi, inimesed keind [temalt] vett `toomas; vanasti olid noiad,

siis mindi nende `juure abi `saama Khk; vanad noiad ohatlesid, pole nüüd sellist `asja üht Vll; Vanasti olid `sõuksed igavesed nõiad, `nõidusid `aigusi ja `täisi teistele Pöi; ükskord oln nii `hermsad nõiad, et hobused on `öösse `lautas sedasi `hernuma ja `karjuma hakkam Phl; nõiad oo, muedo ei surevad ää kui `anda teisele, `enni `surma `anda teisele kätt, siis see `sañtus lähäb teisele Mar; kui pää paistab ja vihm sajab, siis nõiad `vihtlevad Mär; kui sa tahad nõias `saada, siss pead kolm nelläbä `õhtad `valge märä obuse saba `alla kõhima Vig; nõiad ikka olid, alles ilja aja eest räägiti. tegid inimestele `kurja Tõs; nõial nõgesi, kadedal kadaki, `õelal ohaki äanna `alla [õeldi], ku ohutadi `nõidust Hää; inime `õöldi küll, et on nõid, kel oli kuri silm või Juu; vanad inimesed olivad ikke ise ka nõiad, olivad tuli `ändasi teind JJn; tõi nõia, kes karja ära `nõidus Iis; nõiad õlid ike tõist `muudu kui targad Pal; nõid on pulma `rahva `nõidunud unidiss Ksi; nõid võis paha tiha, aga tark tegi alati iad Plt; vahib ku va nõid Trv; kellel kate `kõrdise `amba, sji ütelti nõid olevet Krk; kolm risti `päivä imetädänä, siss saana latses nõid Ran; vanast üteldi, et kel `kañgla all `karvu ei ole, t_om nõid Nõo; ol'li üks vana tüdruk, sji ol'li nisukõnõ kah puul `nõida KodT; mina ole sji inemine, `nõida mina ei usu Rõn; Kül_nõid nõvuu löüid, ku poig puvva om Urv; ma_i `lääki tõsõ eläjät sõss `kaema, et sõss olõt nõid Plv; edimäne suvi ol'l mehega ellä? ja olla?, a miiss üt'el, et koolõ_vai ar_kah, a nõia mano ma_sinno ei lasõ? Vas; nõid olõ_i jumalast joht, tää õks om kuratist. muni `ütles, nuu omma vannõdu inemisõ?, kiä saanu? nõiost Se || sõim kus om vast kaabak, rüük', vana nõid (lehmast) Har

nõidama `nõidama, da-inf nõiata Muh Mar Mär Lälõ Mih Vän PJg Halä Amb JMd; `noidama VNg Jäm Pha Jaa Emm; tud-kesks `noiatud Kuu; `nõidama, tud-kesks nõiatud Ris nõiduma üks Tappurla vanaeit `vihtund külä `lapsi `saunas, et `lapsed on `noiatud - - `vihtund `noidust Kuu; üks on mind äe `noidand, noia sõna möub Pha; ta `uskus ikka, et teine sind `nõidab Muh; vanast ikke `nõidus oo olnd, et nõiatud, kui siga ei söönd Mar; taal oo `niuke sañt silm, `nõidab ää Mär; pulmasaead `seisma `pandud, nää obust änam edatsi ei lähä ja. ja siis kui `toodud üks teine `seuke nõid `senna - - see siis jälle `nõidas naapailu, et aea eest ää `nõidas, ja siis obust läksid `jälle Lih; tä oo mo piima nõud ää nõiand. mõnel oli `jälle lehm ää nõiatud Mih; nõidasi oli küll ikke `enne, `nõidas teise looma ää Nis; `õöldi, et on nõiatud, kis tedä `nõidas, aga reägiti sedäsi Juu; ütles, et vanamor nõiand tema sia ära Amb

nõidlane `nõidla|ne g -se halb inimene Tä ole väegä nõidlane Urv

nõidlik `nõidli|k Rõu, g -ku Krl Vas; `noidli|kko g -go Vai nõialik `noidlikko inimine Vai; `nõidlik inemõni Krl

nõiduma `nõiduma Pöi LNg Vän HJn JMd Sim Ksi, (ma) nõiu(n) Hää Koe VJg Iis Trm Plt, `nõiun Lüg, tud-kesks nõiutud Kse, `nõidutud Jõh; tud-kesks nõiutud Kad Äks, nõiutu Hel, nõjudud Saa; imperf (nad) `nõidusid SJn; tn nõiumine JJn; `nõidma Kod KJn Kõp Vil Trv T V, `nõidme Hls Krk, (ma) nõiu(n); `noiduma VNg Krj, tud-kesks noiutud Khk, `noiutud Jõe Kuu Vai, `noitud Jäm Pha; `nõiduma Vll, (ta) nõiub Rei nõidumisega tegelema `vergud on `noiutud ära, ei `saada kalu, `saadab `kammelaid [kiluvõrku] Jõe; ma olen sidä `tundend, et `piimä on `kennegi `noidund Kuu; `kutsusin `nõia `välla ja `ütlin, et tule `nõidu mu kanad `välla, et rebäne ei `puudu Lüg; justkut ää noiutud, et iga pühabe sajab Khk; Mõned `olla käind `ööse kellu kahe `teisme `aegu tee `ristide peal `nõidumas Pöi; nõiad `nõidusid loomad ää Rei; `nõidus teese `aigeks Vän; annekolladega `pestse `lapsi, ku lapsed nõjudud on Saa; pailu nisuke si nõiumise sõnu oli JJn; käib järel nigu ää nõiutud Koe; kui lehm nõiutud oli nii et piim venis, siis pani püssi `sisse `piima ja lasi seda `põhja `puole, sie arp `aitas siis Kad; `nõidus `mulle kõhuvalu VJg; mes minä nõiun, ei õle minul `nõidmise verd siden Kod; vana

rahvas `kartsid, et vaadas teise `luuma ja `nõidus ära kohe Ksi; sel om vilbuss man, ärä nõiut Trv; ärä nõis mu lehmä piimä; nõid `nõidun `terve pulma `soendsess Krk; ta es saa muedu, ku ta es tii `kurja, es nõiu Ran; temä nõiup küll, aga mitte midägi ei avita Nõo; nõiad käevä üttepuhku siit õvvest läbi ja nõiuva piimä ärä KodT; timä lubaás küll minnu vällä `nõidu ja `soendiss tetä? Har; Vanast naa_hädä? ja `haigusõ? `nõidmiisist `tul'li? Rõu; tõsõ tarõ `pernane `nõide mu tsia är? Plv; tä nõis är minno, ei elläv, ei koolu? Se Vrd nõidama

nõidus `nõidus Lüg Jõh Põi Muh hajusalt L, Ris Kos Amb JMd JJn Koe VMr VJg Sim I Plt KJn Vil, `nõidus Khk VII Käi Rei Phl Ris, `noidus Jõe Kuu(g `noidukse) VNg Vai Jäm Khk Pha, g -e; `nõidu|ss g -se Trv Hls Krk T, -sõ Võn V nõidumine; kujutelm, et eriliste võimetega inimene suudab mõjustada olendeid, loodust jne; nõiutud olek moned `piavad ko,e, kui `kammel on kilu`vergus, sie on ko,e `noidus, et `noidusega on ta jäänd, ta on ju suur Jõe; nüüd `nõidasi enamb külas ei õle, aga neid on küll, ke usuvad `nõidust Lüg; `mööda `pääva `pöördakse laev `ringi, mette vastuksi. see on pal'las `noidus, muud midagid Pha; Ussi pead `peetud `taskus, siis `nõidus äi `olla `peale akkand Põi; inimesed `kartsid `nõidust Phl; kui `keegi `aigeks jäi, rohod ei aidand, siis `ööldi, se on - - `nõidusega `pandud Kul; mis `nõidust sa seal teed Mär; tuliänd oli koa `nõiduse asi Tõs; ned ollid `kanged `nõidust `uskma Vän; ühekorraga on `aige, `öeldas kohe: `nõiduse vägi Hää; kardab `kangest `nõidust Ris; targad tiavad `nõiduse `kuñsti JMd; eks ta oma `nõidusega kõik soand Koe; kui lehm märg oli, sie `nõiduse vasta oli siis sušsetamine VMr; mustad `küõmned, nied - - `anti luomale `sisse `nõiduse pärast Sim; nägi, et `nõidus ei `aita kedagi Iis; sij õlema üks `nõidus, et konn imemä lehemä Kod; ennevanast ol'lid sehantsed `nõidused, niid aedasi Vil; almuksit es ole `tohtin `pal'la `käege võtta, pel'läti `nõidust Krk; olli `nõiduse pidäjä, saat `ütte meelega tuld `oisma, aga esä üteli: vii oma villad ja kasi oma karvad Ran; nellaba sannan olna nõia sann, siss kõik `nõiduss lännä `täide Nõo; [perenaine] `joosnu `sisse ja ütelnu peremele, et meil om `nõiduse kraam, et rätiga om sai `tuudu ja peni süüip Kam; `juuda sita elli - - `anti `nõiduse ja kahetuse `vasta Ote; ega latsõlõ püssäruhe sau `laskmine `nõiduss ei olõ? Har; inemine sai `nõidusõ läbi `soendiss Vas; pihlapu ol' `nõidusõ `vasta, selle et pihlapuu ma'al om rišt pääl Rär Vrd noiuis, nõiutus

nõiduslik `nõidusli|k Lüg Vig, g -ku VII/`nöi-/ Kse Hls Krl; `nõidusli|k g -ku VJg Iis KJn; `noidusli|k g -ku Jäm/noi-/ Khk, -gu Kuu; `noidusli|kko g -go Vai nõidusega seotud sie on `jusku `nõiduslik asi, et ma seda enamb üles ei `leia Lüg; va perädü inemõsõ omma `nõidusliku? Krl

***nõigutama** `nõigutama Lüg, `noigutama Kuu, noiguteme Hel noogutama `noigut pääd Kuu; `nõigutas piad, sie vist `mieldis tämale Lüg Vrd nõiutama?

nõikama `nõikama Lüg Jõh, `noikama Kuu noogutama, nookuma `noikas `päägä Kuu; Küsid midägi, sis äält ei tie, `nindagu obone `nõikab `päägä; `vahtis tüöd järele, siis `noikas `pääga, sie õli `aste `tehtu Lüg; `Lapsi ei lubatud, `üaldi: `ärga `nõikaga, ema sureb, `jääta `vaesest `lastest Jõh

nõinõ → nõene

nõiutama `nõiutama Mär LÄEd hajusalt Pä, Kos Amb Koe, nõio- Mar Ris nõiduma tä nõiotas selle eläjä ää Mar; tia, kes meite lehma oo ää nõiutand Mär; targad ja nõiad `mõistsid `ühte `moodi nõiutada Var; piim oli `uśsa täis ja paksus nõiutet; kes seda nõiutamist `uskus Tõs; see nagu nõiutet Khn; nõiad olid, nõiutasid, Jaani esa kõis lebauñdis Aud; nõiutatud ära tema obused Amb; posises ja nõiutas sial ja tegi kõiksugu `aśju Koe Vrd nõiatama

nõiutama² `nõiutama Lüg, -mma Jõh noogutama mis sest piast `nõiutad; ärä `nõiuta piad Jõh Vrd nõigutama

nõiutus nõiutus Aud Tor, `noiudus Vai, g -e nõidus nõiutusega võis teesele paha teha Aud; nõiutuse töö oo `tehtud Tor Vrd nõiatas

nõjakile nõjakile San, `nõakil(l)õ Har najakile mine_tuu mu_sülepuu aida kõrvalt siia?, tu_om sinna saina `nõakillõ pant Har

nõjakuli najakile ol'l sinna laua manu nõjakuli jäänu, kos ta jõi, ja ärkki koolu San

nõjakõli najakil ol'lin asema pääl nõjakõli, aga pikäli olla es saa Kam

nõjal nõjal Hlj Lüg Jõh IisR Muh LNg Kul Vig Var Rak VJg I hajusalt T, nojal Jõe Kuu VNg Vai, nõal LNg Var Saa Vil eL(nõ-), nõal Jäm Kaa Krj Hi(neal Rei)

1. toetavas, najatavas olekus sie on `seina nojal siel Jõe; `reie rehadega sai jala nojal `puistettu [vilja] VNg; keppi nõjal käin, ei saa `käia `ilma keppita Jõh; kæed oli `lahti, siis käte nõal `oidas Kaa; seesab `peale ukse nõjal Muh; teine perenaine tõi oma nõal εε, ramm lõpeb `otsa; Sai vaevald minu neal koju Rei; see põle kellegi looma pidäjä, pannasse `roikad `risti ete ja eks nad ühütuse nõjal ole Vig; istub käsi põsakil laua nõjal VJg; seesab pärna nõjal `püssi; ermes kasvab kepi nõjal Kod; mitu `kõrda sai seda `viisi vikati nõjal `väl'la rönida, et sialt `lauka kohalt ära said Lai; laits om rinna nõal Trv; ma ole küünasperä nõal sängin pikäli Krk; ma oless lännu `väl'lä, iki kõõbänu kepi nõal Ran; tõese karjusse olli suuremba, siss ma ka nende nõal sai ärä kävvä Puh; `aidun keppe nõjal `kasvi aia erne Kam; temäl om jala `aige, tok'ke nõjal komberdab Ote; kepi nõal saat edesi minnä Rõn; laits - - sais ka jo^o piingi nõal; lina peo^o omma paari `kaupa `pistü `pantu, na `saisava `ülhlen tõnõtõsõ nõal Har; ku aholuud aia nõal `pistü om, siss kul'l ei_näe_kannu Rõu; nuia nõal kõnni, `nõsta saa at^o midäge Räp; Seo aid viil keppe nõal püsüss üleval Se || najale lase `sõnna `uudiõrre nõal; `toede siia aia nõal Krk

2. abil, varal `Püörä `ringi ajamine oli puht kätte nojal Kuu; ronis üles viij nõjal Kod; vanast keedeti `siipi lipe nõal; `põrse nõal ma `elli ärä, ega mul muialt `kustigilt saia es ole Krk; tõste nõal olen iki ärä saanu tetä, mes vaja Ran; tema `õkva eläss miu nõal Puh; leevä nõjal tu elu om Nõo; ma olõ ka `aigõ - - rohtõ nõal iks elä Võn; Imä `põl'vi nõal kasusõ_latsõ_parõmballõ ku esä villäsalvõn Urv; ta vanakõnõ eläss valla abi nõal Har; kui hää miil' ol'l, ku^o edimäne lamp tul'l - - latsõkõsõ^o - - lugõgõ nüüd lambi nõal; imä kedräs pirru tulõ nõal Räp; nuu^o vele^o om targa^o, noidõ `nõalgi elät ar^o; silmä viij nõal eläss ilm (leskedest ja vaeslastest) Se

nõjale nõjale Lüg Jõh Muh Kul Iis Kod Nõo Kam Ote, nojale Kuu VNg, `nõale Trv Hls Hel hajusalt T(-õ-), `nõalõ, `nõa- hajusalt V, `nõale Jäm Krj Phl, `neale Käi Rei najale nojatan keppi nojale VNg; `Einalised panivad rehad `küüni `seina nõjale Jõh; paneme linad aa nõjale `kuima Muh; `toedab sedaviisi kæe `neale, siis on käsipõsekil Käi; laheb seenä nõjale `lonko Kod; Mia `lasse ennast `vankre `nõale Hls; vihud `panti akki - - `lüüdi `üitstõese `nõale `püsti Ran; murra ua ärä, tuu saena nõjale kujuma Nõo; ahju suu iijn `ol'li kuuk `pantu ahju nõjale `püsti Kam; sa piat kepi `nõale tukkema, siss ei sata maha Rõn; ma ol'li nii väsunü, sai `säl'gä `toeta saina `nõalõ, siss sai raassõ puhada^o Har; laissi `hindä puu `nõalõ Plv Vrd nõolõ

nõjalt nõjalt Lüg Muh Kul Iis Kod Kam, nojald Kuu, nõalt Krk Puh Kam Krl Har Rõu Plv/-ld/, nõalt Rõu Vas Se, nõalt Jäm, neald Rei najalt labidas kukkus seena nõjalt maha Muh; ma võti selle puu säält seinä nõalt Krk; võta tuu riha säält saina nõalt Har Vrd nõolt

nõjama nõjama Lüg, noja- Vai nõjatama nõjas `vasta `ahju; nõjasivad `seinä `vasta Lüg; tämä nojas `vasta `lauda Vai

nõjatama¹ nõjat|ama Lüg Jõh Kse Aud JMd Iis/-amma/ Trm Kam, -eme Hel San(-õmõ); nojatama Kuu VNg Vai/-amma/; nõat|ama LNg Trv TLä Kam Rõn Kan Plv Vas, -amma Har Rõu Vas, -eme Hls Krk, -õmmõ Krl najatama; najatuma Nojadin `paadi `pardale ja `uodin `toisi mihi Kuu; nüüd mul üvä `selga nõjatada Lüg; nõjata mu `vasta, kui tahad JMd; lase mu raasike `aiga nõata Trv; kui `istu ei taha, siss nõatad Ran; vana inemine nõatass kepi pääl, ei jõvva enämp minnä Kam; mul om siin ää nõjatõdõ, laua veere pääl San; ma_tul'li säält `müüdä, timä jäi õks sinna nõatamma Har; tiä nõat'puu nõalõ Plv **Vrd** nõjatumma

nõjatama² nõjatama JMd Koe Iis Kod liigatama, paigast liikuma lüö oost piitsaga, ta mitte ei nõjatagi JMd; seisid aga teine teinepual tied ja ei nõjatandki Iis **Vrd** nõjatuma

nõjatuma nõjatuma liigatama, paigast liikuma aid ei nõjatu; liiguta, kuda jõõdad, aga ei nõjatugi (voki kruvist); tämä ei nõjatu siit kohegi, ninäk ja `uhke Kod **Vrd** nõjatama²

nõjatumma nõjatumma najatuma muide `Kaarli ol' saina kõrval `saisu `suikma jäännü? - - nika nõjatu, ku sattõ maha ku müräti Har **Vrd** nõjatama¹

nõka nõka kronu mõni obune või asi, üks nõka on Lai

nõkatama nõkatama nõtkatama oli küll paegale `pantud, aga nõkatas paegalt ärä KJn

nõke nõke kätktivibu nõke - - kase malk `tuudi, säält ol'li sis paaldega äll' otses Vil

nõkitsama nõkitsama nakitsema koer nõkitsab `kirpa, koer one kirbun Kod

nõkitsema nõkits|ema Plt, -õma Khn

1. nokitsema nõkitsemene on veike näpovahel töö - - kas nõkitsed reha `pulka, ehk vikati lütt, argi vart või Plt

2. surisedes mõjuma Sie rohe nõkitsõb läbi kõik kohad Khn

nõkl → nõgel

nõklama nõklama TMr Kam Rõu Lut, da-inf nõglata Trv Ran Nõo; tud-kesks nõglat Pst nõelama, salvama `mõisa rouva lännu obesega `mõtsa, uisk nõglanu obese ärä Trv; ega siinmail kurjemat ei olegi kui uús - - astut `pääle ja oledki nõglatu; ku vaskuús nõglana, ega siss `tervess ei saana Ran; miu ei ole viil `vaablane nõglanu ja nüid nõglass `õkva sil'mä kolmu `sisse; säält om pal'lu `marju, aga ei `julge minnä `korjama, mehiläse nõklava Nõo; kimalasõ? pal'lo ei nõkla? Rõu

nõklane nõkla|ne g -se nõges – Hel

nõks nõks g nõksu Põi Mar/-o/ Mär Aud Hää hajusalt Ha(-o Ris), JJn Sim Iis Trm Kod Plt KJn SJn Trv Hls Krk Puh Nõo Krl Rõu, nõksu Lüg IisR; nõks g nõksu Jäm Khk Kaa VII Emm, nõksu Kuu

1. järsk liigutus; nõksatus, nõksak `tiema viel ühe nõksu, siis on oma koha pääl Lüg; Käis üks nõks ja akkas `irmus valu, luu `paigast ära IisR; veel üks nõks, küll ta akkab `liikuma Khk; Korra tegi [reha] pisikse nõksu ja vars oli `katki koa Põi; liigu nõksugi mette Mär; Esimese nõksuga akkas koorm `liikuma Jür; kui jäid `seisu, käis valus nõks läbi JJn; niigu obene selle nõksu tõmmas, nõnna ta õli muan Kod; ühe nõksuga oli paegalt ärä KJn; nihute edesi - - viil üüts nõks Krk; põlv tegi nõksu Rõu || niks pistab kää `pihku, `ütleb tere, aga nõksu_j tee Juu

2. (kaval) võte Ei `tunnetud viel neid - - nõksusi, kuda `jälle `muoturile elu sise saad Kuu; See nõks tal küll läbi ei lähe Jür; Kui üüts nõks ei avita, siss om täl jälle tõistsugune nõks valmis Nõo

3. luks nõksod keivad aga `piale Mar; kui lapsel kül'm on, sis koa nõksud akkavad `käimä Juu; teine räägib taga, kui nõksud käiväd JõeK

4. sakk, sälk vms *kanna külles on pisike nõks* -- *mis vikati lüe `sisse panid* Sim; *koormapuul on pulk õhe otsa sees ja teeses `otsas veeke nõks, kost köis ära ei tule* SJn

5. hüüds *ku kirbu kätte suab, kõhe suhu nõks* Kod

nõksahuss *nõksahuss nõksatus vere `lasõja* -- *pitsit `aadri `kirvõllõ päkäga pääle, siss ol`l nõksahuss ennedä, siss juušk soonõ veri nigu tsirisi* Har

nõksakas *nõksakas nõksatus jalst käis kohe nõksakas läbi, valu juut* JJn

nõksama *nõksama* IisR Nõo, -*me* Hel nõksatama *Tukkudes `nõksas `piaga* IisR; *Tõmbab ohja arust ja obene nõksab sinna poole, kost puult tõmmati* Nõo

nõksatama *nõksat|ama* Lüg/`n-/ Jäm/nõ-/ Mär Kse Hää Koe VJg Iis Trm Kod Plt KJn Trv, -*amma* Har Rõu, -*eme* Hls, -*õmõ* Krl nõksu tegema, nõksuga liigatama *obune vähä `tõmmas, sel`last nõksatas ja nüid oo sel`g naa `aige kohe* Mär; *Tukkus, pää nõksatas `alla Hää; `vanker nõksatas Koe; jalg vähä nõksatas ja `ongi `aige* VJg; *rissluud nõksatasid, ku tõssin* Kod; *üte kõrra nõksat` Trv; joostõn põlvõ nõksatõsõ* Krl; *panid `hamballõ niidi `kaala, tõmmaõs esi `hamba `ussõ nigu nõksati enne* Har

nõkse *nõkse* g `nõkse luks `nõksed käeväd, siis `olle külm olnd Mar

nõksti `nõksti IisR Jür MMg Pal SJn Puh nõksatades *Nõksti `tõmmas ja käeluu oligi `paigal* IisR; *kana `kargas kuhe `nõksti* Pal; *rauaga `laõsis `nõksti siit `katki, oh, veri käis ülesse* (aadrilaskmisest) SJn; *nõksti satte `mulle puu oss `sälgä* Puh

nõksuma *nõksuma*, (ta) *nõksub* Muh Kse Hää Juu JõeK Iis Trm, `nõksub Lüg(-*maie*) Jõh; *nõksma* Rõu, (ta) *nõksub* Kod KJn Trv Hls/-*me*/; `nõksuma, (ta) `nõksub Kuu

1. nõkse tegema, nõksatama *jalad akkasid all `nõksuma* Muh; *mõni asi nõksub nõks ja nõks* Hää; *Mõned tegijad panid kolmekandilised toed* -- [laua] *nukkadesse, et jalg nõksuma ei akka* Trm; *nõksub põlvist* KJn

2. luksuma, kõõksuma *laps on tehnd enese `märjäst* -- *akkab `nõksumaie* Lüg; *Arva `õiete üless, kes su taga `räägib, siss jääb `nõksumine maha* Jõh; *ammustan `kuiva `leiba, akkan `nõksuma* JõeK; *nõnna ära `itknud ennäss, et nõksub kõhe; kõrd kõrras jääb `nõksmine maha* Kod **Vrd** nõõksuma

nõksutaja *nõksutaja* (putukas) *nõksutaja on `jälle üks muttukene, `jusku kõva `kuorik, `kaula päält `painub, siis `nõksutab* Lüg

nõksutama *nõksutama* Põi Ris/nõkso-/ Juu Jür HJn Trm Plt, `nõksutama Lüg(-*mma*) Jõh IisR, *nõksutama* Jäm, `nõksutama Kuu

1. nõksudega liigutama *pani täi suhu ja `nõksutas `katki ja sei `nahka tõse* Lüg; *Taat tukkub `istudes ja `nõksutab `piaga* IisR; *rihe kurnaga sai ära `tuultud vili. vanamees nõksutas edasi tagasi, tuul viis pühu ära* Jäm; *Nõksuta veel, ulatab `kinni küll* Põi; *Vanaste nõksutati saksa ees `põlvi* Jür; *nõksutab seda `tooli edasi-tagasi, ei lase teist paegal `seista* Trm

2. luksuma *kui sedäisi `nõksutab, siis `üöldi, et `toine `rääkib pahast* Kuu; *minu ajas `nõksutamma tänä `ommuku* Lüg; *Kui `ennevanast inimine akkas `nõksutama, siis vana `rahvas `ütlas, et sie on kenegi `siebi `kraamid `nahka süänd* Jõh; *aab nõksutama* HJn

nõkutama *nõkut|ama* Muh Hää Kei Juu JMd MMg Äks KJn, -*eme* Krk, -*õmmõ* Krl; *nõkutama* Jäm nõtkutama *veastrik oo väena nõkutaja* (västriku saabudes läheb väin jääst lahti) Muh; *obune nõkutab koa pead* Kei; *tüdruk nõkutab `põlva* JMd; *es `vasta, pal`t õlasit nõkuõs; nõkute katsipidi, küll ta sõõs `vällä tule* (teivas maast) Krk; *isten nõkutõs ennäst* Krl

nõkõn → nõges

nõlama *nõlama* käperdama – Jõh

nõle¹ nõle vilets mees sie on üks nõle Jür

nõle² nõle tatt loomad aavad nõle suust `välja; obu aab nõle ninast `välja, kui ta põllu `rohtu sööb Muh

***nõlema** (ta) nõleb ilatsema Nõleb peale teiste inimeste `uksi kauda (joodikust) Pöi

nõlene nõle|ne Muh, g -se KJn, -tse Trv; nõlõ|nõ Rõu, g -tsõ Plv, -dsõ Krl nõlega koos, nõletõves; tatine looma nina oo nõlene Muh; obone on nõlene KJn; kül`mägõ om nõna nõlõnõ Krl; nõlõnõ hopõn Rõu **Vrd** nõlinõ

nõletama nõletama Pöi Muh, nõle- Pha molutama, tegevusetult vahtima Otsige poisile ka midagi tööd, muidu nõletab pääl sii Pha; mis sa seal kodu ikka nõletad, aeg läheb igavaks Pöi; loomad nõletavad aga `peale värava taga, ep `märka `süia mitte; mis sa sii muedu nõletad, tee midagi Muh

nõletis nõletis (lögast) kõik kohjad_o nõletist täis (võimasin ajab koort välja) Muh

nõletõbi nõle tõbi oo, kui obusel nõlg jooseb ninast Tor; obestel om nõletõbi Ran; ütél obene `kuuļi ärä nõletõppe Kam; ku hopõ põdõn nõlõtõpõ, `vaia pitä? `lämmän laudah Lut **Vrd** nõlgutõbi

nõlg nõlg Kod, g nõle PJg Vän Tor Hää SJn, nõlõ Khn, nõlu Saa; nõl'g g nõle KJn M T, nõlõ V

1. nõletõbi nõlg oo üks obuste `aigus, obuse nina jooseb tatti PJg; nõlg on noorte obestel, akkab ninast mäda `väl'la `aama; nõlu `arstimises `võeti ikki kuksiraatsiku pesa Saa; obone põeb `nõlge KJn; obese `kangest nõlen, aave tatti `vällä Krk; nõl'g aab noortel obestel kurgu mädäneme mis `irmus Hel; `üitski nuuř obene ei jää ilma nõleta Ran; nõlega `paistuss lõõri sõl'm ärä Kam; obõnõ põdõ `nõlgõ Urv; hobõnõ aase sõss taati `vällä ja kõhi, ku nõl'g um Plv; `nõlgõ ruuhites kuuma kaaraga, `pantass pää kotiga päähä ja hoiõtass `lämmä Röp

2. tatt obõnõ aja `nõlgõ `vällä Krl; egä om põrhõld `nilbõ nigu nõl'g; sul juuřsk nõl'g `suuhvõ Har; nõgo kõik kärnä ja nõlõki väläh Se; kuju `nõlgõ ei saa sülatä Lei

nõlgama `nõlgama Rõu/-mma/, da-inf nõlada? Vas tatistama hopõn `nõlgass Rõu

nõlgi marraskile naha lei `nõlgi Hls

nõlgine `nõlgi|ne g -se Krk; `nõl'ginõ g nõledsõ Har

1. tatine sul om `nõl'ginõ nõna; siihn om `täämbä pal'lu `säärtseid nõletsõid `lätsi käünü Har

2. libe `seantse `nõlgise `tüige olgu obesel tuliteräve ravva; seantsama `nõlgine olli iki, lätsi küll kõrulist tüid `müüjä Krk

nõlgu|tõbi nõletõbi opõn om `nõlgutõbõn Rõu

nõlinõ nõli|nõ g -dsõ Se Lut tatine nõna om sääne ku vasigõ perseh nõlinõ Se; nõlidsõ nõnaga, nõlõ? kõõ `juuřkva? nõnast Lut **Vrd** nõlene

nõlku nõtku võtad sa eesel `tuřja, sa_i suuda, jalad `lähtvad `nõlku `alla Nis

nõlli tõllakil ta jähi `nõlli `oatama Muh

nõllis tatine nina `nõllis Muh

nõlv nõlv Juu Rõn, g nõlva Hää Trv Krk Ran Puh Kam Ote(n nõlu) Har Rõu Vas Se; nõl'v g nõlv|a Ran Krl, -i Hls

1. kallak, nõlvak mäe nõlva pääl Krk; äkiline mäe kül'g, kos pääl kävvä es saa, tuuř kutsuti nõlvass Kam; mäe nõlu, tuuř jälle joba madalamp - - säääl saa tetä joba `vil'lä Ote; talu om mäe nõlva pääl Krl

2. serv, äär paņg seisäb nõlva pääl Trv; katusse nõlva all om korjuss Puh; l'uvval nõl'v maha lüüđ Krl; säääl anuma nõlvan om `piimä, kalluda tuuř `põrsallõ; salvõ `nõlva jäi

`raaskõsõ rüki viij Har; *Mõnikõrd* `pañti [kanadele] *mõnõ kausi nõlvaga vett ka_juvva*? Rõu; *paadi nõlv* Se

3. kumerus **a.** *jala nõlv om talla all, varvaste taga. nõlva all ai `umbede, mõnikõrd ärä `suškenu vai* Ran **b.** *nõlva rõhup viij `sisse* (paadi külje kumerusest ninapoolses otsas) Ran

4. adra ais *Adra nõlvad on adra aisad* Hää

nõlvak *nõlva|k* Lüg/`n-/ SJn Rõu, g -ku Tor Kod Äks Plt Vil Krk Kam Ote Krl (väiksem) nõlv, kallak *oudo mäe nõlvaku taga, ei `näegi* Kod; *nõlvaku pial võib ia vili `olla. `põuda võib vaest `karta, aga vett ei karda, vesi jokseb nõlvakust `alla* Plt; *sääil nõlvaku pääl ei kasva midägi* Kam; *kari `seie mäe nõlvakul Ote; nõlvak ei olõ? nii äkiline* Rõu || *kallakas küll om `irmus teil siij karja `käimine, teil om karjamaa nõnda nõlvak* Krk

nõlvakas *nõlvak|as* g -ka Pil Puh kallakas *nõlvakas moa on nihuke kallakas, teesest `kõrge, teesest madalam* Pil; *nõlvakast `toorvist joosep vesi maha* Puh

nõlvakeli *nõlvakeli* kallakil – Ran **Vrd** *nõlvikeli*

nõlvakile *nõlvakile* Trv Ote kallakile *poit jäi vähä nõlvakile* Trv; *pañg vai `tõrdu, kui panet nõlvakile, lätt vesi `vällä tõse veere puult* Ote

nõlvakul kallakile *tõmba* [anum] *nõlvakul, sõss saat kätte - - siijst* Krk

nõlvi *nõlvi* Trv Krk Ote, *nõlvi* Nõo Kam San Kan Plv kaldu, kallakile *pada om `nõlvi vajonu* Trv; *ku sa muidu kätte ei saa, tõmma nõu `nõlvi; tiij veere om puha `nõlvi* Krk; *rabavuss peñk `olli puul `nõlvi, siij ots `olli maa pääl, tõnõ ots `olli `jalguga nii ülevän* Ote; *ma_i taa `põrsili käända pata, ta_m mul põra ilustõ `nõlvi* San; *kauss om `nõlvi, ku midägi jääss nii tõsõ poolõ ala* Kan; *tuurja ol `pantu `nõlvi* Plv

nõlvi marraskile *nahk om `nõlvi ärä kist* Hls **Vrd** *nilvi*

nõlvik *nõlvi|k* g -ku Trv Puh Võn/-l-/ Ote kallakune *seande va nõlvik nõu* Trv; *ta kauss om nõlvik* Puh; *nõl viku kotusse pääl* Võn

nõlvikalla *nõlvikalla*? kallakil – Rääp

nõlvikeli *nõlvikeli* kallakil – Puh **Vrd** *nõlvakeli*

nõlvikil küllakil(e) *ma kurdi käsipõsil, nõlvikil raasik `aiga; mea lassi sängi veere pääl nõlvikil* Krk

nõlvikile kallakil *pane anum õigede, ta om prõlla nõlvikile* Puh

nõlvikuli kallakile *paa nu kausi nõlvikuli* San

nõlvikulla *nõlvi|kulla* Har, -kulla? Rõu Se

1. kallakile *käänä nuर्मik nõlvikulla, siss saat ennembi kätte* Har; *nõsti_rehealusõ `värte_reheala ja pañni_puul nõlvikulla*? Rõu; *vakk om nõlvikulla*? Se

2. küllakil *ma_lõ siihn asõma pääl raassõ nõlvikulla* Har

nõlvildõ *nõlvildõ* Krl/-l-/ Rõu Vas kallakil(e) *panõ anumõ nõlvildõ* Krl; *laud um nõlvildõ* Rõu; *Hoia_no taad nüssikut nõlvildõ, vasik saa ai muidõ piimä `tsilka ar? nuõsi?* Vas

nõlvilõ *nõlvilõ* Har Rõu Plv kallakile *käänä_taa anum nõlvilõ, siss saat viij suurõmba jao toobiga `ussõ `hiitä* Har; *länik `pañti sõss kohe anuma vai pañgi pääle?* nõlvilõ Rõu; *lootsk um nõlvilõ* Plv

nõlviti *nõlviti* Krk Ran(-te) Nõo kallakile *käänä nõlviti, siss saat kätte* Krk; *Viij tünn - - om nõlviti vajunu* Nõo || *viltu, kõõrdi minu esäl `olli serände muud, kui ta sais, siss imeliguld nõlvite vaht* Ran

nõlõtamma *nõlõtamma* tatine olema *ku hobõsõl lõua tõbi, siss nõna nõlõtass ku hirmuss; laitsil nõna?* nõlõtass? Har

nõmad → *nemad*

nõmisõmma nõmisõmma mõmisema kahr - - nõmisi Plv

nõmm nõmm g nõmme Muh L K I Hls Krk Ote, nõmme Jõe Lüg IisR, nõmmõ Kam Krl; nõmm g nõmm|e Pst, -õ Rõu; nõmm g nõmme Sa Hi Noa Ris; nõmme, nõmmi g nõmme Vai

1. kuiv liivamaa; nõmmemets `männi mets `kasvab nõmmel Lüg; lähme nõmme Vai; kanarohi on sihande tume pruun - - kasub nõmme äärde pael Khk; mustik - - kasvab nõmme sihes ning poolad ka on nõmmede sihes Kär; liivane kui maa, männid kasvavad ja kanarbik kasvab pael, see on nõmm Emm; nõmm oo velets liibäne maa - - sii põle nõmmesi Mar; sii oo va nõmme maad, mis need sitad `vil'la kasvatavad Mär; kõrged liiva maad, nõmm Kse; tee köib `sinna nõmme üles Tõs; nõmm on sihuke kibine maa - - muud ei kasva kui kadagad PJg; üks suur kask olli ja ilus nõmm ümmer Vän; ükskord nägin kratti, jõsku poolkuud tõusis nõmme poolt üles ja kadus jälle Juu; nõmm on sie, kus ainult männamets on pial KuuK; nõmmel muud ei kasva kui mõni jändrik puu Amb; siin on mitmes kohas ilusaid nõmmesid JMd; siit Loõsi nõmmest otse läbi põle kuigi palju [maad] Kad; nõmme kõrgendik - - sial kasvavad kadakad ja kanarbik Sim; nõmm on kõrge mets, kos männid kasvavad Kod; meie nõmmes on kuuski, kadakaid ja mändisi, sel nõmmel on rebase liiva põhi Lai; Nõmme peal põle muud kui mõni vaevane kask SJn; keset suud om üits nõmm, nõmme pääl ei kasva rohtu Pst; nõmme om ärä kadunu ja nuur pedäjä mõts om asemele kasunu Ote; nõmmõl kasusõ inämbõst pedäjä Krl || mereäärne liivik mere nõmm, kuiv maa [kus kuivatati võrke] Jõe

2. kanarbik kui nõmm öitseb ladvast, siis on iline küli Pha; `süia akkab nõmme kasuma VII; Männimetsa alus on sügise ilus lilla, nõmm öitseb Rei; ah süj kamar, noh, niid on nõmmesid Hää; sõa aig värmiti mõtsa lehtige ja nõmmege Hls

nõmme|kiur (lind) Nõmme kiurusi elas Taga krundi taga nõmmes IisR -kõld karukold tõeme nõmme kõlda, nõmme roha, kanarbikku ja värvismä villad Kod

nõmme|käs nõmme|käs nõmmetaoline taati siäned kasvavad kõva mua piäl, kos nõmme|käs mua Kod

nõmme|liiva|tee (ravimtaim) nõmmeliivatee, see on rabanserohi Hää; Nõmmeliivateed tarvitati jooksva vasta Trm

nõmmeline nõmmeline liivane, nõmmele omane maa on niisugune nõmmeline, kuiv maa Jõe

nõmme|madu vaskuss nõmmemado one pruun, pruunakas punane nagu vaškpulk; nõmmemadosid mõjal ei õle ku männimetsän Kod -muna (taim) nõmme munad, pruuni kuarega, kasvavad samle all, jusku kastańja munad Kod -mõtus (lind) üks one uavamõtus ja tõene one nõmmemõtus, eläb nõmmen Kod

nõmmene nõmme|ne Kse Tor Ris Koe Trm Kod KJn Hls, nõmme|ne Jäm VII, nõmme|ne Vai, g -se; nõmmõ|nõ g -dsõ Krl Rõu liivane, nõmmehõke mõni moa oo kangest nõmmene, nõmmeses moas äi kasu midad VII; enne on ta nõmmene mua old, nüid on raba Koe; nõmmene mua ei kasvata kedägi, liiva mua, kosa männid piäl Kod; Karulõl om veidü nõmmõdsiid kotussiid Krl

nõmme|nupp pilvik punased nõmmenupud Kod

nõmme|ristik|hein nõmmehõke (taim) – Kad

nõmme|rohi (taim) nõmme rohud kasvavad nelja risti, igas nurkas oo kollane leht Muh; nõmmehõst katus oli pael Käi; nõmme rohud, need on veiksed, ästi piene lehtedega, sinised õied küll'les, tehakse nõmmehõhe tied VMr; nõmmehõhe one aruline, ilma eiermita, kõva ja kuiv Kod

nõmme|seen (seen) `nõmme `siened, nied on lahk `valged, nied on `kuivad `siened, neil `piimä ei õle Lüg; punane nõmmeseen Aud; pil`vikad oo punased, nõmme seened mustad Hää; nõmme siened - - `ästi kuiv sien, et temal ei ole `piima ega kedagi Amb; nõmmesiäned one ümmärgused pruunid - - kõlvas kartuliga kõhe võtta Kod

nõmme|uss vaskuss nõmme uús ehk vašk uús oo punakas `rooste `karva Kse

nõmmik¹ nõmmi|k Lüg/`n-/ Khn Hää, g -ku Jäm/nõ-/ Pöi Kse Tor JMd Koe Kad VJg Sim Iis Trm Kod Hls Võn; `nommi|ko g -go Vai nõmm; nõmmemets nõmmikus kasuvad `väiksed männa jussid Tor; nõmmikus on `puhta liivamua JMd; meil oli niisugune nõmmik - - seal mets ei `kasvand Koe; minge `sinna nõmmikulle, sialt saate karjatse kätte; nõmmik oli päris lage koht - - keskomiku aeal sial `künkal kari käis magamas Sim; nõmmiku pääl ei kasva `aina Võn

nõmmik² nõmmi|k Trm, `nõmmi|k IisR, g -ku (vask)uss `Nõmmik, sie oli tume pruun, kõhu alt `vaalakam IisR

nõmmik³ nõmmi|k g -ku seen – Var Hää

nõmmikas nõmmik|as g -a (sipelgas) nõmmikad oo suured punased sipelgad. nõmmikad, need ammustavad Var

nõmm|oks kanarbik Ikka oli säääl nõmm`okste vahel ermus `palju `siplasi; Nõmm`oksi on ea `murda, ikka priks ja priks Rei

nõna nõna, nõna eL; p nõnna, nõ- Hel Ote Rõn V

1. hingamisteede algsosa ja haistmisorgan **a.** (inimesel) miul läits suits `nõnna - - küll kipits nõnan Krk; nõna olli nagu aia ürajtuss; ta tege tüüd ninda et nõna tatine, ei saa `aiga mitte nõna `pühki kah Hel; mulle situ vai nõna `pääle, mina `lõhna ei tunne Ran; sa_let muedu illuss küll, aga nõna om sul nar` Puh; nakanu `arstma toda nõnad - - aga es kuule enämb kõrvust Nõo; nii kül`m, et ei või `nõnnagi tsusata `väl`lä üle läve Kam; nõnnu iks egal üteli üits ainukõnõ Ote; peni karass ilm`tiidmäda nõna `kül`ge, tõmmass nõna läbi ammaste `õkva Rõn; kui täl nõna kinni om, sõss tä alasi torisõss Krl; näe nõnna kah, sul juusk nõl`g `suuhvõ Har; nõna `otsa sa näet, a ega_sä iä `otsa näe ei? Rõu; täl ol`l nõna ku tubagu sarv Vas; ta tah hupalõss - - ei läpe? nõnnage kassi? Röp; Sul ka? taa nõna nigu? künniraud Se **b.** (loomal, linnul) mõnel `lambal `olli jämme nõna, es saa `käega `kinni oeda Puh; vašk kimuss nii, et es võta nõnnagi pangist `väl`lä; ku rõngass nõnan om, siss ka siga ei saa `soõgi Nõo; `sikka ei tohi `laskegi `väl`lä, `õkva lüüp nõna maa `sisse, ta käänap kõik pahupidi; obene `turskab, ei tiia, mes täl `nõnna läits Rõn; noorõmb vasik pess armõtohe nõnaga?, juu ui? ilosahe; pini nõna um alasi külm ku iä Rõu; star`gil (toonekurel) om verrev nõna; tu kikass nõnaga `tsanklass Lei; `valgõ nõnaga hopõn Lut **c.** piltl tüü - - om nõna kottale jäänu (töö on tegemata) Hel; ei `tsuska mina nõna sinna `aida (ei lähe sinna aeda) Kam; mi_perremihel esä `aigu ol`li näl`lädse?, poig nakass nõnna `nõstma (jõukaks muutuma) Har; Ta um jo_nii_kühmān, et künd jo_nõnaga maad; Kasugakõnõ õks hoit viil `hinge sisehn - - moodo olnu jo_nõna mättä all Rõu; `ümbre ei pööra hinnäst, tege uma nõna `perrä (oma äranägemise järgi) Se

2. tähtis isik kes nigu suuremba nõna `olli, tol es olegi rästi pään, käis netsiga; nuu suuremba nõna, kes sõast `perrä jäevä, noele `antu suure maa lagamiku kätte Nõo

3. taip, vaist, oskus nagu õhust midagi välja uurida No om täl viil nõna Hel; su terävät nõnna ol`l siiä vaia Har; Ma_käk`e viinapudeli puhma ala? är?, a_vanamiis ol`l tõõsõ säält ka üles `nuhknu, kagest um nõna Rõu

4. a. esiletungiv, eenduv (ees)ots, tipp sääl om nii `mätline maa, et kui niidad, siss lüüid muud kui `tonksti ja `tonksti vikati nõna mättässe `kinni Hel; kui [paadi] nõna tetti, `lüüdi lavva teräväld kokku ja pakr sinna vahele Ran; siss kablutadass `suuga, nõna pääld nakatass kablutama; tollest kolmest niidsest, mes üless `veeti, kääneti viisu nõna Nõo; `vennel om kats `otsa, nõna ja tohk - - nõna ja tohopakk oma ka pedäjädse Võn; ärä niida nõnaga, niida `roh Kemp kandsuga Kam; siivaga adral `olli iijn nõna ja nõna pääl `olli väits, kes kamarat puruss lõigaás; kui `mihklipäeväss lehe puust ärä läävä, om jüripäeväss aena nõna väl`län Ote; suurõ_kängä? ol`li?, `topsõ trüpüsse `nõnna, muidu es püsivä jalan Urv; tuu om haagi nõna, minga_litsut sinnä_ `sisse, haagi aasalõ Har; adra nõna lätt iijh, leht lätt takah ja käänd maa kōik' kummalõ Plv; Linasugimisõ hari tehti vanust vikadi nõnust Vas; külmäga talvõl `jõiva pitinät, kuum tsäi, siiropet `luitsa nõnaga ka `sisse Röp; tsirbi nõna om sääne vaib ja labik Se b. neeme tipp minu emä `ol`li karjan - - Jaanussaare nõna man Ran

5. (eri ühendeis) haisu nõnna saama; hais nõnna minema, hais nõnan (millestki teada saamisest) tõesel joba ais nõnan, ei tiia, kost ta om teedä saanu Ran; `kiäki es tiia, kost tu poiss peri `ol`li, aga sulase naine `ol`li aisu `nõnna saanu, et ta `ol`li sõast maha jäänü, et ta `ol`li pageja Ote; siss läts `rahvalõ hais `nõnna, et mul sääne õnnõtuss Rõu; nõna all; nõna alla ~ ette; nõna alt ~ eest (vahetust lähedusest või kättesaadavusest) `puistuss `õlgi `panti lehmäle ette, sinna nõna `alla; `lambil `olli sõim - - lehmile `panti aena niisama nõna ette; siss tulliva serätse vanaliku naese ja viisivä aena minekit obese nõna iist Nõo; ma `tahtsõ ubinat `hindäle haarda?, a tiä `haarsõ mul nõna iist `õkva är? Kan; mis kurõl viga kōrgista?, ku `herne? nõna all Rõu; elläi koh kinni, sis `lüügeless süvvä? tõdsõ [loom] nõna alt vai kost sai Röp; sis tuvvas peigmehele võio liud nõna ala Se; nõna norgu laskma; nõna nuran ~ nuruh meeolul langeda laskma; keegi norutab, on masendunud tal om alasi ta nõna nuran Har; ku ma `ütli Kudilõ kõvõmbahe, siss lasõ nõna `norgu Rõu; käü nõna nuruh Vas; nõna peale viskama ette heitma mis sa sest mulle `jälle nõna `pääle `viskat Trv; ku midagi seräst `asja om, siss `viskap mulle nõna `pääle Nõo; nõna püsti (ajama) uhkeks muutuma; on uhke, ennast täis kõnd tõste seldsin, nõna `püsti pähän Trv; ai nõna `püsti, läits `uhkess Ran; ku olõt rikass, siss om alasi nõna `pistü Har; pää säläh nõna `pistõ läts kui, nii `uhkõ ol`l Röp; nõna viltu tõmbama; nõna kärsän ~ viltu ~ vingun (rahulolematust tundeväljendusest) tõmmass nõna `viltu, tu jutt es ole talle miilt `müüdä Ran; Saagi pääle oldass ahne, aga esi om täl nõna vingun, kui temä käest midagi tahetass; temä om nii `vaene, et ei saa `uhkit rõivit `säl`gä, ku tõese säl`län näeb, siss om nõna `viltu Nõo; sul alasi taa nõna kärsän Har; nõnna kargama teravalt ütlemä Egäle kargab nõnna Nõo; Olgu_j nii välle tõdsõlõ `nõnna `kargama, kae õks ette, mis `ütlet Vas; Sa? `veiga äk`ki `kargat `nõnna. Olõ_j? midä üldäki?, a `veiga äk`ki kargass `nõnna Se; (oma) nõna kõrvetama ~ palutama valusat õpetust saama ärä kõrvet oma nõna - - läits suurõ `saama, aga maás viijl `pääle; ma `ütli küll, ära paremb minegi nõna palutama - - läits ikki ja palutki nõna ärä Ran; Äk`ki `kargat, nõna palutat Urv; (oma) nõna pistma ~ (t)suskama sekkuma millesegi, mis ei peaks olema sekkuja asi ärä pistä oma nõna sinna Trv; tõese kõneleva, temä tulep jälle ja `suskab oma nõna ka `sinna vahele Nõo; Mis tuu kah viijl umma nõnna kohegi `tsuskass Urv; ega igäle poolõ ei_või umma nõnna tsusadõ Krl; kis um tõtõlik, tuu ei_ `tsuska umma nõnna tühä jutu manu? Rõu; pikka nõna saama (petmisest, altvedamisest) läits ei tiia medä `saama, sai pikä nõna, es saa sittagi Ran; no_sai ta üte pikä nõna, medä timä `otsõ Har

nõna- nina- *nõna sõõrmass `tahma täis minnu Trv; mõni `kaie nõnaotsage. ku nõna`otsa änäp ärä es kõrvede, siss olli leib küdsenu; kellel `väikse nõnasõõrme om, om sõidu jaoss nõrk (hobusest) Krk; laik' otsage obene, kel nõnapäoline `valge Hel; ää nõnavar's, kes iki `vällä muhk Ran; Nõnaots must nigu oless maad songnu; lätsime `kerkude, lume tuesass ku jäl'e, aga keidime nõnaräti `põlvi `ümbrele, siss es saa tuisk `persede minnä Nõo; Innevanast `koeti kōkō sugumast rõõvast -- nõnarätti es osta_ka_`kiäki? Urv; Naase `tõmpseva_nõnatubagot Se*

nõna|alune ninaalune **a.** nina all asuv ülahuule osa lastel om nõnaalutse kōik ärä `audenuva Ran; nõnaalunõ süüdäss, ei tiia?, kost `ristseid saa Har **b.** toidus kas sul ol' nõnaalost ka midägi; nõnaalonõ `väega kōhõn, sääl ei saa? tiiñjä olla? Röp

nõna|edine ninaesine sel mihel om ää nõnaedine Hel; rasvamao `oll'iva rikka -- nõnaedine ka `ol'li ää Ran; ku mõni laisk inimene `olli, kes es viisi tüüüd tetä, siss üteldi, et `persealune `lämmi, nõnaedine kül'm; kui iks nõnaedine alb om, siss ei ole `jõudu ei midägina Nõo **Vrd** ninaedine

nõnakanõ nõnaka|nõ g -tsõ arukas muide perremiis om õks väega nõnakanõ miis külh, ku_tal `puudus tulõ medägina, ta võtt õks säält `vällä, kost tõnõ ei `aimagi; timä om nõnakanõ miis, timä uur' õks asja `perrä, siss ta näge kas om `õigõ vai võl'ss Har

nõnakas nõnak|as(s) g -a Trv Puh Nõo Rõu Plv Vas/-õ-/ -atsõ Har ninakas nõnakass poiss Trv; nisuke nõnakas ineme ei `kõlba kohegi Puh; nuu (mulgid) ol'li `väega nõnakatsõ mihe?, `ostí meil kōkō paremba kotusõ henele Har; kuis sa nii nõnakass olõt Plv

nõnakeli nõnakeli Ran Puh ninali nii `limbe `ol'li, oless vai nõnakeli sadanu Ran **Vrd** nõnakilõ, nõnukeli

nõnakilõ ninali nõnakilõ maan Rõu **Vrd** nõnakeli

nõnali nõnali Trv Puh ninali saäte peris nõnali Trv

nõna|mees ninamees **a.** juht, eestvedaja *Sa_lt iks egän paigan tu nõnamiis ja iistvedäjä Urv; näüss kohess na noorõ_poisi `täambä õdagult läävä?, muide Kusta om suurõss nõnamihess löönü? Har **b.** isamees Pulmarongi ihen käis nõnamiis `ratsa obesege Hel*

nõna|nips ninanips *Serätse upsaku saava varsti nõna nipsu kah Nõo*

nõnanõ nõnanõ ninaga noorka nõnanõ Se

nõna|pidi 1. ninapidi *peni pageßs kavvete, pel'läss, et `vänte topiva nõnapidi `sisse; aga ütte `viisi na_m nõnapidi kuun, ega midägi tettuss ei saa Nõo **Vrd** nõnapiten*

2. nõnapidi *vedama petma, tüssama tema lašk ennäst nõnapidi vedada Trv; serände kel'm om -- tükib alati `tõisi nõnapidi vedämä Ran; mia joba nii rumal ei ole, et miä `endä nõnapidi vedädä lase Nõo*

nõna|piten ninapidi *nõnapiten igälpol man Krl; Ütte `viisi nõnna peten kuun Urv; tulõ ma? via su? nõnna peten manu?, kost sa olõt nisu vällä_ `süütänü Har **Vrd** nõna|pidi, nõnna|piteh*

nõnask nõnask ninamees – Rõu

nõna|tark ninatark *nõnatark, ta nii tark ei ole, ku ta ennest tege Hel; kes tark püis olla, siss üteldi nõnatark Ran; sääne nõnatark egale `puule topp uma nõna Plv; Vot kos nõnatark mul Röp*

nõnatsikku nõnatsikku Urv Vas ninapidi (koos) *Iks ütte `viisi nõnatsikku kuun, selle ei `laabu_tiiü Urv; Ti? jäl? olõt nõnatsikku kuun Vas **Vrd** nõnatsiku*

nõnatsiku nõnatsi|ku Kam Rõu, g -gu Trv = nõnatsikku seisäve nõnatsigu kogusin Trv; na sääl nõnatsiku kuun Kam

nõna|täis väike kogus midagi viis `tiase nõnatävve [heinu] rõugu manu, mijs visaás rõugu `pääle üless ja kurts senigu tüdrugu jälle tõise `tiase nõnatävve toove Krk; säält ta sai nüid nõnatävve `asja Ran

nõnda nõnda Pöi Muh Var Vän Hää Saa Kos JMd Äks Vil M Ran Puh Kam San, `nõnda Lüg Jõh IisR, nõnna Muh L K I, `nõnna Jõe IisR Mar, nõnda Sa HMD, nõnna Noa Ris, `nonda Jõe

1. sedamoodi, sel viisil, selliselt `Nõnna me ei `jõudandki keriku `menna IisR; vahel ikka sai seda part lüketud - - kes es pea nõnda seda `kurssi, lükkas parre maha Ans; Koer akkas nõnda `aukuma Kaa; mehed ep epita ennast nõnda mette Pha; Süda peksab nõnda kas üppab rinnust `välja Pöi; lipp `nätab nõnna, kut tuul oo Muh; ikki oli `enni kordkarjane - - pereaval `keidi, `nõnna metu `looma sol oli Mar; kuhu sa nüid nõnna joosed Aud; Nõnda nid põllud kõik üles `tehti Hää; enne põld ju `arstisi nõnna Kei; kanad võtavad `tuoreid kardulaid, kohe nõnna kugistavad `alla HJn; nied sääred olid siis neil kapukatel teist `muodi, nõnna lühemad KuuK; mahla `laskmine käib nõnna, `enne tuleb teha puust mahla tila Amb; riisikaid nõnna kui sita `sieni `kasvas uñnikus JJn; `pañdi villad `sisse ja liigutedi iga pää kaks `korda - - nõnna üks nädal Sim; nõnna elasime vanast Iis; kuda vanemad, nõnna lapsed Kod; minu pääväd on lähnud kõik nõnna MMg; nüid on nõnna säädetud, et lõõsk `väl'la ei tule Äks; inimest läävad väga laesas kah, kui nad nõnna jorutavad Vil; mis sa nõnda `müllät Trv; suu kasel om ümäriku lehe, ei oole nõnda sak'ke sehen Krk; vai nõnda siss inimestel raha käen `olli `pildu ku `nüidsel ajal Ran; mia taha egä tüüjd nõnda tetä, et ärä saab tettuss Puh

2. sel määral, sedavõrd; väga, eriti `nõnna iad olite `süia, et süüks viel `präagu (angerjatest) Jõe; sie mies on `nõnda kokko `kuivand Lüg; leib nõnda pätsiks jäänd, poole `küpsemisega Khk; on küll nõnda vihma väärt, aga ei tule Mus; täna lämmatab nõnda lobjakad Jaa; Sa said selle nõnda ruttu `valmis Pöi; odr oo nõnna kumeras ja kõveras Muh; tohe mette `laska [ahjul] nõnda valjusti tõmmata, `tõmbab tule `korsnast `väl'la Var; nõnna `vaene inime Tor; sis_ma `astusin justnagu - - pasa unikos, nõnna tüma oli Ris; kellel olid nõnna paksud `juuksed, tegi kaks `pañsi HMD; minu kääd on nõnna ullud tormid, ei nad tee änam kedagi Juu; ilm nõnna `umbine, ei sua ingatagi Kad; tõese asja `piäle tämä nõnna imuline Kod; müttad vahel müttavad nõnna maa ülesse Äks; magab nõnna magusasti Ksi; pliit oli tuas, ega ta_s nõnna veike old Plt; tegin pattu ja jäin nõnda `vaesesse Vil; nonoh, nõnda vana sa küll ei oole Krk; rinnust taht `lahki lüvvä, nõnda valut Ran; `ol'li nõnda lähiksen, et oless saanu käega `kinni võtta Kam

3. umbes pitka varrega müts, üks nõnda (u 25 cm) pitk oli see vaárs Kär; pää on kesk `päikest, nõnda kellu `kümne, ühü `teisme `aegu Pha; Katsu siis nõnda `lõuna `paiku siia `tulla Pöi; tubli vana poiss õli, nõnna `uassa neljä `kümne Kod

4. (ühendsidesõna osana) nõnda et nii et see oli ranna `ääres, nõnda_t vesi keis oue Jäm; vali tuul nõnda_t ajab sia `püsti Khk; sadas nõnda_t `laksus Kaa; pia valutas nõnna_t JJn; kahe otsa pial virutati, nõnna et kurikas `plaukus VMr; kõva leib, nõnna_t murra `ambad ära Iis; kari käis raiasmikus, siis oli `piima nõnna_t Lai; kõva `piägä obone, kisu nõnna et KJn; küll meie müllässime karjapoesiga nõnda_t ärä `vässeme Puh; nõnda kui ~ kut 1. (just) nagu, otsekui Nad olid suured sõbrad, nõnda kut särk ning perse Jäm; laps `karjus nõnda kut ratta peel Khk; tüü nõnda ku lennab kää Saa; obune pidi koguse aeg nõnnagu `sörki `laskma JJn; magab muas nõnnagu vana mauk VMr; käib nõnnagu uksed paaguvad; koeval aal tuli nõnnagu jõgi juakseb Kod; pääsukesed vahel - - `laulsid nõnnagu käras Ksi; `juuse om kohevel nõndagu kuhja lava; `vihma tulep nõndagu al'l puha Krk; veri

juušk nõndakui oja; käe varre olli jämedä nõndakui tõese inimese kindsu Puh 2. niipea kui, nii kui nõndakut lae `paistama akab, poiss paneb `randa `sinkama Mus; lati ots oli `pehkind, nõnnagu [lehm] sarved `sisse lõi, puid taga; laugas on `jälle nisuke - - tüma koht, nõnnagu `piale lähed, vajud kohe Kad

Vrd ninda

nõnda|kaua niikaua kui einad on lahutatud, ikke on niidus, nõnnakaua kui üless `võtmata Sim; nõnna kava kannan, kui jõõdan Kod; kui kavva ilma enne margusse `päevä `lämme om, nõndakavva om na peräst kül`mä Hel **Vrd** nindakaua

nõndaks nõndaks Muh HMd JJn, nõn- Khk nõnda(moodi) nõndaks on neid juba neli tüdrugud Khk; siis lõppes püi aeg `otsa ja, luba es olegid mere `peale `menna ja, jäi kõik nõndaks Muh; mu käsi nõndaks märg HMd; nõndaks pailu `suitsu oli JJn

nõnda|moodi niimoodi nõnda`muodi ei tohi lapsed kõnelda JMd; isa `ütlend nõnna`moodi: kui ia õppija on, siis saab [pojast] advugat Plt || (raseolekust) ta on nõnna`moodi Ann **Vrd** nindamoodi, nõnnamoodu

nõnda|pali nõndapalju `parkimatta nahk `kuivas kokko, läks `nõnda pali pisikesest Lüg; siält piigissite nõnnapali ku tuli sedä vett Kod **Vrd** nindapali **-palju** niivõrd, niipalju `siiver tormaste `ilmega, siis võib vähem `olla `lahti, et ta mette nõndapailu ei kisu ülese (tulest) Var; ta om nõndapal`lu kade, ta i lase tõisel puu oksakest ka võtta Krk; ta om nõndapal`lu külmeten, et `viile om jää kõrra `pääle tõmmanu Hel; rehe `alla `tuudi vili `sisse, nõndapal`lu ku `tarre `mahtusi kõrraga üless atta Ran **Vrd** nindapalju, nõndapali

nõnda|sama *-sama* Lüg Pöi Var VMr Sim Kod Lai Vil Trv Hls, *-samma* Vil Hää MMg Krk niisama nüüd olen `vaisest jäänd, pian `nõnda sama näppist `süömä Lüg; pukk `veskil on nõndasama oma kolud ja kengad Var; Sij söögiküsimus `olli nõndasamma kudas kellegi kuhas Hää; sipukas, sie oli nõnna sama kui `passel, pialt `kinnisemb VMr; vil`la `niitmine oli nõnna sam kui eina `niitmine Sim; [härgi] süödeti nõnnasama iki nigu `lehmigi Kod; nisu `olli nõndasama jäme ikki nagu rükkigi Vil; soolage siin võta pütist nõnda sama ää süvvä Hls; mis sa muidu suurusted, et sa es `pel`gä, sa pel`lässit esi nõndasamma Krk **Vrd** nindasama, nõndasamu

nõnda|samati *-samati* Mar Kad Kod Ksi Trv Krk, *-sammati* Muh Koe nõndasamuti ma tee nõnna sammati Muh; vanal ajal `olle pal`lo inimesi `näl`gä ää surnd. loomad surnd `nõnna samati `näl`gä Mar; vilja alumistega põle muud kedagi teha kui nõnna samati `anda obuste kätte või `luomadelle Kad; kui minuda ei õllud, siis tämä tegi kua nõnnasamati Kod **Vrd** nindasamati, nõnnasamate

nõnda|sammusi nõndasamuti Nahk on kõrnakas, ku ta krobeline ja `kärnas on - - kanalihäs `öeldaks nõndasammusi Hää **-sammute** nõndasamuti lääme nõndasammute ike edesi Puh

nõnda|samu *-samu* PJg, *-sammu* Pöi Pär Hls nõndasama Erilase `pistmine paisetab nõnda sammu kut mesilasel Pöi; nõndasamu rumal kui lõnga aanikas PJg; mia kõnni siin nõnda sammu Hls

nõnda|samuti *-samuti* Hää Pst, *-sammuti* Mus Hls Puh niisamuti [tema] nõnda samuti `aige ku minagi Hää; temä tei oma `piindre nõnda sammuti; mia `tulli nõnda sammutig, egä mul `asja kedägi es ole Hls; tii nõnda sammuti nigu `enne Puh **Vrd** nindasamuti, nõnda|samati, *-sammute*

nõnnak nõnnak Mar Kod nõnda tä nõnnak - - `moodi `rääkis Mar; nõnnak palju tädä õligi Kod

nõnna|moodu nõndamoodi Nõnnamuudu nad siis läksid keriku MMg; `mauku `löömene on nõnna`moodu, rehadega lüiasse kokku, siis saavad nisukesed seljatäied või maugud, siis viiasse sao `piale Ksi

nõnna|pidi nõndapidi mina tijn nõnna pidi Kod Vrd nõnnapite¹ -pite¹ nõnnapite = nõnnapidi – Kod -pite² ninapidi Tark om, kes esi tõist nõnna pite vidä Plv; Sinno viä² vai nõnna pite mano Röp Vrd nõnnapiteh -piteh ninapidi vidi nõnna piteh Vas Vrd nõnapiten, nõnnapite²

nõnna|samate nõndasamuti nõnnasamate elän kuda `ennegi, tasail`jukeisi; eläjäl nõnnasamate ku inimesel `tõmmab läbi [tuul] Kod Vrd nindasamate, nõndasamati

nõnnasi nõnnasi Hag Kos Jür Amb JJn Kad Sim Iis Lai nõndaviisi kui oli nõnnasi, et `lõunaaeg, siis nad (veised) tulid ise koeu Hag; nõnnasi oli jah `enne. eks ma kuuld, kui `jälle minu vanemad `rääkisid Kos; ühest vihust sai pia nõnnasi `piale `pandud Amb; põenutab puole päevani, kas mina kua nõnnasi suan Kad; nõnnasi oli siis see puu `tehtud Lai

nõnna|sugune niisugune [seebi] ratas lõegatakse `kangideks, vat nõnnasugust kangid, kuass sa tahad Juu; nõnnasuguss last minä viij ei õle `loidnud; nõnnasugune `ullamine õli Kod

nõnna|viisi nõndaviisi eks `sakstel `mõise sees ja nõnna`viisi ole igas `kohtes saalid Mär; mõni teeb nõnna`viisi, teene teeb `jälle teist`viisi, kudas `keegi `arvab isi Juu; seda juttu ma `kuulsin, kui ma veel olin nisuke plika - - nõnnaviisi, et - - inimene on uñt old Kad; vesi `veiskil on niskene õhesugune jõud, a tuulikul on nõnnaviisi teenekõrd on jõud `veike Äks Vrd ninda|viisi, nõnna|viisti -viisti = nõnnaviisi kuda sul `luumi oli, siis nõnna`viisti oli sel karjussel palk Pal -võrd niivõrd ta lähäb nõnnavõrd vihasess Kod Vrd nõnnavõrs -võrs = nõnnavõrd nõnnavõrs koer ja tükimijs Kod Vrd nindavõrs

nõnnitama nõnnitama konutama nõnnitab ja `aega viidab Tor Vrd nonnitama

nõnnu|mööda ninapidi kats inemist nõnnu`müüda kuun, ajava midägi salajuttu; nii pik`k aig är² elät, saad viij `mitmõgagi nõnnu`müüda kuun olla² Rõu

nõnukeli ninali jalg jäi pendsu `taade `kiñni, satte maha nõnukeli Nõo Vrd nõnakeli, nõnukile

nõnukil, nõnukile nõnukil Trv; nõnukile Trv Rõn ninali mia `kuksi nõnukile Trv; ku ta sääld sängist karass, siss ta Jõss kas vai nõnukile sadanu Rõn Vrd nõnukeli

nõnuldõ nõnuldõ Urv Rõu Vas, nõnoldõ Se ninali nii_ku jalg kinni putuss, sata nõnuldõ maha Rõu; nõnoldõ sattõ `maahha Se

nõnuli nõnuli Ran Kam, nõnu- Nõo, nõno- Võn ninali mäest allapoole minnä olgu iks tok`k käen, muedu satat nõnuli Nõo; ku tijn ol`l alv, sis ta (rändkaupmees) vidi noid perä `vankrit kas vai nõnoli maan Võn; alb obene, tuu `pistse `juuškma, tõmmass `endä ka nõnuli sinna adra `pääle Kam Vrd ninuli, nõnulõ

nõnulõ ninali Är_sadagu nõnulõ maha² Urv Vrd nõnuli

nõnutama nõnutama, nõnu- haugutama; hurjutama taha tedä nõnutada veedikese, siss saap ta äbi, ku ma kõrd ta läbi võta; Mõnda asja - - nõnutadass mitu aiga järgi; Mes sä nõnutad üttelugu tõisi Nõo

nõo nõo reejalaseid ühendav puu kõdaril umma² nõo² pääl, `tuuga pidä riij kinni². nõo² käänti² `ümbre kõdara otsa, lätsi² `risti riij põha alt, jalaste kottalt `lüüdi nõo² ohõmbass Rõu

nõodõs|pael pael muttide jää alt välja tõmbamiseks va mädä nõodõs_pael, läks `katki Khn

nõokalla najakile ma lasi `hindä nõokalla_tooli `pääle Plv Vrd nõakalla

nõokas `nõok|as Sim Plt, `nõuk|as VMr Sim, g -a nõgus vielodu maa, kus vesi `korjab `sisse, `nõukam maa VMr; nigu `orgline - - mõlemal pool on `kõrgemad, all on nõgus, see on `nõokas; katus on `nõukast läind, kui madal, või vajond või `katki Sim

nõoksed pl `nõoksed LNg; gpl `nõoste Vig nõbud `nõoste lapsed oli koos Vig

nõolt nõolt najalt – Vas **Vrd** nõjalt

nõolõ `nõolõ najale – Vas **Vrd** nõjale

nõotõllõma → nõutlema

nõrahama nõrahama nõrisema miä silmäst tsilgahass, tuu `suuhhõ nõrahass Lut

***nõrama** imperf (ta) nõras Kod; pr (ta) nõrra Rõu nõrisema silmiss `juuks nõnnagu nõras Kod; siin suvõl ka üks nõrra, taahn um hallikit Rõu

nõratuma nõratuma ära nõrguma Ma_panni hää_siiä_lak'ka, et sõss hää_nõratusõ? Urv

nõrded → nõrre

nõrdes `nõrdes Kse Var nõres `põesad oo päris `nõrdes `veega Kse; nõrretab kui `marju täis oo, `nõrdes oksad Var

***nõrduma** pr (ta) `nõrdu nõrguma sõirast `nõrdu liim `väl'lä Har

nõre nõre Tõs Kei Kad Kod MMg Ksi KJn Trv Hls, nõre Emm Käi Phl, nõrrõ Krl Rõu; nõrõ? Lut, g `nõrrõ Har

1. nire kui vehem `korssnast `alla tilgub, tuleb nõre, tahma nõre Emm; vee nõre jooseb Phl; Igi juuksis temal kui nõre MMg

2. a. nõrgumise saadus `talgude aeaks `tehti õlut. tööaeaks seda `kangemad ei `toodud - - oli niisuke kekspaiga nõre Kei; männäst jooseb paelu nõret (vaigust) KJn b. kõrne loomi rasvast jäävad nõred, pannasse seebisse Tõs

3. a. (millestki ühtlasest ja tihedast) vili ühepidune `niigu nõre; `kapsataemed kasvavad nõnnagu nõre; `ammad `jušku nõre, ühesugused kõik ja `tihked; mõni külvab nõnna `üstläsess ku nõre; marjapu õks täis ku nõre Kod b. nõre kaseke (rippuvate okstega) Trv

4. joon, triip `nõrrõ?, nuu omma nigu vehma joonõ? päävä alh Har

5. paisest läbi pistetav jõhv, mille abil vesi vm vedelik välja immitseb kui obustel muhud kül'les, siis `paandi nõred `kül'ge ja liigutati, et vesi `väl'la `nõrjus Ksi; ma `paannin `lammale nõre lõua `alla KJn

6. takusõõre tehedi tõrva takust paras nõre `valmis ja triivrauad `ollid, sellega `löödi triiv vahele [paadi laudadele] Phl

nõrema nõrema laulu jorisema ta nõres sial üksipäni Kei

nõrendama nõren|dama Hää Trv, -tem(e) Krk; norendama VNg nõretama a. tilkuvalt märg olema sannan ihu nõrents kuumage; ma ole läbi like, `rõõva nõrentev sellän Krk b. tilgendavalt täis olema puu oksad nõrendavad - - vihmast Hää c. rippuma `oksa norenda `allepitte VNg

***nõrene** saav nõretsess rippuv midä vanep, sedä `rohkep kasvab ta nõretsess (leinakasest) Krk

nõrents nõrents (millestki nõretavast) `juuse ninda like ku nõrents; lina om nõndagu nõrents, vett täis Krk

nõres nõres Lüg Jõh Põi Muh hajusalt L, Juu JMd VJg Plt KJn, nõres Khk Pha Ris, nores VNg Vai

1. nõretamas, märg mets õli vahest `ninda `kangest nõres, et `rinnus `saadik õlid märg Lüg; nägo on igist nõres Jõh; Katused vihmast nõres Pha; kõik `riided nõres Muh; rukis vett täis alles, kohe üsna nõres, kis teda `paergu `niita saab Mär; puud oo ette nõres, `tilkvad vett

maha Tõs; vihm saab, mets on nõres; voat kui nõres `riided sol on Juu; täna `üesse on kaste nii muas, et õied ja puud on nõres VJg || joobnud oo aga see nõres Muh

2. nõretavalt täis `enne `kasvas `marju `rohkem puis, õlivad kõhe nõres Lüg; `piesas on nores, pali `marju Vai; `üssa oli peal et nõres Kse; `soostrad oo tänavasta nõres Aud

Vrd nõrdes

3. rippu, kooldu puu `oksad on nores VNg; kase urvad oo nõres Kul; nõres `okstega kask KJn || norus see aga seisab nõnna nõres Muh

nõretama nõret|ama Lüg LNg Kul Mär Kse Tõs PJg Tor Hää Saa Juu Kad VJg I Plt KJn Ran Nõo, -amma Jõh, -eme Hls Hel; nõrõt|ama Khn Vön Urv, -amma Urv Har Rõu Plv, -õmõ San, -õmmõ Krl Har; nõrretama Kul Vig Var Mih; nõre|tama Jäm Khk VII, nore- Kuu Vai/-mma/

1. tilkadega kaetuna, tilkuvalt märg olema nii märg, et noretab Kuu; kui tüötegemine on palav - - siis nõretad kõhe Lüg; vahest on nenda `kange kaste moas, keik kohad nõretavad VII; puud vett täis, üsna nõretab kõik Mär; `riided nõrretavad Vig; nagu akas igist nõretama Saa; ruki nõretab, viel ei või `lõikama akata VJg; reht nõretab, ei seda saa `peksa Iis; palava päävaga einamaal - - igist nõretad Lai; jooseb nii, et piä nõretab ots KJn; emä `iksõ ku nõrõti San; põsõ `õkva nõrõtasõ[?] pisarist Urv; igi juušk ku nõrõtõss kuuma ilmagõ Krl; mul nõrõtasõ kõik[?] kotusõ[?] Har || sadama, piserdama nõretab kõik selle päävä `vihma Mär; ega `päivi nõrõtass taad `vihma Har

2. tilgendavalt täis olema puu noreta `marjust Vai; puu nii `õunu täis, üsna nõretab kohe Mär; oksad naa `marju täis, et üsna nõrretavad Mih; `sõstrabud seäl nõretavad Juu; ilos vili kasvab ku nõretab Kod; taa `uibu om ubinõid täüs nigu nõrõtass ennedä Har

Vrd nõrutama

3. punetama punab näust et nõretab Kad

nõretses nõres puud `tilkuvad, ühna nõretses; kõik kohjad_o nõretses, taha `mennagid Muh

nõrevel tilkes võta [liha] sool_{ve} sehest, siis ta oo sool_{ve} nõrevel Muh

nõrg nõrg, nõru g nõru renn, vagu, lohk – Rõu Röp

nõrgahhama nõrgahhama Vas Lut/-h-; pr (ta) nõrgahass Rõu nõrkema, minestama ku[?] inemine är nõrgahass ja `maaha satass, tuu `umgi[?] minestüss Rõu; üts noorik ol'l nõrgahhanu[?] lavva `taadõ ar[?], ni_kõvastõ ol'l linik `päähhä püürt Vas **Vrd** nõrgahtamma

nõrgahhuma nõrgahhuma Rõu/-h-/ Vas(-mma)

1. nõrkema, minestama tuu nõrgahu är[?] Rõu

2. nõrgaks muutuma ma_lää järve_l `viirde, vaest sõss naa_ljala_lkui nõrgahhusõ[?] Vas

Vrd nõrgahtumma

nõrgahtamma nõrgahtamma Rõu Vas

1. nõrkema, minestama süä läts nõrgass, inemine nõrgahti ar[?] Rõu **Vrd** nõrgahhama, nõrgahtumma

2. tühjemaks saama tütar ics `puhtõ_lpidi, ku määne kaußs nõrgahti, tuu jal_l `pañti täüs kõrraga[?] Vas

nõrgahtumma nõrgahtumma Plv Vas Röp Se

1. nõrkema, minestama mõnikõrd `kerkoh mõni naistõrahvass_lics nõrgahtuss är[?], meeste`rahvil um kõvõb veri; sinno ei või[?] `sanna viiä[?], sa[?] vast nõrgahtut ärä[?] Plv; ar nõrgahtu, sattõ `maaha Se **Vrd** nõrgahtamma

2. lödvenema Paänd ar_linige `kõrdapiti `kimmähe `päähhä, muido `üüise `maatõh nõrgahto ar² Se

3. nõtkuma nõrgahtu põlvilt `maaha, nii läts umma naist halõhõst Se

Vrd nõrgahhuma

nõrgahtuss nõrgahtu|ss g -sõ nõrkus, minestus – Plv Vrd nõrgastus

nõrgahuss nõrgahuss nõrkus `süäme nõrgahuss tulõ Se

nõrgakas nõrgak|as g -a nõrgavõitu, pehmeke nõrgakas leib seesäb kohedam; `värske piim, klopini jahu `sisse, siis `kerkib pañni piäl - - ku ahaju panen, `niske nõrgakas nagu koagi `taigen; pori plõnk kua `niske nõrgakas Kod

nõrgalt nõrgalt Amb Ran(-ld), nõr- Khk kergelt; lödvalt kala `tehti ära, `pandi veri `soola, nõrgalt `soola Khk; ei lüõnd millagi jahu põlema [ahju visates], siis `tiatsid kohe, et oli nõrgalt `küütud Amb; lastass lastel `kasva nigu ta tahab, nõrgald, ei panda tälle `piiri; kui nõrgalt sai [paat] tõrvatus, siss tõrvati tõene kõrd viil Ran

nõrga|meelelik nõrgameelelik nõrgameelne – Vas -meeleline nõrgameelne tuu vanamiis om jo nõrga meeleline, tuul ei olõ enämb `õigõt `tarkust Har; tuu om sääne nõrgameeleline, a võtt naasõ Vas -meelne `teenija tüdruk läks veel nõrga`meelseks ja suri ise ää Krj; Nõrga`meelne inimene tea midagi, mis ta teeb või räägib Pöi; jäi nõrga`meelseks Mär; natuke nõrga`meelne küll oo, aga küll teeb ilusa töö (niidab korralikult) PJg; nõrga`meelne, kes ise `jälle `vaikne on, aga arust `jälle vähe puudulik Kei Vrd nõrga|meelelik, -meeleline

nõrgastama nõrgast|ama Pöi Tõs Ris, -õmmõ Krl; `norgastama Kuu, -mma Vai nõrgestama; nõrgaks muutuma `süämeest `norgastab Kuu; `Sõuke palavus paneb juba päris nõrgastama Pöi; vanaemä nõrgastas `aiguse ajal ää Tõs; täna on nii pala, et nõrgastab Ris

nõrgaste nõrgast|e Hel Ran, -õ Urv nõrgalt sel om mõni ruvi nõrgaste (puuduliku mõistusega) Hel; Nõrgastõ_luvvas üleveere inne, et ei `argnõ² Urv

*nõrgastuma nud-kesks nõrgastunu nõrkema ole tast rassõst tüüist nõrgastunu Krl

nõrgastus nõrgastus Mär Tõs Pär Tor Ris Juu Krl/g -õ/, `norgastus VNg Vai, g -e nõrkus, minestus üks `norgastuse `iili kai üle inimise VNg; ühel naesel tuli kirikus nõrgastus `peale Mär; mo pia kõib `ümmer, ajab nõrgastuse `piale Pär; vahest südä lähäb sañdiks ja nõrgastus tuleb `peale Juu Vrd nõrgahtuss, nõrgestus

nõrgatama nõrgat|ama Puh Rõu, -amma Har Rõu, -õmmõ San(-eme) Krl

1. nõrkema, minestama sannan nõrgatab inemene ärä Puh; är nõrgatise Har; Noorõlt ma_tükke väega är_nõrgatama Rõu Vrd nõrgatumma

2. longu vajuma na_mma nõrgatõnu kõik na peedikese ja `kapstakõsõ San

nõrgatumma nõrgatumma Har; nud-kesks nõrgatunu Krl

1. nõrkema, minestama `aigõ inemõni om är² nõrgatunu Krl; ütõ naistõrahvas nõrgatu vällä_kerikun; mis telle tetä, kiä nõrgatuss, talle vaia `külmä vett anda Har Vrd nõrgatama

2. langema, vajuma meil ol` suur tsiga, mi_`pel`ksi, kuiss mi_taad maha joua tappa². ku_muide Jaan `kirvõ võtt ja `kirvõ silmäga otsa ette üte paugu añd, siss nõrgatu maha²; ütõskõrd kaß ol` püvekese kiñni võttanu, `pääkene ol` maha nõrgatunu Har

3. alanema, järele andma paistuss is taha kuigi nõrgatuda²; kuiss taa sukugi ei nõrgatu taa palavik Har

4. liigatama, liikuma taa_m suur kivi, ei nõrgatuki viil²; ol` külh jämme puu, no nakass õks jo nõrgatumma Har

nõrgatuse|haigus minestus nõrgatusõ `haiguss ja sisemist `haigust kah tulõ pellü peräst, ku inemine pellänü om Har

nõrga|usklik kergeusklik *täma oli üks nõrga`usklik mees* Kse

nõrgemast nõrgemast Lai, nõrgepest Krk nõrgemalt vaest *on nõnna`ooti tuul, puhub nõrgemast ja äkitselt tuleb õige kõva oog* Lai; *ärä`väege`kinni käkiste, las ta olla nõrgepest* (vööst) Krk

nõrgembide nõrgembide Ran Kam nõrgemalt *`pihni piät`oskama`-`-`edimäne kõrd lüüüt kõvõmbide, tõnõ kõrd nõrgembide* Kam

nõrgepelt nõrgemalt *jätä vähä nõrgepelt, ärä`väege`kinni käkiste* (vööst) Krk

nõrgepest → nõrgemast

nõrgestama nõrgestama Pöi Hää Trm Kod/*-ss-*/ KJn Rõn, nõrge- Jäm Khk; nõrgõstamma Rõu; *`norgestama* Kuu VNg, *-mma* Vai

1. nõrgaks tegema, nõrgaks muutma *`aigus`norgesti minu* VNg; *see oo üks`kange asi, nõrgestab keik ihu nenda ää* Khk; *See läpatis* (kuumus) *nõrgestab õsna ää* Pöi; *palav nõrgestab ja väsitab ära* Trm; *Ta nõrgestab sellega oma tervist* Rõn **Vrd** nõrgastama

2. pehmenema nõrgessab *-`-`ku`kangess kõva one, kas`leibä`kasmise ajal* Kod

nõrgestus nõrgestus g *-e* nõrkus *nõrgestus tuli`piale* Iis **Vrd** nõrgastus

nõrguma *`nõrgu|ma* Lüg Pöi Muh hajusalt Lä, Pä Ris Juu JMd Koe VJg Iis Äks Lai KJn Kõp Trv Ran Nõo Ote Rõn Rõu, *-mma* Har Rõu Räp/*`nõrgo-*, *-me* M San, *-mõ* San Krl; *`nõrguma* Jäm Khk VII, *`nõrgu-* Kuu Vai valguma, immitsema, nirisema; valgudes tahe nema [riietest] *`nõrgub vett`ninda kui läbi ligund`kassild* Kuu; *pane toor kummuli, las ta`nõrgub natusse; ähk mõni mark ikka`tasku`nõrgub piltl* Khk; *Peale rappimist`pesti kalad`-`külma`veega`puhtaks ja`pandi`nõrguma, korvi`sisse`nõrguma,`lasti vesi ää`nõrguda; Ma pani lihad juba eile`nõrguma* Pöi; *õlut ta es`oska teha mette, nad`kallasid`tõrde, linnassed ja umalad kõik segamene, sõel`pandi`peale ja mis`sõela`sisse`nõrgus, seda`juodi* Muh; *pani`riided kõrendi`peale`nõrguma* Mär; *nõu`nõrgub kummuli* Tõs; *Panõ liha keppe`piäle`nõrguma* Khn; *Märg kangas,`lasti suur vesi natuke ära`nõrguda* Hää; *kaks`kaevu, kui teesest`otsa soab,`teise ikke`nõrgub* Juu; *mu`riided on märjad, las ma vähä`nõrgun ennegu`sisse tulen* JMd; *peneme linnakse rukkid`nõrguma* VJg; *nüid ei pane* [seeni] *vajotuse`alla, lasevad vee`väl`la`nõrguda* Äks; *sihgid`võeti`astnast`väl`la, siis`nõrgusid ära* Lai; *pane kangass`nõrguma, lase vesi`nõrgup`väl`lä* Trv; *villast ei pusertede, villan pannass üten viijge`nõrgume* Krk; *kotti panna* [sõir] *ja siss`nõrgume* Hel; *uppe kupatit niikavva ku mõni terä jo`lahki läits, siss`-`pannit sõgla`sisse`nõrguma* Nõo; *kua nukan`olli peik, sinna`panti anuma kummali, sääil`nõrgu vesi ärä* Ote; *igi`nõrgus otsa iijst* Krl; *no_sai na villadsõ langa`mõstuss, no_panõ`-`orrõga aia pääle`nõrgumma. nail lasõ`nõrguda nika hommõnõni* Har; *piimä kohoda ar?, siss lasõ läbi sõgla, et liijm ar?`nõrguss* Rõu || *koost lagunema link maa om tahune ku kiit kunagi, ei`nõrgu üttest`valla* Krk **Vrd** nirguma¹, nõrjuma

nõrgus¹ *norgus sul on`õige pia maas,`ninda nena`nõrgus kõhe* Lüg

nõrgus² *rippus leinakasel on koor`korpes ja oksad`nõrgus* PJg

nõrgutama¹ *nõrgut|ama* Lüg/*`n-*/ Mär Kse Tõs Hää Iis Trm Trv Nõo Se Lei, *-amma* Har Rõu Plv Räp, *-eme* Trv Krk, *-õmmõ* Krl; *nõrgotama* Ris Kod; *nõrgu|tama* Jäm Phl, *-dama* Rei; *`norgutama* VNg Vai/*-mma/*

1. nõtkutama, painutama, edasi-tagasi liigutama *tämä`norguta pääd* VNg; *õunapuud`saavad`vaiade`külge`kinni`panna,`muidu`nõrgutab* Lüg; *nõrgutas korra pead mo poole* Mär; *teibas on sehes, ma nõrguta tend, tuleb`väl`la* Hää; *nõrk lait aia piäl, laps issob ja nõrgotab laitti, kiigeb; ma nõrgotan ennäss, luud kõik`kanged* Kod; *kohte piat nõrguteme*

Trv; *ta nõrguts sedä keelekest küll, aga ei tule sij sõna* (ei saanud sõna välja öelda) Krk; *Egass temä `endät ei nõrguta kellegi ijn piltl Nõo; timä is lausu mu jutu pääle sõnnagi, muudku nõrgu' nõnna* (noogutas pead) enne; *mul om jalg ni_`haigõ, et põlvõst ei või nõrguta sukugi* Har; *ma nõrguti puu paigast är?* Plv || *kes oppe?* midä taht, piät pääd nõrgutamma (õppimisel vaeva nägema) Röp

2. lödvale laskma, järele andma *Nõrguta noid ohje, sul om obese pää trammi tõmmatu* Nõo; *sul omma tsuua kabla? kõvastõ kängidü, naid vaia raassõ nõrguta?* Har; *Ku_peenüt jahu taheti, sõss `käänti alt kruvivist kivi_kokko poolõ?, sorrõ jahu jaoss jäl_nõrgutõdi `kruvvi vallalõ?* Rõu

3. vedeldama *seo um hüä kohopiim, tõõsõh veerehn um koorõga nõrgutõt, säält süü?*; *ku_talohn ol'l piimä vahe?*, *siss nõrgutõdi kaõõbi`kruusli `viija üless -- tuu ol'l näil piimä asõmõl* Rõu; *nõrgudi koho`piimä, pañni kuurt ja `suula; `ruuga ka nõrgutõdass* (suppi veega lahjendamisest) Se

4. nõrgestama, nõrgaks tegema *Aigus oli poisi ära nõrgutand* Jäm; *töö `tahtes ära nõrguta* Phl; *kuum om, nõrgutass nii är?* Plv

nõrgutama? *nõrgutama* nõrutama; *tühjaks kummutama naga tõstetse vähe `kõrgemase, siis nõrgutatse; ma lähe nõrguta, ehk jooseb veel* (õlut ankrust); *`sukru kott saab nõnna ää nõrgutet* Muh

nõrgutlõma → nõrgutõllõma

nõrgutus *nõrgutus* g -e Iis Puh; *nõrgutu|ss* Rõu, g -se Trv, -sõ Krl; g *nõrgutse* Krk; *`norgudus* g -e Vai

1. nõtkutus *`veike pia nõrgutus* Iis; *tants kulub peris ärä `jalge nõrgutusesse* Trv; *tei ütõ jala nõrgutusõ* Krl

2. nõrkus *nõrgutus* *tulli `pääle* Puh

nõrgutõllõma *nõrgutõllõma* Har, *nõrgutlõma* Lei noogutama *käü tanh alasi umma nõnna nõrgutõllõn* (pead noogutades) Har

nõrgõbalõ → nõrgõmballõ

nõrgõmbadõ *nõrgõmbadõ* Kan Har lödvemale *lasõ ohja?* raassõ *nõrgõmbadõ, sis_sa hopõn minnä* Har **Vrd** nõrgõmbahe

nõrgõmbahe *nõrgõmbahe* Urv Rõu Plv Se lödvemalt, lödvemale *Tuu lang, mis nõrgõmbahe ol'l, tuu `juussõ puha `viinklin tuu kangõmba langa `ümbre* Urv; *lasõ? kangass nõgõmbahe* Plv; *suurõlõ kalalõ piät nõrgõmbahe issutamma* [noota]; *Mu sõsarõ`tüürel ol'l üüs puusaluu nigu? nõrgõmbahe* (halvemini) *arõnu?*, *likaáss veidkene hüvvä `jalga* Se **Vrd** nõrgõmbadõ

nõrgõmballõ *nõrgõmballõ* Urv Se, *nõrgõbalõ* Se lödvemalt, lödvemale *ma iks traagõlda inne är?*, *muidu -- üüs viir saa nõrgõmballõ, tõne jääss `kangõppa* Urv; *lasiva nõörä nõrgõmballõ* Se

nõrgõmbidi lödvemalt *Ku tõõsõ poolõ kõvõmbidi ja tõõsõ poolõ nõrgõmbidi `pal'mset, sõss ol'l kuta_`väega halb* Röp

***nõrima** (ta) *nõrib* nõristama [hapupiima] *paksu nõrisin `väl'la; `kapsa suppi süeb, aga muidu nõrib ainult seda vedelad* (isutust söömisest) JJn

nõrin *nõrin* Nõo, *nõrrin* Nõo Har/*-rr-/*, g *nõrina* *nirin kae kudass vesi kivede vahel nõriseb, lähäb nigu nõrin `alla* Nõo

nõrinal *nõrinal* Põi Amb Plt KJn Har, *nõri-* Khk *nirinal `vihma tuleb üsna nõrinal* Khk; *silmad `tilkvad nõrinal vett; Lumi sulab, vesi jooseb nõrinal katust pidi `alla* Põi; *mõda `silmi*

`jooksis vesi nõrinal Amb; kraavist jooseb vesi - - nõrinal Plt; annum juušk nõrinal, ei_pia?
see `piimä sisen Har

nõrisama *nõrisama Trv Vas, -mma Har Rõu nõrisema vesi vähä - - nõrisap raavin Trv; suurõ vii `aigu külh juušk taa oja kõvastõ, no_nõrisass ennedä raasakõsõ; sa_pañni na hämme `rõiva nõõri pääle, naa nõrisasõ tarõ põrmadu `lainõlla Har; Olõ õs tõõnõkõrd inäp `kuiva kotust `hamba all kah, mugu_nõrisi ja_`silku Rõu; likõ `rõiva nõrisasõ?* Vas

nõrisema *nõris|ema Lüg Jõh IisR Põi Muh Mar Mär Kse Khn/-õma/ Hää Saa Juu/-emä/ JJn Kod Plt KJn Puh Nõo, -eme Krk San, -õmma Har Rõu Plv Röp Se, -õmmõ Krl; nõrisema Jäm Khk VII Emm nirisema ku `marju `piigistatta, siis mahl nõriseb Lüg; `Lapsel nõrises `liiva `taskust maha IisR; igi üsna nõrises `mööda palet ala Khk; nõriseb nagu märg kassi poeg VII; Katus nõriseb nõnda läbi kut va sõel Põi; puud ühna nõrisevad kohe; `tulli chojo, õlmad ühna nõrisesid Muh; rohi märg, nõrises aga Mar; paksupiimast nõrises sõõlapääl vesi `väl'la Saa; panin kõrenda `peäle nõrisemä, küll ta `õhtaks taheneb ää Juu; tuulimasina kolusse sai vili kallata. vili `seisis kolu sies ja natuke aaval nõrises `alla JJn; vesi nõriseb juassa kruavi põhjan; tämä kõneles ja ise itk nõnnagu silmäd nõrisesid Kod; põle suurt vett kedagi, vähä nõrises veel Plt; me ojak akkass nõriseme Krk; sõglast nõrisi tuu kupatusliim `väl'lä, siss pannit nuu ua teräde manu `kiimä Nõo; ni_suur vihm ollu, sõduri nuu nõrisnu ennedä Har; vii? nõrisõsõ? inne ütest paegast ja tõsõst paegast Plv; `väega `veitsikese nõrisõss Se || nõretama marja põesad `marju täis, ühnä nõrisevad Mar **Vrd** nõrisama*

nõristama *nõristama IisR Põi Muh Vig Kse Tõs Tor Hää Juu JMd Trm Plt KJn Trv TLä TMr Kam Ote Urv, -amma Urv Har Rõu Plv Röp, -eme Pst Hls Krk(-em) San, -õm(m)õ San Krl; nõristama Jäm Khk nirisama; nõrutama Üle `liigse suolvie nõristasin `silkude pialt ära IisR; [lõngad] nõristati ära, see märg `võõti ära Jäm; eks sa nõrista viimane `välja (õlu nõust) Muh; `räimi nõristatse, kui pannasse `kuima; `tihlite piält nõristas vett Tõs; nõristad supi seest vedela `väl'la Tor; akkab `sõömä, nõristab `viimse kaosist ää Juu; tüdruk nõristab `piima läbi kurna JMd; nõristas viimätse tilga vaadi põhjast ära KJn; nõriste sij paksep siist ärä, vedel võip koertel jäiä Krk; ua kuppe vesi piab ärä nõristama, tuu ei `kõlba supiss, tiib supi vereväss Puh; taari tõrikesi jäi tuu linnasse perä, kost liim `väl'lä `olli nõristedu, tollest tetti linnasse `taari Nõo; ma kohutõsi tu `apna piimä vaarapiimäss vai paksuss piimäss ja nõristõsi leeme `vällä San; Ku sooligu ja mao rasõv är_solatõdi, sõss vägi nõristõdi päält är?, `kõrnõ `jäie_`perrä Urv; terhve? sõögivahe nõristõdi vannu viina `vaatõ, sai mõni kaits `pañgi `viina; sa_käüt pääle naid podõli perri nõristõn Har; jänesse `kapstest keedetäss kisselet, lehe? nõristadassõ? `väl'lä Röp*

nõrisumma *nõrisumma Har Rõu Plv nõrguma mõni pañd kotikõistõ `vaara`piimä nõrisumma Har; vaja `panda `uñdrek nõrisumma, `väega likõss sai Plv*

nõrjama *`nõrjama, da-inf nõrjata nuruma `nõrjas siin `piima; mis sa `nõrjad inimese kääst Plt*

nõrjuma *`nõrjuma LNg Rid Var Vän Juu Iis Trm Kod/-r-/ Ksi Plt SJn Puh Nõo Võn Plv; `nõrruma Puh Nõo; pr (ta) `nõrjob Mar, `nõrross Röp nõrguma adraga `aetasse vaud `sisse - - vesi `nõrjub `sinna `sisse Rid; `soostrid `lassime ära `nõrjuda ja `pañnime vedela pudelasse Vän; nii märg, panen ta `siia `nõrjuma Juu; pesed `villu ja paned sõõla `piäle, et vesi `nõrjub `väl'jä Kod; [kalad] rapiti ära, `pesti ära - - ja `lasti sis `nõrju SJn; nuu kupatedu kapustapää olliva säääl `õlgi pääl - - niikavva ku vesi ärä `nõrrusi, siss `panti `tünni Puh; pane seene vajosside, et liim `väl'lä `nõrjub, mõrru vesi `väl'lä tuleb Nõo; `pehmest keenü? seene? ammutadas koite, läbi koti `nõrross vesi är? Röp || nõrutama `nõrjusin kardulid viest ära Iis*

nõrjutama *nõrjutama* Rid Ann Trm Kod/-r-/ Lai Plt Ran, *nõrjo-* Mar Kod(-r-) *nõrutama selle vedeliku nõrjutana kõik ää* [lõssi pealt], *siis ta on kuhe ilus ja paks Ann; apu kõrti kui kieda, siis seda tuleb nõrjutatta* Trm; *kalad testod, paad nõrjuma, nõrjutad; mitte üste tilka, kõik ärä nõrjotet* Kod; *pesi seened ära ja nõrjutas* Lai; [kapsapead] *nõrjutedi ärä, siss panti tünni* Ran || *konutama nõrjotan muedo sii, tee kedägist* Mar

nõrk *nõrk* g *nõrga* Pöi Muh L Ha JMd Koe Kad VJg Sim I KLõ eL, *nõrga* Lüg Jõh IisR; *nõrk* g *nõrga* hajusalt Sa, Käi Rei; *nork* Jõe Kuu Hlj, *norka* VNg Vai, g *nõrga*

1. mitte tugev, kõva, kindel või vastupidav **a.** (olendite kehalisest olekust, tervisest jms) *mehed said siis aru, et oli kueralihast tehtud supp ja paljud olid oksendanned viel, kel nork süda oli* Kuu; *sie on ninda nork obune, ei sie jaksa kuormad viia* Hlj; *nõrgad rinnad, laps ei jõvva nielädä, ninda rinnad juoksivad* Lüg; *Ninda ehmatasin, et jalad läksid nõrgast* IisR; *nii nõrk, ei pea merd vastu (jääb merehaigeks)* Jäm; *nõrga ambaga koer, pehmed kondid ta närrib* Vll; *Oli kohe lapsest peale sõukse nõrga terisega* Pöi; *oli talbe aige, oo naa nõrgaks jäänd* Mar; *ma juust väga aige põle mette, aga keha oo naa kangesti nõrk* Mär; *jalad oo seukst, et ei kanna änam, seukst nõrgad* Aud; *kespaik lööb nõrgas, lähme sööma* PJg; *kui palav on, siss jään nõrgas* Saa; *kääd lähvad nõrgass, kõik aßsad kukkuvad maha* Ris; *ta teene silm oli natuke aige ja süda oli nõrk* Kos; *tüe tieb nõrgaks* Koe; *jõud nii nõrk, et ei jõua üleval õlla* Trm; *vanaduisi nõrk, tüü teole ei kõlba* Kod; *mõni oli nõrk loodud - - juba lapsest saadik* Lai; *naesterahvas ikki nõrgem niitjä* Kõp; *tõine noorest nõrk, tõine vanast väeti* Krk; *selle obesega ei ole sul midägi pääle nakate, sij om nõrga jalgege* Hel; *laits tahab säädlemist, ta m jo nõrk ja nuur* Ran; *jäl'e pikk mijs ol'li nigu ivävene pird jälle, aga jala olli nõrga; olna ka nõrku ani poige, kes ei jõudna munakuurd katski tetä* Nõo; *vanal niij kondi ja soone om kõik nii nõrga, et enämb ei taha midägi tetä* Ote; *ta om jo vannusõst nõrgass jäänü?* Har; *ku sa olõdõ sääne närbe vai nõrk, sõss ei lää tüü kah* Rõu; *tuuj võit kõkkõ väega süämehe, kiä nõrga verega* Se **b.** (inimese meeltest, vaimsetest võimetest jms) *pää ajod on vist nõrgad - - ei piä mieles, midä tamä tieb* Lüg; *see ju nõrga inimese jutt* Jäm; *ta olli üsna nõrga meelega* Muh; *laps o mõistuse poolest nõrk veel; nõdra meeldsid oo küll, üks o ühest kohast nõrk, teine oo teisest kohast* Var; *nõrga meelegä, põle nii teräne ühti* Juu; *nõrga aruga oli, ei tia, mis tegi* Lai; *silmä nägemin jääb nõrgas* Hls; *sij olli seandene pääst nõrk* Hel; *temä ollu nõrga mõistusega mijs, ei ole periss ull ollu, ei periss tark ka mitte* Nõo; *tuuj om üless puunu?, kas om tuuj tullu mõnõst nõrgast meelest vai* Har; *tal um kuulmine õks väega nõrk* Rõu; *läts jo meelest nõrgast minemä, nii suur süäme valu ol'li* Röp; *veitkese kui nõrga pääga, säntse lobi jutuga* Se || *teisel oli jälle ea ja mõnel oo jälle nõrk* (teadmiste hinnangust) Mar **c.** (ainetest, esemetest, taimedest vms) *selle puuga p saa midagid, see liig nõrk* Khk; *kui on nõrk ein, saab kaks kaari niidetud* Kär; *Jää on veel nõrk, äi see talu veel obust; Segu oli nõrk, müür varises juba teise sui ää* Pöi; *uied tuhliid o nõrgad vel* Muh; *nõrgad, printsakad oksad* Rei; *meri oli nõrk, nii nõrk oli jää, vesi vulises kõikse aja* Rid; *liibä maa piäl jääb lina kahedamas, täl oo pikkust küll, a kiud o nõrgem* Vig; *rehad on nõrgad* JMd; *rohi tõmmas külmaga nõrgast, muudku vajub aga lidusse maha* Kad; *kõrned õlid nõrgemad terad, vahel tuudi kanadelle* Trm; *nõrk kang, painub ku tõssad rasked asja* Kod; *mõnikõrd olli vitsu vähä, siss käändi üless kõrgede üits aenu vits, ta ois kinni küll, aga nõrk aid olli; jää olli nõrk, ma lätsi ku kauhti turb'auda sisse* Nõo; *loomä? (taimed) ol'li nõrga? ja valgõ?, nä lli? viluhn kasunu?* Rõu

2. (intensiivsusest, tõhususest, võimsusest) väike, vähene, lahja, pehme *luteruse usk on nõrgaks jäänd* Jäm; *kui leib tahkeks läks, tehti märjaks ja pandi nõrka - - ahju; rästik pole*

mitte nõrk uss (on tugeva mürgiga) Khk; ölle viimane jääb nõrgemaks, panavad vett juure; rubla said nädalis, palgad olid ju nõrgad Kär; Kui nõrk tali on, siis on `palju sula vett Krj; Seal oli nõrk `peale akkamine, noored inimesed saa nüüd omale maja Pöi; Leib oo toorakas jään, ahi oo nõrk oln Han; kreem on nõrk kollane (heledamast kollasest toonist) Lai; ku on ka mädad puud, siij tiijb ka nõrga ahju, mädal puul ei ole `võimu Äks; süük `olli nõrk, inimese jäevä kõik nii vanass ja kõhnass; mõnikord om nõrk kahu, vähäkesi kahutanu Ran; vaßs - - olli serände nõrk õlu, ilma umalada Nõo; Ku nõrk põud ol'l, sõss tul'l lüvvä? ka `haina kolm vai neli `kõrda üles Röp

3. a. pehme, painduv; lödi mul om sõrme nõrga, mia kirjuta esi Pst; nõrga kondi, lask ku kiri kiis Krk; sa olt jo nuur inimene, kondi om nõrga; ku inimene sureb, siss - - ta_m `väega nõrk ja vetel, `õkva nigu kile vajob kõigile `poole Puh; suukõjo lähäb sanna `lämmän `väega nõrgass ja `painduvass Nõo **b.** mitte pingul regi juhas, teene ais `olli nõrk Tor; üks juht on nõrgem, siis vanger lähäb `viltu Plt; selle taa `kuurma läis ütele poolõ `ümbre, et kabla? ol'li nõrga? Har

4. vedel, voolav, rohkesti vedelikku sisaldav (toidust) Nõrk puder Jäm; nõrga kuagi õled tehud Kod; mõni tahab `nõrka pudru Äks; leib sai nõrga `poole; sült jäänd nõrgaks Pil; ma ai `lamba rasva nõrgass ja vali `säartse toru `sisse; taa putr om nii nõrk nigu kurõ juuk'; `paksu `piimä ja `leibä ja `nõrka `piimä (rõõska piima) `anti õks `pruukusõss pääle servätä; võid om kumma päävä käen nõrgass lännü? Har; leib saa `väega nõrk, jahu ol'l `väega `veetkese Röp; ma keedi nõrga ruuva Se

5. subst miski vedel, vedelik mis mullõ õigõ `täambä süüä `anti, `kapsta `nõrka ja kikukõnõ `leibä; taad `nõrka piitsiti mitu podõlitäüt (marjamahlast); Ku_ `suurma_ `keie? jo_tuumalõ, kost siss nõrk `sel'ge sai olla? Har; sa süüt [supil] sao alt `väl'lä, jätät nõrga `perrä; `ramsa kana ol'l, tuu keedi_ma inne är?, liha küdsi üle - - nõrgast sai supp; Ku_ `piimä ol'l, sõss `võeti tuud ka õks nõrgass pääle? Rõu

nõrka lödvalt üts viij kangast ol'l enne `nõrka, no nakass jo kimmätümmä; mi perremiis sõit ka tiid `müüdü uma vana hobõsõ `rõipõga, ol'l viijl `nõrka ette ka_pant, sõit ja luuk lüü kiidsa-kaadsa, kiidsa-kaadsa Har

nõrkama `nõrkama, da-inf nõrgata Khk/-ör-/ Muh nõrkema inimene `nõrkab εε Khk; ma pidi ää `nõrkama; `nõrkas `kirkus ää kui laulatus `olli, `valge `riide `peale nõrgan ää; `nüitsed inimesed `nõrkaksid küll ää [rehepeksul] Muh

nõrkema `nõrkema Lüg Mär Kse Var Tõs Tor Hää Saa Ris Kei Juu JMd VMr VJg Iis Trm Kod Plt KJn SJn Trv, `nõrke- Jäm Khk VII Rei, `norke- Kuu VNg Vai; `nõrkõma Khn, -mma Har Rõu

1. nõrgaks jääma, nõrgaks muutuma; minestama inimene on `norkemas, `katsu `viia `tuule käde VNg; ku akkan kõvast tüöd tegema, `viimast enamb ei `jaksa - - siis ma `nõrken `välla Lüg; `nõrkes ää `kange valu käde; kui rammu `otsas on, siis `nõrked εε Khk; Ma vajusi röötsakile lova pääle, süda nõrkes ää Rei; kauga ta `aigest peast sadaviisi söömata seisab, ta jo `nõrkeb ää `viimaks Mär; kis ärä `nõrkesid, need tariti siis lohja `kalda piäle, andeti lonks `viinä ja elu sehes `jälle Var; näin selle kupunaese `pal'la ihu ja `nõrken ära Tõs; kui lava pääl väga palav on, siss võib ära `nõrkeda Saa; inime `nõrkeb vahest ää, kui nihuke `aige on Juu; süda `nõrkeb sies VJg; kääd `nõrkesid äkitse äräje Trm; `nõrkes kerikun ärä Kod; ärä `nõrkeb vägisi, kõik jõud ots KJn; ma `nõrkesi nõnda ärä, et es saa maast ülesse Trv || närtsima `kapsa lehed ja kõik olid `nõrkend VMr Vrd nõrkama

2. nõtkuma, painduma `malgad `pääle [heinakuhjale]- - noh nied `kaelad ka viel pidivad olema `kieretu, et `norkema `annavad, et `katki ei lähä VNg

nõrkjas `nõrkjas g -e Krl; `nõrkj|äs g -ä Kod nõrgavõitu `nõrkjäs selle asjale, nõrga puale Kod; ruug om veidükõni `nõrkjas, `nõrkjase ruvtagõ ei saa sõönüss Krl

nõrkmõ pl `nõrkmõ[?] vedrud – Rõu

nõrkuma `nõrkuma Jõh Tõs JMd Trm SIn Urv Rõu, (ta) nõrgub Muh Tor Hää Pal Lai Plt Vil hajusalt T(-p), `nõrkub Lüg, `nõrkuss Plv Vas Röp; `nõrkumma Urv, pr (ta) nõrguss Har Se; `nõrkumõ San Krl; `nõrkma Saa Kod KJn Trv, `nõrkme M, (ta) nõrgub; `nõrkuma Pha, (ta) nõrgub Jäm Rei; `norkuma, (ta) `norgub Kuu, `norku Vai

1. painduma, nõtkuma kui midagi `rasked sai `kandada, siis võttas ka `põlvist `nõrkuma; puu `nõrkub `tuule käes Lüg; Paranda louad `nõrkusid jala all Jäm; maribud oo nõnna täis, et ühna `nõrkuvad Muh; Sügisene jää nõrgub, aga `katki äi lähe Rei; põli ei anna `nõrkuda Tõs; kased `nõrkusid tuulega Tor; kui ommuku midagi [süüa] ei võta, siss jalad akkavad `nõrkma Saa; ma olen nii `kange, et jaladki enam ei `nõrku JMd; üks piänike latt nõrgub, annab `nõrku Kod; natukse jalutad, siis jalad nõrguvad Plt; ma olli nõnda ku teibäs `viska maha, et ma `kustki es nõrgu Hls; kiil' ei nõrgu `vällä `ütleme; ta om ninda ärä lõpenu, jala nõrguv all; ta_i nõrgu (liigu) paigastki Krk; õnge latt `olli üitskõik mes puust, pik'k ja `sirge, `paindusi vai `nõrkusi äste Ran; ku ma nooren nakassi `aina `niitmä, siss emä ahd mulle `viükese `viüle, et siss om `keskeld äste kõva, et siss ei nõrgu Puh; Küll ol' suur sällätäiis, läts nigu `jalgu_päl `nõrku `õkva[?] Urv; ku_mi[?] vana latt, siss pää nõrguss otsan nigu nõial; nimä - - omma ni väsinü, et nõrguse enne `hil'lä `tassa edesi (nõtkuvast käimisest) Har; `opmannil ol'li_pil'li ruutse_kepi[?] - - tuu `nõrku, käve `häste üle sälä, tollõga pesseti Röp; `kuurmagi nõrguss nii hopõn `tõmbass Se || piltl järele andma Räägi mis sa tahad, mette üsigi järele ei `nõrku SIn; sij om `seante, ei nõrgu mitti, kas sa tii mis tahat. viimate nõrks iki `järgi Krk; Külm ka_i `nõrku sukugi Rõu

2. nõrkema `põlved `nõrkusid `vällä Lüg; `aiged `nõrkuvad ära Rei; mes ma tolle kül'mä `viija tii, ega ma ära ei `nõrku onde Nõo; ma olõ kimmäss `vasta pidämä, ma ei_i `nõrku viil Rõu || pehmeks saama `vaata, kas kartulad akkavad `nõrkuma SIn

nõrkus `nõrkus Lüg Põi Muh hajusalt L, Ris HMd Juu JMd Koe Iis Trm Kod Plt KJn Trv Hls, `nõrkus Jäm Khk VII, `norkus Kuu VNg Vai, g -e; `nõrku|ss g -se Trv Krk Puh Nõo San, -sõ Krl Har VId jõuetus, nõrk olek `ninda palava `päivaga tuleb `nõrkus `piaale Lüg; Vana inimene, `nõrkuse ood käivad peal Põi; eks see ole südame `nõrkus koa tal ikke Mär; siis oli joba `nõrkus naapaelu käe, et oli menemas Mih; `nõrkuse tunne käis südamest läbi Saa; koñdid ei `oigagi mitte, aga `nõrkus on keiges pool HMd; `nõrkus tuleb kätte, kui söõmituses õle Trm; `nõrkus tuli, `nõrkesin ärä Kod; ku `nõrkus vai närvetüs tule `pääle, jääs oimatses Trv; käesivä serätse `nõrkuse `aasta `aiga, ihu läits kuumass Nõo; timä `nuuruss ja `nõrkuss ol' l, es jõvva[?] inäp olla Plv; mul käävä[?] `süäme `nõrkusõ[?], sõss istut, sõss tulõ miil `päähä tagase Röp

nõroma nõroma Ris; (ta) nõrub Lüg

1. nõretama oksad nõrosid [marjadest] Ris

2. nõrguma seda (villast riiet) ei `kõlba `väänada, siis `pandi `kuivama puu `pääle, siis vesi ise nõrus `välla; [linad] `pandi `puude `piaale, siis `üeldi: las nad nüüd nõruvad `välla Lüg

nõrre nõrre Kse; pl nõrded Muh nõrgumise, sulatamise saadus rasva `nõrded (kõrned) Muh

nõrretama → nõretama

nõrsked pl `nõrsked Vil; g nõske Saa rõuged eila `ol'li koolimaeas `nõske panemine Saa
Vrd nõste

nõru¹ nõru niru, vilets ke on `veikene ja nõru tüü `juures, siis `üella, et sie on nõru ja
`poisikese `ohtu mies Lüg

nõru² nõru (mingi loom) nõru one nigu naarits Kod

nõru³ → nõrg

nõrutama nõru|tama Lüg/-mma/ Pöi Var Tõs Amb VJg Kod, nõro- Mar Kod, nõrru- Kse
Var Koe; nõrutama Jäm Khk Kaa, noru- Kuu

1. nõrguda laskma, niristama kui on `linnassed lius, siis `üelti, et nõruta vesi `välla Lüg;
Mool õlut `otsas küll, ma katsu kiha veel natuse nõruta Khk; [liha] nõrutati teise päeva äe ja
`pandi `soola Kaa; Nõruta soolvesi ennem ää, kut sa [kalad] `katla paned Pöi; keeva vee lase
üle, nõrrutad ära ja pressid `kinni (seentest) Var; akkas `räimi nõrutama Tõs; `Enne suab
käbid ää `keeta ja ää nõrutada, siis villad uuest selle `veega `keema Amb; nõrrutas `astja
tühjaks Koe; nõrutan siente pialt vett VJg || (kergelt puhuvast tuulest) nõrotamise tuul, vähike
`kerge tuul nõrotamise `moodi Mar **Vrd** nõrjutama

2. nõretama kased one urvan nõnnagu nõrutavad; lill märg, nõrotab kõhe Kod

nõrvendama nõrvendama lipendama nõrvendavad tuule käen nagu uava lehed Kod

nõsara pl nõsara? asjad, riistad võta uma_nõo ja nõsara? ja_käü_ruttu tüü manu?; No om
kõik' uma - - nõsara lak'ka `pilnu? (lapsest) Urv

nõskamma `nõskamma, da-inf nõsada? nuuskama `nõska nõna `puhtass, sul om nõna
nõlõga? Har

nõsklõmma `nõsklõmma, da-inf nõsõlda nuuskama latsõ `naksi `nõsklõmma; mis ti
`nõsklõdõ?, ala nõsõlgu? Har

nõskme pl `nõskme Nõo TMr rõuged mia ole ka `nõskmit põdenu, mia latsen olli `nõskmit
täis nigu koõg jälle; miu emä ahd `aigele latsele `rinda - - nigu tuu laits imess, nii imesi mia
kah ja tulliva `nõskme `säl'gä Nõo **Vrd** nõstme

nõss nõss piibunosu `niiskene `veikene piip õli nõss Lüg

nõss|nena nõbinina eks mõnel õle küll `ninda nõssnena, sie on `tõmbi `õtsaga nena Lüg
Vrd nossnina

nõstak nõsta|k g -ku, -gu kandam Mañni tulõ, suur nõstak sällän Krl **Vrd** nõstang

nõstang nõstang g -u San V(-o Räp)

1. kandam Eilä_hummugu tul'l, sõss ol'l igävene suur nõstang `värskit ísia liha Urv; `tõie
mõtsast üte nõstangu `ainu Krl; tuul ol'l suur nõstang, ol'l suur üsä täüs `kraami, ei_tiiä_kohe
timä `veie Har; Vanast ol'l tõõnõ asi, sõss ku_jõõ `viirde puttu, nii ol'l sul jäl_nõstang kallu
käehn Rõu; aånivüü?, sääne nõstang võid Se **Vrd** nõstak

2. jalase kumerus ää nõstanguge regi San **Vrd** nõstatuss

nõstatuss nõstatu|ss Hel, g -se Ote, -sõ Kan Plv Se

1. juuretis nõstatuss k'au ilosahe aho pääl; nõstatuss om val'miss Se **Vrd** nõstetuss

2. jalase kumerus jalasse om ää nõstatusega Ote; nõstatuss om tuu kõvõrusõ kotuss, kos
rijjalass alostass ülesspoolõ kõvõrass minemä, lätt nii `liuhkamisi Kan **Vrd** nõstang

nõste nõste g `nõst(m)e TLä; pl `nõste M

1. rõuged temä põdes `nõstit Trv; `nõste ärä rikkun näo Hls; üits peremiis - - olli edimene
`nõste paneje siin vallan; `nõste tulli `pääle - - nägu läits kirivesess Krk **Vrd** nõrsked

2. rõugevill nõstmed om serätsed `valged villid, tuleva ihu `pääle Ran; ütél poesil `olli
nõste `sil'mä tullu ja võtt tõese sil'mä terä ärä Puh

nõstetuss nõstetu|ss, nõstõ- g -sõ juuretis leevä, saia nõstõtuss Krl **Vrd** nõstatuss

nõstine nõsti|ne g -se rõugearmiline nõstise nõoge Hls **Vrd** nõstline

nõstiskõl(l)õma nõstiskõllõma Har, -kõlõma Vas korduvalt tõstma nii külm om, et hopõngi nakass jalgu nõstiskõllõma Har **Vrd** nõstitsõma

nõstitsõma nõstitsõma = nõstiskõl(l)õma – Lei

nõstjin rõugetes mia olli ka nõstjin, suure kärnä pääl mädänivä Trv

nõstlik nõstli|k g -ku Hls Krk rõugearmiline mõni om nõstliku nõoge ku rahel är lüüd, auke täüs Krk

***nõstline** nõstlin Krk; gpl nõstliste Hls rõugearmiline Nõstliste nägudege Hls **Vrd** nõstine

nõstma nõstma, (ma) nõsta San V(ma-inf nõstmõ Krl)

1. tõstma mitu anumata nõstõti ette Urv; nõst vañni sisse, sõss mõsk minnu Krl; ku kroonu pääl ülemb müüüdä lätt, siss nõstõtass käsi üless kõrva kottalõ; kiä liiga om nõstanu?, tuu om henne vällä nõstanu? Har; ka küll ei olõss tihanu nõnna ka nõsta?, ma lõss häbüga mõtsa joosnu? Rõu; sa tapat kül hinnäst huupi ta nõstmisega? Vas; rahvass nõstiva mäsu Röp; nõstu.j: väega korgõhe; suurõ tuulõ om nõstnu (tuul on tõusnud) Se

2. kandma, tassima mi sa nõstat naist hainust, vana inemine Kan; ma puhasta mõtsahn seene? ar?, nakka ma noid halv siini nõstma Rõu; käe otsah um halv nõsta?, kannipuiõga um õks parõmb Vas

nõstme pl nõstme T rõuged ku nõstme ärä olliva põetu, siss nägu olli ku krobi must ja audu täis; mina olli nõstmidega kolm nädalit sängin Ran; veli olli jalatallast pää laeni nõstmit täis, nigu erne ihu pääl Puh; ma le ka latsen nõstmit põdenu, aga ei ole mitte ütte nõstme aset Nõo; esä olli pimme kuuskümmend aastat - - nõstme tulliva, võtiva silmä ärä Kam; ku pokke es panda, siss olli nõstmid pal lu Ote **Vrd** nõskme, nõstse

nõstse pl nõstse rõuged nij väikse om tuule nõstse. tõise suure jämme nõstse, nij lätsiv mustass; me lääme lastege nõstsit paneme Krk **Vrd** nõstme

nõstva pl nõstva Võn, -a? Röp rõuged läädsä, nõstva ja sarlaki ol liva nu egapäävätse külälise Võn

nõstõlda da-inf nõstõlda? Röp; tud-kesks nõstõldu? Plv; impers nõstõldass Se ühest kohast teise tõsta kui pal lo um naid kivve nõstõldu?, a tervüss um iks viil alalõ Plv; Kergo? ol liva väiko? nel ä jalaga, hää üttest paagast tõistõ nõstõlda? Röp

nõsõk nõsõk, nõsõ|k' g -ki tõusmine, tõus ol le nõsõk pulksti katõtõisküme aigu; omugu varra, ku om päävänõsõk Lei

nõsõma nõsõma V(-mõ Krl); nõseme San

1. ülespoole, kõrgemale liikuma a. (miski mingi pinna suhtes) poti pääle nõsõss vaha kõrd nigu kaas, tuu riibutass päält är?, ne jääsege puhas mesi Röp; läts suud pite, kaess nõsõss tsirk üless Lut b. (päikese tõusmisest) päiv nõsõss kell kolm vai neli Har; ku ma heräsi ja silmä valla lasi, ol l päiv jo nõsnu? Rõu; päiv nõssi, ku ma kodo sai Vas; päiv om amu? jo ar nõsnu? Se c. magamast üles tõusma nõsõga ti ülesta; vaiag nõsta Lei

2. kerkima, paisuma (tainast) Ku leib nõsnu es olõ?, ega sõss es saa leib hää jäl? Urv; vatsk om jo küländ nõsõnu Krl; ma kae perrä, kas leib nõsõss jo? Har; külmä? jahu? sisse kastõtu es lää? nõsõma Röp

3. tärkama vilä nõnakõnõ nõsõss lämmäga rutto üless Röp; ku varra külü, sõss varra nõsõss ka? Lei

4. tekkima, kerkima **a.** (ehitisest) *maiu nõsõss üless nigu `sijni, maja maja manh* Har
b. kuuldavaks saama *Üte kõrraga_ `nõssi suur' mük'in ja_ kabjaplak'in ja_ hobõsõ_ jooši? Andsu manu_ tsagarikku; Nõsõss suur' `vankri kol'lin Rõu; ku sül'lem tulõ `väl'lä, siss nõsõss suur' kahhin, kihisese? kähisese? õnnõ Räp* **c.** (muud juhud) *ei_ tiiä?, miist nail tuu riid `nõssi* Har; *tuul' nõsõss* Vas; *ka jal jo üts pil'v nõsõss, lasõki_ i? `hainu ar kuivata?* Se

5. edenema *ku tävve `kuuga peremiiss koolõss, sis talo nakõs nõsõma* Se

nõsõng *nõsõng* g -u Urv Har VI d päävä nõsõng 1. päikesetõus *vanast pedi sa päävä nõsõngu `aigu teol olõmadõ* Har; *inne päävä nõsõngut jo ol'li üleväh* Plv; *Aja? kari päävä nõsõngu `aigu `mõtsa* Vas; *päävä nõsõngust jo tunda?, et üü? pikebä?* Se 2. ida tuulõ käänd - - *päävä nõsõnguhe* Rõu; *päävä nõsõngu tuul' Räp*

nõtk *nõtk* TMr, g *nõtk* Kod *kätkivibu minu lapsil õlid ike nõtked ja äll'id; ärä tuu kuuse `nõtk, kase nõtk õlgu, sij kasvatab last; `riidegä nõtk õli küüni seenä all. paad lapse `riide `sisse nõtk* `õtsa, *tuul nõnna kiigetäb* Kod

nõtkastama *nõtkastama* nikastama *ma nõtkastasin tänä jala ää; jalg oo ää nõtkastand* Mar

nõtkatama *nõtkatama* Kse Kod, *`notkatamma* Vai korraks *nõtkuma, liigatama lähäd kohegi, jalg puudob `külge, kõhe nõtkatasin, aga ei `kuknud* Kod **Vrd** *nõkatama*

nõtk *nõtk* Lüg Kul Mär Kir Mih Tõs Tor, *`nõtk* Jäm Khk Pha Emm Käi Phl, *`notke* Vai painduv, *nõtkuv*; *pehme Tämäl on `nõtk* pihaga *`nuorik* Lüg; *`notked puud* Vai; *Ää ming säält raba äärest, see on nõtk* ja *võib sisse ka võtta* Pha; *Sügise esimese külmaga on nõtk* jae; *Lapsed läkst nõtket tegema* (noore nõtkuva jää peale jooksmas) Emm; *soja `veega `säätakse* [leib] *`sisse, paras `nõtk, ei tää põle kõva ega `pehme ka mette* Kul; *`nõtk* veel *see tainas* Mär; *`nõtk* leba *taenas, natoke `pehmlane* Mih; *`nõtk* koht, *ei kann* peal *`keia* Tor

nõtku *nõtku* Põi Mär Tõs Jür Kad VJg Krl, *`nõtko* Ris Kod looka, *kooldu; kõverasse* See - - *on nii `nõtku vajund* Põi; *lõi põlvest `nõtku* Tõs; *Koolilaps jääb raamatute `alla `nõtku* Jür; *kui lehm oisib ja `pul'li näeb, siis ta `tõmmab* nii *`alla `kõssi, jalad `nõtku* Kad; *obõsõl om säl'g `nõtku last* Krl **Vrd** *nõtsku*

nõtkuma *nõtkuma*, (ta) *nõtkub* Põi Muh *hajusalt* L, *Ris/-oma, -ob/* Juu Kos JMd Koe Kad Sim TaPõ; *`nõtkuma*, (ta) *nõtkub* Jäm Khk Emm Käi Rei; *`notkuma*, (ta) *`notku(b)* Jõe Kuu Hlj VNg Vai; *nõkkuma* Krl/-mõ/, (ta) *nõkub* Hää Saa MMg Pal Äks Ksi VIPõ Hls/ma-inf -me/; *`nõkma*, (ma) *nõku* Rõu

1. korduvalt *nõtku vajuma, vetruma puu on `ninda täis, et `oksad `notkuvad* VNg; *Võttis kohe lae `nõtkuma, kui sa õlal käisid* Põi; *mu põlved ei anna mette `nõtku* Muh; *Anna poisil sihantsega, mis nõtkub* (painduva vitsaga) Emm; *Need louad nõtkuvad mu `sammude all* Rei; *pikk peenike inime, lähäb üsna nõtkub põl'vist* Mär; *`pehme eenäm `nõtkus* Tõs; [kätktivibus võeti] *kask, mis `andis `nõtkuda* PJg; *puu nõtkob tuulega* Ris; *umb järv on `kiñni `kasvand - - kõigub jala all, nõtkub* Sim; *liha täis, muko nõtkub aga ku käib* Kod; *vana maja nõkub tuule käes* KJn; *nõkkusi põl'vist, ol'li väsunü* Krl || *pittl järele andma Äi mina sinu ees äi nõtku* Rei

2. (edasi-tagasi) liikuma *mihed `sousid, `aerud `notkusid, `naised `sousid, pääd vabisid* rhvl Kuu; *kes kõik nõmmes nõtkub, see kõik marjad maitseb* Khk; *juba nõtkub, tuleb `lahti* Tor; *kiviträksutaja lüüb sabaga ja `piägä - - saba nõtkub taga* Kod; *äl'l nõkub säääl edesi tagasi* Vil

nõtkutama *nõtkutama* Muh Mar Mär Kse Tõs Tor Ris/*nõtko-/* VJg Iis Trm Kod(*nõtko-*), *nõtkutama* Jäm Khk Rei/*-dama/*, *`notkutama* Kuu Vai/*-mma/* *nõtkuma* panema, *nõtkuda* laskma *küsiiti `ommigu, kas oli sie mies* [tapja] ja *tämä viel `notkutas `pääga* Vai; *nõtkutab*

`peale` põlvedega Muh; kadagas on` pehme, on` kerge nõtkuta Rei; nõtkutab õnge laiti Mär; nõtkutab ennäst, ei seesä` jalge piäl` püsti Tõs; tuul nõtkotab puud Ris; tikku mua sidess` väl`jä ei sua, kas sure, ma` kişkin tädä elo`kaupa, nõtkutasin ja nikutasin; avi nõtkotab sabaga. kui lähäb, lüüß oemed laiali Kod Vrd nitkutama

nõtkutus nõtkutus Kse Tõs JMd Iis Kod, nõtkutus Jäm, g -e nõtkutamine ühü nõtkutusega kukkus laít maha Tõs; tegi ühe põlve nõtkutuse JMd; nõtkutus one ku teretäb Kod

nõtr → nõder²

nõtrus `nõtru|s Muh Mar Mär Kse Tõs Hää Kod KJn Hls Puh San Krl/g -sõ/, `nõtru|ss Trv Rõu, `notru|s Kuu Vai, nõdru|s Põi Tor Ris/-os/ KuuK Amb JMd Koe VJg Iis Plt, nõdru|s Jäm Khk Kaa Rei, g -se keha, vaimu jne nõrkus` kange nõdrus oo südames Khk; `Sõuke nõdrus tulnd` peale Põi; pääle` aiguse on nõdrus suur Rei; eks ta teeb seda vanaduse` nõtrusest Mär; `nõtrus nõuab ja` kangus` kaotab Tõs; ju see meele` nõtrusest on Hää; nõdros kipob kallale Ris; nõdrus ja jõuetus tulevad vana inimesele` piale JMd; vaimu` nõtrus Hls; täl om` nõtrus man Puh; vannusõ` nõtrus Krl

nõtsk nõtsk g nõdsu Nõo Kam Ote V(-f- Plv), nõdsa Rõn San

1. nõgu, lohk ärä mine säält` õkva üle nõdsu kotuste päält` kuurmagaga, jäät` sisse Kam; egä nõdsu pääl midägi ei kasva, ärä võtt vesi Ote; Nõdsun säl jõe`veren kasus` hulka kunna`kapstiid Urv; säält mu maa sisen om säärän nõtsk, ei saa koolõgi poolõ vett` ussõ` laskõ; hopõn` tahtsõ` sisse jäiä` sinna` nõtsku Har; põllul om nõtsk seeh Se || (muu lohk)` õkva jala nõdsu kottalõ kasuss pininaal; kõigil vanul omma`silma` nõtsku jäänü (auku vajunud) Har

2. nõgus mõnel obesel om nõtsk säl`g, istu obese` säl`gä nigu sadula` säl`gä Nõo; nõdsa säll`läga obene Rõn; Tuu es olõ`küll illus` tütruk, tel nõna ol`l väega nõtsk Urv; mõni hopõn om liig nõdsu säll`läga Har; Varsal om nõtsk säl`g Vas

nõtsklikanõ `nõtsklike|nõ Vas, g -dsõ Har lohklik kas muidõ` rahval no mia maa om, vana` nõtsklikanõ maa rõibõ? Har

nõtsku `nõtsku Nõo TMr Urv Rõu nõtku Oia säl`g sirgu, mes täst nõtsku kisud Nõo; Kasõ lassõ sälä` nõtsku Urv; tä laşk` hindä` õkva`põl`vistki` nõtsku Rõu

nõtskunõ `nõtskunõ lohklik ega` nõtskunõ maa hää ei olõ?, tuu om veßsine Har

nõtsu nõtsu notsu Kena nõtsu küll, anna aga` süüa; Sa oled nii must kut pisike nõtsu Põi Vrd nõtsu

***nõtsuma** (ta) nõtsup nõtkuma kos õtsk, säält vesi all, pääl nõtsup Kam

nõtsutama nõtsutama Põi Kse notsutama Ma nõtsutasi teist küll, aga mitte` sööma äi tule Põi

nõu nõu Lüg Põi Muh L(nõue) Ha Amb JMd Tür Koe VMr Kad hajusalt TaPõ, VIPõ M hajusalt T V(nõo; p nõvvu, -o), nõu Sa Phl Ris HMD, nou Jõe Hlj Vai Jäm Ans Emm Rei, `neu,u VNg; nõu g nõu|e Var Tõs Aud, -õ Khn; ppl` nõua Mär Vig Tor

1. anum, riist, mahuti; ka lauanõu ammaspuuga tommeta` vitsa` noule` peale, nied on nagu tangid Jõe; `enne olid kase tohust` märsid, sie oli kala` kandmise nou Hlj; sie on mahukas` neu,u, `siie` mahtu küll VNg; plekk` noutel lööb mölgid` sisse Jäm; vaage vöi kauss, ne_o söögi nõud Krj; enne said kõik nõud ega` laupa ikka ää` pestud VII; obustel` olli nõu ja` lehmdel küna; rasu pannasse` nõude` sisse Muh; kapadega` veeti tulist vett, muud` nõusid pole oln Phl; sii on ikke piimä nõud ja söögi nõud Mar; sul põle ju õlle tegemese` nõusidki, kellega sa seda teed Mär; ega siis põlnd taldrikid ega nuge-`kahlid` ühti, nõua oli vähe Vig; too obuse` nõuse vett Kse; aganad said siis suure nõuisse` panna liguma, ilma jahodetta;

`söödi ju ühü kausi seest, ega igaiühil `nõue põln Tõs; Kaas mtõ piäse `aitõs nõuõtõ vahel roittõ kallalõ; Nõuõsi nda vähä, et `suagid võerastõlõ `seüä `antud Khn; nõue oo ää `umbun, õhk põle `juure saan; talve tegid näid puu `nõusa ja regesi ja `vankri rattud ja Aud; küeri `mol'dis küeritase `nõua Tor; tünn oo igavene suur nõu Hää; nõu `uulmedega `tehtse nõu sihest lippeks Saa; `tehti ikka suur nõu kohe `jälle täis ja `pañdi `sinna `nõusse ja tambiti sure nuiaga nad kõvasti kokku (kapsastest) HMd; siit viiakse kuuepere piim koos meiereisse, sis igä väräväst `võetakse nõud `peäle Juu; meil isa ise tieb `nõusid HJn; änam ma_j soand `nõusi `pestud Tür; oleks olema mõni nõu, kuhu suaks `panna Kad; kolmandik `ol'li siuke suur nõu Kõp; va katikune nõu, ei ole üttegi tervet nõud Trv; kurk `raiskas puu nõu õige ärä, võtt mustas; sänest loga puud nevä ei pane, ku na esi nõud teeve Hls; siin_o ilma arute (ülearuseid) `nõusit kah Krk; mul ei ole ütte nõu, kos ma piimä vala Puh; rasva panõ ma `nõuhtõ, sääil hüvvüss är[?] Rõu; vanast tehti puu nõvva, nuu[?] es lää[?] `kaiski; plek'ine nõo `pel'gäss `väega rostõt, ku `rostõ plek'i_o tulõva[?], nakass nõo `juuskma Plv; `valgõ liivaga ja olõ tuustiga hõõruti `valgõss nuu_o puu nõu[?] Röp

2. (töö)riist, vahend ei ole `neusi, `miska `kangast kuon VNg; vakk õli `naiste nõu Lüg; `pal'la `kervega ei tee kedagi `aassa, muud töö nõu põle HMd; pihid on koa õhõd sepä nõud Juu; Piädi õmadel one `niiske nõu, mes purussab kesä, kesä kuujja; `irmsad nõud one `soetet inimese `tapmises; obese nõud ärä kirjeldänud; tuavad vikatid ja magamise nõud eenämult kodo; siit küläss ei käi `ükski kalal, `nõusid ei õle enäm Kod; mine võta pikk nõu ja irmuta teda Ote; Võta uma_onõo_o ja nõsara[?] ja_okää_oruttu tüü_o manu[?] Urv; kos nuu[?] rij nõo[?] omma[?] Vas; hobõstõ nõvva pääle läts pal'lo rahha Se || (varandusest) kas mu_onõo no_okohegi küünüss Har

3. (suguelunditest) nüüd on vist `õige `arvetu paar, kie ei õle `pruovined `enne `tõine `tõise `nõusid Lüg; meešte `rahva nõu Nis; ühel lapsel õllud kahed nõud, tüdriku ja `poeskese nõud Kod; küll sul omma[?] ka nõo[?], viländ `kanda[?] Se

nõu² nõu Lüg Jõh Põi Muh L K I eL(nõo V), nõu Sa Phl, nou VNg Vai Jäm Ans Emm Rei, neu Jõe Kuu Hlj, `neu_o VNg, `neuvo Vai; p nõvvu hajusalt T, V(-o), `nõu_o Har

1. nõuanne, juhatus, soovitus ää neu on `kallis Jõe; `kratsid `kõrva `äärest, kas küsid `kõrva `äärest nõu Lüg; `anna `miule `neuvo Vai; ta_s võta vanamate nõu kuulda mette Khk; Ole mees ja anna nõu, kuda pidi me ahju teeme Põi; Äi minu nou `aita sii midagid Rei; see oo üks targa `nõuga mees, tal oo alati tark nõu Mär; Mia sio nõu ei taha Khn; kui ei tää, siss küsi teise käest nõu Saa; mis nõu sa `mulle annad Kei; annab molle ike eäd nõu, kudas peäb tegemä Juu; kurat - - and [moonamehele] kohe nõu, et puo ülesse JJn; ei võta minu nõu Iis; minä ei tiä sulle nõu `anda Kod; ma tulli siu manu nõu küsüme Krk; ädä annab iki ääd nõu Ran; küll om targa nõu `anja, aga ega mia nende nõu `perrä ei tii; vanast üteldi, et nõid petäb noid, kes nõvvu `nõudva nõia käest Nõo; ma ei mõista sullõ `miaki `nõu_o anda[?], mu_onõu om tanh `väega lühükene Har; `rahvil um ravvadsõ_o `süäme[?], külä and `külmä nõvvu piltl Rõu; tuu_o olõ õi_o raha juua[?], tuu_o and tuu_o nõvvu Vas

2. a. lahendust pakkuv abinõu või teguviis ei seda soa `miskid `nõuga kätte Muh; Ma pole tast ühigu `nouga jägu saand Rei; muud nõu ei olnd, sis ta käis nende (kodukootud) riietega [leeris] Noa; sii ei `aita `ükski nõu Var; uav ei taha ühegi `nõuga paraneta; ei sua ühegi `nõuga obese `riissu Kod; siss es jää poosil muud nõvvu, ku nakaas sääil puun suure eliga tänitämä, iks appi ja appi Võn b. abi mina täis tegijä ei õld, aga nõust õlin (heinateost) Lüg; ma võta ta omale nõuks Muh; ole mulle vähä nõus Vil; tule mul raasik nõuss, ütsinti saa

villast kangast kudaki üless aia Krk; ku vaest midägi ette tulõ, sõss lööge_ti_kah timäle nõuss Urv

3. mõte, kavatsus, plaan sel on tige nõu südames Lüg; äi tee, kas nad `paari `lähteivad või mis nendel nõuks on Khk; `võtsid ikka vahel see nõu ka, et jähid `ööseks `metsa ka `jälle [niidutöö ajal] Mus; see oo kaval nõu küll Muh; oome akkab sadama, tänä elm nä võtab nõu piltl Rid; mol ikke oli - - `kindel nõu `sõnna `menna Mar; jättis selle nõu järale Mär; `võtsid nõus seda teha Tor; [tal] oli nõu uus lehm `osta HMD; võttis nõust `minna `külla Iis; ma jätin selle nõu maha Kod; nõu oli nii `muudu tegema akata Ksi; ta ike kurja `nõuga sinna usse manu om lännu, jo ta midägi sääld ärä tahap viia Nõo; mulle `endäle ka käis poiss sinnä, a tol `ol`le iks `võtmise nõu, `tahte võtta minnu naesest Võn; ma_tul`li tuu `nõoga, et mi leki hommõn marjalõ Har; kuningas võtte nõust ja `laske tetä? üte suure `korgõ mäe Röp

4. (kohakänetes:) seisukoht, arvamus; seisukoha, arvamuse jagamine kes ei akkaned `neie `moisnikuie `neusse, siis `viedi `talli ja `anneti viis `kümmend `uopi sugeda Kuu; näväd (külaelanikud) olivad ige nii üks `mielised, kaig olid ühest noust `eigä siin `vällä `andamist ei old Vai; teeme suure `koorma `peele, kui sa nõus ka oled Khk; Äi neid saa keski ühele nõule Kaa; tüdar ja ema `ollid mõlemad ühes nõus Muh; kaß kardab vist, kuda ta muedu naa nõus oo Mar; ei akand minu `nõusse `ühti Mär; Teesed mehed akkasid kua mio `nõudu Khn; nemad nüid kahekesi ühes nõus Hää; ühen nõun varassasid naha ärä Kod; nemä om üteli nõul ku sukka saabast Krk; ärä kõnela midägi, sa_lit `vargaga üteli nõul Nõo; na omma_kõik' üteli nõuhn Har; nimä_tul`li `nõuhtõ, küdsi_koogi? mul Rõu; ko karuüss `võete, sis õks kõõ küläga - - kõik' pidivä_nõuh olõma Se

5. tarkus, taip, aru Kus joud äi aita, seel aitab nou Emm; meno nõu selle `peale ei akka Mar; Ennem saab `nõuga kui `jõuga Han; nõõ `üidmene `aitab oost ja nõu `aitab meest Tor; oma `nõuga ei saa kedagi Ris; kui nõu oli otsas, siis `kratsis kõrvatagust Lai; miu nõu om nüid otsan, nüid ma ole nõnda ilma `nõute inimen Krk; nõu kaodu narritass kaß ka ärä, `jõuga ei saa midägina Nõo; ega temä ei kae nõu `kaudu, temä tiip kõik iks jõu `kaudu Rõn; ku `jouga ei_saa avita?, siss avida `nõoga Har

6. nõuks jätmä, nõuks jäämä (ära jätmisest või jäämisest) Jädä neuks kohe se merele menu sen `iilise `ilmaga Kuu; `linnaminik - - jähi nõuks Khk; Viina ostmine jääb sedakorda küll nõuks Kaa; jättis merele mineku - - nõuks Khn; nõuks võtma midagi teha otsustama Tea isegi, mis peaks nõuks `võtma; Ta on `korda selle nõuks `võtnud ja las ta läheb käib seal ää Põi; võttis nõuks ja läks Mär; nõu pidama midagi (läbi) arutama; plaani pidama pidas neu, mida `selle `asjaga teha Hlj; sene `veikese `laudaga ei õld midagi nõu pidamist Lüg; `piame ete ühe ümarguse nõu ning teeme pulmad ää Khk; Ennem pea nõu ja siis tee Põi; ei tea, mis nõu näd `jälle pidäväd Mar; Iä küll, kellel õdõ ond, vahel `nõugid pidädä Khn; proua ja - - sulane pidan nõu ära, et tee sa oma ase nüid `süia `kõõki maha Aud; naesed pidan oma `keskes nõu Ris; meil_o vaja mitut nõu pidäde Krk; `piame üits ümārik nõu, siss lääme Hel; mehe kõik käräkun kuun, ei tiia, mes nõu na pedäsivä Nõo; poisi lätsi `nõu_u pedämä, et mis tetä? Har; läävä? hulguhna nõvvo pidämä Röp; nõusse heitma ~ löõmä nõustuma ma seletasi ulga `aega, ennem kui ta `nõuse `eitis VII; medägi ei avida, sa_piat õks naidõga üteli `nõuhvu `lүүimä Har

-nõua Ls üksinõua

nõuakas nõuak|as g -a Phl/nõua-/ Mih Tõs Aud PJg Tor nõukas nõuakas inimene Mih; Oli üks nõuakas mees PJg; nõuakas inime nõuastab kõiksugu `aßsu Tor

nõu|andja tal `olli palju nõu `andajud Muh; tämä õli nõu `anja, and üvä nõu Kod; ega ta esi ei lääss, tal om `siandse alva nõu `andja Trv; temäl om ääd nõu `andjat vaja Hel; küll om targa nõu `anja Nõo; mul ei olõ kedägi nõu `andjeid Har

nõuastama nõuastama Mih Tõs Tor hankima, muretsema tä läks `metsa nõuastama puid Tõs; nõuastast linnast `soola Tor || varastama `keegi oo `tihlid nõuastast Tõs

nõude|pulk (vankri osa) nõudepulk_o `laistmest ja ristpuust läbi; ratastel oo nõudepulk, muidu rattad tulavad koost ää Muh; `nõudepulk kõib vädemete ristist lasnasse sellejäos, et ta tagumese otsa otse oiab Mih; nõudepulk oo lasnaga `vankrel - - saab teha `vankrid lühemas ja pikemas Aud

***nõudjas** `nõudja|ss g -se Krl; `noudaj|as g -a Vai nõudlik `noudajas mies Vai; `nõudjass nõud pal'lu Krl

nõudlik `nõudli|k Har, g -ku Lüg Jõh Mär Kse Tõs Tor VJg Iis Trm Kod Plt KJn Hls Krl Vas, -gu Trv Puh Rõu; `nõudli|k g -ku Khk VII; `noudli|k g -ku Jäm, -gu Kuu; `noudli|kko g -go Vai palju nõudev, puudustega, tingimustega jne leppimatu sie on `nõudlik, mõni ajab vähäsega läbi, mõni `nõuab pali Lüg; kaer õli vist - - mitte nii nõudlik, noh oder pidi õlema vist - - `nõudlikum taim Jõh; ta oo üsna `nõudlik inime Mär; `nõudlik one väägä protsessi mijs, `üstegi nüüp nõula kua ei jätä Kod; `irmuss `nõudlik inimene Trv; mes sa nii `nõudlik olet Puh; `nõudlik `tütrik taht egäkõrd es_sugatsid `rõivid Krl; sa olt õks `väega süvä `nõudlik, nõuat `suuri `asju Har

nõudma `nõudma Pal Äks Ksi, (ma) nõua(n) Põi Muh L Ris HMD Juu Jür Jä VJg Iis Trm VIPõ, nõvva(n) Iis MMg M(ma-inf -me) T V, nõva Khn, nõõdan Kod; `nõudama, (ma) `nõuan Lüg Jõh; `nõudma HMD, (ma) nõua Sa(`nõudama) Käi; `noudma, (ma) noua Jäm Emm Rei; `noudama, (ma) `nouan Kuu Hlj VNg Vai

1. soovi, tahtmist esitama; kohustavalt kutsuma Näväd ei `teadand kõhe parema `nõudagi, ega õld kõhe `aiga ega `julgemistki `nõudada Lüg; kirjutamist `nõuti väga vähe Pha; Akkas oma raha nüid `kohtuga `nõudma Põi; pärijad `nõutsid oma osa Muh; ega `teenijad tema `juures seisa, ta nõuab nii pal'lu [tööd] Mär; mina ei ole sinu kääst midagi nõudn Kse; `nõudis omale `süüä Tõs; punnik akand `seltsi `nõudma, tuleb pul'li `juure `viia PJg; `kümne `aastaselt `nõuti juba `kooli HMD; sie [parun] nõund väga `pehmed `õitu Jür; ta `nõudis nii `kõrged `inda, et äbi oleks `maksta old Amb; ega ma `tühja nõua, `sinna (katusele) ei tohi `minna JIn; `nõutku kui pailu ta tahab, ma maksan kõik, mis te nõuate Ann; oma peab kätte `nõudma VJg; nõõsid ike `üste ja tõiss; kui sedä vana kiilt nõvvetasse, siis piäd vana kiilt kõnelema Kod; ma akasin ka `nõudma, et `antke mulle majad tagasi Äks; temät kävväss kül ütte `puhku `nõudmen; nüid na (mõisnikud) ei `saagi änäp nõuda seast `massu inimeste käest Krk; ta nõud sedä tüdrukut, et ta tedä kätte saa Hel; rüä maa piäb kaits nädälit enne `kül'vi valmiss tettu olema, `mõisan nõvveti nii Ran; ega ma_j oless saanu siu käest toda raha nõoda, mes käest kätte `antu Nõo; ma `saasõ küll riigi puuld veedike abi, ku ma nõvvasi Rõn; no sääräst miist om vähä, kiä sullõ ilma `nõudmalda medägi and Har; timä `nõusõ viielist `kulda, a ma nõusõ umma kangast tagasi Rõu; toogõ_laits kodo, last nõudass `kuuli Plv; esimijss `nõuse minno `tüühü Röp; vot `õigut om vaea nõuda?; muud `palka ma_j nõvva?, ku vanaesa kastikõist Se || piltl (ära suremisest) tädä `noueti siit `vällä VNg; tedä nõuõti siist ilmast vällä?, timä päävä `olli täüs Har

2. küsima a. (tungivalt) pärima ma ei tahagi selle `peale aro nõuda Mar; tuu ei kuule kõrvust, tolle käest ei saa säääl midägi nõoda; vanast üteldi, et nõid petäb noid, kes nõvvu `nõudva nõia käest Nõo; tul' parun Saksamaalt ka kodo ja - - `nõudiss siss minu_käst, et kuda

sij asi ol'l ja TMr; ku_ma timäga kokku os saanu[?], siss ma os timä käest nõudanu, kuiss tu tapõluss teil sääl ol'l Har; kõigildõ tä nõusõ, et kuiss sa `vargusõ plaanidsi[?] Rõu; mis sa mu ello nõvvat Se b. (kauba eest) mis sa oma ärja eest nõuad Khk; mes tämä vakass nõõdab Kod; tuut massab niipal'lu, kaobeldi kah ja masseti si raha `väl'lä, mes tä nõus Ran; Mes sä nõvvad neist marjust Nõo; küsü `järgi, kui pal'lo niä[?] nõudva `vaška iüst Plv

3. vajama; eeldama, ette nägema *`Vergu lappimine - - sie nous juo omajagu osavust ja `silmä Kuu; siis tegin `neile kotlettisi ja sääl seda `sousti ka mis, kuda sie kord ja kohus `noudas ja Hlj; kõht on tühi - - kõht `nõuab `süia Lüg; kui maa `õitseb, siis põld nõuab seemet Khk; `Pandi `rohtusi `peale ja `võeti `sisse, nõnda kudas `aigus `nõudis Põi; [truubid] nõõdavad puhassamiss Kod; mua nõvvab `vihma MMg; koolitamin nõus ju pal'lu raha ennemäلت Pst; sij tüü nõud `aiga, sedä ei saa ruttu tetä Krk; mia raba `linnu ja kua kangast ja tii kõik, mes elu nõvvap Nõo; annum om nigu ärä tuhnatedu, nõvvab puhastamist Rõn; põdrikide tegemine nõud kül'lält `vaiva Kan; ega asi nõud umma `aigu ja umma `kõrda Har; Anna iholõ, mis iho nõud Röp*

4. nõutama, hankima, soetama *ruudi pulmalised leksid `järge `ruuti `nõudama Khk; nüid taris uut naist nõuda Muh; `nõudis omale uued põllutööriistad Mär; `Nõutsime ne tangud külapealt Var; kõiksugu `kraami nad `nõutsid `sisse, iad kaupmehed olid Ris; mia `mõtli iki kah omal sel'tsilist nõuda (naist võtta) Krk*

5. püüniseid kontrollima ja neist kalu välja võtma *kui ilm lubab, `nõutakse iga pääv. tuulega äi saa nõuda Pha; nõuame võrgud ära VII; Mehed läksid juba omiku vara merele `mõrdi `nõudma Põi; Siia võrkusi peab mütu korda õõ sees noudmas käima Emm; särised `nõudis läbi ja siis läks `undi `nõudma; suure mõrra `nõudmist ma näind ei ole Rid; täl oo mõrrad ka meres, `kõie näid vahel `nõudmas Var; ku mutid `õhta said `sisse `viidud, siis omigu vara sai `nõudma `mindud Tõs; tänä üese `meitel olid õngõd nõutud (kalad püünistest ära varastatud); Ei või enam elädä, kjõrbud `seüäd ää, piäb `särki `nõudma akkama nalj Khn; käisime `räime `nõudmas Hää || (ankru laskmisest) `ankrud `nõutakse sedasi siin, kõis lähäb tieb sedapidi luoga ja ike et sedasi et vie juoksu järrel `alla vuod HMd*

6. perrä ~ taga nõudma *1. küsima, pärima mea nõusi temä käest `perrä, mis ta tiiß Trv; sij olli siut taga `nõuden Krk; timä `tahtsõ mu_käest kõkkõ `perrä nõuda[?], ma is kõnõla telle medägi Har; Mijsß läts `puute ja nakaßs kaupmeehe käest `perrä `nõudma, et kost kaupmijsß om timä vikahte `lõikamise väädse kätte saanu[?] Röp 2. igatsema, ihkama kellegä inimene one - - `arjund, sedä ta nõvvab taga Kod; jalapikune lavvatük'k, aga toda nõvveti vil taka Nõo; välja nõudma 1. kätte nõudma `nõudasin oma `palga `välla Lüg; Nõua `välja, ega sa või omast osast ilma `jääja Põi; sai sinna laenatud, tuleb `väl'la `nõuda Amb; `nõudsive `õiguse `väl'lä Pst; sa_piat ka õks uma kuu palk `väl'lä `nõudma Har 2. küsides välja uurima nõua `väl'lä ta käest see saladus KJn*

nõue¹ nõue Põi Pil Har/-õ/, g `nõude Vig Trm; n, g nõue Tor; nõvve Hls, g `nõudme Kod; nõvvõ g `nõvvõ Krl; noue g `noude Jäm ettekirjutus; nõudmine Nõue on `sõuke, [et pliit] äi tohi puu seinä `vastus `olla Põi; `andis `nõude `sisse Tor; oh - - lapse nõudid ja `tahtmiisa Trm; nõvve one, ku nõvvetasse valla `majja Kod; ega `enne seda nõuet ei old, et `rohkem `koolis `käia Pil; peigmiis pidi `vasta `võtma, kiinni `masma [mõrsja] kaßt. ku kaßt kal'liss ol'l, siss ol'l nõuõ_ka_suuf Har || nõu, plaan mul om mõttõn üt's ää nõvvõ[?] Krl

nõue² → nõu²

nõukas `nõuk|as Lüg Pöi Muh Mär Kse Vän Ris Juu JMd Koe VJg I Plt KJn Hls, `nõuk|ass Trv Krk Puh Nõo Rõu(g -atsõ) Vas, g -a; `nõok|ass g -a Plv, -atse Har; `nõuk|as g -a Khk VII; `nouk|as VNg Jäm Emm Rei, `nõug|as Vai, g -a; `neu|gas g -ka Kuu

1. nõu anda oskav, nõuga abiks olev; taiplik, leidlik `Neugas - - *kene pää`kaiki hüäst jaga tehä, `kesse alade`löödä neu* Kuu; `nõukas mies`andas`mulle üva nõu Lüg; `nõukas mees ep jää`koeskid`eesega ädase Khk; mõni nenda`nõukas,`oskab keik kenast tehja VII; *Oli üks va`nõukas mees, taal oli alati nõu`valmis Pöi;`noukas inimene, mis ede võtab, läheb`korda Rei; ta oo ikke va`nõukas mees, et ta oo suutnd seda va vara kokku`panna Mär;`nõukas inime, oskab oma ette`seada ja muretseda Koe;`nõukass om, kes sul appi tulep, kui sa midägi tjiit, avitep`nõuge Krk; Nõukass inime - - om iks oma nõuga egäl abin Nõo; kos joba`nõukamb peremijs`ol`li, säääl ol`l iks leib ka jo tuulutõt rüäst tett Rõu*

2. rikas, jõukas mijs õlema üvä`nõukas, taluase ja; vanemad õlid täl`nõukad inimesed Kod; *tuuj om vana`nõokass miis, tuuj joud sinnu avita`küländ Har; säääl om`nõukatsõmb rahvass Rõu*

nõuke `nõuke Muh Var Tor Hag, nõuke Mär, g`nõukse; ppl nõhuksid Pöi; `nouk|e g -se Kär nihuke kas`nouke kut see Kär; `arba [on] nõhuksid`asju nähja kuulda Pöi; `nõuke ea vesi peab olema;`üiti`laosseks - - neljakandilised`ollid`nõuksed Muh; üks nõuke plekist *paññ`tehti; pole nõukst`tihti riiet näind Mär; mis`nõukse`väikse äksiga teete Var*

nõu|kogu korraldav, nõuandev vms organ kirgu nõukogu oli koos Khk; *valla nõukogu läheb täna kokku Muh;`kohtomehed olid ja need nõumehed`ööti nõukogu Mar; se oli`keisri nõukogu liige Vig; kiriku nõukogu oo ikka ja alati, see valitasse Tõs; ta on nüid nõukogus kirjutajast VMr; nõukogu käib vallamajas kuos VJg; kaiis`tõisku`aastet olli ma volimijs ja nõukogu liige Krk; nõukogu lätt kokku Rõu*

nõul → neul

nõulama → neulama

nõulik `nõuli|k Plt, `nõoli|k Plv, nõvvuli|k Krl, g -ku nõukas nõvvulik inemõni taht alasi *tõsõlõ anda ääd`nõvvu Krl; ol`l õigõ`nõolik, raamat and`hääd nõvvo Plv*

nõuline `nõuli|ne Ris Kod, -le|ne Tõs Plt, g -se; `nõulinõ Rõu; nõvvulõ|ni, -dsõ Krl; `nouli|ne g -se Vai Jäm adj < nõu² *ta on minu`nõuline (minuga ühel nõul) Ris;`nõuline one nõun tõesega,`aitab tõiss`ädäss`väl`jä Kod; kurja nõvvulõni and`kurja nõvvo`vargilõ minnä? Krl*

nõu|mees 1. nõuandja õle nüid nõumies, `anna nõu`mulle Lüg; *ole`moole koa nõumeheks Muh; küll_o nõumehed,`vaata, mis`val`mis tegevad Mär; Tema kampsib`vargatega - - käib nendega läbi, on nende nõumijs Hää; sij om mul`ää nõumijs, ma taass (tahaks) ta käest nõu küside Krk; kas tal no nõumihi`puuduss Har*

2. ametimees, nõukogu liige nõumehed pidavad nõu, nee suremad asjamehed, kergu nõumehed Khk; *nõumijs õli vanass valladen, ku suuremad`asja õli, kutsuti nõumehed kokko Kod; meil ol`l vanast valla nõomihe? Har; ku ol`l sõss nõukogo päiv, nõumehe`lätsivä? kokko Röp*

nõum|puud nõum- Pöi Muh, nõum- Sa(nõun- Kaa Pha), nõu- Khk Mus Pha Emm, noum-, noun- Jäm Khk sarikad, paarid (põhisõna sag lühenenud) noumpuud [on] `otstega murispuu sihes; `nounbude`pæele pannaste latid Jäm; *leeplati teine ots on`nõumbu sihes, teine ots on murrispu sihes Kär; nakid_o`nõubute sihes, nee oidavad katuse lattisi Mus;`päästlesed teind`nõunbute`otsade`külge pesad; Kui kolm paari nõumpuid püsti oo, siis veib tuudi üles panna, et maja nõumpuude liigud käde saaks Kaa;`põidlad (sarikate tugipuud) käivad`nõumbute*

küljest murrispu külge, `oidvad `nöumbud `kinni Krj; Nöumbud olid mädad, sellepärast lumi vaotas katuse sisse Pöi; nõupuud - - kene pæel katos on Emm

nõuskama `nõuskama, da-inf nõusata nuuskama – Trv

***nõustama** da-inf `nõustada Koe; (ma) `nõustan Lih hankima, muretsema külap ma `nõustan midagi Lih; `Tahtis omale uut riidet `nõustada Koe

nõuta `nõuta Mar VJg Lai Plt nõutu pal'lo oo `nõuta inimesi Mar; olen - - `nõuta, ei tia, mis `piale akata Lai; `nõuta inimene, ei tia mis teha Plt

nõutama `nõut|ama Lüg Pöi Muh Mär Kse Han Tõs Ris Kei Juu KuuK JMd Ann Koe VJg Sim Iis Trm Kod Plt KJn Kõp Trv TLä Vas, -amma Lüg Har(`nõo-) Rõu, -eme M San/ `nõo-;/ imperf (nad) `nõotivva Röp; `nõutama Ans Khk VII Ris; `noutama Jäm Ans, -mma Vai; `neutama, (ma) `neudan Kuu VNg; nõvvutõmõ Krl

1. hankima, muretsema, soetama mul obost ei õld, `tõised `ütlivad, et `katsu ikke `nõutada Lüg; Noored akkavad omale ka kevade maja `nõutama (ehitama) Pöi; oleks mõjalt akan `nõutama massinad Muh; `nõutas `mitmel moel, ikke salaja ja pettuse moel ja kuda sai Mär; Katsu omale lambud juure nõutada Han; `nõutas omale kõik ilusad aasad Juu; ta oli `noores `põlves `nõutand neid (riideid) küll, et ta ei jõund `lõhkuda Ann; ta `nõutab juba omale `aşju, akkab vist naist `võtma VJg; `nõutan omale uvve voki Iis; emä tüdrikuss piäss `nõutas selle lapse Kod; et sa küll viij mehele ei läind, aga pidid veimed `val'mis `nõutama KJn; mea ei ole endele küll üttegi `looma `nõutanu Trv; neil `olli muıt (püünis) üle kate `nõutedu Ran; ma nõodi `endäle `vankri San; kel õks hää nuıt om, tuu `nõotass henele eka `aşja, medä vaia om Har; nõuıt `hindäle `vahtse särgi Vas

2. a. nõu pidama akkame `nõutama, kudas se asi läheb Ris b. nõu andma Ku `toine tädä püüss `miijeski `neuta, sis tegi - - just `vasta `päidi Kuu; tõsõ_sõss `nõotivva?, et miijss sai viij paari `päivi olla? Röp

3. plaanitsema, kavatsema `noutas `aasta läbi katust parandama akata Ans; ma `nõutasi `laupa `linna `minna; akkab - - sadu `nõutama (ähvardab sadama hakata) Khk; akkasid juba kiriku `nõutama (sättima) Juu

4. taotlema; pärima talu tüttäred magasid `aidass, siis mei igä `neudimme `jälle, et `olga hüäd ottaga meid ka `sinne Kuu; ole küländ `perrä nõvvutunu, es saa õks teedä?, kuis tuu asi ol' Krl

nõutlema `nõutlema, da-inf nõudelda Ris; `nõutle|ma, da-inf -da Kaa; `nõutõlõma Rõu, `nõotõllõma Har

1. hankima, muretsema Saapakoivad äi pea änam vett, peab akkama uusi nõutlema Kaa; akkasin omale tienistust `nõutlema Ris; ti piat ka_ks henele nakama `nõotõllõma mõnõ anumakõsõ vai mõnõ eläje poja, et ellu alusta saat Har

2. nõu pidama, arutama See asi tuleb igati kanti kenast läbi nõutlema; Selle asja üle peab veel meestega nõutlema, kudas keige param oleks teha Kaa

nõutu `nõutu Aud Hää, g -ma Emm/ `nou-/ Tor Ris Juu Trm, -me Hls; n, g `nõutu JMd Lai, `noutu Jäm Vai, `nõutu VII, nõuetu Khk; `nõudõ, nõvvudõ g nõvvudõ Krl; `neudu g `neutama Kuu tegutsemis-, otsustusvõimetu ma jähi üsna nõuetuks, es tæ midad `pæele akata Khk; Jähi üsna noutumaks, äi muistnd änam kusse poold pæele akata Emm; se `vaene inimene on päris `nõutu Hää; ma olen selles asjas päris `nõutu JMd; oli täitsa `nõutu, siis sügas kõrvatagust Lai; nõvvudõl ei ole abi `kostki saia? Krl

nõutus `nõutus Kse Hls, `noutus Vai Phl, g -e; nõvvutu|s g -sõ Krl nõuta olek läsknani ol' suurõn nõvvutusõn Krl

nõutõlõma → nõutlema

nõva nõva lohk, nõgu nõva, nõu omma madalamba kotusse, kos vesi esi `alla satap Kam
-nõva Ls nitsenõva

nõvvatõlõma nõvvatõlõma Se, -õllõma Lut küsitlema naaás nõvvatõlõma `rahva käest Se

nõvve → nõue

nõvvu- → nõu-

nõõ nõõ Muh Tor Hää Juu Jür Kod Pal KJn Krk Ran Nõo Ote Rõn San Rõu Plv, nõõ Rõp, nõõ Har ergutushüüd hobusele nõõ `üidmene `aitab oost Tor; nõõ, mine nüid Juu; Vana tark obune läheb nõõ `piale kohe `käima Jür; virk obene, `ütled kõrra nõõ, kõhe lähäb Kod; nõõtab obust iki nõõ ja nõõ KJn; paänd obesele `ohjuga iks nõõ ja nõõ Nõo; hobõst aiass, nõõ, mi_sa vahit Har; mõni iks `nõõtass, nõõ, nõõ Rõp **Vrd** nõa, nõh, nõö

nõõdah nõõ Nõõdah, `minke jo edesi Rõu

nõõg nõõg g nõa järellainetus tuul ond vaga, aga nõõg käib viel `alla; natuke `lainõ `nõõga viel, nüüd võib `minna küll merese Khn

nõõgama nõõgama Var Hää voogama, tasa lainetama meri - - nõõgab, `väike lainetus sees Var; Meri nõõgab, siis on `seuke tasane laine; Nõõgab, meri `ingab, lainetust ei ole, aga on kuulda `seuke mere ääl vulks, vulks Hää

nõõgutama nõõgutama Se Lei Lut noogutama; õõtsutama `hälläne hannaga nõõgutass Se; pääga neiku nõõgut i_pulõ (ettepoole) Lei; mis sa_tan nõnaga nõõgutat Lut

nõõ|kikass (nõgisest inimesest) nõgitse nigu nõõkikka? Plv **Vrd** nõgikikass

nõõks nõõks g nõõksu luks üks nõõks tuleb `tõise järele; nõõksud `käivad Jõh

nõõksuma nõõksuma, (ta) nõõksub Kos Koe VJg Lai, nõõksub Lüg Jõh luksuma Kui `kuiva `toito sei, sis akkas nõõksuma Lüg; jõin vett, siis õli nõõksumine maas `plaksu päält Jõh; laps nõõksub, on enese ää külmetand Koe; kui inime süeb `värsket `leiba, siis akkab nõõksuma VJg; teinekord kolm `korda `tõmmas, siis `õöldi, et `keegi riagib taga Lai **Vrd** nõksuma

nõõku kummargile, kumarasse ku ma lasõ `hindä nõõku, sõss ma ei istu_ `truksahe Plv

nõõl nõõl (-õõ-) Võn hajusalt V, nõõld Kam Urv(-õõ-), g nõõlu

1. vokinõör nõõl - - kääse voki ratta pääl ja vidä voki siiva ümbre Võn; tõmba_vok'i nõõl päält är? Plv; tegi vok'i nõõlu kolmõ keerulidse Rõp; nõõl tul'l `maahha Se; vokil umma? nõõlu? ratta pääl, `minka kisk ratast `ümbre Lut

2. nõör kangatihvi või nievarva küljes nõõld om lapi kül'len, et kui lapp `väl'lä satass, jääss tu lang `piätämä Kam; nõõl om üts nüüj, tõsõst lapiootsast `tõistõ köüdet; ega varva `kül'ge [pandi] üts nõõl Kan

3. õngenõör nõõl [on] hobõsõ jõuhist Plv

nõõld → nõõl

nõõl|puu jalase painutuspuu nõõlpuu, õõrik puu, kolme tolli jämmune, peeñembä oless `lahki länñivä; paneme nõõlpuu jalassele `pääle, siss ei saa timä `sirgu `minnä Kam

nõõlu|kabel = nõõlulang² `Kangakudamise `aigu `võeti köüdeti `nitse `varbu `kül'ge nõõlukabla?, sõss saa õs nimä? üle otsa är_tulla? Rõu

nõõlu|lang¹ nõelumislõng nõõlulang, tuu `ol'li villane lang, kellega parandadass Ran **-lang**² lõng nievarval `olliva nõõlulanga säääl lapide `otse kül'len `kinni, üle `kanga `risti, nõu `oitseva lappe paegal; nõõlulang, tuu `olli nüüj vai lang - - kui kangast üless `veeti, panti lapi `nitside `taade vaheligu vahele, nõõlulang `kül'ge Kam **Vrd** nõõlukabel

nõõlu|puu nõõlupuu semmipuu – Rõu

nõõlus nõõlu|s(s) g -sõ semmipuu *Sõss ol' l kuusõ ossast tett säänä nõõlus - - tuu nõõlusõga, naati villulõ pääle?` pesmä, sõss tuu lahu' nuu, villa, tük'üst är?* Rõu

nõõnõ → nõene

nõõtama nõõt|ama Muh Mär Tor Hää Juu Koe Kod Plt KJn Trv Plv Vas/-õõ-/ , -amma Har/-õõ-/ Rõu Ráp, -eme Krk Hel San, -õmõ Krl; `nuotama Kuu Vai Ris hobust ergutades "nõõ" ütlemä üks `nõõtas seal, kas nad `kündvad seal või mis nad teevad Mär; oost `nõõtakse nõõ ja nõõ Juu; obsess `nõõtatse nõõ, ku suñnid obsess rutemass `käimä Kod; kül ta `nõõtas ja `nõõtas, ennegu minema sai Plt; ega sellele obesele `piitska vaja ei ole, `nõõte pal'last, siss ta lääb Hel; liüü, piidsaga, medäs sa alasi nõõtat Har; mõni iks nõõtass nõõ, nõõ Ráp
Vrd nõatama, nõõtama

näal → najal

näale → najale

näbar¹ näbar g -a Han Var kähar *Must lammas oo näbara villaga, näbarad villa oo raskem raasi; Isa `ostis näbara `raega palitu Han; näbar on sakergune - - `krässus kõik Var*

näbar² näbar g -a tuhar ma istu - - näbara `peale Muh **Vrd** nägar¹

näbaras näbaras Kse Han Var, -es Pst krussis, säbrus näbaras `juused teisel Kse; näbaras villaga `lambad Han; `lahkem ja arvad lokid on parem, näbaras ja `kruusus põle nii ia Var || sassi, keerdu kõis `tõmbab näbares Pst

näbarik näbarik Muh Plt (millestki viletsast, kehvast) üks ku'rk `olli kaksik, näbarik Muh; see tool' on nõnna näbarik Plt

näbe näbe Hlj, g -da PJg JMd Trm Plt Trv, -dä Lüg Juu, -jä Kuu

1. käbe, nobe see veel üsna näbe inime PJg; mõni inime on nii näbedä jutuga Juu; ma o'isin omale üht näbedad tüdrukud JMd; näbedad näpid Trm; näbe ja käbe naene Trv || krõbe, käre näbe ilm, akkab kõhe nenä `pääle Lüg

2. ilus, nägus Nägüb olema ilus näbejä `suuga `tütrik; Küll o näbejääd `naised; Sais omale väümihe majasse, peress juo kaks näbejä tüdärd, `kummagiga ige `kaupa saab Kuu

näbedasti näbedasti Plt, näbedäst Juu

1. nobedalt on nii näbe `reäkimä, suu jooseb nii näbedäst Juu

2. vähe, napilt `ändis näbedasti Plt

näbedäst → näbedasti

näbejäst korralikult, peenelt pruut `täüdüñid siel `pulma `lauas nii näbejäst `süüä, et siis `herne `leikas `neljäks Kuu

näber näber g näbr|a Saa Hls, -ä Krk Lut/n näpr/ keerd lõngas tõmmasin selle näbra kerides `sirgu - - `ühtegi `näpra ei tohi kerides `sisse jätta Saa; `paklisel ja villatsel [lõngal] om näbra sehen, kerid, sis tule `vällä Hls; Sij kõllane lõng om ninda näpre täis, et sedä ei saa kudagi kudade; näber lüüp `sisse, lõng lüüp `näprä (keerdu); lõng om näbrän (keerdus) Krk
Vrd näbur

näbiline näbili|ne g -se näputäis `Anna paar näbilist oma kodist tubaka; Üks näbiline on neid `villu Kuu

näbimä näbimä nabima vesiu'ssid võtavad röömätä, kõik kõhad täis, kanad näbiväd näid Kod

näbrastama näbrast|ama Khk Mar Mär Kse Mih PJg Tor Hää Koe Sim Plt, -amma Rõu, -eme San; näbräst|ämä Vig Var Tõs Khn Saa Trv/-ama/ Ran Rõn, -em(e) Hls Krk Hel (kergelt) kõdunema, pehastuma kui riie, koit või kõis kaua maa peal seisab, siis näbrastab ää Mär; aea `teiba otsad olid näbrästän Var; Männä pal'gid piäb ää `kuerma, muedu

näbrästäväd ää Khn; märjad eenad `vasta maad lähvad näbrastama Tor; *Puu seisab koore all, kohe näbrastab ära, aga aja kriipsud pääl, siis võib seista mitu `aastat Hää; näbrästänu riie on abras ku pask Saa; köis on muas ää näbrastand Koe; `riided on märjast suand ja ää näbrastand Sim; `rõõva - - nätest peräst kogusen, kõrd näbrästev ärä Krk; ku puu - - jääp maha `saisma - - võta, ta_m ärä näbrästedu nigu `pulbre Rõn || kahjustama, ära võtma külm näbrästas kardulivarred ää Mar **Vrd** nabrastama, näbrästümä*

**näbräne saav näbrätsess keerdus olev om `näprä aanu, näbrätsess `iskin Krk*

näbrästümä *näbrästümä nabrastama pallai ol' l kivi pääl nii är_näbrästünü?, nigu olõss sääl sada aast `aiga vedelnü? Rõu*

näbräteme *näbräteme keerdu kiskuma Ära keerute ämp `rohkep, nä säält akkap nüüj joba näbräteme Krk*

näbräts *näbräts g -e keerd lõngas lõng om - - näbrätse `sisse löönu Krk **Vrd** näbäruss*

näbu *näbu Jäm Khk keerd lõngas kõvel näbu sihes; Lõng `viskab näbud `peeie Jäm; tugevasti `keere lõng võtab näbud `sisse Khk **Vrd** näbur*

näbur *näbur g -a Vai Khk, -i Khk keerd lõngas long läheb `kangeste `kierdu, `tombab näburasse (keerdu) Vai; niit võtab näburad `sisse; lõngal läksid näburid `sisse; see lõng puhas näburis (keerdus) Khk **Vrd** näber, näbu*

näbäruss *näbäru|ss g -se keerd lõngas ütsikult lüüp `sissi lõngal näbäruse Krk **Vrd** näbräts*

näbümä *näbümä tööd rabama; tööd endale ahnitsema – Lut*

näd → nemad

nädal *nädal g -a Jõe Lüg Vai Ans Khk Pöi LNg Kul Aud Tor Kos Jür HJn Jä VMr VJg IPõ, -i S L(ne- Mih) Ha Ann Tür Äks Ksi Plt Pil SJn Vil; nädäl g -a VNg/n nädäla/ Vai, -ä Kuu Lüg Vig Kod Hls, -i Lüg Jõh Rid Mar Vig Var Tõs Khn Juu Pil KJn Kõp Vil Trv(-l) Pst Krk TLä; nätäl (-l) g nädäli T(n nättäl Puh Rõn) V(g nädäle Röp) seitsme päeva pikkune ajavahemik kaks nädala `enne `joulu saan `seitse `kümmend vanaks Jõe; tämä nädäla iest kävi VNg; üvä, kui kahe nädälä tagant `saisesimma küttä [sauna]; `Kristuse `kannatamise nädal, sie on ka `enne lihavõtte pühade, sie käib `suure nädaliga ühes Lüg; tämä on tüös nädälate `kaupa Vai; juba nädäli läbi (kogu nädala) kui olnd; seitse nädald peab_se `pastuaeg pitk olema Ans; eile sai kaks nädalt täis, kut `tuhlid maha `tehti; ega nädäli tehasse suur tegu `leiba Khk; nädäli päävad oli `aige Kär; sest oo mütu nädalid `möödas juba VII; nädalt kaks sai `käia, siis olid (pätid) `otses `jälle; Kui suurel nädalil on kena ilm, siis pühade ajal on `jälle ull ilm Pöi; nad tuln nädaliks, et ühe nädäli `aitavad Muh; Suine pæev toidab talvese nädäli (ühe suvepäeva saagist jätkub talvel kauaks) Emm; ta oli nädalite `viisi `aige Rei; jaanibä nädälik jähi sõnniku vedu ja kesa künd Rid; sado `kestis ulga `aega, üks nädälid kolm Mar; kolm nädälid, mis valmistati `pulmi Vig; kui oli `leiba, siis sai `olla paar nädalisi `kuulis; lõngad olid nedäli päebad `väl'las kõrendis Mih; [kell] köis nädälis aeas (nädalaga) viis minutid ette Tõs; ma ei ole kolmel nädalil `väl'las köin Aud; Päts `päevas ja ärg nädalas (õeld suure toidukulu kohta) Hää; [see] jääb tuleva nädaliks HMD; Karduled `tehti kaheksandal nädalil, kaheksas nädal oli kardule nädal Kei; paastu kuu on `enne lihavõttid suure nädäli sees Juu; ei siin `aita päävad ega nädalad, siin tie `kuude `kaupa Jür; Linale akati nädal `enne `jaani, mõned akkasid kua kaks nädalad `enne Amb; ta_j saand nädälis mitte rublat rahagi Ann; saime ühe nel'la nädaliga eena `val'mis Tür; aeg kaub, nädal lähäb nädala järele VJg; nüid one `vistlemine `lauba, kahe nädälä tagass `vistlesimä; tänä nädäl, ku õlin linnan; `enne üles `tõusmise pühi on suur ja kannatamise nädäl, mõlema nime all käib*

Kod; *nädalas tehasse kuus`pääva tööd ja üks on pühapäe Lai; pühädesse ei ole enam`kolme nädälid KJn; suure nädali sees ei raiutud puid õues, ei pestud kurikaga pesu - - noh`vaikne, kannatamese nädal SJn; ku sa iluste tegid, nädäl`aega päe päevä kõrval`seisid viisud jalas Vil; pael`u nädäld`jõulu om viil; keedet` süüki es saa nädälil aal kah Trv; sulan ollu teol ja lõpenu süük`otsa, poolest nädält Krk; suurt paatäit`ruuga` süüdi nätäl`päivi Ran; nättäl tagasi`rüüksivä siin all kaits vai kolm varest, aga nüid ei näe ütte Puh; ku ta mulle kaits kilupangi täit`piimä nädälissegi (nädalakski)`tuÿssi; sedä taret ta mõsk iks mitu kõrd nädälin Nõo; nädälist (nädalaks)`tul`le`vällä`minna, nädäli leib`ol`le ütten Võn;`kapstit`keeti iks ää ulga - - sai nädäliss aass võtta Ote; Kõva leeväkene - - ütte pätsikeist süü nätäl`päivi Urv; pühi nädäli pal`lu tüüd tetä ei saa[?] Har; nätäl`aigu um viil jaani`päivä, olõ õi`midägi`ilda [taimi istutada] Rõu; näil ol`l lihavõttö`paastu säidse nädälit,`mõtlet`kuiss`säitsmä nädäliga inemine`kurnuss Vas; tuÿ ol`l jo minevä nädäle, mä kuuli minevä nädäle`tuÿda jo Röp; kuvvõni nädälini kõõ must räätt`pääh (leinaajal); miä nätäl, tuÿ suurõmbass (iga nädalaga suuremaks) Se;`ümbre parisõ pävä um parisõ nätäl Lut*

nädalane *nädala|ne VII Põi Kse JMd Tür Koe VJg Iis/-lai|ne/ Lai, -le|ne Ans Muh Mär Vig Tor Hää Plt, -li|ne Jõe Lüg Jäm Khk Krj Põi Muh Rei Kse Tõs Aud PJg Ris Kei Plt Pil, g -se; nädälai|ne VNg Vai, -lä|ne Kuu VNg Kod, -le|ne Juu, g -se; nädäli|ne San, g -se Lüg Jõh Vai Mär Tõs Kod KJn M Puh Nõo Plv, -tse Ran Har, -tsõ Rõu/nätä-/-; nädälõ|ni g -dsõ Krl*

1. *nädal või teat arv nädalaid vana`neljä nädäläselt, siis`viedi [laps] keriku ja`ristiti VNg; nädaline vasikas juob`suoja`piima; midä sene nädälise`luomaga tehä, midä senest tappa saab Lüg;`ostsime ühe kolme nädälise`põrssa Khk; Vana suri ää, pisike nelja nädaline vars jähi`järge Põi; nädaline laps Rei; kui [laps] sai kolme-nellä nädäleses, siss akati varusid pidama Vig; Vasikas sai juba nädäliseks PJg; laps alles nädalene Hää; mina olin viie nädaline old, kui kosnas`tehti Kei; ega ma nädalasi`põrsaid veel müi JMd; omal alles nädalane laps ja juba lähäb kodunt ää VJg; nädäläne poiÿs on mul kodo Kod; miu lapsed - - said ristitud kõik kahe nädälisest päräst KJn; miul`küündlepäevä aal`kuÿle ärä lammass, kate nädäline talleke jäi maha Trv; nädälise`põrse Krk; mõni juÿt`vaška viie nädälisess, siss nakati ivä`anma Nõo; ma os`tahtunu nellä-viie nädäliÿsi`põrsõid`osta[?] Har; joba nädäline latsõkõnõ Plv*

2. *nädala või teat arv nädalaid kestev`metsas on kahe nädaline töö Khk;`Praegast on`saapad nädälised poisid (peavad nädala vastu) Krj; see oo nädaline töö Muh; nätäline tüü Rõu*

3. *nädala või teatud arv nädalate jooksul saadav, kulutatav jne; nädala aja peale ette nähtud nädälaine`tüöline VNg; Nädalane palk`olla taale ede maksetud ja minema saadetud Põi; Kahe nädaline leib sai ete`tehtud Kse; nädaline lebakõtt oli ligi [koolis] PJg; einama oli`kaugel, sai nädalane toit`kaasa`võetud Tür*

nädala|päev 1. *üks nädala päevadest Ta oli ikka nii lol`l mees, et ta_s tea seda ka, mis nädali päe oli Põi;`reedi jo nädälipäe Tõs; vanass`pañti nädäläpääväde nimed eläjitele: Iisik, Tõõsik Kod; nädalapäävad olid esmaba, teisiba, kolmaba, nellaba,`reede,`lauba, pühaba Lai; Ega naa`nädälipäävä`ka kõik`ütesugumadsõ[?] olõ õi[?] Rõu; Om säidse nädälipäivä Plv*

2. *pl umbes nädal (aega)`enne`pieti nädala`päivad`pulmi Hlj; vahel oli rüsä nädälä`päiväd`juonega meres Vai; nädali päävad oli`aige Kär; Vilja õsumisega lähäb veel nädälipäävad ää Kaa; noorte inimestel nädälipäävad tule uni ka`õõsi`ühti Lih; ünt`kiskus*

`ühte lammast, nädali päävad elas, siis suri ää Ris; ema süssitas nädalipäävad tuleasemel HMd; nädalapäävad suan leevaga ike veel läbi JMd; oleks ta (koormaga hobune) sul `ange läind, oleks nädalapäävad `rookinud, et obuse `väl'la saad JJn; nädalapäävad olime metsas [heinal] Pal; oleks te üks nädalipäävad varem tuld, sis oli si kali apuks minemata Pil; [kangas] `olli vahel nädalipäeväd maan Ran; `kuul'jat `peeti pia nädäli päävä? [kodus] Rõu

nädalik nädalik korrapidaja meil kooli `põlves oli nädalik või korrapidaja, tema asi oli üks nädal parandad pesta ja toad puhastada Aud

nädistama nädistama mätsutama, nätsutama Siga nädistab keedetud `tuhlite kallal; Kõik lapsed ei `oska `süia, nädistavad, söövad ääleaga; Nädistamest oli läbi ukse kuulda (sigadest) Han

nädsel(e) nädsel (-d-) Ran, nädsele Hel Ran(-d-) Puh/-d-/

1. katki, narmendavaks `käisse nädsele minnu Hel; `amme kaaluss om nädsel; kui `vankre puu om ärä `õördenu, siss ta om nädsele lännu; mõnel `olli rõõvass kavva säl'län, läits pidämiseega nädsele Ran

2. nätskeks [ta] korjass `nuuri kõevu `lehti, paänd `puhta räti `sisse ja tarmp äste nädsele Puh

nädselemä nädselemä näselema, tõuklema `põrsa nädselese? Vas

nädselmu nädselmu vesihein ma_lä kaku tast `tsialõ nädselmut Plv

nädsähümä nädsähümä, nädsä- nätskeks jääma Ku? ahu om jahe, siss leib tükiss nädsähümä; [leib on] nädsähünü, `nätskess jäänü Har

nädsä|võitu toorevõitu mul aena olliva nädsä võitu, es või viil `kuhja panna Puh

nädälde nädalati kats `päivä om meil egä nädälde karah olla? Vas **Vrd** nädälite

nädälite nädäli|te KJn, -tte Kuu, -de Mar Plv Vas nädalati nädälitte kohe kadund ärä Kuu; ta käib nädälite töös KJn; nädälide õks käve siiä? Vas **Vrd** nädälde

nädälähhiisi nädalate kaupa nädälähhiisi mitägi süvvä? taha_s Lut

nägal nägal Jäm Khk SaId Muh Käi Rei Phl Kse Tõs Aud, nägäl Tõs, g -a ablas, söölas nägalad sead söövad `pal'ju ja kasuvad ka Khk; nägal loom või olga see `veiskid, aab keik `sisse Vll; Ää ole nii nägal - - `aega süüa küll Põi; nii nägalad `koera ma põle enne näin mitte Muh; on nägala söömaga Käi; nägal, kes jäimest sööb Phl; nägala `moega loom sööb `kärmete Kse; nägal lehm Aud

nägalasti nägalasti Khk Rei, -last(e) Põi Muh; nägälaste Tõs aplalt Jo nee kõhud ikka tühad oo, kui nõnda nägalasti söövad Khk; ää söög nii nägalast Põi; siis ta sõi neid `tuhlid nii nägalaste, et ühna kole `olli voadata Muh; Jo ta nii nägalasti sõi, et suur tükk ingekõri `umpseks pani Rei; mõni lehm sööb nägälaste, piäd jao pärast `anma Tõs

nägaldama nägaldama Khk Kaa Krj Põi

1. ahnitsema Keik saavad `võrtselt, nägalda äi maksa midad Khk; Mõni mees oo sõhuke ahneloom, et nägaldaks puhas oma `perse kogu Kaa; nägaldab teise eest ää võtta Põi

2. ahnelt sööma tuli - - ning kukkus nägaldama Khk

nägalus nägalus g -e Jäm Khk Krj Muh aplus Nägalus oli nii suur, et sañt oli `vaata Jäm; uñt suure nägalusega pistn pea püti `põhja Muh

nägar¹ nägar g -a Jõe Aud Hää JMd; nägär g -ä Juu KJn

1. tuhar sel alati nägarad sügelevad Jõe; ma lõi tal nägara pääl Hää; muhk nii näki nägärä `otses, paramad `kohta tal põld koa Juu; kus mina istun, kas näki nägara piale JMd || mügar kase käsn - - nägaras oo `okste `külges Aud **Vrd** näbar²

2. pl nalj luud-liikmed nägäräd mul nii `aiges jäänd KJn

nägar² *nägar* g -a Lüg Kad Lai; *nägär* g -ä Kod MMg putukas, hrl kihulane *nägarad* on `veikesed puttukad - - nied *nägarad* jo `kartavad `suitsu Lüg; *nägarad* on nisukesed pisikesed `kärpsed - - teisest `kärpsest tie ikke `teisi kohe kaks tükki Kad **Vrd** *nagar*²

nägar³ *nägar* g -a VJg Sim Lai *krobeline kui üks* [kivi] *külg* on *nägar*, *siis teine pool* on *tasane*; *maa `sisse võis* [kivi] *nägarad poolt `panna*, *`piale pidi tasane pool olema* Lai

nägar⁴ *nägar* g -a Kul; pl *nägrad* Pal *ablas ta oo nägar `eese söömaga* Kul; *nägrad* on `kanged `süüjä Pal

nägar⁵, **nägaras** *nägar(as)* kark *labida nägar*; *labida varre nägaras* Kei

nägarik¹ *nägari*|k g -ku HMd Lai

1. *jändrik* (puu, inimene) *soos kasvavad sangkased ka, need on nisukesed nägarikud*, `veiksed ja viletsad; *nägarik* - - mees, vekene lühike *jäss* Lai

2. *krobeline, konarlik sial on üks terava nukadega kivi* - - *nägarik kivi*. väga *nägarikku* ei *maksa `tuua `kapsa `astna `piale*; *`kerve varss on nägarik* Lai

nägarik² *nägarik* (putukas) – Lai

nägelama → *nägelema*

nägelema *nägele*|ma Jõh Jäm Kaa Käi Rei LNg Mar PJg Tor JMd Sim Iis Trm, -mä Kuu Juu KJn Puh Nõo, -mmä Har Plv, -m(e) Hls Krk, -mõ Krl/n-/; *nägel*|ama Trv, -ämmä Urv *jagelema, nääklema `Poisikased oo `kanged omavahel nägelemä* Kuu; *Nägelevad omakeskis iga tüha asja pärast* Kaa; *ärge nägelege nii palju* Rei; *Ega nad ei saagi paaris töötada, lähvad kohe nägelema* Mar; *nägelevad kaheksi, teene `ütleb teesele sõnu, teene veel paremini* Tor; *mutku nägeleväd naa kuer ja kaß* Juu; *`terve päeva nägelevad* - - ei mõesta rahul elada JMd; *lastele ikke `ööldi, et mis te nägelete* - - *ega suured inimesed nägele* - - nied `kaklevad Sim; *ei taha teie nägelemist nähagi* Iis; *mis nad ikki nägeleväd, ku läbi ei saa* KJn; *muud ei tii, ku nägeleve* Hls; *ilma nägelemede ei saa nüid inimen är olla* Krk; *nemä elävä iluste, ei nägelevä* Nõo; *Mis`ti iks alasi nägelät, eläge iks hääl meelel* Urv; *ala nägelgü_tanh* Har; *peremiiß `pernaisega ega päiv nägelese*? Plv **Vrd** *nagelema*

nägelikult *ära näinult süida naerab, et sa saad `ilma `ringi näha, ma olen sial käind ja sial käind omi*. *nägelikult, et mis `moodi ta on* Tür

nägeluss *nägelu*|ss Krk, *nägelü*|ss Har, g -se *nägelus mis nägeluss teil omavahel olli* Krk; *üts nägelüss ei lõpõ*?, *tõnõ `algu* Har **Vrd** *nagelus*

nägema *nägema* (-mä), da-inf *näha* (-ä) R(ma-inf -maie Lüg) eP(da-inf *nähja*, `nähja), *niha* Jäm Ans, *nätä* M(ma-inf -me) T(ma-inf -me San), *nätä*? V(-g-; -me Krl); *nägi*|ma Vän Tor Hää, -me San, -mä, -mõ Krl; (ma) *näe(n)*, *nää(n)* üld, *næ* hajusalt S; tud-kesks *nästud*, -od Kod

1. a. *silmadega, nägemisaistingutega tajuma; (nägemise kaudu) teada saama, millegi üle otsustada võima kass nägeb pimedass ka* Jõe; *nään küll `ilma `prillidetta lugeda* Kuu; *seda mina olen oma `silмага nähend, ku uss on kivi pial* VNg; *tia kas `jõulupühasi saab ka näha või surm koristab `enne; kihutab `metsäst tulemaie `ninda, et tämäl saba sitta `auku ei nää* (kiiresti) pilt Lüg; *`ovve `kuerad* - - *kui näkköd `ihmist, sis akkad `aukuma* Vai; *kellel silma `valgus kēē, miks see_p nää; nēēb nõnda kut läbi oeu* Khk; *taal `nähti suits `lahti olad, ju ta ikka kodu on* Kaa; *päasuksi on sii koa nähja* Vll; *üks purju laev nähakse tulavad* Jaa; *Pealt näha `sõuke va tubli mees, aga teud rumalad* Pöi; *olli `nähtud, et tüdrik undi äнна `peose võtn* Muh; *teda ma_j kannata `nähja ka mette* Käi; *meie pole mette nēin, misuke see `olle* Phl; *kui `ärkas nägemä, nii pani `joosma; siis ma nägin* (mõistsin) *koa, et pead ei või `päikese kätte `panna* Mar; *siin põle nähä varesid* Kul; *ega ta minu nähäs seda `julge teha; nägin näost ää*

*juba, et see `õige mees põle `ühti Mär; ma ole näin koa silmaga `viiskusi, need oo paiu koorest Lih; tä ei nähje `easte mette Var; kõrbad ei kuule, aga silmad nägad küll Mih; Kissi_{ss} seda nägemäs ond, kui paha tehässe Khn; kukkusin lume pääl tuld nähjes Hää; tares oli nii pime, et ei näind `sõrmegi suhu `pišta Saa; kirikulesi `nähti ikka üsna ia jägu olevad Ris; kui ma lugeda nääks, oleks aja viidet olema HMD; ma põle näind, kus ta oli Kei; peält nähikse kaniste kenä olema Juu; ega ta minu nähes ei `julge seda teha JõEK; nüid saan nägema, nään ja luen Amb; siin ei nää nädalal pääval inimest JJn; kus tegijaid, seal nägijaid. `mõtle küll, et ega `keegi nää, aga ikka `keegi nääb Ann; vana inimese silmad, näe änam kedagi ilma prillita Tür; kui nähasse `õhta taevast virvendama, siis `üeldasse, et tuleb tuult VMr; kes seda `enne näind, et kaás ja kuer ühest süevad Kad; ei sie sua enamb `musta muad näha, ta juba nii `aige VJg; ma õlen arjust meres nähnud Trm; seda one nästod, et rükki piä `õtsa kasvab terä ärä Kod; inimene on nii `uhke, et ei näe nina pähe Pal; ega ta (vähk) ilma nägemata ei ole, silmad on ijs, kos vuúsid Äks; tubakas kasvab päris silma nähes Ksi; ma ei nähnud seda, kui ärjad `küntsüid Lai; kodune elu nähasse küll kena olema Pil; tõhu `nahka oled ju näind küll SJn; luts ja purik ja särj ja ahven, neid ma olen näänd ja neid ma olen sõõnd Vil; temä püünäb nägemada miñnä, miu näten ei lää Trv; ka tulekahjut näide (näгите); mis sa kuulet, ärä pane `kuulduss, mis sa näet, ärä pane nätüss Krk; `mõistlik näge silmäge, rummal kaess `käege Hel; sääil (peopesas) om pal`lu nätä, kui vanass eläd ja; nigu `leibä näi, suu nakass vett `juuškma; tõise saava `kallu, sinu [püügi] riist iki vist ei näe nalj Ran; vanast olliva õle katusse - - siss muud es `näekina; `ütlivä, et kana tulega ei nännä, aga tühi jutt, näeb küll Nõo; ku ma `näessi, siss ma `tijsi Kam; nii pimme, et jala ette es näe Ote; ol` lõigatu, siss ol` nakanu nägime San; pal`lukõsõ mi_{tuud} `liina sääil näk`ki Krl; ta näk`k külh, et ma_{säält} timä `hainu võtti, ta kai tõsõlõ poolõ, is panõ nägeväss; kis tiid, kas ma joulusid enamb `näegi Har; `kasvi `sil`mi näteh; `nago muidõ nätä?, `tervüss `hindä teedä? Plv; timä sil`mih jäi sõda nägemällä?; timä kah ei näk`ev inäp lukõ_{sil`mist} Vas; nätä, õt sust olõ õi `asja Se; Abramit ~ Iisakut näinud (purjus olemisest) ta täna iisakid näind Mar; sa oled täna `aabrami näinud Lai; niij om `aabramit nännu puha Krk; mehe on `täämbä jälle `aabramit nännu, ei mina joodikit inimesi ei salli Nõo; käärid ~ nuga ei n äe (nüri olemisest) sie nuga ei näe midagi. mene viel `suoja sitta `lõikama, aga muud midagi ei näe Lüg; nuga nüri, ei see näe kedagi Mär; ei need keärid nää sugugi Juu; niid kiärid ei näe kedagi, nõnna nüriss lähnud Kod **b.** (tegelike nägemisaistinguteta) ma `nuoremald nägin `ühte lugu unes, aga nüüid enamb ei näe Lüg; tee_p mis koer unes nääb, nõnda nuutsub Khk; ma nägi täna `alba und Muh; ta neeb `vaimusid Käi; Ma nägi nägemist, et üks `iilav `valgete riietega `ingli kuju `lehvis `aknast `mööda Rei; kas sa nägid unes seda Var; kui sa `surnud unes nääd, sis on `teisi `ilmu Juu; kõik näeväd und, eläjäd ja inimene Kod; ku ma vahel unel näe, ega ma vana ei ole suguki, iks nuur Nõo; ku_{siss} sõda tul`l, siss mi_{papa} näk`k unõn Har; siss ol` kah uñni nätt, et üts suur pahanduss um tulõmah; ma näi unõhn, et kaási perse_{pal`li} ja sa_{kañni} `suuga vett pääle Rõu; inemine näk`k und, et vett jõi, a_{siugu} jõi, juu õs vett Vas **c.** märkama, tähele panema ühe `kõrraga nääd, et ei õlegi tähele pand; kas õled minu tõist sippuka nähänd Jõh; teise `silmas nääb `pinda, oma `silmas `palki üht VII; ku `juhtud nägima, et Selma `mööda lähab, kutsu `sisse Vän; eks inime näeb ikke teise `sil`mas `enne pinnu ää, kui oma `sil`mas `pal`ki Tür; eljä äin kesväst `väl`lä - - pel`lässin, et kodust nätäss Ran; ku sa tõenekõrd johut viil seräst ilusat rõevast nägemä, siss võta miu jaoss kah Nõo; ku ma näi, et inemine ol` armõdu, ma iks añni, mis mul `küündü Plv; tõõsõ `halvusõ? näet iks kõgõ, uñmi viku `näeki ei? Vas **d.** külastama `milla siis*

tuled `jälle mind nägemaie Lüg; tüttär käis minu nägemas Jõh; Ehk võttab `selle pikka tie ette ja läheb kälimest nägema IisR

2. kogema, tunda saama kolm `kümmed `aestat olen mere pääl neh `liepund, eks ma ole siis saand `mitmesugused `päiväd nähä Kuu; mina olen meres mittu valu nähend VNg; mõni tüö saab `valmist nii, et ei õlegi `vaiva nähnd Lüg; `linnas sain `nälga näha kole pali Jõh; `vaeva nägemata äi saa sa siit nuki pæelt midad Khk; küll sa näed kala nälja (tunned kalast puudust) Kaa; Juused on ripakil kaela vahel, kammi nee pole änam teab millal näind Pöi; kes ädas on, see saab nägu pæevi `nähja Käi; eks selle luige jahiga ikka keige `rohkem sai [vaeva] näha Noa; kis teab, kas seda `aega änam nähä saab Mär; küll sai `valku (viletsust) nähä Var; ega ma üksi, seda vatti nägavad kõik emad, kel pojad on Tõs; Ää nähk tühjä asja kallal muedu `vaeva Khn; ei ole `seokest valu näin, mis ta nüid näin Aud; eks see ike `näl`gä viimäks nää Juu; ega tema ei ole ka `kerged elu näind JJn; näävad natuke `päikest, siis nad on kõik ära `pliekind VMr; oh `päävi, mes_o suanud nähä; küll näie `uassite siden on tüüjd testod ja muret nästod; tämä ei sua `valged `päevä nähä, alate ühed äädä ja rissid Kod; peris `näl`gä põle näind KJn; Kadu näeb sij [vanamees] küll oma `tempega Trv; sina ei ole viil kedägi muret nännu Krk; kas sa tal õppe vai õppemed, tal pähä ei jää - - temä man näet `vaeva ilma `aigu Hel; mia ole ollu igävene ori, ei ole üttegi ääd `päivä nännu Ran; ega miä ei ole `kerget `põlve nännu Puh; kõiksugutse valu ja päevä näi tä; kes kõik pühä piäb, sij kõik näl`lä näeb Nõo; olõ ma küll näguli `päivi nännü Võn; ei tunne `nüidse aja rahvass toda `vaiva, mis mina `näie Ote; küll sa saat ummi `latsi peräst `rõõmu nägemä, ku na suurõss kasusõ Har; kara pääl sa näet hätä ja `haiguisi Rõu; viletsüse pääväkese? näk`k timä kah Vas; sõta no küll inämb ei taha?, märäst hätä sai nättüis sõa `aigu Röp; soo põld olõ õi joht sitta `nännü? Se

3. (etteheitvalt:) taipama, oskama Ise ei näe oma `lapsi `kasvatata, mis minul `nendega `asja; Sie_nd `kellegi kuer, pueb aga `ahju `alle `suoja, `aukuda ei näe IisR; sa_b näe vagusi `olla mitte Muh; mis sa kaaberdad `ringi, kui sa tööd ei näe teha Mär; Küla `müüda `aega laperdada küll, aga kodus ei näe `korda teha Hää; nüid sue süek, ei nää `süia (koerale) JJn; Süda üösse kodjatakse, ei näe magama `eita Kad; neh, tõiss obsess ei näe ärä ruunata Kod; oma tüüjd ei näe tetä, aga muudku `sõklap `tõisi Puh; joba `jälle lähät tõstega `kuitama, kas sa kotun ei näe olla Nõo

4. tajuma, tunnetama; ette nägema kaeakad nägeväd tuult ja `tormi Mar; pääsukesed sidistavad, need näävad `vihma vist Mär; kui `täisi on, siis täid näävad õnnetust Juu; kanad nakitsesid, nägid `tuisku VJg; `kärpsed valusass ammussavad, näeväd vihimä; kusilased tulevad `väl`jä, ku `näeväd `kurja `ilma Kod; lapsed jooksevad ja kilatsevad - - kas `vihma näeväd või Plt; üü`kül`l nännä ka `surma, ku ta kodu lähikesi tuleb `ikma Ran; sij näeb vißt küll iä `otsa (elu lõppu), kõik` ta ärä `pillap ja `raiskap; kõik` jalaluu ja käeluu valutava, väst `albu `ilmu näevä; peni istup ange otsan ja ul`ub, ei tiä, kas näeb pahandust vai Nõo; kihulasõ? `väega `sur`mva?, nägevä `vihma Plv

5. (tulevikus) teada saama, milleski selgust saama ju me nääme, kudas see elu nüid minema akkab Khk; saab näha, mis nendega keik tehakse Kaa; ju nääb kuuleb, kas näh veel see `aigus `kargab sedasi kül`je `sisse Vll; seda `parka see `oasta on, jo nääb, kudas selle muha soab Jaa; Saab nähja, kas akkab sadama `jälle Pöi; `Varssi nähäkse, mis sest `vällä tulõb Khn; soab näha, kas lehm tuleb koa karjasmalt ää Juu; eks näe, kaua sie sõbrustus kestab VJg; saab nähä, mis ta selle `pääle kostab Vil; ma sul tübinege anna, siss sa näet Krk; ma ärä koolda ei taha viil, tahass nätä, mis sest elust saab Puh; uiss käägsät, nätä saap, kes säält tulep Nõo; no näge, mis tege nel`lä latsõga Har

6. heaks arvama *tee nagu sa isi nääd, ega`maagi tea ütelda Mär; talita nõnda, ku isi näed Hää; tiä niisamadõ eläss nigu nägi San*

7. (määr- või hüüdsõnalaadselt:) tähelepanu juhtides, seletades, nentides või kinnitades; imestust, halvakspanu vms väljendades *sigä käis nää siin`meie sama aja taga`tuhnimas Jõe; nää`süüess mend sie meri`ärjä kont`sinne`kurku ja nää - - nii`onnetumald, et nää enämb`kurgust`väljä`ole saand Kuu; on`kiele pääl ja nää mitte ei tule`miele Hlj; siis ei old mitte prago`olla ja, aga`päiväl nääd`liutas sene prau`sisse [jäässe] Vai; nää nüid, mis vana`viimaks tegi Khk; Nahaloud küljeli ja näe mo küüp`nurkas maas Rei; olavad näe pal`lu raha`teenind Rid; meie rahvas läks täna põllale odre`lõikama, nää tahab teina vägise`põldu pudiseda Mär; nää sel pisiksel pardil - - koa nihuke nälv kõhu all Juu;`kapsuni varrukas nää läks kärinal kätti Tür; nää lehm jäi`ammuma mu järel Pee; nääd nüid, mis inimestele vahest pähä tuleb VMr; nää kui pal`lu ma jämedast olen lähnud Äks; näed sa, mis sääl tetäss Krk; näet nigu sa laset otseti, siss läöp miil pääst ärä Nõo; vihma pääle om näet kastõ suur`San; esä oll`näet ni`kõhn, et es jovva`maia`osta`Urv; näet no?, kas ma is`ütlä ääsä?, et ajage kari`täämbä varatsõpa`mõtsa Har; Magasilõ sai`villä näet nigu`hoiulõ ka`tuvva?, nüid näet`häõtedi magasi? är? Rõu;`kõik`tsirgu`näet`laulva?, kui sis kiä laul, a varõsõl`vaesõl`näet olõ õi`määnestke muud`laulõ ko kõgõ uma vaa? Se*

8. ette nägema 1. (ette) aimama, oletama *Vanaste`olla old`targad, kes`mõistand`kõik ette näha IisR; kis seda söda siis ede nägi Khk; mes`moodi ma selle ette nägi, et mool kana nüid`paergo ää suri Mär; näeb muret ette Kod; südä valut`sehen, näi ku ette ärä, et üits õnnetus tulep Krk; miä`näie joba toda ette, et tuu asi nii ei lähä Nõo; ega me`kiäki`endä elo`otsa ette ei näe Võn; mu`süä`näk`k ette vällä?, et taast õnnõtusõst ma`müüdä ei pääse? Har*
2. ettepoole nägema *sa`piät õks ette nägemä kah, kohe sa astut, no? olõt kaalani hämm Har*
3. sätestama *Pailu, mis`määrus ede näeb, kes see`määruse`järke teeb Põi; pealt`nägemä`pealtnägijaks, tunnistajaks olema`nägin`kõhe ise päält oma kahe`silмага, ku täma varastas Lüg;`vargal ikka`peelt`nägijad ka Khk; eks ta nägi jo pealt, kui ma tegin, nüid teeb isi järäle Mär;`nägin`kaugemalt piält, ku õss selle obese Kod;`välja`nägemä`teat`väljanägemisega olema`Välja`nägemine on selle majal`tõesti kena Põi;`peaks sa isi`nägemä`koa, misuke sa`väl`la`nääd Mär; sie asi näeb ilus`väl`lä Ris; nüid`näeb jo inimese`muodi`väl`la VMr; ta`näe kedägist`vällä Krk; ta näeb suur`väl`lä, aga kaaluld ta`rasse ei ole; tol`olli ka kasvatedu siri`abe, nüid`näeb ta nii nal`lak`väl`lä Nõo; inemõni`näge`pääle`aiguse`alv`vällä Krl;`ära`nägemä`1. (ammendavalt) nägema;`näha saama; ka kogema`et ma vana inimene`pæe ka kõik`æe`nägemä Khk; looma`alvatuse ma näi`ära Kär; ta`nägi`kõrvast`ää, mis ma tegin Mär; ma ole need`nal`jad`ikke`kõik`ää`näin Aud; seda`peaks`oma`silмага`ää`nägemä HJn; minä`õlen`kua`kõik`ilman`ärä`nähnud Kod; ta`ol`li`naese`ärä`näind (vahekorras olnud)`enne`kui`laalatadi KJn; temä`nägi`ss`ärä, et ma`vellel`nisu`andsi Krk;`ärä`näi`mina`puu`vigla Ran; miä`näe`ärä, et sa`olet`üits`tõtlane`inimene Nõo*
2. mõistma, taipama *ta`nägi`ää, et ega sii`ikke`midagi`teha`ei`ole Mär*

nägemine *nägemine* Jõe Lüg Jõh(nägä-) Ans Jäm Khk Krj VII Põi Rei Mär(nägä-) Tõs Khn Jür Amb JMd Koe Kad TaPõ Trv Hls hajusalt T(-g-) V(-g-), -mi|n Hls Krk, -me|ne Muh Käi Mar Lih Aud PJg Vän Kei Ksi Plt Pil KJn, g -se; *nägame|ne* g -se Vän Hää San Krl(-mi|ne)

1. a. *tn < nägema tie oma nägemise järel, nii nagu ise tahad Lüg; pole selmal muud tööd medaged kui nägemene Käi; ku mõni joodik`viina joosõ, sõss tõnõ joodik`neelätäss tuud`nägemistki? Plv* b. (hüvastijātu väljendites:) kohtumine, kokkusaamine *jääma`nüid`üva*

nägemisi Lüg; *Ma akka minema, ead nägemist siis Pöi; või olla? om meil perämäne nägemine üistõist Vas; hääd nägemist Röp*

2. nägemisvõime; nägemismeel *minu nägemine on `ninda pisikene, et ei näe enam `ühta; `nuoremald õli nägemine üva `selge Lüg; mõni inimene on nii lühise nägemisega - - äi nää `kaugemale Khk; Vana inimese nägemine, see jääb nõnda tüntsiks Pöi; oli `pisse nägemisega Tõs; Mio nägemisel põlõ kedägi viga, näe allõs prillitü lugõda Khn; nägemene, `tunmene, need oo need elu tarvidused PJg; kõlu kasub ja kasub, nägimine kaub ja kaub Hää; nägemene oli vanaduses viletsaks jäänd Kei; kõik alles olid `kuulmised ja nägemised sel aal Amb; tema oli nesukese vähäse nägemisega Kad; ärä lõppi minu nägemine - - minevuassa ike viijl lugin Kod; nägemine tömp, ei tunne inimeisi Pal; äbune nägemine, kui silmad viletsad Lai; nägemine jääb `tõndsis, peenike nägemin om är kadunu Hls; vana inimesel om tuhnane nägemine ja kõik luukondi `kange ja kõvera Ran; oi sedä mälu ja nägemist, sedä_j ole merästegi Nõo; Mul silmä `juuskva ütte `viisi `rahka, selle jääss nägemine ka `veitüle Urv; mõnõl om nii lühikene nägemine, et ku ta raamatut ka lugõ, siss pand nõna `lähküde `õkva Har; nägemise võtt tõdsõst silmäst är?, ammutsõst saanti? ei sa? kardohket `kuuri? Röp; silmist om väega kõhna nägemisõga? Se*

3. nägemus `Rääkis, kuda tämel õli `niisikene nägämine tie pääl Jõh; *Ta ise `uskus, et oli nägemist näind Jäm; selle `metsas olemise aeg ma just nägi selle nägemise VII; näeb `seuksi nägemisi Tõs; pühäde `laupa üed ja pastu aad ja siis `nähti ikka siäl `suuri nägemisi `jälle, siäl kivi `juures Khn; nähnud nägemiss, `valgen riieten inimene on tullud `vassa Kod; sil`mä viirastuss om tuu, kui inimene näeb nigu `mõnda nägemist - - medä ei olegi Ran; oli päriss kurivaim, siin om tedä pal`lu nättü, `säandsit nägemisi San; [ta] Ol`l nännü? ütskõrd üte imeligu nägemise Rõu*

4. silmnägu *Poesid `peksid teeneteist `vasta nägemist Khn; no `mõtle, `ruškaga pessäb `vasta nägemist Puh*

5. väljanägemine *uute riietega nii kena nägemisega Ans; väegä kiriv vai kidijäss - - mõni erisugutse nägemisega `rõevass Ran*

6. mälestus *säidsekümmend kats ajast `aiga tagasi om kõkõ vanõmb nägemine Har*

näge|nool jõesilm nägenool, lühise ümarguse `pæega, põse `loudade taga kolm neli pisist `ouku Jäm

nägerik¹ nägeri|k VNg, g -ku VJg, -kku IisR kehv, vilets *Talled on nii nägerikkud `alles, neid ei või `karja `lassagi IisR; on üks nägerik `vankrilogu VJg*

nägerik² nägeri|k g -kku parm nägerikkud akkavad võttamaie Lüg

nägevälle nähtavale *Päälimine latt jäi nägevälle, `varvad `jäiväd päält `aarakalli (varbaial) Lüg Vrd nägivill(e)*

nägija tgn < nägema *ma ka oli ju nägija (arusaja) tüdrug Jäm; kui palju ma ole nutnd, äga silmad on ikka nägijad Jaa; silmäd olid paistetand peas, aga nägijäks jähi ikka Mar; kui ma nägijä inime oles old, ma oles lõugeti tein Vig; tõmmas karuss (karvust) `kiinni, nägijäd ei õle Kod; Vanast olle nii äid nägijid, kes näi ärä, kui kihulane kerku tornin aegutas Nõo; `tütruk ol`l viimäne nägija tedä Urv; kon tegijät, sääl nägijät Krl; mis näkij üts vana pümme inemine saa olla? Har || (tunnistajast) ma olõ õi viijl tõdsõ nägijäh olnu?; nägijit vannutõdass ar? Se*

nägima¹ *nägima* hajusalt R, JõeK Kad Iis Trm; `näima Lüg Tor Saa Sim; *nägümä* Kuu Vai Khn Rõu Se Lut; *näkkuma* (-k`k-), *näkkümä* (-k`k-) Krk/-me/ Ran Nõo Ote Rõn hajusalt V(-mmä); imperf (ta) *näkki* Kod

1. näima, tunduma *sie nägü`triibuline olema;`Vahtivad`toised - -`oite ligi`paadile, ega ne näü suurd`kartama`ühtä Kuu;`mulle näib, et täna akkab`vihma sadama Lüg;`Nägib`jusku ilus ilm tulema IisR;`nemad nägisivad`süema Kad;`mulle nägib sie asi nii Iis;`sij`näkki`niske`kastlane õlema Kod;`peeneline lõng näkküsi olevet Krk;`näkkusiva periss ilusa`põrsa Ran;`naene näk`kusi küll`lahke`nöoga inime oleva Nõo;`Pernaõ`näkkü hainalõ minnev Urv;`ta näkkü`ikvat Plv;`üts`näkkü lavva otsah`istuv Vas;`tu`näkküss ollõv tõpin Lei*

2. paistma, näha, nähtav olema *pohi`nägib igald puold Jõe;`Sielik_o kulund`ninda vilaguks, et`kindud hakkavad jo`nägüma Kuu;`koidu`piiri one`nägimas juo VNg;`rukki on idul jo,`õtsad`näivad Lüg;`Riia suetsud akkasid`nägüma Khn;`kodu akkass`näkküme Krk;`mõtsa takast nakaás jo nigu`päivä`näkküma;`suvel, nigu õdagu, siss suu`aurase, siss ei`näkkü midägi Ote;`kartulimaa pääl sügise tsiga tsongib nii et perse`pal`lald`näkkuss Rõn;`no nakass su tüüst ka jo medägi`väl`lä`näkkümmä Har;`Ni_pal`lo`päivä`näkkü, et miüss sai`hobõsõlõ`säl`gä karada? Rõu;`Ku`mäkke sai, nakaás külä`näkkümmä Vas;`liina katusõ`nak`si`nägüma Se*

nägima³ *nägi|ma* Rid, *-me* Hls Krk

1. *närüma, näksüma siberi õunakse, neid õige ää olli`nägide Hls;`iir_o veerest`näginu raasikse;`ta`nägi iki kül`lest;`näe mitu tal är`nägit Krk*

2. *näksüma ega mede koer ei ammusta, täma`nägib mudu Rid*

nägima³ → *nägema*

nägin → *nägin*

nägin *nägin* g *-a* Jäm Kaa Rei Äks

1. *nägin* *nägin* *Kui sa - - teist külge tahad keerata, on kohe igavene`nägin taga (voodil) Rei*

2. *sõnelus Pisike`nägin nõnde vahel oli Jäm;`läksime`näginasse Äks*

nägis *nägis* Krj Emm LNg Mih Rap, g *-e* Khk Kaa Mar Kir PJg, *-a* Jäm Muh Rei PJg, *-ä* Puh; *nägü|s(s)* g *-sä* Kuu San Plv, *-se* Krk; *näküs(s)* g *nägüsä* Ote San Har Rõu Vas/n *-s/* Lut; *näkküss* g *nägüsä* Vas

1. *nägis* *Mies`piibuga`nägüsämb,`naine`lapsega ilusamb Kuu;`kina`nägis tüdruk oli Jäm;`see`üsna_sur`nägis mees Khk;`kapal_o kirjad peal - -`nee põle nõnna`nägisad enam mitte Muh;`nägisad tüdrugud Rei;`valged nõõbid olid`nägisemad`jälle Mar;`Pane jah easte ehtid ümmer, sis`nagu`nägisam PJg;`ilus ja`nägis kirik Rap;`temä`vällänägin om`nägüss Krk;`musta jaki pääl olli verrev`äste`nägis;`sul om`sij`veest`väegä`nägis Puh;`sai küll`hindäle`nägüsä`naase Plv;`tiä no`mõni`näkküss`miüss olõ õi?, a`timä om`kõrraline Vas;`asi um ilos, a`inimine iks um`näkküss Lut*

2. **a.** *silmapaistev, nähtav olev sa võta?`panõ`üts`siidirätt`pähä?,`tõnõ võta?`nulka peten kae`otsa, siss olt sa`näkküss, siss`nätäss, et sul hulga siidi`rätte om;`ta alusspruñdsi`viij om sul alt ussõn, ta om`väega`näkküss Har* **b.** *näginisväärne ese tuul ol`l pal`lu`näkküsseid;`ma`näi uma imä`näkküsseid, nigu vana`aolitse`aáa? Har*

näginema *näginema* Jäm Khk Kaa Põi Muh Hi Kse Tor Koe VJg Trm *näginema iste akab`näginema, vana juba Khk;`Üsna raske koorem saand`pæele, vetab ette rattad`näginema Kaa;`Kaks puud õõruvad`üksteise`vastu ja`näginevad Põi;`Puutrepü tuhid`näginevad, kui`pæele astud Emm;`See voodi`näginseb nii`kangesti Rei;`vanger`näginseb suure`koormaga Tor;`Ega need toolid kua`kedagi`asjad ei õlnud - -`kui juba mõne`kõrra peal istusid, juba`akkaski`näginema Trm*

nägistama nägistama Jäm Khk Kaa, -mma Lüg nagistama ku lind oma täid või `kirpu nokkaga taga ajab, siis nägistab Lüg; ää nägistag selle uksega Khk; Üks pisike nägin keib rugi salve tagant, vist va nurgeline säääl nägistab Kaa

nägivill(e) nägivill, -e nähtaval(e) Kää pääl ja `mielekõhas on vere `suoned nägivill; `Este tuleb `amba õts nägiville; `Lapsele tulevad kikkud suhu, `amba `õtsad nägivill juo Lüg || (rasedast) Sinu `naine on juo nägivill Lüg **Vrd** nägevälle

näglastama näglastama õgima Tohi mitte sedasi näglastada Rei

nägorik nägori|k g -ku vigurdaja nägorik tiib näo vigurid, tõene akab `naarma Kod

nägu `nägu, nägo g näo, näu üld(`nägu g `hao San V); nägü g näü Kuu; nägö g näö Vai; njagu g njao Khn; nego g neo Mar; p näko, `nako V

1. a. inimese pea esikülge nägu punane kui viheldud `perse Jõe; `vaatab `sulle `näusse ja valestab Hlj; Õli `niisikese `veidra `näoga, `õtsaedine madal, nenä `viltu Lüg; Nägu on nagu `kitse kiel, aga kehast prisk; `Ehmatas kõhe `ninda t õli näust `valge Jõh; Mis ilu tal on, nägu `jusku padapõhi IisR; nii `valge `puhta klaari `näuga Jäm; see on nii `irmus oma isa nägu (näolt isaga sarnane) Khk; Eks müntmes kohas ühtteist ju näo järge (meeldivuse alusel) tehakse Kaa; Selle nägu on küll `kervega `tehtud (inetu); `Tõmmas näust kohe punaseks kut keedet vähk; Nii `õhte nägu kut oleks õhe vormi sihes valatud Põi; tuul küpsetab näod ää Muh; Nägu tesel ees justkut sõrviti loud (kitsas) Emm; paksu `pullis `näoga mees Käi; `rõuged oo neo `kangeste ää rekkond Mar; kärbes `lindas näo `peale Kul; näost alles nii noor Mär; näust ma ole päris võeras, `keegi tunne mind näust Kse; Tüdrük `kohkos sedasi ää, et njaost üsä `kolnõ Khn; pidali tõbine seda nägu nagu lubi Tor; Nägu ku roosiõis, ilus roosa Hää; sülitasin tale `näosse Ris; `andis rusikaga näkku Kei; nägu nagu `nälkja jalg (kahvatu ja kõhn) Jür; ta on jo päris `nälgind `näuga JMd; naeratus näul Koe; mul oli `enne pailu vää `vil`lisi näos VMr; ei tia, mis ohatu sie küll näu `lõhki lõi Kad; vana inimesel on nägu `kortsund, mulla `karva; näud `ühthe `vormi, nigu õde ja vend Sim; `püüräb näo kõrvale, ei `julge `sinnä puale `vasti Kod; `puñnis `näoga, `loodud juba nõnna, et nägu on `puñnis Ksi; mõni lõkendab küll näost, aga sureb noorelt ära; on [pildil] täitsa oma `näoga Lai; kus sa lähäd nii ukase `näoga, pese `puhtaks; `endal nägu nigu kitse jäl`g pias ja tema tahab veel `jõudu `katsuda Plt; silmad on `selged, aga suits on iis, kogu näen, aga nägu ei näe Vil; ta vahks mul terävest näkku - - ta es tunne mut Hls; ma esi ole kõrsän `näoge, enne ma olli libeve `näoge Krk; nägu nigu kuu pään Ran; kos sa nüid läed seeratse ikutse `näoga Puh; ma lase nüid abendel `kasva - - siss om näol `varju; nii `kange kuum om, et nägu leemetäb, igi jooseb `müüüdä nägu nigu vett oless visatu Nõo; nägu olli nii lağa, et `sil`mi es `näeki suku Rõn; sul om hao pääle must karanu San; ol`l nii vihanõ, et läts mustass `õkva `naost Urv; pühä inemese omma pühä `háogõ, nii piim `valgõ `háogõ? Krl; `háust ma sinnu is tunnõ?, a `helüst ma `tunnõ su vällä? Har; ma `pia ka umma `nako pisu kaabahutma, taa vaest um `nõõga? Rõu; mõnõl um tedretähine `nago, um tedretähidse `naga? Plv; ku ma kummalõ lännü?, olnu `nago `lahki? Vas; nägo om muide nätä?, tervüss olgu `hiindä tiidä? Se || millegi esikülge vms kui leib `laual on, siis pidädä `leivä nägu (lõigatud pool) oma `puole õlema Lüg; Enne ol`lid `kirved rauast, sis `pañti terasest nägu ette (kirveterast) Hää; keväjä `laotedi [linapeod] `maahha, ni ol`tuu `valgõ `nago ka pääl Se **b.** (kurnatust, kahvatust, armetust) kui `aige on õld, siis on näust maha `tõmmand Lüg; Lõppes `aigusega `ninda näust otsa IisR; tämä on näöst `langend Vai; egakord kui ma söi, ikka käi neli-viis `korda `väljas - - nõnda võttis näust ää Vll; nii näost ää lõppend Mär; näoss ärä `lanknud, kõhna Kod; küll om ta näost ärä jäänu Krk; `tooja naene om näost ärä sadanu Ran; kones sa no? olõt ollu?, sa olõt `naost ni vällä `tõmmanu Har; Esä om nii umast näost ar?

lännü Vas c. mask mardi näud olid `linnas `müia, sured näud `toodi, muidu tunneb ju εε Kär; meie Paul tõi linnass saändimärdi näo Kod

2. a. *näoilme `tõmbab näu `vingu Hlj; `Ühtälugu nägo `pilves Lüg; Appu nägu ies, mis nüüd viga on; Muhe nägu, nagu õles lind sittund pihu Jõh; Mis sa nisukesele `rægid vai `ütled, ei sie tie teist nägugi IisR; `vingus `näuga, kui pole missegid asjaga rahul Khk; Miks sa nii `mossis `näuga oled Põi; nägin näost ää juba, et see `õige mees põle `ühti Mär; oli väga tigateda `näuga Vig; ta tegi seantse näo, et ei tää kedagi Saa; näost nähä, et temä sedä teind on Juu; näust ei tuñnista seda sugugi (nägu ei reede) Koe; vahib `otsa rumala `näuga VMr; `tundeline oli - - `tuñdis näost ära, et teešel alb on; mõru `näoga `vaatab Pal; murelik nägu `nähti tal olema Ksi; midägi ei ole muret, kas ta `süvvä saap või ei, ei näidä `kurba näguki; vihane nägu ehen, es lausu pääst ega `persest Krk; sul om `kahklane nägu pään, ma tunne su näost joba ärä, et sa võldsit; kai `mulle tõrsutse `näoga `otsa Nõo || grimass Mõni inimene muistab nenda nägusi teha, et naera ennast puruks Emm*

b. *(surmaeelsest näoilme) sie on jo `mulla nägo, sie `kaua enamb ei ela Lüg; see juba `otsas - - surma nägu `juures Khk; Lõuvad ja silmad puhas `auku vajund, surma nägu pään Põi; kõhna ja kahvatanud, kõhe mulla nägu piän Kod; ega tuu `kauga ei elä?, tuul jo mulla nägu Har; mõni inemine kua um jääñü? halvast, jo maa `karvgi pään, maa nägo Lut*

3. *(hlv) inimene, tüüp oh sa kurati nägu Muh; Uusi nägusi sigis järjest juure Emm*

4. *pilt ilme, pale (välimus, väljanägemine; vorm, kuju või ilming) `Helsinge puold tuleb hüä `hitsigä `kahtlase `näügä modur Kuu; mõnes kõhas on vesi `ninda vase nägo Lüg; neil (õuntel) on ise `ilge nägu, aga nad on iad `süia Jõh; kena paks obu, mõni on sedine, seisab oma näu juures (ei lähe kõhnaks) Jäm; taivas nõnda vihma nägu; sel `kervel polnd nägu ega kedad, `suitsu ta leigab, `rohkem ta p tee medad; neid (lõngu) oli `mütmed nägu, punasid ja sinisid Khk; ma näida, mis nägu koogud on Kär; Küll siia ikka maaviha on `sisse läind, et see jalg nii ullu `näuga on Kaa; erilese nägu on, aga suurem (vaablasest) VII; Leib oli muidu üks must käkk, pole nägu, pole magu Põi; nee `tuhtid o nii kena `näoga, maik ei ole ea Muh; nüid on `palju nimesid küll, aga äi ole nendel tegu äga nägu Käi; Mis nägu see lõng värvides jähi Rei; ilm täna nii vesise `näoga; kas se `oogi kuld, see üsna vase nägu Mär; Merel tänä üsä vihanõ njagu Khn; `meukad oo `tuide `suurused ja `tuide nägu Tor; sui nägu, talve `ambad (jahedast suvisest ilmast) Hää; natuke kollakas nägu `juures sel `riidel Ris; kaperdas sial, ta tööl põlnd `õiged nägu Kos; ilm vihma nägu Koe; kui `õhta ilm lööb teist nägu, pane [heinad] kokku, omiku lahuta `jälle laiali Sim; ma `vaatan, `meskest näkko leeväd one Kod; juba akkap pimedast minema, `õhta nägu `kiskuma Lai; `Umbusi jõgi - - ta siit `kuškilt - - oea näol enne `piale akkab Plt; ma olen kuuld küll, aga ma j tea, mis nägu ta on SJn; põle änäm `muudu egä nägu inimesel, ku üks - - liha müräkas Vil; pilvikit on egät nägu, punatsit, kõllatsit, `al'le Krk; ilusa `näoga rõevass; kui vili - - äste lihavast kasvab, om serände tüme (tume) nägu Ran; vana kuuk jah om, ma näe koogi näost joba ärä Nõo; kujuma `panti `rõiva aia `pääle - - vai näil sääl `õiget nägu `saie Ote; Ma_pöörüdi naid `langu veidü_värmi leeme sisen - - sõs võti_nä_ka_tõõsõ nao pääle; Karaški_sai? ilusa_pruumi?, tuu añd neh toolõ õllõlõ ka ilusa nao Rõu; lepä_teivä lihalõ ilosa nao, kadaja? añniva hää mau Plv; Añd pal'ast vett [juua], kohe ol'naost `sisse `panto? mara `lijme Röp*

5. *nägemine tüñsi `näuga (ei näe selgesti) Ans; nägu läind tuhmimaks `jälle VII; taal `olli lühike nägu, aga lennukid nägi `kaugelt Muh; silmad on nii vesised, nägu jeeb uduseks Emm; täl ei olõ hääd näku kaia? Krl; kana `ñaoga?, tuu õdagu_i näe? Se*

6. et seda nägu et aitab, et küllalt saab kodo sai `tampida, et seda nägu õled (karjamaa oli kaugel) Lüg; Mis sul `puudu on, süä ja jua `ninda, et seda nägu õled Jõh; `päeva ole noogakili `otras, et sa seda nägu jäed Muh; Ma oli `õhtani söömata, no siis lõi kõht `pilli, et seda nägu Han; nägu näitama kuhugi, kellegi juurde ilmuma ei `näitä enämb nägugi, tämä `pelgab minu nüüd Lüg; `Pruovigu oma nägu viel `näitada Jõh; Sie sul `nd nägu `näitab IisR; ei tea, kas `näitab nägu, vel Muh; kui sa peaks veel oma nägu siis `näitama Mär; Oia, et sa oma nägu enam ei näita Trm; sai `ulka `kraami ja läits, nüüd ei `näitä nägugi enämb Nõo; nägu täis sõimama põhjalikult läbi sõimama `Sõimas näu täis -- mina ei `jõudand viel `kolmegi lugeda IisR; nägu täis võtma tugevalt purju jooma vanames võttand näo täis Lüg; Võttas näu täis, ei tiand enamb maad ega `ilma IisR; Mõni kis näu täis vetnd -- muudkut akab jourama Emm; näkku hüppama ~ kargama ~ paiskama ~ panema ~ ütleva häbematult, teravalt (välja) ütleva, sõnadega kallale tungima läks ja `ütles talle kohe näkku, mis ta tahab Hag; aga ma `paiskas in `talle siis kua kõik näkku; ära ikke näkku üppa Sim; tõene paneb sulle näkko, `ütleb sulle kõhe ära sinu teod Kod; üte suurebe inimesel akka nüüd näkku `ütleva Krk; sina `suüksit ja äristit, tõene es saa muidu, karel näkku Ran; miä `ütli siss tälle `õkva näkku, et mes `anja sina olet Nõo; näole andma ~ tulema kellegi juurde, kuhugi ilmuma `Katsu `tulla -- viel toist `kerda mu `näüle Kuu; Kus mina taga `rækida saan, kui ta, i `anna `näulegi; `Laenas raha, nüüd ei `anna enamb `näüle IisR; Ei ta tulnud näolegi Mar; Uhkust täis teine, ei anna näulegi Jür; ei tule näol ka -- ka ta mõne `lahkame tappa om saanu Krk; Tuul ei olõ `nätä, `masmise mõtõtki? -- ei anna, `näolõgina? Urv; näost sisse ajama õgima Aab näust `sisse kut igavene kakand Mus; Küll nüüd ajab näost sisse TMr

nägu² → nagu

nägu|jäa läbipaistev jää `talve ingu `püüdamiseks nägu jää, suur ingu nui, missega läbi jää tappada Khk

nägul nägul g -i Nõo Võn Ote, -e Rüp viletsus sa, let küll mehenaene ja mina ole vana `tütrik, aga ega miä seräst nägulit küll ei näe, mes sina näed Nõo; ta inemine om nägulit nannu Ote; Olõ, i elopäeva eletõ, kes tiid, mis nägulet viil näet Rüp **Vrd** nägur

nägulipäev näguli- Jõh Nõo Võn Kam Ote Plv, nägoli- Kod, nägula- Lai hrl pl näguripäev, viletsus Ehk tulevad sinule ka näguli `päiväd, ei `maksa `ninda `suureline `õlla Jõh; eta siäl nüüd kõege parem õle, küll siäl, o kua `mitmesugosid nägoli `päävi Kod; Ole mina vaene kül ilman pallo nägulipäivi nännü Võn; kes näid nägulipäeväkesi jõvvap üless arvata Kam; küll sai näguli `päivi nättüss Plv

nägu|pidi 1. näo, välimuse järgi Nägupidi ma tunne küll, aga kust ta päralt on või mis ta nimi on, seda ma äi tea Põi; Nägupidi tuttav -- aga nime ei tää Hää; mea tat nägupidi mitti, ss tunne Krk

2. näoga vastu Nägupidi `otsa jah, ta es näe või pane tähel, sis läks nägupidi -- `vasta Hää || nägupidi (isiklikult) ei õle käänod siäl Kod

nägu|päev näguripäev Sellega sa saad veel nägu `päävi niha Jäm; see saab nägu `pæevi `näha Käi; Ole ma sinuga küll nägu `päävi näind Rei **Vrd** näkupäev

nägur nägur g -i Sim MMg viletsus ma olen siin nägurit küll näind Sim; eks ma õle nägurid küll nähnd MMg **Vrd** nägul

näguri|päev hrl pl häda-, viletsuspäevad, viletsus Küll sain `juodigu `korvas näguri `päävi nähä Kuu; Tiad ise, kui `sellele [mehele] lähed, näguri `päävi näha saad IisR; Oled sina aga neid näguripäevi näinud Rei; Meie ei tia, mis `meitid ees `ootab, võime pailu

näguri`päivi - - näha Han; olen näguri`päivi küll moa pial näha soand Nis; isä näeb viil kõik näguripäavad ärä Kod; mees jäi `aigest, tiisiku, mul on näguripäavad ära `nähtud MMg; küll ma ole neede kivedega näguri`päivi nännu Nõo; mõni inemine ei näe siin ilmah muud ku? näguri`päivi Plv; Vanalõ Jaanilõ omma kätte jõudnu näguripäävä Vas Vrd näguli-, nägu|päev

nägus nägus VNg Jäm VII Pöi Mär Kse Var Tõs Tor Hää Saa Ris Juu HJn JMd JJn Koe VJg I Plt KJn Trv Pst Hls Puh Nõo, nägos Lüg Kod, nägös Vai, g -a; nägus g -õ Krl; nägu|ss g -sa Trv Nõo, -se Krk

1. välimuselt meeldiv, kena sie pilt on siin üks nägos pilt Lüg; nägusa `näuga VII; See noorem tüdruk oli `kangest nägus Pöi; kañnis nägus riie, sest võib teha küll Mär; kui terve oled, sis oled nägus, paled oo siss punased ja libedad Tõs; `narmad teevad rätiku nägusas Saa; `väike ratas teeb `vankri nägusamaks HJn; õige nägus maja JMd; ega ta `näutu ei `oltki, päris nägus oli se - - saun JJn; mul on nägus `tütreke VJg; ilosad nägosad neiud, nuared inimesed Kod; `ilma ei `öölda nägusast Lai; kes `kirju mõist tetä, sij tegi punatsega, niij oli `jälle nägusama Trv; suviste pühade `aigu ehiteti nägusam kotus `kaskege ärä Pst; küll om näguss vešt, äste iluste `väl`lä tettu Nõo; `äste illus nägus `tütrik Krl

2. silmatorkav mea küll sedä jakki ei taha, sij om `väege ele ja nägus; `äste nägus jaanituli `kõrge kotussa pääl, et `äste nätä om kigile `poole Trv

Vrd nägis

nägä nägä varnapulk piht `võeti `õhta maha ja `panti sinna nägä pääle, muidu oless ju pää ärä löönü sinna pihi `vastu Krk

nägölikko nägöli|kko g -go nägus `oige nägölikko `asja Vai

nägüne nägü|ne Kuu, nägö|ne Vai, g se sugune (hrl liitsõna järelõsana) `Tohlistuma, sidäsi `üälldi inimist, ken oli jäänd vana nägüseks, `liiast tüöst, murest vai oli old `oite `haige; `Ninda `palju_o inimisi, vade näd kaik_o erinägüsed Kuu

nägünemä¹ nägünemä Se; pr (ta) näginess Lut süttima, põlema hakkama sanna ahi taha ai sukugi? nägünedä?; `tuure puu?, nägüne.i.? `kuigi? Se; ahi - - näginess jo, puu? jo `naksi? palama Lut

nägünemä² nägünemä paistma tähe `naksi `taivah nägünemä Se

näh näh R S(neh) Rid Mar(neh) LäEd Tõs hajusalt KPõ, Iis Kod/ñ-/ Äks KJn SJn Vil Trv Puh Lei

1. hüüds näh, siin `ongi, mida `kautasid `välla Lüg; Näh `sulle ia nüör, sittagi ei `kesta IisR; näh võta, kui sa tahad Jäm; näh suine öö on ju `valge Kär; näh, `jälle juba löre `lahti Jaa; Näh ma tõi nüüd selle ää Rei; obusele üetse: näh, vao piäle Tõs; Näh, mõni on nisuke nañr selle süemaga Amb; näh, sial ta nüüd on VJg; näh, tükib `piäle, mine `kaugemalle Kod; Ku isa `kündis, siss muudku näh, näh käis Vil; näh, mis sa vahid Trv; näh, nüüd om sul raha, mine Puh

2. adv jah, neh `talvel `kehrati linu ka viel näh, `vaata, kui `pal`ju `eñdised inimesed said tüöd tiha Jõe; jaa, sie oli ia näh, sääl oli juo pekki sies (pekikastmest) VNg; `kahmab igäst kõhast, varastab näh Lüg; püssiga `lastasse jänessi näh; kañs püiab `iiri näh, see ta amet on Khk; nee on pennid näh Pha; näh, näh, see on tõsi küll VII; laadalt tõi neh Mar; `nuaga näh lõhestati [peerupuu] vähemaks Amb; närp inemine näh, kes ei süe `kõiki süemisi Kad; `peigmel oli isames koñjas ikke näh Äks; nüüd on sil`m näh, ega ta `aige ei ole SJn

nähe nähes ärä näie nähe mine kuaba `juure; ma tämä nähe küll en õle `võtnud; tõesse nähe ei õlema lüänud; meier piäb ike rahava nähe `pruuyi tegemä Kod

nähikse → näikse

nähka *náhka* ihuskoi [ta] *Om náhka, ei_taha_midägi tõsõlõ `anda?* Urv **Vrd** nähkats

nähkam `nähkam g -a Hää Trv, -e Hls Krk, -i Hel; `nähkäm g -ä Saa, -e Pst Krk nähvak
*ma `antsi tal `siukse `nähkama Hää; sel ei olegi muud, ku anna `nähkäm kaala `pääle Saa; anna obesal üits `nähkam, mis ta venib_säl Trv; piken paänd `nähkäm, siss oli tuld järve viij`
täis ja `okse oli mahan Pst; tõmmat `nähkam egäl, olgu talu laits või popsi laits Krk; sääil
`andse `kilter ärä mõne `nähkami Hel*

nähkar *nähka|r* Vas, *náhka|r* Rõu Se, g -ri; *nähkar* g -e Kan; `nähkar g nähkari Se;
`nähker Har ihuskoi *tuju om sääne nähkar, `tuuga ei saa - - ütten tetä?, tuju kisk `hiändä poolõ*
Kan; *kes kokku taht `kraapi?, ahnõ? ja `nähker om Har; sääne nähkar` inemine Vas; olgu ui*
nähkar` Se Vrd nähkru

nähkats *nähka|ts* g -tsi, -tsi Plv Vas Ráp/nähkä-/; *nähkats* Har Rõu(-äts); *náhka|ts*
g -tsi, -tsi Kan Urv Plv, -dsi, -dsi Rõu Vas ihuskoi *ta om ku vana náhkats inne Kan; Mi_sa*
no_náhka`dsiga_`jandat Rõu; ol`l nigu náhkats, `kopkat es `näütä?; ta um sääne náhkats, ei
`ihna? esi_ka süvvä? Plv; nähkätsil iks om rahha, ku muil kah ei olõ? Ráp Vrd nähka

nähker → nähkar

nähkes `nähkes g -e mähk – Vai

nähkitsämmä *nähkitsämmä* näkitsema *Pini nähkitsäs `kirpõ, võtt iks hammastõga_`karvu*
vahelt; Mi_sa_nähkitsät, sul olõsi_nigu täi_sällän Urv Vrd näkitsämä

nähkri `nähkri ihuskoi *Nähkri käest ei saa midägi Urv Vrd* nähkru

nähkru `nähkru Võn Kam Ote Kan Plv, `nähkro Ráp ihuskoi *ta om nii `nähkru, et ei*
massa me `palkagi ärä Võn; om üits kuradi `nähkru - - tõsele ta kurat ei anna oma näpu
vahelt `pulka kah `perste `pistä Kam; va `nähkru um Plv; ta igävene `nähkro, ei situ? esi?
süvvä?, ei situ? eläjele `anda? Ráp Vrd nähkru, nähkar, nähkri

nähks *nähks* g *nähksi* nähvak *`andsõ kolm `nähksi är?, laits ol`l terve San*

nähkämä `nähkämä Var Tõs haarama; naksama *`nähkäs ühükorra ännäst koa, aga koer*
sai eest ärä Var; koerad `nähkäväd kõrise `kinni, `lahti ei lase Tõs

nähmima `nähmima näppama *Sie `vaimäs õli `niisikene, et tämä `nähmis igalt pualt, kust*
aga `miski õli `saada Jõh

nähmäma `nähmäma Jõh Vai

1. lööma, nähvama *Saand `õiete `külgägi, ülä `aia paar `kõrda `nähmasin, `vommel õli*
lühüke Jõh

2. haarama, napsama *tämä on kaik `vällä `nähmänd Vai*

Vrd nahmama

nähr, nähri *nähr* g *nähri* Se; n, g *nähri* Krl ihne (inimene) *ta om ütts nähr; na? omma*
nähri? mehe? Se

nährrik *nährrik*

1. hulkuja *nährrik, `roitja inemine Se*

2. vintske, sitke – Se **Vrd** nährikum

nährrikum *nährrikum* vintske, sitke *ta vana nährrikum puu Krl Vrd* nährik

nährrikäne *nährrikä|ne* g -dse Urv; *nährrikanõ* Se vintske, sitke *nährrikäne tümi; nährrikäne*
miis Urv

nähro *nähro* ihuskoi *sa olt otsani? nähro Se*

näht *näht* g *nähu* ilmumine, nähtavalolek *kuu on jo nähus Vai*

nähtaval `nähtaval Jõe Krj Muh Hää Kos HJn JJn Trm Plt

1. näha, paistmas `liiva leetselg `keskel merd - - vaest on `nähtaval, vaest kaob ära Jõe; noa lae pidi olema koa `taevas `nähtaval Muh; meil oli suitsu `karva üks [tuhkur], must juga käis üle sel`la - - oli easti `nähtaval HJn; neid on vähä `nähtaval Trm

2. nähes ma ei sõend tema `nähtaval JJn

3. eluajal, mälestustes Ta napim küll `ol`li, ku me `praegu oleme `arjunu, aga_s minu `nähtaval päris `puudust änam ei olnu; Vol`dide ja korrude `preessimist põle minu `nähtaval sii olnu Hää

Vrd nähtavas, nähtavil

nähtavale `nähtavale Muh JJn, `nähtäväle Var Khn; `nähtavalle Jõe Hlj Lüg VMr Plt näha, paistma, vaatepiirkonda tuligi üks pia `nähtavalle Hlj; päiv `tuisi üles `nähtavalle Lüg; vahel `arva see kriips `lüia veel `justku `nähtäväle, aga mitte nii ei ole, et ta silmnäu on ärä rikkun Var; Kell oli viis, siis tuli Ruhnu puagi tuli `nähtäväle Khn; nad (kanapojad) on nii ära `irmund, ei tule `nähtavale JJn **Vrd** nättäväle

nähtavas `nähtavas Muh, `nähtäväs Vig nähtaval las nad `olla sii mu `nähtavas Muh; mino `nähtäväs ei ole neid änam olnd Vig **Vrd** nähtävis

nähtavil `nähtavil Äks, `nähtä- VNg nähtaval neid oli vähä `nähtävil, neid `kruoniga madusi VNg

nähte nähes, arvates minu `nähte pal`lu ei olnu Äks

nähtel nähes see [talud] kadus minu silma `nähtel ää Var **Vrd** nähtes

nähtes nähes täma `nähtes Trv **Vrd** nähtel

nähtus `nähtus Trv/-ss/, g -e Vai Jäm Khk Pöi Mär Kse Var Vän Hää Juu KuuK JMd Trm Kod Plt KJn; `nähtü|s Rõu/-ss/, g -se Krl/n -s/, -kse Kuu

1. see, mis mingil kujul ilmneb, mingitel tingimustel tekib, muutub jne see üks sehande `looduse `nähtus, kut virmalised `vihitlevad Khk; Ju see mõni `sõuke `taeva `nähtus `jälle oli Pöi; seda `nähtust põle `näindki enne Mär; virmalest kutsutakse, sõja eel pidi alati olema nihuke `nähtus Juu; imelik `nähtus, et kõik asjad siin ära kaovad JMd; one midägi nähtuss õllud `taeva piäl Kod; enne sõta ol`li `taival verevõ pil`ve ja muid `nähtüisi Krl || vaade sialt on jo `kange tore `nähtus KuuK

2. nägemus; kujutluspilt äkiste oli `nähtuse näin, et ta noorelt sureb Var; ku loed, sis tuleb paelu `nähtusi silma ette Vän; tema näinud `nähtust Trm; mõni inime näeb nägemust või `nähtust KJn

nähtävis(s) nähtaval; nähtaval olles, paistes Vainluo `nähtävis `pieti `hiuga `aiga hobused `kinni ja `lasti `hiijestädä ja `süüä; Eks_se koris olm ka ole `nähtäviss monel Kuu

nähtävisse nähtavale, vaatepiirkonda `julge `justku Juminda unt, tuli kohe `sinne inimeste `nähtävisse Kuu

nähul pilves ilm tänä na nähul, torm vali, `vihma akkab sadema ja Tõs

nähulane nähula|ne g -se kihulane pisemad kui seased, pisikesed `kangeste, ned peavad nähulased olema Jür

nähule pilve ilm lähäb nähule Var

nähulene nähule|ne g -se pilvitama hakkav, pilve lööv nähulene - - `seoke `joade `moodi, `valgi ja sinisi tükka lööb Aud

nähune nähu|ne g -se pilvine ja jahe nähune ilm - - `päikest ei ole, `soojust ei ole, `õues `olla ei või Var

nähv nähv (-h-) g nähvi (-h-) Saa MMg Ksi hajusalt eL(nä- San Urv) nähvak Sain talle vitsaga ühe hää nähvi perset mööda anda Saa; vihastejel latsel andas ärä mõni nähv Trv; ma

`tõmba siul üte nähvi roosage Krk; *kes `koerust teevä, nij saeva viis `nähvi* (koolis) Ran; *võta peku `pal'lass, ma anna sulle peku `pääle mõne nähvi* Nõo; *Paar nähvi kuluss sullõ ärä* Võn; *`ossa sunniku kihä, ma anna sullõ mõnõ nahvi* San; *anno no taalõ hobõsallõ üts paar' `nähvi, siss nakass ta `sõitma* Har; *nigu vitsakimbo ol'l `võtnu? ja paar' `nähvi pinile `andnu?, nii ol'l pinil kodo minek' Plv; [ta] Om `kerge `käega, paänd - - katõlt puult nähvi ar, es olõ? asigi* Vas || (suguühtest) *`rätsep tõmand oma nähvi ära, ära `narris kurivaim perenaise* Ksi

nähvak(as) *nähva|k g -ka* Jäm, *-ku* Hää Saa Iis Puh, *-gu* Rõu(*na-*); *nähvä|k g -ku* Kod KJn Trv Hls Võn Krl, *-gu* Krk; *nähvak|as g -a* Jäm Vig/*nähvä-/* Kse Saa VJg

1. löök, hoop *Tõmma tale vitsaga üks nähvakas ära* Jäm; *sai eä piitsä nähväka* Vig; *Kuluks talle hää nähvakas ära* Saa; *`tõmmas `talle ia nähvaka müeda `sinkisi* VJg; *aga ta sai mu käest üte tulitse nähväku* Trv; *malgaga `andis nähvakit* (nähvakuid) Puh; *Ku_hobõssõlõ tuu nahvagu är? and, sis tuu juušk ku_plagisi* Rõu

2. vihmahoog *tänä tuli puar nähvækud; üks nähvæk käis joba ärä, tõese sagara ajab joba üless; egä kõrd, ku luug üles sae löädud, tuli nähvæk vihimä `piäle* Kod

3. sõnakas, terava ütlemisega *nähvakas `itleja, kes `kähku teisele oort `itleb iga asja `peele* Jäm; *ää ole nii nähvakas* VJg

nähvama *nähvama* Rõu/*-mma/*, *da-inf* *nähvata* Jäm Kaa Pha Vig Kse PJg Tor Koe VMr VJg IPõ Plt Trv, *`nähvada* IisR; *`nähväma* Plv, *da-inf* *nähväta* Trv; *`nähvämä*, *da-inf* *nähvä|tä* Kod KJn TLä, *-dä?* Vas; *`nähväme*, *da-inf* *nähvä|te* Hls, *-de* Krk(*ma-inf -m*); *`nähvämõ*, *da-inf* *nähvädõ* Krl

1. korraks lööma, kerget hoopi andma *Lehm nähvas ännaga kärmpseid* Kaa; *Oli söuke tüdruk, kui ta mööda läks, nähvas soole ikka kül'le pihta* Pha; *`nähvan `sulle ühe kiraka* PJg; *`nähvas piitsaga* Iis; *obust nähvatasse* Lai; *sõss ma nähvassi obesal üte `jõhkama* Trv; *nähväss vitsaga `müüdä `sijri* Ran

2. teravalt ütleva *Ulakas ta pole, aga sõnadega `kange `nähvama* IisR; *`nähvas teisele itelda* Jäm; *poiss `nähvas `mulle `vasta, et ega ma `seie õppima põle tuld* VMr; *`nähvas nõnna mulle `üelda* Iis; *`nähvas mul õige teravasti* Plt; *`nähvgu `pääle, kui ta tahap, ärä tii väl'lägi* Puh

3. näppama *`nähvas salaja laualt ää selle asja; `voatab, kust soaks `miskid ää nähvata* Koe; *ei tää, ken ta siit ärä nähväss; ta om ninda är nähvänu, et es näe* Krk; *tä nähväss lavva päält tükü `leibä; kas sa? sai_kah midägi nähvädä?* Vas

4. näpistama, ära võtma *edimen kül'm olli lilli är nähvänu* Krk

nähvatama *nähvatama* Rõu, *nähvatem* Krk

1. kergelt lööma *ands ärä ku nähväts* Krk

2. napsama, haarama *võts roti `kinni ku nähväti* Krk || *piltl Ost maja ku_nähvatas* (kiirelt, nagu naksti) Rõu

nähveldäjä *nähveldäjä* näppaja *Tuu - - `ül'ti ka_ks ollõv sääne nähveldäjä* Rõu

nähvima *nähvima* Trm Lai, *`nähvmä* Kod, *`nähvmä* KJn Trv(*-me*), (ta) *nähvib*; imperf (ta) *`nähvis* Saa

1. korduvalt lööma *Nähvis vitsaga oma lapse läbi* Saa; *küll nähv `anda* Kod; *nähvib aga piitsägä* KJn

2. vahele rääkima; vastu ütleva *mehed `riakisid, naine `nähvis vahele* Lai; *nähvib muidu `vastu seandsit sõnu* Trv || *mis ta nähv ilma `aigu - - kedägi ei tule* (haukumisest) Trv

nähvits *nähvits* Krl, *g -a* Kuu/*`n-/* Jäm Khk Pha Põi Muh Hi Mar Vig Han Saa Hag Rap Juu Amb, *-e* Pst; *nähvi|ts g -dse* Rõu; *nähvits g -õ* Urv

1. väike, kidur, kõhn olend *See pole killegi inimene, igavene nähvits* Khk; *Ta on üks nähvits - - nagu ees kui kerve tera Käi*; *Mis sesune nähvits ka on Rei*; *Niisugune nähvits ja ise peab juba leeri minema* Mar; *On üks nähvits teine, ei see jaksa midagi teha* Vig; [ta] *Oli noorikust piast nähvits, vist 'kartis uies 'kohtas 'süia* Han; *sööd 'uhte 'puhku, aga isi nagu nähvits* Juu; *Kae määne nähvits* Rõu

2. sõnakas, nähvakas inimene *See oo nähvits, ägat asja itleb, mis pole taarist* Khk; *Mis mees 'sõuke nähvits on, suu auk peas kut rapukas* Pöi || halv *Kae_kos kuradi nahvits, lupass tulla? ja avitada?*, *tiä lätt 'müüda ja naard* Urv

nähvähämä *nähvähäm(m)ä*, (ta) *nähvähhäss nähvatemala seo kuu lätt ku nähvähhäss 'müüda* (kiiresti, nagu niuhti) piltl Rõu

näibelemä *'näibelemä* Võn Plv/-mmä/ Räp, *'näibelle-* Vas Räp isutult sööma *ei taha süvvä, mud ku 'näibeless* Võn; *Süü?*, *mis sa? näibellet* Vas; *Olõ_j?* *tääst süüjät, näibeless õnne*; *mis sä 'näibellet täh, kas sa süüüt rutomba* Räp

näidine *näidi|ne* g -se viirastus *Näidine on nägemine, et sa nääd kiskid ning kaub äkist ää*; *Vanasti räägiti palju söhussi juttusid inimestest, kis olid näidissi näind* Khk **Vrd** *näidis*

näidis *'näidis* g -e SaLä viirastus *'näidis, nääd vahest, kaub jälle ära*; *ma nägi 'näidise Jäm*; *Tæ, mes 'näidist see näind oli, et 'sõuke valu taga oli* Ans; *Käis 'meitelt läbi kut 'näidis*; *nõnda kut 'näidis oleks olad* Khk **Vrd** *näidine*

näidu g *näidu* Jäm Pha Muh Phl näitamise; näituse *Nee on siia näidu pæle* (näitamiseks) *pandud* Jäm; *mina põle näidu peal* (näitusel) *köin*; *'määrsu piip 'olli, suur korreline, see 'olli muidu üks näidu asi* Muh

näikse *'näikse* Jõe Khk Kaa Rid Mar Mär Tõs Ris Kei Ann Iis Pil, *'näükse* Khn, *nähikse* Kaa LNg Kul Kir Lih Kei Juu, *nähisse* Muh, *'näisse* Rid Vig Kod Plt Pil, *näis* Koe KJn, *näiss* Krk T, *näüss* V/-s Rõu/

1. näib, paistab, tundub *need 'näikse nõnda 'semmivad* Khk; *pæe nähisse üsna madalas olavad* Muh; *vili nähikse ilos olevad* LNg; *see 'näikse üsnä 'easte 'riides keiväd* Mar; *jah, 'näikse ikke kardulid all olema koa* Mär; *tänavu 'näikse olema 'õunu* Kei; *peält nähikse kaniste kenä* Juu; *ta 'näikse kanis asi olema* Ann; *'näikse süda täis õlema* Iis; *'näisse, et ei tule vihima* Kod; *Tal näüss õigõ_kenä nainõ ollõv* Kan; *tuu näüss hää inemine ollõv* Rõu

2. nähakse, on näha jänesi *'juesvad ikka 'Kihnus, neid 'näükse ikka* Khn; *näkk on sedäsi, kus tedä nähikse, siis temä tahab siält omale inimese 'inge võtta* Juu

Vrd *näikseb, näiosse*

3. saab näha, eks näe *Eks seda varsti nähikse, kas sest asjast midagid välja tuleb* Kaa; *näis, kas si asi lähäb nõnna* KJn; *näiss, mes sij ilm tiiß* Puh; *näiss, kona ta nakap sadama* Kam; *No näüss, mis tast asjast tulõ* Urv; *ilm 'mässäss armõtudõ - - näüss, konass ta nakass 'saistumma* Har

***näikseb** pr *'näükseb*, imperf *'näükse* *näikse 'Valgõ riigigä kirjutõt kiri 'näükseb 'tahvli piält 'selgest ää*; *Üks puõlõ 'teistme mästiga lae 'näükse Riia puõlt tulad*; *Üks niitjä näükse põllal olad* Khn

näilane → *näljane*

näima → *nägima'*

näimakas → *näämakas*

näiosse *näikse siäl näiosse valendama jo*; *siit näiosse ärä, kes 'seie treppi tuleb* Kod

näis, näisse → *näikse*

näitama¹ `näitama (-ämä), da-inf näidata (-ätä), näe-, nää- eP hajusalt M(ma-inf -me), T, `näitada R; `näitma, (ma) näida hajusalt Sa Hi; `näütämä Vai, da-inf `näütädä Kuu, `näütä Khn, `näütä[?], näüdata[?] (-dä[?]) V(ma-inf -mmä; da-inf näädä- Rāp); `näütäme, da-inf näüdate San; `näütme, (ma) näüda Pst Hls Krk

1. a. näha võimaldama, näha või vaadata laskma; demonstreerima `näüdän `teile `sorme nuga; `näüdimme - - oma tokkumendid ede Kuu; tahan `teile `kassi `poiga `näitada Lüg; `Lahket nägu `ilmaski ei `näita IisR; ma ole oma kätt ka küll `näitand, moole `eetaste, et ma jälle leseks jää Jäm; mis sa oma vigurid sii teistele näidad Khk; Leib näidab ända (hakkab lõppema) Kaa; kui meresiga ennast `näitab, vee `pääle lööb, siis on `tormi täada Krj; Ta oli `kange `ül`gekiüt, `istus pesas ja kui üljes nina `näitas, siis `andis; Läheb vähe `selgemaks, akkab `päikest `näitama Pöi; ma `võiksi teele näedata koa rae `jalga; `näita leping ette Muh; ta äi taha `teistel oma `asju `näita; mihed `näitvad sii kinu Käi; Äi neid `taimid pole meidele näidet Rei; teene [silm] ei `näita änam (ühest silmast pime) Kul; `näita moole koa, mis sul seal oo Mär; ma `näitä sulle `pinta Vig; tä läheb ennast `näitämä ja `teisi `vaatama Tõs; Läbi pilvete `näütäb vahel `päävä kua Khn; karu tansitajad `näitasid karu Tor; nied ei `näitan sugugi (nõrkadest prillidest) Ris; `näituse peäl kääväd `loomi `näitämäs Juu; poiss läks ise redusse `uopis, ei näedantki ennast Amb; ma `näitasin jo `sulle oma uut obust JMd; virmalised `näitavad põhja `rahvale `valgust Sim; tämä ei taha tõõsile näädätä ennäss Kod; mul `ongi neid kärbissid, ma võin `teile näädata Äks; vanast olema perset näidatud, kui meel paha Lai; ma `näitaks teele neid männä `laudu KJn; miul näüdeti ilusit `rõõvit Krk; kui virmalise `vehkleve, siss üteldess, et `laplastele näidätess `valgust Hel; suše olna külländ nättu siin suu pääl `kõnva, aga ega ta kodu ei tule ennäst mulle `näitämä Ran; temä läits `kaugembale, siss näedäss `ruskat Puh; `pirdega lätsime `vähju `õtsma, näedässime `pirdega tuld Nõo; tol inemisel om väegä kahe sil`m, tollele ei või `luuma näedätä Kam; es näüdate `lätsi, latsõ `ol`li `pantuvõ vana inemise `tarrõ San; `näütä mullõ tuud raamadut Krl; küll_sullõ `näütedäss siss kõkkõ Har; ku pilakit olõ õs, siss pidi_latsõ_tuld `näütämä Vas; no Mari ütless: näüdüku_i halva `tütrit õi[?], `näütä[?] sa õks minnu Se || pilti kova tuul old, nii et `purjet ei ole saand `näütä Kuu; vikatid põle `tohtind näedätä, kõik sirbiga (rukkiõikusest mõisas) Mär; Naine põle mehe riietel `nõela `näitanu Hää; `aeti `pal`lald kuur tol veerepuul maha ja es näedätägi tälle `üüylit Nõo **b.** (unes ilmutamisest, unenäku ilmumisest jms) oli `naine, [talle] `näideti unes, et tule votta oma `keige `nuoremb tüttar `kaasa ja tule `sinne `moisa lau `juure VNg; emale ikke isa `näitas unes Lüg; [neile] on unes näidatud, et pidad ära põgenema Jäm; nii vanal inimesel ep näidata änam und Pha; näidati unes, et to`rm ja tuul tõi võrgud `sõnna, ja meie saime sialt kätte HMd; seda näedatud ühele vanamele unes Rap; mijs näedänud naesele unen, et mes tämä ilma mütsitü matetud Kod; ühele eidele näidatud unes, et ta kõnnib `jalksi `taeva Lai; jah, Mannilõ näüdatess `kõik` unõl är[?] Krl; mullõ unõh `näütedi, et läts um rehe ala matõt Rõu; moona `poiskasõlõ näüdati unõh, et `Puuški mäel om raha `keldre Se

2. millegi asukohta, suunda jne osutama, viitama `näitab `aina `laeva ja vehib kättega Jõe; maa `märgid `näitäsiväd kohe, et - - üks kolm üvä kilo `metri on `ranna `puole Vai; Aeg piaks lõunat näitama, kere päris ele Pha; Ta `näitas sõrmega - - ma läksi siis `sõnna Pöi; lipp `näitab nõnna kut tuul oo Muh; koerale näedäti, et mine aa loom ää Mar; Mede ljõpp vist ruõstõtõt, vagavaga ei `näütä `õigõd tuult; `Taeva `tähte ei tohe njapuga `näütä, sõ`rm jäeb kõvõraks Khn; kui noa laev mere poole `näitab, siss tuleb `vihma Saa; `näitepošt on tie arude `otsas, juhatab ja `näitab, kus sie tie `kallab Hag; kool `meister `käskis kedagi `linna näedata,

siis kepiga sai näedatud Ann; näidand käega, kus obused on VMr; kui inimene ei tiä `minnä, `näitab `käega Kod; muudku kiket näüda siul näpuge Krk; siss näedäss ike pääd ja tänit `irmsade; kudass võib sõke sõgedale tiid näedätä, tõene saht ei näe jo tõist `santi `juhti; käokirjät `lendu `landu, `näitä kostpuuuld ma mehe saa Nõo; tuu näüt mullõ `käega?, et tulõ_siiä? Har; nii hüä pinikene ol'l, ku lehm läts kohegi `mõtsa, `näütsi inne, siss ol'l lehm väläh ku kabahti Vas; Äk'ke `ilmo `kostke - - vana hal'l vanamijs `vällä, näädäs `käega lavva pääle ja käsk `juuma `naata? Röp

3. mingit mõõdetavat suurust väljendama `meie kell - - ei näüda `oigust, kas on ies ehk taga Kuu; `pitkemb `seier, sie `näitab minuti, lühemb, sie `näitab `vaide `tundisi Lüg; Meite `päspere näidab kaks `naela Jäm; kergu ees on pääva sammas, näidab kellu `aega, `numbrid peel Khk; `Mütmed `tundi kellu juba `näitab Pöi; meie margapuu ei `näita enamb `oigust Kad; veeke seier one suure seieri all, `näitab minutid Kod; kellä `sirkel, kes `tuinne ja minudit näüt Krk; ma Je nännu küll toda paru `meetrit, kes `ilma `näitab, aga sittägi ta_j `näitä; miu esä tei esi kraadiklaasi, `olli mes ta `olli, aga ilma `muutust ta iks `kuigivõrd näedäss Nõo; tuñnipakk ol'l pääväkell, tuu ol'l `pantu varrass `pistü - - tuu vari näädäss `aigu Röp

4. välja paista laskma, ilmutama `nuorest pääst on ikke inimine rumal, `näitä oma ramu ja rikku oma `tervist Lüg; näidab sääl teistele oma mihisust Khk; ta tahab näidätä, et tä `uhke oo Mar; nende pojad `näitäsüd `teisi tegusi Ann; tema nägu `näitab kua, et ta üle kolm `kümne on Kad; läits oma `kangust `näitämä, äbiga `tul'li tagasi Ran; temä näedäss jah, et temä om väli `õige ja puhass, aga tõese om kõik libu; mõni inimene om `uupselt tõene, kõneleb `lahkeste, ei `näita oma südäme `uhkust Puh; ta Jess võenu nõnaräti `osta, täl `olli `jõudu küll, aga ta näedäss oma `vahvust, kodass esi Nõo; mina tahi tõstele näedätä, et mina ole virk `marju `korjama Võn; tädi ja unu `näütäse enämb `armu (armastavad rohkem) ku esä; sa_piat ka_ks umma `mõistust üless `näütämmä, kas sa mõistat puutüüd tetä vai ei? Har; timä `tahtsõ tõisilõ näüdadä, et kae_mis ma või tetä? Rõu; `võrksa um tuu, kes `näütäss, et tal väsimüst ei olõ? Plv; latsõ? `näütsi, et vanaesä om iks mi üle peremijs Vas; Nüüd tul'l sõss kõrd vanapagana kätte näädätä, et timä kah tund `kõike eläjet Röp

5. selgeks, arusaadavaks tegema sie `näitab, et ma ei õle punaste `vastane õld Jõh; `Näütä, mis `muõdi sio `kjõnda kiri ond Khn; ma `näitasin selle assa piale küll, et sie tuleb ika nii `muodi teha Hag; Ma ennem kua ei osand, aga see perenaine siis `näitäs Amb; kui sa aru ei saa, sõss ma näüda Hls; emä `tulli kodu ja näedäss, kudass ruškinnast lõpetada Nõo

6. (ähvardades:) õpetust andma Kus sie `poisi `jõmpikas on, ma `talle tahan `näitädä Jõh; Küll ma `sulle viel `näitan, `ilma naha `täieta sa_j jäe IisR; ma `soole näida, katsu sa `minna Khk; ma selle kuerale `näitaks Mär; Ku sa_mtõ sõna `kuula, küll sulõ siis `näütäkse Khn; küll ma selle tatninala viel `näitan VJg; Kui te endi jonnimist ei jäta, aga ma tulen ja näitan teile Pil; kül_ma tal näeda koradil Trv; ma teele `näitä, vai teie ei loe aabatsit; piäss sä miu pääle `kaibama, ma sulle siss `näitä, mes su košt om Nõo; ku ma su kätte saa, sõss `näüda Rõu; ma võti jo luuakandsugi kätte, et ma_tälle koiralõ `näüda Vas

7. ennustama, millelegi viitama `taivas ku punab, on vere `karva, sie `näitab sõda Lüg; `kuuselüli sie `näitäs ka `ilma - - ku ajab jo `sirgele, siss akkab `vihma tulema Vai; pääval tara `ümber, näidab tuuld; kui meres suur sinine parras on, näidab sula; kui `õhta poolt `körbeb, siis näidab mere `tormi Khk; Seastene aeg äi `näita midagi ead, `kange kuiv ja pala on Pöi; taevas näidab, et oome on vihem Rei; taevas `vehkleb, `näitab vist `külma Mär; unenäud ju vanast aeast olnu ja `näitavad `õigust kah Hää; kollaka liivaga kivid, kisuvad märjaks, need `näitavad `vihma ette Tür; kui mets nohiseb, `näitab teist `ilma Kad; ku

virmalised väl'jän, `näitab `külmä; inimese süda `näitab ette, kui õnnetus tuleb Kod; kuul on ratass `ümber, sadu `näitab Äks; punane taevas `näitab `sooja, kollane taevas `näitab `vihma Plt; taevass punents, sijn näüt sadu Krk; päiv veretab, kaeb `taade, `näitab `kuiva ilma; vesi om tõsnu - - `näitap ilma muudatust Ran; mul kondi valutava, ei tää, kas `vihma `näitävä vai Nõo; udsu lätt üless, siss `näitäss `vihma San; sääne suurustamine ja `uhkuss üks kato `näütäss Kan; pilve kõrvõtasõ, siss `näütäss `vihma Har; kui õhetass taavass, `näütäss `kül'ma Ráp; kas `näütäss süä määnest pahanduist, süä om rassõ Se

8. näima, paistma vikkerkari õts - - egä ta_i õle maas, aga ta `näitab `ninda samasugune õlemaie, kui õles maas Lüg; kurja `näuga näidab olavad Khk; te `näitate moo eest ühevanused inimesed VII; silma näu järele `näitab nii pisike et Muh; olemese poolest `näitab nao suur elbakas olevad Mar; kes teda `sisse teab, `näitab pealt üsna kena Mär; meil `näitab karduld tänabi na `easte olad Mih; ta `näitab noor `väl'la HMd; see `näitab nüid sedasi, nagu ma kiidaks ennast Nis; vesi on `tihke, `näitab nagu rasvane olevad Juu; ilm `näitab seda muodi, et tuleb `vihma Koe; taevas õli `selge punane ja lumi kua `näitäs punane; `näitab piält üks `põrgu inimene tä õlema Kod; [pluusid] tegid inimese sihukses peeniksess, s_u `näitäs ilus Lai; nemä näidäv ütte `muudu, `justku velle os ollu Krk; põllud `näitävä väegä ilusad Ran; rõevass `näitab jo `väega vana `väl'lä, ku ta ärä om `plüikunu Puh; mõnikõrd `kerkü to'ni ka `näütäse päävägõ kullatsõ San; `Kartoli - - kuuf `näütäs joba must ja sisest om sääne mustaga segi, ei_i kõlba inäp süvvä? Urv

9. hambaid näitama viha, vaenu ilmutama Seda ammaste `näitamest tuleb iga pää ette; Mis sa ikka teisel `ambud `näitad - - ole `leplikum Han; kätte näitama (kätte) juhatama `näida `miule tüö käde Vai; `tehke aga edasi, `teile on töö käde näidatud VII; ega ta isi tea, peab tale kõik kätte `näitama Mär; `näitasin neile kätte küll, aga nad suand sest ikka aru Hag; ma_i pia sullõ tüü kätte `näütämmä Har; ma `näütsi tälle tükü kätte, et siin tulõ `kraavi `kaiva? Ráp; nägu ~ silmi näitama kuhugi, kellegi juurde ilmuma enemb `kuoski ei `näütänd näkögi `neile `soldatille Vai; üsna sageli näidab nägu Khk; ei tea, kas `näitab nägu_{vel} Muh; et sa enam eese nägo ei `näita Mar; `ennemä oli suur peigmies, pärast põlõ `silmiagi `näütän Khn; `poiske tüüjd ei tii, lähäb ärä ja ei `näitä mitte `sil'mägi Nõo; väl'ja näitama 1. väl'ja paista laskma Ei sie oma viha `väl'ja `näita IisR; kui oledo rahul, siis `näütägä `vällä Vai; ta oo vihane küll, ega ta seda `väl'la `näita Mär; `näitab `väl'la, kui osav mees ta oo Tor; ega ta nõnna alb ja vali olegi, kui ta `väl'la `näitab JJn; `näitab ennäss `väl'jä, et tämä kua õleman Kod; tä es näidä `vällä mitte, et tal süda täis om Krk; ega ma ni rummal ei olõ?, ku ma päält `vällä `näüdü Har; kiudumiis - - näüdüss `vällä, et timä om näläne Se 2. väl'ja nägema, paistma tämä `näitab `vällä `ninda `tuskane Lüg; Ega sie `kellegi lehm ole - - nüüd `näitab viel `ninda `väl'ja, [et] jäeb `uopis umb`ahtrast IisR; mes `moodi see mees `väl'ja `näitäs, kes meil käis Rei; see riie `näitab joonelene `väl'ja Ris; kuda nad `väl'la `näitäs, üks neid sedasi osteti Ann; kapp `näitab ilos `väl'jä Kod; nagu pahane näit `vällä Krk 3. ette näitama `näitasin `neile jo tüö `vällä Lüg

*näitama² `näitämä Hel/-me/ Ote Rõn, da-inf näedätä Puh Nõo TMr; `näitme, käskiv kv näidä Hls Krk(`näütme, näüdü); käskiv kv `näitä Trv; `näütämä Krl Rõu Plv Lut, da-inf näüdüdü San Se/-dä?; `näütäme, pr (ta) näüdüdüss San süütama ommuku `tulti üles, `näiti tuli `pihti ja akati tühü Hls; näida paa ala, `okse `kül'gi tuli; näüdü pird `pihti; näüdeti kütüse palame Krk; õlekuust `võeti kätätäis `õlgi, näedäti tuli `kül'ge, õle tulega kõrvetedi karu sia säll'läst ärä Puh; kuuse ormule `näitä tikuga tuli `kül'ge; pirru`tukme pannit nigu näpitse vahele ja näedässit palama Nõo; sai suudsetedu nii, et tõese suudsu otsast tõese `otsa tuld sai

näedätu, tikku vaja es olegi TMr; taa ei läheki änt palamõ muidugu `näütä tikugõ San; Ega `püüdjä võit kats vai kolm `pirdu kätte, näüdäss nimä_palama ja läts jõkkõ Rõu; näüdäs esi? uma maja palama Se

näite|mäng meil ei old omal maja, `kuolimajas `pieti `näite`mängu VNg; mina - - pole seda `näite`mängi keind `vaatamas Khk; pidudel `tehti `näite`mängi Rei; tä läks `näitu`mängi `vaatama Tõs; Küla noored edendasid Metsakuru rihal ühte näitemängu PJg; `näitemäng oo vahest kurv Tor; näitemängid ja pidud nüüd `ühtelugu Juu; näetämäng one, mes püüne piäl mängätässe Kod; se `näitemäng põld suur asi, igava `võitu oli Lai; `Ol'li linnas - - `näitämängi `mängjä, temä `ol'li `näitämängis `laulnud Vil; ma lätsi ka `näütemängü pääle Har; pidävä? koolimajah `näite`mängõ Plv

näites → näitus²

näitlema `näitlema Lüg, da-inf näedelda Mär; `näitlemä, da-inf näedeldä Juu Kod; `näütlema Vai uus lavateose tegelast kehastama `näite`mängijad `näitlevad Lüg; `näitlejad `näitlevad Mär; `näitleb, näete `mängu tievad Kod

näitma → näitama¹

näitse näitse g `näitse Hls Krk; näidse g `näitsme Hls Krk; pl näitsed Saa; n, g näütse Krk, näüdse Hls tulehakatis, läitus kase alu kül'lest `aeti näitsid; ma pañnin näitsed ahju suu pääl, `muuku pišta tuli `otsa Saa; es ole üttegi pilbast `näitses `panna; näidset pannass ala, muðu ei lää puu põleme; mia `vaate `pirdu, tule näüdset vaja Hls; ilma näüdset ei saa mitti, ma taas tuld ürrjäte; ei ole näütset panna, puu om puha like Krk

näitsi `näitsi Trv Har, näädsi Ran, näüüsi Se neitsi illuss hal'lass `näitsi krañts Har Vrd näitsik

näitsik näitsi|k Põi Rõn Se(n näitsk), `näitsi|k Jõh, g -ku; näidsi|k Krl Har, g -gu Vas Lei; näidsi|k Plv, g -ku Kan Röp; näädsi|k Rõu Vas, g -ku Ran Nõo(näe-; g -ke), -ko Röp/-d-/; näätsik Plv; näätsk Röp, g `näätsko Võn Plv; näätsk g `nääts|ka Võn, -ko Se, -ku Lut; näüdsi|k Rõu, g -ku Krl

1. neiu, tütarlaps Ilus `näitsik Jõh

2. teenijatüdruk Mina kaupli endäle - - üte näätsko Võn; vanast `tiñjit `tütrikkõ kutsuti näidsiku? Kan; nüüd um sulastõ ja `näätskite päiv Plv; näätsk om kah tõsõ ori, kõik' ol'liva ora?, kes ol'li_palgatu?; vanast ol'liva talon sulasõ? ja näidsiku? Röp; `mõrsa esä näüdäki_s umma tütärd, näüdäss õnnõ näitsikut Se

Vrd näitsi

näitsilik näitsili|k g -ku tütarlapselik näitsilik poiss Trv Vrd neitsilik

näitus¹ `näitus g -e Kuu(-üs) Lüg Jõh SaLä VII Muh Rei hajusalt L, Ris Juu Kos JMd Koe VJg Iis Trm Kod Äks Plt KJn Trv/-us|s/ Hls Puh; `näütü|s(s) g -se Vai Hls San hajusalt V

1. avalik väljapanek; koht, kus väljapanek asub peremehel, kenel õli üva luom - - mida õlid `ninda tugevad ja `prisked, `neiega meni siis `näituse `pääle Lüg; `linnas keiakse ikka `näituse peal VII; kas obuse `näitus oo sii, et kõik `lähtvad `oostega Mar; lähme `vaatama, säääl peab üks `näitus olema Hää; `näitusel ol'li kikkesusguseid vana`aigsid `asju `väl'la `pantud Saa; `näituse peäl kääväd `loomi `näitämäs Juu; `Näitusel `antakse au`indu, käsitüö piält soab au`inda Kos; eks neid `näitusi `pieta iga `uasta JMd; mis ma enesest ehin, ega ma `näitusele lähä VJg; siis oli kaks `näitust, sel kõrral oli ike `Tartus ja no `mõisnikud pidasivad ikke oma `näitust Äks; eesti `aigu `viidi `näütüse pääle eläjeid, hobõsõid, `vil'lä Har; olõssi `hindäl kah `näütüst kaia? Plv

2. näide `kurjategijaid `trahvitasse `tõistele `näitusest, siis `tõised enam ei tie Lüg; ku kiä pühapäävä tege tüüd, siss ku täl maja palass ar, siss üteldäs, et soo ol' `näütusest Se; näituseks ~ näitusest näiteks `uusi [hooneid] ehitatti ka, `näitusest `muona `mestel jäi laut vanast, tuli uus ehitatta Jõh; `näituseks saar `jälle, võtad se [kuu] kolmanda veerandi `ses maha, siis on napsult ussid koore all Ans; kui metssiga tuleb nüid `näituseks sialt - - ja tahab siit `mööda minna, siis `vasta teda `lasta ei tohi, kui sa nüid `aavad, sis on ta sul kallal kohe Plt; `tjinder `ol'li `näituses poiss KJn

3. näitamine kas `pitkne lõi maja põlema või lõi inimise maha, siis sie on üks jumala `näitus Lüg; minä es taha tõestele `näituses olla Puh

näitus^s `näitus Trv, g -e Rei; `näites KJn; näüts g näütse Pst viirastus tää mina, mis `näitus see mo `silmdes ees oli Rei; see on küll `näites KJn; Tää, mis näüts si om, vada aru `i saa Pst

näiu näiu Trv Krk Hel Nõo Har, näio Plv Vas Se neuu äbu aa ärjä `kaiu, näl'g aa näiu `vargil vns Krk; nüid enämb näiud ei ole, nüid om preili Hel; poesil sil'mä sikku iks näiude pääle, et kas näiu vahiva ka tedä Nõo; Ku peigmijs ja raudkäsi joba külät raha `ol'li `andunu[?], siss `lasti näiu taba takast `vällä Har; näio[?] `patsii-`rvä[?] poistõga[?] Se

näiu|hein (taim) näiueinä om lina sehen, pääl om punane lil'li tutt; näiuein - - juure om kõva `valge, neid ei jõvva `vällä kakate Krk

näiulik näiuli|k g -gu neiulik nuur ja näiulik Trv

näkas näkas g näkka puuritaoline püünis - Trv

näkats näkats Plt Räp, g -i Trm väike (ja vilets) olend või ese tiba til'like väike näkats on (inimesest) Plt; näkats käeh (piitsast) Räp **Vrd** näkits

näke näke g näkke Rid VMr Kad VJg; näkes LNg täke suur paeskivi ja sellel täkitässe `ümber `rinki õhõd nüist näkkes Rid; mina tien [leivale] `kahvliga niesukest näkkes alate, siis ei kuorukesed lüe `lahti VMr; veike näke oli, `kervega lõin VJg

näkeline näkeline täkiline `Rasvel oli see kõver näkeline raud, pea taga, missega `soapa naki otsad sihest ää rasveldati Pöi **Vrd** näkiline

näkerdama näkerdama Khk Kaa JJn; näkkerdama, imperf (ma) nägerdasin Hlj

1. nokitsema, pusima mina `reie `peksu ei saand, mina nüisama nägerdasin Hlj; näkerda siin `kanga kallal, kääd jäävad jo kobaks; tema piab näkerdama, aga meie põstel seda näkerdamise isu ei ole; eks ma juba lapsest piast näkerdasin kududa JJn

2. tööd rikkuma ää näkerdand, pole nägu männistikid Khk; Sile kepi nuaga karuseks näkerdand; Sii on nürja vikatiga `rohtu näkerdud Kaa

näkerdis näkerdis (halvasti tehtud asjast) seda (ahjuust) ma ei `oska `lahti teha, on üks näkerdis JJn

näkes → näke

näkiline näkili|ne Muh PJg Kad Kod, -le|ne Muh Var Tõs Tor Saa Juu, g -se

1. täkiline; sakiline kukemarjad_o näkilesed; katusse lasn oo puust, näkilene Muh; rotid teevad karduled näkileses Tor; vanaste olivad ikke tagidega särgid - - varruka suu oli kohe nisukene ilus tipuline või näkiline; kutsika lagunus närind puksi pia näkilisest Kad; näkiline puu, `kervega `märkä täis `taotud Kod **Vrd** nakilene, näkeline

2. meeste talvemüts ühevahe olid mestel näkilesed Juu

näki|neitsi folkl näki `neitsid elavad vee sehes, vahel `istude kivi `otsas Muh; neki `neitsi mere `ääres pidi `estoma kibi peal Mar; näki `neitsid on nüüd kadun Ris; kui tedä ristiti, sis näki `neitsi tul'li `vällä, võtis oma rišti `tütreess Vil; näki `neitsi kodanu sukka musta soodi veeren Har **Vrd** näkineiu

näki|neiu näkineitsi `ennä, näkineiod tulevad poolalasti Mar; näkineiudest räägiti koa, et vette viisid inimesi Tõs; ärra `miel`dind jälle näkineiu VMr; näkineiu? ja mõts `hal`dja?, nuid ma raamatust olõ lugõnu Har

näki|päev näguripäev temä neid näki`päevi küll nännu; ellite, ellite, kül_sa näet tage viimäti näki`päevi Krk **Vrd** näkupäev

näkits näkits PJg Hag Kod väike olend või ese mis_se noor rumal näkits siis piab `tiadma, aga `uhke on küll Hag; kõhna terävä ninägä nagu näkits Kod **Vrd** näkats

näkitsema näkits|ema IisR/-kk-/ Jäm Khk Kaa Pha VII Pöi Muh Rei Mär Tor Hää Saa Ris Iis Lai Trv Nõo, -emma Kan, -emä Mar KJn, -eme San, -em Krk, -õmõ Krl kergelt hammustama või raasukeste kaupa sööma Süö kedagi ega, `mutku näkkitseb `lauva taga IisR; näkitsend õuna ää, pole seelt `söödud midad Khk; Söönd pole ma üht, ma oomiku muidu näkitsesi suutääve leiba ää Kaa; [ta] On irmus elde, ta kas ise näkkitseb nälga (kannatab puudust), aga teistele muudkut jägab Pha; Orav on õuni näkitsend Pöi; iir näkkitseb `leiba Rei; mes sa sest toedost näkitsed, võta suutäied kohe Mar; mõnel ond siis sool karbiga kottis ja sis sedä `soola `leibä oli näkitsend Mär; kala näkkitseb ka ussikest õnge otsast Saa; koer näkkitseb `kerpa Ris; mõni vasikas akkab juba nädalaselt `eina näkkitsema Lai; obosed näkkitsevad teeneteist KJn; mis sa näkkitset söögi man Krk; kana näkkitsess, ilm lätt sulalõ San; pini mugu? näkkits lavva all `kirpõ Kan || näpistama, ära võtma kül`m o kardule vähä är näkkitsen Krk **Vrd** näkkitsema, näkkitsämä

näkkitsämä näkkitsämä näkkitsema al`jas rohi, siga võis näkkitsätä; iir näkkitsäb Kod || kokku kraapima näkkitsäb enele tagavara Kod **Vrd** näkkitsämmä

näkk näkk Käi Nis Hag Kos Sim MMg Äks Ksi, g näki Khk Pha VII Mar/nε-/ Kul Mär Vig Kse Mih Khn Ris Juu JMd Tür Koe Trm Kod Pal Plt KJn, näkki Jõe Lüg Jõh, näku Jäm Kär Muh Phl, näka PJg Tor, näkä Tõs, nägi Kuu(pl nägäd); näk`k Plt Röp, g näki Hää Iis Trv Hls Krk Ran Nõo Võn Kam, näk`i Saa Juu Kan Rõu Plv; n, g näkki VNg; näkki g nägi Vai folkl **a.** (hrl pahatahtlik) vee- või metsahaldjas siin Jägala jões on näkk, kivi pial pidand `istuma ja pesema Jõe; Ihanalasti ku nägäd meress Kuu; õlen lugend, et näkk piab õlema `naise `piaga ja kala savaga Lüg; `kaivos on koledad näkkid, kes `kaivo `pääle läheb, sene `alle `tõmmab Jõh; näkid oo `sõuksed vaimud Khk; Näkk on egas kohas sügave vee sees, olgu see meres ehk jões ehk aukos Käi; `rääkvad näkki jões piab olema, siin põle näha olnd Kul; näkk `olle lühakse jalaga ja kõht oo täl lai, näkad oo `üüsi `välläs Tõs; kao augu `piale ei `tohtind `minna, et kaos pidid näkad olema ja vee `alla `tõmmama PJg; Korgastes elavad näkad, kis tulevad `väl`la ja viavad lapsed jõkke Tor; sii_pol nihukest `kohta põle, kus näkki nähä oleks; `Peipsi `järves olla suur kibi, kus `otsas näkk ennäst pest Juu; ei ma põle küll mitte näkkisi näind JMd; näkid viivad inimese ää Koe; ära `vaata `kaevu, näkk `tõmbab `sisse Trm; näväd nähnud näkki, nagu luik, lüönud siivad laiali, ise `kangest lobistanud Pal; näk`k `tõmmab `kaiu Trv; vanast olevet ollu näki kivi ahervarre sehen Krk; karjamiis - - lännu loodsikuga sinna kotale, kos ta (üks mees) uppenu ja ütelnu: näk`k, võta meie nõgel, anna meie koolu kätte ja visanu nõgla vette Ran; mõtsan käesivä näki `ümbre, essitivä inemiisi Kam; kaon om näk`k - - `hiusist võtt kinni? ja `tõmbass `õkva `kaivo Kan; sõss nakaški järven tuu näk`k umma vigurit tegemä, säääl timä `oiu, säääl timä `saisõ Röp **b.** (lastehirmutisena) `kaivu `ärge `vahtiga, näkk on `kaivus; älä mene `metsä, näkk tuleb; `lastele ikke `üeldi, ku ubi ja `erni `käisid `süomas, et näkk on `ernes, näkk on uas Lüg; mine mette `kaugele, näkk `tõmmab su `kause Mih; Näkk viib lapsõd `veesse, kui `puütõssõ lähäte Khn; näkk kajos, ärä

mine KJn; ärä minnä lohu `viiri, näki `tõmbav `sissi Krk; *Ei tohi jõe viirde minnä, näk'k tuleb jõest ja viib latse jõkke* Nõo; *ärge miinge vii `viirde, näk'k võtab viip ärä vette teid* Kam

näkk² näkk g näka Krj Pha VII Jaa Muh Emm Käi Kul Mär Han Pä Nis Rap Sim Lai VIPõ Hls Krk, *näki* LNg Rid hajusalt Ha(-k'- Juu), JMd VMr Rak VJg, *näku* Käi Rei; *näk'k g näki* Krk Nõo; pl *näkkid* VNg, *nägäd* Kuu tuhar *Puhta istumise töö, võtab perse näkad aigeks* Pha; *näka keeru vahe vahest nenda kibe* VII; *mo `perse näkk valutab täna kole `kangest* Muh; *paese näki `otses* Rid; *küll sel oo ead paksud näkad taga* Mär; *sai näkast natike aavata* [sõjas] Tõs; *`perse mutid - - need ikke need sammad, mis näkad* PJg; *`andis näka `pihta* Tor; *inimesel on kaks näkka, loomal on pal't perse; kukkusin näkkapidi just kivi `otsa* Saa; *näkid jäävad `istumisega tuliseks* Ris; *pane näkid maha `siia pingi otsa `piäle (istu); näkid lapsel `pal'lad, pane ometi pikem kuub talle `sel'gä* Juu; *ära sa puuduta mu näki `külge* JMd; *tal oli paise `persse näki pial* VJg; *mõni inimene ei taha `persse kanikad ütelda, siis `ütleb näkad, `loetasse vähä peenemaks* Plt; *näka jääve tuimas* Hls; *päälagi om pal'lass ku `perse näk'k* Nõo

näkk³ näkk g näki Muh Käi Mar Kse Kad Kod

1. sakk, sälk, täke *mo siilikul oo `pissed näkid paljast all* Muh; *kui tagid `tehti, siss jäid `väiksed näkid `otsa* Kse; *vajotasin näki `piäle, luku näkk one sij õts, mes `sisse käib* Kod

2. nukk, serv *istub vann* näki pial Kad

näkk⁴ näkk g näki Ris; *nakk g naki* Rid Juu küpsis, biskviit *tõe lastel näkkisi* Ris; *lapsed toovad puest nakki; nakid said `otsa* Juu

näkk⁵ näkk g näki Han/-k'k/ Tõs, *näku* Rei vistrik *Pöldmoon* öieleht, sellega *arstiti, kui näkk oli* Rei; *Näkki ei tohi katti sügada; Sool kõik nägu näk'ka täis* Han; *näkk oo `sioke `väiksem - - üks `piske kollase `piaga* Tõs

näkk⁶ näkk g näki HMd Nis, *näku* Kul Ris Nis (punane sipelgas) *näkid on kõege `õelamad, ammustavad na kurjaste* Nis

näkk⁷ näkk, *nä-* g *näku*, *nä-* jahuklomp *nakam* jo `putru `kiitmä, *näku[?] umma[?] jäänü `sisse; jahu[?] umma[?] näkku sadanu[?], näku[?] siäh* Lut

näkk⁸ näkk g näku pulk aiambulgu *Näkid on lapuse ja posti vahel otsepidi posti sees, kus mulgu erred peel käivad* Käi

näkk⁹ näkk g näku (taim) *näkul on `valged `õitsed; näku juurikud `antakse sigadele [rohuks]* Põi

näkkama näkkama VNg Lüg IisR, da-inf *näkata* Khk Muh Emm Kse Han Hää HJn Amb Pee VJg Iis SJn; *näkkämä* Kuu, da-inf *näkätä* Kod Krk/-me, -te/

1. õnge hakkama *tänä kala näkkab* VNg; *ei saand mette üks kala teragi, ei näkka igakord* SJn; *Pidit sa just nüid solisteme, kui kala näkkäme akas* Krk || *külge hakkama vihuri okad pole nii vahed mette kut `türnbul, seelt ep või näkata midad* Khk

2. õnnestuma, vedama *Mihel näkkäs `jälle, sai suu resejaks (sai viina)* Kuu; *igakõrd ei näkka tiad - - ja vahest lased kaks tükki `kõrraga (põdrajahist)* Lüg; *Peaks võrgal `käimine ko näkkama* Emm; *`Kaiba `kohtus, kui näkkäp, saat maja tagasi* Krk

3. a. kergelt lööma, müksama *ma `kergest lõin - - näkkasin* Lüg; *Ma põle sind näkangi, aga sa tahad mind lüüa* Han; *`ükski mind ei näkand, tema tuli `lööma mind* Amb; *minä põle õma lapsele `kõrdagi näkänud* Kod b. norima, tõgama *Oma näkkamisega ajas `teise vihale* IisR; *kui `keegi näkkab, akkan `vastu ka* Pee c. näksama; *purema Lähe nied obused `riidu `ühtigi, niisama vähe näkkavad üksüht* IisR; *kui üks kirp näkkab, siis mina magada ei soa* Muh d. sisse lõikama *näkkas `nuaga `sõrme* VJg

-näkker Ls kivinäkker

näkkima näkkima Jõe, (ma) näki(n) hajusalt Sa, Muh Emm Rid Mär Var Tor Ris Jür Ann Kad VJg Sim IPõ, näkkin Lüg IisR, nägin Vai; näkkimä, (ma) näkin Juu, nägin Kuu; `näkmä, (ma) näki(n) Tõs Kod; `näkmä, (ma) näki(n) Kod KJn Trv Hls/ma-inf -me/ Puh Kam, näk'i Krl Plv Vas; tud-kesks näk'idud Saa

1. näksima, kergelt hammustama laps näkkis `leiba Lüg; Tera `aaval näkkib, ise sättib viel `pienelt mokki; Mis tige sie obune on, nattuke näkkib IisR; lapsed näkkivad õuna ää Khk; Ah sa kurat, [kala] näkkis `jälle [ussi] Pöi; kirbud nõnna näkkisid (puresid) Muh; ma üksi sõin, teesed muku näkkisid küllest Rid; rofid näkivad kardulid `süia Tor; Õuna koor kõik `ümmer`ringi ära näkitud Jür; iir on leiva ära näkkind Kad; mis sa näkid, süe kohe, siss kasvavad Sim; luom näkib ennast Iis; jänessed_o õõnapu koore ära näkkind Trm; iir `näknud koti puru Kod; õun om är näkit, orave `amba `jalgi täüs Hls; ärä nii pal'lu näki leivä küllest Puh; Süü? ilosahe, `naaku_i `näkmä Vas || näpistama, ära võtma `Suure `ulga näkkis külm `karduli ärä Kuu; ku `kartuli `varred on nattuke `mustad, siis `üella, et külm on nattuke näkkind Lüg

2. täksima; täkkima poiss võttis `kirve ja näkkis puud Lüg; Repikivi on ää näkitud, näkitud serv tuleb uiesti üle õöveldada Kaa; näkkis äksiga `oksi `raasida Krj; Toobi sõru kõik ää näkitud, mis sellega tehtud on Pöi; rahn näkib puu `sisse augu Muh; kased olid kõik ää näkitud, karjatsed näkkin puud ää Tõs; seinä pal'k on ärä näk'idud Saa; `nuaga näkiti ka ihu kak'ki, kui seda kupu masinad ei old Ann; rahn näkib puud Kam

3. nõökima, tögama Ei sa `mõista enamb sugugi teist näkkimata `olla; Mis ta sest `poisist näkkib. Poiss `mielidib, `sellepärast näkkibki IisR; mis sa näkid teist alati VJg; ei meie jätt kohe kedagi `naermata ega näkkimata Sim; sõnadega näkid, tükid tõesele `külge; viidab sedä `aega, noki ja näki tämä kallal Kod; küll näkivad teeneteist KJn; timä alati näk'k minno Plv

näkk|müts meeste talvemüts enni olid näkkmütsid - - kõrbad olid peäs - - karune pool oli välläpoole, nahk oli seetsepoole Vig

näkk|nägaras Näkknägaras lastehirmutis – Khn

näkkuma → nägima¹

näkkume näkkum(e), -üm(e) põlema hakkama, süttima `vaate, ka tuli om näkkum akanu; tuli akkass näkküm joba; läitäts vähä näkküme ja nüüid om `näütse ärä palanu Krk

näkkümä → nägima¹

näklane `näkla|ne Kul, -le|ne LNg, g -se (punane sipelgas)

näklema `näklema Mih; `näklemä, da-inf näkeldä Kod

1. näksima, kergelt hammustama obesed vassakuta `näkleväd. vihaga ei `näkle, ku õmad obesed kokko suavad, kaala piält võtab ammassegä Kod

2. nägelema tesega sedasi `näkleb Mih

näkrima `näkrima (saamatult) närima Näkrind muidu naha ääre ää; Küll ta näkris seal kallal Pöi

näks¹ näks g näksi S Mar Hää Ris Kei JJn Koe Kad VJg Kod(n näk's) KJn Hls Krk(n näk's) Ran Puh, näksu Iis Hls Krk; `hak's g `häksi Kan Plv Röp/hä-/

1. miski väike **a.** väike kirves Mul näks sial seinä peal Jäm; kui `oksi raiutasse, siis `vöötasse näks Khk; On üks pisike näks, ju sellega saab aad põdsast käde Pöi; pisine kerves on näks Phl; kus_se `kervenäks jäi Kei; veike `kerve näks VJg **b.** lastek hammas, kiku lapsel tulad näksid suhe Jäm; näksid `akvad tulema Ans; Lapsel näksid suus Emm **c.** nääps, nääpsuke Pisike `kuivand inimese näks Pöi; jäänud näoss ku näks, kõhna nõnna Kod; `Väikene mehekene nigu näks Röp **d.** nähvits vahiss ku `hak's `vasta Kan; esi `väikene ku `häk's,

a viguri pedä Röp e. väike kogus `väike näks saap (koormast); ku laasi siist `võeti, siij olli näk's `viina Krk

2. vistrik, punn `näksisi täis nägu Hää; obusel - - ninasse aasid nihukesed pisikesed näksid Koe; ihu om mul puhass - - ei ole `niksi ega `näksi ihu pääl Krk

3. täks, täke; konks Nuiapüüu `aegu oli näks jala all, siis äi libisend Pöi; `veska `kervega üks näks `tääle (puule) `külgi ja `ongi aavatud Mar; sirbil olid tera pial veked näksid `löödud JJn; [heegel-] nõgla otsan om `väike näks - - kellega `langa `väl'lä `tõmbab Ran

4. hoop, lõök ma lüü üte `aintse näksige tule tagla `otsa Krk; ta om minu käest küllalt `näkse saanu Puh

näks² näks Ran Kan Plv/-k's/; `näk's Röp, g `näk'si Vas; `nak's Vas, g `naksi Kan Se

1. näkk; ka lastehirmutisena näks tulõ, pakõ², pakõ²; är² mingu_lõmbi veere pääle, `nak's `tõmbass `sisse Kan

2. kurat, kurivaim vana `nak's, `jummal' `hoitku, ku johut timä jäle_päle, ni timä essütäss är² Se

näksama `näksa|ma Pöi, da-inf -da IisR, nud-kesks näksan Muh; `näksämä Rõn Plv, da-inf näksätä Nõo(nägsä-) Kam Rõu, `näksädä Kuu; `näksäm(e), da-inf näksä|te, -de Krk Hel; `näksämma, `naksamma, da-inf näksäda², `naksada² Har

1. (kergelt) hammustama; kinni haarama `Anna `mulle ka [koogist]- - kas vai `sutsukase `servä `näksädä Kuu; Ära mene ligidalle, sie obune `armastab `näksada IisR; laps `näksas nisa, et ühna veri `tulli `välja; uús näksan kepi otsast `kinni Muh; koer olevet `tahten jala säärest näksäte Krk; surm `aste mulle ka sammu lähembäle, nägsäss seerest `kinni piltl Nõo; kuri obõnõ purõ `õkva, tuu enämp ei `näksä Kam; piini kurivaim näksäss latsõ käe `lahki; susi tull' `karja, `naksäss pinikese vällä² Har || näkkama `õng külh terve² päiv, a õks ei `näksä Rõu

2. nähvama; tõgama Mis sa `näksad alati `teisi oma sõnadega IisR; ma sai är näksäde tal Krk; uús talomijäss näksäss timmä alate Plv

näksatõmõ näksatõmõ kinni haarama käest `võtse kinni nigu näksati San

näksidi naksti mõni [koer] ei `tüigi äält, aa `näksidi kondi `kül'gi (jalasäärde) Krk

näksima `näksima, (ta) näksib Jäm Kaa Pha Muh Käi Rei KuuK JJn Kad Sim Trm KJn, `näksib Lüg Jõh IisR; `näk'smä Nõo Kam Rõu, `näk'sme Krk, (ma) näksi

1. kergelt hammustama `Leivatükki `küljäst nagu iir `näksis Jõh; `Näksime_s nii `kauva `kuiva `leibagi IisR; Öuna küllest on natike näksitud Kaa; obu `olli kürvitsed `näksin Muh; jänes on [peetidel] lehed ära `näksind JJn; Kui [hobuse] alvast kinni seud, näksib sõlmed ammastega lahti teha ja läheb Trm; Peni näksib kutsikide küllest `kirpe Nõo; Ma_mugu_näkse õnnõ_saiä otsast Rõu

2. toksima, täksima `poisike ku `kirvega midagi tagus, siis `üeldi, et mida sa `näksid Lüg; rahn on üks lind, mis puus näksib KuuK

3. pilkama, tõgama mis sa näksit mut Krk

Vrd näkkima

näksis `näksis Pöi Han naksis Ta on ise pisikse kena `näksis `näuga Pöi; Ilusa `näksis `näuga poiss Han

näksjas `näksj|as Hel/-ass/, g -a Vai; `näksj|äs g -ä Kuu Kod

1. kõhn, kitsa näoga `enne õli paksu `näogä, nüid one nõnna `näksjäs Kod

2. tragi `ninda ilus pisukane ja `näksjäs Kuu

3. pilkav – Hel

näkslema `näksle|ma Plv, -me Hel

1. näksima *hobõsõ?* - - `näkslivä? Plv

2. pilkama – Hel

näksu `näksu KJn Trv Krk Hel, `näkso KodT tülli vähä olliv `näksu lännu Krk; *ku inimese üitstõsega `näksu lätsive, siss `ütlive: sina olet libasusi Hel; no siss lännova jälle sääls midägi `näkso KodT*

näksuma `näksuma, (ta) näksub Jäm Rei Kse Iis, näks Rõu/-mma/ naksuma *See oli `näksund jala all Jäm; iste näksub Rei; `vankri näks Rõu*

näksutama näksutama näägutama, kiusu ajama `ambamees - - kisub ning näksutab `peele Jäm Vrd nääksütämä

näku|leht (taim) Näku lehed kasvavad `põõsa `moodi `tupsus - - lillakaspunased öied ja karused, `seemed jäävad riiete `külge kinni Rei

näku|päev näguripäev on näku `päivi küll `nähtud siin `ilmas Kir; *ei ole näkupäevä ää asja Trv; ma ole kik näku päevä ärä nännu, ole lešk ollu ja `aigusen ja ädän Krk; sa_lit nännü pal'lo näku `päivi Lut Vrd nägu-, näki|päev*

näku|rohi (taim) *Kurepõlved on näku rohud, lehed `panta `pääle Rei*

nälb → nälv¹

***nälbatama** (ta) nälbatab Muh Han PJg nälpama, limpsama kelle jalg kergatab, selle keel nälbatab Muh

nälbelemiisi isutult `nälbelemiisi võtt, `õigõhe ei taha? [süüa] Plv

nälbelemä `nälbelemä isutult sööma `nälbeless inne, ei süü?, ei olõ söömätä Plv

nälg¹ näl'g (-lg) g näl'ja, -ä (-lj-) S Kse Tõs Khn Juu KuuK JMd I, `nälja, -ä R, näl'la, -ä (-ll-) Khk Pha L K Trm M T VLä, näl'ä (-l-) VId, näila Kad VJg Sim; `nälgä g nälä Vai

1. kõhutühjuse, süüatahtmise tunne *Kas nälg `nül'gib, et ei ole `aiga `keidust `uotada Kuu; `anneti `mulle tükk `leiba ja `üeldi, et `täida `sellega nüüd `nälga Lüg; Ma ole oomikust saati söömata - - nälg tuleb kallale Kaa; ma ole keik maldsa ladvad, `tuhli varred ära söönd, nii nälg oli Pha; lapse külm ehk koera näl'g, see on üks (kumbki ei vääri tähelepanu) VII; Nälg aa keige param kokk Emm; nälg ajan [hunte] `käima, üsna majade `sisse tuln Phl; mes sa neist mokkest närid, egä sool nälg ole Mar; nälg näpistab kõhu kallal Tõs; kui kõht tühi, siis on näl'g VMr; nälg õleva kõege parem kokk Kod; sai kübene näl'lä petusess, näl'lä kistutsess Krk; üteldäss, et näl'g om kuri kubijass Ran; kaits `kartuld `seie ja suutävve liha, siss läits suur näl'g `müüädä; kas tuu päts peenikest `leibä miu `näl'gä kistutab; mul om nii `kange näl'g, et süüßs vai soe ärä Nõo; täl ol'l iks näl'g Vas; Nälg võtt silmanägemise är Röp*

2. alatoitluse seisund, nälginine; näljahäda *sie `aasta saab vist nälg suur - - `viljad on äppardand Lüg; Mis `nälja nägemist säel nii on, leib, silk ja piim alati `lauval IisR; vaestel inimestel on nälg varaks Jäm; näl'laga sööb inimene kõik εε, olga εε ehk sañt Khk; see on üsna näljaga `võitlemas Kaa; siis oli näl'la aeg - - pole mette midagid olnd änam, `vil'ja ega Pha; Siis olnd nälg möödas, kui kevade nõges ja malts olid ninad moa sihest `välja pisnd Põi; ega ma `nälga_p sure Muh; mees joob ja naine lastega oli `nälgas LNg; need said `näl'ga nähä küll väiksest peast Mär; parem pikk ja peenike nälg kui lühike ja lai Vig; mis tugev tä võib `olla, `nälgas inime Lih; näl'g toas ei ole naa suur kui näl'g `lautas Mih; Kis_j viisi tüed tehä_mte, nied `nälges kua Khn; siis olid sii suured näl'lad, põln kedagi `süia Aud; ma olen `puudade `viisi linu, `villu ää kehrand ja nüüd kõege `viimaks sure `näl'ga Hag; koer nii näl'gas, vist söömata jäänd Tür; `näl'ga ei old minu kasu `aegus Pai; meil on `püsti näl'g kääs Koe; Kui kõik selle kerge ja ia elu piale linna - - lähvad, siis on varsti näl'g noodas Trm; `nälgä ei või `laska sureda; inimene ädägä ja näl'jägä püüädäb, kost suab Kod; ta põle*

eladeski `näl'ga näind Lai; mis sa `külla kiidad, kui näl'g ahju otsast `alla vahib Plt; ta `olli vääga kartnd `näl'ga, `surrigi `näl'ga KJn; mispäräst te emä olete `näl'gä jätnd Vil; ütessa ammetet, `kümness näl'g Trv; poig pañds talu `perse ja jäi `näl'gä; mis sa `sõnna näl'lä `otsa läät, `näl'gä nägem Krk; nigu nakati `kartuli `rohkemb pidämä, kattõ näl'g kah Ran; tinavu sügise olli eläjil näl'g suur, es saa `ainu kätte Puh; selle `tüüga jääme `näl'gä ja alaste; ku sõdse mul `pernane `olli, siss `olli näl'g man üte `aastaga; kes kõik' pühä piäb, sij kõik' näl'lä näeb Nõo; ta es täi süvvä kah, lõppi `näl'gä nigu köödetu `suuga roit VÕn; vanast üteldi, et ku leevä kohe är sõkut, et siss näet `näl'gä; edimine näl'g ol' edimidse sõa `aigu San; taa `tüüga, mia sa_pühä`päiselt tüt, ei saa `näl'gä majast `ussõ aia? Har; talvõl umma eläjä näl'ahn, ei olõ_kes `haina tege Rõu; näl'äst löövä? eläjile täi? `külge Plv; olõ õi_näl'äh olnu_seenimaani? Vas; muni ajastak tulõ `näl'gä ka õks nätä? Se

3. piltl vajadus või iha millegi järele Tubaka näl'g on `irmusamb kui `leivä näl'g Kuu; küll on vie näl'g suur Lüg; mõni mees on nii `kangest selle raha `näl'gas Khk; [lapsena] sai une `näl'ga küll kannata Vll; Mõned `olla `talve eina näl'jaga poola `oksi `loomadele ede toond Põi; ta oo laku `näl'gas (tahab viina) Muh; igäl kebädel suur einä näl'g Mar; Kõik ruad korjatakse kua muast ää põlõtamise näl'jägä Khn; puu `näl'ga mul ei ole Tor; siis oli nii suur [lamba] villa näl'g Amb; suabas oo `lõhki lähnud ja murenenu, tökoti näl'g one tämäl; tämä one nõnna magamise näl'jän Kod; kaßs on rauva näl'läs, karjub kui ull kui ta isäsid `kaßsa `ootab KJn; `petrooli näl'g `olli meil viil kõege suurem Vil; kas teil `seante `papre näl'g om Krk; nii `kange viina näl'g, et suku `olla ei saa Nõo; ei olõ ma seenimaani? puu `näl'gä `tundanu? Har

4. ihne (inimene) näl'g ep täi midad soole anda Khk; see oo nii näl'g, et ei `näl'gu `süüagid; näl'g inimene, es anna teisele `miskid Mus

näl'g näl'g g näl'ja Trm Lai; näl'g g näl'jä Kod (linas kasvav umbrohi) Lina ulka kasvab veel tudra ja näl'g, näl'g on luste tauline umbrohi Trm; linad on `näl'gä täis Kod; lina sees on näl'g, nii pikk kui lina, õige pikad kaanad kül'jes Lai

näl'g|aeg näl'jaeg üks pere `tampis pühusid leeva sega, kut see näl'g aeg oli Khk; sel aal ku mina `sündse, `olli näl'gaig maa pääl Hel; keväjä om näl'gaig, lätt jo kraam `otsa Se

näl'gama `näl'gama Jäm Pha Vai, da-inf näl'jata Khk, nud-kesks näl'jan(d) Põi Muh; `näl'gama Vig Ris, `näl'gä- LNg; `näl'gämä Kuu Mar

1. näl'jutama Mes sa neist `luomiest `näl'gäd Kuu; oli ennast isi `näl'gama akand Jäm; mes sa muidu `looma `näl'gad Khk; sa `näl'gad enese ää Muh; ennast `näl'gab ja teestel raha `korjab Vig; `näl'gab oma uost Ris

2. näl'gima see akab ää `näl'gama Khk; õuest tulad näl'jand `kärmsed Põi; `näl'gand nägu Ris

3. haarama, napsama Juba Mihkel näl'gas selle tüki jälle ää; ää näl'jak sii nõnna üht (hobusele, kes tahab töö ajal rohtu haarata) Muh

4. manguma, peale käima akkas - - nõnna `näl'gama, et ma pidi taale `andma Muh

näl'gane `näl'ga|ne VNg Lüg, `näl'gä|ne Kuu Vai, g -se; `näl'gäne g näl'lädse Har; `näl'gän g nälätse Lei näl'jane `Näl'gäne `nindagu `talvine unt Kuu; `näl'gäne kissa; `anna `näl'gäselle `süvvä Vai; ta süü näl'lätsest pääst puu? ja luu_kokku Har; `näl'gän inemin Lei

näl'gelemä `näl'gel(l)emä näl'gima, poolnäl'jas elama tuu ei `ihna_süvvä?, `näl'gelless, selle um jäänü? nigu kuionu_sär'g; elu aig `näl'gel'li Plv

näl'g|hain = näl'ghein näl'g`aina kasvav egan paegan, `kartulden, linan, vil'län Kam; lina om näl'g`aina täis Ote; näl'ghain ku ta linast üle lätt, kasusõ? õigõ suurõ kuku? Kan; Näl'ghain om säärän `harklikanõ Har; `vilja no olõki?, um õnnõ näl'ghain Vas;

näl'ghain - - *kauss vesitside kotussede pääl, koh näläne maa Röp; puhaßs näl'ghain, mõni linakõnõ ka siseh Se -hein* rohttaim (*Spergula*) vm taim *näl'geina visasime ikki ära, seda loomad es söö, `vånge ais ol'li juures Saa; näl'g`einu kasvab linäde sees Juu; muidu ilus lina, aga näl'g`eina täis JMd; linas ta ike kasvab sie näl'gein ja lahja mua pial on ta kua usin `kasvama Sim; näl'gein kasvab rükki siden, `kaße-eenä näkko ta one, pitk var's nagu kaarateräd õtsan Kod; einas pooleks näl'g`einu Pil; suur näl'gein olli sehn, es ole läätsä kedägi kasunu Krk Vrd nälghain*

näl'gima `näl'gi|ma Mär Kir Kse Aud Tor Hää Kei/`näl'ge-/ JMd Koe VJg Sim Äks Ksi Plt KJn Hel, -mä Tõs Juu; `nälgi|ma Jõe Lüg Jõh Vai S Mar, -mä Kuu Tõs Kod; `näl'gü|mä Puh Võn San(-me) Krk/-m/ Plv Vas, -mmä Har Rõu Vas, -mõ Krl; `näl'gümä Vai Khn; `näl'gme, (ta) `näl'güb Hls; nud-kesks `näl'g|enu Ran Nõo, -ünü Se, `nälgin Krk

1. näljas olema, alatoitluse all kannatama; kõhnaks, kiduraks muutuma *kui õli `niiskese `kuivetand `näuga, siis õli `näl'gind `muodi Lüg; sojas ikke - - sai `näl'gida Vai; loom oo tükkis ää `näl'gind, pal'jas luu ja nahk veel; karjamal pole `süia, loomad `näl'givad Khk; see oo nii `nälgin `moodi Muh; kes kaua `näl'gind oo, sellele ei `aita kõba `söömene anda Mar; need tänavu nii `näl'gin (kiduratest pihlakamarjadest); kui - - vili ei kasva, siss peab `näl'gima Tõs; üsnä ää `näl'gind `sõnna Juu; sa `näl'gid ära nii vähese toiduga JMd; mul `lammad `näl'givad ärä, vaja kodo minnä Kod; kuus kuud saanuva selle söögiga läbi, siis akanuva `näl'gima Äks; parem söönud `sööta kui `näl'ginud kosutada Ksi; ta on näost õige `näl'gün, ku nahk; koer ärä `nälgin ku va ree kunagi kõnd Krk; mis sa tast sinna `näl'gima saadat, lase paremb siin olla Hel; egäl vil'läl `tul'li oma kõhvak, mes serätse `näl'genu terä Ran; Ta olle joba latsen väega näl'genu näoga Nõo; latsõkõsõ `tul'li kost `tul'livõ, `ol'li är `näl'günüve San; mi_sä tõsõ latsõst võtat `näl'gümmä, ku esiki süüä_j olõ? Har; mul om teid hallõ, ti_piät no `näl'gümmä; `näl'günü? latsõkõnõ, käevarrõ_`pijünü_nigu `pilpakõsõ? Vas; kanasõ `näl'günü?, noil ka omma `veime säläh Se*

2. näljutama Küll näl'gib ennast Pha; kui_p täi `süüa mette, `näl'gib ise ennast VII; mes sa `näl'gid ennast Emm; mis sa elajaloomast `näl'ged Kei || näksima `Näl'gis vähe `toitu ja kadus siva `vuodesse tagasi Kuu

3. raatsima äi nad `nälgi `süia äga riiet `osta Pöi

Vrd näl'guma

näl'gitama *näl'gitama* Kse VJg Iis/-l-; `näl'gita|ma VNg, -mma Lüg Vai näljutama *sie jo `näl'gitas `endast Lüg; küll `näl'giti `miuda Vai; tema näl'gitab oma `lapsi VJg; näl'gitad luomad ära Iis*

näl'gitsema *näl'gitsema* halvasti lõikama, otsast või äärest nüsima *näl'gitsetud εε, tükid `äärest maha `võetud riiet Khk Vrd näl'gitsema*

näl'giva *tungaltera Rukkipää `külles on must suur iva, sie on näl'giva; Näl'givasi rukkis pali Lüg Vrd näl'jaiva*

näl'g|rohi (taim) *tärnrohe oo see, mis me üiame kirburohe, mõni `ütleb näl'grohe ja, sellel metu nime Aud*

näl'gsütmä *näl'gsütmä* Vas, `näl'ksütmä Se näljutama *ku eläjät `näl'ksüdät vai niku hobõst ajat vai peßsät, sis tuu om jo tuline patt, el'lai mõista ai süvvä küüsü? Se*

näl'guma `näl'guma Mus Vig Kse Mih Kõp Vil Trv Krk/-me/ Ran Nõo, `näl'gu- hajusalt Sa

1. näl'gima *mis sa siin `näl'gud Kse; nõnda olid [lehmäd] ärä `näl'gund Vil; ta om peris `näl'gunu `näoga Trv; esi `näl'gub, annab kõik' poosile Nõo*

2. raatsima ta_p `nälgu `eese raha eest mette öieti `süiagid Khk; ei `nälgu teisele anda Mus; Seike ihnus, et äi nälgu mette pudelt viinagid osta Kaa; möni äi `nälgu `suilistele `süüa anda VII

nälgune `nälgune kidur, kiratsev laanepuu on - - `nälgune puu Saa

nälgus `nälgus Kod, `nälgüs Vai Krl/-l-, g -e nälgu, puudus `eldus annab, aga `nälgus näpissab tagasi Kod; süvvä ei ole midägi ollu, üts `nälgüs ollu? Krl || söim oi sia vana `nälgüs Vai

nälgusi puuduse, nälja pärast `el'dusi annab, `nälgusi tahab tagasi. `endäl om näl'g, siss tahab tagasi Nõo

nälgä|noot → näljanoot

nälgüisi pooleldi nälgides rikass ku Riia kikass, a `nälgüisi eläss, olõ õi_sandilõ leeväpalla `anda? Vas

nälitama nälitama Jõh Vai/-mma/ Trm; näl'jitama HJn Trm, näl'je- Hää; näl'litama Amb Koe Äks Plt, näl'lüt|eme San, -em Krk; näl'üt|äm(m)ä (-l-) Vai Rõu Plv Vas, -eme Hls, -õmmõ Krl näljutama Nälitas `ennast nii `kavva, kui jäi `aigest Jõh; näliti miu kui `koira Vai; ei süü, näl'jetab ennast Hää; sie mo tervise `nahka pani koa, se näl'jitamine HJn; mis sa ennast näl'litad Amb; mis ta sest koerast näl'litab, `andku ää parem Plt; küll ta sai näl'lüte Krk; looma omma är näl'ütüdõ Krl; tiä nälüt `hindä är?, siss es `võõda? kroono teenüskihe Plv

nälja- lina `sieme aganuist ja `kaura jahudest `tehti `näljä leibä Lüg; soja ajal oli jo küll seda `nälja`aiga Vai; vanasti on suured `puudused ja näl'la`oastad old, põlluohakatest on lient kiedetud Kos; oli korjatud armu`andisi näl'la ädaliste eaks HJn; kui `raakses metsas kägu `väl'la tuleb, siis pidi näl'la `aasta tulema Amb; kui näl'laeeg oli, siis sai `õlgedest `sul'pi teha [loomadele] JJn; näl'la leib aganane kähm, kui kõht tühi, siis magus kui sai Plt; märdipäevä kuju ja pöörpäevä sula toove näl'lä`aasta Hel; üts vana mihekene ol' kõõbinu kõõ `mäihhä näl'lähädäga Har; üts lehm `kuçli näil nälä`surma, näil es olõ `süütä Rõu; mu imä ollõv söõnu_kanarigu `leibä, ku näläaig ol' Vas

nälja|iva tungaltera `näljaivi on rukkis pali Lüg; näl'la ivad ehk tungel terad, sedasi `üütakse Mär Vrd nälg|iva, nälja|tera

nälja|kala (kala) näl'jä kalad õlid jõen `enne sõda, `veiksed viledad kalad ja paksuss õli jõgi täis, et kahaga võtid jõess Kod -king ihnuskois näl'jaking, ep `kehta süiagid Jäm; Selle näl'lakiñña keest ep saa midad Ans; Ää olg seike näl'jaking Kaa -kistutuss näljakustutus `ol'i saanu mõne leeväkooriku näl'läkistutusess Nõo -kivi päevakivi et sa keelega mette lako nällä kibi, siis `jälle üks jääb `nälgä Mar

nälja|koi 1. näljarott kes väga `vaene oli - - seda `ööldi näl'lakoi Plt; ta om `jõukass inimen - - ega ta `seante näl'lä koi ei oole Krk || nüid on küll õhed näl'lakoid, riitsivad läbi ammaste, paks süük `sisse ei lähä (isututest sigadest) Vil

2. ihnuskois Igävene nällakoi, ei süü esi, ei anna tiñdreile Har; Ta - - um jo_sääne nälakoi määnest tõist lövvä õi? Rõu

nälja|konn näljarott; söim Oled igä eluaja kohe üks `näljäkonn old Kuu; tämä õli `purjes, siis - - kisendäs kõhe_ç `näljä`konnad, `käitä minuld `leibä `kerjämäs Lüg; Äh `näljakonn tuleb teist õppetama IisR; kurjavaimu nälja konn oled Khk; Näl'lakonn - - üks puupal'las ädavares, kellel midagi põle Hää; sa ike oled üks näl'lakonn Koe -kustutus Oda jo ädä`pisteks `näljä `kustudust Kuu; `kruonu `aitadest `anneti inimistele `vilja `vällä, `näljä`kustutusest Lüg; Mis sie nõgesesupp muud on kui üks `nälja`kustutus IisR

Vrd näljakistutuss **-kõrs** riisumisel maha jäänud kõrred *Mõned näljakõrred on maas Jäm; Mes sa sellest näl'lakõrrest ikka taga ajad Khk; mis neist tõmmada, need nälja kõrred Mus*

nälja|käppa imema näljas olema, nälga kannatama *Kui suvel ei taha tüöd teha, kas siis `talvel akkad `näl'jakäppa imema IisR; imeb näl'lakäppa VJg; Kui õli selle mualapikese peal venivillem, see sai näl'jakäppa küll imeda Trm; nüüd ta piäb näl'läkäppä imema KJn*

nälja|kärr vokk vokk, *eks ta õle üks `nälja kärr - - tãmaga vähã `tienib, aga just `nälga ei jää ka Lüg; Vaestemaja naese tokutiva näl'lã kärruga pernaestele linu ja paklit Nõo*

näljaline `näljali|ne Vai, näl'lali|ne Ris, näl'lãli|ne Mar/-ll-/ Trv, g -se; näl'ãli|ne g -tse Rõu; näl'lãlõ|ni g -dsõ Krl näljane; näljaga iseloomustav `näljalised ajad Vai; tänãkund oo nãllãline `aasta, kui vesi võtab kardulid ja villa äã Mar; kes neid näl'lãlisi ärã jõvvab `süüütã Trv; näl'lãlõni `aasta Krl; näl'ãline inemine Rõu

nälja|mãnd neljavaruline pudrumãnd viie aruga vil'jä mãnd, nel'jä aruga õleva näl'jä mãnd, nel'jä aruga ärã tuu `mãndã metsãss, ikke viie vai kuuedegi aruga Kod

näljane näl'ja|ne (-lj-), -ã|ne (-lj-) g -(t)se S Tõs Khn Amb JMd Kad I; `näl'ja|ne, -ã|ne g -(t)se Hlj RId; näl'la|ne (-ll-), -ã|ne (-ll-) g -(t)se Khk Kãr L Ha Jã Sim hajusalt I, KPõ M T Krl(-nõ g -dsõ) Har Lei; nãila|ne g -(t)se JJn VMr Kad VJg Sim; nãlã|ne g -tse, -dse V

1. a. kõhutühjust tundev, näljas olev; seda väljendav *Olen `näljane kui `urdakoer IisR; ju te nüüd ka näljased olete, nii kaua söömata; küll see rahvas on näl'lase `näuga Khk; sool lusikas kukkus maha, jo niid neid näljaseid tuleb Jaa; näljane nagu va koer Emm; nãllatsed `kãstakse `lauda `estoda Kul; Seda näl'last looma ei jõua keegi sõõta, ikka tühi nagu agerik Han; karjamaad oo sii albad - - veised tulad, nãllatsed Mih; näl'jäne `tõmmab siãlt `süüã, kust aga soab Tõs; Jaka oma leiba nãllatsega PJg; nãllane külalene tuleb, leib kukkus suust `vãllã Hãã; küll olid nãllatsed, sõõid nii paelu Rap; nãilane kerp ammustab valusamast kui süend kerp JJn; `antke `süüã nãllatselle Ann; kes neid nãilatseid jõuab `toita VMr; siad on nãljatsed, kui põle `süüã suand Kad; õlen `irmus näljane Iis; lapsed kodo süãmãtã, õlid nõnna nãljãsed Kod; see on üks sõõmitu inime, nãllãtse `näõga KJn; looma om siin küll periss nãllãtse Trv; nãllãne susi murrab sutt kah Ran; `kaugess toda Ulve `leibã saap, t_om nãllãtsel nigu lõhn otsan Nõo; nãllãne ollit, siss lãtsit `võtsõt toda pinnust `leibã, noh agana nigu pinnu seen Ote; kãü, niu_midã tahasi?, niu_nãlãne olõsi? Urv; `immiss rõhütãss, a piimã `tsilka nisast ei_tulõ?, `põrsa umma_nãlãdse? Rõu; siniraag ku nãlãne ol'l, siss niil'd `terve tammõtõhva `alla Vas*

b. piltl himustav, ihkav *nüüd_o kala näljasid palju Muh; tãmã_o magamise nãljãne; lihunikud õlid nii nãljãsed selle [linase] `riide `piãle, õssid kõhe ärã; varanduse nãljãsed nãvãd one; minã en õlegi naa selle või nãljãne Kod*

2. a. armetu, vilets, kidur *raba mãnnad, `vãiksed, rãbalad, nãllatsed mãnnad Kse; odra oo nãljãst ja viletst `viisi kasun Tõs; tundinga õied on tãnãbu nihuksed pisiksed, nãljãtse moodiga Juu; nãljãsed linnud nãd (kiivitajad) one Kod; rãbãstigun kasvava nãllãtse puu nãssikese, tarvituse puud ei ole Kam; oras om nãllãne Ote; timahavva umma? nãllãtse vil'a? Plv; nãlghain - - kauss vesitside kotussede pããl, koh nãlãne maa Rãp; teil um lina luuim nãlãne Se*

b. vaene suur *nãllane aeg oli Kse; mis ta sããl nãllãtse talu man tege, süvvã_i saa Krk; seo om nãllãne `aasta San || vaene inimene nãllãne es tohi minna `kosja Hls*

3. ihne, kitsi *jumal oli mo `vastu ka näljane, ta pole mulle last `andand Jãm; irm näljane, teisele ep läbe `ühtid anda Khk; näljane, mis ep taha teisele `anda mette Pha; Olnd see peremees kui näljane tahes, aga sokkudele `toodi kapatãis `juua (nããrisokkudest) Põi*

4. nalj natt, kahv – JõeK

nälja|noot `nä|ja- Jõe, `nä|jä-, `nä|lgä- Kuu kahv `nä|jä nuot - - niisugune `kahva `tauline vai, `ümmärgune `tehtud ja siis vars oli küliss ja siis `korjeti `jälle noh kui `vergust vedämise ajal `langesid `lahtised kalad meresse; `toinekerd viel `üöldigi, et noh kui `nä|jänuot `kaasass, ega siis suurt kalu oleki; Nobi kalad ärä `nä|lgä `nuodaga Kuu

nälja|pung hädavares sa `It ilmast `ilma nälläpung ollu[?] ja jäät kah Har **-pööris** kolmeharuline pudrumänd kolme aruga om nälläpööriss, pöörissega tetti võid ja keedeti `putru Nõo

nälja|rott vaesuses, puuduses elav inimene Mis tal näljärottil viel on `tõistele `andada, `katsugu kuda isegi läbi saab Jõh; Tüöd kedagi teha ei `viitsi, `sellepärast on `jäenedki `niisukestest `nä|jarottidest IisR; Seiksele näljarotile - - äi sünni mette naiseks minna Kaa; Näljarott on, aidad tal alati tühjad Vig; Jaan oo sellepärast nällarott, et pillab kõik raha joomaga ää Han; mis sind, nällarotti, siia tõi Saa; mis sa `vaene näljarott õiendad Lai; `olli kah üits nällarott, suur talu käen, aga kui `vaeselt ta eläs Ran **Vrd** nälja|koi, -konn

näljaselt nälja|selt Muh, näll'a- Ans, näll'ä- Kõp; nällätseld Ran, nällätselt Rõu näljasena, himukalt [koer] vaadab nii nällaselt, tahab ka `süia `saaja Ans; ta sõi nii näljaselt, ju ta kõht tühi `olli Muh; jõvva ei `nällätselt - - tüüd tetä[?] Rõu

näljastama näljastama Rei, `nä|jästamma Vai; da-inf nällästä[?] Har

1. näljutama siss taht timä inemiisi ärä nällästä[?] Har

2. ahnelt sööma hakkama Ää nenda näljasta, ooda möni menut Rei

nälja|tera tungaltera oh sa aeg, kui pailu tänavu näll'a teri on Ann **Vrd** näljaiva **-täi** ihmuskoi Selle nällatäi kæest ep saa midad Ans; Oli üks igavene näljatäi, ta es täigu isegid süüa Kaa; Paganase näljatäi Jür

nälja|urb (lepa emasurbadest, käbidest) lepä pial oo nihuksed ümärkordsed mustad munad, need `öotse näll'ä urbad olavad Mar; näll'aurvad - - seost ümmargused urvad Tõs; Näll'aurvad, nende `järgi vaadatasse kevädi siis vil'lä `saaki KJn; levä urva om pikä ja peenikse, näll'ä urva om jämme ja `kärpliku Krk; lepäl ka om kuku, aga lepä kukke kutsuti - - näll'ä urva Nõo

näljendama näljendama Jaa Var Tõs(-l-), -ämä Khn

1. ahnelt sööma, süüa ahnitsema meie va Kiri (lehm) näljendab ikka aa `ääri kauda Jaa; kaás tuleb `süüa näljendama Var; mis sa näljendad, - - akkad `enne `aegu `sööma Tõs; Sua nüid sellest `seüä, mis teste iest ää näljendäsid Khn

2. näljutama näljendab ennast Var

näljutama näljutama Jäm Emm/-dama/ JMd, näll'ju- Kse Tõs, näll'lu- Kul Mär Tor KJn Trv Krk/-eme/ Puh Nõo; tud-kesks näljutet Khn näljas pidama, nälgida laskma Näljudast loomad kevadeks tükkis ε Emm; ei raatsi `süia, näll'lutab ennast Mär; tä oo obuse ää näljutan Tõs; `Kihnus ju lehmäd näljutet, muadõ piält ei sua `mte Khn; poisid näljutasid `endid, kui soldatiks ei taht `minna JMd; kül `ta näll'lutab oma `loomasi KJn; na näll'lutive ju äräda, mis tast iki pidi `saama (kõhna lehma müügist) Trv; anna eläjäle äste süvvä, siss lähäb eläjäss edesi kah, aga kui sa näll'lutat, ei saa mitte midägina Nõo

näljätämä näljätämä himustama teie sedä korjatud sañdi `leibä nõnna näljätätä Kod

näljätämä näljätämä Kod, nällä- Mar; tud-kesks näll'latud Pha näljutama ta on ema ihus ära näll'latud (alakaalulisest vastsündinust) Pha; mes sa nällätäd neist `loomest Mar; mes te näljätätä obsess, `laska vahel närimä; näljätäsid last - - laps kodo süämätä Kod

nälk näll'k g näll'gi Phl/-l- Amb tigu `hüitakse nälgid Phl

nälkima `nälkima Kuu/-mä/ Hlj Lüg IisR, tud-kesks *nälgitud* JõeK halvasti lõikama, närima, nüsima *huon`rätsep`nälkis hüä`riide ärä; nää lehm ei süö ka sidä`rohtu hüäst,`muudku`nälki`vaide`latvu Kuu; õun on`üंबर`ringi`nälgitud Hlj; ke õli`alvaste`eina`niitand,`selle`köhta`üeldi, et sie on`eina`nälkind Lüg;`Kesse`leiva ära`nälkind on IisR*

nälkjas¹ `nälkjas g -a Mär Tõs Vän Nis Rap Juu(-j|äs g -ä) Jür Ann Tür Pee kojata tigu *`nälkjas sõi rugiorast Tõs;`nälkjad sõid`kapsaid,`kapsa`lehti Nis;`niiske ajaga`nälkjäd topivad igäle`poole; kui katsud`nälkjäst, on naa libe, nagu kõis`jüb`järele Juu; sie nii`nälkja`näuga (köhnast ja kahvatust inimesest) Jür;`nälkjas, üks libe elajas Ann;`nälkjas - - sügise [on]`kapsa`lehtede all ja seente all Pee*

nälkjas² `nälkjas halbade kommetega va`nälkjas kaas Mär

nällitama → nälitama

nällutuss `nällutu|ss g -se näljutamine mis ta seandsest nällutusest nüid saab Trv

nällätuss `nällätuss näljane olend mina olli si igävene nällätuss, ma`tahtsi süvvä egät, mes mä näi Ran

nällüstämmä `nällüstämmä näljutama *`kaugõss sa naid eläjeid`nällüstät, panõ õmõta pääväl neile`ütski kõrd süüä?; vanast noorõ`poisi?, kiä pikä kasuga`olli - - nällüsti hennest suvi`aigu enne loosi`tõmbamist - - siss jäi kroonu päält tagasi Har*

nälp `nälp g `nälb Khk; *nälp g`nälb Lüg närb sääl peres`onvad`nälbid`lapsed Lüg; kui [lehm] karvajagam ülal`körgel, siis_o tä`nälp; See loom oo nii`nälp, äi taha miskit süia Khk*

nälpama `nälpama Hlj Lüg, da-inf `nälbata Rid Mär Aud Tor Hää Koe Trm; *`nälpämä, da-inf`nälbätä Vig Khn KJn,`nälpädä Kuu, (ma)`nälbän Vai;`nälpäm, da-inf`nälbäte Krk*

1. haarama, võtma *`Nälpäsin`raasukase`leivä`kanniga`otsast Kuu; tuli`nälpas minu eest ää Mär;`nälpäs teese`kinni Vig;`nälpas mu iest leeva tüki ää Koe*

2. näppama võttas salaja *`miski`asja - -`nälpas Lüg;`nälpas raha`taskust Tor;`sedä_j`tää, kes ta siit är`nälbän on Krk*

3. nilpama *`nälpäb`kiel`Kuu;`Üsä`nälpäs`kielt, ku viina`pudõlid`nägi Khn;`kelle`jalg`ülpäss, selle`kiil`nälpäss. ku sa`süüt, siss`nälpät`keelege Krk*

nälpima `nälpima, (ta) `nälbib Khk/-l-/ Mär Juu/-mä/; *`nälpmä, (ma)`nälbil Krl; (ta)`nälbib Muh*

1. haarama, ahmima [loom] *`nälpind`ladvad`möda`ääri`ää`pealt`keik Mär;`lehm`nälbib, kus`kätte`soab Juu*

2. nilpima *uús`nälbib`nõnna`oma`keelega Muh;`kiilt`nälpmä`ää`söögi`pääle Krl*

nälpasakas `nälpas|as g -a nipsakas *On`üks`nälpasakas`tüdruk;`Andasin`selle`nälpasakalle`nina`pihta IisR*

nälpasama `nälpasama, da-inf `nälpasata Hää Iis, *`nälpasada IisR*

1. haarama *aned`nälpasavad`kaera`pead`ära`nauhti Iis*

2. nilpsama *kelle`jalg`üppab, selle`kiil`nälpasab Hää*

3. nähvama *Mis`sülg`suhu`tuob, seda`teisele`nälpasab;`Inime`piaks`ikke`enne`mõtlema, kui`suust` sõna`välja`nälpasab IisR*